

64.

50
60
70
80
90
100
110
120
130
140
150
160
170
180
190
200
210
220
230
240
250
260
270
280
290
300
310
320
330
340
350
360
370
380
390
400
410
420
430
440
450
460
470
480
490
500
510
520
530
540
550
560
570
580
590
600
610
620
630
640
650
660
670
680
690
700
710
720
730
740
750
760
770
780
790
800
810
820
830
840
850
860
870
880
890
900
910
920
930
940
950
960
970
980
990

50 TOMVS OCTAVVS
IN QVO INSVNT LIBRI GALENO
ASCRIPTI: ARTIS TOTIVS FARRAGO VARIA:

HORVM CATALOGVM VERSA
PAGINA OSTENDET.

BASILEAE, ANNO M D XLII

SPVRII LIBRI HI SVNT▶

De historia philosophica liber, à Julio Mariano Rota latinitate donatus.	colam. 5
Prognostica de infirmorum decubitu ex mathematica scientia, Iosepho Struthio inter- prete	41
De partibus artis medicinae liber, Nicolao Regio Calabro interprete	57
De dynamidijs liber sine principio	65
Alter liber de dynamidijs	67
De spermate liber	81
De natura & ordine cuiuslibet corporis	151
De anatomia parua	159
De anatomia uisorum	161
De anatomia oculorum, Nicolao Regio Calabro interprete	165
De compagine membrorum, sive de natura humana	169
De uiribus nostrum corpus dispensantibus	175
De uoce & anhelina	177
De utilitate respirationis	181
Compendium pulsuum	185
De morbis manifestis & obscuris liber, quem Ioannitius de graeca lingua in arabicam transiulit, Marcus autem Tolctanus de arabica in latinam	189
De dissolutione continua	167
De bonitate aquae liber	185
De uinis liber	187
Præfagium experientia confirmatum, Georgio Valla interprete	191
De uinæ significatione ex Hippocrate, eodem Georgio interprete	195
De simplicibus medicamentis ad Paternianum	199
De uirute Centaureæ, Nicolao Regio Calabro interprete	145
De catharticijs	151
De Gynecis, id est passionibus mulierum, Nicolao Regio Calabro interprete	155
Liber secretorum ad Monteum	158
De medicinis expertis liber, cui titulus est medicinalis experimentatio	167
De melancholia ex Galeno, Rufo & Posidonio, Iulio Mariano Rota interprete	409
De cura Icteri liber	415
De cura lapidis liber	419
Quæsitæ in Hippocratem	425

*A dicitur Lector etiam hos libros, qui ex antiquis tantum translationibus habentur, quæta fieri perita
diligentia, castigata, hoc appetitus esse. Siquid enim supersse uidebitur in antiquis translationibus,
quod in hisce nouis non reperitur, et uideretur diuersitate eorumque fieri, non quia præmissum sit
quod fuerit est enim in uerbis illis eandem, quod in hisce nouis non continetur. Nam uerba sunt
uocabulo nomine insignitæ, et compendiosa partemque fragmenta. Exempla aliquam scilicet
Opus quod illic Myster appellatur, idem est ut aliquando De compositione medicamentorum secundum
hoc inscribitur. Libri item De instrumentis membrorum, compendium sunt librorum De uis partium.
Libellus De præfagione, sive est libri De constitutione uelinae, et qui De compositis uelinae
inscriptum habet, fragmentum est libri De uelinae ad Hippocrem.*

CL. GALENI LIBER DE HISTORIA PHILOSOPHICA

IVL. MARTIANO ROTA INTERPRETE.

5

¶ Illi qui se primum ad philosophiam considerunt de rerum natura solummodo discere vident, atque in ea finem studiorum suorum posuissent, multis post seculis natus Socrates illorum sententiam improbat, fieri non posse dicere, ut ab hominibus ea perciperentur, quae tam remota à nostro sensu forent. existimabat enim summæ difficultatis esse tam abstrahi rerum certam nominam consequi, plusque utilitatis homines habituros, si scrutarentur, quo modo quis feliciter vitam traduceret, & se quam plurimis bonis fruere, à malis omnibus tueretur. hoc itaque cum utilius fore Socrates iudicasset, dissertationes de natura rerum, quae parum humanae uti conducere videretur, omisit, & eas disciplinam excogitavit, quae quid bonum, quid malum, quid turpe, quid honestum, quidque honore aut utilitatis dignum sit, inuestigat. arbitrarias illos qui haec antea fecum meditati fuissent, ab omnibus vitæ incumodis se facile explicaturos. atque philosophiæ pars altera huic addita est, quae de moribus agit, & illos instruit, qui vitam optime degere vult. Haec autem ita mente praesumptis, idem quoque cum animaduerteret, opus sibi fore, ut quos inuentorum suorum participes esse uellet, eos etiam assentiri faceret, idque solum fieri posse, si quibuscumque sermonem insititisset, uere quae diceret affirmare uideretur, rerum omnium magistrum differendæ facultatem adiuuenit, cuius argumentationibus ducti, & à malis discedimus, & ea amplectimur, quae prodesse semper, obesse nunquam, sapienter natura queunt. Sic itaque Socrates opera philosophiæ quae ad ipsum usque naturalem rerum cognitionem non exercebat, tres partes obtulit. Hæc præsertim nos oportebat, ut calle quodam ad philosophiæ historiam ueniremus, de qua non his recensere hoc in libro propositum est, non quia noui aliquid ipsi apportemus, uerum ut quae ab antiquis de primo eius genere sparsim & fuscè dicta sunt, in unum colligeremus. & uiciterque & dilucidè ea explicaremus. ne si prius haec nostra legerint, qui discendi studio tenentur, expositionibus egrant, neque per se ipsos unamquamque sit, aperte non intelligant. commodius autem, quod dicimus, elicierimus, si & enunciatorum conprobationes, & uerborum phaleras omiserimus. nam neque ostenta uerba gratia scribere haec aggeris sumus, sed ut his commodi effluamus, qui sibi utile quippiam ex philosophiâ sumere decreuerint. quippe non solum abeilla & passio indutos, philosophos arbitrâus, sed etiam eadem qua ceteri uelle utentes, modo

6

animi philosopho dignum habere studeant. per ipsius uero nunc omnia quae à doctoribus meis accipi queat, ipse legendo consecutus sum, in unum redigere curabimus, ut ex his intelligat unusquisque, unde primum philosophiâ ad Cereos peruenit, quibusque auctoribus in Græciam transierit: ac demum qui ipsi animum adiciens cetera praestare uili sint.

De successione philosophorum.

Constat igitur inter quamplurimos Thaletem Milesium, philosophiâ primum apud Iones inueuisse, unde & eius ætatis sapientiam omnes Ioniam appellarunt. huius familiaris Anaximander exiit, qui & ipse eodè pacto philosophus est, Anaximenesque doctrinæ suæ successorem, & æmulum reliquit. Anaximenes Anaxagoram docuit, qui Mileto relicta, migravit Athenas, ubi Atheniensem Archelaum ad studium philosophiæ contulit. Archelaum Socrates audiuit, is qui & ætatis suæ, & post se genitibus hominibus, in causa fuit, ut sincero animo philosophiam inciberent. omnes enim ferme quotquot ipsam accedebat, philosophiâ desiderio inflammatos dimittebat. quousque autem multi fuerint appellati Socratici, in presentia tamen eorundem tantum mentionem faciam, qui disciplinæ successores ab eo relicti sunt. horum unus Plato fuit, qui ceteris omnibus plurimum excelluit, & ut aliquis diceret, solus inuicta superata, Socratici nominis obtinuit: clarus itaque apud omnes cum esset, ueteris academici princeps exiit. hunc Speusippus secutus est, qui in eisdem quiddam inuenta manuit, sed in articulare morbum incidens, non multum postea naturæ concessit, Xenocrate relicto, qui Platonis auunculi dogmata explicaret. Xenocrati Polemo successit, qui & ipse à Platonis discipulis non deuitauit, Cratemy insituit, in quo uetus academia sine habitu, nam Archestilum qui Cratemy audiuit, mediâ academiâ inuexit, & in omni, hoc est sententiæ suæ reticentiâ excogitauit. hunc secutus Carneades academici nouæ fundamenta iecit, Clistomachusque dogmatis sui sectator relicto, fuit ut præterea duæ alie academici, quarum prior, Philosophi posteriori, Antiochus presuit, ex reliquis autem Socraticis, quos plures admodum fuisse constat, multis patens, inferiorum nemini Anulthenæ arbitratoris enim austeram uitam agens, philosophiam primum in opus deduxit. Antilithem Diogenes sectatus est, & illi similis uitæ insinuat fuit. hunc Zeno Citicus audiuit, qui & Stoicam sectam inuenit, & Cleanthum docuit. Chryssipi magister Cleanthes fuit, amboque Zenonis doctrinam & uitæ institutum tenuere. Chryssippus Diogenem Babylonium discipulum habuit, Diogenes Antipatrum in fluxit, Antipater Posidonium docuit: rursus

Nota

a z quoc

quoque Anaxippus omnes ex Socratis auditoribus A
fuit, à quo Cyrenaicus cū efficit, Cyrenaicā sectam
accepimus, sed nec Megarensiam dialecticā (hoc
enim nomē ea secta habuit) nec quāvis de speciet-
hulis autor Euclides Megarensis fuit qui Sulpo-
nem docuit, & ingenij subtilitate non nisi eorum
qui Socrati audierunt inferior fuit. Solponē Me-
nedemus Erytriensis audiuit, à quo erytriaca phi-
losophia cognomen accepit. Phaedonē Eliensem
nemo nō nouit ut inter Socraticos à primis unus
habitus sit. hunc Anaxarchus Abderitae sectatus
est, qui Pyrrhonē docuit, sepeque philosophiā au-
torem. Aristoteles autem diu quidem Platonicis
inuenis adhaesit, sed tandē seipsum nouo dogma-
ti adiecit, & Theophrastum scholae & disciplinae
haeredem sibi elegit. Theophrastus Stratonem do-
cuit, qui suo quodam iure, de rerum natura dispu-
tationem Epicuram philosophatam, ut quidam opi-
nantur, eruditione contempsit, disciplinae genus
quoddam inuenit, quod ab accuratis philosophis
nō est approbatum. Epicurum uero Metrodorus
audiuit et Heraclius qui Epicuro successit. Por-
rò philosophorum genera duo suprema fuerunt
Ionicum & Ialicū: sed de Ionico multa facta iam
diximus. Italici uero, eius quidem quod Crota-
ne & Taranto uiguit, princeps extitit Pythago-
ras; eius autem, quod Elaez floruit, Xenophanes
Colophonius, quem plerique dubitudo, potiusque
aliquid statui do philosophos putant ferunt. Xenophan-
is placenti delectat fuit Melissus & Parmeni-
des, quem abditari rerum notitiam adeptum sic
tradunt, ut Zenonem Eleatem, conditorem phi-
losophiam. Zenonis auditor Leucippus Abderi-
ta fuit, q primus atomos excogitauit: quod dog-
ma susceptum à Democrito, & stabilis est. De-
mocritus Protagoras discipulus fuit, qui primus
oratoriam facultatem philosophatē coniunxit.

De cognominibus philosophatē.

Philosophia uero cognomen adepta est, par-
tim ab autoribus, ut pythagorica & epicurea: par-
tim ab eorum patria, ut critica, iogaria: partim
à fine, ut eudemonica: siquidē Anaxarchus phi-
losophatē quae suo tempore uiguit, finem esse seli-
citatem dicebat: partim ab actionibus, ut peripa-
tetica. Aristoteles namque cum deambulando ser-
monē ad discipulos haberet, hoc cognomine phi-
losophiam suam appellandam censuit: partim ab
aduersario, ut cynica, partim ab aliqua eius por-
tione cui prae caeteris operam dederint, ut dialec-
tica: partim à locis in quibus dicebantur, ut
academica & hystica: partim ab affectu quo docen-
tes utebantur, ut sepeitica: partim ab auditoribus,
sine, & patria simul, ut quam Anaxippus inro-
dit, quae ab ipso Anaxippica dicta est: ab eius pa-
tria, Cyrenaicā sine, uoluptuaria: uoluptatem
enim philosophatē dicebat finem esse uoluptatem
autem illam plerique significasse affirmant, non il-
lam sensum in uisione excitatam dulcedinem, sed
eum animi statum, qui molestia careat, nec illece-
bris ullis muletur.

De ordine & diffinitione philosophatē.

Eam philosophatē partem quae nobis differen-
di artem tradit, duabus reliquis eius partibus au-
teponendā censuere qui posterioribus seculis ex-
titerunt philosophi, arbitantes eos qui accurate ut
line philosophatē operā dare, non prius alias par-
tes attingere debere, quam discipendi primam
adepti sint, & quid sit unquamquidē cognoscendi,
philosophiam nō cognoscendi facultatem esse
quidam dicebant, & artem uitā optime tractandi
di. optimā autem uitam esse secundā uitam ui-
uere. quiddā uero ipsam diffinitio, exercitationē
artem ad uitā optime degendā necessariā. ac ex-
citationē quidem philosophatē esse, omnes exho-
munt, artem uero sapientiā quae humanarū di-
narumque rerū comprehensio est. quiddā uero ipsam
esse potius arbitari sunt facultatē spectandi quae
eligenda fugiendaque sunt: per eligenda, bona: per
fugienda, mala significantes. bona enim esse quae
propter se sequenda sunt, & adepta possidentibus
unitatem apportant: mala uero, quae uitanda, &
obtena damnum habentibus inferunt.

De partibus philosophatē.

Philosophatē partes ex sententia plurimum & eo-
rum qui diligentissimi fuisse creduntur, tres esse
in superioribus iam diximus. harum prima ratio-
nalis dicitur, quae scimus uniuersaliter rei substan-
tiam ab accidentibus discernere, & quo quae
ab alio differat: secunda naturalis uocatur per quā
intelligere ualemus, quid in causa sit, ut certis-
simo ordine circumuoluatur, & quae partū eius sus-
ditatis ac uelocitatis ratio sit, ac id genus aliter-
tia quae abis duabus magis esse necessariā, & ad o-
pus ultra longe utilior moralis incupatur: qua
cōmo de colloquit, & pacate cōuersari scimus. ac
imperiosos quidem & elatos, nō odio proficua-
do, sed partim eludendo, partim miserando, con-
tinerere: manifestos autem & officiosos econtra-
rio diligere. horum autem uitā agere, melius sag-
facilius est, cum expositi omnium cōmodis sint.
illorum autē, & malum, & difficile, quia nec adis
uolunt & aduinitibus molesti sunt.

De sectis.

Sectam aliqui tribus modis dici affirmant: com-
muniter proprie, & propriissime. ac cōmuniter
quidē consentium esse aliqui in re, quae ad uitam
degendā pertinet: proprie uero cōsentium in arte
alicuius exercitatione: propriissime autē, cōsen-
sum rerū ad philosophatē spectantium. Hae sic ex
notione diffinitionis. Secta est collectio multorum
dogmatū simpliciter concordantium, & ad unū finem
tendentium. sectae uero quas maxime generales exi-
stimant, quibus illa cure fuerunt, quantum em-
merantur dogmaticae quae in uariis constituta &
stabilis est. sepeitica quae de singulari dubitā-
tiosiora quae caussis superior esse in concertatio-
nibus studerant aut caussis licet si dixeris, quod
ego sum, ut non es homo sum, ergo tu non es ho-
mo: & id genus alij pariter & litigiose deducio-
nes. multa quae licet multa decreta habeat, de mul-

is tamen adhuc dubitat, nec ita de simplicis disputa-
 ur, ut ea consistat. dogmaticos fuisse tradit Py-
 thagoram Samiam & Epicurum Atheniensem.
 Scepticos Zenonem Eleatem, Anaxarchum Ab-
 deritam, & Pyrrhonem, quem exactissimum in
 hoc genere fuisse dicunt: contentiosos autem ap-
 pellaturum Euclidem, Menedem, & Clitomachum,
 mistos utro Xenophanem qui de rebus omnibus
 disputavit, illudque solam asserit, cuncta unum esse,
 deumque & finitum & immutabilem & ratione præ-
 ditum. item Democritum, qui nulla alia de re sen-
 tentiam suam protulit, sed tantum atomos uacuum
 & infinitum assererat.

De exortu philosophiæ.

Principium philosophiæ tribus modis dicitur,
 inuestigandi, constituendi, demonstrandi. princi-
 pium inuestigandi est quod primos homines in
 opinionem philosophiæ induxit. constituendi, pars
 est philosophiæ quæ prior in arte redacta fuit. de-
 monstrandi, illud unde de probare incipimus ea quæ
 apud nos inuenta & constituta fuerunt. Xenocra-
 tes ideo repertam philosophiam asserit, quia cum
 turbulenta sit astituta, se ad conspectationem su-
 diam prudentes homines conulerunt.

De signo.

Signum à dialecticis dicitur proloquium men-
 tis continendum. item antecedens cui consequens
 à quodam adnexum sit. signorum autem quædam assen-
 dere, quædam admodum dicuntur. ostendunt quæ
 sic adnexa significatis sunt, ut cum primū appar-
 nit, nos in cognitionem rei significatæ ducantur. *fur-*
mus, quæ simulatæq; cōspeximus, igne subesse sta-
 tim intelligimus. admonent quæ nō nisi prius ob-
 seruata in notitiam rei significatæ nos abducunt,
 et lac in papillis: id enim ubi prius ad esse cognou-
 erimus, antea peperisse mulierem intelligimus.

De syllogismo.

Syllogismus est oratio quæ ex concisus ab eo,
 cum quo disputamus inexpectatum aliud quipi-
 am colligitur. ut in primo de republica Thra-
 symacho concedente, iustum id esse quod arbitrium
 magistratibus est unde, magistratusque interdum
 abstrare: colligit Socrates, iustum quoque id esse
 quod magistratibus inest sit.

De diffinitione.

Diffinitio est concisa oratio quæ nos ducit in co-
 gnitionem uniuersalius rei, uel diffinitio est ora-
 tio quæ breui quadam commensuratione nobis
 propositas res detegit. diffinitionum alia à sub-
 stantia, alia à notatione sumuntur.

De diuisione.

Diuisionem existimant separationem esse eorum
 quæ in unū conueniunt. diuidi autem nomen, in si-
 gnificationes, totum, in partes. genus, in species
 & differentias. species in singularia. & hinc in acci-
 dentia, accidentia tamen in seipsa, tum in subiecta.

De iudicio.

Iudicium esse rem discernens consideratio. duplex
 a iudicium habemus, unū quo uiuimus, alterum
 quo res esse uel nō esse ad iudicamus. tribus modis

A uero dicitur iudicium, cōmuniter proprie, & maxi-
 me proprie.

De uero.

Verū est quod alicui oppositū cum re cōuenit,
 differat autē uerum à ueritate, substantia, cōstitutio-
 ne, potentia, substantia, quoniam ueritas incorporatū
 est, cum dignitas sit quæ ab omnibus proloqui so-
 let. ueritas autē corpus. nam omnium rerum scientia
 est scientia principalis animi facultas, principalis
 facultas spiritus esse uidetur, qui merito corpus
 existimatur. cōstitutio, cōstitutio, quæ uerū uidet esse, ut
 ego disputo. ueritas autē à nobis inquiratur oportet,
 cū bona uniuersa comprehendat. potentia, quo-
 niam ueram malis & inuaditis hominibus, nam
 uera interdum & ipsi dicunt: ueritas autem non
 nisi probis & eruditis uiris inesse potest.

De demonstrationum generibus.

Quoniam ad eam philosophiæ partē quæ logicæ
 uocantur pertinere uidetur de demonstrationibus
 docere, consensum cum est ut de his quoque aliquid
 dicamus. demonstrationes uoco syllogismos quæ
 euidentiibus propositionibus & assumptione con-
 clusionem ostendunt uel qui nulla alia egeant cōpro-
 batione. sunt autē bifaria distincti. nam alij cathe-
 gorici, id est, prædicantur alij hypothetici, hoc est
 conditionales appellantur. Horū alij modū habēt,
 alij modo carent, alij misti sunt, alij secundū, alij
 tertio adiacens prædicant. conditionaliū species
 sunt septē. prima est in qua duobus positis quorū
 unum præcedat, alterū sequatur, præcedens assu-
 mitur & sequens inferitur. ut, si dies est, lux est. sed
 dies est, ergo lux est. secūda est, quæ ex anteceden-
 te & opposito consequētis, oppositū præcedentis
 colligit. ut, si dies est, lux est, sed lux non est, ergo
 dies non est. tertia est, quæ ex adnexo negatio &
 opposito unius partis, alterius partis oppositum
 deducit. ut, si dies est, lux est, sed lux non est, ergo
 dies non est. quarta est in qua ex disiuncto & par-
 tis unius opposito, alterum probatur. ut uel dies
 uel nox est, sed dies non est, igitur nox est. quinta
 est in qua ex disiuncto & una eius parte, altera nō
 esse arguitur. ut uel dies uel nox est, atqui dies est,
 igitur nox non est. sexta est quæ ex coniuncto ne-
 gatio & una eius parte, reliquam non esse conclusit.
 ut, ut, non & dies & nox est, sed dies est, igitur
 nox non est. septima est in qua ex cōiuncto & par-
 te una negata, alteram colligimus. ut aut dies aut
 nox est, sed dies non est, ergo nox est.

De naturali philosophiæ genere.

Quantum igitur par sit de his agere, quæ ad
 rationalem philosophiæ partem atinent, à nobis est
 alio in opere fuisse conscriptū. hic autē pauca quæ-
 dam solimodo perstringentes, ad ea recurrenda
 properamus quæ de natura rerum antiqui tradi-
 dere. nemo uero mihi succensere debet, si quæ ab
 alijs inuolūtæ & perplexæ scripta sunt, ex nos faci-
 le & explicitè referre cōsidimus. nam & hoc he-
 ri posse non dubitamus, & ridibus suis fore e-
 semus hinc philosophiæ dogmatibus, tanquā
 facis quibusdā initiari. exordium autem faciemus à
 primis rerum naturalium principijs, tam efficien-

ibus, quoniam materialibus quibus cum animi adiectionibus, iure omnibus anteposendū maximas causas efficientes inter quas deus principem locum obtinet, quoniam omnium quod sunt, quaeque in dies fiunt, auctore, & artifice, ut ita dixerim, ueteres asserunt. Plato siquidem & Stoicus Zeno quid esset deus explicantes, non mundū, ipsum esse dixerūt, sed praeter haec omnia, quiddam aliud, incorporatū quidem, ut Plato sentit, corporeū uero, sicut Zeno asseruerat, neuter tamē quae dei forma sit exposuere est ausus, sed Epicurus humanā ipsū habere figurā credidit. Stoici propriū quiddam eum semper non reninere, sed igneus spiritus cum sit, omnium quibus afflaxerit formā facile suscipere, illiusque similem effici. locum illi determinatū Epicurus inter multos assignat, ubi deum incedere, & ambulare dicit. Stoici, rebus omnibus eum commisit, illisquē similem effectum, cum eisdem & moueri & locū mutare dicunt, ac ex ingenita sibi uirtute, cuiuscumque rei libet coniuncta prospicere. idem quoque deum quidem cuncta gubernare dicunt: sed nullius rei curam peculiariter habere. Stoici Epicurus haec in parte consentiunt, asserens beatam incorruptibilemque naturā, neque ipsam in se molestias uoluisse habere, neque aliter negotiū facessere, nisi ueris tamen hominibus bona deū elargiri. Plato autē opinatus est deum & omnium simul, & unius cuiusque priuatum, curā habere in his solummodo, quae ad uitā spectant. Quicunquē mundū genitum putant, deum inquam ipsius extractorem fuisse, non tamen omnes qui genitum mundum concedunt, eandem quoque deum sine sententiam habent. uerū Plato ex eius qui ipsum construxit admirabili artificio, neque dissolui, neque aboleri posse mundum existimat. Stoici contra absurdū mundum putant, idque ignis opera fieri, qui in causa est, ut ex illis in infinitum commutetur: sub quo tunc et quodam tempore materia quiescit, neque cōmunitationum uacationē accipit, donec rursus in contrarium statum uergentibus rebus, alia quoque elementa denuo prodire incipiant, & rursus diuino iussu segregata, atque in unum corpus redacta, nouum mundum constituent. Ac caeteri quiddam omnes, qui deum cunctarum rerum auctorem crediderunt, ipsum quoque unum horum omnium causam statuant. solus Plato ideas introduxit, quarū exemplum deus in conficiendis rebus frequenter, acm materiam omni qualitate carentem, ex qua singula quaeque cōponeret, & dissimiles inter se res distinctasque faceret: neque enim ex his unum aliquid subsistere, sed tria simul haec requiri censet, si quid absolui debeat. uerum quoniam de efficiente principio satis multa animamus, tēpus est ut de materia quoque aliquid dicamus. Omnes qui de rerum natura aliquid locuti sunt, cōcordes materiam esse cōcedunt, quae nam uero sit, nō omnes cōsentiant: sed Pherecydes Syrus terrā esse credit, Thales autē aquā, Anaximander infinitū, Anaximenes & Diogenes Apolloniatā aërem, Heraclides & Hippisus Metapontinus ignem, Xenophanes

Celophonius aquā & terram, Hippo Rheginus ignē & aquā, Omopides Chius ignē & aërem, Empedocles quatuor elementa, terrā, aquā, ignē & aërem. His aërcina & item adiungit, quam aliter conuulgit & unit, altera segregat & distinguit. Democritus & cum secutus Epicurus, atomas, omnium rerum materiam opinantur. Heraclides Ponticus & Asclepiades Bithynus rerum principia faciūt moles quasdam omni actione carētes. Anaxagoras minimas quasdam & similes rerum particulas. Diodorus qui Cronus appellatus est, indiuidua minimaque corpuscula. Pythagoras numeros, mathematici corporum fines. Strato physicus cognomēto, quas uocat qualitates. Plato, Aristoteles & Stoici naturā quidam informē, ex qua primū quatuor elementa, cum reliqua fiunt, sed Aristoteles elementis quintum corpus addit, quod circumuolutatur & est immutabile.

De principij & cause differentia.

Principiū & causam aliquid nihil inter se differre putant. aliqui principij quiddē, rerum omnium originē praecedere uolunt, non tamē ipsum euentus huiusce causam esse dicunt. sed id, quo secundum unumquodque modū res fiunt. causarū genera quatuor idem statuant, praecedens, quod ab euentu separari potest, idque quod id efficit permanens, continēs, quod rem quā facit non deserit. nam eo praesente, res gignitur, absente, definitur, & cetera: desistente, minuitur, perfectū, quod per se solū rem peragat, concausans, quod ceteris pares uires in euentū confert, ut in arido uideamus in quo uel plurimū asserit qui minimum etiam adiumentū confert, ut bobus quiddam duobus arator indigeat, sed multo facilius opus absoluat si tertium iumentum adiunctum aliorum laborem leuet.

De principij & elementj differentia.

Cum Iones elementū a principio nihil differre arbitrauerūt, plurimum Plato interesse iudicauit, atque ita utriusque distinxit, ut elementū id sit quod cōpositū & effectum est, quomodo terrā, aquā, aërem, & ignē elementa uocamus. principij uero dicuntur quod se prius quicquid non habet, ex quo gignitur potest: alioque principij non fore elementū, nisi prius sunt, tū materia informis & perētis, tū forma species & *πρωτία*, hoc est perfectio nō occupata, demū priuatio, quā absentiū differentia rei quae nunc adesse debeat. merito igitur Plato se per se differentia, ueterē Ionicoque sententiā improbauit.

De natura.

Naturā aliqui distinguunt arte praeditū suscipere motu in generationē tendentē igneum spiritum, alij nihil aliud quā minorū corporū congregatū & diffusum. Aristoteles principij motus & quietis eius in quo est primo & nō secundū accidentia naturalia uocat, cum elementa quatuor, nam cetera quae ex eis fiunt, animalia, serpes, metalla, & quae in aere generantur, imbres, nubes, fulmina, grandinae, uentū.

De motu.

Motum omnes penē concedunt quicumque polito diligentius philosophati sunt, locorū cōmunitationem

giam: ut cum quis Alexandria Romanam uenit, uel Alexandriam Roma discedit: qualitatium uariationem, ut si quis ex frigido calidus fiat, uel ex calido frigidus: eadem naturae uicissitudinem, ut si quis aetate non exsilens homo, nunc esse incipiat: uel contra exsilens, homo esse desinat. Itaque mutationem, ut si quis a paruo magnus crescat, aut e magno in paruam decreseat.

De corpore.

Reliqua corpora esse dicendum quod de his siue aqua siue patiarum, mathematici corpus esse distinguunt, quod trifariam existentium est, in longum, in latum, & profundum: quantum esse qui paruos non habeat, lineam uero longitudinem tantum, superficiem, latitudinem longitudini constitutam, hanc si profunditas accretat corpus appellari, qui dum etiam corpori fines corpus crediderit. Plurimum esse corpus asserunt, quae & loci occupat, & intra se molem aliam non admittit, neque enim duo corpora unum locum obtinere simul possent.

De figura.

Figura, corporis superficies, circumscripelo, & linea est: figurarum uero, aliae rotundae sunt, aliae angulares, quarum infinita penne uariatio est.

De forma.

Forma substantia est incorporea, quae quidem ex se non subsistit, sed formam carentem materiam informans, omnia quae uisimus extare facit. Socrates & Plato formas arbitrantur naturas esse à materia separatas in intellectu cogitationeque dei, hoc est in mente diuina sitas. Aristoteles autem formas quidem & species non abstrahit, sed eas materiam constitutas esse uoluit. Stoici nostras intellectuales formas appellantur.

De mundo.

Stoici mundam unam esse dixerunt, quae & animam esse, & corporeum arbitriati sunt. Impeditur des mundum quidem unam esse concedit, totam tamen ipsam negat, sed exigua quanda totius partem scilicet, reliquam uero octoformi materiam. Plato mundam unam esse & totam tribus argumentis conuertit, quia perfectitas non esset, si omnia non constiterent ex elementis similibus, si unicus non esset: nec penitus si quid extra se haberet. Metrodorus tam absurdam esse putat unum mundum in infinito naturam dicere, in infinito magno, unam spicam, nam eum infinitae causae sint, mundos quoque infinitos esse necessarium est. Iam autem infinitae causae, id est, atomi, quare & infinitos effectus esse oportet, hoc est mundos, cum eorum quilibet finitus sit.

De confusione mundi.

Mundus rotunda figura hoc pacto consistit in diuisa corpulenta quae tam fortuito motu ferantur, cum unum in locis plurima conuenissent, magnitudine, & figuris differerebant. quocumque igitur angulo, magna, & grauis fuerit, subsisteret: quae uero parua, leuis, & rotunda, in superiore locum ab illa extrusa sunt, nec prius accedere desisterent, si impulsione uolentia cessauit: tunc enim toto acta, cum inferius descendere non possent, in

loca sibi edignas decernerent, ea autem sunt quae circumsposita, ut igitur inter se tanta cognoscitur similitudo, quae circuli undique erant, extimul coram gemerent. quae uero illis & loco & natura proxima exierit planetas effecerunt, nam aer exhalationi corporum multitudine circumpositus, circumcitus in uentis, cunctis agitare ceperit, & cum in orbem alium circumuoluerit, quem motus ordinem stellas adhuc feruere uisimus, ut autem ex corporibus in sublime euolutis, caelum ignis, & aer, ortus est, ita ex subsidentibus nata est terraque multa materia nimium ad huc corpulentam, cum uentorum impetus, tum stellarum splendor compingendo attenuauerunt, & ad eam quae speculamus paruitate, redegerunt, aqua ex pressa quae fluida cum sit per decliua laci coepit in loca concava, uel ipsa per se aqua huc illic discurrena alueros sibi & lateros sinus excavit: sic itaque praecipue mundi partes in haecem prodierunt.

De deo.

Quae de deo inter initia omnium ea nunc explicare nobis in animo est, nam ex antiquis philosophis quosdam inuenimus qui deos non esse dicebant, non tamen id palam fatentur auti sunt, sed an deus essent ignorare se dicebant, fuerunt autem Diagoras Melius, Theodoros Cyrenaeus, Laeremus Tegeata, & Euripides Atheniensis, quorum id ipse non dicit, sed Sisyphum id dicentem introducit obmetum Arrogantem, sed istos missos faciamus, & Anaxagoram ponas audiamus, qui diuina mentem asserit, res omnes à primordiis diuini inter se confusas distinxit, atque ita res omnes procreauit, uel Anaximandrum, qui stellas coelestes deos arbitrabatur, aut Democritum, qui mentem igneo circulari corpore utentem, hoc est mundi animam deum esse affirmabat, nisi Pythagoras ex hisce quae ipse inter principia collocauit, unitatem, hoc est unam naturam, & mentem ipsam deum atque bonum existimauit: dualitatem uero, daemones, & malum, quae corporea moles circūstata, id est quae aspectum mundi: Socrates autem & eum secutus Plato deum id inquit esse, quod unum, quod solus, quod bonum, & ex se esse, quae omnia inuenerunt, ut deum memere esse significent nulli materiae committam, nulli affectui obnoxia. Aristoteles uero supremum deum formam esse diffinit, separabilem quidem, at tamen tantum corpori quod quantum appellat, inherenti: id autem cum in plures species naturae quidem coniunctas, ratione uero distinctas, separaret, quareque spiritum animalis esse censet, ex anima & orbe circumpositum, quorum hic ceterum corpus est, in circuitum uolubile, illa, ratio, quae ipsa quidem motui non admittit, sed tamen motus est causa. Stoici deum esse pronuntiant, ignem autem praeditum, rationeque & uia ad mundi generationem procedentem, atque omnes rerum omnium rationes continentem, quod uisum est furo crancum: item aliter spiritum totum mundo infusum, qui uarias appellaciones fertur pro diversitate materiae, in qua diffusus est, deos autem existimare cū stellas, & caelum, rum praecipue memit. Epicurus deos

omnes humani speciei habere credit. uideri ta-
men à nobis non posse, ob firmam tenuitatē ato-
morum, quæ ipsos componūt. quatuor etiam alia
rerum genera sempiterna statuit, atomos, infinitu-
rum, uacui, & similitudines, quæ ab eo eiusdem
rationis partes & aliorum elementa confentur.

Vnde in cognitionem dei uentus.

Dei uero cognitionem habuimus ex pulchritu-
dine, quæ cælo in se speciosius nihil enim teme-
re, aut casu, pulchrum oritur, sed artificis alicuius
opera, quomobrem & Eurypides flellas, inquit, or-
natas gratia ab opifice sapienti cælo inditas fuisse,
deuocimus ratem in huiusmodi cognitionē,
cum ex alijs stellis, tum præcipue ex sole & luna,
quæ subterraneum iter emittit, eodem colore, ea-
dem figura, eadem magnitudine nascitur, eadēq;
& tempora & loca ferant.

De Heroibus & demonibus.

Thales, Pythagoras, Plato, & cum his Stoici,
unanimes assent, demones naturales subtilissimas
esse. Heroas autem, animas à corporibus separa-
tas, & harum bonas esse, quæ hominū fuerint san-
ctæ uitam traducunt, malas autē, male uiuentū.
Epicurus tam demones q̄ Heroas nō concedit.

De anima.

Cum multa de anima ab antiquis inter se con-
trouersa dicta sint, nemo me à proposito introdu-
tionis modo discedere arbitretur, si paulo fustius
ea cōmemorauero, quæ ab illustriusimis quibusq;
dicta sunt. animā ipam existimē aliqui spiritum
esse toto corpori adnexam, non tamen æquabili-
ter, sed uni membro magis, alteri minus. hoc Ascle-
piadis sectatores dicūt. eandem alij facultatē qua
uitam arbitrentur, quidam principū motus om-
nium, quæ sunt & sunt. Epicurus autem ærem il-
lum quem respirando attraximus, animā esse cre-
didit, cuius substantiā alij in corpore dixerunt, ut
Plato, alij corporeā, ut Zeno, et ipsam secuti Stoic
ei, nam spiritū ipsam esse opinati sunt. item morta-
lem alij, ut Epicurus & Diocles, alij immortalem,
ut Plato & Stoici, ipsam existimant. quanquam
Plato suo se motu semper mouentē, nec unquam
interiturā ipsam assereat. Stoici contra, tam diu
animā durare, quoad mundus dissoluitur, nunc
nō ipsam quoq; corrūpi. rursus alij sic adnexas
corporibus animas aiunt, ut ex eis ipsas spōte na-
tas dicūt, hocq; in causa esse, ut corporeis uolupta-
tibus tantopere delectent, alij uero animā uolunt
dei particulam quandā esse, nec ullam exare ele-
mentum quod onosum sit, quodq; in compositarū
resurrectionem nō ueniat, peccare uero animas in-
quiant, alij quia libere cōsint, sapere arbitrio ad
nullā ferantur, nam cū uoluptates appetūt, ut eas
assequantur, uitia persequi, flagitiosum esse nō ita
dicunt, alij, cum tā fato euenire putant, animam
quoq; nulla electione habita delinquare posse cō-
cedunt, pœnas dare secleratorū animas, ubi à cor-
poribus solutæ fuerint, existant Plato, bonorum
autē, ad deum possi morē reuerti, & in astris habi-
tare. Stoici nihil illorū admittunt, sed postq; aiunt

sciendū à corporibus fuerint, quæ in tempester
uixerūt, & uoluptatibus illuc amice sunt, corpora
sua iterū subeant, desiderio uoluptatum studeat,
quas corporis minister affectantur, id autē
tūdiu facere quoad uirtutē edocuit, in cognitionē
ueri boni deueniant, ac meliorē uitā traducant,
à qua statim ubi solute citā ab impedimentis corpo-
ris libera fuerint, ipsi per selemē interlucant,
honesti ac decoris idem uniuersū à quibus nunquā
sic affectu potest diaciliantur, partes animę Plato
tres fecit, rationē, iracundiā, & occupatissimā. At
flores quartā addidit, naturālē, quæ corpus ue-
getat. Stoici & ipsi partes animę quatuor enume-
rant, ratiocinandi, sentiendi, loquendi & gignendi
facultatē, alij simpliciē & partibus carere animam
arbitrantur, nihil enim aliud ipsam esse q̄ pruden-
tiam, quā tam mentē, tum intellectū appellat. Me-
nemachus unus ex secleratorū stoicē discipline,
ubi suspiciōē addidit, loquendi & gignendi par-
tes itē ademit, eas sentiendi & uoluntatis arbitrio.
nōnulli demū in sensum & rationē animam di-
ferūt, quib; aliquis merito potius assentiri potest.

De minimo.

Ante quatuor elementa nonnulli fragmenta
quodam eiusdem rationis paruissima & rotunda
eui elementorū elementa existisse dicūt. Heracli-
tus quoq; frustula quædam cum minima, tum in-
diuidua, cogitationē tantū apprehensibilia cōcedit.

De colore.

Color est qualitas corporis uisibilis. Pythagor-
ici colorem appellant superficiē corporis. Empe-
docles q̄ membrum oculorum quatuor. Plato san-
tam & corporibus procedentem cuius partes ipse
oculis incidit. Zeno is qui Stoicorum principa
fuit, colores esse disse, primos materiæ habitas.
qui Pythagore successerūt philosophi, colorige-
nera quatuor fecerūt, albū, nigrū, rubrū, & pau-
dum reliquas autē colorum uarietates ex di-
uisa elementorum commixtione oriri; animalū uero
etiam ex aeris & locorū diuersitate confluere.

De missione.

Præci missionem elementorum fieri dixerunt,
ex minus inter se se primas qualitates ab se.
Anaxagoras et Democritus ex eorum solūmodo
cōgestis. Empedocles è paruissimis micis clasē
ita cōponit, quas minima quodam frustula, & ut
lui elementorū elementa esse dicit. Plato tria tan-
tum corpora ex se motu fieri credit, ignis, ær,
& aqua, terrā nanq; solam immutabilem esse.

De uacuo.

Qui à Thalete manarunt philosophi ad Plato-
nem usq; uacuum omnes abnegarunt. Empedo-
cles intra mundum, inquit, uacuum res nulla, nec
extra est. Leucippus Democritus Epicurus et Me-
trodorus atomos quidem multitudine, uacui uo-
tem magnitudine infinitū dicūt. Stoici intra mun-
dum uacui quidem nihil esse, extra uero infinitū
alij tantum uacui solūmodo extra mūdum esse,
quantum ad respirationem mundi faciat. nonnulli
enim igneus cum sit, uentatione indiget.

De loco

De loco & receptaculo.

Stoici & Epicurei locum à receptaculo distinxerunt, ac locum quidem esse quod corpus totum occupat ut superfluum: receptaculum autè quod parte solum, ut in usua unarum consistit.

De tempore.

Pythagoras tempus esse arbitratur, continens nos carni machinam. Plato mobilem eternitatis imaginem, ac intervallum motus cœli. Eratosthenes ista circulo solutorem, temporis autem elementam. Plato carni motu exultat. Stoici ferè omnes motum ipsam, ac ceteri quidem ingenitum tempus arbitrantur. Plato genitum ex sensu nostri cogitatione.

De ortu & interitu.

Parmenides Melissus et Zeno Eligata ideo nec generari nec corrumpi quicquam asseruerunt, quia immutabile ponunt. Epicurus & ceteri quoque à minutis corpuliculis mundam extrahunt, ex atomorum conuulsu gigni & ereri discelsu aboleri cunctis affirmant. hi autè neque orti quicquid neque interitè proprie dicunt, nam cum ex congectione non ex alteratione gigni res velint, non quæ sitis sed quantitatis motu, ortus & interitus motu mentis procedere faciunt. Pythagoras & alij quoque materiam parti supponant, ortum & interitum proprie alluunt, cum vellet clementer quælibet immutatis nasci res & dissolui.

De necessitate.

Thales utilitatisiam esse necessitatem dicit, cum uniuersum dominet. Pythagoras mundo eam incidere credit. Parmenides & Democritus ortum necessario euenire dicunt, eandemq; ipsam esse cum fato, cum iudicio, cum providentia. Platoni quædam in providentiam, quædam in necessitatem refert. necessitatis autem essentiam Empedocles arbitratur causam principis & clementis uitentem. Democritus resistentiam motum & impetum materia. Plato, nonnullam materiam, insensibilem habitum eius qui circa materiam operetur.

De fato.

Hercules omnia fato euenire dicit, ipsamq; idem esse quod necessitas. Plato quædam in hominum animis & uita sanam consistit, et tamen & libertatem nostram adiungit. Stoici Platonè hac in parte sequuntur, ac necessitatem quidem distinxerunt, insuperabilem & uiolentiam causam. sicut uero causarum seriem, in qua tamè illa quoque causæ si contingunt, que in nobis esse, ut quædam fato sunt, quædam non sunt, sanè uero essentiam Hercules esse distinxerunt rationem, substantiam uniuersam permeantem sanam autem corpus reuerentem quoque etiam sensum uniuersum piguntur. Plato peruenit rationem & legem naturæ totius uniuersæ. Chrysippus tam ordine cunctis gubernantem, item in distinctionibus Fatum, triquetrum, est ratio seu lex causæ providentia reguntur omnia que sunt in mundo, uel ratio per quam, ortu nata sunt, nascuntur, oriuntur, oriuntur nascuntur, reliqua uero Stoici sanam describunt causarum seriem, hoc est ordinem & necessitatem transgressibilem. Possidonium tertium ipsam à loue fa-

cit, ut primam sit sapientia, secundam naturam, tertium, fatum De fortuna.

Plato fortunam distinxit causam que sceleris & incidat rebus quas facere eligitur. Aristoteles causam que hinc rebus interuenit quibus aliquid gratia & uolentes facimus, obliuiscimus causam & instabilem, distinxit uero fortunam à causa, ex eo quia que fortuna sunt, casu quoque sunt, cum fortuna solum in nostris actionibus uidentur, que uero casu sunt, non omnia fortuna. in his enim casus nisi consistit que ad actiones nostras non attendunt, super fortunam ad homines tantum spectare, casum autem non ad homines solum, sed ad bruta, & ad reliqua quoque uita carentia. Epicurus interon frantum & ipse causam, modis, temporibus, personis, fortunam dicit. Anaxagoras & Stoici causam que humano discursu assequi non possit, aliis quidem, necessitate, alia, fato, alia, electione, alia, fortuna, aha, casu fieri.

De finitate & infinitate mundi.

Pythagoras primus hanc rerum omnium compositionem mundum appellauit, exactam eius dispositionem cõtemperat. Thales & qui ab eo derisauerunt, unum modum asserunt. Democritus & Epicurus, et utriusq; magister Leucippus, infinitum in infinita uacui amplitudine sicut. Empedocles eum in suprema parte mundi solem circulo habet, facit mundum finitum statuit, Seleucus autè infinitum. Diogenes uniuersam quædam infinitum dicit, mundum autem finitum. Stoici nullum inter uniuersum & totum interesse dicunt, uniuersum quidem infinitum esse, cum uacui quod infinitum est cõprenderit, totum autè quia uacui excludit, finitum esse, quare cum totum & mundum idem sint, mundi finitum esse.

De figura mundi.

Aristoteles & Stoici rotunda figura mundum consistare dicunt, alij partem conam, partem quoque spheram malant. Epicurus & hi & id genus reliqua mundum consistare posse conuicunt.

De anima mundi.

Reliqui omnes animam habere prouidentiamq; regi mundum arbitrantur. Democritus & Epicurus, & quotquot atomos ac casum introducunt, neque animam habere neque prouidentiam regi ipsam inquam, sed bruta quadam natura. Aristoteles non anima, non ratione, non mente, non prouidentia prouidentiam mundum omnibus suis partibus existit, materiam tantummodo. coelestes enim orbem singulos & animam & uitam habere, reliqua uero infra cœli posita, omnibus his careere, quod si ordine aliquo inuiderant, non ex se illa ipsam habere, sed incidere, quædam in cœlestibus corporibus reguntur.

De aternitate mundi.

Pythagoras & Plato factum à deo mundum arbitrantur, ac quantum in ipso est interire posse, nam cum sensibus percipiatur, corporeus est et dissolubilis, non intercedit tamè dei prouidentia & custodia præuentus. Epicurus & Stoici mundum interitum cõcedunt, ortum ei sit, ut quod & reliquis accedere uideamus & animabilibus & stirpibus. Xenophanes

ingre-

ingenium, sempiternam, indelebilem, defendit. Aristoteles quae infra lunam sunt, mortalia: quae vero supra, immortalia sinit.

An mundus aëther.

Aristoteles, qui mundum sempiternam naturae, nullo ipsum alimdo indigere concedit, nam si ea trimento egeret, interiret tandem. Heraclitus ex his quoque hic corrumpitur ipsum sibi mundum immutatione quadam nutrimentum subministrare putat. Philosophus ex Pythagorae unus corruptio nes duas esse dicit: interdu magis ignem e caelo descendere, interdum vero lunam aquae circumferantione aërem effundit, horum itaque exhalationibus caelum nutrit.

A quo elemento mundus exordium cepit.

Physici mundum a terra exordium sumpisse dicunt, tanquam a centro, quod nonnulli omnibus esse principium solet. Pythagoras ab igne. Empedocles aëthere primo extitisse dicit, tum igne, postea terram, de qua circumvolubela se caeli impetu vehementer attrita, exiit aqua, quae in vapore cōuerfa aërem peperit. eorum autem aëther, solem igne solo consistere credit, reliqua vero quae hic a pup nos sunt, ex alijs. Plato cum usibilem hunc mundum ad imitationem mundi intelligibilis factum existimet, animum primum extitisse dicit, tum corpus, quod ex igne & terra primo, ex aëre & aqua secundo consistat. Pythagoras cum quingentis figuris solidas esse cerneret, quas tunc mathematicas appellat, e cubo terram natam credi dicit, e Pyramide ignem, ex octaedra aërem, ex icosaedra, aqua, e dodecaedra caelum, atque Plato haec quoque in parte Pythagoram sectatus est.

De ordine partium mundi.

Mundi partes ita inter se complicatas Parmenides asseruit, ut una ab alia contineretur. ac quatuor omnes ex raro & denso consistunt, eas tamen quae in medio sunt, ex opaco & lucido mistas, quae vero ceteras continent, instar muri solidae esse. Leucippus & Democritus tunicam & membranam quandam mundo circumponunt. Epicurus partem raro, partem denso, mundos operimento inuoluit, quorum alios circumagi putat, alios autem minime. Plato supremo loco aetherem collocat, tum ignem, postea aërem, deinde aquam, ultimo terram, interdum tamen aetherem igni cōiungit. Aristoteles aetherem primo collocat, quem incōmutabilem, & quintum corpus facti, ab eo commutabilia disponit, ignem, aërem, aquam, & infimo loco terram. his autem ita motum attribuit, ut quintum corpus, hoc est caelestes orbis, circumvoluantur, alia vero quae infra caelum sunt, recto motu ferantur, ac leuis quidem, ascendant, ignis, & aer, graviora vero, descendant, aqua, & terra. Empedocles nec definita, nec eade loca semper habere sensit elementa, sed in alterius loca omnia succedere.

De mundi inclinatione.

Diogenes & Anaxagoras post mundi cōstitutionem, & animalia genita ex terra, sponte mundum, unum sibi partem ad austrum inclinasse, alterum

ad septentrionem extulisse, fortasse vero dubia pro uidentia, ut quaedam mundi partes habitari possent, quaedam non habitari, pro caloris, frigoris, & temperiei condicione. Empedocles aërem, inquit, solis impetu ad aëtherem, boreales plagas extulisse, australes autem deprecasse, atque ita totum mundum inclinatum esse.

An extra mundum aliquid sit.

Qui duce Pythagora philosophari sinit, extra mundum uacuum esse dixerunt, uacuum in quo spirido mundus attrahit, experido remittit. Sicuti quoque ideo uacuum foris esse uolunt, ut cum mundus conflagrabit, in ipsum diffundi queat, id autem uacuum infinitum esse, quoniam Posidonius in infinitum ipsum non facit, sed tantum solummodo, quantum ad dissolutionem mundi sufficit, libro primo de uacuo. Diogenes uacuum & ipsum attritus Plato & Aristoteles nec intra mundum, nec extra uacuum ponunt.

De dextra & sinistra mundi parte.

Pythagoras, Plato, Aristoteles, dextram mundi partem orientalem faciunt, unde motus incipit, occidentalem uero sinistram. Empedocles quae ad solstitium, dextram dicit ad brumam, sinistram dicit.

De caeli essentia.

Anaximenes caelum mundi circumferentiam, terram esse credit. Empedocles caelum solidum esse putat, cōstitatque ex aere in morem crystalli ab igne durato, & utroque hemisphrio tam ignem, quam aërem continere. Aristoteles e quinto corpore, ipsam facit, reliqui ex igne, ipsamque ex calidi frigidi quoque commixtione compactam.

De caeli segmentis.

Thales, Pythagoras & qui ab eis matarunt, caelum in quatuor circulos diuisum, quos zonas appellant. horum ita qui nobis semper apparet, arcticus uocatur: sequens, solstitialis: tertius, aequinoctialis: quartus, brumalis: quintus, antarcticus: qui non sibi oculis hic aspicere non potest, obliquus autem circulus quem Zodiacum nominant, tres medius cōiungit, ductos autem a septentrione ad austrum, aequinoctialis rectis angulis ducit. Pythagoram uero ferunt Zodiaci obliquitatem primum animo concepit, quod sibi tamen Oenopides Chius ut rogare, tanquam a se inuenit, non dubitauit.

De stellis.

Thales e terra quidem consistere stellas opinatur, utrum ignitas esse. Empedocles ignem tantum, quem aether compressas quo tempore dirimetur elementa, dicit sustinere. Anaxagoras aetherem igneam esse ex sui natura putat, ipsamque circumuolutionis suae uehementia, lapides e terra sumere, quos sarsim euocatos & iustum motus, stellas asserit eodem rursus alio in loco stellas appellat fixa latentia, quae ex caelo in terram decidit, eorum gurgulioque contingit cum in Aegeos fluitum caudens fixam in mare stellas ecedit. Diogenes stellas opinatur perinde atque gemmas, & raras lapides, ac per eos mundum seipsum. Empedocles in crystallis (sic enim ipse caelum appellat) adnotat

CRANES

etiam dicit, solutas afferat. Plato quibus stellis maiore ex parte igneis esse credit, tamē aliorū elemētiorū expertes eas nō iudicat, sed elemētis glūinis uice cōuenit. Xenophanes et nubibus accensū cōtingere stellās arbitrat, easq; interdū extinguat, nāq; accēdēt, nō aliter atq; carbonēs solent, ortūq; & occasum nihil aliud esse, q̄ nubis accensionem & extinctionē. Heraclides & Pythagorici singulā quāq; stellā unū mundū esse, terrā, aquā, aerē, & zōberē comprehendētē, ferrūq; per aerē infinitū. hæc opinio in sacris Orphici cōuenit perhibetur, quibus insulā quāq; stellā unum mōdum arbitrantur. Epicurus nihil istorum non admittit, cum id genus omnia contingere posse concedat.

De stellarum figura.

Stoici stellās rotundas existimant, ut & mardam, & solem, & lunam. Cleanthes, conī figura. Anaximenes, tanquam clauso cōto adactos alij tanquam solā candidiā, & picturas.

De ordine stellarum.

Xenophanes una superficie stellās omnes moueri credit. Stoici quōsdā altius, quōsdā summū sūsi ferri. Democritus stellās ita disponit ut fluxū sūmū locū teneat, atq; succedentem, inter quas solē & lunā reponit. Plato post fixas Saturnū collocat, deinde Iouē, postea Marsē, deinde Venērē, postea Mercuriū, deinde solē, ultimo lunā. maxie maiorū alij Platonē sequuntur, alij solem in medio situat. Anaximāder & Metrodorus Chius, atq; Crates, supremū locum soli dant, succedentē lunę, tertium stellis fixis & uagis.

De motu stellarum.

Anaxagoras, Democritus, & Cleanthes, ab ortu in occidentem ferri stellās omnes existimat. Anaximander uel stellās existimat, ab eo orbe cui insunt. Anaximenes eodem pacto sub terra, quas supra moueri. Plato & cū eo mathematici Solē, Venērē, & Mercuriū eodē tempore cursum suū absoluerē dicūt.

De stellarum lumine.

Metrodorus omnes stellās tam fixas q̄ uagas lucē à sole accipere iudicat. Heraclitus & Stoici natri stellās putāt ē uaporibus sursum eleuatis, Aristoteles non indigere nutrimento caelestia dicit æterna cum sint, & corrumpi nequeant. Plato unū mundū, sic stellās ē seipis natri lentis.

De stellis quas Castoris & Pollucis uocant.

Xenophanes stellās quæ in nauigiorum malis & antennis quādoq; uidentur, nubeculas quasdam esse credit, quæ certo quodā motu agitate respiciunt. Metrodorus nautis timore cōstitentis oculis interfluere putat. De stellarū significatiōe.

Plato, solem, lunā, & alias stellās, tam uagas, q̄ fixas, occasu & exortu suo tēpēstata, quæ arita tē & bruma cōiungunt, significare non dubitat. Anaximenes nō ex alijs, sed ex sole solo, hæc intellegi uult. Eudoxus & Aratus ex omnib; indifferēter.

De sole.

Anaximander orbem esse putat octies ut gestus

terra maiore simlemq; rotæ plaustrī carinthum habens, concauit igne plēnū, quem nobis ore quorūdam paruo, tanq̄ per modiolū foramen ostēdit, hocq; solem esse. Xenophanes ē siccis uaporibus igniculos quosdam conuenire dicit, qui in unum corpus redacti, solem constitūt, uel solem accensam nubem esse. Stoici solem inquitū ignitū suatum esse, & mari illarē euectū. Plato ipsū maiore ex parte, igne cōstitare credit. Aristoteles maiore quanto corpore. Philolaus Pythagoricos corpus uero simile, quod ab igne qui in mundo est, lucem suscipit, & eam ad nos remittit, quomobrē tria requiri ad solis constitutionē, ignis, qui in caelo est; corpus, quod ab ipso perinde atq; speculum quosdam igniri & illustrari possit; & tertio, lux quæ ab eo speculo repercussa ad nos usq; distendat. nam & hanc lucem solem appellare solemus, tanquam simulachrum simulachri. Empedocles duas soles existimat, unū præcipuū atq; primū, hoc est ignē qui est in opposita & dimidia cœli parte, quē repler, quib; semper ex aduerso sūq; imaginā, hoc est solā nobis, incedit alterū, eum quē spectamus solem, qui repercussio est lucis eius quæ ex præfata cœli parte aere cōcalescēdo plena antedictis ignis suffundit, ac in corpus solare quod est crystallo persimile mittit, ubi refracta ad nos descendit, & ad primi solis motum circumferretur. atq; ut tam multa duobus uerbis explicem, sol est repercussio ignis qui circa terram mouetur. Epicurus collectionem terræ pumicis spongiasq; per similem putat, quā ignis eius foramina permeans accendit. Heraclitus collectam uaporē qui in oriente accenditur, in occidente extinguatur.

De magnitudine solis.

Anaximāder solem quidem æqualem terrę creddidit, orbem uero quo ferat, & ē quo respirat, seipita uigētes terram excedere. Anaxagoras multoties Peloponnesū maiorem Heraclitus quantū est humani pedis longitudo. Epicurus omnia quæ hæctenus atulimus, alijs contingere posse, talem tamen hunc esse qualem ipsū spectamus, parūq; uel maiorem uel minorem esse.

De figura solis.

Anaximenes solem, ut solum extantum iudicauit. Heraclitus peluis instar intras concauum soria conuexum. Stoici rotundum, ne cœlum est, & stellę. Epicurus ipsū posse hūc omnibus esse figurā admittit.

De conuersione solis.

Anaximenes ideo solem conuerti putat, quod ab aere densato & admittenti retro pellatur. Anaxagoras eum repelli ab aere qui septentrioni subest, censet, quomque sol ipse compingens ualentem iam densitate reddidit. Empedocles cum ab orbe quæ ipsū defert, tum à bruma & solstitij circulo, solem prohiberi credit, ne recedat polus descendat. Diogenes quia sol extingueretur, frigore calorem oppugnante. Stoici euenus solem progredi uolunt, quoad zōnerū inueniat. oceanum autem & reliqua maria soli nutrimentū subministrare

subinfiltrare vapores semmiferos, cum quibus terrę
quos exhalationē admisceri solent. Plato, Pytha-
goras, Aristoteles, ob signiferi obliquitatem, quas
sol oblique incire cogitur, & fecundum brumę sol
finitus circulus progredi. Hęc autem omnia antea
sphera docet.

De solis defectu.

Thales inter omnia lunę que supere natura o-
paca est solem deficere primus dixit, idę ex sup-
posito soli speculo facile dixerunt. Anaximander
clauso foramine per quod ignis exoritur. Heracli-
tus cōturbatione partis eius que cōtusa est ad supere-
riora, eius vero que cōtusa est ad nostros oculos.
Xenophanes deficiente solem extingui putat, rursus
fuit renascentē alii accedēti, narratę solē aliquan-
do integro mōde defecisse, aut interdū non esse uiderē. Sunt
qui putent densam nubem nostris oculis incōper-
tam solem occupare. Aristarchus solem in erran-
tibus stellis annumerat, terramq; circa solis circa
lum mouet, qua inclinante solis orbem a dextris
ei credit.

De luna.

Anaximander orbem lunę decies nouis terra
maiorē existimat, ac quemadmodum de sole dixi-
mus, rotę plastris similes canthum habere, con-
cauam, igne pluriusano foramine uaporantē. Xe-
nophanes accensam nubē. Stoici corpus exigē
& terra compactam Plato ignem maiori ex parte.
Anaxagoras & Democritus corpus solidum,
ignitum, campos, montes, & ualles habens. He-
racitus terram nebula inclusam, Pythagoras &
ipse ignem esse lunare corpus existimat.

De magnitudine lunę.

Stoici maiorem terra lunam cōputant, quem
admodum & solem. Parmenides æqualem soli, à
quo lunam quoq; illustrari dicat.

De figura lunę.

Stoici rotundā lunā dicūt, sicut & solem. Empe-
docles, disco simillā. Heraclitus, pelus, hoc est orbis
cutarem & cōcauam nonnulli oblongam. figurā
uero luna septem modis affertur. non ab interu-
tio discedens cum primam apparere incipit, con-
nata speculā, tam dimidia, post semiplena, demū
rotunda, rursus à plenitudine reuertens semiplena
eundē, hinc dimidia, postea cornata, uideri posse
modo desinit, donec iterū nascentur. multa uero hæc
de re ultra citroq; dicunt, quidam id umbra terre
contingere credunt, quæ modo rotam, modo par-
tem aliquam eius occupet.

De lumine lunę.

Anaximander ipsam peculiarē lucem habere
cōstit, narratę tamen. Antipho proprio lunā splē-
dore fulgere docet, q; si posuimus abscondatur, id
illi contingere solis propinquitate. sic enim à natu-
ra institutum esse, ut minor lux maioris accessu so-
litar ad quod & reliquis stellis euenit. Thales et
qui ab eo demerunt philosophi, lunam à sole illa
strari dicunt. Heraclitus idem lunę quod soli cō-
tingere defendit, stellas enim quousq; cōcauę sunt,
& uapores excipit, hæc re uideri, ac solem quidē

splendidius cum in priori aere seraf lunam uero
longius, qua turbulenti magis incedat.

De lunę defectu.

Anaximander ideo lunam deficere putat, quod
os rotę obstruatur. Berossus quia ad nos conu-
tat partem qua minus lucet. Heraclitus quia uero
ta partē que cauta est. Pythagoreorū quidā lunę
affuerant reflectere, & intercepte lucem, illudq;
nostra, hoc antipodum terra fieri. Plato, Aristote-
les, Stoici, & mathematici, concordēs afferunt lu-
nam congreffi soli occultari, digressa illustrari,
deficere autem terręne occultari umbra, que non
temporis est diametro plus minus inter utroque
fidus porrigitur.

De maculis lunę.

Pythagoreorū lunam idcirco maculis interpo-
ctam arbitrantur, quia maiora animalia & proce-
riora arbores habent q; hic apud nos reperitur,
esse uero decies quinque animalia uia nobis
gradatara robustioraq; nec uisatum ullum exre
mentū genus emittentia, diem quoq; quantum di-
ximus, longiore nostro. Anaxagoras in diuersi-
tatem partium hoc refert. lunam enim ex anima-
tis & corpulentis partibus componi, quamobrem
opacam læticia interiectam uideri. stellamq; lucis
emouitæ lunam ideo nuncupari. Stoici quoque
non integre compactam lunam fatentur, quia dō
similes partes habeat.

De distantia lunę.

Empedocles plus duplo lunam distare censet à
sole q; à terra. mathematici decies octies plus. Era-
sthenes solem à terra distare cōputant stadiis
millibus censet triginta, lunā autem uiginti octo.

De annis.

Annus à qui Saturno attribuitur, annos est
triginta: qui Ioui, duodecim: qui Marti, duorum
qui Soli, mensium duodecim. Veneri tandem q;
Mercurio deputatur. eodē enim tempore quales
cursum suū peragūt, lunę uero annus dicitur est
triginta. tot enim dies mensis comprehendit, siquā
h cōgressu ad egressum numeret. annū uero quem
magnum appellant, quidā octauo quoq; anno cō-
pleri dicūt, alij decimono. quidam sexagesimo
primo. Heraclitus decē & octo millibus annos
solarium. Diogenes et trecentis sexaginta quinq;
annis eam longis q; eos Heraclitus facit nonnulli
septē millibus septingentis octuaginta septem.

De circulo lacteo.

Circulus lacteus et nubibus consistit, et nocturnis
aere semper apparet, lætensq; est de suo calore
nūcupans. Pythagoreorū aliqui crediderunt ip-
sum esse uisigium incendit stellæ. cuiusdam que
Phaetonis tempore suis sedibus excedit, & loca
per que circumuoluta est exiit. alij solem anti-
quo tempore illac iter suū perire dicunt, quidā
nihil illorum uolunt, sed id modo sic nobis appa-
rere ex multitudine luminis celestis ignem, quod
illis in lacte à celo tanquā à speculo quodam tra-
ctus ad nostros oculos reflectitur. id quod eū canē
suis arcus nubes lacte cōsuecunt. Metrodorus,
hinc

nunc solis circuli esse putat, qui solis discellu cōspici potest. Parmenides rarum densū cōmixtum, lacteum colorem procreare alicuius. Anaxagoras umbra terrae lactis circulum existimat, quem ideo celsam ita occupare uult, quia sol cum terrā subest, omnia illustrare non potest. Democritus splendorem multarum partium & coherentium stellarum, quae crebris cum sint, cōiunctam lucem ferre uidentur. Aristoteles exhalationis siccae incendit, quae iugiter & abunde succedit, non aliter autem in crinitis sit, quae infra planetas esse non dubitamus, & ab igne accendi. Stoici ignis aetheri raritatem ipsiusq; superiorē planetis. Posidonius & ipse ignis aetherum lacteum circulum credit, qui licet stellis clara luceat, splendorem tamen continuam habet.

De crinitis & discurrentibus stellis ac trabibus.

Pythagoraeorum aliqui crinitae inquit stellae esse de numero illarum quae nō semper apparent, sed certis quibusdā temporū spatijs oriuntur, aliae repercussionem uisus nostri ad solem, non aliter atque in speculis fieri solet. Anaxagoras & Democritus conuentū dixerunt plurimumque stellarum se esse illustrantū. Aristoteles siccae exhalationis aetherae cogentem. Strabo si dens alicuius lucē densa nube retentā, id quod & lateris euenit. Heracledus Ponticus nube praetuli illic à superna luce illustratā, eandem hae barbans, arcus, trabibus, colibus, & id genus alijs, causam assignat, ut omnes peripatetici faciūt qui ex inflammationis uapori si bus species haec fieri dicunt. Epigenes uaporem terrae cōmixtum in altū eleuatum, ubiq; accensum, lucibus ardētis aeris id speciei esse credit. Diogenes stellae quaedā crinitas putat, sed quae impēdens alicuius periculi significat. Anaxagoras quae discurrentes stellae uocāt, perinde atq; cometas ex proterio igne cadere putat, quam ob id istam quoq; ratiōnem. Metrodorus ex folis radijs uolente turbam, ut fugita solet, irraditibus discurrentis stellae speciei excitari. Xenophanes id genus omnia, nihil accensurū cōtinuantes incensibiles esse existimat.

De tonitruo, conuulsione, fulmine, turbine, & conuulsione.

Anaximander haec omnia spiritus contingere existimat. is enim densq; nubi inclusus erūpere nititur qua parte tenuior & lenior ea fuerit, nubis disruptio, tonitruo, spiritus expansio, locus nubis aetherae, conuulsione facit. Metrodorus cum nubē, inquit, densitate compactā spiritus irruit, frangēdo & descendendo tonat, percussio & distellēdo micat, quod si inter motus fluctuationē à sole quoque calore spiritus is acciperit, fulminat. fulmen autem cum impotens fuerit, in turbis degenerat. Anaxagoras eū calor, inquit, frigus impetit, hoc est et aetheris pars ipsūm aetherae inuadit, crepitat, tonitruum facit, colore quē ex uiscitate nubis aetherae promit, conuulsione luce uero cōmixta, tum magna, fulmen procreat corpore paulo plus dēbito, conuulsione signis turbulentiore, tum lacem absoluit. Stoici nubis conuulsione, tonitruū diffinitū,

A conuulsione earundem accensione attritu excita tam fulmen, uolente aethere nubis incensione: turbinem tardius motq; nubis progressum. Aristoteles omnia ista & sicca uapori bus cōponit, qui cum in humiditas incidunt, erūpere conantur, dom quē tur licet humidus impellit & descendit, si repitus excitatur ad tonitruū eūdem protrudunt & erum puit, inflammant. haec quoq; conuulsio est, est uel hominū impetu tanq; & catapultae existerint, multo magis accensū ruit: fulmen hoc appellat. nō uero à conuulsione hoc differit q; ille calidior, haec densiori materia cōstat, utriq; tamē multa habet.

De nubibus pluuiarum, huius, & grandinae.

Anaximenes ex aere plurimū densato consistere nubes arbitratur. idem ex eodē adhuc patet uisus uisus, pluuia expressi potest, quod si dum cadit, pluuia uis grauescat, nubem procreare, & grandinem si uento aliquo frigido cōprenderat. Metrodorus uapori bus aquosis in sublimē delatis nubes cōponi censet. Epicurus ex atomis rotādari uero grandinem, & pluuiam longo per aethera descensum.

De arcu caelesti.

Eorum quoque in sublimi fuerit, quaedā reuera conuulsio aliquod sunt, ut imber & grandis: quaedā autē quibus solis nihil in se habent, inane tamē quendam sui speciei oculis nostris obijciunt. quod genus est arcus caelestis, de quo tum deniq; aliquid dicemus, si prius quo pacto certumque explicauerim. Quicquid uidemus in reflectant corpora, uel fracta linea uidemus, nemo uero existimet lineas oculis aspici posse, nam cū incorporatae sint, mentes tantū spectari queunt, rectis lineis uidemus omnia quae in aere sunt, quaeq; cornu, uetro, speculariq; lapide interposito, spectamus, rara enim haec sunt, & rectis uicibus uidenda transferrunt. curus lineas aspiciamus, quae aquis sublimi, quae aëre & remi liquis eos & longinquo spectauerit, corpus apparēt, curuatur enim uisus necessario, cum sit aquae natura: densior aere, fractus lineis inuenitur, quas in speculis uidemus imagines, ad quas arcū quoque caelestem referri dicimus oportere, prius tamē huiusmodi exhalationem in nubem mutatā concipiendam est, tum toris insitit ex ipsa minutas guttas manare, cum igitur fol in occasu uel ortu fuerit, nam arcus soli contrarius sit oportet, tum oculi guttas quas diuinus spectantes, solis lucem in eis refractam uidēt, id est arcum ipsūm caelestem.

guttae uero non figure sed coloris causa sunt, tres enim colores arcus habet, phoeniceū, uiridem, et purpureū, phoeniceum, quia solis radij sinceris perne remittuntur: uiridem, quia plus aquae cōmixta, minus puri residuntur: purpureū, quia magis adhuc turbidi sunt & inter guttas dispersi exempli sibi quaeq; consistere poterit, liquis aquae uel fumi, & tam aduerso soli cōpressis huius ita propellat, ut nubis roseū limitetur, nam si se lax ad guttas refranget, arcū protinus formari uidebis, sed & qui lippentibus oculis sunt, si ad lucem non respiciūt, uident illis uidere, uerum haec Platonis & Aristotelis mens est. Anaximenes uero caelestem ar-

Notia

b

cum

cum ferere dicit quoniam sol in adactam nubem rad-
dios mittit, quos densa crassa & nigra cū sit, eas
deorsū firmiter, sed eas in se detinet. Anaxagoras lu-
cem solis ab opposita densaque nube repercussam,
arcū appellat, quæ semper e regione solis cōstitit
reditur. eisdem quoque causam affert cur duo soles,
ut frequenter in Ponto contingit, uerū solem hunc
inde altare uideantur. Metrodorus, cū solis radij
nubem intrant, sic nubem uisidam, radios pur-
pureos apparere dicit.

De uirgæ & gemino sole.

Virgæ quas in cælo uidemus, partim nō habēt,
partim corpus aliquid habent, partim nō habēt.
habent quæ e nubē quam cōspicimus, consistant,
non habent, quia colorem quem spectamus, pro-
prius ipsæ nō est, sed aduentitius, ut qui ex his re-
bus sit quæ non sunt, sed apparent. hi autem om-
nes affectus tam qui per naturam sunt sicut qui per
adambrazionem sunt, similes inter se sunt.

De uentis.

Anaximander uentum existimat fluxum aeris
esse, cuius subtilissimas maximèq; humiditas par-
tes soltam absumpserit. Stoici uentum omnē fluxum
tis aeris impetum arbitrantur, qui uarias appella-
tiones pro locorum diuersitate sortitur; nam ab
occasu spiritus, Fœonias appellantur; ab oriente ue-
niens, Subsolanus uocatur; ab Ursulans, Aquilo
dicitur; ab Africa prorupta, Africus nomi-
natur. Metrodorus uentus alios tum commoueri
dicit, cum sol aquosæ exhalationis humorem exu-
ferit. Eosias autē, aere iam ad septentrionē inspi-
sato, recedentem solem peracto solitino subsequi.

De hieme & æstate.

Empedocles & Stoici hiemem fieri dicunt, ære
per ualidè sursum ipsa se densitate protrudente,
æritatem autem contra igne inualescente, ac se
deorsū ad nos agente.

De terra.

Thales & qui ab eo deriuarunt philosophi, u-
nam tantum terram esse dixerunt. Pythagorei uero
aliqui duas hunc, & huius aduersam aliam. Stoici
unam & finitam. Xenophanes infinitā ex ea par-
te qua deorsum tendit, atq; ex aere & igne compo-
sitam esse. Metrodorus terram aeris, solem ignis
sedimentam existimat.

De figura terre.

Thales & cum secuti, terram rotandam arbi-
trantur. Anaximander columnæ similem, quæ ta-
men planam non rotandam superficiē habet. An-
aximenes mensē, Leucippus, sympani figuram
habere credit. Democritus disco quidem simile,
uerum magnitudine concuam potat.

De situ terre.

Qui Thalesem secuti sunt, terram in medio po-
sitam arbitratur. Xenophanes primam, ut quæ
in infinitum radices suas porrigat. Philolus Py-
thagoreicus ignem in medio situm, quæ totius na-
ture medullis consistet, supra quæ terram hanc no-
stræ contraxit, & inde nostram collocat, quam ex
opposito firmiter dicit & circa eam ferri, quam

obrem eos, qui illic sunt, nobis uideri nō posse.
Parmenides omnium primus terrā extra duas cie-
culos habitabilem dicit, sollicitalem & brumalē.

De inclinatione terre.

Leucippus terram in austrum propendere cre-
dit, ob exilitatē quæ ad eū illi partem, quod septen-
trionalis plaga quæ summis alboribus infestat,
cōpacta sit, australis autem e cōtrario, composita.
Democritus densissime sese ad meridiem terrā pu-
tat, quia satis ea quæ illic nascuntur sustinere non
possit, namq; septentrionē cum intemperie labo-
ret pauca gignere, meridiem bene temperans cū
sit, multa profert, quæ ualida terram depressam.

De stabilitate terre.

Ceteri quiescere, Philolus, moueri terrā esse,
uerat circa ignē per obliquū circumcū, eo more,
quo solem & lunā uidemus. Heraclides Pœicus
& Esphantus Pythagoreus quāuis moueri terrā
dicit, non tamen eam locutionem exire cōcedant,
sed insitit sote circa propriū cētrum, ab occasu in
ortū ferri. Democritus initio terrā leuior et rarior
cum esset, magis se fatetur, uerū pro cetero tempo-
re grauiorem & densiorem factam, compositā.

De diuisione terre.

Pythagoras ad imitationem cæli terrā quinq;
cingulis distinet, septentrionali, solitima, æqui-
noctiali, brumali, & australi, horū medius & duo
proximi mediam terrā cingunt, atq; pars huc cō-
busta nuncupatur, utriusque quod succedit, usq; ad
australem & septentrionalem cingulū, bene tem-
peratū cum sit, habitabilis regio dicit, inde quod
superest nimio gelu torpescit.

De concussionē terre.

Thales & Democritus terramotus causam in
aquam referunt. Stoici cōcussionem terre sic dis-
finiunt, terre cōcussio est exitus uaporis humidī
& subterraneis locis in aerem prodeuntis. Anaxi-
menes terre siccitatem & humiditatem commo-
tionis causam assignat, quarum illam æritas hanc
pluuia gignit. Anaxagoras terram tremere quia
ob inclusionem aerem, qui cum in superficie terra
incidat, nec eam prę delicate penetrare uolet, an-
hientē loci succutit. Aristoteles ob frigiditatē un-
diq; ambientē, & in abeantis locum succedere un-
lentem, nam exhalatio leuis et calida eam in in-
feriorē locum eundem nititur, sed cum uariis an-
gustis & obliquitate impediatur, ac succedentē
quoque locum dare cogatur, conatus, & alteritatis
oboritur, ex qua cōmouens terræ oportet. Metro-
dorus rem nullam adferat, modo propriū locū
obteneat, moueri, nisi uolenter inde propellatur
uel abstrahatur, quam obrem terram quoque sua in
se mouerantem commoueri non posse, putescē
tamen eius interdum loca inter se cōmouere. Parme-
nides, Democritus terram equaliter undiq;
cessisse, equaliter quoque propendere dicit, nec
habere causam, ob quam plus huc sicut illic ungitur
hincq; ferat, ut utrare se possit, mouere tamē nō
possit. Anaximenes ideo terrā se cœci putat, quia
terrā, lata cum sit, aeri tanq; uaticulo insidere cre-
dit.

dit ali, quã perinde atque cruciã, seu tabula mari inclinat. Plato sex genera terra motus enumerat, similes, dorsum, in dextram, in sinistram, ante, retro, hinc illo terram moueri concedit, nam cum nõ habeat quo plus inclinet innotata remanet, quodã uero eius loca cõtra uel inchois fluctibus agitãr. Spiritus fieri posse dicit, ut ab incluso extralocã re, ut qui aqũe naturã adhuc sapiat, terra cõcũtia tur, & ueluti subter puluista quãtãtur, fieri quãq; puluẽ cõcedit ut cauernas cũ sit, ab interfluũ spũ hinc illic per cauernas discurrete cõmoueat.

De salitudine maris.

Anaximander humoris primi reliquias mare existimat, maiore nõq; parte, quã dulcis erat, igni cõsumpta, reliquum quoddã excrementõ nõ potuit, amarum subsistisse. Anaxagoras cum, inquit, in serinita stagnaret aqũ, continua solis obambus lunone uiri coepit, atq; ita factũ est ut pingui in uapores ablatõ reliquum & amarũ & salum remaneret. Empedocles terrã putat solis calõib; ælium rem sudorẽ fundere omniq; maris fluctibus eluẽr Medius causam esse. Anipho quãq; sudorẽ eor partem æliantiam mare credit. Metrodorus ma reputat tanquã per colũ in terra transiitũ, atq; ita crustã & salidinem ab ea mutuat, nõ alter atq; transmissa per cineres aqua solet. Platonici a qua dicit, quã gignit ex ære frigoris opera, dulcem obicitur uero calorõ are reuidat, aut euaporat, salum. De accessu & recessu maris.

Aristoteles & Heraclitus solẽ dicunt uentos complures excitare, & eire ducere. flantib; agitur uentis, Atlanticum mare pelũ, pulsũ innotem esse, uentis litorea insuante, rursum cessantib; uentis aquas retrahi, hocq; recessum, aliud accessum esse. Euthymenes Mafisiansẽ ad incrementum & decrementũ lunæ, mare crescere & decretere iudicat. Plato mare atollũ credit, aquis insurgentibus, subsidere, descendentibus, ostiũ enim quoddã esse per quod aqua ultra citiq; reciprocãt, indeq; maris accorsum & recorsum fieri. Tomus cõspicuos flumines Celtarũ in õibus in Atlanticũ pelagus labi putat, horũ incurũ protudi & inuadere mare credit, defectu reuocari & subsidere, sed uicũ cum & ipse motũ terrã opõntur, existimat eam sita cõuolũtione in lunæ obuolũtione incidere, sicq; afflatum inter duo corpora reciprocũ, in Atlanticũ pelagus intrare, quã impetum maria cuncta atollũ credibile est.

De incremento Nilũ.

Theles cretas uentos aduersus Aegyptum flantes Nilum attollere credit, nam cum aduentus pelagi tumor ipsũ euripore non sinat, in crescat oportet, et aluẽ exeat. Euthymenes Mafisiansẽ externis oceanũ maris aquis, quas ipse dulcor casumot, Nilũ augere putat. Anaxagoras Aethiopia nubibus, quã per hiemem densã, æliũ tẽpore liquecant. Democritus & ipse nubibus, sed quã in sepeõsione sunt, per aũ nõq; solũ sitã resolutã nubes illic iudicat, & eas in uapores peluim ac nubes mutari, tum ab ætate in meridicẽ et

A Aegyptũ expelli, repentinũ itaq; illic imbres effundi, quib; Nilũ paludes resurgat, & Nilus ipse abilitet. Herodotus is qui cõscripsit historã, equalem dicit cõtate & hieme Nilum e fontibus maria re, per hãcõnem tamã minõrẽ eum uidere, ob solẽ, qui tum uicinas Aegyptio discurrens, eius aquas extenuat. Ephorus historãrũ scriptor & ipse, narrat qũsuo tẽpore Aegyptum uniuersam laxari, atq; ita magnã aquarum uim erumpere. Arabibus quoq; & Libyã, rara arenosaq; terra cũ sint, ad id plurimum contribuere. Eudoxus ab Aegyptiis sacerdotibus se accepisse memorat permotã nõ uelãtis in hiemẽ causam esse, ut Nilus quotãnõ exiãdet, nam quando nobis qui sub Cancro degimur, æstã ingruit, habitantibus sub Capricornõ hiemã adeli, quo fit ut inde aduocã Nilus, contẽ muis plurijs auctus increscat, & rupis aluẽs latissime spãtetur.

De sensũ.

Sensum ita Stoici diffiniunt, sensus est rei sensũs compendiosus, multis autẽ modis sensus dicitur, nam & habitus, & potentia, & actus, & imaginatio, ea quã per instrumentũ aliquod res comprehendit, et id potremo quod ipse oclũs loco numerat animẽ principatã, quã sensus omnia manat. res sensũ instrumentũ sensus appellat. spiritus intelligẽs à principatã animẽ in mēbra sensum missus. Plato sensum enicitã corporis et animẽ sociatã, ad ea quã foris sunt cognoscedã, uim nõq; quã id facit, animẽ, instrumentũ quo facit, corporis esse, cõsentitã autem utraq; ad ea percipiendã, quã extrinsecus posita sunt. Leucippus & Democritus sentire & intelligere nos putãt e simulacris resũ nobis obuiãnti, neminẽ enim intelligere aut sentire posse, cui simula chedẽ eius rei non occurrat.

De ueritate sensum & imaginationẽ.

Stoici sensus omnes ueros arbitrantur, imaginationẽ uero quãdam ueras alias falsas, ac sensum quidem uno tantũ modo falli in ijs quã ad intellectũ pertinet, imaginationẽ uero tam in ijs quã ad sensum q; in ijs quã ad intellectũ spectant ab errare. Epicurus tam sensum q; imaginationẽ uerã putat, sed opinionum alias falsas, alias ueras esse.

De numero sensum.

Stoici quinq; particulares sensus enumerãt, uisum, auditum, olfactum, gustũ, & tactũ. Aristoteles sextũ quidẽ nõ addit, sed cõmune quendam sensum omnium iudicem cõstituit, ad quem singuli sensus sua uisã renunciant, is enim singula discernit, & quo modo ab una re ad aliam uentum sitã docet, ueluti figura uel motũ. Democritus plũ res sensũs brutã q; deos habere credit.

De noticiõibus anticipatiõne & ratione.

Cum, inquit Stoici, homo nascitur, percipit animẽ partem habet, perinde atq; membrã scribitã literis apẽt. siquidem in ea noticiões quãq; notat, primus adnotandũ modũ est, qui per sensũ sit, ut si quis tunicam albã uideat, is ea remota tũ tunicã nãmo. q; habet, ac si multas ipsã deat, multas memorias habet, memoria multã,

notã b a experit

experientia nuncupantur. experientia namq; nihil aliud est q; eiusdem rei specie plures memorie. non enim aut aliq; natura sunt quæ diximus pacta, aut disciplina & arte comparantur, atq; hęc tantū motiones appellamus, illę anticipationes eū nominamus. Ratio uero qua rationales dicimur anticipationibus. intra primam ætatis septennariū completur. est autē discursus de re imaginabilis. res autem imaginabiles simulq; in rationali anima suscipere est, ratiocinatio dicit, nomine à ratione ducta. quæ propter in reliquis animalibus imaginabilibus res non cadit, uerum in nobis tantum, & in dijs. sed quæ in nobis cadente genere imaginabilia sunt, specie uero discursus.

De imagine imaginario, imaginatione, & imaginabili.

Chrysippus inter se differre quatuor hęc existimat, imaginem, imaginariū, imaginationē, & imaginabile, ut imago sit animæ affectio, quæ cum se q; autorem ostendat. ueluti cum quis albedinem intuetur, ex aspectu affectio quædam in illius animo nascitur, eiq; res ipsa quæ alba est respondet, quod de uisū diximus. ad quosq; de reliquis sensib. ceteratur. imaginariū autem id est, quod in animo sui imaginem causare potest. cuiusmodi sunt alba frigida & omnia quæ exteriores sensus mouere possunt. imaginatio affectio est animi nulla quinque sensu obiecto, sed potius quædam animi propectione excitata. Illic tyronibus cōtingit, qui se ad pugilū exercitēs, specie hostis concipiūt, & aduersus eam ictus suos dirigūt, nihil tamē ipsi ad est, quod esse diuerberent. nihil igitur extra imaginationē quemadmodū imaginī respondet. imaginabile autem est illud in quod animi quædam imaginationē ferimus, atq; crebro hoc evenit in eis qui aura bile & furore laborant, quales Orestē & Thæcelymam legimus. De modo uidendi.

Democritus & Epicurus e re uisā simulachrū quoddam atolli putant, idq; in oculis aspiciens incidere. nōnulli radios ab oculis ad res egredi & inde ad oculos reuerti cōcedunt. Empedocles radios simulachris cōmisset, cōpositumq; ibid radios simulachri nominat. Hipparchus radios inquit utroq; ab oculo ad res peruenire, atq; earum superficiem tanq; manū, atrectare, & sic rem foris uisum intus renūciare. Plato uidere nos ceter duorū luminū euentu. uno quod ab oculis emissum ad certā distantia prodit, altero quod e rebus consurgens obuiam procedit. aerem uero quæ medius interuenit, affinis luci cum sit, faciem utriq; congressam præbere præsertim cum ignea uis ocularum ad id plurimum conducat. atq; hæc est, quæ Platoni collustratio nuncupatur.

De speculorum imaginibus.

Empedocles à rebus uisīs quos simulacri radios appellat. effluere dicit. hos in superficie speculi collectos ab ignea uis, quæ de speculo prodit, & secum trahit. ac em in quæ radii ferunt, ostendi. Democritus & Epicurus in speculi simulachrum illud uidere nos credunt, quod assidue manat e no-

his. nam simul atq; in speculum incidit, cum ultra tendere nō possit. cōuersatur, atq; ita se nobis inspicendum exhibet. Pythagoricis eia imaginæ fieri censent ex cōtractis uisīs nobis radijs. remanent enim cetera ferrom inuenti. sed speculi densitas & leuore remissio in se reducunt. nō aliter atq; manet solis, quæ siquid ostendat, ad hominem se retorquet. hoc ad superius caput potius amittere uidebitur. sed illud & alia quosq; referri possunt.

De tenebris.

Socii tenebras uidere dicit. ex oculis enim in ipsas lucem quandam prodire, nec reuera falli uisum, sed tenebras comprehendere. nam tenebrę uisum colligunt, interceptęq; retardant. lux autē eundē dispregit, excedit, & ad res usq; uisendum producit. quamobrem aer lucidus, medijs uicinis nobis psychetenebrosus, obicit. Chrysippus ita nobis uidere inquit: à principali facultate animi spiritus, nō aëra ut obducatur, sed dignetur & ipsa densa ad oculorū pupillam mittitur. inde si propinquus aer similis, hoc est lucidus, fuerit, in conu motē ad res usq; se pfundit. sin distans, id est opacus extiterit, tenebris obicit, atq; sic eas aspiciunt.

De auditu.

Empedocles audire nos censet aëre partē intus aëris impellente, ea siquid in modū eodiq; obuoluta, ac tanquā tintinnabulū edito in loco fa spensā, irruētis aëris pulsus omnes agnoscit. Alcmæon autē istud idem fieri dicit, quæ aëris intus uicinas sunt. uicinas namq; omnia restatue. quoniam in ipsa uox aliqua ferat. Diogenes aërem quē in capite habemus percussit uocibus & cōmoueri credo. Plato & qui ipsam feruui sunt philosophi pulsari uolūt aëre, qui aëris in se ipsam pulsam in parte ipsi animæ sedem ferri, sensumq; sic audire illi cōmittunt. De oblecta.

Alcmæon in crebro percipiūt animæ partem cōstituit. atq; ipsam odores inter respirandū aëra dnos percipere censet. Diogenes autem qui ipsam in cordis arterijs ponit, uis est spiritus qui ad pulmonem descendit, odores quosq; cordis sinus ingreditur. atq; ita cum quos peruenit spiritus, ut qui de stationibus laborant, exasperatis & inuiscatis blens meatibus odores non percipere.

De gustu.

Alcmæon eū humiditate & temperato calore, tam molliorū saporis interuocare linguæ arbitrat. Diogenes autē quod in se ipsoq; uisā & uera sit, saporis combibere, & eas per uenas quæ plures ad ipsam perueniunt, in cor transmittere censuit.

De uice.

Plato uocē ita diffinit. uox est imperio cogitationis emissus ore spiritus, & aer impulsus qui per aures & cerebri neruos in animū usq; permeat. proprie uero hominū locutio. improprie aliorum quosq; animarū sonitus & mutarū etiam re rum crepitus, uox appellatur. Epicurus uocē abstruat atomorū fluxum. qui e loquentibus, sonantibus, aut aliter strepitibus, prodit. has autē atomos ad sibi similes primam cōstare. sibi similes appella-

lat, que sunt eiusdem generis, ut ostendit roscidus, tri-
angule triquetris, demum aëribus insurgentes, no-
cum sensum itic cōmūtare colligi uero quod di-
cit, nam ex utribus, cum multo pleni essent, nam
ex infocōribus, qui uelibus insubire consueve-
rant. Democritus aërē quos dicit in similes ato-
mos scilicet, unū cū uocis atomis ad aëres usque
cōsoluāt, ut in proœrulo est, graculo greculus
aitat, & similia deus semper cōtēgit. Stoici non
ex atomis compolunt, sed per totum cōtinuum
aërem esse nec intersparum uacuum habere con-
tendunt, pulsus igitur aërē spirita, fluctat in gy-
rum, non aliter atq; stagnat. Et, insubit lapillo, d-
had tantū interest, q; aq; superficies subinde ma-
iores circulos cōmūtāt, aër autem undiq; totas
orbis exiūt. Anaximander uocem oriri putat,
cum aër spiritū repercutit, et cum ad aëres usq; re-
torquet, quo modo cōdicatur, & quā nominamus
etho.

De uoce corporis in se tōcne.

Pythagoras, Plato, & Aristoteles in corporeā
uocem arbitrantur, nec enim aër ipsam esse, sed
aëris superficiē certo quodā oris impulsu figura-
tam. Stoici corpus defendunt, nō omne quod agit,
aut etiā facit, corpus est aër, autē dē agit, cū in au-
rib; nostris resonet, & facit cū in sensu quod per ei
piamus relinquit, insuper omne quod mānetur,
corpus est, uox mouetur, nam si in loca posita inci-
dat ut pilam a pariete esse uocē ad nos inde reuer-
ti uidentur, id quod in Aëgypto cōmpehdi facile
potest, si quis cū intra Pyramidis sem d' in clamat,
quater aut quinquies subinde uox eadē remittet.

De principis anime parte & quomo-
do singula comprehendat.

Stoici supremam quandā animę partē sibi tuūt,
quā principalem facultatē, & rationē appellāt, ab
hac sepe alias derivari uolunt, usum quē dōmū
unt spiritū à principali facultate in oculis usq; pro-
terum, auditū quem similiter describunt spiritū à
principali facultate in aures extendit, olfactū, quē
eadē modo spiritū à principali facultate ad nōres
usq; productam, gustationē, quē itidem inquit spi-
ritū à principe facultate in linguā tranfmittam, ta-
ctum quē & ipsam quoq; spiritū aëris à principali
facultate delegatū in uniuersum corpus superfici-
ciem, quo sibi omnia cōpēnderet, quę cūq; ad he-
rēdo uel prodelle, uel obesse nobis possent, super
sunt duo, quorū unam feminā procreatrix, facultas
nominat, quā item diffinit, spiritum à princi-
pali facultate missum in membra feminā cōficiēdo
deputatā, alterā uocis uulgaris facultas nūcpa-
tar, quā similiter & ipsam inquit spiritū à princi-
pali facultate missum in membra formidē uo ei ac-
tūmoda.

De fide principis anime.

Democritus & Plato sedē principis parētis ani-
mę in toto capite statuit. Strato in ea capitis par-
te quę supercipis respōdet. Erasistratus in mēbra
na quę inuoluit cerebrū. Herophilus in cōcauita-
tibus cerebri. Parmenides & Epicurus in toto pe-
ctore. Stoici eūcū in toto corde, uel in spirita cor-
dis. Diogenes in arterijs cordis solū quē spiritum

A. cōtinent. Empedocles de sanguine quidē in cerebri
ce cordis alij in mēbra uel in cor. nonnulli in
septo trāuerso iuniora quidē in ea corporis par-
te quę capite ad sepius trāuersum pertinet. Py-
thagoras uocem facultatem in corde, mensē au-
tem & rationē in capite, tanquā in uice, habitare
credidit.

Descriptio.

Empedocles in itione respiratiōe fieri sicut
tardū primū focus humor incipit minus, nō plus
rimus in eius ortu fuit, tum primum ad uentum
replendū patētib; meātib; hęc credit. postea, ce-
lor inuicem erūpere cum uelit, aërē foras eijat, &
eo reuerēte rursus aër subsēquit; hoc inspiratio,
illud expiratio cognominatur. nunc autē lingui-
ne prociua suo per nares aërē pellem, & recur-
fo cūdem attrahēte, respiratiōe cōfici iudicat.
id nos in elephidis spectare monet. Accēpiēdes
pulmonem insubidū uicem pōstare dixit, cau-
samq; respiratiōis esse, autem uicem aërem in uo-
uitate pectoris illius emittētem, ut q; grauiore
sit, ferat, & inde reijctur q; pectus uidet, ut neq;
multū aëris continere, neq; profus eo cedere possit
satis agitat qui in pectore insubit aër tenuis pur-
issimū efficitur, & quā totum simul reuict exierit
ingredib; ponderi cedens, foras egredietur, non
aliter ac in cōcauitatib; euentū idem uulgaris in
respiratiōe esse credidit collectis quibusdā angu-
stissimis meatus quē pulmonis insubit & uolūta-
tē mētre obtēspēdit. Herophilus mucosā facul-
tatem relinquit in uenis, ut arterijs, & insubit,
pulmonēq; cōferretur, quatuor habere, unum
quo extra possit aërem attrahit, alterū quo attra-
ctum in pectus expōnit, tertij quo expōsitū de
uio recipit, quāru, quo recepit foras demum eij-
cit, sed hi motus peritum quatuor, partim duo sūc-
nam primū & tertij pulmonis extēsiō hęc, secū-
dam et quartū eiusdem uicē eius cūtra dō pergit.
pectus autē bis cōtinens uocem, semel cū se dilata-
& aërem à pulmone adducit iterum cū se colligi,
& a cōceptum insubitum eijens relinquit.

De afflicto.

Stoici sensus in principis facultate nōmi-
nata afflicto in mēbris quos afflicto. Epicurus
intrety in mēbra afflicto reponit. Strato tam se-
cus q; afflicto in principe animi facultate statuit,
in ipsa siquidē to tertij simam esse, quā dō modo ex
dolorib; & cruciatibus colligi potest, quos ferens
intrety subicit, mēsculo si plus a quo formidat.

De diuisione.

Plato & ceteri Stoici diuisionē admittūt, quę
uel nominis aliquid præferat, uel propriam mē-
diuinitate, uel soluto per formidū animo celebrē-
tū, hi plura diuisionis genera prohibēt, omnia
Xenophanes & Epicurus tollūt. Pythagoras hu-
ralpicatū tantū improbat. Aristoteles & cū ferus
Docetachus duas relinquit formidū, & formidū
nam licet animas immortales esse nōcōntē-
dant, eas tamen diuinū in se quidā habere tenen-
tar.

De infomnis.

Democritus infomnia fieri putat similib; horū
Nōs b j obfctā

obfervatione Strato cogitationē, aliam quādam naturā in feminis habere. tunc enim melius ipſum ſemen credit, atque ideo magis enī cognoscere. Hecrophilus pariter à deo ſubſtituit feminā dicit, quæ neceſſario cōtingere videtur parturī à natura, conſingit, cū anima reſi ſibi uſuū uel ſimularū etiam formā cōtingit parturī caſu fieri. cōſiſtū hęc ſane, & imaginis necēſario procreata. tunc enim ea ſpe cōtinuatur quæ deſideramus, id quod amantib. euenit, qui ſibi per ſemina amicis tenere uidentur.

De femine.

Ariſtoteles excrementū ultimi alimenti ſemen diſtinguit, quod in ſe uim cōficiendū tale aliquid cōtinet, quale eſt id à quo proſeclum eſt. Pythagoras optimi ſanguinis ſpumā ſemē aſſerit, uel matri mēti partē quādam ſuperabundantē, qualis eſt medulla & ſanguis eſt. Alemanus cerebri particullā. Plato ſpinalis medullę profluū. Epicurus corporis & anime medicū quōſdam auulſum. Democritus ab omnibus præcipuis corporis partib. ſemen deriſari credit, ut oſibus, carne, uenis.

An ſemen corpus ſit.

Leucippus & Zeno corpus, ipſum dicit ſemē enim pura eſt animę anima uero ſecundū eos corpora. Pythagoras, Plato, Ariſtoteles, uim feminis quę ipſum corpus in ſe incorporēt; aſſerunt autē humorē, corpus aſſerunt. Democritus & Strato uim quę corpus eſſe contendit, ſpiritus cum ſit. An feminā ſemen aſſerit.

Pythagoras Epicurus & Democritus feminas quosq. ſemen eſſe uideri cōſent, feminales alie os cū habeant qui in uterū ex aduerſo profluunt, atq. illud cauſam eſſe ut enī mulieres feminas uſum appetit. Ariſtoteles & Zeno humorē quōſdē eas cōtinere cōcedunt, non tamen cōtrouerſū ſemen eſſe dicit, uerum ex cōgreſſus ſanguine, quōſdam ſui ſubſtā. Hippo. feminas nō minus maribus ſemen eſſe uideri opinat, quicquid tamen ipſam ad cōformacionē ſænas nō conducere, cū extra uterū incidat, hinc mulieres aliquot, uisulas præfertim, abſq. uirili concubitu ſemen in cœdum emiſſe.

De conceptu.

Ariſtoteles cōcipere feminas arbitratur utero menſtruis expurgato. cum menſibus nāq. puri ſanguinis quosq. portionē quandā deſcendere, quę uirili ſemini cōgrediens factū exorditur. impediri uero cōceptum iudicat, uteri immundicia, animi cōſideratione, mulierū ſterilitate, utriusq. impotentia. Unde mares ſæminque nalcantur.

Empedocles pro calidis frigoriſque cōditionibus mares formari ait, gigni prænitias. hincq. aliquid quod ſeruit manūſe, primos mūſculos in oriente & meridie natos ē terra. feminas autem ſub ſeptentrione & occidente. Parmenides oppoſitū ſemini mares, ob denſitatē in ſeptentrione, xammas, ob raritatē in meridie gignit. Anaxagoras tam mūſculos procreari dicit, cū dextrę partis ſemen in dextrā uiri ceciderit, et ſiniſtrę in ſiniſtrā. feminas autē cum loſori permutatio facta fuerit. Cleophanes cuius mentionē ſecit Ariſtoteles,

mares, ē dextrā, feminas, ē lauo teſticulo prodire credit. Hippanax in natura ſemini cauſam referit. nam ſi ualidum & compactū exiſterit, mares. ſi inbecillum & diſſoluū, feminas procreat. De monſtris.

Empedocles monſtra nati dicit, ſi male ſuerit ſemē, ſi paucum, ſi diuulſum, ſi exanidū, ſi inordinato motu immiſſum. Strato uel quia additum, uel quia detractum, uel quia tranſpoſitū, uel quia tumidū aliquid ſit. nonnulli medici, quia tunc uerus ſpiritus diſſortus fuerit.

Cur mulieres quæſis frequenter concubant, raro tamen concipiunt.

Diocles medicus ſæpe concubentes feminas raro cōcipere iudicat, uel quia ſemen nō emittit, uel quia minus q. cōueniat, uel quia tale, ut in eis uis proliſca non ſit, uel quia calor, frigoris, humiditatis, ſiccitatisq. plus minusue q. par ſit, habeat. uel deniq. quia reſoluto utero, ſemen non cōtineat. Stoici uirilis membri obliquitatē culpant, ut quod recte ſemen euacuari non poſſit, uel genitalia ſi inter ſe parum conueniant, uel uterū uterū inſtrum abſit, penis autē illuc non attingit. Eraſiſtratus quæſum tantū accuſat quā modo laſior eſt q. decet, modo anguſtior, aut callus habeat quibus uteri meatus obſtruantur.

De geminis & trigeminis.

Empedocles abundantia feminis & diſtinctione duos trēsue ſimul infantes concepti dicit. Aſclepiades id ipſum naturę feminę aſcribit. nā ut hęc deum reperitur quod diuitem & trēm ardum ſpicæ gignit, ita fertiliſſimum ſemen extat quod duos pluresue foetus procreat. Eraſiſtratus in ſpermiſionem matricis cauſam referit, ut in braua quosq. contingit. nam earū uterū cum bene purgatus fuerit, tunc ad corrigiendum ſemen delictum dicit. Stoici uulſus dicunt habere localis. cum uirtus in duos ſemen incidit, geminos; cum in trēs abierit, trigeminos foetus edē.

Unde ſimiles parentibus ſibi gignantur.

Empedocles foetum ſibi ſimilē fore dicit, cuius ſemen ſuperari; diſſimilem, ſi calor qui ſemē in ſe quebat uterū evaporat. Parmenides ē dextrā parte uteri puri ſimilē prodire inſane arbitratur, & ſiniſtrā matri. Stoicę uero corpore & anima ſemen deſcendere cenſent. cuiusq. unū quancq. particullā ad ſimilitudinē membri illius à quo deſcendit cōponit. perinde ac ſi piſcor aſſeret, quę eſt aliquid inſpectione uulſū ſimilibus colorib. eſſingret. atq. hoc paſſo generis forma figuręq. retinetur. cum uero tam mater q. pater ſemen eſſendat, ſi matris ſimilē uincat, matri ſimilē ſilium nati. ſi uincat, patri.

Cur diſſimiles parentibus ſibi nalcantur.

Comphoret medici caſu & ſœcuna ſi euenire poſſit. nam ſimilē atq. tam matri q. ſœcunę ſemen reſeruit, diſſimiles parentibus nati reddi ſunt. Empedocles ad mulierum cogitationem quam inſeci concipiendū habuerunt, infantes formari credit. ſiquidem illas q. piſtam imaginem ſecuram aliquid eo tempore aduabant, imaginib. illarūq. ſimiles

fœtus fœtus plerumq; gemisse. Stoici tacita quadam discordia radiorum & simulachrorum mentis quo tempore semen effluere, partibus filios dissimiles reddi arbitrantur.

Vnde mares infœcundis femina steriles fiant.

Medici feminas steriles inquam uteri densitate, raritate, duritie, obstrukcione, quam uel caro, uel callus faciat, inem animi languore, corporis tabe, & cœualem malo habitum, uel demum quia difformis cœoualem uicit uterum. Diocles uiros infœcundos arbitrat ut quia semen profus non emittunt, uel quia minus quam cœouent, uel quia infœcundum, uel quia uicto pene sint, aut ita difformis ut faculari semen in uterum non ualeat, aut in puillis, ut in uulua non affeundat. Stoici dicitur deo committunt utres qualitatesq; culpant, quia si quis diuulsiat, & sui generis aliter coniungat, eum cet natura, & fœtum procreabit.

De molorum sterilitate.

Alcmaeon multos ideo nō generare credit q̄ genituram nimis reuam habeant, id autem frigiditate contingit. mulas autē non cōcipere, quia ipsarum uulua nō hūcat, id est, nō non pōdat. Empe docles in eius paruitate & angustiam causam refert, ut quam præ exiguitate cum etiam uentri reitore cohæreat, nec ictus feminis attingat, nec, si attingeret, ipsam excipere possit. Diocles Empe docli consentit, se plerumq; in dissectionib; uidisse fœtib; mularū uulua oblique collocatas, eamē rogat ea de causa mulieres quorū non cōcipiant.

An fœtus in utero sit animal.

Plato fœtum in utero adhuc exsistens, animal dicitur arbitrat, q̄ se moueat, q̄ alimentū capiat, q̄ demū increseat. Stoici cōtra, partē ipsam uterū descendit, nō aliter enim infantē, anq; fructū, quā arborū partes esse censent, eū manauerint, decidere. Empedocles & ipse respicit quiddē, nō tūc animal esse fœtū in utero putat. Diogenes sine anima partus effandi fœtus, magno tamē calore præditus, qui statim ut in lucē editus est, in fata, in pulmonē cōuenit, & ex eo loco frigiditatem arē trahit. Herophilus naturales motus infantibus relinquat, spirationē admittit, motionē autem infirmācā neruos esse, sed partē tam demq; animal euadere, eū primū editus arē uti alere conp̄t.

Quomodo fœtus in utero nutriatur.

Democritus Epicurus infantes dicunt in utero commorantes nutrimentū ore suscipere, hinc fieri ut in lucem edini partus mammillas quamprimū ore conquirant. nam & intra uuluum papillas quasdam esse, & eorum foraminibus alimētum ducunt. Stoici per umbilicū fœtibus nutrimentū nutrimentū afferunt, & hac de causa obstrictrices ipsam statim ut quis editus est, ligare consueuere, orisq; rictum digitis aperire quō cibus aliunde tam conquiri incipiat. Alcmaeon per istā atque spongias in disto corpore alimentum fœtus alimere credit.

Quid primum in utero absoluitur.

Stoici membra pariter omnia compleri dicitur.

A Empedocles spinam primo, quæ caritē spectem inter corporis membra par se fert. Alcmaeon caput, in quo principis animi facultas consistit. Aristoteles arē, & id quod ediar uicinitatē implentur quidem, sursum autem repat, fœtus quidem in octauam mensem orsum distendit, cum extensio ne debilitatur umbilicus, alimentum uicē adduce re queat, infans ubertim, ut solebat, non nutritur, atq; ideo semiensibus fame nascitur. q̄ si nonum mensem expectet, utero iam descendente, tum quoq; integer egredit. Polybus dies centū octuaginta duos & dimidiū sufficere putat, aut ornat aliquid unat, quod spūū quāvis ferat menses cōprehendat, sepe tamen computatur, quia dies ultimi septimū mensem incurrit, tot autē diebus à brama ad solstitium sol peruenit, ac redit. octo uero mēsum nō uisere, quia sursum redit, uterū umbilicū distendat, distentus nō facile nutrimentū trāsmittat, atq; ideo fœtū imbēcillū reddat. mathe matici octuaginta mensem diebus nascuntur, inimicū pronuntiant, quia nulla societate octuū uotici lignū cum primo teneatur, septimū amicum, quoniam opposita radiatione tangitur, q̄ si quis octa uo mense nascatur & uisat, imbecē & breuē omnino uitam tradidit, sicut autem à se inuicē distantia Aries & Scorpius, Taurus & Sagittarius, Gemini & Capricornus, Cancer & Aquarius, Leo & Pisces, Virgo & Aries, Libra & Taurus. Diocles & empirici seire se dicunt octauo mense natos uiuere, infirmos tamen eos, atq; ideo frequenter mori. Timanus duodecim mēsum partum gestari credit, nouē tamen eos intendi exi stinari, interdum & septem, quia non semper statim à conceptione mensura suppressantur.

De ortu animalium.

Qui mundi genitū dicunt, animalia quorū genera cōcedit & interituta; qui ingenitū afferunt, ea sibi uolūtē semper succedere partes enim mūdē sunt animalia: quomobrem Anaxagoras & Empedocles nihil inquam interit eorū que sunt, sed in aliis commorantū, diuersim speciem suscipit. Anaximander in aqua putat animalia primū orta, spino licq; coricib; inuoluta fuisse, uerū postea cum aëris processu in sicum exiissent, obtrito cortice modicum tempus superuixisse. Empedocles animalia primū edita quædammodus & stupēs enī, nequaquā inter se recte cōmilla credidit, sed parū consentientib; partibus cōposita, secūdo nata, sic inter se partibus iuncta fuisse dicit, ut quales nōc statū sunt, tales uiderentur. tertio postmodū orta membris ex sese producibus exiisse, quarto demum genita non amplius ex uno aliquo simili ut terra, uel aqua consistisse, uerum ē seie tam fixissimā pulchritudine ad procedendū uitas incitaret.

De ortu animalium.

Qui mundi genitū dicunt, animalia quorū genera cōcedit & interituta; qui ingenitū afferunt, ea sibi uolūtē semper succedere partes enim mūdē sunt animalia: quomobrem Anaxagoras & Empedocles nihil inquam interit eorū que sunt, sed in aliis commorantū, diuersim speciem suscipit. Anaximander in aqua putat animalia primū orta, spino licq; coricib; inuoluta fuisse, uerū postea cum aëris processu in sicum exiissent, obtrito cortice modicum tempus superuixisse. Empedocles animalia primū edita quædammodus & stupēs enī, nequaquā inter se recte cōmilla credidit, sed parū consentientib; partibus cōposita, secūdo nata, sic inter se partibus iuncta fuisse dicit, ut quales nōc statū sunt, tales uiderentur. tertio postmodū orta membris ex sese producibus exiisse, quarto demum genita non amplius ex uno aliquo simili ut terra, uel aqua consistisse, uerum ē seie tam fixissimā pulchritudine ad procedendū uitas incitaret.

b 4 cuncta

cuncta uero animalia pro temperaturæ conditio-
ne quantum generibus esse distincta. sponte namq[ue]
alia aqua possit, tanq[ua]m naturæ plus ac cõmor-
das, alia ærem adæunt, q[uod] et in se plurimũ conti-
neant alia terrã incolunt, ex eo quia sup[er]te graui-
tate illas trahantur, alia toto pectore uocem et son-
dum æquali temperatura consistant sint.

De generibus animalium, & an omnia sensu
prædita rationis usum habeant.

Extat liber Aristotelis in quo quatuor generi-
bus animalia sunt, terrestria, uolantia, aquatica,
caelestia: istellas nãq[ue] ac ceterum ipsam arbitrarè
animali sensoriale ratione prædita. Democri-
tus, et eũ secutus Epicurus caelestia nõ enumerat.
Anaxagoras animalia cuncta ratione agẽda quia
continerè nõ dubitat, omnib[us] tamen quã passibili-
lem & mentis intercipit appellamus, non in conce-
dit. Pythagoras & Plato bruta quoq[ue] ratione ha-
bere fatentur, corporis autẽ incompetitæ rationis
usu carere præsentem cum loq[ua]nti facultate non
habeant, ut canes & similes, quæ licet aliquid gan-
nãt, non tamẽ illud quicquid id est eloqui ualẽt.
Diogenes & ipse nõ experta quidem bruta ratio-
nis uisẽrit & intellectus, utrum partim corporis
crasime, partim humore nimio, nec discurrere,
nec aduertere, sed affici perinde angurẽtes solẽt,
in quibus præcipua animi facultas delinq[ui]t.

Quanto tempore factus in utero formetur.

Empedocles in hominib[us] à trigemosexto die
factum incipere dicit, unde quinquagesimo par-
tibus omnibus absoluit. Adeptas in masculis
q[uod] calidã sumã sint, ægẽtosexto die membra dis-
tinguit, quinquagesimo cõsummari creditur, quã-
dam tamen etiam intra hoc tempus formari: femi-
nas autem intra duos menses incipere, quarto
compleri, frigidiores cum sint, alia autẽ anima-
tes ex elementorum faeli congestia pariter tuas
& inchoari & absolui.

Ex quibus elementis mēbra singula consistit.

Empedocles carni ex æquali quatuor elemẽ-
torũ portione consistere uoluit, neruus ex igne ter-
ra & aqua partib[us] duab[us], lingua ex neruis, æ-
ris consistit refrigeratis, ossa ex aqua & terrã par-
tibus æquab[us] composita quidẽ uident, consisti-
re tamen è quatuor elementis in quibus ignis &
terra dominantur, sudores & lachrymas attenua-
to & eliquato sanguine manare.

Quo tempore homo perfectus sit.

Heraclitus & Iouis homines inquit perfectos
esse, transactõ secundo septennio, quo tempore sem-
ina adolecentes excernere incipiunt, nam & ar-
bores tum perfectas haberi, cum fructum gigne-
re ceperint imperfectas, quoad fructum effunde-
re non utantur. Aristoteles post septem annos
hominem perfectum existimabat eo siquidẽ tem-
pore hominũ aliq[ua]ndã notionem pueris inesse discipli-
narij, tum eos capaces haberi, alitersis septena-
rio perfecti nos arbitrantur, quod inuenis facti-
tate pubescens & plurimam corporis uiribus
præditus.

De somno & morte.

Alentẽõ sanguinis re: cibus in uentis ipsas eos
fluxui deponatas somni fieri censet: mortem ue-
ro, si prius omnis rebus abcedat, quã frigidum
corpus ita nimium redibat: experit sic uero nos
idem sanguinis cuius redi to putat. Empedocles
calore sanguinis quæsumper frigidato, somnum
prorsus refrigerato, morẽ oboriri creditur. Dige-
genes, si quis, sanguis qui per uniuersã mēbra
diffusus est, uenas implet, & ærem qui in uenis
continetur, non tamen totum in pectus & uenas
pellat, somnum pariet, & ea membra solis plus
incalere cunctis totum protrudat, mortem inheret.
Plato & Stoici dormitẽ putat animalia quiescentẽ
te spiritũ illo, qui sensibus uigilantibus manet:
non quia uelut in terram concidat, sed quod ad
principem animi facultatem feratur, quæ in ea
pericula sedem habet, occidere uero si spiritus de
proforis omnem motum amittat.

Somnus & mors animi sint in corporis.

Aristoteles tam ad animũ uero corpus somni
quidẽ spectare iudicat, somni q[uod] uero causam, esse
uaporẽ quem uenter in caput summisit, & æ-
rem qui in corde uiget, cerulo alimento refrigeratũ,
nam, mori uero solus corporis esse, mori tanq[ua]m
animũ non posse. Anaxagoras ex leãa corporis
fatigatione somni excitari creditur, corpus nõ
animũ ipsum allici, ceterum animũ quoq[ue] ma-
ri cum à corpore separantur. Empedocles mori
opinatur discidium eorum ex quibus homo con-
stitit, proptereaq[ue] tam animũ quib[us] corpora occi-
dere, somnum uero caloris secessu aduenire.

An stirpes animalia sint.

Empedocles non solum animũ eas sed animalia
quoq[ue] stirpes arbitrat, id autẽ conijci, quod se
cõmoueat, q[uod] ramos intẽtus teneant, quã doddu-
ctus uix sequi permittat, quod remissa celestis
adeo redat ut pondus est se cum auerit. Aristo-
teles animũ quidem eas habere nõ tamẽ animalia
esse cõcedit, animalia namq[ue] sentiũt, appetunt, &
ex eis aliqua etiam intelligunt. Stoici & Epicuri
stirpes ne animũ quidem habere uolũt, animalia
namq[ue] solum animũ habere, ac eorum alia cõcipi
scire et profectũ alia rationẽ quoq[ue] possi dẽre
sunt aut nõ animũ, sed casus instinctus pulsat.

Quo pacto stirpes auerantur.

Empedocles inter animalia stirpes primũ è ter-
ra nata uisẽnti q[uod] sol circumageretur, dicit
à nocte discederet esset, eas quoq[ue] maris & som-
ni rationẽ coniunctas habere ex temperantem
conuenientia, crescere uero alo calore qui terrã
subest: quã modicã ipsas sic terra partes esse, et for-
tus uteri, fructus autẽ ignis & aquæ, silus q[uod] si-
pibus insunt excernit, censeri frondes amitte-
re, quibus æstatis calor humorem absumpsit,
semper frondere, quã maiorem succi capiam ha-
bent, ut laurum, oleam, palmam. Eporum inuic-
tates, cum ex alimẽto disteritate, tum ex stirpium
diferentia nasci, quæ è terra id quod sibi simile
est attrahant: neq[ue] enim tam uniuersam differantiam
quam

quàm soli differant, dissimilia una procreare.

De nutrimento & incremento.

Empedocles animalia cenſit alimēti cōuenientia accēſſu nutriri, creſcere, multū calorū preſentia, mīnū, caliditate diminuta, tabeſcere demū & exungi utroq; ablatō. Huius autem araris homines, ſi primo genitis hominibus comparantur infamius iſtāt eſſe.

De febre. Erāſiſtratus ita febrē diſſiniuit, febris eſt motus ſanguinis, cōceptacula ſpiritus ſubintrata, nullo ſenſitū aſſenſu ſufficiat ut mare cū nullis aëris iſtaſtaur, quieſcit, cū aliquo uento præter modū impellitur, undiq; fluctuat: ſic in corpore cum ſanguis excitatur, ſpiritus cōceptacula ſubit, ibiq; ex calefactis noſtri corporis incōditi: pla cet quoq; ipſi ſe hinc eū unam ex hiic accidenſib; eſſe, quæ alicui morbo ſuperueniūt. Diocles ex iſi quæ uidemas nos ea quæ latent iſturi mones, & cū uideamus, inquit, inſtāmationibus, abſcēſibus, uulnibusq; febrē ſuſſequi: oborta febre, licet aliquid illorū fieri nō certamus, inna tamē aliquid eiuſmodi factum eſſe credendū eſt. Herophilus etiam nullo præcedite morbo febrē quondam cōcitari dicit.

De morbis.

Alcmaon ſanitatem cōſtare credidit ex aqua

A liute calorū, & ſiccitatis, frigoris & humiditatis, item dulcedina, amariquidina, & id genus alijs. morbus autem excitari quoticq; illorū unum aliquod ceteris dominetur. ſingularū namq; ex cōſuſocietate diſſoluit, atq; ita morbum parit. Diocles cum ex inæqualitate elementorū quibus corpus compoſitū eſt, nam ex æris cōſiſtentione morbos oboriri exiſtimat. Erāſiſtratus ægrotare nos arbitrat̄ ob alimentum uel nimium, uel incōcōctum, uel corruptum, ſanos uiuere ſi ciborū quam tam ſufficiat aſtūperimus, & dom eos allumimus ordinem quendam ſeruemus.

De ſeneſtate.

Stoici & medici pariter omnes cōſentiūt ſeneſtam inopia calorū aduenire, ac qui plus calorū habuerint tardius ſeneſcere. Aſclepiades Aethiops arbitrat̄ celerius alijs in ſenū decurrere. ſexageſimo ſiquidē aratis anno quoniā eorū corpora ſol plus q̄ par ſe excalfactat, Britannos contra aratis cenū uiginti perdurare: nōq; cum frigida regione incolant, calorē ingenitum diutius conſeruant. Aethiopes enim quæ ſup̄ter ſol relaxat, rari: Britannos, cū ſub uerſis degit, ſpūſum corpus habere, atq; ideo longiorē uitā ipſos traducere.

FINIS

GALENO ASCRIPTVS LIBER CVI TITVLVS

DE DECVBITV INFIAMORVM,

DE DECVBITV INFIAMORVM,

Ioſepho Struchio interprete.

ONSTAT quidem uel ex Stoicorū philoſophorū ſenſentia, qui non minus in loquendo quam in bene uiuendo ſuere ſemper exquisitiſſimi, qualis & quā exacta ueritatis lit mathematica ſcientia: nihilomi-

nis cum præſens ſermo de iſi eſt inſtitutus quæ ut medica perhibet, neceſſarium uiſum eſt nobis, medicorū præſtantiffimorū aſſertiones adſerre, nam ut mathematica cognoſcatur ab orbibus, nam ut ipſi medici, quamuis non omnes, plerimi tamen eam partem ſuæ artis qua ipſi ad præuidendas res plerimq; uiuunt, mathematicæ ſcientiæ ſe debere intelligant. Hippocrates igitur uir præcipuus, ac in rerum ſcientia admirabile dignus, inquit: Quicunq; in medicina ſe exercens, eius autem philoſophiæ ignari ſunt, quæ docet dare iudicia de rebus ÷ natura earum deſumpta (phyſiognomonij uocant) horum animus in tenebris perpetuo oberrans fatigans conſeſcit: non ſolum non recte agere huiusmodi homines, ſed etiam plerumq; deſipi dicit: ait enim eorum animum errore conſici ac deſanigari qui uſum phyſiognomoniæ ignorat. Cum autem maxima pars aſtologiæ ad eam quam diximus phyſiognomonij ſeu philoſophiam iudica-

metiam pertinere, liquet illum ſi partem laudauit, multo magis totam laudauit. Diocles autem Carthius medicus & orator, nō ſolum hoc idem dicit, ut & tu ipſe ſcis, ſed etiam aſſertit, ueteres medicos ex diuerſitate luminis & curſus lunæ, præcognitiones quæ in morbis ſiunt, conſicere ſolitos fuiſſe. Cum uero dignitate & eruditione præſtantiffimi uiri, qui medicinæ partem præcognitionem non ſolum diligenter perfecuti ſunt, ſed etiam ſcripta ſuis aduauerūt, idq; non ſolum ex ſua arte, ſed aliunde etiam ſumpto auxilio, aliquid de iſi rebus memoria prodiderunt, inde & tu chariſſime Aphrodiſi, ſi decubitus inſirmi diligenter exploraueris, atque ueterum illorū quos diximus principiū inſtiteris, uberrimam tuæ artis frugē accepturus, præcognitionem ac prædicendum ea quæ inſirmi ſunt euentura. Rem autem hinc ordiamur.

Ante omnia conſiderare oportet progredientem lunam, ſi ne in augmento an decremento ſit curſus, non luminis, in quo multi decepti ſunt. Si igitur eo tēpore quo quiſpiā primo de cubitū, luna in aliquo ſignorum duodecim, ſuo motu moueri incipiat, accedens ad oppoſitū ſigni partem (pars autē ſigni oppoſita eſt quæ maxime & ex diametro diſtat) præſertim uero ſi tum eū coniuñtionē cū ſole faciat, unde tandem cōgreſſa facta in XVI partem

partem regressi, soluta iam coniunctione in maiorem sua cursus magnitudinem tendas, occidit infirmum sub aduentum in ϵ \times \times \times parit. Si vero primò decumbente infirmo, luna cursu suo dimi-
nuta incedat, morbu ad oppositam usq; signi partem protrahat, ubi diametru exierit, in sublubrio agritudinè transibit. Advenit autem & motus seu testimonia stellaru reliquorum: si enim tempore incipit de cubitus, luna in cursum ma-
iorè tendat, interim aut & in schemate sola (as-
tus alij vocant) exierit, augebit morbu, & peri-
colosiores faciet. Si autè & lumine & motu sua
sit, inevitabile infirmo periculu dabit, ubi dia-
metrum attingit. Quid si in adarentem solè Iupiter
fore incidit, ipsa autè eò locu soli schema offer-
rent, morbu quoad fieri poterit securiorè faciet:
si enim in schemate tetragoni locu (qui dicitur
notitiae locu) exierit, infirmu sanitè restituet ad-
veniente diametro. Si vero Saturnus ad huc schema
acceperit, cursum autem suum eo tempore dimi-
nuit, in summo discrimine ac periculo infirmu re-
ponet, adveniente incepti cursus parte ϵ \times . Si ue-
ro & posteaquam à coniunctione se redemerit, in
minore cursum feratur, mortem inevitabilè infe-
ret, circa partem incepti cursus ϵ \times \times \times . Si au-
tem tempore incepti cubitus sol luna schema dia-
metru dederit, ipsa vero tum cursum suu eni ha-
men minuat, minuat & motu, ubi ventu fue-
rit ad partè incepti cursus ϵ \times ac postea occurrerit
ac bono aliquo schemate, ad sanitate hanc infir-
mitas redit. Si autè & coniunctione tantum eni
motu diminuto solutur est, sanitate restituet
circa partem incepti cursus ϵ \times \times \times . Opus au-
tem erit animo advertere in primis, quò modo stelle
in singulis signis sint repositae, & quem suu ha-
beant ex progressu enim hanc per signa disceden-
tium, cause morborum cognoscuntur. Scito autè
si quis calculos seu numeros negligenter dilige-
rit, nihil veri posse succedere: fallitas autè nò res
ipsa, sed qui negligenter se gerit, causa est. Quisq;
eo tandem accurate & figurè gentur, ex ea enim
singula exacte cognoscuntur. Decumbente igitur
aliquo dum luna est in Ariete, exiles in schemate
solis, morbus accidet ex eo, q; cetero à radiis so-
lis caput exultum est, dolor enim in vertexis capi-
tis, enim febres cõmutat, eris supple, in cõtiona
nimia, sinit, asperitas lingue, ubi ac utrumq; flama
in thora: dolor in hepate, pulsus restricti ac inor-
dinati, hinc ubiq; est de tracto sanguinis, ac miti-
gandū & refrigerandū adhibendū, hinc eni mē-
tis hanc est & phrenitis. Quod si interius nullus
ex planetis benevolus luna protegerit, ac ipse eni
Saturnus unò simul tetragonu hanc addiderit, ut
se septimam non uter, presertim si tum luna mo-
tu aut lumine augeat. Si autè decumbat aliquis
dum luna est in Ariete, affecta malevoli schemate,
tetragono scilicet aut diametro, nisi eò ea fue-
rit cõiuncta oportebit eū ipsam planetā animad-
vertere: & siquid fuerit Saturnus, causa est in ca-
pitano: ubi est ichargus, agrosi sunt somnolen-

ti infendit, frigidus neq; eandè ferunt equalitate
morbi, nunc enim augebit, nunc minuet. Quid
si luna tum motu aut lumi neq; utroq; possit dimi-
ta, summi ac extremi (ut & antea diximus) motus
bi accensione timeat, circa partem incepti cursus
c. c. Conspicito aut eo tempore & stellaru alia:
enim Iupiter aliquo schemate hanc invenit, ma-
gnam quidè infirmo periculū est fore dicit: præ-
tergressus tamè diametru, sanus sentietur. Si au-
tem Mercurius solus regressu scopu hinc scilicet
cum Saturno, ita ut diximus simitè) schema fore
addiderit, citra ullum dubium morietur. Si vero
Mercurius unò cum Marte ignito, huc in redemp-
tores magis si intertempores cõflecto, ita parò
invenit omne periculu ac solent infirmo: ubi
bene cum se nò lateat Saturnum cõficere efflu-
nes frigiditas & rheumaticas. At vero si Mars do-
derit schema, perfektionè diametri hanc motu eni
& lumine augebit, hanc faciet capite affectu,
alienationes mentis, phrenitis, sitis impetu,
phlegmonas, accensio nes, infans sanguinis. Co-
portebit igitur in omnibusq; adhibere ea que re-
frige randi & emittendi potu sunt habent, hinc
utendū maxime circa tetragonu à tetragono ex-
trium dierum spatio incipit utiq; re magnitudi-
morbi: sanari autè sunt usq; ad inceptu à luna eni
sui diametrum periculu, nisi & acutissimi affe-
ctus. Si autem hinc scopu (aut scilicet eò) Mars
in eo ut diximus, sinit repositè) Mercurius enim
suum schema addiderit, post exacta tanta pericu-
la infirmus sanabit. Mercurius enim Marti po-
tè cõgruit, Saturno minime. Quod si decumbat
aliqua, luna autem sit in schemate locu aut &
cum & Venere, esse pro utroq; planeta natu-
ra, inaequales est factura agritudinis, & in dis-
solus affectus infirmos transmittit, proculdubio ta-
men sanatur. Oportet precium autem eni se ani-
madvertere rationem usq; horu, exercitiu ali-
qua, potus vini: & si quidem ad Saturnum per-
tinet qui agritudine afflicti sunt, tenchus in
solvio balneum, solitionis quere, frequenti
nutrimentu, calida potio: qui autem Martem
tinent, frigide potio, mentus, vini, in quietu
sint. Vile est igitur te inter singulos planetas, seu
cuique modo distidio non advenit: quibus
enim stella cuius rei de dario tenetur, eadè res
se recreatur. Non adhiberis autem Aphro-
ditu opone (ut ego opinor) curas utamodi can-
trarias esse rationibus medicis, imo ego enim qui
bene naturas stellaru cognatas habeo, discipulis
queq; rebus deficiente, ubi fuerit ab em-
noxa ac utro aliena. Si autem dum luna est in
coniunctione solis decumbat aliquis, Saturnus autè
in tetragono sit aut diametro, aut etiam iam pro-
gressus adeat, quo lumen & motum suum dimittat,
erit morbus quo ad originem, ex crapula, & di-
versitate ciborum ac malitudine: si autem
fuerit febres est afflictione alij, inflammatione
hypochondriaci, articularum dolores, pulsus
vitiati ac inordinate totius corpora supercaliditas.

circa pulmonem autem & finitimum latens, erit sensus grauitatis. huic auxilio erit suberactio sanguinis, acutus coram omnium qui habinam corpora solvere possunt. Quod si necesse est beneuolis lunam protegit, omnino diametrum uicium non supergreditur: imò si & Mars idem schema quod sol habuerit, aut ex diametro lunam aspexerit, supra primum incepti cursus tetragonum non ut uti. At si beneuoli adiacerint, & lunam inspexerint, periclitatus sanabitur.

De schematibus lunæ in Tauro.

Si quæpiam decumbat luna existente in tauro, maxime hora diei, sol autem lunæ offerat diametrum, aut tetragonum, erit morbus ex multo dicitur sanguinis, aduersi affertio alius, aduersi affectiones, dolores colli & circa ossa, superflua utriusque desiderium rerum frigidarum & uini. huic sanguinis detractio plurimum conducet, atque ex omnia utilia erunt quæ usum aperiendi habent. Saturnus autem idem schema quod sol habente, si nullus beneuolus protegit, diem XXI non transiget. si autem beneuoli presentes adsint aut schemata porrigat, post exacta pericula uigesimo die sanabitur. Si autem luna, ut diximus, posita in tauro, decumbat aliquis, motus autem lunæ & lumen minuitur. ad hæc Saturnus quocumque tandem in schemate reponatur, præferent si & taurus pariter schemate continetur, affectus ægritudinum iuxta signi propriam naturam erunt tardi motus, difficilis cognitio, quos crederes absentes esse: cum tamen ægrorum assiduis, aduersi uisum prostratio, ac totius corporis debilitas, stomachus appetitu priuatus, calor in profundo flammæ, articulorum dolores incessanti, totum corpus male habet. Hæc autem ego tibi in omni zodiacali signo indicia propono, ut diu aliquod horum tibi obtulerit, circa infirmam dubios non hæreas. Signum autem hoc natura sua impellit ac uelocis cõcitatæ eorum que in mari & terra existenti indicia facit, idcirco oportebit te præcipui capitis curâ habere: hoc enim est quod primum morbi causam contraxit, quæuis hoc ita non appareat: totum uero uisum genus cõparatur, præter cetera stomachus: pulsus profundi ac reprimis fortissime speciem præ se ferens, præferent die propterea uisus: aut quidam erit infirmum nutrire: non tamen tu pusillanimitas suberactione sanguinis uterare: licet id nimis subinde debilitatem inducat: neq; subductione alui, nec alia que curantur. A tetragono autem incepti cursus usq; ad diem XXI æger diligenter esse obseruandus: & si quid postea quod coniunctione solis euaferit meliora in dicta luna ostendit, solentur morbus in diametro si autem euadens coniunctione prius indicat, maxime si tempore cepti decubitus nullus ex beneuolis protegit, ultra diametrum non superuenerit. Si autem decumbat aliquis existente in tauro luna, cum schemate Martis, præferent ubi luna est amphicyrta) æger motus fauos, causa morbi erit circa collium & hypocondria usq; ex ingurgitatione ac cibus nimio febres ad erit uires, alui afflictionæ, aspe-

ritas linguæ, amaritudo oris, fluis nimia: ipsi autem ægri oculis toros, truces aspectu, sermone audacissimi, qui aduersus suos facile irritantur ac excusant. Oportet ignis fumos diligenti sires alio & eductioni sanguinis adhibere, neque desiderio frigidæ potitionis eorum multo aduertat: morbi ipsi à principio quinq; diebus acutiores erant: uigebunt usq; ad septimam. Hæc autem ad alia te esse enim attentum oportet: si enim cõpexerit Leonem in quarta hora æger procliuem & aptum esse cordiæ passioni: ideo fac ut omni hora totius septem nocte accuratus sis, ut citra incõmodum uisum exhibeat, & frigidæ alitæ autem transacta septimana æger in decursu laboris, ultimis illi ut de dicitur, proculdubio enim obstitit. In huiusmodi uero indicationibus oportebit te & horarum aptitudinem inquirere, id quod fiet si repererit horas eas quibus schemata beneuolorum prodeunt: hæc tibi plurimum conferent tam in nutriendo quam in luanda & exhibendo potui: si enim hora bonorum schematum obus offeratur (sicut hoc dicta medicorum non nihil repugnare uideatur) plurimum cõcedet infirmo. Quod si luna in illo quem diximus loco residens lupiter aut Venus aut Mercurius schemata de derint, siue ipsa motum augeat siue minuat, certum latus in diametro affuturæ indolentium tibi esse: quæ citra exhibitionem aliorum sola attenuantur diuina utere.

De schematibus lunæ in Geminis.

Si quis decumbat existente in geminis luna, cui adsit præsens Saturnus uel schema diametri aut tetragonum offerat, causa prima morbi erit ex nimis laboribus, angustis, & maxime ex itinoribus. Quod si nam luna motum & lumen augeat, locus affectus erit manifestus, morbus breui seipsum declarat: æger uero incipiet à die tertia usque ad XX. erunt enim leuiusculæ febres, & macies quoq; per nocturnos assiduisq; labores exinanit sanguine cõtracta est: aderunt & splenis grauitates. Vbi autem ex beneuolis nullus protegerit, Mars autem idem quod Saturnus schema habuerit, post diem trigessimam obstitit. Si uero boni presentes adfuerint, aut luna inspexerint, chronicis ac peridicis morbis detentus tandem sanabitur. Si autem decumbat aliquis in geminis luna existente, cui tetragonum uel diametrum Mars offerat, uel præsens apud eam sit, augefente eius lumine & motu, morbus incurret periculosus & molestissimus: erunt enim febres continuæ, adstrictiones alui, offensionæ magnæ, pulsus retracti ac inordinati: huic igitur cõperet sanguinis detractio: & si ex beneuolis nullus lunam protegit, Saturno idem quod Mars schema obinde morietur in diametro: si uero beneuolis aliquis lunam intrateatur, post tanta pericula sanabitur. Si decumbat aliquis in geminis luna existente, præincipietes causæ morbi erunt labores & balneicomoibus aut quælibet humiditate exaggeratæ magis. Quod si Saturnus una cum Mercurio schemata adiecit, maxime luna diminuit gradibus abfcedit: a sole erit

doloræ

dolores circa operitas scopulas & Umbos, totum corpus calet, & ad similitudinem ambulatorum in superficie dolet hinc munte fuerit si de uno loco ad alterum transferatur, ad quod ipse optabit: ad uentris illi & frigida querecumq; potio usq; ad fec primam. Si autem luna incidens in solis conjunctionem in minoris motus progrediat, sine dubio morietur. Quod si praedicto scopulo lunae scilicet cum Saturno & Mercurio, ita, ut dicimus, posita accedat tempore carpi decubitus schema alicuius beneuolae infirmis ipsi ab alijs ad alia mala transferentur, in stichales, & ad genus alios articulorum dolores. Quantitas temporis morbum ostendit ex conjunctione lunae ad eam cessione ad lillas beneuolae, quae infirmos redimunt. Hanc autem rationem & in alijs omnibus signis obferues. Nō ignores & aliud, quod in quocumq; signum luna intrauerit, illic imperium habet. Scito & hoc, quod planetae quando sunt diametrum lunae porrecti, facile ipsimet hoc indicant. Si autem luna, ita ut in priore exemplo dictam esse, geminis existente, a spore cepti decubitus Mars aut sol, aut uterque simul schemata sua porrigant (praesertim si luna sit amphicyta) ipsa uero luna in maiorem motum fertur, atq; ita omnino sol persuasit, ut credat se certo morituram proinde lamentabitur, flebit ac tristabitur, in loquendo erit promptus & audax, diuersis simula ceram seu phantasmata species ante oculos cernet, quae omnia illi sunt ad morbum augent enim illum & deteriore reddunt, de die autem & stomachi debilitas incurret, & panniculorum capitis dolores insudant, ita ut infirmi dissoluantur, & pulsam moueri penē careant. Oportet igitur fomenta re soluentia diligentem curam habere, sanguinem detrahere, ac cibos opportune exhibere. Ex conjunctione autem solis cognosces, si ne sanata morbi solatio: & si malum stomachi prosperius tibi apparebit, & panniculorum capitis dolores abfcedent, sanabuntur sine dubio infirmi. At uero si à diametro morbus in maius augetur, & tabes uentriculo inuicta fuerit, circa illum dubium perimunt: maioribus autem auxilijs quae apud medicos in usu sunt opus erit. Si autem ad signum hoc geminorum tempore decubitus incepti, beneuolae lillae schemata porrigant, hinc luna motum auget, siue minuat, medicatione opus non erit: dicit enim, aere bono, balneo, deambulacionibus, exercitacionibus, morbus abigetur: aliquando etiam in tetragono infirmi liberantur.

De schematibus lunae in cancro.

Si decubitus quispam luna in cancro existente, cui Saturnus aut praesens iungatur, uel porrigat diametrum aut tetragonū, erit morbi prima causa balneum & refrigeratio: aderit fluxus ad thoracem, adruunt tussis, adruent cōspirationes, febres non uolentes, sed tamen malignae, pulsus paruae debiles, grauias in lateribus. Hinc congruent omnia quae caelestis diuin habent. Si uero ex beneuolae nemo lunam inuictur, longiore

agritudine detenus post diem quadraginta obibit: si beneuolae aliquis lunam inspicit, plurima mala percellit tandem sanabitur. Si autem decumbat aliquis luna in cancro existente, cui Mars aut praesens iungatur, aut tetragonum siue diametrum obiciat, erit prima morbi origo ex nimio uotum, ac ex agitatione quam cholerae uocant, aut uentriculi subuersione. Haec igitur causa grauius ea quae constringunt & refrigerant. Quod si ex beneuolae nemo lunam inspicit ad primū tetragonum incepti cursus obibit: si uero beneuolae aliquis aspiciat, in primo incepti cursus tetragono sanabitur. Si autem decumbat aliquis luna existente in cancro, erit morbus ex repletionem uisui & ingurgitatione: inchoabitur autem à cōmatione distensionis membrorum affectu: aeger interrogatus bene morbum edisseret. Erit autem aliquando ex uotum etiam circa repletionem, aeger male de se sperabit allicius dolore laterum, optabit aeri frigido semper exponi, quae propter & uellet dilacerat. Sapius autem & coli dolores incurrit, maxime transiēda diametrum optabit non solum à frigidis abstinere, sed etiam ab habere ea quae reuoluant & confortent praesertim in principio. Si autem luna non sit immunita, sed Martis aut solis, aut utriusq; aliquo schemate operimatur, febres aliquando augetur, pulsus sunt inaequales, nunc debiles, nunc firmi. Confer uitem hinc sanguinis detractio facta in tempore: à principio enim quinq; dierum spacio usq; ad incepti cursus partem C. C. consistantur affectum laterum diuersis & praesens accidens. Quod si nemo beneuolae morbum protegit, sanata est ut à conjunctione solis neruolam genus male afficiatur, ita ut utri tandem mente uociferentur & accedunt: iam autem naturam signi huius mala de nocte magis affligunt. Si autem à conjunctione solis luna motu diminuto se esse redemptura, non praesens praedictio honorum, aeger in morbum periodicum dicitur & sanabitur. Quod si luna honorum pestilenti praesertur, iuncta commanionis malorum, nihilominus & in periodico morbo obibit. Si uero praedictio scopulo nemo medius obuenit, luna uero à conjunctione solis motum dimittit, post diametrum sanabitur: at si à conjunctione motum auget, medius uero intercedit maluolus Saturnus, subit ter pericula, post diametrum tamen sanabit. Porro natura huius signi est ut malignus & difficile solubilis morbus adferat, quibus ea remedia & cura quae crederes multum profuturas, magis nocent. Vultus autem est uini exhibitio, balneum, & cibis qui facile in corpus digeruntur. Si uero Saturnus lunae à conjunctione excitatione cum Mercurio schemata obiciat, auferuntur morbi quocumq; tandem modo, sed relinquuntur dolores articulorum, & rarus partium quae circa aures sunt. Nonnullis autem circa pulmonem aut hepatis aliquod mali remanet, eritq; diuturnum & longum. Aduerte autem si in huius schematibus luna minuat motum: hoc pacto enim facit

id quod reliquum est mali non fore longo tempore duraturum, sed mortem eius allaturum. Si vero motum augeat & lumen, Iupiter autem quocumque modo illi adhaereat, mali reliquum transper durabit quousque luna peruenit in decimū ab incepto curia signum. Quando autē luna in Cancro existens horum tantū schemata habet, aut etiā ipsius Mercurii, solvantur morbi ad primum incepti cursus tetragonum, oportet tibi uero abstinere a frequentibus balneo, exercitijs autē uel & deambulationibus, ita enim morbis bene consulatur.

De schematibus lunae in Leone.

Si quis decumbat luna exsistente in Leone, cui sol diametrum aut tetragonū porrigit, prima morbi origo erit ex repletionē & cruditate dēdit grauitates thoracis & hypocondrijs, aderunt febres, quarum calor maior erit in profundo quam in superficie corporis, aderit astricta aluus. Huic congruent omnia quae calefaciunt modice & aperiunt. Quod si nullus ex beneuolū lunam inspicit, circa diametrum morietur: si uero boni lunā inspicit, plurima mala perpessus tandē sanabitur.

Si autē decumbat aliquis in Leone luna exsistente, cui Mars uel praesens iungitur, uel diametrum aut tetragonū porrigit, erit prima morbi origo ex nimia plenitudine sanguinis: adferunt etiā fluxus alui, pulsus debiles at submersi, defectus animi, lapsus appetitus, grauitas, somnolentia, & languor totius corporis, imo & cardiaca aliquando. Huic congruent ea quae confringit ac modice refrigerant. Quod si nullus ex beneuolū lunā aspiciat, nona morietur: si uero boni aspiciant, plurimū periclitans, post diametrum sanabitur. Si autem decumbat aliquis luna exsistente in quacunque parte Leonis (hoc autem quod dicam & circa alia signa certū ac ueluti Theophrasti consilio prodiū obseruans Leone haroscopum occupare, morbus erit ex demacratione membrarū per trāsitiū, per nigros, folliculines: thorax calefacit, extrema uisum frigidescit, adfunt & capiunt dolores, oculi & oculi uisus retinet, pulsus insensibiles: agrosi quasi longis detenti sunt agritudinibus in apparerit corpore desiccatione, uisum autem quantum est ex eorum plenitudine. Quare oportet consilium sanguinem detrahere, & si fieri poterit, luna in hoc eodem signo adhuc exsistere, praesertim si motum suum augeat: sin minus, intra tertium diem. Frica autem oportet extrema, & resoluerē ea quae thoraci incumbunt. Si autem Mars simul & sol uentus luna motu, schemata porrigit, tempore corpori decubitus lunae, cardiaca nullo modo infans: caudet, infra quintum diem. Si autē Saturnus schema porrigit lunae, non est adeo timendum ut morietur. Si uero Iupiter aut Venus schema luna porrigit tempore cepti decubitus, spes est benignissima salus: circa tetragonum incepti cursus affluere. Si autem ipsa luna sola, circa uisum schema, motu diminuta in Leone sit, etiam spes firma salus. Proderit autem agrotō exhibito uisum, balneum, deambulatio, praesertim post

tertiam aut post quintam. Si autem luna in Leone, ut diximus, sit tempore cepti decubitus, aut grauis motum, Saturnus uero in medio coris constitutus sicut schema illi porrigit, futurum est id quod diximus circa tetragonum in huiusmodi tamen uentris dolores & inflationes remanent, etiam si praesens adit aliquis ex beneuolū: sanatur tamen, idē tanto citius si luna in canitione montauit currat. Si uero luna in Leone exsistenti tempore cepti decubitus Saturnus & Mars, & alius quocumque schemata obijerit, ipsa uero Aquilonem uersus egredietur, solvantur morbi omnino adueniente cursus incepti diametro. Non oportet tibi uero calefaciendū uisū, sed agrum in umbra decumbere: iuste autem erit etiam desiderio plurimum aduersari, frigida exhibere, cibos offerre quales insens nec amollant. Si autem luna in uentris astricta, augeat uero motum, futurum est ut circa diametrum datus signis eris morbus soluetur: at si motum minus, auferet aliquid morbi circa coniunctionem solis: facit tamen ut aeger sepius reciduum perpessus longius affligatur, salubriter tamen.

De schematibus lunae in Virgine.

Si quis decumbat exsistente in Virgine luna, cui Saturnus uel praesens iungitur, uel tetragonū aut diametrum porrigit, erit prima morbi causa, delidia & cruditas, dolor erit in uentriculo & intestinis, phlegmone in hypocondrijs, aderit febris cum alui astrictione, quae non seruat uentris remissionē & astrictiōnem: pulsus erit profundus, frequentes & debiles. Huic congruent ea quae modice calefaciēdo aperiunt. Quod si beneuolū lunam non aspiciant, circa diem quadagesimam in summo periculo reponetur: si uero boni aspiciant, longā aggritudinem perpessus tandē sanabitur. Si autē decumbat aliquis exsistente in Virgine luna, cui Mars uel praesens adit, uel tetragonum aut diametrum porrigit, erit morbus quasi fluxus uisus incipiens, quem subsequatur dysenteria, ita ut sanguis fluat, & excoriat in intestina exulce remittat: aderit febris maligne, pulsus debiles ac frequentes, calidus appetitus, subuersio stomachi, huic congruent ea quae adstringendi uim habent: & nisi lunam boni aspiciant, morietur die trigesima: si uero boni aspiciant, sanabitur. Si uero decumbat aliquis exsistente in Virgine luna, erit morbus quem caelacum uocant purporem, aderunt dolores uentris & inflationes, quae in leui coctio: ne originem sumentes quae uentris excrementa fluda erunt: quae autem uisus, uisida ac male olentia: aderunt punctiones in sepro uisus, & uentris caliditas debili, compatiuntur totum neruofum gemas: oculi erunt aperti ac uigilantes, praesertim in principio, si autem luna ex paruo motu in uisore prouoluit, Mars autem aut Mercurius & sol schema illi porrigit, timendum erit ne nimium exasperato malo inermis in infantia decidat: necesse uero erit adhibere ea quae pinguis in infans: si uero quibus habent uisanda erunt omnia fluda,

frigida, unida: tunc attem hec utanda magis, quanto in maiore motum luna uelatur, circa diametrum enim supposita erit caecitate & dyfentcriq; que mala si femel corripit hominem, longo tempore minuit abfcedit. Si autem luna in Virgine, ut diximus, exiftent Saturnus cum Mercurio aut Venere aut Ioue fchemata porrigat, nihil minus funata est longi temporis aggruado fplenica aut nephrica: que mala abfcedit quidem, fed longo tempore affligant. Si autem luna tempore cepti decubitus fola fit, à nemine infpiciatur, ficut auger motum fuae minuit, futurae funt hæmorrhoidum fluxiones, quas luna circumactis ufq; aliquot reuolutionibus auferet: infirmi erit huius, auti per longam tempus, fanantur tamen. Si autem tempore cepti decubitus Iupiter aut Venus aut Mercurius, ficut horum aliquis, fiue omnes lune fchemata porrigant, non minus adfunt fluxus uentris, deflinunt tamen circa diem quintam. Oportet autem animum quidem exhibere, fed balneum folber fignere.

De fchematibus lune in Libra.

Si decumbat aliquis in Libra exiftente luna, cui Saturnus uel præfens iungatur, uel tetragonam aut diametrum porrigat, erit prima morbi origo ex nimia uini potatione & crapula. Quod fi luna minuat motum fuum, decubitus autem primò noctis incipiat, funt aut aflectus adhi capitis & thoracis, rheumatifmi, tuffes, præfentis à principio, granudo capitis, capitis appetitus, febres continue, que nullum ordinem affictionum ferant, pulfus erunt frequens & debiles. hinc igitur congruat ea que calcifant. Si tamen una cum Marte Saturnus fchemata porrigat, cura uifum dubium moritur, ueniente diametro. Si autem decumbat aliquis exiftente in Libra luna, cui Mars uel præfens iungatur, uel diametrum aut tetragonum porrigat, erit morbus ex nimia fanguinis copia, erunt febres continue erefcentes, pulfus retradi, defectus animi phrenitis, fæperthia uigilia, totius corporis inflammation. hinc congruat fanguinis detractio, & ea omnia que foluant habitum corporis. Quod fi nullus ex hecnois protegit, infra x dies morietur; fi uero hoi ni afficiat, circa diametrum funnum perpelius periculum fanabitar. Si autem decumbat aliquis exiftente in Libra luna, diffundatur materia morbi in membra extrema, que inflammabitur & dolent, calor tamen erit in profundo maior, oger oculos continuo occludet, cum tamen non diametrum, deioief illi appetit. Tales igitur funt iuxta fignu huius naturam affectus, in quibus cognofcendis malè errantipant enim ea accidèra ex eibis, quos inferis medicis agroti accepit, prote niffe. Si autem ipfi lune minuit motus fuos Saturnus & Venus aut Mercurius aut uereq; accedit, omnino circa diametrum in phrenitum incidet: proinde fontentis utere, & ipi que refoletur: infirmum autem in feccretorem locum abfcondere, & in folitudine diligèter obferuare, ne canculu aquil bibat:

futurum enim est ut circa diametrum excretionem alui facta à morbo redimatur, ufus ipi que diametrum medijs: fed tamè ad diftortum inaequales & peridicos morbos reddetur proclius à quibus tamen redimitur: ut uero fi folus adhi lang Saturnus perhibet, nili luna motum auger: fic enim plurima in principio & augmento morbi perpelius circa diametrum fanatur. Si uero exiftent in Libra lune Mars & Sol fchemata obijciant, erunt caufæ morborum in capite, que facient cephalalgias, rheumatifmos, hemerantias. Si uero Mercurius adfuerit, materia morbi erit in oculis, que facient fuffufiones, dilatationes pupillæ, glaucoset. Valde est autem ut plurimum in ijs malis funt abfumpta ri non fine magno difcrimine. Si autem lune in Libra exiftent, Iupiter aut Venus fchemata porrigat, fanantur infirmi aliquo ufq; male detenti. Si autem nemo fe lune offerat, nec aliquis em afficiat, ipfa uero motus fuos minuit, fanat funt morbi maligni & difficiles cogitatur præfentem oculis, fed tamen ueniente luna ad diametrum foluantur. Scito autem omnia ea figna que in uocis & æquinoctiali fita funt, malignos femper producere morbos.

De fchematibus lune in Scorpione.

Si decubet aliquis exiftente in Scorpione luna, cui præfens iungatur Saturnus, uel tetragonum aut diametrum obijciant, erit origo morbi ad nullam ne inguinu & lacorù profundorù, circa anam & padèda. Quod fi luna motus fuos auger & hanc, beneuoliq; illi afficiant, reditus ad fanitatè erit facile. Si uero decubet aliquis exiftente in Scorpione luna, cui Mars præfens iungatur, uel tetragonum aut diametrum porrigat, ipfa uero motus fuos minuit & hanc, fchemata beneuolorù retinens, reddet ad fanitatè, alia uel circa tetragonu aut diametrum: hoc enim in fingulis fignis beneuoli faciut, ut iam noftredidit enim morbos mitiores & ad curandū faciles. Si uero decubet aliquis exiftente in Scorpione luna, origo prima morbi erit tra & cõtenno fuae fanguis, inflamabantur loca in abdomine circa fedem aut uellicu, febres à detertia increfcent & augebuntur, infirmus autè defipit factus exasperabit mala fua. Si aut luna in hoc figno auger motus fuos præfentem ab diametro, Mars uero ipi præfens adhi, periculù est. Iafionis per fetrum quaoquo modo occulto. Si autè et Sol præfens adhi, aut ichema porrigit lang fuos motus augerit, fed quod fit quando ipfa fecundam longitudinem fui curfus quodcumq; partes percurrerit, periculum erit apollentaris pleuritici, iudicatur autem & liberantur infirmi fluxu fanguinis. Oportet autem in feccretore loco infirmum feruare, abftinere uero ab omni frigidorum ufu, à lotionibus, malagnantibus frigidis, balneis extractionibus fanguinis per cucurbitulas: morbo autem ad diem undecimum protracito, itur tandem in diuturnum

diuturnum malum in quo non minus est periculum. Si autem decumbat aliquis in Scorpione luna existente, cui Iupiter uel Venus adit præfens, uel fœta porrigat, erunt eadem mala quæ diximus, sed salubriora, à quibus tamen non liberabitur nisi longo tempore: longitudo autem temporis aut numerus dierum durationis morbi cognoscitur ex connectione hæc cum stellis beneuolis: donec enim uel ipsi planetae præfentes boni, uel eorum schemata non accesserint, morbi uigent, quam uim obtinent, suam tamen ac uelut præfinitum tempus ægritudinis est ad diem diametri: ultra quam si morbus protrahatur, fit chronica. Mensuris. Si autem decumbat aliquis luna in Scorpione existente, uergentem ad solis conjunctionem motu dimittens, cui Saturnus uel præfens iungitur uel schema porrigit, defragabitur plurimum infirmus & labefaciabitur longitudinalitate morbi, qui erit deluxus ad inferiora loca, aut scilicet aut pudenda: & nisi beneuolus aliquis protegat, sic cômoriens. At uero si luna motu astra progreditur, Saturnus autem illi aut iungitur præfens aut schema porrigit, futura sunt eadem mala sed minus periculosa, tamen chronica & diuturna. Natura autem signi huius exigit, ut uideatur utis balnearum, ac eorum omnium quæ humores fundant & delibere faciunt.

De schematibus lune in Sagittario.

Si decumbat aliquis existente in Sagittario luna, cui Saturnus præfens iungatur, aut tetragonum uel diametrum obiciat, morbus incipiet à fluxu febrium tenuisimè rheumatismum, adierunt dolores articuloꝝ, adierunt aditichones alui, febres, quantum à cecidione erunt cum rigore & frigiditate extremorum. Quando igitur luna suam lunam & motum maxime minuat, erunt tum ac cessiones februm duplices, erit confipationes multæ, pulsus profundus: huic igitur congruent ea quæ calefaciendo aperiant: nisi uero beneuoli aspiciant, futurum est ut magna pericula subeat, sana tamen transeuntis diametri. Si uero decumbat aliquis existente in Sagittario luna, cui Mars præfens iungatur uel tetragonum aut diametrum obiciat, luna uero iugiter lum en suam & motum, erit ægritudo summi periculi: cuius origo est repleto & erupula, futuræ sunt febres continue, quæ magis ac magis inualefcunt, erunt cholericæ pulsiones, soluta alui, pulsus debilis. Congruet huic ea quæ refrigerant & confringunt. Quod si maleuoli lunam inspiciant, septima morietur: si uero beneuolus aliquis inspicit, sanatur, transeuntis diametro, sed non sine periculo. Si uero decumbat aliquis luna in Sagittario existente, morbus tunc qui ortus accipit à balneo & acce frigiditate, tum corpus fluxu rheumatismum corripitur, ad sunt dolores iunguarum & dentium: præincipiæ autem morbi causa in thorace est. Si autem luna accesserit morbi diminuto ad solem præfentes iungatur, aut si hemata obiciant Saturnus & Mercurius, futura sunt inflammationes pulmonis &

sepi transeuntis, totum corpus supercaesit: si porrigat autem adhibere ea maxime quæ resoluunt & excitantulis erit præfens in principio detrahit sanguinis. Quod si luna transeuntis prius tederit partes, huic decimanquartam transgreditur, quinta die morietur. Si autem tempore decumbat luna existens in Sagittario, Iupiter aut Venus iunguntur, uel schemata porrigit, futuræ quidem sunt ea quæ diximus, mala, sed erunt salubriora. Si uero luna nemini iungatur, nec aspiciatur à quopiam, motum autem suum auget, salubriora quoque mala accidunt. At uero si Mars & Sol lune augenti suos motus schemata obiciant, supra mala prædicta tulleb. uehementissime superuenient. Natura autem signi huius est, ut ægritudinis uigilias incurrit continueas, & noctu maiorem afflictionem quam de die cômoueat, unde adeo debilitantur infirmi, ut tix pulsus conuulsi percipere possint: necesse uero erit ut ipsi quæ resoluuntur & modice calefaciant: fugere autem balnea, lotiones, humectationem demq; omnemque uero in obscuro sub umbra decumbat, qui ipse salus certam habeat si boni lunam aspiciant. Quod si unus tantum ex beneuolis protegat inspicieda lunam, plus quidem exasperantur mala, spes tamen est certa salutis post pericula.

De schematibus lune in Capricorno.

Si quis decumbat luna in Capricorno existente, & minuate suum motum, cui Saturnus præfens iungatur, uel tetragonum aut diametrum obiciat, origo morbi est refrigeratio in balneis, ad sunt tenita rheumatismata, grauitas thoracis, & pulmonis, tussis præsertim à principio, febres quoque accessiones ueniunt cû rigore, idq; magis nocte huic congruent ea quæ calefaciant, & nisi bonus aliquis lunam aspiciat, die uigesimo morietur: si uero boni aspiciant, sanabitur, longam pulmonis ægritudinem percellus. Si decumbat aliquis in Capricorno luna existente, cui præfens iungatur Mars, aut diametrum uel tetragonum obiciat, morbus erit qui originem trahit à lesa coctione, quam subsequitur uomitus & cholera: morbus equidem periculosus & acutus: e omittuntur illius neruorum distensiones, inflammationes bilis mordax in intestinis & ano. huic congruent ea quæ refrigerent & confringant: nisi uero bonus aliquis tum aspiciat, die quinta aut septima morietur: si uero beneuolus aliquis aspiciat, sanatur infra septimum. Si decumbat aliquis luna existente in Capricorno, causa præincipiæ morbi erit labor & innotuerunt aut dolores potissimè in dorso, incurrent horrores sæpius, ita ut his terq; breui spacio temporis accessiones suas faciliè erigunt pulsatibus corporis, febres sunt eû alio adstricta & dissoluta debiliq; uirtute. Hæc ego multa tibi ea de causa addico, ut tu habens in iudicio, morbos certioribus notis dignoscas. Tunc uero debiores infirmi redditur, quæ luna motu suos magis diminuat: debis ægrorum delira te in loquendo, oculis straro fursum anollere. Quod

si circa incepti cursus diametrum Saturnus lunæ iungatur uel schema obijciat, reponetur eo tempore in sanam discretionem infirmitas, idq; ob uolentiam & afflictionem nimiam febris. Quod si cum aliquis ex beneuolis protegat, liberatur, sed longo tempore afflicus. Si uero Mars, aut Sol una simul schemata porrigat, trāsmutabitur morbus, sicut periodicus. At uero si luna motum suum augeat, presens uero illi circa incepti cursus diametrum addit Saturnus aut Sol, ut diximus, futurus est morbus periculosior. Si autē luna in Capricorno exiensi Iupiter aut Venus aut Mercurius siue horum aliquis, siue omnes presentes iungantur, aut schemata porrigat, causa morbi eadem est quam diximus, sed morbus sit omnino salubris. Animaduertere autem naturā signi huius, cuius propriū est periculositas inferre aegritudines. Oportebit uero abstinere à balneis, & ab omni frigidorū ufu, decumbere uero in sublimi & alto loco. Expediet et exercitia si fieri possent, minimis iniungere.

De schematibus lunæ in Aquario.

Si quis decumbat existente in Aquario luna, cui augmentanti lumen suum & motū Saturnus presens iungatur, uel diametrum uel tetragonum obijciat, origo morbi est, labores, uigiliae aut itine ratio seruabitur autem aequalitas morbi in augendo & diminuendo. Quod si bonus quispā lunā aspiciat, sanitas redit circa incepti cursus diametrum. Si uero decumbat aliquis, in Aquario luna existente cui minuiti motum suū & lumen, Mars presens iugitur, aut diametrum uel tetragonū obijciat, causa pignit ipsius morbi est in inguinibus, aut in cranibus, aut in pudendis: futura sunt febris uerentes, continuæ, & crescentes continuo, extrema tamen membra magis quam cætera inflammantur, incurrit sitis, inquietudo, ita ut ægroti in eodem loco non permancant, sed crebro exurgant: adeū desiderium frigida potationis. Si uero luna augmentanti suos motus presens Mars iugitur, aut aliquod schema obijciat, futurū est ut infirmus circa incepti cursus tetragonū animo delinquat. Congruat uero huic subtractiones sanguinis nec oportebit nimium se opponere eorum desideria ad potionem frigidam, neq; in lucido loco decumbere. Quod si circa tetragonum morbo nihil decedat, morietur in diametro. Si autem luna in Aquario existenti Iupiter aut Venus, siue uterq; eorum, siue alter ex utroq; schemata porrigat, luna uero suos motus minuit, sanatur circa diametrum. Si autem lunæ minuenti suos motus Saturnus schema obijciat, aut etiam Mercurius, siens sunt futuri affectus quos ante diximus supra illos tamen accedunt & rheumata, & fluxus diuersi ad inferiora membra. Periculum etiam erit ne infirmus in hydropem decidat: certum autem est quod longo tempore affligetur. At uero si luna tempore cepti decubitus motum suum medium nō excedit, sanitas quidem est assecurata, sed tarde.

De schematibus lunæ in Piscibus.

Si quis decumbat existente in Piscibus luna, cui

minuenti suum lumen & motū Saturnus presens iungatur, aut diametrum uel tetragonum obijciat, morbi prima origo erit refrigeratio ex balneis, quā subsecquentur tetusa rheumata, si supabuntur extrema, febris accedent cum rigore, quā accessiones erunt duplices: erit dolor capitis, pulsiones ad thoracem, grauitates in hypochondriis & articulis, pulsus profundus & debilis. huic igitur congruent ea quæ calefaciant, & si ipsa aperit. Quod si beneuolus aliquis lunā impiciat, sanatur circa diametrum, remanent tamen diurni articuloꝝ dolores. Si decubāt aliquis luna in Piscibus existente, cui augmentanti suum lumen & motū Mars presens iungatur, aut diametrum uel tetragonum obijciat, origo morbi est à nimia uisitatione & cruditate, morbus autē à die tertia uigorem maiorem accipiet: afflictiones erūt nocturniores, succedent uisiones nimis in thoracem, delirium, phrenitis, dolor capitis, sitis, desiderium uini, pulsus retrahentur. Huic congruent ea omnia quæ habitum corporis soluant, præcipue tamen detractio sanguinis: & nisi bonus aliquis lunam aspiciat, circa primū incepti cursus tetragonum morietur: quod si boni aspiciant, sanatur post diametrum, sed magna prius expertus pericula. Si autem luna in Piscibus existit, Iupiter aut Venus presentes adiunt tempore cepti decubitus, aut schemata porrigant, sanitas redit aut circa primū incepti cursus tetragonum aut diametrum. Magni autem momenti apud te esse debent & anguli cœli: si enim tempore cepti decubitus beneuolus, sit in horoscopo, aut in medio cœli sint repositi, luna autē est in schemate tetragono aut diametro, malorum non leue est inde ad consequendam salutem auxilium. Si contra maleuoli sint in horoscopo, luna autem est in schemate bonorū, magnū est fulguris futurū impedimentū. Operæ precium est igitur optimū medicū meminisse semper præceptorum mathematices, disquirere diligenter diem & horam decubitus: conspiciere deinde situm cœli, sine consensu cuius nihil usquā fieri potest. Si decubāt aliquis existit in Piscibus luna, causa morbi procatartica est, uel importuna lotio in balneo, uel nuda deambulatio, uel frigida potio. Statim autē comparitur neruofum genus, præcipue stomachus: adeū febris, adeū spirandi difficultas, astrictio alui: calor tamen moritur in profundo: si in membris extremis: pulsus a deo sunt parui ut uix eos percipias, immutantur tamen subito, ita ut infra horas duas diuersitas in illis agnoscat: uenter aut fluida excernet, urina male olens: congruent huic usus refrigerantium. Quod si luna in primo incepti cursus tetragono cursus suos auget, ista Saturni uigilo schema sanari quidem potest, sed cū magno periculo. Si autē luna in Piscibus existens, Iouis & Mercurij schemata habeat, eadem morbi cause erunt, quas ante diximus: in hoc tantum erit diuersitas, q̄ uentriculi dolores superaddentur, quibus debilitantur, uariaturq; pulsus. Si autē luna motum suū medium excedit

dit, Saturni ista schemate, ultra primū incepti cur-
 lus tetragonum non usque. Quod si Venus quo-
 quo modo lūm det sua perisida, morbus usq; ad
 diametrum protrahitur, ex quo tandem dysente-
 ria subsequitur, palliores, tumores pedū, maci-
 catus corporis, qua consumitur tandem moritur
 infirmus. Si vero lūna excedat motum suum
 medium, Martis & Solis schematibus feriatur,
 eadem erunt morbi cause, quas dixerimus; sicut
 tamen continuo magis surgunt, plurigime he-
 pati additur, extrema unimur. Oportet ut vero
 hora opportuna cibare infirmum, cibo qui ma-
 gis nutriat. Natura vero lūm signi interdum nō
 admittit evacuationem sanguinis per phleboto-
 miam. Nisi vero benevolus aliquis aspiciat, mo-
 ritur in diem infirmus. At si lupiter aut Ve-
 nus inspicat, lūna vero motus suos minuat, pe-
 ntilandam quidem infirmo est cunctis, quas ante
 diximus, causis; circa diametrum tamen fatiatur, pro-
 fertim si in curādo medicus nō erret. Adhuc au-
 tem ad Iouem & Venēdū enim horū schemata
 lūna habet, ipsa vero motum auget, Martis &
 Solis schematibus oppressa, nihil inde est auxili-
 moritur infirmus. Velle autem ut eorum que
 horūq; diximus preceptorum recorderis, nō so-
 lum circa decubitus, sed etiam circa ista uulne-
 ra, circa partem mulierum, & alia que hominibus
 accidunt; inde enim scies quando oportuit chū-
 rurgiam, aut curaciones alias que ex defectu &

A arbitrio sunt, ut quousq; adhibere debeat; ut si
 exempli gratia in dilatatione pupillæ oculorū, in
 glaucmate, in fistula sine. Chirurgia in primū in-
 cipis quādo lūna lūm & motū suū auget & tunc
 uolorum schemata exposita. Vnde est et sine
 & illud, periculū esse excelsitate corpora quādo
 lūna auget lūm suū & motum, cui Mars aut Sol
 iungatur, uel schemata obijciat. Periculū est so-
 fringere cor pora quādo lūna minuit motū suum
 & lūm, cui Saturnus aut Mercurius profertim
 iungatur, uel schemata obijciat. Quando uero una
 die & eadem hora duo decubuerint, amittuntur
 te ad matrem illorum, ac cum matris ubi cōferis, ut
 nitor enim citius sanatur & facilius (pro diuersita-
 te morborū) quos iam circa singula signa dilige-
 ter examinatus; si lūna minuit motum suū &
 lūm, Saturni uel Mercurij schemata exposita;
 si uero autem aut transpositionem faciet morbi
 in alium morbū, aut longiori tempore sanabitur.
 E diuersa uero maius incumbit periculū circa
 inceptū caros tetragonum, aut (sicut iam dixi-
 mus) diametrum, si lūna auget motū suū & lūm,
 Martis aut Solis schemata exposita. At utrum si lū-
 na sciaturā cōmōre uulnorum, solum schemata
 tribus bonorum exposita sicuti iunioris & senio-
 res sanantur pro diuersitate affectionum, quos cir-
 ca singula signa exposuimus. Hæc uero ego nihil
 nunc adiunxi, ut tu frenis consilio absolutissimo,
 in omnibus sis absolutissimus.

CL> GALENI DE PARTIBVS ARTIS MEDICATIVAE

E PARTIBVS medicatiua
 hulle dilectissime contem-
 mibi uideris dubitare: cum ali-
 & alij aliter eas distinguat. Au-
 dieris namq; est aliquos quidā in
 pharmaciam & chirurgiam &
 dietam totam autem incidens

res, deinde rursus utamqueq; prædictarum par-
 tem diuidentes, non tamen simpliciter omnes.
 Et aliquos in curatiuam & uocaram sanatiuam;
 alios autē qui deposunt & preferunt his adij-
 et mox in prædicta diuisione: sicut & alij resumpti-
 uam. Alij autem utraque hæc: & cum illis esse
 can. Sunt autem alij qui & gerocomicam sicut
 sanam educatiuam sicut propriam quandam par-
 tem autē adijciunt prædictis; quidā autem & per-
 dietropicam, id est infansuascientia & alij decora-
 tiuam, distinguentes eam & comonica. Quisdam
 autem amplius adhuc diuidentes cum prædictis
 partibus aliam partem paruum mox in prima cō-
 munitate diuisione, uocis procuratiuam: alij qui-
 dem simpliciter & indeterminate, alij uero cum
 eo quod determinans & ostendunt non quidam
 eis qui ad uoluntatem cum etiam eis qui secundum
 naturam se uolunt habere: ut sicut uolunt habere
 ista alia ita habent & uocem. Sed hi quidem
 nunquam perueniunt ad utramqueque eorum
 que secundum partem artis: & si quidem ita se

essent, haberet aliquam rationem diuisionem eorum;
 sed quia omnes alios relinquunt, uocis uero su-
 lūm faciunt memoriam, manifeste redargunt
 se ipsos quod immemores se & absque ratione su-
 ciunt diuisionem: aut neque per maximas partes
 pertranferunt: concordant enim aduicem
 de partem ipsarum diuisione aduicem partes.
 Alij autem quidam quidam prædictarum por-
 tes, ut partes, non pauca autem omittentes, su-
 peraddunt eis alias secundam partem mox di-
 uisionem; quos docentem phyllogenicam & pa-
 thologicam. Alij autem dicunt & materialiter si-
 mul cum illis: sicut & alij significatiuam: alij au-
 tem causariam uoluntatiuam. Empirici autem sicut
 omnes concordant aduicem in faciendis que-
 tem artis duplicem partem & secundam generā
 differentiam; alias autem eorum finales: alia uo-
 ra constitutiua dicuntur illerion cōcordant ad-
 uicem in hanc ipsarum conuersione. Quā-
 dam enim eorum finales dicunt esse signatiuam
 & curatiuam. Alij uero & uocant signatiuam:
 alij autem & decoratiuam: alij autem & uocis
 procuratiuam eis addiderunt; in constitutiua uo-
 ra per se inspectionem quidam & habet uocem
 uel. Similiter uero transpositionem non omnes
 emouerunt esse partem artis. Alij uero neque in-
 cidendo singulam prædictarum aduicem in min-
 res particulas concordat aduicem, ut est dicere

empirici & dogmatici. Quinetiam liquidem omnia talia nomen uerit aliquis partes medicariæ, quæ in Roma maxime & ad multa & minima dividere ea non cessant, dentales quosdam & uiscerales & anales medicos nominantes, in difficultatem ueniet sermo maior: quibus & his occasione aliquam circa hoc præbuerit nomen ophthalmicorum, id est oculariorum, non uaperint opus, sed multo iam elapsi tempore: si enim oculorum solari fuerit aliquis medicus, non irritatis ualidius uidebitur & dentium aliquis alius esse: & altærum uniuscuiusq; corporis partium proprias, ut sint tot medici quot particule. Ac etiam apponentes, & herniarum incisores. Alij quidam & lapidum incisores qui si sic nominentur, plures erunt quoniam corporis particule medicis secundum enim unamquamque passionem erit unus medicus. & non est mirabile si in tam multa dividatur ars medicina exiens, & in maxima ciuitate pro omnibus repente medicos reperiri. In parua enim ciuitate apponens aliquis oculos, ut incideris hernias nequaquam nominetur. Roma uero & Alexandria propter multitudinem hominum sufficiens sunt mater & cum qui quamcumq; artem operantur: sed in alijs gentibus coguntur ciuitates permutare hi tales frequenter ingentes, ut quid his qui sunt in Italia uel Roma sola, hoc illis fiat uerbi gratia Græcia nota. Sed mihi uidentur boni esse ut adhuc incipiam loqui de mente meaque uerum minima particule artis quales sint secundam naturam iam didicim esse prius, nunc aperiamus determinandum quæ oportet uocare partium hæc minima: exemplum in sermone ponentes non extra propolium negocium: sed super quidem aliquid unum debens esse. Sicut ergo corporis nostri particulas in anatomis usque ad minimas secundam speciem, quæ & elementa sensibilia uocamus, conuenit dicere, ita oportet & artis minimas particulas * * & elementa sensibilia, organa quidem ut caput, manus, pedes, et hæmorrhoidum autem ipsorum rursus uniuscuiusq; sunt partes: uel capitis quidem aureæ, et facies, & natus, & collum. ipsius uero nominatæ propriæ capitis partes, & cerebrum, et ambæ meningis, & cranium, & arteriæ, & uena, & membrana, & nerui, & cutis: quæ omnes secundam primam incisionem inueniuntur. Harum uero rursus partium singula diuiditur in particulas: & diuisum est de omnibus istis in libris de Anatomis traditionibus: in præsentem uero sufficit proponendo quamcumque offendere incisionem corporis usque ad elementa. Anterior igitur bitimiculis est secundam sui rationem: monstratam enim est propter quod trimimiculis & quadrimimiculis apparatus: micarum autem eius altera quidem obliquas habet fibras, altera uero rectas. Ipsas autem fibras in aliam speciem non est incidere: sed est in diuisibilibus, & minima iam hæc particula secundam speciem. Igitur & cõsuetudo est nobis eas quidem quibus attributus est aliquis unus adus

necessarius aut uisus toti animali, partes corporis aut organi uocare: minimas uero eorum non particulas salum, sed etiam elementa sensibilia corporales: autem totum liberæ quæ sunt secundam singulam organum, sicut sunt arteriæ, & uena, et nerui, & intestina, et uenter, & mater, et unguis ex fibris enim habent uiscas confidentes. Adhuc autem cum fibris sunt membrana, & cal ligationes, & cura tam simplex quam quæ est secundam singulam esse: non propterea quæ est secundam parenchyma, seu affusionem uocant: & cum his est os, et chondrillæ, et pinguetudo, & quodcumque tale liquidum & illud sensibilia elementa corporis nostri: sub quibus dicunt. Altera pars partium istarum organica erit: non est autem malum per se esse hæc. Venæ sicut, & arteriæ, & nerui, & musculi, & tendones, et oculi, & matris, et intestina, & uenter, & splen, et hepatis, et pulmonis, & uires: & quæcumque alia talia. Secundam uero similitudinem exempli, apponendum quidem suffusionis artem, talem partem totius in diuisa oportet putare esse, quibus est corporis particula quam appellamus organum: singula autem eius particularum proportionabilis est sensibilibus corporis elementis. Sunt autem partes artis notariæ quæ sunt in anima notariæ: quas ne inueniant quidam theorematum, prima namque est quæ est totius speciei organæ quod apparatus secundum uero particule illius quod est secundam organum ubi oportet apponere, & tertia quæ est secundam commentationem dispositiuitates quæ sunt quæ est circa conuersionem: et quarta quæ est solutione & notatione ipsius suffusionis de loco quoniam comprehenditur: sexta quæ est ex abstractione: & septima quæ est de incarnatione, ultima enim sunt hæc notariæ & minima et simpliciter: non habent incisionem ad alias notariæ similes partes eis. Notariæ autem uel notiones uel notiones uel theorematum dicendum dicere ad præsentem sensum: nec partes et particulas et portiones. Scientia igitur quæ est de apponitione, composita est: ex his quæ secundam partem sunt organæ: ut pertransmissionem autem eam suffusionis: id est per aliquibus alij moribus duplicibus secundum et maximam quidem uel de præparata: secundum autem nominata apothecariorum: si enim plethoricam suffusionem uel cacochymum uel cephalalgicam diuisam accipiens quæ dicitur ad hanc esse rationem phlegmaticam aliquas operari: tunc non quæ sunt apponere, & compositionem totius partium: ut autem non fiat hoc præparata autem est opus: totus intentio est alij quæ sunt partibus quidem & partium totum corpus, caput autem in diuisum ostendere, ex quibus autem rursus hæc sunt ibidem remanens elementa: ut sunt sicut rursus elementa enter, ex quibus, post cholegiam alijque phlegmate quidem oculis, ut, insensibilis autem totum te partem: in hæc theoremate elementa medicata sunt artis sunt, id est minima & minima particula. Hæc ergo sermo ostendit exemplum ad alias omnia

versas passionem scilicet esse: & scientiam quæ est secundum singulam earum, talem esse partem artis quæ est in animali vocatam organum. Licet autem & hoc circa magni laborem diligenter determinare non esset enim sufficiens, ita aliquis putabit & phlegmones simpliciter esse arte curatissimas: & similes ulcers, & fracturas, & erysipelas, & aliarum passionum rationem est ita quod ueritas qualem enim est corporis pars quam uocamus organum, ita pars medicatissimæ est curatissima notitia phlegmonum: & qualis est particula corporis oculus, talis pars est scilicet curatissima ophthalmia: uero autem ophthalmiam phlegmonem tunica exterioris de quaque sunt secunda oculi membrana, est aggruata phlegmonem quidem periploemionem, succingentem uero collicis tunica pleuritis, etiam & hæc passionem phlegmonem quædam sunt hæc particularia. Alio quid est ergo est curatissima ars phlegmones generaliter: & alia quæ determinat cum patitur particula sicut organum quod generaliter intelligitur, alia est determinatio organum. Quod autem alia quid est quæ phlegmones, alia uero est quæ est in hac particula phlegmones ars curatissima, demostretur enim in nobis in therapeutica methodi scripturis. Empiricus autem non ait esse aliquam phlegmonem ipsam secundum seipsum generaliter curatissimam non est necessarium amplius in talibus subterfuge uerborum utendo immorari sed ut in capitulo de cædo, cum ars medicatissima exstat de curis aggruatum, ad primas et principalissimas partes de uisum notatam curis simpliciter aggruatum, deinde de opulatum, quot autem sunt simplices & quot compositæ aggruatum, officium autem per unum librum qui de differentiis aggruatum intulit, si uero non solum ab aggruatum ad sanitatem recuperare, est medicatissima, sed etiam firmos in eodem custodire: sicut in alio nobis ostensum est libro, pars alia huius partis erit quæ uocatur si notat quæ contra diuisum dicitur scilicet curatissima uisum autem rursus sunt de particularibus curatissimas per quæ in sanitate custoditur singula particularium corporum. Si uero de tertia aliqua alia est dispositio quæ neutram nominem necessarium est & huius prouiduum esse aliquid quam aliam partem artis. Videtur autem esse talis dispositio coram qui mala temperie per diu quidem manifeste sunt, non tamen ex toto sed adhuc agere possunt ad sanitatem actione aut nullum habet in se sensibile malum, sed insensibile sicut est in morbo a cane rabido aut eis qui suspensum delecterum ab his quæ post tempus interueniunt. In huiusmodi enim dispositionibus propria quædam pars artis uidetur esse presentissima sicut uisum in his quæ quæ liberati sunt nuper ab aggruatum, debiles autem uisum existunt adhuc, ut neque in hinc possunt, neque cõsueti agere & debiles habet dispositionem corporis, est alia particula artis quæ uocatur cõsuetudo. Gerocomicæ uero uocata pars in nulla uisum debere possit dispositionem: etenim senectus neque certa est aggruatum, neque integra sanitas. Quisdam autem & pædostrophica, id est uisum educati

uam nominatim hic locant dicentes: quod si cui se habet corpus, ita debet prouidere ars de uisum dispositionibus. Adhuc autem aliquid addunt aliam partem quæ est circa cõsuetudinem: quæ uocatur ab aliquo quod ueritas est ab aliquibus autem exercitiorum & gymnasticarum sunt primæ de maxime partes artis quæ est circa corpus curatissimas, resumptissimas, præcipuos usus, gerocomicæ, scilicet in educatione, cõsuetudo & sanitas: quibus rursus sic dicitur, Ecce ante ostendimus diuisum, curatissimam ad simplicissimas pertinet differentiis theoreticis, quæ uelut elementa quædam artis ostendimus existere. Huiusmodi incilio uniuersa secundum dispositionem corporis facta est: alia uero est quæ est secundum operationum differentias, quoniam chirurgiæ & pharmaciæ & dietæ dicunt esse primas & maxime medicatissimas particularis sicut uidet aliquis huius incilio secundum materiam differentias: omnis enim particula corporis saluari uel uariata est ex dictis uel pharmaciæ uel chirurgiæ sed magis proprie dicitur quæ est ob hanc & quæ hinc et quæ cõsuetudinem & extorsitum intel dentia. In sanitate uero de cædo, quæ dicitur dispositio nō quæ ars illa curat et custodit fecerit eam quæ ad partes diuisum totius medicatissimæ, ut per se las dixerit existere quæ sunt differentiis dispositionum. Quisdam autem non ab his solis, sed et ab omni uniuersa materia, cuius medicus habet scientiam: quæ & physiologica & uocatur proprie materiam cõpeditis artis partibus cõmiserant. Quisdam autem ab omnibus operationum differentibus partes artis, ultra dietam & chirurgiæ & pharmaciæ dicitur signatissimas. Quisdam autem diuisas eas in pathognomonica, id est passionum cognita, & prognostica, ad dedit eas cõpeditis partibus. Primis uero empiricorum similes partes dicentes esse signatissimas uam & curatissimam uocata sanitas, in in cõsuetudine curatissimam dietam & pharmaciæ & chirurgiæ ut partes speciosas quidam in nominationibus oportet enim eas non operationum sed scientiarum nomine dicere: non tamen in rebus saluatis: Melius autem est, sicut & dicitur quidam ex eis, aliquos qui dem partem artis esse signatissimas uam uero curatissimam aut sanitas. Signatissimæ uero esse partem pathognomonica & prognostica: sicut & curatissimæ hanc quidam pharom calli, hanc autem chirurgiæ præcedit. Ipsi ut dicant primam & generalissimam esse partem medicatissimam differentiam in eo quod aliquid sunt quidam finales, aliquid uero cõsuetudinem, optime dictum est. Finales enim sunt quæ sine cõsuetudine cõsuetudinem uero, quæ sunt rationes carum: & ut utique dicitur quæ existentiis causis, putare tamen signatissimam equiparabile esse sanitas et curatissimam partem artis, non recte dicitur esse necessitate uero præcedere quod non sit prouidenda aliquid neque curatissimam cognoscit dispositionem circa corpore quæ hinc, non tamen ex ipsa signatissimam pertinet ad sanitatem artis. Neque enim similibus rationibus equales est partem cõsuetudinem perfectissimam & hinc, quo in se non in fit sermo qui nō est sufficiens cum ostendit hoc est per totum unum librum perfectissimam. Et magis

Scripto aliter cognoscebat secundum hoc quidē ille & cuiusque cura est eorum que assequuntur em periam dictionem pertraherent hunc librum. Ego autem, quia tu cum qui est per indicationē & methodum ingressum ad ista nobis principium sermōni simile empiricus ponens ad continua sermōnis transibit. Dico igitur esse medicatiuæ primas quidē & proprias et maxime partes illas per quas nobis aduenit finis artificialis uero sunt & his sapere mories. Primæ quidem igitur & proximæ tot sunt numero quot sunt differentiæ propriissimæ medicatiuæ eius, propriissimæ autem medicina medicatiuæ est ut dispositiones moris corporis: siue duæ sunt, sicut secundum genus siue tres: siue plures; mōstratam enim est per unam libris qui ad Thrasibolum inscribitur: quod duplex est prima differentia dispositionum nominata proprijs nominibus utraq; ab uniuersis hominibus, quarum quidē altera sanitatem nominare est nobis consuetudo, alteram uero ægritudinē. Versusq; uero rursus earū species sunt duplices, una quidem est que est secundum habitum, id est hexin in utraq; dispositione, alia uero secundum habitudinē, id est lethesin, de sanitate igitur dispositione que est secundum habitum, procurat illa pars quam uocamus sanitatiuam; cuius partem præcipuam quidam ponunt uocatum cæciticam, & resumptiuā, & gerocomicam, sed in ægritudinibus quidem que sunt secundum habitum & habitudinē nō sunt nomina ipsi partibus medicatiuæ: istarum ipsarum etiā egreduntur alij quidē chronicæ, alij uero acutę uocantur. Aliæ quidem igitur sunt primæ & proximiores artificiali uero sine quibus non, sunt hæc. Prima quidē igitur est significatiua: cuius sunt partes duæ, hæc quidē dignoscitiua præsentis: hæc uero futurorū præcognitiua, neq; enim absq; q; dignoscit passio, curā est eius possibile inuenire neq; absq; quod præcognoscatur terminus erifocus eius, curare conuenit; has autē rursus necessariū est præcedere illam partē artis que est circa cōditionē omnium particularū animalis, que in anatomia mortuorum inuenit, secundario uero ex sua perabundantiā illam que est de actibus; & tertio est que de utilitate earū est ipsas autē rursus has eam que de theoria que est de elementis corporis; & secundo eam que de crassibus; & tertio eam que de uirtutibus naturalibus, que inueniuntur cum anatomia que est in animalibus, ad tot enim principia resoluitur pars significatiua; quam præcedere curatiuam & sanitatiuam penitus dicimus, ostensa sunt autem omnia illa in proprijs tractatibus. Est etiam alia pars artis quam adiungunt significatiuę præcedens curatiuamq; pars est de notione omnium causarum ægotatarum & sanatiuarū; quam materiam quidam sumpunt: ex illis cognitiua omnium causarum: maxime uero causarum in eis que ostentur & sunt & euacuatur & extorsum incidunt, considerādo uidelicet uirtutem uniuersusq; prædictorum, quam autem utilitatem arti præbeant hæc, per therapeuticam me-

thodum ostensum est. Quæ quidem igitur secundum propriissimam materiam medicatiuam intentione partium eius, ex ratione uero est secundum secundam non propriam; sic corpus hominis medicatiuæ artis est materia secunda: & uti dicat quis secundam accidens eo quod huius dispositiones sunt sanitas & ægritudo; est enim & physice sermo; tamen & secundum accidens corpus eo quod est generabile et corruptibile naturalis uero philosophia de eis que sunt in generatione & corruptione considerat; & propter hoc primo & huic scientię est materia generatio; & propter hanc generabile corpus, idcirco enim & humanum corpus est materia naturalis; eo quod est generabile et corruptibile; medicatiuæ uero non propter hoc, sed in quantum est passibile et sanabile. Quia igitur materia quodammodo est medicatiuæ corpus hominis; tot ostendit incisiones hæc artis secundum partem, quot & corpus; duę uero erunt earū differentię secundū genus; altera quidē circa elementales particulas, altera uero circa organicas: pars autē rursus indiuisibilis numero, particulę animalis autem sunt tam elementales q; organice; & hæc uero rursus uniuersusq; unaq; passio erit propria pars artis; quam ostēdimus ad actum qui secundū partem diuiditur in sermone de appositione harum enim scientię sunt elementales particulę uirtutis artis. In eis uero que sunt secundum pharmaciam, sunt illę que sunt de simplicibus pharmacia uniuersusq; sicut in eis que secundum dietam illa que sunt simplicium determinatum; non solum autem ex huiusmodi materie incitio usque ad ultimas et elementales artis particulas accedit, sed etiam ex ea que paratē dicitur est. Adhuc autem secundum alium modū sit dignoscere enim nos uel de diuidere usq; ad particulas unum genus dispositionum que secundum ægritudines propentibus nobis. Erat igitur in hoc prima quidem incisio; quod hæc quidē homœomeris hæc uero organice accidit; sicut in libro de differentia ægritudinū ostensum est; secūda uero quod alij quidem ipsarum sunt simplices; alij uero composite; sicut & hoc in illo libro ostēsum est. Necessariū igitur est curatiuā scientiā minimas & elementales habere particulas easdē his que antea dicte sunt, ser enim si ita contingat calidam ægritudinē uelle nos curare maxime primo quidē curam eas cognoscere est necessariū; quod quidē contraria contrariis sunt sanationes, hoc enim est ostensum esse cōmune & primum omnium; deinde quomōdō id quod est in primo gradu calidū, et quod est secundū primum gradum frigidū; deinde consequenter gradus calidarum ægritudinū & pharmacorum infrigidantiū; sicut in libris qui de pharmacia ostensum est; quo & manifestum, quod unde cuiusq; incipit quæ incidere, si recte incidit usq; ad ultima & elementalia theoretata, peruenit ad scientiam eorum que dicta sunt. Ut autē clarius adhuc sciat hic aliquid alterius incisionū faciam in memoriam maxime eius qua multoties usus fuit. Eorū enim que

que sunt circa corpus hominis, alia quidem sunt secundam naturam, alia uero præter naturam. & eorum que præter naturam, alia quidem secundum ægritudines, alia uero secundum symptomata: horum autem causæ. Eorum que sunt quidem secundam naturam, scientiam cuiuslibet oportet habere medicam, ceteris uero que præter naturam, in eo communi communitas, quale autem esse communitatis officium est per alia, ad præsentia id quod proponitur examinandum est. Singulam prædictarum oportet diuidere propria incisione. fecerunt autem de unaquaque scriptam esse de ægritudinibus quidem in libro de differentia ægritudinum: de causis uero fecerunt in alio libro, sicut et de symptomatibus in alio. & sanorum etiam differentias ostendimus per sanatiuam tractationem: in qua et quomodo oportet de unaquaque eorum prouide referentiam est: facta resolutione ægritudinum & causarum & symptomatum in therapeuticis. Et namque secundam huius incisionem ea que sunt prima & principalissima artis non alia à dictis superioribus inueniuntur esse. Similiter autem & ea que secundario sunt propria: & tertio sicut antea dictum est: & quoniam hæc ipsa oportet incidere: & si res inciditur necesse est incisionem desinere usque ad elementissimas scientias. Quod autem multi fortiter sit incidere singulam eorum que proponitur, siue dictam est non solum simpliciter, sed à dialecticis philosophorum, ac etiam per exemplum à Platone per duos libros, scilicet per sophistici cum et politicum. Non igitur turbet te multitudine incisionum, neque si secundam diuersos modos uiderent medicinam anteriores: sed si nihil eorum que occurrit omnium est considera, quicunque enim hæc obseruat moderate diuidit. Optimum est autem sicut prius dictum est principia facere à præcipuis materiis: & deinde alia secundum prius dictam methodum adijcere.

GALENO ATTRIBVTVS

LIBER DE DINAMIDIIS.

Deiudicatur libel principium.

Verum hæc est ueritas demonstratio omnium medicamentorum que ad artis medicæ scientiam pertinere, quæ si plenissime intelligit huiusmodi autem medicina proficiat semper his adiutoris & cura homines adiuuant. Quod si non negligens attendat, & plenus huius discipline & doctrinæ ab aliquo modo fuerit, facile recipitur in crastina hi magis decipi possunt qui doctrinam ignorant: qui quanto negligenter fuerint, tanto magis periculum hominibus uicariis facere permittit & præposita & non congruentia uale tudine. & iam magis ualuerit medicamenta componant. Ne igitur error curantem frustraretur, experimento hæc doctrinam prius memoria commode oportet. In principio ergo, omnia elementorum uel humorum atque urinarum siue puluerum atque phlegmonarum sepe composui collectionem ad Glauconem

A conferiptam. In secundo tibi clarissime Paternitate omnium pigmentorum intellectum & qualitatem & defectum posui. Nunc uero dynamidiam eorum nomina exponere institui, que multis generibus & ex dissimilibus rationibus constituitur infra ostenditur. Sunt autem genera nomina & eorum effectuum hæc: Hypnotica sunt que somnum uel soporem faciunt. Peptica sunt que digestionem faciunt. Eustomacha apta stomacho. Symplicia que siccant partes clauata. Lea sunt lenia, que lenium asperitatem. Orestica sunt que auferunt fistulas. Colicica sunt, que plurimatoris: que omnia soluta uel fluxa glutinat & alligat. Diuretica sunt que uisum prouocant, Cathartica sunt que uitrem & uisera soluant & purgant. Picra sunt amara: que amaritudine sua morbos & humores expellant. Drimica sunt acris, que nequissimi humorum uel morborum extinguunt. Glycea sunt dulcia: que aliquando purgant, interdum acres sunt mores indolent. Thermanica sunt exalciatoria, que calore suo omnem perfrictionem & strictionem calcificiunt. Pysica sunt refrigeratoria, que omnem calorem & lasciuinam mitigant. Paregorica sunt que mitigant ne malum crescat: inani non persistant. Tracheica sunt aspera, que suffocata loca uisceris & exasperat. Stratica sunt que canes supercrescentes uulneribus auerant. Catalitica sunt que cicatrices grossas comedendo equant & limpidant. Anaplerotica sunt que cicatrices crassant: que alta uulnera complent & limpidant. Metasyncritica confirmatoria que persistant. Malactica sunt que omnem duriciem emolliunt et foluunt. Toxicica sunt uenena que nocuentium inferunt mortem. Et hæc sunt ex quibus medicamina sunt prodeuntia. Sanationes consistunt ex annualibus marinis, uel terrenis, herbis, uel seminibus, lignis, uel lapideis, aut floribus, succo, uel lacte, chyra. Cetera omnia metallicis rebus consistunt. Omnium ergo qualitas & potentia quantor modis probatur, uis, tactu, odore, et sapore. Uisus omnium similitudinem foliorum uel florum, & cuiuslibet materiam & colorem demonstrat. Tactus autem rei molliorem uel duriciem, ponderis seu leuitatis estimationem docet. Odore intelligimus ea que odorata sunt, thermanica, styptica, auisera, & putrida. Sapore intelliguntur ea que sunt amara, dulcia, salia, acris, acida, styptica, & lenia. Iam nunc ipsam medicinam leuiter de monstris corporibus ex his omnibus contrariis prodelle. Et ex contrariis sibi met uinci, ut ignis ab aqua uincitur, & ipsa aqua calore liqueatur. Interdum & calore nimio maiori adhuc curantur contrariis esse possit. Sic ergo & omnis causa contrariis sibi met uincitur uel mitigatur. Consequens ergo est ratio ut prius causam curandi in telegas, deinde causam rationem reddas, postremo de curis dicam. Febres ualde styptica, caliditas et paregoricis rebus mitigantur: mercurio & perfrictione, quando causa concepta fuerit. Si mulier & omnis causa ualida curantur: si sicca & dura

Simili modo si augmentari ceperit, & si imperium medicum habuerit qui non intelligat ex quo humore fiat gignitudo. Scias autem charissime fra- ter Merceus quia si fuerit corpus sanguinis aggru- tado, da ei frigida & sicca & amara, quia sanguis calidus & humidus & datus est. Si vero cholera rubra, da ei frigida, humida et dulcia, quia cho- lera rubra amara est & ignea, & sicca. Si cholera nigra, da ei calida, & humida, & dulcia, quia cho- lera nigra atida est & frigida et sicca. Si ex phleg- mate facta est gignitudo, da ei asidue dulces, calidus, & siccum, quia phlegma frigidum, & humidum, & stalfum est. Et quando hoc factum fuerit, per dices ad propriam finitatem aggruatis. Igitur ut facilia commodos fruamur, & incommoda vitemus, per currentia vitia signis naturalibus cognoscamus, cognitaq; moribusa emendamus.

Ex quibus visceribus sanitas vel infir- mitas dependatur.

Quatuor corporis partibus origo infirmitatis vel sanitatis ostenditur, capite, thorace, ventre, & vesica, quae ita oportet cognoscere. Homines sani erunt si urinam matre albam ante prandium candi- dum, item ante coenam rosam emittant. Candida est urina debet esse, ubi cruditas non est. Quod si matre mutauerit colorem, ostenditur febelle vir- tium: quod autem genus urini, ita intelligemus. Quando a capite morbus oritur, solet capiti dolor accidere, vel temporibus, tunc supercilia grauan- tur, & tempora saliant, & aures sonant, oculi la- chrymantur, nares repleta odorem non sentiunt. Ergo quando ex his aliquid accidit, caput pur- gari oportet hac ratione hyssopi, aut corone bar- buli, & scisciculum unum feruere facias, inde aqua cum cinis ore, usq; dum caput calidum habuerit, ut fiat pituita, q; si quis negligat eam, cecat epiphora, aut densum, aut aurium dolorē. Interdū etiā parotides nascitur, & vitia circa aures & cer- uicem oriri solent. Interdum de stillatio uulgi, aut grauitas. Interdum ulcera nascuntur in capite, aut capilli defluunt. Quando autem a thorace morbus oritur, incipit sudare caput, lingua fit grauior, aut os amarum, aut mamillae dolent, ofuscitatio frequen- tur sine somno & quiete: grauitas & prurigo cor- poris, aut dolor, huiusmodi manus q; inuolucit, si- cutiq; tuftis arida. Ex his igitur quando aliquid ac- cidit, vitabes vitium si uouerit, siue leuimus, si- ue post coenam, uel in balneo. plurescum prodest si ientia bilem proiecerit. eam enim dicimus esse matrem morborum. Sed qui uomere noluit, & sitio magno laborant, si decimo quoq; die abstineant, omne vitium cutescant. Namq; frequenter uomem- do solet stomachus corrumpi. Quod si ex uentre morbus oritur, haec sunt signa. Venter uritur & turbatur, & sentit dolorem, ut cibum et potus ama- ra uideantur, genas subfidunt, homiē grauantur, inter si capales contrahitur, totamq; corpora par- ticulariter grauescit, tardantur peses, grauitas sunt crura, uires indolent, & incurrit scisciculum. His itaq; cognitis, prima est abstinentia uitias.

tunc etiam medicamentis satis est altum purgare, ut graue corpus leuamenti adiuuatur. Quod si morbus maior premere uideatur, adiectes alterum diem in abstinentia, si uires tamen potuerit: sin minus, q; maxime leuissimum sumat cibum, sicut ouam forbile, aut aliquid uino simile. Haec qui ne- glexerint, sunt colicis, torminosis, dysentericis, & nascuntur tertiane & quartane, sunt podagrici, chragrici morbus etiam in articulis accidere so- let, quidam etiam uires amittent, quibus etiam si- let sanguis a naso erumpere: oportet autem custo- dire & emendare uitā. In uesica qui nascitur mor- bus, haec habet signa: plenis uidentur, & cito sunt sentiantur, frequenter sentiuntur inflationes uen- tris, & strepitus uidentur ofuscitate non ofuscit, sed tantum os diducunt, sequitur totius corporis stur- por, fontus grauis, quāsi ueni corpus sit. Urina lauida & uix erit transiens cum uentando, & inde calidissimi sunt. haec uita sic emendatur: has- nicalum, apium uino uulero madducatum, uel et- nam radices eorum conteres et uini cyathis duas- bus, & tantundem aquae calidae, uel diuisi semes, & myrra pullulari trinum cum uini cyathis duas- bus, & tantundem aquae calidae, uel cyathis albi- nis madducatum cum uino u supra scriptū de uesica- dica aspuragi, uel arebium tritatum, uel serpyllum decoque in aqua uino mista & bibe, q; si ne- glixerint, sunt hydroptic, sergiani & secors, scuti, & uesicae doloris sunt quoq; ciculabii, sequitur de- stranguis, & uiscer tumescit. Interiri autem oportet agri uires, ut possit subleuare medicamentis, ita & leuissimum eruditae caret. Sed etiam in pleu- rita adhibenda sunt, quae apta sint capiti, uel q; dicitur, frigidis, caloris, pro ut tempus uiti, uti uis- uis partet rosos aceto, oleo uulato, & irino, & lin- gum asperam melle fricabo, uel menta solio, & reliqua diligenti modo permittenda sunt: quia morbus acutus est.

Prologus libri.

Quoniam pretio nisi corpori sani & inhe-riti- speritatem nota dedi, uideci etiam ad curatio- nem rationis confuso, matre autem medicamentis- ram compositiones adiectas, & unde nascuntur- corpori uitia: & finata fuerint, quae emendi non ad- sanitatem perducit. Aduersus autem omnes im- petus morborum duo sunt remedia certissima, pri- mum est ut decimo quoq; die cibo & potu abstin- neas, deinde postero die leuissimum, cibosq; sumas- tis, si sic feceris, oportet ut nihil uiti, omnino acci- dat, perpetuoq; sanitate utaris. altera res laudabilis- est potus qui lenitudo confirmat. eius potusna- cōpositiones habes per annos iam cōpleta omni- citate & uocenas, quādo ene tuam. Celsare uolito- murae t meminit, & haec scienda sunt q; si in- aliquo languore corpori decessisse: nec uolito- Angustū. Itaq; me necū habebis, libellus meus- legēdo, aduersus etiam quod plenus tibi cōsilio in- pignare potest pretio, quod in uisita hys dicit- mudo. Sed expositi ut credis in momento huius ob- sacra: quādo tollere & quādo potere uis- uer- natem

tionem. Si itaq; non feceris, & ad diminutionem
 lane scilicet, minus ualere seire te oportet. & o-
 nim mare per lunā augeri & minuari. cerebrū
 enim & corpora hominū augentur crescentē lu-
 na. quando autem luna minuitur, ita quoq; una
 quoq; earum rerum diminutionē sentit, quae licet
 recognoscatur ex his hostijs quae quotidie immola-
 ntur, in quibus uides omnibus augeri & minui ce-
 rebrum per lunam, ita quoq; in herbis. & compo-
 nendis medicamentis. Sane etiam totius anni dies
 tibi scripti, per quos scias quibus rebus uti debeas
 aut abstinere. Incipimus ergo ab hiemis conuer-
 sione, quae fit solstitijs die, id est octauo cal. Iam
 tūc incipit se diffundere humor increfcentis
 usq; ad conuersionem aëris. Utendam est ergo ca-
 lidis, & aperitiuis rebus illo tempore, & uino ali-
 quatenus in subgradiam. Sūt autem dies in supra-
 dicta conuersione nonaginta tres, nam incipit ue-
 nis cōuersio à duodecimo cal. Aprilis, ex eo phleg-
 ma crescit & sanguis. Vitam ergo bene olentis-
 & acrisus omnibus, corpus exercere & laborare
 debemus usq; ad ortam pleiadum, diebus scilicet
 lxxvi. nam pleiades oriuntur fixo idus Maij. Ex
 supra dicta igitur cōuersione usq; in hanc diem sel
 crescit, & amaritudo eius augetur, ex quo febriū,
 subministratur alimonia usq; ad aestiuū conuer-
 sionē. Vitam ergo dulcibus, uenere & uino par-
 cius, labore nihilominus exercitabimur. Sunt au-
 tem dies isti à supra dicta conuersione xxxiij. con-
 uersio uero aestiua octauo cal. Iulij incipit, nunc ni-
 grum sel, id est melancholia aucta hūc incipit usq;
 ad conuersionem autumnalem. Vitam ergo frigidis
 dioribus, & dulcibus, & bene olentibus, à labore
 tunc corpus abstinēbimus, sed à uenere uita con-
 tinere debemus maxime diebus xij. Cōuersio au-
 tem autumnalis incipit fixo cal. octobris, nunc enī
 sel crescit, & pinguis humor, id est pituita usq; ad
 occasum pleiadum. Vitam ergo acris, & acer-
 bis, & parcius laboremus, & abstinēmus à uenere
 die xl. Sane autem pleiades occidunt idus xlv. quod
 est quarto idus Nouembris, nunc crescit in corpo-
 ribus hominū sanguis. Oportet ergo cibis leuissis
 huius uti, & uinum sibi sumere, & uenere nō ab-
 stinere, inde ad cōuersionem hiemalem dies sunt
 xij. Hic ergo utere, & sicut in omnibus omne atatis
 tuū tempus, nec me dicis in hybris.

De catharticis.

Quoniam quidem de naturalibus qualitatibus
 specierum & colorum in superioribus satis dixi-
 mus, nunc de catharticis dicendum est, quae diuisi
 sunt humores, quos aucterā cū incōgruam su-
 pit. Sana habentes corpora laboriosum est purga-
 re, necnon torsionibus & strophis grauissime at-
 tēguntur, & grauius eos cōsequitur purgatio, &
 deinde citius deficient purgati. Oportet igitur ali-
 quam purgare uolentem, praecautare & in cle-
 re pinguis humores, et poras adaperire, per quas
 accipiuntur & extrahuntur humores à catharticis.
 & crudos quidem & tenues humores à principio
 morborū eiacuare oportet. Expectare autē oportet

et digestionē in pinguis & glutinosa humo-
 ribus, sicut ut phlegma & cholera nigra, & in om-
 nibus prolixis passionibus semper digestionē ex-
 pectare conuenit. In acris autem (quoniam mo-
 uentur humores & circa initia purgandi est cum
 cauda multa. In motione etiem, & ductioe, &
 cursu existentibus humoribus, timendum est ne
 quod uiscerum debile existentis natura, materiam
 motū recipiat, & maxime thorax. In quibus
 tem membro infixos humores, sicut in phlegma-
 nis uiscerum sit, purgare nō oportet antequā
 naturentur, quoniam enim phlegmonas habentis di-
 cit Hippocrates in principio solueri tentauerit,
 nihil exiens dicitur & phlegmonam facientes uis-
 ceret. Nō enim cōcedit nouella passio, sed salubris
 & morbo repugnans delinquit, sicut corpore de-
 bilitate praerudibit morbus. Quando uero mor-
 bus postealet, non est illi humores eiacuere. Vi-
 tam autem catharticis in cephalica & scionia &
 hemierantia & epilepsia afflimate & synanche &
 orthopnea & in isthiadica & arthritica & poda-
 grica & nephritica & in uelice et matricis passio-
 bus si prolixae fuerint. Similiter autem & quibus
 rheuma frequenter nocet auribus, uel naribus, uel
 oculis, uel stomacho, uel oris, uel omni superficie,
 & neque deficiatur ab alijs adiutorijs, nec per-
 stare possit, sicut enim uentris purgatio rheuma-
 tismos stringere. Hic quoq; ordinabo quomodo
 expurgetur melancholicus humor, post phleg-
 matiam, post retentionem hemorrhoidarū. Ad
 expurgandam uero & remouendam prolixam
 morum dispositionem utimur cathartico in para-
 lyli, & apoplexia, & atrophia, & in pestimo mor-
 bo qui caros dicitur, & in grauitate permanente in
 aliqua parte corporis. Ad restitutam uero cor-
 poris habitudinem, utimur catharticis, & in pro-
 lixis febribus, uel quondianis, uel quartanis, ma-
 nis, melicholia, exasi, cachectia, atrophia de-
 his humoribus facta, in elephaniasi uel epilepsia
 quoq; scabie, & lepra, exanthematis, sarysali
 in ulceribus multus spontaneis, & uix cicatriza-
 tibus, & rheumatizantibus, & ut abundantē & mole-
 stantem eiacuamus humorem utimur catharti-
 cis in hydroptico & sclerico. Hic quoq; ordinandū
 est de rheumatismis uentris, in quibus urina
 thrauit, aliquando etiam acer & inanis humor
 in idet pelliculis uentris aut intestinorum. Simi-
 ter ut acres suppositioes, & acris chylitici cō-
 uent intestina, & ad decidendū conatum occidit.
 Vbi enim est accredo ubi attrahit humor de
 morbis in circuitu, uel de toto corpore in his et
 gnas est uti catharticis, utalis humor espōsā
 à toto corpore, & uenter, & intestina mundificat.
 Vnū est autem catharticis uicium in
 robustis uirtute, & promptis ad exercitia, stoma-
 chumq; robustum habentibus, & multa in
 materiam in corpore congregantibus. Nō
 pingues, nimisq; graues ad purgandū inco-
 gnas, multa abundantē sanguine, et frequentes do-
 licentes, & uix curabiles, & cito uolentes pro-
 quilibet

quodlibet occasione, & pueri, & senes, et mulieres
forter menstruant, & pueri ualde corpus habent
tes, & qui bene euacuant in diebus, & quibus ualde
refringitur uenter secundum naturam. Sed et
etiam in dysenteria, & qui uenter apprehenditur
calida. Omnes enim calida graui aut purgatio
nem sunt incongrui. Nunc igitur incipendum est
in pharmacis choleram purgantibus.

De purgantibus choleram rubram.

Cholagoga dicuntur quae cholera rubram euacuant,
quibus ut enim est, si opus est, citius tem
pore, ab his hyeme, in aetate quidam adulescentis, &
iunioribus, habitudine autem sicca, & gracili, &
nigra et rufa, & in uiris magis quod in mulieribus,
& in his qui frequenter cibum coarctant, & in ha
bentibus uentre contractionem, & amara cholera in
bandiuntibus, facilius tractantibus, & urinas mor
dace egerentibus, citius quod uentibus calidis & sic
cibus pueris autem alicuius, hepaticis, sple
nitis, pleuritis, pleuritis, synchisis, mania,
cephalalgia, ophthalmia, erysipela, sepra, febriv
bus tertiana, & quibus cholera abundat. His ita
dispositis notandum quod cathartica non simpliciter
sua quod ualitate euacuant, ut per calidum non sic
esse, omnia calida purgant, ut piper, diuina, sed
potius purgant proprietate quadam, eo quod
modo quo magis ferunt trahit. Sed cathartica
tamen quaedam quae uentibus molliunt, tantum ma
licia dicitur, de quibus superius diximus. Nunc
uero de fortiter euacuantibus sermo iurabit, quos
uos utrimus aut ubi materiam pro menacholam
dicuntur aut induratum morbum coarctantem,
sicut ut refectamus corpus & ad suam temperantiam
conuertamus, aut humorem molestantem euacua
mus. In fine autem alij quidam uodi multi & copiosi
si admodum purgantibus uero tempus est apertum
uermagis, & maxime autumnus.

De aloe.

Aloe tantum corpus non euacuat, sed choleram
in stomacho, uentre, & intestinis existentem edu
cit per se & suauiter, & suppositis glabibus,
quae nimis educit datur aut capite grauis pro
pter sanguinationes in stomacho frequenter ascen
dentes. datur autem ophthalmicis propter eandem
causam, & his qui propter cholera abundantia li
tiant, & quibus lingua & os facile deficiatur. Et
quibus stomachi si febrem aut propter calorem,
aut propter anxietatem, sine propter aliquam
infirmitatem. datur quoque citius extra rationem su
am, et ubi necesse est educere infirmitates, et cly
stere pro aliqua occasione introuentur. Datur
alios draconicam, cum melicorum, quod optimu
siet si quis accepit cum quasidie uespere, sicut
quod melius est mane, quia uespere post cibum,
cibum coarctat quibus uero intus est propter
anxietatem, cum succo coriis citi, uel bras
sica, uel cum terebinthina & melle cocto orobis
concoctis pilulas, et de ex eis secundum quod o
pus fuerit. est autem costumachicum plus omnibus
cathartica.

De scammonia.

Scammonia choleram rubram edicit, stom
acho maxime dolentibus, & intus, & gra
uiter cibus, & ualde in facibus, & cibus in
charica caccolomacha praeter aliam sine, & sc
monia est praecomibus abstinentibus, ab ea opor
tet debilem habentibus stomachum. Lessima enim
exillens, facile ad corpus attrahitur, & de eo pur
gat quod purgantibus non est, sed impeditur eius
euacuatione sic quod uenter hinc hinc, ut de super
fluitantibus purum educat. Dandi est igitur non se
brientibus, & euacuantibus, & difficiliter uentibus,
& non facile deficientibus. Deo in aetate
est in his plus, sicut in uiris, secundum uentem,
cui admittit uel, aut thymi eius, aut pulegi, aut
aloe magis quibus sunt abstinentibus datur cum mel
le, uel cum succo pistariae.

De populo.

Pepij semel aut citius in umbra sicca datur
in in melicorum modico uento aperit, educit
nim choleram rubram, & nigram, & phlegma, &
uentositates, & secundum quod hinc dicit maxime
conuenit pueris uentibus ex uentibus factis, & mor
bancholice in uento splenis quoque prodest, in uen
tibus prodest, & mania & colicis, & profunditate
moribus quae sunt in uentre.

De elibora nigra.

Elibora nigra purgat in uentre cholera rubram,
maxime & nigra de toto corpore sine molle
aliqua. Ideo febri citius, non graui, sed in
cibus, & per longum tempus datur, & manifestus
chronicus, & in cephalicis diuina, & manifestus
uisceribus, & in uento copiosioribus. Maxime uer
o eius uentibus est ad euacuationem ex uento quod
corruptus sanguis est ad uentem. Uisceribus
est febri diuina, & ex inflammatione circa
superficiem, ut est sepra, et in perignis, & in uis
ad elphaticos quoque facit. Dosis autem eius est
2 q. sine plus, sicut minus. Tenentibus autem melle
cibus grauius apponit uis, deinde eorum abito car
rice, & in umbra deficiat, diligenter in uentre datur
cum supa, aut cum onychine, uel ad uentem quae
sua boni odoris modici per uentem, uel datur
pulegi, uel satureia, quod si sicut uentibus facere,
scammonia modicum adiungit.

De purgantibus choleram nigram.

Choleram nigram educuntibus autem in mo
bancholice, & uentibus, & in uis, & his qui
aerophia habentibus, & quae abscidantibus, et epile
psicis datur autem tempore in uentre.

De epithyma.

Epithyma igitur nigram choleram educit in
moribus, dandum ergo per se, & in cum supa
uisceribus & sicut modico. Conuenit autem pueris
nibus ex uisceribus uis, hypochondriacis & quibus
hepary grauius, & dyspnoeis. Similiter pur
gat uis superfluum quod in uentre superfluum,
sed debilius est.

De polyodio.

Polyo dicitur choleram nigra maxime educit, &
nibus d pillegia

phlegma dentur autem radicis mundate 3. viij. libras in melicrato aquoso, uel sale siccata da co medendas ante cibum purgat quosq; mediocriter in intestino gallinae, uel pascana coctis.

De palegio.

Pulegium quoque educit cholera nigrā & mephorigium & panthominum, quod sicutate modo dicitur & alixon, & alipon. Dentur autem de unoquoq; 3. vi. Mellis autem dantur cū aceto, & sale modico, & aqua siccata & trita.

De lapide armenio.

Armenius lapis nō purgat cholera, & omne pingue & uiscosum, ideoq; datur melancholicis & elephanticis, & similibus, & phreneticis & asthma tica. dosi autē eius est 3. iij. libras plures, siue minus.

De centauro minore.

Centaureid minus cholera pinguisimam purgat & maculagines, & ideo prodest splenicis, & ichthiacis. bibitur autem elixata eius. fumantur quidem centaurei 3. vi. aque coryia una, & bul liat ad medietatem.

De purgantibus phlegma.

Phlegmagoga dicuntur quae phlegma purgant, quibus utendum est in frigidis habitudinibus, & utantibus, & agrotantibus, tempore quidem hibernis, ut in paralyticis, apoplecticis, tumensibus tumore frigido, & qui multū & frequenter pinguis phlegmata minguunt, & quibus phlegmata abundant in uentre, & peccare, & stomacho, & melleribus rheumatizantibus, & qui pinguis excreant, & fistulosi, & ichthiacis de maculagine articularum factis, elephanticis, maxime autem hydropticis anasarca patientibus.

De colocynthide.

Colocynthis phlegma purgat maxime, & cholera, & maculagines. unde neruorum eorumq; passionum est purgativa. datur & utiliter omnibus capitis passionibus, & orthopnoicis, & ichthiacis, & arthriticis, & renibus. & uelice per longum patientibus. est quoque utilis alijs passionibus quae sunt ex materia uix extirpabili & dura. dantur autem 3. ij. de interioribus in melicrati cyathis duobus, debilibus autem 3. i. datur elixida est autem alba et mollis interioris colocynthidis pulpa: nam sicca & denigrata inutilis est terenda est autem & soluenda diligenter, & multoties cribellanda, & quando opus est cum melicrato diligenter solutur. nam trita antequam infundatur, sensus non uidetur, sed quando in melicrato infusa fuerit, tumescit ualde, ut non facile credatur quod cribellata fuerit. quae si sic bibitur, tumescunt eius partes recedentes in uentre & stomacho, & maxime in intestinorum circuitu & resolutionibus propter molliorem, quae acres existentes naturā & demordentes, intestina ulcerat quibus insidende, et passiones neruorum inferunt, & streptos, & fortes tortiones. Unde cum uulsa cautela cum melicrato oportet eam soluere, & si minus purgare uolueris, colocynthidem deliquet aperit, et omne semen propter, et solam pulposam adligit semine in ea re-

linque, et reple eam elixata, uel uino dulci et ueteri, et sic infundatur per diem et noctem, deinde colabis uinum cum panno, et calefacies, et dabis bibendum. Optime quidē purgat ichthiacis, et habentes huiusmodi passiones in superficie.

De tithymallo.

Tithymallū educit phlegma et colera nigrā. Dant autē eius uirides in uasculo quodā ad ignem desiccata, et sic diligenter soluet. Mūscant autē eorum 3. iij. cō polenta et aqua, et sic bibant, nam sic ex corpore eius debiliores sunt. Cū caries autē tithymalli radix siccata in umbra reponat, et quando opus fuerit, corticis ablati diligenter trita 3. iij. mitte in uino dulci ueteri, et sic infundi permittit die ac nocte, et per pannū colans calcascies modicā, dabisq; bibendū cum uino, et optime purgat. Succus autē tithymalli datur quibusdam cū caricis, uel cū polenta flagones, id est guttae iij. aut v. sed multū ulcerat linguā et quae circa eam sunt, et ueneri calorem inferit maximum. Sed si uis bene facere, in sicca matura et recētē, supradictū lactis iij. guttas immitte, et de lacte eiusdem ficulne secundū uires sumis, et sic da comedendū, et siue laeris seruare toto anno, poteris. quacūq; hora de dieis facile purgat. Sed tanquā de fortissimo cathartico obseruare, quoniam mirabiliter soluit.

De ylio.

Ylion phlegma purgat maxime, cuius cortex sicca et infusa ut praedictum est in aliquo dulci ut non da 3. vi. bene purgat quantumcumque uolueris, donec animum aqua non laueris, sed cū panno linas illum absterge, et quando tibi uideretur sufficienter purgasse, iusa anam frigida aqua, et extrema manuum et pedum in aqua mitte, et restabit fluxus.

De elaterio.

Elaterium purgat nimis phlegma et cholera. dabis autem obolos iij. cum lactis confectis melicri coryia una. sed elixidum est quod uiride sit in colore, et leue, et non uetus.

De cocco enidio.

Coccon enidium phlegma purgat et cholera mediocriter, sed magis crudos et aquosos hamares. Est enim ignis et acutus. Dantur autē grana xxx. si uero leuiter purgare uolueris, dent grana xx. uel xv. dentur autē sic, quod interior est ex grana nō est polēta teres et uino, et da et bibendū, et post ea modicū olei rosei uel melini forbere facias, ut fauces extrax, ideoq; melius est ex eis cō melicrato estapostia formare, quia aquosus humoris natura purgat. inter aquosus purgantia est magis bibendū.

De agarico.

Agaricum purgat phlegma et cholera, sed mediocriter. Dabis 3. ij. cum melicrato uel oxymeliter, est autem ea stomachum, et quia leue est, superiora potest sit uinum albisimum, et lacte, et nō ualde lignosum neq; robustum.

De croco.

Crocus, id est semen croci hortensia siue hortensia, purgat phlegma sed nō cholera, trinum 3. ij. in intestino gallinae, uel pascana melleum et colera

et sic bibitur. quidam autem quod interius est cni ei accipiunt & terunt cum amygdalis & melle & melle, & catapota formantes ferunt, & tunc uoles quidem sed leuiores.

De lactideris.

Lactideris, id est catapota, purgant phlegma magis. Dentur de maioribus grana xv. de minoribus xxx. & amplius purgant indigentibus diligenter ut mandant precipere. his uero qui multa euacuatione non indigent integra da bibenda, maxime si patientes fuerint cacochymia.

De anisofochia.

Anisofochia rosi, semen sic cum tritum i. bibitur cum melicrato phlegma purgat et cholera, et autem euasomacha.

De linosofia.

Linofolia, id est mercurialis, si elocetur, & sola folia comederis, sufficienter steruus expellit.

De cucumeris agrestis.

Cucumeris agrestis radix oboli duobus cum melicrato bibita, educit phlegma sufficienter, & stomachum non exurit.

De silyrace.

Seyrax pinguis & rubicundus datur i. d. c. terre benisina, mensura equali in catapota, & phlegma satis educit.

De thymo.

Thymi cinas cum floribus teres cum oxycrato & sale medico i. x. aut minus, & expungat satis phlegma & cholera.

De cyclamino.

Cyclamini radices solant i. s. aut iij. secundum uirum, & cu hydromelite bibita, purgant phlegma & cholera, maxime autem per sudorem. idcoq; bibentem oportet tacere, & cooperire, & calefacere corpus, ut sudoris exitum adiuet.

De allio.

Allij i. s. solant, & cu hydromelite bibita, phlegma educunt.

De chamapitye.

Chamapitye solute i. s. & cu sicibus uel cu melle co. consumpti in catapota, educit phlegma.

De bidelio.

Bideli arabici claris atq; rub. i. s. solant cum hydromelite bibantur, & phlegma purgant. propriam autem est oculis rheumatizantibus.

De radicibus oliuæ & pyrethri.

Oliuæ radi coricis i. s. cum uino uel aqua sumpta phlegma purgat. Similiter pyrethri rad. cum oboli uin. cum aqua & ligdos semine i. iij.

De galla.

Gallæ quoq; grana xl. excoiata comeduntur, & similiter operantur.

De hydragogis.

Hydragoga dicuntur que aquosus expurgant humores, quibus utendum est in hydropica, & mulieribus molestata per longam tempus ab aliquo fluxu, & rheumatizantibus.

De squama æris.

Æris squamæ i. s. in melicrato data, non solum

a aquosus humores, sed et phlegmaticos educit quodam uero pro dicitur phlegma educunt quod sunt, ut cocco cinidii, & cocco iunij, & limozofis, & agrestis cucumeris radice, quæ by drupicus est uel uilissima.

De euphorbia.

Euphorbia phlegma educit, sed maxime aquosum est, ac uilissima uero, nimis ignota, & cholericum, idcoq; cholericis datur, & utitur febris habentibus, alios uero foenter herbor, sicut uilissima infer, sed ad melle obolus odore ferit semen. dabitur ex eo in obolus cum melicrato, melius autem est cum melle rosio catapota formare ex eo.

De chamæla.

Chamæla chama in melle & bibita aquosa magis expurgat, purgat quoq; phlegma & cholera. mitte autem ex ea i. v. in duobus corylis aqua, & coque ad quartam, in sine autem coctis in super melle mel meliocriter, & parat coque, & colenda in potam. quidam uero terunt ualde chamæla i. s. & cinaram absinthij duplam, & cu melle conficientes formant catapota.

De ammoniaco.

Ammoniaco thymumatis i. s. in melicrato bibita aquam educunt quidam splenicis. illud dicitur cum aceto melicrato.

De sabore.

Sabaci radice corticum succus bibitus i. s. huiusmodi hamorem educit.

De purgantibus sanguinem.

Sanguinem uero purgant porri capitati facies, id est eius quod dicitur anisidii, mercurialis quoq; alba niola, agrestis, maia, & salina.

De opio.

Opium sic fac. Mentis lulo papaueris uiridis folia teras per lintecolum extorquas, semen ipsius papaueris uiridis teras, & in ipso iure miscens coque ut spiritum sit, & ad solem siccatu, et ferat, illud est opium.

De omphacomele.

Omphacomele sic fac. in uatros mundos huiusmodi maturos, nec acerbos, et repute in ambra, ut pulvis sint sine humiditate aliquantulum deponere, deinde exicca, & mitte de ipso farco partes iij. & mellis despumati partem unam, & mitte in uase fictili & gypseo cum calamo perhorato, & suspens de ad solem per dies quadraginta inter ad collas uentilantes rheumatizans, uen ad liliolum & de biliatem stomachi, fluxu corpora cōferat, & maxime que syncopis patientes.

Alia confectio eiusdem.

Omphacomele sic fac. uase non marate facel partes ij. mellis partem i. in uase duplice coque, donec densior liquor ipse sit, & utere.

De asyphi cocco.

Osyphi cocco sic fac. coccom, sanguinem sine sale colophoniam, ius lili, uetus oleum amantillius, sanguis i. v. ad pisces aserini & passio i. s. coque oleum cum aceto & sanguine diligenter uilime, donec ad mensuram olei aceto iterum partem ad faciem addita supra scriptis speciebatur.

iura

d. s. De iure

De iure de lana.

Ius uero de lana sic fac. lana succidam in aqua multam ponere molliam, diebus sex, septima uero die coque, et ipsam pinguedine desuper college supra scripta pensa, et exinde colice cerotum.

De hydromelite.

Hydromeli sic fac. melis optime desumam libras xx. succi cydoniorum libras v. aqua fontis libras xl. misce diligenter in uase fictili tenui et picato, recode, et claude, et mitte ad solem sub recto diebus xlv. hoc est ex die calendarum iusq; usq; in ius idus augusti, ita ut intra quinas dies uas conuertat, ut partes quae quinq; diebus fuerunt superiores sint infimae hoc genus poculi uino netusio melius redidit, ut nescientes quid bibant patens se optimum uinum bibile.

De gariofilato.

Gariofilatum ad catarrh sic fac. gariofilos zingiber et piper tere, adde uinum, et pauca mellis, et pone ad locum ut bene feruacat. deinde pone in cuppa lignea radice apij, petroselinij, libyllij, cori, foeniculi, et super illas herbas in ipsa cuppa mitte gariofilatum feruentem, et tandiu ibi sit donec temperaret ut bibi possit, per dies tres mane et sero hoc facias.

De cechalceumeno.

Cechalceumeno sic fac. limataram de cupro in ollam rudem mitte, adde acetum in ipsa olla gypsa de argilla, et mitte in foco, ut intus et foris ipsa olla rubra sit quasi focus, tolle a foco, et mitte in tus fuliculos paruos, et ipsam ollam ad solem mitte usq; dum refrigeret, et illud est cechalceumeno.

De amylo.

Amylum sic fac. mitte frumentum mundum in aqua per noctes et dies tres, et per singulos dies aqua renoua, postea in pula macera, adde aqua, et per lineam extorque in concha, et dimittas residere, et tunc ipsam aquam diligenter expurga ut insum non moueat, quod remanet ad solem sicca, et hoc est amyllum.

De ceruisa.

Ceruisa sic fac. de plubo fac. tenues laminas, et mitte in uase operculato aceti modiam mediu, et super acetum mitte ipsas laminas plumbeas, ita ut acetum non contingat. tunc ipsum uas gypsa ut nullum spiraculum habeat, ibi maneat diebus xv. postea tolle laminas, et rade puluerem quem ibi inuenieris, et erit ceruisa.

De aruginis campanae.

Aruginis campanae sic fac. laminas de cupro tenues facias, et sicut de plumbo aruginis ad faciendam ceruisam facias, habebis aruginis campanae.

De medulla ceruina.

Medullam ceruinam albam sic fac. frange os cerui, et tolle medullam, et dimitte manere in uino horis quatuor. de ipso uino tolle, et in aqua mitte, et manibus macera donec alba sit. fac. tortellos inde, et reponere, et utere.

De sapa.

Sapam sic fac. multi de pectalo j. xv. tolle, cydo-

nia integra viij. caricas xv. dactilos in anethi ramorum. M. i. formi, similiter apij similiter. coque ad tertiam, et quando refrigeratum fuerit cola, et reponere in uase fictili et picato.

De careno.

Carenu sic fac. multi dulcis modios xx. mellis j. x. cidonia parita xx. poma similiter, pulgij M. v. canabis rad. M. i. ciperi M. iij. apij radi. et seminis M. i. scariole ramorum et seminis, petroselinij ramorum et f. costi hortulani, radicum formi, radicum libyllij an. M. i. hęc omnia coque ad mediam, et refrigeratum reponere in uase picato.

De hydromelite.

Hydromeli sic fac. multi dul. modios x. balsami te ficca M. iij. ciperi radi. M. iij. petroselinij radi. foeniculi rad. apij radi. libyllij radi. an. M. i. quos pines integras v. cydonia parita xij. coque ad mediam, postea cola, et adde mellis costi modiam i. commisce bene, et quando refrigerauerit, reponere in uase fictili picato.

De gario catharico.

Garium catharicum sic fac. polypodij pulb. i. piperis al. gra. ss. diagridij j. gariofilorum cochlearium i. terens commisce cum melle, et reponere in uase ut deinde accipe ad quodecumq; uolueris cochlear, uel si secundum uires, maxime humorem educit melancholicum.

De lycio.

Lycium sic fac. prunellas de caprifolio collige mense septembris, et tere, per lineamq; extorque succum eius ad solem in cocha sicca, et erit lycium.

De acacia.

Acaciam sic fac. mense septembris prunellas ex nigra spina tere, per lineam extorque, succum eius in uase argenteo siccabis, et erit acacia.

De flora.

Floram sic fac. cerusam tritam cu oleo et emmodica coque in uase cupreo aut aere, extorque ma ubi necesse est apponere, celeriter conu adde cit.

De posiana.

Posiana sic fac. mitte hordeum pinsit in ollam rudem, cum aqua bene coque, per lineam extorque, conditas de sale, buryro aut oleo cum pipere et cinnamomo modico, reponere, et utere.

De chalcidido.

Chalcidido sic fac. crisidid in aceto uehementer sine subigito, sicca ad solem, fac puluerem, et utere.

De opoponace.

Opoponacem sic fac. herbam uirgultam, et rade panacem siue mes tere, extorque succum eius, in sole siccabis, et erit opoponax.

De omphaco.

Omphacu sic fac. acinos expressos i accipis, et carnes ipsas et nucleos in sole liccatos tunde, fac ad puluerem, et erit omphacum.

De diagridio.

Diagridio sic fac. mense augusti collige herbat thymalli, et eius radices pinsit, ius ipsas, id est in uase argenteo mittas ut coagulet sic ad solem diebus xi. et pro necessitate quado opus fuerit utere.

De aphro-

De aphronito.

Aphronitum sic fac. Nitri partes ij. et saponis i. d. tempera cum prima gutta saponum, facies trochiscus ad solem pone.

De polenta.

Polentam sic fac. Hordeum quidam ceperit habere quasi lac, mitte in furno, et quando deficcata fuerit, paleis munda, & fac farinam.

De elaterio.

Elaterium sic fac. Succum cucumerum agrelli non maturorum exprime, expressumq; super plenum vas aquae infunde, & quod supernatauerit collige, & ad solem sicca.

De resina.

Resinam fricam sic fac. Resinam pineam in ollam missam durissime coque, & sic proba si est frica. Gutta posita in marmore si infrigidata pulverizetur, tolle ab igne.

De aqua ignita.

Aquam ignitam sic fac. Resinis lib. ij. sulfuris ulmi, tartari ana f. s. i. iunium forte, & fac ad disciplinam aquae rosatae.

De hydrelao.

Hydrelaon sic fac. Resinis partes ij. aquae & ij. olei.

De hydromelle.

Hydromel sic fac. Resinis partes ij. aquae & ij. mellis.

De posca.

Posca sic fac. Resinis partes ij. vini ij. & coqua.

De cephalis.

Si quis cephalum patitur, & unum de brachijs amuerit, uel caput, & ex utraque parte, seu sinistro oculo signum apparuerit in modum lentisculae, moribundus erit. Si uero ex nullo alio signo moriturus est, demas ei haec antidotes, et si iam sollicit, uel phlogiston, hieram picram, bilanciam, et puluis fiat ex spica nardi, & squinantho, & ammoniaco, & succo nymphaeae uirginalis & interioris, & opium, & semen papaueris, & flores centaurij addant, ex mallo magis, sed equaliter ex omnibus fiant, & dragmidij unciam unam, his omnibus in puluerem redactis, dabis .i. iii. in uino calido, & anethino ac rosaceo oleo perfunde caput. Item esdra potus cum uino calido temperata & hibita, siue unctioe facta, dolorem capitis sedat. Item theodonicon emperison magnam ad omne uitium capitis facit, haec idem facit diabolitanus.

Ad dolorem capitis, & calorem.

Accipe cimias salicis, & in horribissimo aceto ad partes decoque, & exinde caput & pedes lousas, & ex cimias caput fomenta. Item galbanij charae impone, & pone in parte illa qua caput doleret, & prodeit. Item saniam tere cum albumine oui, & cum aceto fortiter distempere, et emplastrum fac super caput eius, & ibi dimitte .ij. diebus, et ambo cura eius uel ad genus mitte in aquam frigidam, & da ei ponam ad solvendum.

Ad febrem capitis quae non permittit hominem dormire uel quiescere.

Tolle capita papaueris sicca uel uiridia, & semen lactuca, uisolas, & folia myrrae, & pone in ca-

laba aqua pleno, & coquas usq; dum omnes herbae dissoluantur, & decoctione ipsarum pedes & crura lauentur, & extergantur linteo fortiter, deinde unguentis oleo uisolas, & sic fomus praestabis, & dolorem & angustiam auferes. Postea ad capitis dolorem, fomiculum, rutam, libypticum, mel, piper, iunium totum committum scianus bibat.

Item ad somnum.

Succus papaueris agrellis cum farina hordei trunclus dat somnum.

Item ad dolorem capitis.

Folia hederæ terrestris cum albumine oui in fronde ligata profunt.

Electuarium ad capitis & stomachi dolorem.

Resinis, anisi, fomiculi, polypodij, thuris, myrobalarum, indurij, croci, ipodij, sandali albi & rubri, portulacae feminis, dragmidij, ana .i. iij. zaccaræ, amygdalæ, ana f. s. draggantij .i. ij. capillæ .i. .i. musci .i. s. uiole quantum de alijs omnibus speciebus, tempera cum syrupo uiolaceo.

Vnguentum laxantum quod caput

alleviat, stomachum pingit, appetitum confortat, oculos clarificat.

Resinis apij f. s. foliorum rubi succi f. ij. polypodij succi f. ij. laureole succi f. s. fomiculi succi f. xij. mercularis succi f. xij. olei li. ij. adipis gallinae & uerris ana lib. v. resine f. s. thuris, mastiche ana f. s. calae siliuae medullae f. ij.

Ad tineam.

Ellebonus nigrum tritum cum uncto pone super totum caput. Ad idem. Ficaum porcinum crudum & calidum caraphasma diebus ea. postea lusa de aqua frigida, & sanabitur.

Ad furfures.

Accipe semen urticarum, & trita parumper, & pone in aceto per diem & noctem, & postea laua caput de qua re uolueris, deinde uero de ipso aceto, ad unum autem de pura aqua, hoc fac bis uel ter. Ad idem. Coque cyclaminum in uino, & caput ablue, deinde coque soluta in uino, & caput ablue, & super hoc puluerem nepitae asperge super totum caput nocte, & mane iterum laua cum saluta.

Ad capillos cadentes.

Apes qui plures in ossa noua includit, & ibi eas incende, & cum oleo tere, & ex inde in caput mitte, & scarificatum perunge.

Ad diturnam alopecia, & renascentes capillos.

Pyrethrum tritum usitum cum felle uisui perunges. Stercus colum felis idem praestat cum aceto illinum, euforbium cum oleo frequenter impolsum idem mirabiliter operatur. Ad idem. Caprum stercus, & unguis ipsorum cohibetur, & cum aceto solutus adhibe. Ad idem. Testudinem usitam super surmenta incide, & cinerem eius in catibo nouo cum aluminis f. ij. & medulla cereinae totidem, cum uino coque, & alopecia inde frica. Item ad fisiones in capillis.

Accipe sel terræ, & sel bouinum seu maurinum, & acetum, et pone in cucurbita de creta, facq; for-

iter feruere, & refrigerato, & colato, laua femel
uel bis, deinde laua cum aqua calida si uis. Ad
idem, & ut capilli citius crescant. Olibanum cum
stercore murium pari pondere tere cum aceto &
perunge, sed ante loca nudo frica. Idem facit gut
tulum cum aqua trita & illinum. Item lactida
trita, & cum oleo cocta, & illinita mirabiliter capillos
augmentare facit. Item simum capinum com
bare in tella, & tempera cum oleo, & raso capite
inunctum spillos capillos praestat. Ros agrimonie
tritum cum oleo & leucos nigros capillos facit.
Item ad capillos cadentes, agrimoniam tritam cum
lacte capino impone. Ad idem. Verbenam cum
albintho in lacte coque, & laua caput aspidar.
Vt capilli nascantur ubi uolueris. Panem hor
deaceum & chartam cum sale equaliter combure,
& tere cum adipe urssio, & unge locum.
Vt capilli nascantur ubi uis. Vnge caput oleo my
rino, quod sic fit. In flores myri, & coque cum o
leo communi, & eo colato pone recentes alios flo
res myrinas, & sit sub diuo xl. diebus: sic fit om
ne olcum, ut rosam, &c. Item corticem mediam
de ulmo in aqua coque, & de ipsa aqua caput la
ua, deinde puluerem rutae superasperge. Item ad
capillos & pilos ut nascantur. pellem de capite ual
pis calybindis, id est rugosius, excoriatum cobu
re, & lacte uiridis corpus circo capite uno die
aut nocte suspende, & postea coque in oleo simul
cum puluere, & unge ubi uolueris. Ad idem ex cor
tice caprisi incenso cum melle indige. Similiter
ex puluere ranarum, & muris fini cum pice liqui
da, & ex cinere quercus nouelle unge capius.

Ad auferendum pilos.

Ad pilos de facie uel alia parte corporis auferē
dos. Piliolam, calculatam lib. sin uale sicili ad i
gram, sine aqua per diem & noctem dimitte, in
crallum autem aquae quantum sufficit infunde,
et diu agita, postea adde lepnias pulueris, id est au
ripigmentum j. q. Quod uero probare uolueris an
periculis coquantur, penna immilla & abstracta si
deplatur coctam est, tunc in balneo antequam la
uentur unge post horam quando iam pilus cadit, de
fursure absterge, & laua.

Vt pilis ita ablatis nunquam renascantur.

Circa scrotum, asperperidionis sanguinem, uer
beae succum coemisce ut multum spulentur, un
ge prius ablatis pilis.

De hemierania.

Siquis hanc passionem habuerit, & nullum ci
bum sumere querit, & dormire nequiescit, nau
frase iterum non ualuerit, & nullum suspitum fe
cerit, & possentem in lingua non habuerit ut de
botulis haeruerit ut scieris, ista signa mortem
significat. Si uero nulla sint mortalia, dabis ei pi
eram Gal. & sal castoricum. Vnguento thermi
aco uel calido unge caput eius. Item succo folio
rum herdes cum oleo & aceto unge nares, & istam
dolor sedatur. Pilula ad hemieraniam. In microba
lanorū ceteronorum scobulorū indorū ana j. s. croci
orientalis, mallichū ana j. q. & i. q. scammonij f.

A. l. s. Aloes hepatici quantum pendat totum, tempe
ra cum succo feniculi, & de eundi dorminum. Ad
idem & ad quolibet alios morbos. Haccardi lu
ri cum solis j. s. hyronia j. s. malliches j. s. aloes f.
ij. tere & confice cum succo caulis, & sic inde pi
lula, & de panis post comestione xi. uel xij. se
cundū uirtutem eū dormitū. Ad idem. Herba
quasi sola in uino, aut in aceto trita perunge.

De scotomia.

Qui uillam iugiter circuit per gyrum, uel con
tra solem respicit, seu in puteum, seu in quomil
bet locum manam mittit ut inde aliquid amigat,
& istam cadit & spumat, mortale est. si autem nul
lum mortale sit signū, abrotanum da bibere, & in
capite pone theodoricon emperillon, & hierā, &
anacardium theodoricon. Item ad capitis uenig
nem. Balsamū cum oleo tritam & expressam,
cerebro & fronti tepidam unguendo appone.

Ad caput fractum.

Aranea tela cum oleo & aceto, fractio capiti ap
posita, dolorem tollit & sanat.

De epilepsia.

Qui cecidit in hanc passionem, & contraxer
it omnia membra in unum, non tamen spumat,
& postea libenter manet solus, & est nemine prop
ria uoluntate loqui, signa mortalia sunt. Siquis
lunaticus spumat, & oculos conuertit, & fremit,
& mugit, & cadit, et membra contraxerit, et colo
rem similem croco habuerit, moriturus est. si autē
haec signa desunt, cum blanda, aut sancti Pauli an
tidoto, aut edes cum scammonia et subueniatur.
Item epilepsia nascit ex iij. humoribus, id est phle
gmate, cholera et melancholia. Siquis cadens
fecerit spumam multam et albam, et fridet denis
bus, erit de phlegmate: si uero quando ceciderit
claudat oculos quasi dormiat, et non proijcit spu
mā, et cito resurgat, erit cholera. Si autem uultus
grū habebit, et distorquetur, et caput, et lingua,
et manus strinxerit, et fecerit spumam parua, et con
tinebit se quasi ad mortē, est melancholia erit. Ite
per urinam potest cognosci, ex quo hoc si inuie
ger panis, quia si fuerit alba et crassa, erit de phle
gmate et cetera, et panem nigredinis habuerit, de
cholera rubra et alba et nigra et crassa, erit de me
lancholia: hoc potest probari in frequenti nocte
dū sui casus, uel praecedenti inuria. Patientes autē
melancholicis causa uel phlegmaticis, sic corari pos
sunt, in prima talem dicitur accipiant. xv. diebus
uel xx. comedant carum uellam nō pinguem, dū
coquinatam, et agnos paruos. De uolantibus, co
medant galinam, gallos, anseres, anates, pullos co
lumbas domesticos, & uoluntates. De olentibus, por
ros coctos cum oleo, basilicam coquinatam, passina
cas coquinatas, fenicula, uisparagos, ius cinerum
cum oleo: De tractibus uero nulli, nec pilces. Bi
bant autē subtile cum aqua. Patio ad idē. In ppo
niq. grana, saluā, abstinem, urticam, manubium
secundū estimationem in aqua frigida elaborabit.
Ite ad idē. Laxar, id est salz feni, maluz, benoni
es, abrotōi, pba, cinnami, piperis albi, rino pōci,
euphorij

euphorbii, falis, ficuum, opopanax, falis, origa
ni, diagridii, scyllae, calice fistulae, ammoniaci, ma
stiches, hyofcyami, collii, ruta, castorei an. f. i. s. fa
gapeni, meddragora, mercurialis, simplici, thuris
an. f. iij. da et cum aqua calida in modum auellanae.

Item puluis ad caducos, & qui spumant
& paralytico.

99. olibani, mastiches, myrrha, sanguinis draco
nis, aspalathi, ammonij aequali pondere, opo
panax f. i. olibani, maragdinæ, bdeliquarij, petreæ de
capite corui marini nigre 7 unc. iij. crysalli, fadib,
id est folia nucellæ, nascam, id est fungum querci
num, carbones sabuci, petreæ sancti sepulchri, na
scam uirta, 7 pannum blattæ byzantiae, nascæ myr
sinam, serucem marinam, 7 herbas occationis,
cicerellum, fursura, matrislysam, herbam hirci
nam, betonicam, maiorem malum, marcoram,
id est marubium, haceram, 7 malum ityracis, un
gulam urisæ, corium uirtul marini, fel & ficatum
urinum, fel & ficatum corui, fel & ficatum erina
cei, singulum de corio capreoli, os de corde cer
ui, sulphur, passam maris, radicem de carduo al
bo ana ʒ. iij. puluerem fac & da cum aqua frigida.

Ad idem. Oua conseruum comela profunt, ex
pertum est. Qui pendit loquelam culpa epilepsie,
succum rutæ agrestis naribus inficiens hoc sepe
facto eam recuperabit. Vnguentum ad idem: Cen
numneriam, uisiam, brancam urisæ, allium, far
saram, apium risus, barchion, linguam caninis,
silybrium, foeniculum, alibysticum, aequilegii æ
qualiter, herbam foetidam plusquam de alijs: his o
mnibus pistitis cum axungia serosæ recentis, et in
axungia ualde coctis, exprime fortiter per pannum
in aqua frigida, & quod super coagulauerit collige
& repone, & utere. Infirmitus aurem secludatur
diebus xxx. prius tamen accepta potione quæ o
pime purgat, capite raso, et bene calefacto, ma
ne totum caput hoc unguento, & totum collum in
circulo unge. & sero similiter eunt dormitum, et
hoc xxx. diebus facto, 7. castorium, & olibani,
& ammonium aequali pondere, & pulueriza, &
distempera cum foeniculi succo, & da bibendum
mane ieiuno, & sero eunt dormitum, & hoc per
xxx. dies, & custodi à cibis contrarijs.

Item probatum unguentum epilepsie.

100. linguam caninis, brancæ, lapinæ, plantagine
de aqua sulphurea silybrii, foeniculi, lybistii,
cennum galli, uisiam, fassu. hæc omnia aequali
pondere cum recentis axungia serosæ in aqua de
coque, & cola fortiter, et quod superatauerit in
frigidatam collige. Et quædo operari uolueris, ca
thartico patiens purga prout res postulare uide
tur: deinde abrafo capite abundanter inunge, hæ
bens idè supra caput, & cir cū amplam testam cale
factam, ut asiam calorem ministrare possit. hoc
per triduum, uel quatuor opus fuerit fac. Et aqua
aliquantulum auellana & calida bibat, antimo
nium, castorium, olibanum, lingue caninæ radi
cè, foeniculi radicè aequali pondere, & pulueriza
ta utatur in supra dicta aqua, uel eius succo ex

presso. Itè ad idem. Fac bullire centinueratam,
id est barbaram sylvianam in sic. phialis uini, ut re
deat ad tertium: da phialam 3. per dies nouem.

De apoplexia.

Qui ceciderit in apoplexia, & de multis rebus
deliderat sibi cibum afferri & potù, & statim quæ
do uidet hoc abominatur, siue masculus fuerit, si
ue femina, mortem sibi imminere significat. qui
autem non habuerit hæc signa, curari potens cum
supradictis antidotis & unguentis.

De phrenitide.

Qui ex phrenitide multum alienatur, plebeo
tometur de media uena frontis, quantum oui ter
tia capere potest. Si perdidit loquelam, iheru
tamento utatur, quod consicinat ex conditi her
ba. Si autem præ nimia angustia dormire nequit
uera, errata & pedes laesurus ex decoctione uis
sari, et rosari, & semine lactuæ, et myrtæ, et sic
colatis linteis, ungetur oleo uiolato, & si non alie
natur, & deliderat balneum, siue aliquo timore
deur. Si autem hoc totum non profuerit, radatur
totum caput, & ex calido pulmone pecora obu
oluatur totum caput, & maneat ibi per totum no
ctem, & super folijs cucurbitæ, et totas stomachus
similiter obuoluatur de folijs, et totas manina hora
præ nimio fetore auferantur. De cibis, utatur cu
curbitis & portulacis conditis cum pauco oleo et
aceto, & comedat far, psinum, de pomis auræ,
mala granata, & mala syria, et pyra. Item ad phre
nitin, Succus hederæ in naribus infundis, & ruta
C mista cum aceto, cerebrogii superposita nimis ad
iuaat. Item ad somnum. Semen hyofcyami fomit
tere, & cæ lacte mulieris, & oleo uiolato, uel ro
sato tempera, & tempora & frontem inunge.

De melancholia.

Qui melancholiam patitur, semper uomit, & fa
stidium patitur, et nihil de cibo & pota accipere po
test, tamen hoc tantillum quod sumit nõ proficit
ei, & solis uel ignis ardorem nequit sustinere, &
dormire non potest: tamen quando dormire supé
nus iacet: et nunquam firmiter dormit, et post dor
mitionem pigritia et fenetur, & ambo labia uirid
ia sunt, mortuus est. Item si multum sinit, & late
ris patitur dolorem ex utraque parte, talis est ei cu
ratio, calami, nardi, castorei, euphorbii, collii
an. ʒ. iij. esuly. ʒ. iij. hæc omnia in puluerè redige, &
cum uino bibat ieiunus ualde diluculo, & itè iei
unet ad horam nonam. Item ad idem potio. Ieros
uianum & cribratum milium in uino ieiunus bi
bat mane. Aliud catharticum. Tartarum, & fari
nam tritici mitte in uino in sero, alia die fac inde
pillulas, & dabis ad manducandum ieiuno.

Item ad idem medicamentum purgatorium
melancholicæ, quod tunc humores proprie
purgat & liberat corpus.

101. anisi f. i. petroselinii f. iij. epithymi ʒ. iij. mel
quod sufficit, dabis cum aqua, uel cum uino.

De lethargo.

Qui in lethargum ceciderit, & hiberet eff soli
tarius, & multum comedere, et eo quod amplius
4 4 deliderauit

57

de sidera teris, & loquitur quod non decet. & iungi
ter saluam suam foras mittit, moriturus est: maui
me si sudor frigidus in facie & cervice fuerit. Si
uero talia signa defuerint, ita corabis. Ante diem
tertium nihil est adhibendum. lacere debet in loco la
minoso, frequenter pulsando nomine eius uocetur;
q̄ si praestalar plurimum ei fomus, uigenda sunt
ex oleo dulci & calido eius procerda, et lana mis
da & calida fascianda. Cibo autem isto, fricentur
illius manus & pedes. q̄ si iterum dormierit, mul
sam accipiat, & clystera injiciat, & caput pres
sus tundatur, sensu incense fumus eius manibus
apponendus est. Sicut enim luxuria exinquit; odor
offaciendus est. Sic ruta in aceto trita eius manibus
adhibenda est, si symbrium in aceto tritum infan
ditum in capite, aut testudinis sanguis in fronte
distillatus. Ptarmico cerebrum mundare cōuenit,
atq̄ sanguifragam frontis & temporibus adhibent.
Ex cornu ceruino et galbano fieri fuscum eius na
ribus ualde approbatum. Ad oculos uita.

Super panem hordei calidum & per medium
scissum puluerem canis asperget, & ante oculos
patientis tenebis.

Ad sanguinem & uulnus oculorum.

Primum tere pinguedinem, et postea adde fari
num milt, & distempera cum uino in modum un
guenti, & linteo superposito cui opus fuerit im
pone. Item tolle crocum orientalem, et lycium, &
laccum ocini, & lac faeminae maris nutritis, et
da sylvorū carnes, omnia tere foriter, & cū aqua
rosata uel cum fuceo ipso & lacte distempera in
modum unguenti, & super oculos pone.

Item ad oculos sanguinolentos.

Tolle pullū columbinū, et sub ala incide, et san
guine quā inde exierit in oculos infunde, probatū
est.

Ad lacrymas oculorum.

Tolle rapas sylvastres, & tere foriter, & cum
aqua rosata distempera, & super oculos pone,
probatum est. Ad lippitudinē oculorum.

Atramentū, mel, alliuū omni equaliter tere, &
oculis suppone, & mane et sero lacte mulieris in
unges.

Item ad lacrymas oculorum.

Ruta succū, et mel cōmisce, et oculos unge, cer
tam est. Item ad sanguinē & dolorē oculorū.

Aloe & opii tempera cum lacte mulieris qua
nursi masculum.

Item ad tumorē, et caliginē, & sanguinem.

Verbenam cum oui albumine tere, et tritam
inspōne, optimum est. Item cynoglossū succos in
oculis immittis, et herba trita & superposita ocu
lis, mire pendit.

Item ad caliginē oculorum.

Rorem qui cadit in matutino, & lacum ruta
collige, et in oculis mitte.

Ad panem oculorum.

Puluis olibani cō melle, et aceto, ac stercore ma
lorū murū mistus, atq̄ inunctus, caput denudatū
capillis uretis, & panis oculorū diluit. Symplicis
oblitūit cū aqua simplicis occasione frigoris, lamē
amissum puluerizatus & iniectus restituit.

Item ad panem & sanguinem oculorum.

Membranam oliuae foritē tere, et misce cum
albumine oui, et pone super oculos, multū ualet.

Ad unguam oculorum.

Tolle anguillam uiuā, & extrahē inde sangui
nem, et mitte in oculum, multum ualet.

Item ad idem.

se nitri, & misce p̄ sex dies in ignē, et postea fac
tenuissimū puluerē, et mitte in oculum, experitū.

Item ad sanguinem oculorum.

se. Succū apri, et albumē oui, misce insimul, &
mitte in oculum sero eundi dominum, probatum
est. Ad idem. se. salicem siccam, combare forti
ter in ignē, postea fac tenuissimū puluerem, mitte
in oculum eundi dominum, probatum est.

Aliud ad peruritum, & pinguem pituitam.
Succū uel folia apri misce cū bono uino, et dimi
te per unū diē, postea unge oculos, uel laua, mire
prodest.

Ad albuminem oculorum.

Succus agrioli, feniculi, infusatus eundi dormi
num, multū ualet; stercore albi tantū lacertē cū ui
no speratū idem facit. Itē succus ederae terraneae
in mare euasitē partis oculi in quo fuerit albugo im
missus, capite uehemētē reflexo manūte, albugi
nem eicit.

Item ad clarificandum infum.

Fel ualutris cū stercore humano mistum, & ut
no bene colatum, & ocula immittum mire facit.

Fel arietinū immittum hoc idē facit. Pillulē ad uis
um experitē se. squindū, spicē, xylocastē, xylobal
fami, carpobalsami, agari cī ateri, rose, uiolē, epi
thymi, abisinthi, colocynthidis, cerebintinā, cin
namomi, croci orientalis, floclaudos, masculi
ana s. i. diognidij, i. i. i. abet hepatici. f. y. tempera
cum succo abisinthi, & fac pilulas.

Ad aurium uita.

Ad aurem percussam, uel uulneratā, calidi pan
is interiora cum melle tere; et frequenter pone.

Item ad aurium dolorem.

Tolle cepas, & tere foriter, & adde cymimū,
& misce in frisorio, & fac in modum cataplasma
tis, & tepidum pone super aurem.

Item ad auditum.

Micam panis hordeacei impone calidam.

Ad aurium dolorem.

Succum mentae tepidum infunde.

Item ad aurium dolorem.

Ruta cymam & cyminum tempera cum lacte
mulieris, misce & cola. & succus inde extractus
tepidus auribus infillatus ualet.

Item ad aurium dolorem, uentositatem,
& fordixatem.

Cepalam albam, & alium simul tere, et expri
me inde succum, & auribus infilla. Item tolle ma
lum terraneum, & caua, et immisso oleo coque,
& in auribus infilla; idem praestat.

Item ad diuinos fontus.

Euphorbium cum oleo cyprino tritū & calefa
ctum in aure missum, singularē peccidum est.

Item ad dolorem calidum & tumorem.

Succus cucurbitae cū oleo rosae cō calefactus et
immittus

immittas sanat. Item lycium, & opium lacte mulieris admissum, & auribus immittum, nimis dolores mitigat. Item tamen opium vetus fuerit. Item ova formicarum tero, & per lineam cola, & adde polygami succum, & auribus infunde, ut ositum emendat furdum. Si uulnus in auribus foris, aut auditus grauetur, urinum puerile tepidum infunde, huiusmodi desiccatur, & celeriter sanat. Item hedera succo cum uino mithum infunde.

De fluxu sanguinis narium.

Ad narium sanguinis fluxum, testas ouorum, & maxillas cancri, & sanguinem draconis, et sterco bovinum succum, & parum de pilulotro unguento sicco, quod remanet in uase in quo coëctur, hoc omnia tero, & in puluereum redige, & quantum tres digiti possunt, uel quantumcumque potest cum nare unde sanguis fluxit leuare strabat, & liberabitur. hic puluis cum aqua frigida temperatus in mane & sero potans cum praedicta mensura scilicet trium digitorum curat fluxus multorum dysentericos, & haemorrhoidicos. Item ad idem. Gypsum cum aceto forti, aut argillam frontis, uel temporibus illine, & telliculos in aceto forti paruos tenes. Item lumbicos terrestres cum thure & tenui albumine oui coëctere, et fronti & naribus impone. Item bambacem aliquantulum uisum, & uino & oleo infusum in nare de qua sanguis exit mitte, et magis exinde oppilat. Item herba sanguinaria pinifolia, & naribus imposita sanguinem sistit: puluis urticae combullae naribus insufflatus idem facit. Item utellum oui affatum & edarum naribus immittam sanguinem stringit.

De fuxore narium.

Ad nares male olentes, rutę semē, ablinthę semē, uel pyrethri accipe: fac puluerē, et in nariis pone.

Ad polypos naris.

Malaminis solis, myrrę, sandaracę añ. s. iij. zris uis. gallę añ. s. i. diligenter tero: & calamo infusilla, percolis tamen naribus bono uino, & bene ualebit. Emplastrū lenicidi disparee con, solu tum cum succo mali granati acidi idem prestat.

Ad uita oris.

Si quis ulcerationē oris patitur intrinsecā, tolle oculum leuodum, id est lycium, & cum aqua rosa distempera, & in ore tenere facias, & sanabitur. Si ex rheumate tamen fuerit, abrotanum tritum, & cum melle mistum in ore clauso penetrat, & plilegna fluere sinatur. Singulare auxilium hoc est, & ad dolorem dentium ualet.

Ad fetorem oris.

Folia stragi mēduca pulegii & serpylli simol, & quando perrexeris dormitū, aceto bono laua.

Si anhelus olet quando perrexeris dormitū.

Aceti boni cyathum id est per partes bibe.

Vnguentum ad uisum oris, uel uulnus.

Ius de chelidonio pleno ouo, mel pleno ouo, pi peris grana. s. i. coque ad medietatem, & utaris.

Ad linguam uisum.

Arundinem in melle uisum & coctum ponet mirifice sanat.

De dentium uisus.

Natum succum auribus infusus dentium dolorem mitigat. Seneca & achasilium potata dolorem dentium sedans & placans. Item tithymalli radicem coque in uino ad medietatem, & his per mensuram os laetetur, & dentes nunquam dolebit.

Item ad idem. r. radicem uincetorum, & coque in aceto, acutum tene in ore, de radicibus tero emplastrum facias super maxillas dolentes. Ad idem. Tolle membranum, radicem taplar, & coque in aceto, & abluo dentes, prius tamen se arsitatos, ut sanguis inde exeat, hoc etiam commotus dentes confirmat. Item rasuram cornū tauri tene desoris, & cum aceto forti decoque, & tepidum in ore tene. Ad idem. Chamadryos cum aceto forti tene, & longe in ore tene, si nimis dolor deficiet. Item hedera radicem in uino coque, & in ore tene radicem & uinū, multum prodest.

Item quinquefolium cum radicibus in aceto aut uino coctum ieiunium in ore tene. Item uinū cum pipere melleis, & parum bullies ad focum, & tepidum in ore tenetis. Item succus alij cum pipere triti, in aure alterius poris melleis prodest. Vel sil combustum super dentes postis perfecte idem operatur. Item puluis olisam cum s. phalagga totus prodest dentibus, & linguā expedita reddidit. Item m. z. grana piperis, & tere fortiter, cum s. u. uino bullias, et teneas in ore, & reiectas, & iterū bis uel ter aut amplius fumas, donec dolor cesset. cortex pyrethri bene tritus, & sup. dentes postis prodest puluis eius idem operatur. hoc idem facit uen in ista quae retro est in media uino uel alia ligata inter pollicem & indicem contrariis partibus.

Ad maxillas tumidas, & ad dolorem dentium.

Bullitithymallum in aqua & cola, herbam sciscia leuanda, & pomendo in gingiua.

Ad dentes contumidos.

Corticem i pyrethri incende, & bolam armeniacā, & mallechen, misce, & facto puluere unge gingiua. Item piper. z. calx cum melle postis melle, et postea affata, & galla, et melle, & balsamum sita, omnia equaliter pulueriza. Unge gingiua.

Ad uulsum desillansem, & fauces tumidas.

Succo ablinthi sufficienti laua. Item sinapis in aceto gargariatus cum melle multum uiuat.

Contra omnia faciet.

Ad impetiginosam facie & rubram r. succum carduncelli albi, & margellanae, tantum de oil bano, & melle, & ablinthio, & ceruisa, et his commistis unge. s. laua facie cum mica panis in aqua infusa, deinde teneas cymas nisi cum melle laua decretes confice: postea unge ceruisam no uies ablatam, deinde commisce oleum, & primythium, id est ceruisam & oilbanum.

Ad lentiginos.

r. ouum, & pone in aceto, donec testa maceretur: & accipe sinapi & pulueriza, & cum ouo conlice, & unge faciem cum dormitum: postea laua cum farina hordei. Ad idem. Succus bryoniae & cucumeria

54
 & cucumeris agrellis ana f. i. gamosi hedere f. s. A
 accipe, & faciem laua superiori modo, & si inu-
 muerit faciem cum sacco strychni, id est solani &
 albumine oui laua.

Item ad impetiginem.

radicem plantaginis, sal & acetum fortissi-
 mum, tere fortiter, & de illo aceto distempera, &
 laua. Item radix minoris sapañi in aceto cocta,
 & super impetiginem fricata liberat. Item hiera
 logodon, & hiera Rusi, facti in initio impetigi-
 nem habentibus, & uariis alphis.

Vnguentum ad impetiginem.

Lacertam usitam, & uitam albam pone in oleo:
 & coque ad tertiam, & colato oleo, adhibeatur ce-
 ra purissima probati est. Ad idem. Molei li-
 beam unā, olibani, corzumbi, pegulae, sulphuris,
 saponis, lici, auripigmenti, ceræ ana. lib. i. mediā.

De morpheæ curacione.

Trochisci ad morpheam albi uel nigri. M.
 effebori albi, pipis is longi, carceos id est carui, hal-
 cyonis, id est lipame maui, sulphuris uiui: calami
 aromatici, andrachnes, id est postularag, si daretur:
 omnia æquali pondere, tere, & fac trochiscos cū
 aceto, & utere. Ad maculas albas uel nigras.

Oua trita, et cretam, lithargyrum, & cerulam,
 ex æquo cum aceto & oleo rosino confice, et loca
 prius cū limbo perficitata usque ad ruborem perunt
 ico, probantur est.

Ad maculas rubras.

Cum melle & abinthio inunge faciem. Item
 aloë trita cum melle inuncta faciem uiuas.

Ad rugas de facie tollendas, & omnem
 ægritudinem depellendam.

Cucumeris agrellis radices ficæ tere, et fecer
 ne, & misce cum aqua, & faciem laua: hinc alia
 aqua frigida laua faciem, quod si per triduum fe-
 ceris, mirum effectum uidebis.

Vnguentum ad morpheam.

Staphylagæ, sulphuris, lithargyri, fac pul-
 uerem, et uide ad balneū & laua te: & postquam
 lotus fueris, laua te cum aceto, et unge supradic-
 to unguento, & post triduum iterum laua te.

Aliud ad morpheam albam & nigram,
 & serpiginem.

M. facci mali terræni, id est cyclamini uel panis
 porcini, succi hyasi, succi dracæ, uicellei fac-
 ei, saponis, sanguinis drac. et aliquantulum capi-
 tellicrica fortiter licat unguento, et unge ubi opus
 fuerit.

Ad scrophulas.

radicis raphani agrellis rotulas ix. et tantū
 de eadē radice, ut tantū succi possit exprimi quod
 sit ad mensurā trium digitorū, in ampulla uitrea,
 & da ut bibas in die Martis luna crescente: & in
 die Iouis luna deficiente, et scrophulas super scrophu-
 las pone. Ut nota facies sit candida.

De sanguine tauri faciem linias, maculas de fa-
 cie tolle, & limpidam reddis. Item ad idem.
 Aphronitrum, lithargyrum, picem rusam, oliba-
 num, cimoliam, raphanum cum aqua pluuiali
 confice, & faciem linias.

Ut totum corpus hilaris fiat coloris.

Vini ueteris facem cum oleo tere, & totum
 corpus perunge.

Ad faciem clarificandam.

M. cristalli, amenti dulcis & salis, dentalia &
 anatalis, coralli albi, et rubri, umbelici marini, ru-
 tri, salis gemmae, sarcocollæ ana f. i. cerulam cir-
 ca omnia supradicta contere: ubi ergo cutem la-
 ueris, distempera passulum de prædicto puluere
 in manu tua, & inde tangere cutem. Item ad idem.
 Olibanis, ceræ uirginis, cornu ceruini, lithargyri
 cerulæ ana .i. ij. terebynthinae .i. ij. confice & utere.

Ut facies albescat & mollescat.

Cerulam, & ceram albam teras ualde cum ro-
 seo, & unge. Theodoricon emperion male co-
 loratis, Anacardium pallidum ualde facit.

De passionibus gulae.

Lotus ad scrophulas. M. elebori nigri, mali
 terræni, herbe mauræ, id est trifoli, masculi-
 ux, cauda lupinibus bene abluta fortiter pini-
 to, et ad tertiam decoque, & patienti de tertio in
 tertium diem dabis. Item ad idem. M. radicem
 spanulæ, & radicem herbe mauræ, & testiculos
 agni, & nouies abluæ et teret in uase pleno aquæ
 ad coctum liberum suspense nocte una: et singulis
 diebus bibes, & frondes tritas herbe mauræ in
 patientibus locis facia: & dimittatur tota nocte.
 Item ad idem. M. sterucus porcinum, & fac pulue-
 rem ex eo, et laua prius ulcus de fortissimo aceto
 uel uino: & postea imple de puluere illo, donec
 sanetur, experum est. Ad idem. Faba lupu-
 nae radices uino nouies lauentur, & aqua in di-
 uersa proiectantur loca: quarum radicem una pars
 teratur medicorū: talia parum dimittatur integra:
 & ix. grana piperis integra, et cinnamoni integri
 3. ij. & mellis f. ij. imponitur in olla cum uini cy-
 this .ix. quæ omnia bulliant ad tertiam: et sic tri-
 bus diebus detur infirmo bibendam luna defici-
 ente. Ad idem. M. Bruci radices, asparagi ra-
 dices, radices feniculi, radices uiolæ, cymæ oliuæ,
 cortices fagi, paululam radicū acori, cortices ul-
 mi, flores flechodas, rosæ agrig, id est agrellis, uel
 rosæ caning, quæ omnia lauentur nouies in aqua:
 & concoquantur in uino usque ad tertiam: et pos-
 thea misceatur paululum mellis, & piperis, & ita
 bibas.

Item uitis albi radicem tritam cum axungia
 superpone frequenter. Ad idem. Succus
 capparum, & succus fumaræ trita melli & bibis ual-
 de profant. Ad glandulas.

Obuli cataplasma impone, et glandulas desi-
 cere certum est. Item folia persici cum sale tere,
 & superpone, mirifice profant. Sed si fuerint de-
 ra ipsæ glandulæ, sinuam caprinam tere cum aceto,
 & in panno inuoluæ, et superpone.

Item ad scrophulas.

Tolle lacertam usitā, et mitte in olla rudī, oleū
 liberam unam, & ibi se decoquant. penitus aquam
 non tangat: postea unge mane et sero, uel decies
 in die.

Item potio ad idem.

Enulæ radices, gladioli, aphodeli, folia lami:

omnia

omnia coque in uino fortis phisalis nouem quo-
uque ad terram redeat. dabis luna deficientie.

Contra uicia palati & gutturis.

Diamoron de rubia, quod facit ad omnes cau-
sas palati & gutturis: uisulam subleuat cadentem,
& humorosam desiccatur. ꝑ. succi mororum ru-
brilibras duas, mellis libram unam, sapa libram
unam; quod conficitur sic. Siccum cum melle &
sapa in uase arreo flagrato ad leues prunas deco-
quare, & ad perfectum decoctionem seruare desic-
catur. Quando uero coctum fuerit scies, quia posita
de eo gutta sup marmore, sise renouerit ut mel,
bene coctum est. sic in uase flagrato reconde, &
ubi referas, quando opus fuerit, ex eo palatum et
uisulam unge, aut ad gargariandum dabis.

Aliud ad idem, & ad uulnere fructuum,
alba uel nigra.

ꝑ. balauisti, succi corticis granati sicci, ambo-
rum ana ʒ. iij. alumina scissis, mastiche ana ʒ. i. co-
re, & in puluerem redige, & cum decoctione cro-
ci collige: & quando opus fuerit, locis dolentibus
unge. Ad uocem clarificandam electuarium.

Recipe cymini asai unc. ʒ. feminis sirsapis, pi-
peris ana ʒ. xv. calaminthes, pyrethri, cinnamo-
mi ana ʒ. i. mellis quod sufficit.

Ad uulnere uterum & nouum.

Sotira magna cum uino datur curi dormiti.
Sondimodo a charisum datur cu fortia multum
tulsientibus. Velle etiam esse diaburru pectori
& nalsientibus. Item facit diacalaminthes.

Item ac' raut edinem.

Apj semen, cymini, sirsapis, feminis fanticuli,
feminis anethi, feminis puzgij ana cochleara u-
nam in puluerem redige, & cum: foznigreci succo
da bibendum per triduum, res est ʒ. i. mis salubris.

Pillule ad tussim probate.

Recipe styracis ʒ. i. opj, galbani, sulphuris ui-
uiterethynthinae ana ʒ. ij. piperis nigri ʒ. xv. tem-
pera cum succo apj, & da cum dormitum, aut
tres aut quinqe.

De precordiorum passionibus.

Quibus color rubens apparet in facie, aliquan-
do post hoc in pallore conuertitur: & tunc uat
dolor inter scapulas, uel tibias: & tussit: &
quod proicit ab ore, saporem salis habet, & me-
moriam non habet, & uidentur esse aspera que
uidet, hunc deuita quia mortuus est: sin minus,
ita curabit: diapraca uisile est, diuinos, uisus pe-
thora, sic diacalaminthes, aut cinnax id est aristo.
uel uicia alba, & diaolibanu cacerro, & tussit.

Electuarium expertum ad uisum palmo-
nis, & ad omne rheuma descendens: cap-
ite ad thoracem, et qui sanguinem ex-
pungit, & ad raurcedinem uocis, & qui ma-
le ructant ab ardore stomachi, & synan-
chen que in faucem rumpit, & strangenti-
que ex phlegmate fit curat.

Recipe spicae nardi, anisi, cinnamomi, draga-
gani, confite, id est styracis, hyssopi, petroselinii,
piperis albi, gariosi, feminis lani, dactyli, carui,

A rhu pontici ana ʒ. i. mellis quod sufficit, da ma-
ne & sero.

Item aliud probatum ad uisum palmo-
nis, & omnem enusum.

Recipe raps, pyrethri, enula, elemi, irisia de
lyrica, piperis ana ʒ. i. dabis mane & sero.

Electuarium diastitu quod optime facit
contra cardiacos, phthisicos, hepaticos,
cōfortat illos qui sunt debiles nature, &
ex longa infirmitate curat.

Abstinij florum libras duas, & secundis eius
libram unam, sandali nubi & albi ana libras o-
nam, gariosi, spicae, galange ana unc. s. piperis
longi, ʒ. mastiche ana ʒ. ij. liquiritia libram o-
nam, kici eius unc. i. facchari libram unam, ʒ. iij.
ʒ. iij. mel quod sufficit.

Diapenidion magnum, quod facit asthma-
tia, arthritica, sicce tussibus, uocē per-
ditur calore perfecte reparat phthisicos, pe-
npleumonicos & pleuriticis saluatur.

Recipe penidiarum ʒ. c. pinearum, amygdala-
rum purgatarum, feminis piperis ʒ. iij. omni-
trium ʒ. xxx. cinnamomi, gariosi ʒ. iij. sacchari
nitia, dragagani, gummi arab, amygdalaminis ci-
truli, melonis, cucumeris, cucurbitacum purgata-
rum ana ʒ. x. camphorae ʒ. iij. sycopisiani quod
sufficit. Concoctur sic, penidij cu syrupo, ubi aque
aliquantulum bullit, & inde penidij terendorum
temperie datur mane & sero cum tepida.

Diapenidion minus, faciens ad uisita que
intrinsecus sunt maturan, omnes pattedi-
nes expungit, & cōstipata pectora melit.

ꝑ. ʒ. dragagani, pinearū purgatarū, amygda-
larū anisi, feminis citruli, melonis, cucurbitae pur-
gatarū, omniū notū ana ʒ. xij. spicae, croci ana ʒ. vi.
mellis ros. qd sufficit. del mane et sero cu tepida.

Epithema ad uisum et ad dolorem, uel
inflammationem hepatis.

Recipe rosarum, trinum sandalori, farinae hor-
dei aequalis pondis, tempera cum succo solani &
cum aqua frigida.

Tifera magna, que facit ad dolorem stoma-
chi ex frigidaute, sic ut quando acceptu fue-
rit sitam patienti ad sudore promouet, pher-
uitica, & uulnibus que ex melancholia de
matrice infirmum patiuntur, suaviter som-
num praestat, rheumaticis, & qui facient uen-
rem cum sanguine uisiosa est. alcarides et
hambricos docit, & mensura prouocat cum
mella data.

ꝑ. opj. ʒ. ij. cinnamomi, gariosi, spicae, galange,
spicae, zedoarij, zinziberis, anisi, styracis, calami
aroma, cyperi, irisia, peucedani, acori, mādāgasc-
ra, celitica, rode, piperis, anisi, apj, petroselinii, hu-
niculi, macedonici, dauci, hyocyami, cyprii, fo-
minis, omniū ʒ. xv. ana unc. i. mellis quod sufficit.
Ad infulationem.

Recipe squamam serri, & tere, & melle cum
melle, & cum succo mentae, sanicene, id est herog,
sanche marie, & succo abrotani, & pallidati,
mitis

95

mitte in testa posita super caucam terra, & sic coque donec succetur multum, & reserua: quādo opus est accipe cochlearium unum puluerizatum usq; ad dies nouem, & bibe post acceptationem, uel usq; in uase uini puluerem, & quassatum bibat. si multum probatum est.

dicitur capta

Triphoseli experum ad dolorē thepatis ex calore, ictericorum colorem emendat potenter, & omnem calorem intrancorū uisitatum extirpat, & finit intolerabilem temperat.

Recipe dragydidin citonis cochi. i. xxv. zaccaræ. spodi. rosarū babilonicarum añ. i. ix. sandali albi. rubri. & citrini. succi liquiritiæ, semini portulacæ omnium añ. i. iij. rhu barbari. croci orientalis. amborum añ. i. iij. camphuræ i. i. & d. i. Sicut p̄ Galeni quod sufficit, dosis eius. i. iij. cū tepida.

Ad ictericos.

Accipe uirgā quæ sit de are, & intrinsecam in forti aceto pone in oculis. Indem facies de succo pomarū granatorū amarorum. Ad idem. Rosmarinus coquatur in uino optimo, & decoctio eius in frigidata, nocte & die utitur.

Electuarū dispersū, sicut sancti Petri, quod ualet ad curas pectoris, & ad febres ex his natis, & ad tussim maxime prodest.

Recipe hyssopi, serpylli, fœmigræci, anisi ana. i. iij. indis silyricis. i. iij. origani, pullegi, calaminthes scyllæ, psalli sylvæstris, & demellici añ. i. iij. herbe uirides cōcoquant in quindem sextarijs aque usq; ad tertiam redeant, persentur, & exprimantur fortiter. Ias aque decoctionis miscetur cum melle. i. v. lente super carbones bullant, donec aqua cōsumatur: deinde mitte pinearum, & cythlorum, caricarum pinguium mundatarum & psalitari ana. i. iij. dragagani; postremo his optime expressis, addantur pulueris liquiritiæ. i. iij. gallæ muscate. f. garioflorum, galangæ, zedoariæ, spicæ, cinnamomi, rhu pontici ana. i. iij. confice, & usui reserua. Sotira asthmaicis auxiliatur. theodoricon anacardiū, ictericis medetur. hiera fortissima idem facit.

Pillule probatæ ad tussim.

℞. myrrhæ, croci, castorij, silyracis, galbani, piperis op̄ añ. f. i. olei laurini f. xv. costi, calicistule ana. f. s. Aliæ ad idē. ℞. myrrhæ, castorij, galbani, dragagani, op̄, silyracis ana. f. s. croci. i. iij. Ad uocem meliorandam.

Accipe lardū recentem de porco multū crasso, cū aqua tepida, depurato & tansundē enulle: faciq; in olla bullire per totum diem, & carne cōsumpta fac iterum bene excoqui ius eius, quo excocto utatur qualibet sicut uocauerit. probatum est.

Annidorum ad splenem.

Recipe costi, spicæ celticæ, pullegi, rhu pontici, aristolochie longe, castorei, silyracis, iquandei ana. i. iij. dabis. i. q. Item accipe urbenam, & ebeldoniū, fac tortillos, & comede.

Item ad splenem res probatæ.

Corticis fraxini excoque in uino, & bibat quātidie donec sanetur. Si uis probare, da porcello

A per tridū ut bibat, & in quarto occide ipsum, & non inuenies splenem. Item radix ebuli cum silyuestri rapa decocta & superposita splenis dancie ualde remouit. Item ad idem. Tamarisci in uino decocti, & quadraginta diebus continuis bibendo eius decoctum, minime prodest. scyphontiam de eo facta, si cum eo assidue potetur, splenis dancie dissoluitur. Item poto eldræ cum dragydidio minime prodest. Item acetum scylliticum splenem cito extenuat: conficitur autem sic. Scyllam sume, & eius durissima & tenerrima remoue, & medium per aliquot dies dimitte ut conuascat, & postea libram unam, & f. flex sume, & in aceti lib. xij. pone ad solem per uiginti dies: quibus expletis per siculum die extrica, & proiecta scylla in uase utreo conde & utere. facit citam hydropicis & stomachicis.

Contra uitia stomachi.

Ad stomachi dolorē & rugitū, siler, & cymini coque in uino salernico, & pone sup stomachum. Item ad acutissimum & dolorem non solum stomachi: sed etiam uentris & illium ex frigiditate nata: expertum est.

Accipe bacarū lauri partes duas, & rannōd rutz, & cymini partem unam, & his tritis commisceatur, & melle apponatur de melle quantū sufficit, & ponatur in tinxorio super ignem, donec fiat calidum fiat, & dolenti loco superponatur.

Diatriopepecon stomachis cibos nō digerentibus, & postremo ad omnem imbecillitatem stomachi ualet. Idem facit diatriopecon.

Ad idem ℞. conditum, quod: ℞. radices triugij bene mandatas & purgatas atq; lauatas libras quinque, deinde immutata aqua bene coquantur. Postea de aqua colando siccetur: sic paluere silis libras uni ℞. in aqua rosata per noctem uel amplius molliciat cū melle sufficienti bene dspamato commisceat: ita tamen quid radices ipsæ in prædicto melle prius bene bullant: & tunc demum omnibus bene iunctis aliquantulum usque ad mellis spissitudinē coque: & sic repone.

Item ad idem, cōcoctio marmoridarū, id est peidiarum habentium duritiem marmoris.

Recipe sacchari libras duas, solue cum frigida: quibus commisce palueris cinnami ℞. añ. i. iij. garioflorum, galangæ, spicæ ana. i. iij. pone super ignem, & tandū coqui dimitte semper agitant, usque dum aqua consumpta fuerit: sed pau per mandam marmor mitte, quod sit in modum tabellæ, & incide, & utere. Sed si uis laxiorem facere, mitte ibi f. q. dragydid.

Ad uomitum superius & inferius.

Recipe tapliz lib. s. catapuriz lib. s. agari f. iij. atriplicis, rapæ radici ana. f. iij. croci in melle quod sufficit. Aliud. Recipe tapliz f. ix. cinnamomi f. iij. s. mellis quod sufficit.

Vomitus fraxinisimas, & sine angustia purgans choleram usam.

Recipe tapliz libram mediā, castanzolæ, con-

codem loco sibi dolet nunciesis, & pedes & tibiae
eius nunciesis, & dormire nequit, & nihil dele-
ctat edere, et urina sua croco fumida sit, & salu-
dia habet, moriturus est si autem hęc signa nō ha-
berit, superacritatem medicinis curetur.

Ad splenem probatum.

Sp. splenē crinici et terreni recentem uel siccum,
tere, cū uino albo infuso acum in manu sinistra
tenenti in die Iouis luna deficiente dato.

De passionibus uentris.

Qui in illa die malum mauset, & si quid man-
ducit aut bibit illi non prolicet, & pedes eius sem-
per calore generant, & dolorem panis, sicut
aliter sic de passione nescia illa signa moribita sunt. Sin
minus, ita curetur, acharitum ei dabis.

Item cataplasma tale fac.

Incende fustem castifici, & fac cinerē, & tem-
pera cum pice liquida, & pone calidum ubi do-
lor sentitur. Item porulacae siccae tere, & cum
calido oleo desuper pone.

Medicinz ad laxandum.

Pilulae ad laxandum multum. Sp. aloes, scam-
moniz, cocci cinidi, laetenicum aequale pondus,
malliches quantum medietas scamoniae, confice
cum lacte tshymalli, dabis tres in modum tē-
ceris, & postea dabis multum calidum, & seietur
usque ad horam nonam.

Pannus ad uentris solutionem.

Succum ellebori uiridis exprime: & ex eo to-
tam umbilicam perunge: & pannum de oleo illi-
niam superpone, & si de uiridi elleboro habere
nō poteris, siccum in puluerem redigas ipsamq;
cum succo polypodij, & mercurialis & cucumeris
agrestis temperes, & ut superadictum est umbi-
licam perungas: & si uis ut uomas, stomacho sa-
perponas doctrina praedicta.

Item ad uentris solutionem.

Lac anabulae in casica fac fluere, & ignorante
patientē ad comedendum dato: et cum propheta
lacte farina tempera, & inde facias fritulas in fri-
xorio cum adipe porcino frictas, ad comedendum
dato. Item ad idem. Sp. cocci cinidi, euphorbi,
croci orientalis aequale pondus, mellis quod suf-
ficat, purgat per superiora & inferiora.

Electuarium bonum ad laxandum.

Sp. elute f. ij. ganotilonum, epithimiana f. i.
baccare, elaterij polypodij, malliches, pipēris añ.
unc. ij. mellis quod sufficit.

Item ad soluendum uentrem.

Fel taurinum immolatum lana ad umbilicū po-
situm uentrem soluit, & infantibus lumbricos necat.

Ad idem cataplasma Galeni.

Recipe f. i. iij. ganotilonum, colocyntididis, aloes añ.
i. iij. myrrhaz i. ij. malliches i. i. fac pilulas in mo-
dum cicerae.

Ad uentrem laxandum.

Accipe fauinā, et mitte in cacabo, & bulliat for-
titer: & postea exstale, & panis foretes cum pin-
guedine porci, & iterum pone in calidario, et bul-
liat, & cola, & fac unguentum, & unge umbilicū.
Ad idem. Fel lupi ponat ad umbilicū.

Aliud unguentū mirabile a deo fecit
prouoctat. Sp. stercorei condipsatissima in
momento prouocet.

Fel taurinū, aloem, sal gemmū & oleū cōsulle,
et oniscū ad ignem fortiter unge. probatum est.

Clystere. Sp. aloes librā unā, scamoniae f.
ij. succi ebulli, succi betaeque malus palustris, et
mercurialis semen, et oleum, & furur coctum
in aqua salsa, & sic super puluerem succi mitan-
tur, & tepefactum inice.

Clystere ad renum dolorem.

Sp. ellebori nigri f. i. radice cucumeris agrestis
f. i. iij. caricas numero ix, aquae alexandrinae f. l. ca-
curbitae mundae f. ij. coque ad tertiam, & inice.

Ad dolorem uentris.

Stercoris porcini, baccarum lauri, seminis fani
cullipijana f. i. iij. radice cucumeris agrētia
unc. ij. fac puluerem, bulliat cum olei libra du-
bus, & cum lana infunde, & in uentre hyabis.
Ad puncturam sub obere.

Mitte mel in sartagine, et fac tepidum, & ex-
tende super stuppam, & desuper asperge pulue-
rem cymini, & impone loco dolenti probatū est.
Clystere quod facit ad nimiam solu-
tionem uentris.

Sp. cymas lenici, cymas myrris, nepit, radices ru-
bi, et cymas eius, coque omnia in uino, & inice.

Antidotum ad uentrem stringendum de
quacūq; distemperata, ualet siacis, dy-
sentericis, & ad omnem solutionem.

Recipe myrrhaz, opij, acacie, prunella, styracis
ana i. i. olibani, malliches ana i. ij. sicchadaos f. i. iij.
confice cum succo cymarum rubi, aut arno-
glolati, fac cataplasma, dabis quinque aut septem,
& est mirabilis effectus.

Pilulae ad omnem solutionem uentris.

Sp. Balsami, corticū maligranati, gallic, acacie,
tartari, sumach, croci orientalis, gallic, myrrhaz ar-
quale pondus, opij quā nō pōt medietas unius, et
trisa tepera cū succo myrris, & lenici, et fac pilulas
in modū cicerae, & da v. uel vi. cum dormitum.

Ad nauem uel fluxum stringendum.

Puluerem malliches tempera cum albumine
oui, & fac uelut emplastrum in purpureo panno,
& stomacho imponas, & prodest.

Item ad uomitum stringendum, & tensio-
nem stomachi, & deiectionem.

Baccarū lauri i. iij. cymini, rosimanini, aliū
thij añ. i. ij. pulegij, q. ij. malliches añ. panis usti i.
ix. perunge stomachū de melle calido, et sugasper-
ge puluerem, & cooperi cum lana & lactea.

Ad lumbricos necandos.

Recipe folia herbae maure, coque in uino, & ml-
fce partem mellis, expellet omnes moruos. Item
m. abūnthū uiridis, git, lupini, pulueris fellis tauri
ni, medullae cerui ana unc. i. cere tunc. i.

Contra dysenteriam.

Sotira tēperata cū succo spongiae folia, uel myr-
te utilissima est, uel athanasia cū succo pistragis,
suo solus succus temperatur. Ad idem. Accipe
coronata

canones. & munda interiora & exteriora, & gallas, & cymind, et coque. Coctus autē, accipe decoctio-
nem, & misce cum lactario, & aqua, et bibe de terra
in terra die, & liberabitur fluxa. Item ad idem.
Trifera magna cum tepida potata omnem dyfen-
teriam omnino sanat, & vomitum stringit.

Ad eos qui sine voluntate egerunt.
Accipe faccum symphyti & hyocythidos, &
scorpiolis, & ceram, fac inde magdalonas, &
possea mitte in anum.

Ad sanguinem reprimendum, si aliqui cum
sanguine anus exierit foras.

Pulverem a palathi & galie superasperge, si fo-
lus tantus exierit, aqua in qua cocti fuerint caules
inmiste. hę unge ex aloē cum uino ueteri distēpera
to. Ad dyfenteria & henteriam probatum.

Poma syluestria in aqua coque, & calida super
umbilicū, & sup remes pone, more emplastri indu-
ca, & illis refrigeratis, alia tepida alidne super-
ponatur: in die una uel nocte etiā desperatis cito
subueniet. si hoc suppositoriū adūgis, citius re-
stringit quod sic facies, Accipe porri cū capillis
suis de terra abstractum, nō lauatū, sed in terra ex-
cullum tere, & exprime facū, remotis prius folijs,
& misce facū cū resina super tegula calida: &
exinde cū lana succida fac suppositoriū, & quan-
do frigidum fuerit calefacito: & quādo siccanam
fuerit renoua tere uel quatercentum est.

Ad eos quibus anus exit foras.

Aqua ubi cocti fuerint caules tolle, & ano im-
miste. hę unge ex aloē, et cū uino ueteri distēpera.
Ad idē. Pulverē a palathi, et galie superasperge.
Item ad dyfenteriam.

Calefac petram molendinā, & frōdes porri pin-
natas superpone cum aceto fori: & homo in sella
perforata sedeat circumquaq; inuolutus, & totū
tumum per anum recipiat bis uel ter.

Item ad pondus.

Vinam coctam, cymindam coctam cum nitro,
& pice de romanā fac bullire, & super sedeat. Sic
etiam salua iuuat, tegula quando calida fuerit, si
super sedeat patiens multum iuuat.

Sulfur nigium ad henteriam.

Spoliū serpētis, aut carnē eius sicca suffumiga.
Pulua ad dyfenteriam probata.

Opī, styracis, croci orientalis, galie, maceris,
malicis, myrtilli, rose sicca, gummi de Babylō
niā, myrtillae, rois firaci, aluminis, galie, acaciae,
halaustis, aequalē pondus, tempera cum aceto, et
fac catapota, & da mane & sero. iij.

Contra uina renum, & fluxum.

Ad dolorem renam. Folia lauri pinse fortiter,
& coque in uino optimo quousq; coaguletur, &
superpone renibus modo emplastri. Adnium
buluā mō uile est nephriticis, et uisulētū uinā
faciētib; et in uelica lapidē habēbus. puluē tho-
pon ad idē ualet. Sic diapererō, & acharifon.

Potio probata ad illos dolorem, & ad
frangendum lapidem.

Da tyli mundati intus & foris, saxifragia, ra-

dicis capparisi, petra lycunū, olis de corde cer-
ui, petre de corde ceruini, gariofilū, seminis ci-
tri, cucumerorum, seminis apī, alumē de Africa,
seminis alexandri, & petroselinū seminis, radi-
cis asporagi ana f. i. mel quod sufficit, bibat in bal-
neo cū uino uel aqua calida in modum auellanae.
Urinam enim mouet, & lapidē frangit. Ad idē.
Cardui radicem cum oratione dominica collige:
& laua nouem diebus, & pinse fortiter, & misce
nouem nouena grana piperis, colabis, & succum
ad bibendum dabis, probatum est.

Emplastrum ad idem.
Madani, adipis ueris, olibani, saxifragia, pe-
tra lycunū, myrtillae sicca, opoponacis ana f. i. ce-
re f. i. iij. olei quod sufficit.

Scorbittium ad idem.

Galange f. i. zedoarij, saxifragia, grana fo-
lis, seminis apī, anisi, asari, squinā, omniū aqua-
le pōdus, pone in vi. lib. aquae bulliā ad medietā-
tem, cola, et prone species, & da ut bibas mediū
phialam. Ad illos dolores, & frangēdos lapī-
des, & frangētis, & dyfenteria.

Dia cilla. se. seminis hederae gummi eius, sa-
xifragia, petroselinū macedonici, apī, piperis, py-
rethri ana f. i. dauci, grana solis, cardamomi, myr-
rhae asparagiacae, cinnamī, seminis citri, spicae
ma fecuri ana f. i. sanguinis hirci de mense augu-
sti, galange, diageyli ana f. i. iij. aloes, iunc. iij. spicae
nardi, unc. ij. mel quod sufficit.

Sclerosion faciem nephriticis, dyfenteria-
cis, sanguinem uomentibus, ad dolorem sto-
machi, arthriticis & tichadicis.

Cinnamomi, styracis, spicae, z. xylobalsami,
castorei, colli, pyrethri, smyrinae, s. genus ueris
cis, terebintine, sagapeni, opoponacis, galsani,
dauci, hyoscyami, piperis, petroselinū ana f. i. iij.
gariofilorum, opī ana f. i. iij. balsami unc. s. mellis
quod sufficit: datur in modū auellanae cū tepida.
Item ad illos dolorem.

Tolle hedera terranae, fac bullire ut fomen-
tes, et tolle grana caudae uulpis, & laua ix. aquis,
& tere, et da succo patienti: & tolle tres cymas ru-
bi, & tres urticae, pinse: et accipe libj radices sic-
cas, et tere ut puluis inde fiat: & accipe petrā quā
homo mingit, & fac puluē, et misce cum pulue-
re libj: & accipe radicem pallasinae, & laua ix. a-
quis, & cum aqua plūs pallasinae tempera om-
nia supradicta, & da patienti, probatum est.

Fomentū ad illos dolores, & ad lapides proij-
ciendos, & urinam prouocandam.

Furfur calidum infusum in aceto, uel arenā ma-
rinam cum sale calido uel alphadeli fixi in oleo
calido: hęc omnia singularia missa in sacculo, do-
lenti superponantur loco.

Danzica potio diacis efficaciter prodest. An-
tidotum ad lomborum dolorem, & frangē-
dos lapides, ut & lumbi pingacant.

Maculeorum mundatorū amygdalarum, uel
lanarū, nucum, siliicorū añ. f. i. iij. z. iij. cinnamo-
ni, aliptae añ. s. ij. croci orientalis, galie, gariofilo

& unge ipsa hæmorrhoides de calido melle, & postea superpone puluerem istum.

Ad ficus.

¶ Aristolochie rotæ piperis nig. æquale pondus. fac puluerem, & sic utere herba caldula tria & superposita multum sanat.

Empisstram ad ficum qui apparet.

Mel, sercus pullinum, saponem gallicum, cymas lauri, & baccas cômisee & superpone, tertia vero die solue, & intencas sanam.

Ad idem res probata.

Plantaginis. Mas. mellefolij, mentastri añ. M. añ. hæc omnia tere, & succum exprime, cui piperis gra. viij. malliches grana. viij. cômisee, & sciuus hibe per triduum, & remoua potionē diebus ix.

Ad ficum qui sanguinat.

Quinguesolū in lacte caprino decoque, & hibe per triduum. Itē corallos, chelidonia cū pipere & cera fa tere, & distilpera, sciuus calicū unū bibat plenum, optimū est. Ad idē. Radicē raphani rotel las mēduca ix. sciuus infusus in melle diebus ix.

De arenalis mitchis signis & cura.

Signa eorum qui lapidem patiuntur in uesica, natura eorum subuicida est, pruriginem patiuntur in ano, & mingere non possunt, nascitur hæc curia magis infantibus quam iuuenibus, qui minores lapides mingunt. Cura. Petroselini semina, apij, semē betonice, saxifragie. z. i. elemi radicē felici, arteriace, scilicet cōfectionis baccarū lauri, urticæ maioris semen, asari radicē, spicæ, rosamarini, costi ortulani, radicē cardui, radicē agerici, marubij albi, anisi añ. i. melleis modicum: res omnia, dabis quando non febescit, mane & sero, cum uino. Item galli anniculatam occide, & in grosserio cū inuenies albos lapides, quos cū uino tere, & da febrenti cum tepida.

De mingentibus sursures.

Signa eorum qui sursures mingunt, quia per urinam in calice natant, signa hæc si uideris, scias lapides maiores ualde in uesica haberi. natura eorum si fuerit manib. fricata, incus redds lapilli, & ex cōfiratione in labijs uesicæ fit scabies, & committunt per urinam uelut sursures. Cura. Dulcia comedat, & lac caprinū mox multū bibat si non februnt, cancos thasiales dabis comedendos.

Antidotum ad hoc.

¶ cymini, seminis apij, melanthij, scilicet, æquo pondere cum lacte & melle, & cochlearia sin gula omnia commisce, dabis in mane ieiunio cochlearium. Item olera manducant, ualuzas, passinacas, asparagos. cibos uero, oua forbida, succū hordei cum dulcore & pipere comedant quotidiē, & utantur balneis.

Antidotum ad uesicæ praedilationem probantissimum.

¶ saxifragie, spicæ, betonice, squināti, cinnamomi, carpobalsami, costi, abstinā, creci, sue. l. quiri, acori, hyperici, zibū pon. chamædoris, petroselinū, dauci, ireos, opopanzacis, ana unc. unā, cōfite, & utere. Itē petroselinū, saxifragie, apij succū si

mal bibat, & sanabitur. Itē saxifragie, asari, gummi, betonice, piperis, añ. unci unū, melleis librā unam, uinum quod sufficit, hoc in balneo bibat.

Ad uesicæ dolorem cura talis est.

In uisio oleum rutaceū per chlystere agro frequenter inijctis. Fœminæ uero matris infundenda erit, & extrinsecus pedinem & inguinem ex oleo cyprino calido & cū lana succida fasciabis, aliquando misceris castorium si forte plus calidum fieri oportet. Item chlystere ex decoctione fenigræci, aut radicem maluū cum oleo mista & calefacta: & si uesica stricā fuerit, subtili fomento relaxare, & urinam adducere oportet. Ad frangendum lapidem succus radicis ualeat. Vesicæ uero patienti calculum, adrianum si dederis cum decoctio radicū alexandriæ & semine ocymū, aut brusci, siue asparagi, aut pleni popilli cicoris rubi. Similiter coquo luliani cū uino calido, si dederis fa eriphibas thropos calculos frangi nulla lapidē in uesica frangit. Ad petram uesicæ.

¶ saxifragie, grana solis, petroselinū, quinque folia, asparagum, bruscum, agrymonia, & coquo uero omnia in uino ut ad tertium redat, & postea cola, & adhibe paululum melleis. qz ioli. drachmam unā, petræ de lucubio drachmā unā, da bibendū mane sepitidum quasi phialam unam, & si potest bibat suc. cryllini & ipsam herbam comedat.

Diachylion ad petram.

¶ saxifragie, radicis brusci, asparagi, petroselinū, apij, piperis añ. i. grana solis alexandri, liby. stici semē añ. solidum unum, melleis quod sufficit.

Ad eos qui mingere non possunt.

Oleostri radicē, cymini, & cepulas teras, & in oleo coquas, & super pedinē posas. Itē parietariam tere, & calefactam super pedinē facias, & mi rabers. Itē sanguis hirci trionābis aut uersulioris cū decoctio nardi, & cinnamomi, & uiscarū cicadā polinere datus, mirabiliter, et cū celeritate lapidē expellit. De genitalium causis.

Vnguentū album pro mentula.

¶ obiani, malliches, aloes, alie feride, myrrhæ, ana unc. i. ceruse unc. ij. temperentur cum melle, & siccato, & ponantur in membro.

Aliud oleum.

Pix græca, & aloë cum melle temperentur.

Ad uisum fringendam quasi uisio sit.

Recipe myrrhæ, obiani, malliches, colophoniae, picis nigre, arsenici, boli, galle, gyphi, cornu ceruini incensū, aristo. lo. & ro. omnia æquali pondere, fac puluerem, & in uisum inije.

Puluis ad idem.

Recipe symphyti, aluminis, balsamij, myrrhæ, obiani, malliches, colophoniae, picis nig. boli, gal. lae, gyphi, cornu ceruini incensū, aristo. ro. galliæ, ana drach. v. fac puluerem, et in uisum inije, que prius fomentetur aqua pluuiali, in qua cocta sint grana uise, cortex castaneæ, & pulegius.

Confectio ad idem.

Recipe symphyti, corticum mali gra. & mepsi sorum, & quercus foliorum, rosæ caninæ, hypocistis

cyllidos, ana. *f. Laccoris, cinnamomi, garrioliarum, nucis muscane, anisi, antheze pulueris* ana. *f. q. uita omnia trita & puluerizata collige cū aqua rosae ad phialam, in qua ros. decoctio fuerint, & inde trochis. formatis ad solem siccetur, & quādo opus fuerit unum eorum in aqua ros. uel phiala resoluat, & inde sicca uisua post balneum diuise sine lomentetur. symphyu decoctio idem operatur. Ad idem. Tolle symphyum, & gallam, & gummi pineae, & cinnamum, & amenum dulce, & fac puluerem, & misce cum pauca aqua, & laua locum, & miraberi.*

Ad mensurā prouocanda.

ammoniaci albi, galbani, opopansici, aloes hepatici, colocynthida interioris, myrrice, cicutaie leuissans ana. *q. i. tere, & cum fac. porroū confice, & fac pillsas ad modum psū, & da. i. s. uel ij. in aqua tepida. Item ad idē. Ante dies iij. uenam de hisj. incidit, aut tibias scarrificat, aut in ambobus talis uenā incidit, ut in una die unā incidat, & in alia alia, & post hoc dabis tenues cibos, & fac pillsas, dabis calidior cum pulegio bibēdū dabis, aut calamitha. educit enim mensurā pulegij, & calamenum, eodē cum mulla. Est autē tempus dandj decoctionis uel potionis uelē pillsas balneum in sabanis, quia sic data multo operatur, & plus his delectamus, & fauina dara similiter. utiliter etiam datur pscra, quae; Recipe aloes drach. unj, quando uatē ex plenitudine, & pingui superfluitate retinentur mensura, ceterum maioris succo, & radicibus minoris excludantur.*

Ad idem in duabus aq. paribus & una unj.

Artemisia, & saluae, blaeos, calamenum, maritilluz ana. *M. i. assj. quādo de omnib. alijs, et len to igne ad tertij decoque, de qua ter in die fomētatio fiat, mane, & meridie, et sero eam dormitā. cūmas datur cū decoctione cymini quae; m. elemsi *f. iij. leucicū *f. iij. piperis, scfami, syriaci ana. *f. i. brusca, seminis liletris uentani ana. *f. i. mel quod suff. Itē ad idē. Artemisia, ruta, dousi, dielami, plus, meo, mollurei ana. trita in aqua, fac balsmū, & da bibēdū triserā magnam cū aqua tepē. Itē ad idē. Vrtica maior, radiceu allari, hyperici, epi thymi, polypodij ana. hec omnia coque in uino ad medietatē, da mane & sero. Ad idē. Baccas hui *ij. xxxvij. tritas cum uino bibat. Item accipe atezimiam & rosā aequaliter, & adde oleum laurini, & calefac parumper ad ignem, & faclo ex panno pscario intinge, & in us uisue inice.******

Ad sanguinem stringendam.

myrrhe unc. *ij. cinnami, mallichet ana. *f. s. saclo puluere accipiantur cum succo slychni, uel morellae. si qua mulier post partum se purgare nō poterit, elixir potionem aut acharum accipiat, uel solum salsumignū de fungis siccis aut de alia, aut phala plena sic. caulium, fustia, & trifera, accēpta ment. trita educit.**

Ad mensurā superflua.

Alumina scissi, myrrhas, rabi, thuris ana. *f. unj*

tere, & cum aceto confice, et pressat de lana molla & immittā in eo suppone uulū. Ad idē. m. psū. sum solis, & tere, & luccum da bibendum, palliolum uero in uisua suppone, & sibanasiam dabit.

Ad mensurā prouocanda.

Ex sugapeno, opoponace, myrrha, & felle fac pillarum. Ad sanguinis profusum.

Fac om. quae tra queru exit da bibēdū muliere cum aqua calida phiala. Ad idem. Accipe li gnium sylvaticū libylici, & mediū corticem quercus. Xatlas marinas rubras quae immittantur saxa mare, & pone in uase aliquo, et fac bullire ad ignē cum aqua phiala, & fomenta. Item tolle polygonium, & coque cum aqua phiala, & da ut bibas.

Vt mulier concipiat.

In nouem phialis optimi uini mitte nouē rotulas mandragorae, & fomiculi radices tres, & ad tertiam bullire fac, & bene cola, & phiala mellei addita nouem nouem grana piperis sparge in puluere rem, & iterū aliquantū bullire permittet: quādo autē in frigidatū fuerit, tempore mēstruorum per trij. dies bibat mane phialā unā, & in obscuro loco taceat, remotis amicis pēter pedilicū quae cū custodiat, circa sextā uero horā pulus gallinaceus clixus cum pipere, aniso, & modico anetho conditus simul cum iure suo offeratur ut manducet, & de iusculo ad saturatē libat, uinum leue & modicū accipiat, & in nocte taceat cum uiro, & uir eius uespere & mane diacremur, aut climacem, ut alexandrinam fimo.

Ad concipiendum eodem die periculo.

Myrrhe *i. s. piperis grana xl. sapphagraz. i. i. dabis in uino post balneum. Item nepitū cum uino coque ad tertij, & mitte ibi calamenum aromaticum, galangam, anisū illyricam, apicam nardi aequo pondere, coque ad tertiam, & da bibat per tres dies ieiuna. Item centauream cum solij tere, & misce cum aqua, & fac pillsas ad similitudinē ovis dactyli, & inuolue cum terebenthina, & desuper mitte sanam. ne terebenthina cadat, & misce. Item uiscum qui est in arboribus nitum cum uino da bibere mensurā incipientē aut desistente. Item in phialis nouem optimi uini de radice herbe barbae sylvanę libram *i. coque ad medietatem, & decolato succo, mellis adde phulas duas, & pulueris cymini *f. i. & modicum fac bullire. tempore uero mensurali per quinque dies singulas phialas ieiunae propina mane, & sero in decoctione illius herbe sedat, duo quae calefat, & sic cum uiro suo coeat. Item coagulē leporis, corticum mandragorae ana. drach. *ij. opij, drachmas duas, trita cum melle depomato confice, & maneat modum auxillae maioris cum tepido uino sanat non ieiuna. Item testiculū ceru puluerizati, & in uino bibati, & sel capreoli suppositum uel praesunt.****

Item ut mulier concipiat.

Leporis uulū aillatum tere, & da cum uino in balneo in sabanis sedenti ut bibat, et in ipsa die aut nocte si tacta fuerit uero statim concipiet.

Patio

Ponit ad eas quæ non concipiunt, & quibus menstrua non apparent.

ꝑ. matris sylvæ, ruta, artemisia, cicuta, radice hancæ urinae, singulorum fasciculos, quæ pinguis & melle cum uino albo usq; ad tertiam coquantur, & eidem decoctioni cochlearia tria de cinere de corde cerui adhibeantur prius quàm ad tertiam redeat decoctio, deinde coletur cum panno, et colatur adhibeantur tria cochlearia olei, & dragagani drachmæ tres de constantinopoli, & simul omnia bulliant, & unaquæque die mane accipiat phialam unam illa cui necesse est. Si matris deficiat, cum banis odoribus nates suffumigabis. Sin minus, aspalathum sit inferias fumigatâ ita, ut in uuluum fumus ingrediarur, & pelliculam de styra euacuatam cum lana succida imponatur: si uero uoluerit ut concipiat, prius purgeat cum Theodoro anacardino, et post purgationem balneet, & coagulatum leporis in balneo bibat, & etiam ut suo tribuat, & post cum ipso iacet, et si coagulatum fuerit masculi, masculum, si femina, feminam concipiet.

Uter mulier non abortiat & factu continet.

Cancrum fluatalem cœcere, & in uino ueteri da bibendum, aut leporum prægnitum uinum accipe, & tolle ei carulos de uentre, & coagulatum eius cum uino ponis dato, & ultra non cœrit.

Vnguentum ad omnes dolores matris cis post partum.

ꝑ. adipis pullini, simplicitatis ana f. viij. myrhæ f. ij. myrræ, ceræ ana f. vii. adipis anserini, medulle ceruicæ, cerebinthinae, castorei, mellis ana f. viij. aloes f. ij. confice, & utere. Ad idem. Fac bullire oleum, & anethum, et mitte unum librum de lana succida, et calidum pone ad matricem.

Ad apostema.

Succus frigidum pororum, succus cichorii, uel heliostopi, succus petroselinæ, æquali potere, paluis ferruginis, puluis paleæ hordei, hæc omnia bulliant, et bibat. Si matris foras exierit, aut tumeret habuerit, folia cicute, abortani, herbæ canforatæ, pincæ fortiter, et pone de super.

Ad retinendum partum.

Spodium serpentis cum mæca panis dabis come diuidam necienti, melle prodest.

Ad matricem retinendam.

Testas ouarum gallinæ, ex quibus polli excluduntur unæ de, deinde de superasperge potum nigri, et superextende, et reuocabitur ex toto.

Ad excitandam mulieris libidinem.

Sanguis uespertilionis in focello lana collectus necienti sub capite ponatur.

De passionibus genuum, et tibiarum.

Centi galli succus, genibus et cruribus ad uigrem uel ad folium illiusmodi omnium dolorem excipiat, et nervorum contractionem penitus tollit: probatum est.

Ad ulcera tibiarum.

Fel caprimum cum resina et cerua misce, et pone super ulcera.

Emplastrum ad inflationem quæ fit in cruribus & in coxis.

Stercus columbinum album cum forti aceto misce, & trita, & in aluta indurata superpone.

Aliud probatum ad inflationem quæ fit cum rubore & calore.

Farinam hordei, & laboræ, & in aqua coque, & superpone.

Ad omnem ulcerationem, tibiarum, et catricæ, uel maculam nigram, uel albam.

Puluis plumbi usti facti cum ligno auellanae, aut uisui f. viij. orbani, myrræ, aloes, masticæ ana f. i. oleum uiride, & modicæ aceti ex aqua misce in corpus unam, & in foliis hederæ induratum superpone.

Ad tumorem genæ.

Fac bullire radicem bruci bene, & postea pinguis cum oxungia, & pauco salutaræ & insalutæ, omni tumorem tumorem tollit.

Vnguentum ad omnes fracturas de pble genæ f. iij.

Folia perici, hederæ terrestris, colophonitæ pellicis, oleum de spica, oleum cômara, sepam, & corram, & litharyzum de auto.

Ad dolorem genuum.

Bibe succum rutæ.

Pro dolore podagræ.

Tere, et fac puluerem de githa et unge ubi dolor est, & superpone flagnum, & insiper sit panis unge de ipso puluere, & itam datur recedet.

Vnguentum ad idem & ad quodcumque dolorem.

ꝑ. masticæ, orbani ana f. i. adipis uisui, & ad humen otuorum insimal misce, et accipe cytharus uiridis lenicis, & tolle ex eis succum, & aduige uentus olei, et distempera, & fac unguentum theodori con emperison, dichadici & podagræ succus est. idè facit phylanthopos. Ad idem. ꝑ. garosilori, zingiberi, cinnamonomi ana f. i. hermodyctylorum f. v. coctis, diaphridi ana f. ij. mel quod sufficit. Item ad calidum podagram, succus radicis silicæ cum oleo roseo misce, & inunctus prodest.

Ad hominem subtiliandum.

Puluis teucius uel cicicon uisui ad pinguedinem subtiliandum, & eradicem superhiu deponendam, ita ut ad temperatè tenuitatis & siccitatis patientiè deducatur, curat enim leprosum, et hermisos, pruriginosos & scabiosos, & siquis hoc usus fuerit, podagræ, uel arthritico seu alio aliquo dolore non molestabit. Quicquam hoc puluere fricauerit uel in balneo postquam sudare coeperit fricauerit, & hoc tribus diebus uel amplius interpositis diebus aut quibus unum melle alio unguento patiens fricauerit, pipere, & salimentis, & acrimonia exurat. ꝑ. nitas, iustas, myrræ, alata, salutaris, uisui, opocifid est succi hederæ, uisui, silyricæ ana f. iij.

baccarum lauri, siccarum, simplicitatis, eliboni albi, pamicæ maritæ uisui, chamæleontis nigri, pyrethri, sinapi, galli alexandriæ, prucedani, poluis ferri greci, cinobii, tartari, arthobolici, lxxx & iostidi, gith, orobi, pipereis nigri, castis, agelitis, struthi, cardamomi

cardamomi, marubij, cantaridum, succi ficci elate
 rj, ana .i.ij. confice sic, hęc omnia subtiliter tere, et
 in uase uitreo conde, & quādo opus fuerit utere.

Electuarium ad idem.

19. Garioflorum, spice, galanga, zingiberi añ.
 s. s. sachari libras duas & semis, musci .i. s. sachari
 coque cum aqua rosata, & ipsa pigmenta pinte di
 ligenter, & misce cum ipsa sacharum super ignem
 semper agitando, & quando decoctum fuerit in
 funde super marmor.

Ad hominem nimis crassum.

Imple paretiam floribus auellanae, & superfluo
 uino agita fortiter, & bullias die ac nocte, & sem
 per quando siccat funde uinū, & cola, & bibat te
 uinus f.ij. per dies quatuor, & comedat ad prandiu,
 hoc faciat mense Februario. Ad idem. Tolle
 tartarum, & fac puluerem, & de omni cibo intin
 do in eo comede. defecat enim pinguedinē. hęc
 ra rosina scabiosis & leprosis utilissima est.

Vnguentum ad mala nascentia.

Aloes, olibani, mastiches, myrrhae, arsenici, bo
 liazanti, colophonizae, sandaracha, terebinthine,
 teroginis campanae, spumae argenti, galbani, am
 moniaci, fagapenti, resinae, gummi, pernici, picis au
 ualis ana lib. ij. dragagiti, arsiolochij longij, con
 sitae, carbonij, storis plumbi ana f.ij. cera lib. ij. sept
 taurini uncias quatuor.

alis rotunde

Oleum frumentum ad scabiē, & ad hez
 pectas, quod ita conficitur.

Pone frumentam inter ij. ferramenta calida, et
 exprime forester oleum.

Ad sacrum ignem.

Accipe pteem, & utellum oui tradi, & fac em
 plastrum, & pone desuper.

Vnguentum etiam de oleo frumentū,

probatum est. Ad morfeam nigram.

Erysimon cum uino bibat, & sanabitur.

Ad sanguinē stringendum undecim exeat.

Tellicosus in aceto pone, pedes insignida, &
 flauis cessabit.

Ad carbunculos.

In primis liqa maluas coctas cum butyro uel
 fagineo, & appone, & muretur in die, deinde ap
 pone emplastrum illud quod carbunculum cito
 aperit. 19. sicuum pingulum passiarum, cepae
 coctae, galbani, ammoniaci, lactis mulieris, maluarū
 coctarum, carbonū, uel cinerum uitis uineae, resu
 dinis uisui unius, pinguedinis porci recitis uel uer
 teris, aequale pondus, tere, & appone, usq. dum a
 periat. Ad idem. Accipe cinerem pruni, & di
 ligenter cum utellis ouorum, & pone super, &
 postea accipe siccas ficcas, & parum olei, & arseni
 ci, & tere totum simul, & appone, deinde ap
 pone terebinthinam, & galbanum, quādo putre
 do exite coeperit, in multi carbunculi exierint, tol
 le sanguinem de brachijs, & da laxantium.

Ad pustulas quas habet infans in ma
 nibus & pedibus ultra modum.

Accipe scyllam, & hyofcyamum ipsam herbā,
 & sabuci frondes, a quo potere, & pistato, & co

que in aceto indemulsum, & appone.

Ad omnia apostemata exteriora,
 siue tumores.

Agrimoniam, uerbenaam, quinquefoliū, epipia
 si teres, & impones, pondensibus, cū aceto coctas
 adiecta semper utas sanabis.

Ad tumpendum apostema.

Fermentum, olibanum, axungia, lac feruente,
 Ad apostema subtile sanandum.

Libylicum seruafacias in aqua, pistito cū pis
 guedine, & pone desuper.

Ad sacrum ignem, uel calorem mem
 branum, qui per aliquam occasionem
 nascitur.

19. Silymbriū, rutae, rubi, solani, omnib. quatuor
 cimari, M. radice hlij domestici f. i. aloes .i. ij. cy
 mini f. i. asbrumen oui unū, aceti phialam unā, olei
 phialam unā, pēdiciae herbae tere fortiter, & sic
 cum card. cum praedictis cōmiser, fortiter cola,
 et cum penna unge loca sanguentia, & miraberis.

Ad scabiē.

Radices lapathioli coque, et axungiam porci
 nam cum eis uehementer tere, et argēum uiuam
 cum cinere et spūto distempera, et cum eis misce,
 et uehementer confice, inunge, et miraberis.

Vnguentum ad pustulas uel lepraem,
 siue pruritus.

Florem thymalli cum aceto coque fortiter,
 et oleam modicum misce, et inunge usque dum
 sanas fuerit.

De modo cognoscendi cancrum à
 carbunculo.

Sic poteris cognoscere cancrum à carbunculo,
 in principio carbunculus quippe durus est, et ru
 bens nimis et ardens, et dolet quamplurimum in
 osibus et neruis, et cito facit caput: sed cācer nō
 tantam rubet, neq. tantum dolet, sed durior est, et
 nō tam cito facit caput, et plus occupat, qui quan
 do mollescere incipit, perfura est ferro quasi car
 bunculum, et nequit, apium, betonicum, agimo
 niam, chamaedrym, litrifolium, fatureā, pimpinē
 lam, subustulam, carduum, fragfolium, millefoli
 um, ana M. Laeras, et cum uino et pipere dabis in
 potum mane et sero.

Item alia optima, sed ualde grauior.

Aloes .i. ij. arsiolochij longij .i. v. sanguinis dra
 conis .i. ij. castorei .i. ij. pponē .i. v. thuris, myrris
 ana .i. ij. ammoniaci .i. ij. succi saluicij foliorum
 ana .i. ij. decoque usque ad dimidium leno igne,
 ipsamq. in uale picato mitte, et pigmenta in li
 thico mundissimo ligata in medium liquorem
 pendere facias, et de populo arbore puluerem fa
 cias, de superadicta portione calicem medium da
 bis quotidie, et de puluere populi quantum tribus
 digitis leuare poteris in uino cocto distemperato.

Ad idem. Accipe albi fecerum canis, praeli,
 plantaginem ana .i. s. calcis usq. .i. ij. puluerem no
 tum, et supra malum pone, et postea pone unguē
 tum marciatum, mane, et sero mura diste, et ablu
 in omni mutatione de uino calido. Si uero aliqua
 pura

pars mortuæ carnis remanserit, abscinde cum ferro. Si autem longi temporis fuerit malum, & per prædicta sanari non poterit, oportet incidere eum circumcirca, & postea apponere prædicta. Ad idem. Lenticule quæ in stagnis nascuntur, uel fontibus, uel alia aquis succus supra cancerum positus eum occidit. Similiter facit doliachæ succus cum porcina pinguedine mîllus, & ipsa herba pinisita & si perposita eum succo & pinguedine dictis prodest ualde. Ad idem. Succum eboli, succum anisothichæ rotundæ, aut puluerem eius, & albumen oui fortiter commisce, sed non ut durum sit, sed molle, & taliter totum cancerum ex eo penna lineæ, et de frondibus septemneruæ illum cooperies, sed per singulos dies mane & sero mutabis, & quando mutare uolueris, cum penna in uino infusa canceri prius ablue, & unge de fronda supradicta.

Pulus ad cancerum.

Calcis uiuæ inouies ablota, nouem grana piperis, asripigmentis, aceti, & mellis, & farina hordei, fac focaciolum, & sub testa coque usque dum incendantur, & pinisito, & fac puluerem, & ubi opus fuerit, mitte.

Vnguentum ad serpiginem, & carnem mortuam manducandam.

re. anisothichæ rotundæ, radices enulæ, cortices caprifici, cortices alburni, hominis, hæc omnia simul coque fortiter, postea piastre, & contere cum azungia, & utere.

Ad cancerum.

Vicus primum forti & calido aceto bene laua, deinde cum pannio lineo detergendo exicca, quo facto puluerem gallæ subtilem superasperge, hoc facies uel ter in die, donec succentur. Ad idem. Sume mentastrium, & eo siccat fortiter frica inter manus, cui mentastrio tertiam partem salis misce, & simul omnia fortiter tere, quibus tritis super sibi pites ardentem pone, ut utrunq; bene cõburnatur. quod quando fuerit combustum, bene iterum teratur, quorum puluis ter in die aspergatur.

Pro carne sananda.

Lingue bouis radicem tere, succum cuiuslibet palbillum superpone.

Res probata ad cancerosa uulnera que depascuntur in circuitu.

Accipe quousque habere poteris felliculorum, et fcondæ, & extrahere succum, ut sit dimidia phiala, sed prius laua plagam de uino tepido, & tunc accipe tres pecciolas de pannio lineo, & in succo uino infunde, & ad ignem calefacte una post aliam super uulnus apponitur, & postea de farina tenuis sima panis hordeacei cum supradicto succo eidem plagæ superponatur.

Ad cancerum res probata.

Caput grui & uentriculum cum petris omnibus quæ in eis sunt sicca in furno, & fac puluerem, & superasperge, hoc non solum cancerum, sed omnia uulnera sanat.

Item aliud probatum ad idem.

Musciam uiuam mitte in ollam nouam, & be-

ne cooperi de tegula & argilla, & mitte in furno calidam, & ea combusta fac puluerem, & de ollæ testa simular, & asperge, & post diem tertium laua de uino.

Probatum ad fistulam.

Accipe terram francigenam, & galeum, id est gallum rotundam, & puluerizata, & pone de super & sanabit. Cornice quercino siccat fistula prius, postea sanatur, si muscia sepe bibat, maioris pulueris hominum rapta sepulchris.

Ad scabiem probatum.

Accipe sigiam græcam, & olei communis partem unam, & duas aceti, & coque in modum unguenti, & unge in balneo.

Pulus ad cancerum.

matramenti, sacrocollæ, ameni salis & dulcis, salis gemme, obabani, melleis ana s.s. piperis s. vi. Ad idem. Brancam lapidum quæ inferius est rotunda tere cum sale & fuligine, & partem de sanguine, & pone eo mortuo ad sanandum puluerem alios pone.

Ad cancerum malam, uel ad cancerum.

Pinsetarum fortiter temperatum cum melle, & mitte in pannio lineo, & liga eum lico, & mitte in focum ut ardeat, & fac puluerem, & superpone. Item testam alij, fabas, & panem frumentum incende in olla, & cum isto puluere misce puluerem gallæ, & salis, laua prius de uino, & postea sparge de hoc in die bis uel ter.

De fistula.

Ad fistulam. Radicem lapathioli, qui rosam semen habet in fistula mitte, et donec purgata fuerit, per singulos dies singulas radices mutabis, & quando purgata fuerit, cognosces, quia non ut aqua pus, sed quasi putredo fuit tantum: quando autem hoc uideris, hoc unguento sanabit. n. picem, galbanum, ammoniacum aloem sepem porcini non multum ceram, et parum olei, prædictas guttas, et gummi genera, et picem, et aloem equaliter commissa liqua ad ignem, et postea ceram, et sepem femoris si quæ facta de super addas, et agita donec conficiatur.

Ad fistulam.

Raphanum puluerizatum, et quolibet modo fistula immisum, antea tamē ex aceto ipsa fistula ualde ablota, ualet. et modo quocumq; superpositum. & infra uel intra eam liberat. Ad idem. Sume herbam ex euminata nomine, et tere, cuius succum in se manet mane quando letimus fuerit, da ad potandum, et de ipso succo per ipsum foramen pone donec sanus fiat eger. Itē accipe colli folij raphani, et mitte usq; ad profundum plagæ, ita ut sanguis egredietur, aliquanto uisū spatio intermisso accipiat. Iel taurinum, et calefactum ita ut duricē perdat, et ossa palinarum cõbusta, et in subtilissimum puluerem redacta, ex his ellychnidū componat, et ad fundum plagæ mittatur, et interdi ellychnidū de cõbusto puluere scharo aspergat, et ipsum interdum minus donec sanetur uulnus. Ad idem. Separietis s. gummi s. colophonis s. s. opopanax, anisothichæ lögæ, sacrocollæ, tris uiridæ an. s. s. ceræ citreæ s.

diu fistula

diu fistula

diu fistula

diu fistula

diu fistula

diu fistula

diu fistula

diu fistula

diu fistula

diu fistula

diu fistula

diu fistula

diu fistula

ij tercia tere, & de oleo parū pone, ut possint libi temperari, & super igne pone, donec sepi et gummi genera liquefiant, & utere quādo opus fuerit.

Ad fistulas tollendas, & uermes occidendas.

Socū plantaginis moute fapian. Ite ad sū. Potentillam bibat per dies xxx. probatum est.

Ad fistulam claudendam.

Thur masculam diligenter tere cum uino utre et inde perunge. Ad idem. Accipe in primis de carne salia bardonem, & mitte sup per iij dies et postea emplastrum fac hoc modo, accipe frondes libyibei silyanici, & tere fortiter, & mitte ibi de sale cocto puluerizato tūam quantum sunt frondes deinde adde xaxogiam ueterem sufficiens, & tere omnia bene infusum, & fac emplastrum.

Ad idem. Accipe thymusullum cum sua radice, et mitte in ebano ut excoctum, & fac puluerem, & infusa in omnia. Item accipe pipere alove, galbanum, ceram, & oleum, & fac emplastrū, & utere. Ad idem. Pone emplastrum de farina, & albino, & sinape, & sic cocto, & de calce extincta, & de susponitiponitiano, & de capitello per ix dies, deinde tere tres cinis rubi, & tres urticae per tres dies. Item piper, allū, sicus siccat, radice petrosili in melle, & tere simul, & fac emplastrum, & super pone, et situm intericit. Ite accipe marmor quod uidetur esse sicut sal, & fac puluerē, & in suffla inus. Ad idem. Accipe farinā lupini, raphani, li napsi, melarsum, albumi carbonē, omnibus istis diltempera cum fapone spatulano, & admista de capitello fac remam delicio toto ad mensurā fistulae, & abluere eam mane & sero de capitella.

die statim ter

De paraly.

Hiera fortissima Galbreodoricon emperitum, potio sancti Pauli, Nopopyri, paralyticus, arthra acis, & alia diuersis causis facerunt.

Potio ad paralytin solam sū. Lagonj medici. m. m. dragorj sū. callorj sū. piporj grana ecc. neque manu plena, uini optimi phiala xxiij. bulliat ad medietatem, & sciatum libor phialam i. & usq ad notam uiciorum. Ad idem. m. s. h. a. s. u. a. r. x. d. i. c. l. a. m. i. u. i. u. i. n. d. e. n. i. g. r. i. c. e. r. t. o. l. i. s. s. o. b. o. r. d. e. n. e. r. e. l. a. m. i. q. u. i. n. t. p. o. l. i. a. b. e. r. o. n. e. s. e. b. e. r. i. f. e. g. g. p. e. a. c. e. d. a. m. a. g. r. i. m. o. n. i. c. a. p. o. m. p. i. n. e. s. t. a. r. e. m. o. s. i. q. c. l. a. n. g. d. r. y. o. n. h. y. p. e. r. i. c. i. m. e. l. i. s. i. n. h. o. l. l. a. m. i. n. g. p. u. l. u. e. r. e. t. r. i. a. h. i. h. y. p. o. c. r. i. t. i. d. i. s. h. y. l. o. p. i. p. e. r. a. s. i. c. u. r. g. a. m. i. a. d. M. i. d. i. b. u. s. c. u. m. u. i. n. o. p. r. o. b. a. t. u. m. e. s. t.

Vnguentum ad paralytin.

m. s. u. i. n. e. p. u. l. u. e. r. i. s. s. i. c. u. r. a. m. e. n. t. e. o. c. i. m. i. p. u. l. u. e. r. i. s. u. i. n. o. s. h. o. l. l. a. m. i. n. g. p. u. l. u. e. r. i. z. a. t. i. s. i. q. o. l. e. i. s. a. m. p. h. i. a. l. a. m. i. c. e. r. a. l. i. b. a. o. l. e. z. z. a. i. j. v. i. o. m. a. n. i. a. a. r. b. a. n. i. m. o. t. e. r. e. & c. o. q. u. e. & u. n. g. e. Ad idem. Herbam centuncuolam, id est herbam fuscianam laza cum eis. aquis, & tere, & in facco adde duo cochlearia mellis, & sic unge digitos in phialis, da prima galliciana, si laxat non cadet.

Item ad strimicam dolorem.

Accipe miscan panis mactatam aqua, et tere, deinde diltempera cū succo margelline, uel solati, uel pomilicet, uel semperuia, uel alerutis

frigerantur. deinde superpone loco dolenti, postquam immixto oleo rosato. postea uero ne nimis loca neuosa desiccetur, adde emplastrum huc. m. radice albae, atq. senen lani, & coque in aqua, atq. fomenta ad albumum. accipe fannam leniti, & coque in quatuor partibus mellis, et aqua quantum sufficit, & sic superpone. probatum est.

Vnguentum ad guttam.

m. s. s. i. c. h. i. h. y. o. r. e. c. o. r. i. c. i. m. e. d. a. n. g. e. l. i. b. u. r. i. c. i. s. s. i. n. h. i. r. u. r. a. s. a. l. i. u. i. n. e. h. e. d. e. r. e. h. e. l. d. o. n. e. r. a. r. n. o. s. i. g. e. s. i. s. s. u. b. s. t. a. n. c. e. a. l. o. r. e. s. t. h. e. r. i. a. m. e. l. l. i. a. m. o. l. e. i. c. e. r. e. q. u. o. t. i. u. m. s. i. b. i. u. i. d. e. n. t. e. r. & c. o. n. f. i. c. e.

Emplastrum ad idem.

Abstinē, radice ebali, serularia tritici, hederis capriui, fac puluerem accrem in oleo in cacibo, & salis fatia, fac bulliat fortiter, & superpone.

Item unguentum ad guttam.

m. r. u. r. a. h. e. d. e. r. a. t. e. r. r. e. s. t. r. i. s. t. i. s. a. b. r. o. t. o. n. i. b. o. r. h. e. l. o. u. i. s. o. m. i. a. n. i. a. m. i. n. s. i. n. g. u. i. n. e. m. l. i. j. s. i. n. d. i. t. e. r. e. & c. o. q. u. e. i. n. o. l. e. o. & h. e. r. y. o. n. i. & a. d. i. p. e. t. a. m. i. n. o. u. e. l. u. e. r. t. e. r. i. c. o. a. e. q. u. a. l. i. t. e. r. c. o. l. a. & u. b. i. c. u. r. q. u. a. n. t. i. g. u. n. t. a. u. n. g. e. & p. o. s. t. e. a. i. n. a. l. b. o. p. i. n. o. i. n. d. u. e. & p. o. n. e. De ratione mendi ad os fractum.

m. h. e. t. o. n. i. c. a. u. i. o. l. e. a. l. b. a. r. p. a. n. e. m. m. u. n. d. a. a. d. t. e. r. n. e. n. d. a. m. m. e. l. a. n. g. i. a. h. e. d. e. r. a. t. e. r. r. e. s. t. r. i. s. t. i. s. p. i. l. o. s. e. l. e. a. g. r. i. m. o. n. i. c. a. l. i. n. i. m. p. h. a. b. e. l. i. u. i. n. e. i. n. t. u. m. f. e. r. e. I. t. e. m. h. e. t. o. n. i. c. a. f. a. n. o. & t. o. l. i. n. d. o. l. o. r. e. m. s. i. b. i. n. a. u. f. e. r. e. d. o. l. o. r. e. m. h. e. d. e. r. a. t. e. r. r. a. n. c. a. c. u. r. & m. u. n. d. a. t. a. u. n. d. a. f. a. n. a. m. m. e. l. a. n. g. i. a. s. u. a. a. u. t. n. o. n. c. l. a. u. d. a. t. u. r. u. l. t. i. m. o. q. u. i. e. x. o. m. n. i. b. u. s. h. i. s. h. a. b. e. r. e. n. o. n. p. o. t. e. r. i. s. a. c. c. i. p. e. h. e. l. i. o. n. i. b. e. t. o. n. i. c. o. m. h. e. d. e. r. a. t. e. r. r. a. n. c. a. m. u. i. o. l. e. m. a. g. r. i. m. o. n. i. a. m. p. l. a. n. t. a. g. i. n. e. m. c. o. n. t. e. r. e. & f. i. c. e. m. u. n. d. a. m. i. l. l. i. u. m. d. o. n. e. c. f. i. n. a. s. s. i. t. p. e. r. s. o. l. u. m. a. c. c. i. p. i. t. p. o. t. u. m. s. o. l. e. s. s. u. p. r. a. c. r. e. p. t. o. n. i. u. m. d. e. h. o. c. i. b. u. s. r. a. d. i. c. e. s. i. n. d. i. b. h. e. r. e. n. t. e. r. a. u. t. p. u. l. u. e. r. e. m. a. d. i. d. e. m. a. c. c. i. p. i. t. u. s. i. n. a.

Abstinē uero panis ne conuertat herbis, casti, hē, fractus, carnis mli de callantis, oua, & panem mli amomum, potes. Ad idem. m. s. u. i. n. e. d. e. g. r. e. m. o. n. i. c. a. d. e. s. t. d. e. s. i. b. g. n. e. p. a. r. t. e. r. i. s. a. l. i. n. d. i. n. s. i. n. p. a. n. e. m. o. m. a. n. t. e. r. e. & m. e. l. l. e. c. u. m. m. e. l. l. e. & p. i. n. o. i. m. p. a. n. i. & d. e. r. a. s. o. h. e. d. o. s. u. p. e. r. p. o. n. e. e. i. & e. s. u. p. e. r. p. l. a. g. a. p. o. n. e. h. i. s. m. a. t. a. n. d. a. p. e. r. d. i. e. m.

De plaga.

Ad plagam. Piloselle facozm da bibere, si te sicut moritur, si non, ante primo die plantaginis, & fragam in uino dabo, secūda die gariolam adunge praedicta uino, terna die pilosellam, iij die pimpinellam, quarto die hederam terrestrem, septemtertiam sexto die, et ubi dicit uero dicit septem, subtrahere debes singillatim, et conuerso incipiens ab hederā usq ad primū quo est fraga.

Amuletum contra plagas.

Angelicam, heticam, agrimoniam, pilosellam, hederam terrestrem, septemtertiam, uiolam minorē de angelica, coque in uino, & poter tribus uicibus in die. Si sanguinauerit plaga, cum uelto munitum incide urticam, & immista in forti aceto, pone in plaga, ita utque et sibi sanguis illatus.

Vnguentum ad plagas.

Angul

Anguillas coque in aqua, & collige ad ip̄s qui supermatuerit, & de palmis, & de asenibus, & de ferofino sine sale, salvia facia, ruta, abfintib, hederæ terrestris, lingua canis, artemifia, matricaria, cicuta, herba citri, hyofcyami, ftychimbolus, obabani aloes, myrrh, ammoniaci de speciebz ana ꝑ. ꝑ. farina de molendino colle facta in gyro, daꝑ sty obatum, croci orientalis, sandali, acacie, coque quantum sufficit ut album fiat.

Trachum ad aperendum, porgidum, sanandum dolorem, & carnem mortuam, & carbunculam auferendum.

ꝑ. succi chabli, abfintib, cimaram rubi, arctice, carni, ap̄i, omnium equaliter, melis cochleare uinum, & albumen ouis oui gallinae, farinae filipini, uel cuiuslibet eorum que sunt ad tenuitatem, confice sic succos. & cetera pone in uase, & cum miscdo exapita, donec spissum sit & tenax, si plaga profunda sit, pone ex hoc ellychnium per uinum uero paulatim ad est plana, pone super partem donec sanetur, si uero trachum nimium delicat, renoua eum succo solis ap̄i.

Vnguentum ad plagam.

ꝑ. ceræ crinitæ ꝑ. ꝑ. picis, colophonitæ ana ꝑ. ꝑ. selys arctici ꝑ. ꝑ. infunde cum oleo, & pone super ignem donec unguentum fiat.

Potto ad plagam.

Betoniam, agrimoniam, fragulfoliam, asari, uio la, lingua bouis, ambrosia, plantaginis tenuis, quinq; folii, hyperici, picis, lingua ceruinae, pimpinella ana M. l. ter. & adde i aqua libras in melis cochlear anum. cola, & appone pipēris grana c. & quanto feruientius bibent tanto celerius sanabunt, si ad uenere abluant, & omnibus edera m̄. Ad idem. Fac faginem de lardo, & accipe mel, & farina de figale, & uinum. & coque simul, & mitte super plagam, mire curat & sanat. Item succus ap̄i, & albumen ouis, quibus adde puluerem thuris, & cinem de farina frumētis ut fana spissum sit.

Ad capitis plagam sic fit.

Diligenter inquirere uisum longo sican non. An os fractum sit an non. his premissis si profunda fuerit, & testa rupta, primitus capillos tande, & deinde panis ellychnium ab ip̄o medicamento, uel lardi frustum excoriatum, iuxta plagæ quantitatē incitum in ip̄o osis huius, ne sanies inueniens meningas sua putredine extendat, uel aliquid morbi generet, pone; & post pone primo embrocham, que fit farina & oleum, & panem non ex toto arsum fac feruere in farragine, uel aliquo uase, deinde unguentum fuscum iniquaq; die in plagilla pone, momento tamen ut perdidit ellychnium semper adit donec caro crescat: quod si os nupam non fuerit, sic cum acin daobus uel tribus locis hoc dico si plaga magna fuerit: deinde de tonia capillis, embrocham predictam ad plagam dicit terminat, & unguentum fuscum in plagilla pone

Ad plagam profundam cum sanca factam in qualibet parte corporis ex cepno capite.

Primum pone lardum quantum tibi uideris, & unguento fusco unge; & tunc pulvis hoc modo compositus pone. Vinum, farina, oleum comu ne, mel, uram, saluiam, abfintib, tris cum axungia porcina omnia aequali pondere fac feruere in farragine, quo facto, cum panis superpone quousq; plaga deficere memento ut unguis die bis matent, nisi prima die, & lardum impone semper quousq; quantitate usq; ad uisum, deinde unguis die, ponit caro solidificet, paulatim mitas, quousq; plaga clausa uideatur: & tunc impone emplastrum aliquod in capite autem non oportet imponere puluim hanc sed embrocham predictam: quia non conuenit nisi nisi ualcantur, propter eandem rationem pororum.

Vnguentum fuscum sic fit.

ꝑ. olei lib. l. sely, ceræ ana ꝑ. vi. picis ꝑ. ꝑ. salois, silymben, lenitici, faung, alij, cimaram ruy ana M. l. cōfice sic. & cola cum leuo diu cōfusa cum oleo coque, & cola, deinde cerā adde ultimo p̄o quousq; liquefactū fuerit remoue, & uisat resoluas. Potio ad plagam sanandam.

ꝑ. agrimoniam, betoniam, saluiam, plantaginem, solis hederæ terrestris, herby ueni, pistis his, cōfice cum uino, da bibere quousq; sanas sit. Emplastrum ad plagam sanandam.

ꝑ. farinam filipini, abfintib, oleū de olina, axungiam porcina ueterem, mel quod sufficit, unguentum album.

ꝑ. ceruꝑ ꝑ. ꝑ. iohannꝑ ꝑ. ꝑ. malliches, cōfisi al. c. ꝑ. ꝑ. obabani ꝑ. ꝑ. olei rosati, & acceti quod sufficit.

Ad olla fracta.

Ratio medendi olla fracta hęc est: primum pro uide ut sensim manus apes ad proprium locum male incitas fracturas, quo facto, sal, & mel in farragine compone, & diuissime feruere dimittito, & proturpan posterit calidum superpone cum stupa, aut bombyce, deinde lignula recta plana ad unicum costibus concatenas circumliga: hoc per triduum fieri necesse est: post triduum uero, relictis his die aqua calida fomenta, & facta fomentatione, agrippa, aut dialta, aut marciato circumdines, & bombyce, uel stupa circumdine: sic unguentum circumcolare, & circumligare, & fomentare contemplata quæc bis in die mane

uelpere oportet usq; ad xxx. enim dies solidamur habita tamen diligenti cura: ueniens uero usq; ad septemdecim dies. Item autem usque ad xxxi. uel xxxi. uel xxxii. procerum itaq; expectatio usq; ad xv. dies. in his ergo diebus contrictorium iuxta predictum rationem facies ita. ꝑ. obabani malliches, cerꝑ, bals armenij, equali pondere, ceram solas, & horum puluerem incoctatum superasperge: & ad modum ceron coque, & tepidum sit perpone momento tamen ut prius superne, & aqua calida, uel aliquo tali optime inuenis: & sic ceram superpone nō enim adhaeret appositum propter unguentum. oportet etiam fene bulcus adferri, non enim debet apponi in ulcere: quod si aliquo casu accidente distanca fuerit, ex utraque parte trahatur

trahitur manibus: ut ad primum locum redeat
 iunctura: quo facto, palma utriusque manus le-
 uis confringitur, & postea confringitur aqua cal-
 danda deinde circumstantia agrippa: & tabula super-
 ponitur: huius autem mutatio fiat de tercio in ter-
 tium diem semper cum fontanone: & post, su-
 praferiptum confectorium appone. Si qua uero
 collatum hominis fracta fuerit: & interius plica-
 ta, eorum hoc modo reduces ad exteriora: fac eū
 flumi signem longum ad longitudinem hominis, &
 nodus calefaciat utremq; & collam, sic uero ha-
 bens mel coctum, ungue manus utraq; ex eo mel-
 le, & postquam manibus perfrictis blande tangere lo-
 cum, & mabe fluxerit sic sepe facies trahēdo, do-
 nec aquas sit alij coctis, deinde marciata, cetero-
 rumque uentis foveatur, & emplastrum apostoli
 com, uel diachrya, uel aliquid quodlibet, donec
 finetur, exterius ponatur.

Emplastrū diachryta, quod latine au-
 reum dicitur: osium fracturam sanat:
 parotidas, glandulas sanat: splenis cū,
 calum pedis, & hemisranium mire cum
 ratapaleonata, & nascētia, & carbon
 calidū dispergit: emprothotonū uel cal
 in capite, uel ceruice, uel in capula nerui
 conuulsū, & omnem indignationē,
 uel phrenesim infantium sanat.

℞. colophonie resina ana s.ij. olei s.ij. picis lib.
 libidant auripigmētū, aluminis an s.ij. acetū quod
 salicē. Parotidas, glandulas sic incidas. curē fa-
 perineide terendo deinde cum humula ferreo subtri-
 bōimo glandulas id te trade, & tandū abstrahē
 pelliculas circumscindēdo eū spathula, donec om-
 nes uentilas curē habeas: & sic embrochā de pan-
 no melleo superpone, uel aliquid idoneum, ut san-
 guis trahatur & sanetur: embrocha sic
 fauetur, deinde unguentum sulfūm apponatur.

De ossē fracta.

Ad os fractum. Cerebrum canis cum aceto
 calido dū tempera, & superpone in panno lineo,
 per tres dies dimitte.

Item ad os fractum uel scissum.

Infusum albenonem cum sappa indae, & cir-
 condite, & desuper liga. Ad ictus. Cere noue,
 amē anacardolē, myrrhā, croci ana malagma fa-
 cito: & lino solo apponito.

Trachem ad omnem plagam.

Altes, myrrhō, hōbanq; enaliches, an s.ij. picis,
 cere, colophonie ana s.ij. sicca tere disparta s.ij. uic.
 cola per hincotum, fac in galdanem.

De febribus, & diebus uisendū.

Rabes ad febrē trahendam. ℞. cimini, corzū
 bō, myrrhō, anisi, croci, dauci, croci, hyoscyami,
 an s.ij. opij s.ij. seminis apij s.ij. mellis quod sufficit.

Hydroponem ad febrim quotidianā,
 tertianam, sed maxime quartanam, &
 ad omnes accessiues & angustias, som-
 nū facit, fistulā tollit, sudorē puocat.

℞. ameos, myrrhā, anisi, croci, hyoscyami, opij
 ana s.ij. chamedryos, apij, petroselinū, spematis

mandragorā, zithurū ana s.ij. mel quod sufficit, cu-
 bis cum aqua calida.

Ad quotidianam.

Si cum typo forent accipiat potionem rubram
 mistam eū hydroponem ante horās accessiuis. post
 bibat aquam frigidam. Si uero frigus fuerit, ma-
 gnum osium bibat, aut a quā calidam. Si uero non
 profuerit istud, accipiat panem, post bibat mulsū.
 Si uero stomachus fuerit plenus humore, ut
 uomat bibat oxymeli. quod: ℞. acetū phalarū
 mellis lib. i. feminis radices, & amplexi ana s.ij.
 quae coquantur usq; ad medietatem, & ante accē-
 sionem bibat, & iterum una hora, postea si
 nocuerit, accipiat aquam calidam, & bibat. De cū-
 bis, ius album manducet de gallina, cōfectum eū
 oleo farina, porcellō, herodis, de uolaribus, fu-
 fiano, tuetos, perdices, scordalis, de piscibus, fu-
 xantēs, aut alios, aut elicos, de pomis, mala cyria-
 na, & uinas, et mala granata, de uino, albū et coe.

Potio probata ad febrilitatem, & febrē.

℞. feminis mellei acetū, opopanax, ceryphē,
 ana s.ij. anisi, formiculi, amyli, apij ana s.ij. farina
 cocōis s.ij. hęc similes tere, & pone in uino bono pau-
 lulum, & post colligatur in modū uiscerulis pu-
 deis s.ij. dantur cum uino calido.

Electuarium quartanam, et quotidianarū.

℞. giler, pipere, amyli, marishei ana s.ij. piper-
 thei ana s.ij. gualthorum, galangi, ana s.ij. mellis
 quod sufficit.

Ad quotidianam, tertianam, et quartanam.

℞. osium s.ij. x. sacchari s. ad. cū dū dū dū,
 barbari, arsenici, cinnamomi, nardi, mallicis,
 spodiū albi, sandali citrini, et albi, berberris, gario-
 licis, croci ana s.ij. tere, et confice cum sirupo uiolu-
 ta, dosis eius s.ij. ante accessionē et post.

Epithema ut laedat febris exeat.

Semen lini fac bullam in aqua, induc in panno,
 et pone super stomachum.

Ad quotidianas acutas in altate.

Si habuerint turbidam urinā, ex sanguine est
 prima, uel secunda die, uel usq; ad septimam ple-
 botomabāt. Si nimis feruor ueruerit, hoc fac em-
 plastrū, uel epithema, quod ualet ad febrē acutā.
 Sacrum solent tempera cum farina hordei, et in-
 duc in panno, et pone super stomachum. Item pa-
 nem altatum dū, ita ut fiat uel carbō extēditas,
 postea tere, et cinere puluere, et tempera cū uino,
 et fac epithema. Dicitur utantur talidico posuere
 expurgato hordeo, nam hoc dicit posuere in aqua
 una nocte, uandā, et ad medietatem unius phalarū po-
 nantur in phalarū quindecim aquae, et coquantur les-
 se igne usq; ad tertium partem, et colesur per lino-
 lum, et utantur farre melleo, et de pomis, mala ferico,
 aut de oleis amygdalis, et pane in aqua, et de ste-
 chano supradicto. Quod si in tempore accessiui uer-
 nerit, et sine typo fuerit, similiter curabit. Si cum
 typo, nomis pro nocuerit cū aqua calida, et oleo,
 aut cū oxymelle supradictio, et si fuerit confus-
 ctus oxymeli cathartico cum dibus, quod conficitur
 sic. Mitte acetū, et molere elaten s.ij. uel feridum
 uires

medicatio est vino ciperata damna: & unguento
marciano unguimus totum corpus, ante unam horam
accessionem propinquam donec fudet, & post
tertia hora accessionis, cibos autem superius dicit
natus. Si cōspere autūni uenerit, curabitur potione
adriani, et diacalamintha. & trochiscis probatis
ad quartana petrolū dabis bibendū. unguimus to
tum corpus ante & retro diuresis, & quotidie da
mus cōspere ad bibendū, cibos uero ut supra.

Vnguentum ad quartanam.

¶ *in cinamo. f. q. croci. f. iij. myrrhe. f. iij. acia, faga
peni, ana. f. v. lactis f. iij. q. l. iij. mellis quod
sufficit, da in modo modum lupini, et aqua calida. Ad
idem. Oleo pulegino utere et nepita purgat flor
machū & thoraē, ceteraq; membra, ita ut prius
utat commotione sancti Pauli, & calidior potio
ne, cōfricetur totum corpus cum uino auctero.*

De febribus ephemeris.

Ad ephemeris febres. Si nascantur ex calo
re, utantur tenui balneo, & fomentent ex aqua ca
lida, & oleo: & bibat aqua frigidam, uel tenue ui
num, & utant frigidā dicta, sicut et cucurbita, por
toluca, malo matiano, uel fyraco, uel succo mall
granati de carnib; pipitōibus, sphyaticis uolacris.

Si autem ex frigore fuerit, ungas stomachus oleo
malibacina, quod recipit olei ros. f. iij. malliches i.
ij. coctū. f. iij. uis utris; iij. simul in oleo coquant,
& ex ea unguat stomachus, & detur potio dia
trionpeperon. dicta, accipiat pecorinam carnē
unius anni & agnina, & pipionis domesticos,
& bibant uinum rubrum & subtile, & serantur
ad balneum calidum.

De fynocha febre.

Ad fynocham. Si ex sanguine fit, uel ex cho
ra phibotoma in prima die, uel secunda, aut ad
summum in iij. die. si uentulus fuerit, in dextro: si
fecmina, in sinistro: si uentrē habuerit contrictū,
clysterizabis ita: accipe succū cantabri, & maluas
uinas, coquant cum oleo, deinde colato per linc
tum, & utere. Si autē desiderauerit balneū, con
cede sibi, & utatur fomento ex calido, & oleo: dig
ta utatur tali succo potione, & farre molli, & ma
lis matianis, & fyracis: & pane in aqua.

De homotonia.

Homotonia curabitur sic: potione rosatā su
perius scriptam teneat sub lingua usq; dum liquer
it, & siliuam eius glutat. unctioem talem faci
mus. oleo roseo frequentes unguimus caput, et pec
cordia. epithema tale facimus. ¶ croci orientalia
f. s. malliches, cōbani ana. f. i. ouorum alborum ui
telli quantum tibi uideretur: confice cum oleo roseo,
& pauco aceto, super precordia ponas.

Item alia unctio.

Oleum rosatū, cum portulaca suc. aut cum suc.
uerberis, aut cum suc. ficur. super precordia po
ne dicitur talē damna: sic. abeg. & suc. oryza. uino
abstinet, sed nullam artem damna. Ad idē.
Si uentrem cōfricatum habuerit, clysterizabis eū
suc. cantabri, aut bibat psyllium in tribus aquis lo
tum, & utatur mali grana. suc. & malis, & pyrā, et

forbis maturis, & unguatur unctioem que recipit
suc. semperniua: sic. portulaca, suc. resera. cu
cur. olei ros. ana. f. i. & unguatur ex his totam ca
put. preter loca ubi cerebrum est: episthemata u
tantur ut supra.

De casio.

Causas nascitur ex cho. ru. nimis fit. circa sub
tiliores uenas hepatis que his signis cognoscitur:
sitis, & insomnietas est magna, & alienatio prose
quatur. & furibundus, aut mori sunt: quod hęc signa
ante residū habuerint, q. febris fiat, dolor capitis
sentitur, & buccina auris, ipse dolor est forti ictu
& tremore conficitur. Medici oportet phibotoma
in principio curatiois, & frigida potione, &
frigida aduoluta necessaria sunt his que supra di
ximus. Euacuatur autē humor cholericus, extin
guat, et dissoluit per sudorem, aut per uentum,
aut per uentis solutionem. Certe si autē eam
guttur si bibent aquam maltam & nimis frigidā:
etiam hydromeli bibat, aut luacrum inter ut fu
det, sed non descendat in fossā, nec dilutus more
tur. de eis uero nihil nisi postquam mandauerit.

De nephritica passione.

Ad nephritica passione. Si fuerit ex cho. ru.
in dextro latere, detur ei mela, uel iustini mela,
post elocantam apū & fencali. que cōficiuntur
ex cornibus eorum in aqua coctū si fuerit in sinistro
latere, ex phlegmate uel cho. ni. detur ante adria
nam, & iustini manas, cum decocto apū & petro
selini mac edonici si fuerit sine febre, uisū bibat,
si fuerit cum febre, aquam: & utatur emplastro ce
rotio, & fomentent cum aqua calida, & succum
erectiois per se bibant. Dicta uero, omnia calida
da & leuicia: utantur erectiois, & alexidra,
& urtica: petroselinis, & apio, & asparago. de
carnibus, porcina, ag. nina, hœdina. de uolantib;
phasianis, perditibus, iurdis, ficedulis de legumi
nibus, cicere de pisicibus, mallatenus de uino, cla
ro & rabro utantur.

De pleuritide.

Ad pleuritidē. Si fuerit ex sanguine, & sporet
sanguinem, phibotoma de brachio eisdem par
tis, & cozumbrū coctum in patella cum mel. pla
yelle imponatur ita, ut refrigerata altera calida im
ponatur. si fuerit ex cho. ru. utat electuarium quod
recipit amygdalarū f. iij. pineæ mundatæ f. iij. gom
mi garacensi f. i. drapagani albi uel rubri f. iij. iij.
minis citri. melo. cucu. cucur. mundatorū ana. f. i.
sempera cū decoctione epithymi, amygdalū pur
gatæ terant. & ex hoc aqua triciat, & ita bibat si
ex phlegmate fuerit, accipiat pilulas ex sagapo
facias, & bibat decoctione hylopi cum aqua uel
pulvere facto de caprisco cocto in pice in modū
emplastri utatur. Dicta uero fit pulvis, far molle,
& amygdalæ, et bibat aquam eorum.

De phrenitide.

Phrenitis si fuerit tempore citris, curabitur sic.
Venam que in media fronte est post vj. dies tan
gimus, et eos iterum facimus cum esse alio et
ephorū puluere q. ad si remataerit, bonum.
Unctioem facimus talem. oleo rosico, uel oleo uin.
frontem

frontem, & precordia iranguina. & sepius facit
 eius aqua frigida irigamus, ut nō dormiat. Si hie
 ut tempore astant, iranguinis precordia eius cum
 oleo ro. & lacto temperatue.

Antidotum Babilōn, hemeritris omnibus.
 12. Coiti, carpopallachyos, celticq, garofloratōi j.
 i. croci 2. i. nardofallachyos, molletōi oīi 2. j. caliq.
 foliorū semperui. foliorum ana j. ij. mel lib. i. aq.
 lib. i. & a. aut ij. tere, et infunde cataplasia ad omnes
 febres. 12. limi semen, hordēi, farnēq. abstruū,
 anethū, apū, petroseli. libyficū, & lepinos, ex his
 pradi. his farina facta mittas oleum de sapie, aut 2.
 xangiam ueterē, & factio ita cataplasmate, indue
 in lincolo, et calidam super flomachum impone.
 omnibus diebus mandando, & calefaciendo.

De diebus timendis.

Quisquis prima die cuiusq. mensis in infirmitate
 tem ceciderit, sequens in dies est timēda, quam si
 transierit, usq. ad triginta die euadet. Qui uero se
 cunda die deciderit xiiii. timēda est. qua si transie
 rit, diu euadet, licet agrotans. Qui autē tertia die
 deciderit, sine molestia liberabit in proximo. Et
 qui in quarta die incidit in infirmitate, grauit
 usq. ad xvij. diem infirmus erit, sed euadet. Quin
 ta die agrotas, licet grauitat pānā, euadet. Sexta
 die decedens licet sanari uideat, quinta tamen die
 alterius mensis moriet. Qui septima die decide
 rit, absq. molestia liberabit. Octaua die agrotas, si
 nō fuerit factus sanus usq. ad xv. diē, moriet. Nū
 na die agrotas, quāuis cum summa molestia, euad
 et. Decima die qui deciderit, pculūbio moriet
 tar. Undecima die qui deciderit, in proximo libe
 rabitur. Duodecima die qui deciderit, nisi libera
 tus fuerit, in xv. die, morietur. Tertidecima die
 qui deciderit, infirmus erit usq. ad xvij. quā si
 trāserit, euadet. Quartadecima die si quis decide
 rit, manebit usq. ad xv. diē, & sic euadet. Quin
 tadecima die si quis deciderit, nisi intra xvij. dies
 cōualuerit, morietur. Sexadecima die si quis de
 ciderit, licet per xvij. dies molestē, tēnē libera
 bitur. Decimaseptima die decedens infirmus, usq.
 ad xvij. dies euadet. Decimasexta die decedens
 subito sanabit. Decimanona die decedens euadet
 similiter. Vigesima die decedē v. diebus euadet,
 sed tamen sequēdi moriet. Vigesima prima
 die agrotans, nisi periculū mortis incurrerit, intra
 x. dies alterius mensis liberabit. Vigesima secūda
 die decedēs, licet x. diebus pānā grauitat, libera
 bit. Vigesima tertia die decedens, quāuis cū mole
 stia, altero mēte liberabit. Vigesima quarta die de
 cided agrotas xxvij. die quasi liberabit. Atamē
 mēte sequēdi moriet. Vigesima quinta die decedēs,
 licet aliquāntū pānā, euadet. Vigesima sexta die
 decedens non moriet. Vigesima septima die deci
 dens, licet usq. ad xviij. pānā, tamē in altero men
 se liberabit. Vigimasoctaua die decedens mors
 minat. Vigimasnona die decedēs agrotans, post
 laim altero mēte liberabit. Trigesima die, utrum
 infirmus euadat, dubit est. Similiter qui Trigē
 sima prima die agrotauerit, utru euadet ignoratur.

De urina & pulsu.

Quoniam & causam omnium & nūmullarum
 dimensiones sēp immittens spiritus prauidere
 difficile est, unq. diuersitates, & uarios pulsus ag
 gno ita cōscripse cōsistat. rā. q. medicina uel
 ordinata quereat pmo esse facillime enoem.

De urina & pulsu in febribus ephemeris.
 Ephemeris febres pulsu est simplex, non valde
 inaequalis, aut hystichus, aut disticilis: quare ex
 urina, si guttation fuerit egressa, & potens dolere
 caput sentiat, iam ephemeris scies esse uictur.
 si uero ex animi egritudine, id est trāstia, aut capi
 dante febri nati fuerit, pulsu eia est lassus, &
 nū in principio ut in potes cū multa temperē,
 & longinq. infirmitate agrotasse. Urina in his
 nullar inuenit, q. in ceteris ephemeris febribus.
 Si autē ex iocūda agitudine nati fuerit, & febris
 fuerit in magnitudine, & in immitate, pulsu. Et
 non minima atq. definit. Sicut in his quae ex trā
 stia, & uigilijs, ut p cogitationibus laborans, urina
 crocea est, & ignea, & exera consistendē cholē
 rica euenit cum morū uerenti caē. Nam quae ex
 multo labore sudantes deficiunt, & frigidē, post
 fus corū nitior inuenitur & lassior, urina uiridis
 & turbulenta apparet. Quae si subito aperuerit, &
 rā. uini colore assumptis, & calor defecit: aut
 si fuerit uerū in album cor, aut dolorem articulo
 rum, aut autū mētia apostema, id est poronides,
 quād si cholericā supra dicta urina abundans fue
 rit, & nō supra dictum dolere habuerit, eius agri
 tudinis solutio ostendit futuram. Urina alba et
 ipsa bonā significat sanitatē: si tamen capitis do
 lor non fuerit. Si autē talis coloris urina in initio
 agitudinis uenerit, contractionem respiratio
 nis denunciat. Illi uero qui nimia sanguine fue
 rit laē, pulsu habēt maiore et hāsiōē in hisq.
 urina rubra est & cūcta. Quibus uero indigētib
 eborū febrem amalerit, pulsu eorum liberior
 & mitior ita, & procedente tempore actior fit.
 Urina uero eorum multam rā. est. Quibus ingrat
 non dōlet febrem mouet, pulsu est maxime,
 & pānās ita, & cūcta. Quibus uero ingrat
 salubris colore apparet, & communis ut in ca
 teris ephemeris.

si color

De urina & pulsu cauli, synochi, & synochy.

Causis & synochus, utambo habēt pulsu sy
 nochū consistunt non horū declinationes si
 miles quib. si lingua fuerit arida, & uisus cho
 lerici & urina lucida mors significatur. Urina
 crocea & turbulenta cum nebula non horis, &
 plumbis diebus in eis nō egressa, aut longinquam
 agitudinem, aut mortem futuram dicit. Urina
 crocea si guttation illudam fuerit egressa, uerū cō
 strictionem malam cum animi turbatione & ru
 gūta ostendit. Urina alba & aquosa in augmen
 to agitudinis, aut in statu ueniens, laborem cor
 poris cum frigore, & maciem nūciat futuram. Si
 uero pinguis fuerit, mortem significat. Urina si
 mala spermatū hominis, immo uentia nūcia. Ur
 na uiridis crocea die immutata, mortem ostendit.

si liida

Urina uiridis si se mutauerit in album, aut aquo-
sim colorem, typicam gyritudinem uenuram signi-
ficat. Urina ruginosa frigiditatem significat. Urina
nigra, et tenuis, cum nebulis, phrenitum ostendit
uicem si odor otiosus fuerit, in quibus autem fluxus
sanguinis ex naribus uenerit, solutionem eius
arguitur in flatum fore dignitatem. Urina argenti-
na habens colorem, spissum significat. Urina ni-
gra, et tenuis cum aere obfusione, et infomonia, & in
se nebulam habens, tempus longum eius argenti-
ditas nunciat, et sanguinis fluxum imminere ostendit.
Urina sanguinea cum dolore capitis et hypo-
chondrii dextere partis, fluxum substantiae mortem
significat. Urina pinguis sine febre sensibus euani-
ens, apoplexiam facit, quae cum soluta fuerit, caligi-
nem oculorum cito transiens, et defecationem
cibi ostendit. Urina turbulenta et non uaria, consim
cum dolore aliquo uenuram ostendit.

De urina et pulsa in homototo, aut
malicio, et paracraftico.

Homototus pulsam habet grauem, spissam et
sordidam. Anomalica uero pulsam habet uigro-
sam, et sordidam, sine intermissione, quibus gra-
uis est, per singulos dies et horas febra augmetur,
nihil nullum flammam declinatione interueniente. Ur-
ina rufa in his inuenitur. Paracrafticus autem in
secundo uel tertio die cum declinatione pulsam te-
net minoram, quibus in principio uehementis fue-
rit. In his ergo omnibus praeter ipsa passionibus si
urina fuerit colorata, et tenuis consistit, phre-
nitum futuram denunciat: quia longo tempore pro-
trahitur significat. Urina colore alba, et consistens
tenuis, cum nebulis non bonis, renam et delosum, et
indignationem significat in bono colore, et in
die critico conuersa fuerit, certum discursus mor-
tus denunciat. Si uero ex bono colore in malum
die critico conuersa fuerit, futuram mortem ostendit.
Urina cholericis colore, nebulam albam ha-
bens, & surfures supernatantes, aut longam argi-
tudinem aut mortem significat. Urina tenuis cum
nebulis non bonis, phrenitum sine morte, aut spissi-
mam significat. Urina alba si se mutauerit, apople-
xia celerius uenuram facit. Urina turbulenta, et
tardius residens, maxime si summa intemperatio fue-
rit, & per multos dies perseverauerit, & non se mu-
tauerit, pro certo scias acutas febres in tentationem
conueniri. Urina subalbida, & spumosa, aut rufa,
& si ex cholericis humore ipsa gyritudo nata fue-
rit, mortem significat: quod si eo sapore sanguis
de naribus fluxerit, aegros subito, & a soluto ab-
dant, & tenuem se urina fecerit, & diu perseveret
non se mutauerit, frigus substantiam demonstrat
uenire pro quo frigore sit arguitur in solutio non
bona. Urina cum sudore si in febrem augmetur fue-
rit, & abundantia urinae fuerit mortem cito uenuram
nunciat. Urina rubra, & spissa modo supra-
dicta, mortem cito futuram significat. Urina nigra
& spissa si fuerit egesta frequentius, & si dolor ca-
pitis, & scapularum affuerit, & auditum patiens
obtusum habuerit, & hypochondrii dolorē

A *ferentis, futuram phrenitum denunciat: quod si
infra uig dies soluta fuerit, & in die soluta: & si non
soluta in macronoziam uenerit, et nebulam non
bonam eadem fuerit, ex eadem phrenitum mor-
tens. Urina alba, & aquosa, & nebulam bonam
habens, & ciodore bono egesta, si praedicta plura
mixta purgat. Urina lactea sine odore arguitur in
sanguine uenerit, non bonum significat. Urina al-
ba, spumosa, & nebulosa, non bonum significat, &
si in critico die, aut post criticum diem superuen-
rit, solutionem arguitur ostendit. Urina nigra
cum sudore, non bona signa imminere ostendit.
Urina pulsatilenta, & maxime si frigus, & hippi-
tudo oculorum fuerit, & caligo, et suprimores par-
tes in sudorem ueniam, uenuram ipsarum bonam
cuius si se supra dicta urina abstinerit, & color
capitis cum sudore corpora fuerit, spissum illam
uenuram ostendit. Urina non bonam colore ha-
bens, & si non fuerit digesta, uel confusio: aut
in animalis fuisse habuerit, & massa in calice ei
to residerit, & amens patiens fuerit, & infomonia
ferentis, spissum significat, aut mortem. Urina si
ne nebula turbulenta, non bonum significat. Ur-
ina nigra, aut liuida, non sine periculo erit. Urina
crocea, & spissa, laborem, & dolorem, & graui-
tatem in hac gyritudine, sine morte ostendit. Ur-
ina tenuis, maxime si dolor capitis, et scapularum,
& infomonia fuerit gubemini, & paracrafton, & de-
mentia, siue cordis, significat. Multitibus tamē
horale signum moris significat. Urina tenuis in
critico die si a sepe facta fuerit, statim sudore uen-
tium demouit. Urina superata post consim si
se mutauerit, omnia febra her repente. Urina spissi-
ma, & cholericis si fuerit augment febris, non em-
phatica. Urina nigra, per uarios colores frequen-
ter mutata, cum nebulis non bonis, & uelur con-
cisa, & separata, & frequenter in nigram colorē
conuersa, phrenitum cum morte significat. Urina
nigra, & hurna, cum sudore, & dolore hypochon-
driorum, mortem nunciat. Urina tenuis, & boni
colores, frequens, et multa egesta, macronoziam,
& solutionem arguitur ostendit, sed apoplexia
scias esse futuram, & per uentos solutionem argui-
tudinem erit demouit. Urina alba, & nebulosa,
& non copiosa, aliquem dolorem cum periculo nū-
ciat. Urina nigra, & spissa, non boni coloris, si mi-
nus uelique dolor fuerit mortem significat. Urina
nigra, & tenuis, & aethusa, si aethusa fuerit cum
siccitate, & si turbatum sensum patiens habuerit, &
non recte intelligat, & loquat, aut malefata non
deluerit, mortem ostendit. Urina quae uelur flo-
rem uini supernatantem habuerit, phrenitum, aut
paracrafton uenuram ostendit. Urina ualde huius-
modi, phrenitum uenuram ostendit.*

De quartana febre febres.

Quartana febris in initio pulsam raram, et seguem
facit, & in alio posuit, declinat in aut passione ue-
nuri pulsam laesam, sordidam & seguem. Cuius ca-
pitale sapore accitile frigidum, minus tepidum accitile
te. Urina in his moris calore apparet maxime pal-
ida

lida, uel fufca & indigefta uidetur.

De tertianis febribus.

Tertianarius pulfus eft ingens, citatus, uehementis, creber. Urina in eis crocea, aut fana rubra, quali fanguinea uidetur.

De quotidianis febribus.

Quotidianis febribus pulfus eft minor q̄ quartanae. Urina eorum clauda apparet, aut fpiffa aut turbulenta. Urina alba fi longo tempore perfeuere uerit, frigora foluit. Membris autem quarta nariarum pulfus tertianarij minor est, tan to quotidianorum à quartanarijs inferiorem esse.

Urina nigra quartanam nunciat. Urina cū nebulis feclis, macronaxi fignificat. Urina nebulas cholericas habens, in agredulorum acutam tranfit fignificat. Urina quae uelut rafura habuerit, & arenam & in nebulis quali fanguinem, fynceffum renum, id est colliquatione offendit. Urina phlegmatica fi apparetur ficut fol in limpido colorib. indignationem renū denotat. Urina alba fi fe fubito in malū colorem mutauerit, proxima nūciat mortē. Urina tenuis fi post crifim uenerit, & longo tempore perfeuauerit, repetitio cuiuslibet q̄ gradus fiet. Urina tenuis fi in malum colorem te post crifim mutauerit, & fi qui patiuntur prima aetate fuerint, contractionem corporis fignificat. Urina aspera fi post crifim fuerit, in eadem febre reintegrari demōftrat aegrotum.

De dolore capitis.

Caput dolentibus fi urina luida fuerit, augmentum fignificat. Urina rufa ut fuperior demōftrat, quibus fi fanguis de naribus fluxerit, huius doloris fiet folatio.

De fynchicis.

Synchicis pulfus eft paruus, uelox, & denfus, qui quādo ad periculum uenit, sine pulsu fant.

De cardiacis.

Cardiacis pulfus eft paruus, & denfus, quibus imminenti periculo pulfus fit cataryctus, id est de foiffus, uel deciduus, & quando creuerit, quali iaculum contrahit, & fit uelox, & paruus, & minus clarus, & inanis, & uelut creber, ac ubi coeperit crebre crete paffio, incipit uibrans esse, non clarus, cū tremore, & formicatione, incognitus, & fe fubducens. At ubi coeperit grauari, pulfus fit denfus, & post defectio, quibus uelut inclufus esse fentitur, quod est pefsimū fignū, quae quando ad melius uenerit, pulfus inuenitur exaltatus, & bene difpofitus, & leuis ictus. Urina eorum alba & aquofa, cū nebulis albis, eord agritudinis fobatio non offendit. Urina in eis fpiffa quādo fuerit, quae fpiffitudo fi uelut feiffa apparet, paralyfin fignificat.

De pleuriticis.

Pleuriticorum pulfus eft fpiffus, quae paffio quādo facta fuerit grauior, pulfus plus cōfpilator, & fit uelox, & ualidus, & uelut fluctans, & infpictum dignis uelut unguis fentitur. Quando autē ad peripleumonem conuerfit pulfus, fit fpiffior q̄ fupradictis. Urina tenuis, & fufca fi in initio agritudinis uenerit, & per multos dies manferit,

A phrenitū futuram nūciat, maxime fi ei turbis ficeo, & infortis fuerit, quibus fi fanguis marium, & plarimus dolor uenerit, fobatione agritudinis huius futurā nūciat. Urina pinguis, & rufa, mortem futurā offendit. Urina alba, & fublanda mortem demōftrat. Urina tenuis habens uelut lamā liuidum, indigeftionem, aut mortem nūciat.

De peripleumonico.

Peripleumonico pulfus eft ualidus, & fpiffus, qui quando ad periculum uenerit pulfus fit turbidus, & ueluti non comparata, et formicis. Urina corā nigra cū uarijs nebulis, mortē futuram offendit. Urina fanguinea, cum nebulis fupradictis, ut te periculum nūciat. Urina indigefta in initio, et ante crifim, fignificat mortem futuram.

De cachectico.

Cachectico, & phthifico pulfus eft laefus, & talis mortis imminenter efficitur.

De dysenterico.

Dysenterico, & itico est pulfus laefus, minus tamen q̄ cachectico, quibus fi cum fingeftione pulfus fuerit, mortem futuram offendit.

De hepatico.

Hepatico urina alba, & fpiffa, et plarimū egefta, fanitate promittit. Urina fanguinea, moritosa est. Urina nigra, & turbulenta, & uelut capillus fa, & aliquid ralore habens, mortē fignificat.

De splenico.

Spleniticorum urina rufa, uel nigra intemperata, & tenuis, periculum uenturum offendit. Urina lucida nimis, bonum fignum fignificat, quae fi cum nebulis fuerit, quali conglobatione mīlanti, bona imminenti offendit.

De icterico.

Icterico urina intemperata etiam ut fupra protractionem in longum tempus fignificat. Urina rufa, & fpiffa plarimum egefta, fanitate, & folutionem uentris promittit.

De hydropico.

Hydropicorum urina intemperata, et pauca, et rufa quando fuerit, mortem annūciat.

De iliacis.

Qui dolorem patiuntur ilis, pulfus est denfus, & fi ad periculum uenit, eis pulfus minor.

De ijs qui in renibus patiuntur.

Iis qui in renibus patiuntur pulfus pefsimus in urina manus, maior, ac uehementis, plenus, uel ficcus, aut ceter inuenitur. In altera uero manu pulfus inuenitur paruus, aut imbecillus, aut manus, difpari tempore refpondens.

De nephriticis.

Nephriticorum pulfus laefus. Urina in his paffa fi fuerit, non bonum fignificat. fi caufa in peius protrahit. Urina in his fpiffa, & color uelut fperma hominis, mortē fignificat. Urina uinofa, augmentum doloris fignificat.

De apoflematibus.

Qui eruptionem patiuntur apoflematum, his pulfus est fpiffus, qui neq in declinatione, neq in augmento mutatur.

De ulceratione renum.

Itis qui renum ulcerationē habet urina spissa apparet, habens uelut carnes supernatantes, nimis dolorem ueneris significat.

De scabie.

Scabiem in uesica habentibus urina si spissa apparet cū surfuribus supernatantibus, dolorem sanum ostendit. Urina saniosa, et plurimum exfusa, et uelut coagulata, aut aliqua eruptionē in renibus, aut initium calculi in proximo ueneris ostendit.

De ichthidiosis.

Ichthidiorum urina sanguinea, et tenuis, et inu temperata, in dolorem si uenerit, acriorem dolorem uenerum ostendit.

De arthriticis.

Arthriticorum urina sanguinea, et tenuis, nimis os labores uenerum indicat. urina rubra, et nebulosa, dolorem cessare significat.

De opisthotonicis & emprosthotonicis.

Opisthotonicis et emprosthotonicis pullas est in tenuitate deducitur.

De cognitione urinae.

In omnib. his indrmitantibus, id est phthisi, hydropse, apoplexia, epilepsia, peripneumonia, paralyti, cholica, dysenteria, si urina rubra fuerit, mortem significat. In phrenitica uero uel pleuritica, si nocte, causta, terrena, si urina alba fuerit, aut sublimida, mortē significat. Urina alba sine febris, in masculis, siue foeminis, dolorem laterum, & aliquid renum significat, & praegnantē foeminam significat aliquantulum. Urina asperica, id est habens quasi stellas, ubi foemina est, multum dolorem stomachi, grauitatē ue capitis, masculia, scapularum dolorem significat. Urina si superius claritate habuerit, & inferius nebulosa, & sublimida, fuerit, dolorem renum significat, & coxae & genus, & superius stomachi. Urina si superius laeuit subnigra, & plena, & inferius claritatem habuerit, in feris dolorem renum, & superius grauitatem capitis, obturationē aurium, & narium significat, quod simus Rhonachi facit. Urina alba, & nuda in omnibus, debilitatem, & frigiditatem significat corporis. Urina alba, & pinguedinosa, uel sumē tina, dolorem renū significat, & uesicae, & capitis aliquantulum. Qui septies ad urinam uadit, in frigidationem uesicae significat. Qui panitur uisū hepatis, urinam rubram, & obscurā habet. Urina pulmonis pinguedinosa, & alba, peripneumonia significat. Si urina spumosa superius fuerit, significat stomachi uenositatem, & aliquando delirium ueneris, & tussim, & frigiditatem.

De febribus maioribus.

Urina quasi ignea, significat tertianam. Urina sanguinea, synochi causam significat. Urina sanguinea, et obscura, causam significat. Urina de pleuritide quasi laxe est. Iuuenes raro moriuntur inde, & senes raro eadumt, sed qui quarta die solutionē habuerint, nō eadumt. Urina in febribus, et obscura, phrenitis significat. De synocha em̄ incidit homo in phrenitis. Si foemina habuerit

rit urinam uelut lambo similitudinem, dolorem uuluae, & mariscis, & febre significat. Cura foeminarū haec est, si doluerit uulua, post balneū accipiat triserā magnā, & sero mitat d.ij. de eadem in uulua.

De uulueribus sananda.

Mistura ad uulnere sananda. ℞ pilosella pro ulcere, subitū pro paralyti, colam pro dolore, igit moniam ad curandū, bederam terrestrē ad sanandū, melangia ad aperendū, opopanaxē, ne contrahat sine sibi cibi, tenebulā pro pleuritide, dictam, quae est irrationabilibus subuenit, moris serpenū curat, benoniam pro febre, quinquafolia pro expellendo sanguine uel pure, ad cōstringendū planeuginem, ad consolidandū consolidā, electa pilosella, & melangia.

Mistura perfectissima ad plagam.

℞. bugham, id est herba ueneri maior, i. cōsolida m. foeniculi pepuli, uel pimpinelli, pindemōia.

Emplastrum ad uulnē restringēdum.

℞. Malliches, symini, an. f. i. bacorum laui f. ltere, & cum succo rutae collige, & super stomachum pone, & miraberis effectū. Ad idem. Zingiberis f. ij. pinse, cōfice cum melle, in stomacho pone, itatim stringit.

Emplastrum ad febre.

Tolle radices raphani, & frige cū melle, & fac inde tentē, et mitte in us, postea tolle agmonia, et pinse, et fac emplastrū, et superpone. Si uis sero futas absq. plaga curare, pone super eas corticē uis ualde pinse, et post q. uel iq. dies aufer, et pone ibidem nepitum herbū, tursum: et post iij. dies tolle, et impone sanguilagat, et sanabitur.

Emplastrum barbarae, quod facit ad omnia uulnera recidia, proprie autē neruorum, & muscularum consules, & laxata intumescere non patiuntur, articulos in cōfusa uigat, & omniū hominum periculosissima sanamur rific, antea prius iniectum, postea extra appositum plagas ueteres, & fistulas sanat, uel consolidat.

℞. cere, resinae fixae, pitia fixa, bituminis, ouenidū. i. an. opopanaxis, aluminis, et ultraeoli, cocigalle omphacis, olei ueteris an. f. ij. ceruipūnae thuris, aluminis scisti, gruginis capone, omniū an. f. iij. cōfice sic puluerem. terenda cū sufficienti aceto in mortario sine intermissione tere, salubilia cum oleo et cera soluta medicamina adde, et sufficienter cōmisce: quando autē cōmibus fuerit, cōpositis magdaliūculis cōde, et usat reuena.

Ad hūm.

Puluerem radici philipendulae, id est subido: dabis patienti interius, et exterius superpone.

Medicamen ad dolorem dentium.

Succo hederis terrae, ac herbae in aure missa, in ea parte, qua dolor est, statim mitigat dolor. Ad idem. Sectionis succus in aure eiusdē partis missus, mirabiliter tollit dolorē. Ad idē. Succus herbae calidulae per nares eius partis missus, quae dolet, dentes putridos excutit, et dolorem sedat.

Frangit

Fumigium ad defillationem uasale
& ad rheumatum faucium.

5 *Syrracis sicum pinguium, florum amygdalarum, hyofcyami seminis, omnium quantor s-vij. sic sic: hoc omnia trita in puluerem redacta, cum sicibus & syrrace dia terendo commisce, et in trochiscos informa. quodcumq; opus fuerit, politos super carbones lentos, ut traiectorum superimponere, & patena ore aperto fumum accipiat donec fuluere praueat, & hoc ter in die faciat: mane, & meridie, & uesper, & interpositis tribus diebus quinq; iteru atq; iteru faciat, donec sanus erit. Accipe zumpigmentu, & dia tere, ut multu tenuis puluis inde fiat, & album ovi, & misce cum p'cedo puluere, quibus bene misis, accipe pannum subtilissimum, & in sic in alio misto, ita quod totum absorberatur ab illo panno. postea pone ad solem ut bene sicceatur, postea incidere pannum, & in frusta ad minus demum usq; ad ix. dies. ponat uinum frustum super prunas politas in tegula, & in*

A uentis infundibulu miranti super ponit, fumu qui inde exhalauerit per cancelli infundibuli in ore recipiat. Ad quatu probantissimu experimentu.

Accipe cornu ceru, & incide per partes, quas incisas pone in lebe cum uino albo, & t'adu sic bullire, q; solummodo sexta pars uini remaneat, et sic cornu proice, & uinum in pyxide tepone, quod coagulabitur, et de illa loca dolentia perunge. Ad idem. Accipe nouem saba lauan, & p'netum in ueru, postea lardi frustis, & sic facies pro uno quoq; saba unum frustis lardi, quibus politis accende, & guttas lardi in p'ceptis collige, & loca dolentia perunge.

Ad sicum destruendum.

Accipe puluerem herba capilli ueneris, & cepae, & artilolochiam rotundam, appone super ipsum, et sine dubio destruetur.

Ad homine loqui impositu propter phrenitid.
Accipe lapillum de oche, et bene tere, et puluerem cu aqua tepida tribue, et sine dubio liberabit.

GALENO ASCRIPTVS LIBER DE SPERMATE

PERMA hominis descendit ex omni corporis humore, qui sic ex subtiliori natura quantor humorum hoc autem sperma habet neruos, et uenas proprias, attrahens se à toto corpore ad testiculos: qui neru et ueng ex frictionis calefactione uiri et mulieris emittunt illud, sicut ex collisione ferri et petre elicitur ignis. Et hi nerui et uenae diuersi sunt à neruis et uenis uariis: uenia enim suis propriis neruis habet, et t'ad suos. Sperma uiri fortius est et calidius mulieris, muliebri uero nutrimentu est spermatis uiri. Secundam muliebri naturam recipitur cum quodam spiritu in matrice, et ibi inspungescit ex matricis calore et fomento, spiritus per arterias subtiles attractio, alius enim spiritus est ille qui uenit per arterias subtiles et fouet matricem exterius, alius est qui cũ utroq; spermate in eam intrat: et ille spiritus qui exterior est, nō permittit exire spiritum interiozem, sed confringit eam ad foudendum insantem et calefaciendu. Postea uero uenit in matricem quidam alius spiritus exiens ex subtiliori natura sanguinis: qui iungens se spermati uenit illud in naturam carnalem, per matricis calorem, sicut hepar uenit phlegma in sanguinem in diabubus uasibus in quibus operatur forniciter op'ra suam cum uirtute fellis. nec mirum si hepar operatur illud forniciter cum op'ra fellis: quia indiget magna op'ra ad uertat illud quod graue est in sanguine. spiritus uero qui est ex subtiliori natura sanguinis, non indiget tanta op'ra. leuiter enim uertitur in sanguinem per matricis calorem spermate quod ex subtiliori sanguinis consistit natura: quibus in

C sanguinem conuersis illa substantia incipit suscipere figuram hominis per calorem naturae, et uenit quatuor die in sui foudentū sanguinem attrahit, et in carnem uenit, crescitq; in formatione hominis per naturalem spiritum, propriam naturam linguata dans membra et similitudinē, sicut et alius ex acuta acuta firmata, ut digitos, uel res acutas cum acanis, ut in iunctura ossid, et sic in ceteris. Prius autem formatur humeri, ex quibus caput, & latera, & brachia, & uicibus lateribus tenes: ex renibus conu'p'ria simul iuncta, & postea uero formando separatur ab altera. Demum uero formatur nerui & uenae. & post hoc interius natura semper mirit harmoniam suam ad nutrimentum totius corporis, in eis & extra. In ossibus uero ex spiritu eliciunt, & expleti diebus triginta apparer masculi figura, foeminae uero figura peractis diebus quadraginta. Figura itaq; humana peracta crescit infans, inspungescit: et tunc aperitur os, incipitq; ossa crystallere ex calore ueniente à matrice per spiritum naturalem. hic enim calor habet uirtutem conformandi totum corpus. Fiunt autem ossa ex quatuor humoribus, principaliter tamen ex grauiori sanguinis natura, purgat enim sanguinem. Medulla uero ex subtiliori natura illius grauioris nis. Ossis acuitur in compositione digitoru, manuum, et pedu, et praecipue in uicibus, in masculo uenit incipiunt exire inguinem collationem in foemina uero post tres menses. et deinceps mouet infans in utero. et sanguis m'ltiuis, qui quoti die ex cibo et potu in corpore matris augetur uel efficitur, agitatur in corpore, uolens exire. et subtilitate sua per poros quos aperit uenit in mammillas, ubi ex eorum calore et humiditate mouetur in album et dulce sed maior pars illius mensuris descendit in matricē ad nutrindu infancē. Quod autē infans ex sanguine ad matricē descendit nutrit,

qui emittit folet multo tempore ante conceptū, testatur Hippoc. Vidi foeminas prægnantes emittisse sanguinem per brachia, & in serua die abortum emittisse. Viri autē menstrua ideo nō parum, quia poros habent, per quos sanguis ille tendit uentris in pilos, quod patet in brachijs, et pedibus, & in cæteris partib. Spiritus quoq; per os et nares fortiores emittunt q; feminæ, per quos excruciantur humores illius sanguinis qui per sudorem emittitur. sicut enim aqua excruciat in uase ex ignis calore, & per famū emittitur, sic ille sanguis a suo proprio calore excruciat, sumum ex se generat, qui per os & nares exit, pilosq; & sudorem, qui per poros subtilis exiunt. foemina uero non tantum non enim tam calida est.

De natura partu secundam quantitatem & qualitates matricis & spermatis.

Quantitas autem infans formatur ex quantitate matricis hoc modo, si matris longa & stricta fuerit, longus & gracilis partus erit, et sic in cæteris. Sunt autem in matrice spermata receptacula septem, & tot creantur partus, in quot ex illis ceciderit sperma. In dextram matricis partem si sperma ceciderit, masculus fiet infans. illic enim calor & humiditas per hepatis, calor & siccitas ex felle uigēt. Si autem sperma uis debile spermatis mulieris foris uiderit, illic uenerit, infans fiet masculus, masculus tamen est fragilitate membrorum, & animi, & moribus. Potestq; fieri etiam ex prædicta spermatis uiri fragilitate cum forti mulieris spermate infans utriusque sexus. Si autem sperma in sinistram matricis partem ceciderit, fit foemina, ex frigore & phlegmate quantitatibus. Et si sperma uis perualis, fit uirilis ac fortis foemina, quandoque pilos agrones habens: potestq; ut diximus supra de uirib. foemineum sperma hoc simili ter nimis fragile utriusque sexus infantem reddere. Et nota q; si sperma uiri forte sit, masculus est, si debile, foemina. Et foetus ligatur in umbilico matris: & per eundem locum recipit nutrimentū dum est in matrice, et non per os umbilicus enim foetus umbilico matris continetur.

De alteratione sanguinis aliorumq; humorum in spermate.

Organa spermatis sunt arteriæ & uenæ, in quibus sanguis uentris in spermata hoc modo. sicut enim in mammillis mulierum per quandam decoctionem sanguis in lac uentris, sic & in arteriis & uenis ad nutrimentū rari uentris sanguis in calidam & humidam substantiā, phlegmatis habentem figurā, & nutrido uenas & arterias uentris illa substantia in spermata, quod mox in ea putat, & sic cum magna uentris & pororum subtilitate. Et deinde descendit per duas uenas & duas arterias ad testiculos. Solet uentrem constringere quod sperma descendens a capite pora namq; & aurium obtinetur, ut uitalis fluxus exire inde uel introire nequeat. Spermis uentrum præter naturam idem operatur, quo ad uentrem, esse emittit uicus & arteriis suis, dum nequit descendere in

anguinis massam, nimirum generat positionem in faucibus quandam: quæ græce lyocades dicitur, latine lupus, id est strangulatio. Quod autē spermata principaliter ex sanguine, secundario et alijs humoribus efficiatur, hac ratione probatur, quia in multo costu spermate deficiente sanguis emittitur. Si uero spermata a capite descendens non impeditur, uenit ad testiculos, ad unum per uenam unam & arteriam, ad alium per arteriam & uenam alteram.

De testicularum compositione.

Testiculi uero, quantum habent panniculos, quorum duo calorem & humorem habent, alij duo habent acritorem & acuto spermata adiuuantes, habent quantum uasi enim, id est superius duo uenis & arterias, quantum fibrositas, quantum duo ex recto semine, alia duo sunt adites, quæ sunt arthrosia & purgatis spermata. sicut namq; cum uero spermate descendere aqualis phlegma, quod ad infirmitas retinetur, & emittitur uel dormiendo, uel uigilando, quod semper si quærit, ex quo liquore acuto testiculi magno partem & ardorem recipiunt, unde generantur uicinas coeundi. Habent etiam testiculi nervos duas pendentes, & descendentes à principali esse collis, & fundamento corporis, per dorsum, & renis, qui nerui alios habent nervos concludunt alij uicibus totius corporis. Notandum autem est, quod una uena est propria spermatis, uicibus ubi illa, quæ recipit id spermata quantum alij uicibus, ut uero recipiunt ad alij uentris uis ab omnibus partibus corporis, & ab omnibus ossibus medullis habentibus, quæ uena dicitur illud spermata ad caput, ut supra dictum est, quæ quantum prædictum uentrem talis est natura, una est iuxta renem, altera est iuxta cor & stomachum, terra in prætere, & extenditur iuxta pulmonem, quarta est prope formositatem hepatis, in quo est potestas sanguinis, unde diffunditur per totum corpus, ex cuius superfluitate nascuntur spasmus, apoplexia, diaphragmatis apostemata multimoda, & multa alij passiones. In pectore uero est potestas phlegmatis, unde diffunditur per totum corpus, ex his perfluitate cois fit asthma. Primum enim asthma fit ex corruptione aeris intrantis ad pulmonem, secundam uero fit ex formositate phlegmatis ad caput ascendente, & inde ad pulmonem rediunt: & apostemata diaphragmatis, & apostemata multo generis, & alia passiones conorantur multi uicibus: quæ sunt organa spermatis, quæ ad se trahit pulmo, & se remittit: & omnibus corde uicibus committentibus, & multæ alia passiones, cholera enim potestatem habet sicut in renibus, unde decurrit per totum corpus, ex eius superfluitate nascuntur passiones in renibus, & peria spermata etiam inuolutum, & dolor in renibus generatur: & in seretio, ideoq; aliquando non potest tempore uicibus uel non potest emittere, & in omnibus uicibus usq; ad pedem ponitur. Renium etiam siccitas inde prouenit, unde si cum muliere iacuerit, post pauca

patitur solutionem similem delubri spermati super
renes, & generatur apostemata: ex quo aliquando
procreantur uermes, & similia.

De damnicis humorum sperma de
scendens alterantibus.

Habent autem præfati humores proprias sedes,
& ab illis diuersas, de quibus diximus, in quibus
suas habent potestates. propria est sanguinis sedes
est hepatis, phlegmatis pulso, cholera rubra fel,
cholera nigra splen. ex potestate cholera rubra
quæ habetur in stomacho, quædam fumositas ad
caput ascendit generans ibi dolores, diaphragma
est apostemata, & alias passionis. inde etiam de
scendit catarrhus ad pulmonem, unde nascitur asth
ma, & phthisis, & passio in pulmone. quædam au
tem sperma descendit in capite, & suscipitur à dia
bruis uenis & à durabus arteriis supra dictis. ducenti
bus illud ad testiculos, antequam ad testiculos per
ueniat, descendit per lora illa, in quibus supra di
cti humores suam exercent potestatem, & ibi ac
cipit naturam humoris ibi manentis. in hepate fit
calidum & humidum, in pedore mutatur in frigi
dum & humidum, in corde & stomacho in calidum
& siccum, & in renibus in frigidum & siccu. Sic
ergo sperma quatuor humorum qualitatibus for
matum in renibus, descendit in testiculos, ibique mû
datam & completam recipitur à matrice mulieris:
sicq; homo ex quatuor constat humoribus. In coi
nigatur cuius sperma superabundat, illi similis in
fans procreatur. similis matri etiam hæc causa fit,
quia sperma eius est naturam spermatem uiri.
aliquando tamen uno superante humore non est
similis illi infans cuius est sperma: nam alij huma
res debilitantur propter superfluitatem alterius.
aliquando enim sanis gemoribus infans, uel
infans, uel claudus, uel naso torto nascitur propter super
fluitatem humorum, uel minutionem, quia quam
potestatem habet sperma in loco suo, eandem ha
bet natura in matrice. Item gemorū quolibet pas
sione aliqua occupato, infans similem trahit quali
tatem. Et aliquando ex lacte matris, sicut enim sper
ma uiri habet potestatem in toto corpore, ita na
tura potestatem habet in matrice, sicut enim san
guis, ex cuius subtilitate omnium fit sperma, ha
bet potestatem eūdem per corpora, & sperma quod
inde fit habet potestatem eundem sine uoluntate
hominis uniuersaliter dormiendo, uel uigilando,
sicut enim natura corporis sequendo quatuor ma
tationes in die, mutat corpus secundum illas, sic na
tura mutat sperma in matrice secundum easdem
matationes. Natura humani corporis proprie di
citur subtilitas fumositatis principales sangui
nis: secundario aliorum humorum: & etiam aeris
agrens & commouens ipsum sanguinem in ueni
& arteriis: quæ infusa in carne est temperamē
tum omnium membrorum, restat Hippocrate quod
natura est mediæ gradus in caliditate & humi. &
sepe materid, unde uenit quod quidam sunt cho
leici, & quidam melancholici, quidam sanguinei, qui
dam phlegmatici, quod nulli esset, omnes eiusdem

A essent naturæ, licet non semper ætas enim uel die
ta, seu aliud naturas quandoq; reprimit: sicut qui
est sanguineus, naturaliter est iracundus, tamen u
ram deponit à corde procedentem naturaliter, ali
qua occasione superueniente. Sic ergo natura quæ
scit & mutatur, sed eius proprietates est in diuersi
bilis quia quæ naturaliter est sanguineus, prædictus
est, ita tamen deponit, sicut enim ignis prius acuit,
& postea quiescit, non tamen amittit naturam su
am, sic ille naturaliter prius acuitur, et postea quæ
scit, non tamen mutatur.

De natura pueri concepti in horis sanguinis.

In tribus horis sanguinis, sperma conceptum à
malere in sanguinis mutatur naturæ & informa
tur. homo inde edit? ruber est: supercilia eius gra
uis: uene temporum graues & plene: oculi san
guinei, nebulosi, passioibus semper abundans
testificans rubra, labia tenera, gingiua sanguineæ:
sepe fluit sanguis à naribus: guttur sanguine im
pediatur: inde uox grauis, rauca, debilis: os, dentes,
guttur, & caput sepe dolent, capilli tendunt in
rubredinem: ambulatio moderata: passionis ex
rheumate sanguinis, & synochas, & alia ex san
guine procedentia.

De natura pueri concepti in horis
cholera rubra.

In horis cholera rubra conceptus rubens & ci
trinus, & capilli uene crasse, lata, & plene, & ei
trinæ: color citrinus, aliquando uideus: guttur, &
os, & lingua, amara semper, & siccatissima, cru
ra, pedes, & ossa dolent, rheuma siccum per cor
pus sepe currit: tunc inde nascuntur guta, pas
siones uentris, dolores, ut dysenteria, transuersa
uentris, benecæcia in fontis pueri, in fonte
dolor, ambulatio acuta.

De natura pueri concepti in horis phlegmatis.

Si uero in hora phlegmatis conceptus, albus,
sed sepe pallidus, oculi crassi, delati, aliquando fit
miles: oculi accipiens pulchre graues: capilli fit
ut uox grauis, crassa: graues dormit, & sepe ster
tigiosus abundans phlegmate, ambulatio grauis: pas
siones, nimia uisus, amphimeria, asthma, apople
xia articulis, nephropoma, colica, uoluntas uer
mendi aliquando quartana, paralysis, solutio na
turalis, & alia ex phlegmate procedentia.

De natura pueri concepti in horis cholera nigra.

Si in horis cholera nigra, uultus niger, parum
sibilus, oculi nigri, siccis, acuti: capilli nigri: uox
sibilis, non alta. Risor propter splenem quo pro
cedit ritus: ambulatio acuta, non audax: passionis,
quartana, quotidianæ, mania, mensis oblitio, car
diaca, id est uerberatio cordis, nephropoma, id est
renum dolor, paralysis, phantasia super mentis,
omnis osiam harmonia sibi dolet, & alia quæ ex
cholera nigra contingunt.

De natura humorum, cui concisus fit uisio.

Persecutosi sunt philosophi medici cur naturæ
humorum quatuor bruta animalia non susten
tur, ut de sanguine fiant sanguinea, de phlegmate
phlegmatica, secundum horas, signa, planetas, &
in

in alijs: quod sic soluitur, quia corpus hominis agitur harmonia præditum esse necessarium est, ut facile addiscat omnem ad quæ anima intenditphantasiam. homo enim theologicus in uirtute sapientie cum uia rationis suæ ad uisibilitatē progreditur: & ideo corpus subtilis & agile suscipit, ut facile rationem speculatiuam sequatur. & imitator omnia sic dicitur sit perfectum hominis organum in theoria & practica itaq; multa sua agilitate ex humoribus quando concipiuntur in ipsorum proprietates trahuntur, & ex planetarū angulignori operatione existente uariis fortisur proprietates, ad quæ brutorum corpus non sic mutatur: sed tamen ex prima illarum eis in dicta proprietate omnia unius complexionis sunt. nam breuis materius est ei collatus, unde cum unus sit uelox, alter piger, alius paruus, alius magnus, & in hunc modum, eiusdem tamen complexionis sunt semper. si enim ita ad plenum frequenter numerus, ut homines alijs alijs præuolent & stultitia, & prudentia, ceterisq; intelligentis, neq; sicut in hominibus hora præualeat materia spermatis eorum, ut conuertat illud, & frimet in humorū proprietates quibus hora ille deputata sunt, sed extra infirmitas & natura spermatis eorum trahit uisum & dominium humorū in sui materiam: quia adeo fixum & incommutabile est sperma eorum, ut nunquam omne, sed aliquando ex parte mutari contingat: quod in omnibus certum est: quia in tantū agile & commutabile eorum sperma est, ut uis horarum, & dominium humorum potius præualeat spermatis ad illud commutandum, quam uis spermatis illius, nam & si in singulis horis ternis lingualidominantur humores in unoquoque homine, hora tamen illius semper præualeat uis in cuius horis natus est: nam ex debilitate spermatis aliquando contingit ut minus uigat in homine uis humoris in cuius horis natus est.

ad id gmo

ad uerbo dei

alia de firmis

De immortalis substantia, qualiter uisibili & mortali copulatur.
 Perferuntur sunt alij philosophi porphyrici quomodo substantia incorporea possit uel esse uel iungi in substantia mortali, sed non sicut quatuor elementa cōiunguntur in cōiuntione alicuius substantie, sed animæ spiritus uisus sensuum corporis qui sunt uirtus corporis iunguntur uerbū: & etiam hoc causa non est extranea & cognitione q substantia incorporea sit humilitata ad cōiuntionem alicuius substantie: post cuius cōiuntionem illa substantia tenet se in sua proprietate: & eius differentia semper similitur sit per se: & eius alitudo nunquam est accidentalis, sicut alitudo illius substantie quæ completet eius differentia: diffinitio nem accidentalē differentia corpoream: & nulla differentia accidentalis potest esse firma in sua substantia: hoc dicit Porphyrius ad ostensionē cōiuntionis animæ cum corpore: & per hoc affirmat uerbum dei in sapientia hominis esse ad quod ostendendum fecit illogos: in quibus ostendit differentias animæ firmas & immortales, & dif-

ferentias corporis esse mortales.
 De spiritu quid sit: & qualiter opere tur in tota parte.

Spermatici spiritus uirtutes sunt tres: quarum prima est necessitas, secunda uirtus, tertia organum. necessitans duo sunt operantia: & calor & caliditas, & spiritum animales nature: uirtus uero est complementum: organum uero differtur anima ex opere animæ: spiritus autem ille cuius organo est a corde, porrigit se per arterias & uenas, dans in uenis sanguinem, mutando se in calorem naturalem & spirituales uisū fumus autem progrediens ex calore sanguinis, est nutrimentum ipsi spiritui: qui fumus spiritualis motus se a uenis in arterias, existit animato totum corpus & uisū inuenit: quæ partim uertit in carnē, & partim per poros mittitur ad procreationē plorum. nec solum est fumus sanguinis, imo habet admixtam subtilem spiritus, decurrit per totū corpus. Sicut quia purgatur per hepates: spiritus uero in arterias clarificatur ex fumo caloris a corde ueniens: cuius clarior pars ascendit per quasdam arterias ad caput: & ibi de secundario clarificatur per calorem sursum procedentem a corde: & clarificatus uadit per duas arterias in neruos, qui sunt harmoniarum uentriculorum caputis usq; ad animam, cui ex nimia subtilitate sui cōnexa est anima: per quæ anima ministratphantasiam sicut harmonia tonica corporis: & harmonia illa pereunt corpus. Dicunt Ammonius, Democritus, & alij complures, quod ille spiritus est corporeus: & ipse idem est anima, hac ratione, quod ministrando phantasiam sensibus, & sensus corpori, si uisus se in parte dat corpori sensum, hinc enim accidentaliter probatur esse, quia harmonia capitis eo consumpto necessario trahit alium spiritum per easdem arterias ad nutrimentum animæ: quia si substantialiter uel esset, non esset opus alium astrahi. Unde per huc & ipsa anima corporea probatur. Porphyrius non considerat quidem animam, sed considerat spiritum animatū rationalem, ostendens spiritū hūc in illogos corporeum esse ad opus animæ: non ipsam animā. Sed Socrates, Plato, Aristoteles, & Theodoros platonius, & Andronicus precipue ticos, & Porphyrius & alij complures unanimiter affirmant, q nec corporea est, nec lege loci tenent, nec secinduntur ad quælibet exteriora progressa, non tamen in substantia sua aliqua scissionem patiunt: sicut aer sole illuminatur, sic corpus anima: & sicut aer per solis lumen in propria omnium rerum confert oculis intelligentiam, sic anima corporis harmonia per spirituales suæ subtilis lucem & propriam & secundam intelligentiam cōfert: & sicut lux solis quæ incorporea est solum complens effectum nullam patitur diuisionem, sic & anima. Sicut enim lumen solis quod incorporeū est separatur ab aere & ab omni intelligentia oculorum sine corruptione, sic anima quæ incorporea est separatur sine corruptione a corpore.

impernotis

Empedocles philosophus dicit non esse mirum animam que est substantia incorporea posse separari à corpore, cum ignis qui est substantia corporea possit separari à lignis quibus est iunctus. & re uerū in primam & propriam materiam sine corruptione sicut enī sola lumen illustrandū hominibus sola ut uisus fiat, non indiget ut alterius que utraque quasi ad complementum prioris uisus est, sic & animam dicit Arist. in physica esse quinque partes animam physicam, id est nutrimentum, ætheream, id est sensualem, cœnicam cœtoponem, id est sim ad omnia loca progrediendū cœniconem, id est rationem. Anima enim quoniam generatur à natura corporis, cum natura ipsius corporis uadit ad quatuor elementa inde à substantiis inanimatis, ut ad lapides, ferum, aurū, propter nutrimentum: inde ad arbores, deinde ad bestias, inde ad homines. quemadmodum enim aqua diuiditur in partes que postea rediunt in homine: qui si bonus & purus sit, eius anima in cœlum clara redit. Sed Porphyrius nō consentiens Arist. dicit quod nulli harum partū separari à substantia animæ, cum omnes physici dicant animam nouam de cœlo immitti & associari spermati in matrice, uel puro prius formato: unde si malus fuerit homo, uadit in bestias, & inde redit ad hominē, i quo si bonus fuerit, uadit in gloriam. Porphyrius uero negans hæc omnia, dicit animam potius de bestia in bestia ire, de homine in hominem, deinde in cœlum.

De natura pueri secundū horas humorum.

Notandum autem est, sperma non semper animam ab homine uenire in matrice: sed tunc tantum quando à deo statutum est gigni infantem: et tunc anima sociatur spermati. Stoici dicebant animas quotidie creati: & corpori penes in matrice compulso immitti: & omne corpus nouū, & temperatè creatum, esse mortale. Porphyrius reuocans, ostendens sic opus dei esse debile, cum sit necesse quotidie creati. Sed sciendum nobis est quod anima semper suam uitam firmam habent & habitum ab initio: & sic nō est opus deo facere nouas unaquaque hora. dicit Hipp. quod mulier recipit spermam in prima uel in secunda uel tertia hora noctis uel diei, infans contrahit proprietatem sanguinis, quæ horæ sunt eorum in quarta quinta sexta, cholera tu si in septima octaua nona, phlegmatis si decima undecima duodecima, cholera si. Quod si in sinistra parte matris in horis sanguinis conceptus maneat, pater uero & mater in horis cholerae rubrae concepti fuerint, non trahit melius si quis in ex cholera rubra patris ac matris propter fragilitatem sinistrae partis: & habet causas passionum ex phlegmate uel à cholera n. plus quæ ex cholera rubra non tamen tantū acuminis, quoniam si esset in dextra parte: licet autem in illa parte sit uisus cholerae n. & propter fragilitatem eius sit uisus phlegmatis ibi, tamē infans à sanguine suorum sumit insitum passionum. Si uero in dextra parte sit conceptus in horis sanguinis, pater uero & mater in horis cholerae rubrae, licet plus retineat

figuram à patre & à matre ex cholera n. quoniam ex sanguine, tamen retinet proprietatem passionum à suo principio, id est ex sanguine: que potiores sunt hæc cholera, phlegmatis, spasmus, apoplexia, caustitas, & aliae passionibus transmittendi. habet etiam similitudinem à cholera n. Si infans conceptus est in horis cholerae rubrae, & generatus in horis sanguinis, ex his trahit figuram: magis tamen à suis, à quibus proprietatem passionum retinet: que sunt febri acuta, tertiana, synochus, dysenteria, cephalalgia, phrenitis à cœcitate, & similia. Si uero in sinistra conceptus sit horis paradisi uisibilis suis & genitorum, puella magis retinet figuram sanguinis à patre & matre, quam ex natura cholerae rubrae. frigiditas enim sinistrae lateris superat proprietates passionum: tamen in hys et cholera rubra: que propter frigiditatem minus sunt acuta quam in dextra parte. Si uero in horis cholerae nigrae concepti sunt pater & mater, & infans in sinistra si parte, si puella est, naturaliter melius cholica est, uel paralytica, epileptica, quotidianæ, epileptica, thola, & inæta: similia est etiam patri & matri: nō alio modo potest temperari natura eius si uero sperma est in dextra, non semper nec in paradisi habet passionem, propter temperamentum calidum hepatis, & felis, ex quo hoc est accidentale est ei, non potest prius posse esse naturalis. Horæ autem cholerae nigrae, & castrorum humorum determinantur per causas planetarum. Quod si puella sit concepta in horis cholerae nigrae, pater & mater uero in horis phlegmatis, puella retinet figuram phlegmatis: magis tamen cholerae nigrae, & inde habet causas passionum. Si sit in dextra, magis retinet figuram patris ex phlegmate temperato à sanguine: sed passionum proprietatem habet à cholera nigra non ita acutius, propter calorem dextrae partis. Si conceptio omnia sit in horis phlegmatis, & sperma sit in sinistra, puella est phlegmatica, debilis, quotidianæ, hæmorrhagica, cephalalgica, dolens in omni membro dolens in uentibus, in matrice, & similia: & partim habet passionem à cholera nigra propter affinitatem phlegmatis. Si uero sit in dextra parte pater, eadem potest, sed temperate, propter sanguinem & cholerae rubram. Si pater & mater concepti sunt in horis phlegmatis, puella in horis sanguinis trahit à phlegmate, sed non acutius, propter maiorem sanguinis proprietatem. Si uero pater & mater concepti sunt in horis sanguinis, & puella in horis phlegmatis, trahit passionem à cholera n. & si sanguine aqua inter magis tamen à phlegmate: que passionem temperantur per sanguinem. Quod si concepta sit in horis sanguinis, pater uero in horis phlegmatis, matris in horis cholerae nigrae à sanguine passionem dicitur & figuram à patre: nulli uero à matre figuram, sed tamen debilitat & inæta: si in sinistra est, plus à matre minus à patre: propter maiorem passionem à sanguine, que propter frigiditatem sinistrae non sunt ita acuta licet in dextra essent.

Quod

Quid si puer cōceptus sit in horis cholera nigra, pater in horis cholera rubra, & mater in horis sanguinis, partem figuram retinet ex patre & maiorem in ore partem ex cholera nigra: sed maiore partem passionis habet ex cholera rubra, minore uero accidentaliter à sanguine & cholera rubra, quae passionis aliquantulum sunt temperat. Si in sinistra est puella, plus continet ex cholera ni. minus est à matre, nihil ex patre: passionis ducit ex cholera ni. & sunt acuti. Quid si pater & mater concepti sunt in hora cholera rubra, & puer in horis sanguinis uel phlegmatis, plus retinet figuram patris à cholera rubra, medioerem figuram à matre & minorem: passionis à cholera rubra. & sunt temperat. Si pater & mater concepti sunt in horis sanguinis, puer in horis phlegmatis, & sit in sinistra, maiore partem figuram habet ex patre, medioerem à matre, minorem à phlegmate: passionis à phlegmate & sanguine. Si uero est in sinistra, plus habet à cholera ni. et phlegmate, minus à matre, nihil ex patre: passionis ex phlegmate & cholera ni. Quid si omnium cōceptio est in horis sanguinis, habet figuram à patre: & si sperma matris superabundet & sit sanū, tota est ex patre partem figuram: passionis sanguinis & acuta. Si conceptio omnium in paradiso sit horis, & in sinistra sperma, & matris sperma sit debile, non est illa maiorem partem figuram retinet à matre, minus tamen ex cholera nigra. Si sperma matris est debile, patris uero sanum & forte, totam figuram habet à patre, debilitatem uero corporis à matre: passionis à sanguine, partem à cholera ni. & accidentaliter. Si omnis conceptio est in horis cholera rubra, & sperma patris est forte, & mater debile, totam figuram habet à patre: & si sperma matris est forte, et patris debile, sequam utriusque contrahit formam: et aliquantulum tamen habet à cholera rubra, & passionis acutas. et si tunc fuerit in sinistra, partem figuram habet à cholera rubra, & medioerem ab utroque, passionis uero à cholera rubra uero sperma patris sanum est, matris uero debile, figuram habet utriusque, si utriusque debile, totam figuram habet à phlegmate, partem à sanguine, & cholera rubra. & si tunc in sinistra fuerit, partem habet ab utroque, scilicet partem à cholera ni. et phlegmate: plus à cholera ni. propter frigiditatem illius partis. Quid si aequalia sint & sana, ab utroque continet figuram, equaliter partem uero à cholera ni. et accidentaliter. Quid si sperma abundet et sanū sit, plus habet à matre quam à patre: passionis ex phlegmate. Quid si conceptio omnium fuerit in horis cholera ni. & utrumque sperma debile fuerit, non utroque partem figuram recipit: plus uero à cholera ni. & aliquantulum à cholera rubra et sanguine accidentaliter. Si uero sana fuerint, utriusque figuram retinet partem à cholera ni. & etiam à cholera rubra accidentaliter. Quid si sperma abundet matris, plus figuram habet à matre. Et si sperma patris superabundet, plus habet à patre, & à cholera ni. passionis: si sana fuerit, utriusque figuram retinet, sed plus à matre: & etiam si sperma matris est

sanum, patris uero debile, habet figuram à matre, minus uero à patre. si contra est, aequam habet ab utroque figuram: & cholera ni. si plus superabundet materia, plus habet à matre, passionis à cholera ni. plus, minus à phlegmate, si sperma omnium fuerit in matrici matris eorum in eisdem horis, magis eloquenter erunt, si patet et acutus infans, uel puer concepti sunt in horis sanguinis in sinistra, mater uero in horis phlegmatis: si sperma matris superet, sed tamen debile, à neutro trahit figuram: quia illius sperma minus est, huius uero debile est. Quando uero habet puer principium ab horis sanguinis, sicut autem eius, erunt ab eo figuram. Si pater fuerit semen in horis sanguinis, mater uero concepta sit in eisdem horis, cuius sperma fortis & sanum sit spermate uiri debili, non capiet figuram patris, quia sperma est debile: sperma uero multum fortius & sanius uerit sperma uiri in suo proprietate, sed postea superueniente aliqua passione uel phlegmate uel cholera ni. uel alio humoribus, debilitatur figura matris: & ideo puer non potuit eius retinere figuram. Et quia autem eius pueri est concepti in hora sanguinis: & sicut puer eius sperma reducit sperma uiri sui ad naturam, sperma illud quia est materia pueri accens se in spermate autem, tunc retinet figuram aut si concepti fuerint in eisdem horis: ideo pueri existens in terra ab auro suo uel auro, iustam habet formam figuram, & non à patre uel matre qui sunt in secundo loco, uel utriusque sperma fuit debile: tamen quia opera planetarum semper folent ministrare praesentem naturam secundum imperium suum, uel dissortiam naturam secundum partem numerum. Si uero sperma patris uel matris debile fuerit, tunc nec huius rex, nec secundus locus impediunt quin recipiat figuram ab auro uel auro: & hoc propter naturam & uim loci & horarum.

De conceptione pueri alterata à stellis, & non à parentibus.

Contingit enim aliquando infantem nulli parentum esse similem: & hoc fieri per naturam planetarum nascitur enim aliquando minus, uel castus pedibus, manibus, oculis, &c. Philosophi uero indubitanter afferunt teste Hipp. quod omnia subtilia corporea animata iuncta sit & ligata in planetis & signis quatuorque elementorum nexibus: in hoc approbo autoritate Alexandri imperatoris Macedoniz sic dicentis, quod Natanabus rex Aegyptiorum pater eius secundum opera planetarum cum matre sua Olympiade concubuit: et per suum mathematicam et astronomiam ratione praecauit ut non cognosceret eam nisi in talibus horis in quibus ex operatione planetarum et signorum figuram traheret, non ex patre uel matre. Cōsiderauit enim propter solem uenurum in Leone, et Saturnum in Tauri, à quibus uolebat filium suum nasciturum figuram & naturam principalem retinere, à Leone igitur tenui tenui

audirent

naturæ capillorum, citrini coloris, & aurum asper-
sum & multum, & robur, & quia aquila remittit
proprietatē à leone in hac solo, quia aquila altius vo-
lat ceteris avibus, & acutus videt, ideo Alexan-
der habuit ex proprietate sui signi oculi unū aquil-
inum et nasum, & in sulcibus est præ ceteris, &
quidam est in leone fortior est: sic est tonitruo da-
matus est, ex turo vero cōstitit cornu frontem,
& corpus alitū, & ferocia taurus enim terrā
fudit in gremio simplicis, & opere pio, Et quia dra-
con habet proprietatē in signo Tauri & magnitudi-
ne & ferocia, & draco supra habet dentes acutos,
& alterū oculū, in similitudinem draconis oculos
habuit: & ut Saturnus alior est in omnib. planis,
& in humilitate et subtilitate superat opus car-
terorū planetarū sic Alex. tonam orbē superavit.

De natura duodecim signorum.

Sciendū itaq. est de signis duodecim, tria esse ca-
lida & sicca, Arietis enim ca. est in secundo gradu,
sic in tertio Leo ca. est & sic in quarto gra. Sagittar-
ias ca. in primo, sic in secundo gradu. Alia tria
sunt frig. & humi. scilicet Cancer, Scorpio, & Pi-
scis. nam Citer est luna sedes, Scorpio ha. in pri-
mo, frig. in secundo: Piscis frig. in primo, humi.
in secundo gradu. Alia tria sunt cal. & ha. Gemini
ca. est in secundo, ha. in primo. Libra ca. est in pri-
mo. ha. in secundo: Aquarius ca. in primo, ha. in
secundo. Alia tria sunt frig. & sic. Taurus fri. in ter-
tio, sic in secundo. Capricornus fri. in secundo, sic
in tertio. Virgo fri. in secundo, sic in tertio. Alij
philosophi dicūt q. Gemini sunt cal. & sic. in ter-
tio gra. & Virgo cal. & ha. in primo, & Sagitta-
rius cal. & ha. in principio secundi, & Aquarius
fri. & sic in tertio gra. Ariet. Leo, Sagittarius, sunt
orbales ca. ignis, & sicci, Taurus, Virgo, Capri-
cornus, sunt terrei, frigidi, & sicci meridionales,
Gemini, Libra, Aquarius, sunt occidentales, aerei,
calidi & humid. Cancer, Scorpio, Piscis, sunt a-
quatici, frigidi & humid. septentrionales.

De differentiis speciem planetarum.

Ab his omnib. dicuntur elementa rerū naturas
suis & qualitates predictas & opera planetarum
complentur & perficiuntur per signa predicta. &
quia elementa sunt in signis naturaliter, etiam
ex elementis constat omnia substantia corporea
animata: ergo elementa opus recipiunt planetarū
& signis, & illud aut abutit omni substantia anima-
te corporea, & illud esse natura à signo habet &
illud, id est efficaciam & operationes à planeta.
Naturam enim dicimus in calore, & frigidityte, et
ceteris operationibus vere in utilitate, pulchri-
tudine, gravitate, acelocitate, & similibus, quae
contingunt in animalibus etiam non fuisse in genitoribus.
Multa enim de huiusmodi materia dicturi sumus,
sed in praesenti omittimus.

De allocatione signorum & planetarum.

Quoniam autem sunt elementa ac temporum
mutaciones, quae sunt secundum carism & ra-
tionem signorum & planetarum. Tempore quid-
dem aliud est calidum & sic ut aetas, & hoc fit ex

natura signorum eiusdem complexionis, scilicet
ca. & sic. Aliud vero calidum & ha. id est, ver. si-
cut alia tria signa. Aliud frigidum & sic. scilicet au-
tumnus secundum sua tria signa. Aliud vero frige-
gidum & ha. hiems secundum sua tria signa. Et
unumquodq. tempus secundum naturam suorū
signorum acuit & movet materiam elementariā,
quae sibi est conveniens: quod tamen aliquando
mutari solet. nam cum aetas debeat esse ca. & sic.
naturaliter, tamen eius calor minor & speratur
ex frigidityte, nō ex sua natura, sed signorum.
nam si ex potestate Capricorni & planetis eius ge-
nerentur seu creentur res alicuius anni, ex eorum
frigidityte temperatur aetas calor, et ex illa frige-
giditate in naturalis pluviae currentis & contrarietate,
contrarie nascuntur passiones. Aestate vero
transiente venit autumnus qui frigidus & sic. na-
turaliter est, sed ex Capricorni natura, qui potesta-
tem habet anni, ut dicitur, superatque altera frige-
giditas quae auget frigiditatem & sic. autumnusque
res est contraria quatuor elementis in corpore est
beneficia est enim in illo tempore maxima gravitas
& in temperie. Et ex aestate autem qui nimis
est frigidus & sic. supervenit hiemi magna in temper-
rie. adeo ut superent in omnib. quatuor elem. et
sunt temperata natura. putrefacta enim liquefit
à sua proprietate. Ad aemtem autem vere quod est
calidum & ha. temperatur eius calor ex frigidityte
Capricorni atq. hiemis iam perdit. Deinde calor
veris & aemtem contemperatur hiemis perdit
& Capricorni frigiditate, cuius potestas illa
viget amollicuit unumquodq. lignum suam habet
potestatem secundam suam naturam & morationē
suam. Et movetur natura temporis anni illius qui
pertinet ad signum illud, & erit per frigiditatem
praefatam natura visus mutatur: quia mutata tunc
ha. naturalis calor humane naturae: & quae prima
erat per frigiditatem hiemis & Capricorni, cupit
& putrefacta movetur & acuitur: et generantur
passiones quae sunt propriae illorum temporū: quae
sunt mortifera. Si vero ex potestate laetis & pla-
notae eius, qui sunt calidi & sicci, generentur res
atq. creantur, aetas erit magis calida & facit aemtem
veniente aut aetate, ex calore leonis & solis
eius frigiditas temperatur & hiemis: idcirco tur-
batur veris natura & acuitur, non propter naturā
signi & planetae quae sunt calidae naturae, non pro-
pter naturam solis ipsius qui est calidus, & accen-
do se pugnat contra naturas illorum temporum,
scilicet hiemis & autumnis, quae frigidi sunt natu-
rae: sic natura humana putrida mortifera gene-
rat passiones, quae proprie non sunt illorum tem-
porum, nam si in anno Leonis & eius planetae, in
aestate generentur passiones acuta & gravia, tunc
sunt propriae cordi vero hieme, ut in alijs tem-
poribus eorum quae non sunt propriae generantur
passiones ad cordi proprietatē, tunc ille passioes
magis erit propria cordi Leonis & solis, qui sunt
calidi & sic. quoniam eorū temporū in quibus gene-
rantur, generant aut aliquando passiones primae

tata natura utrorumque. Id est tempore signa plarie
 etque passiones generat alias que non sunt si-
 gnorum uel planetarum uel temporum. Quod autem di-
 ctum est de prædicto signo et planeta que in eis
 sunt propria & que non de reliquis in stellis & signis
 & planetis & temporibus. Sole enim ascendente frigi-
 ditas: cum tamen positus ex sole calor inesse de-
 beat, quod cõferit positus Saturni ex Capricor-
 no, cuius frigiditas terræ acut frigiditate que ad-
 uenit, sumus in aere ascendit, ex quo calor auenit
 hatur. alia uero ex sole calor & siccitas, ex ter-
 re fumo sitate frigiditas & licet aere in illo Capricor-
 ni anno homines grauis in interitum morbus
 cur appareat in anno Leonis descendente sole super
 terræ: et quida frigiditas esse debet natura hye-
 mis reditatis ac uis aer igne & acido turbata
 generat graues passiones, que proprie sunt tempo-
 ris illius, ut dictum est. Similiter apparet in anno
 ceteri, qui ex eius natura ac uis natura aquæ: qua
 acuit, inde ascendit quædam fumo sita in aere,
 ex qua turbatur aer inde frigida & humida sunt
 passiones nõ proprie illius temporis sed signi. Si
 uero annus est libra, ac uis, & acido trahit ad
 se calorem ab igne: & tunc tempus est multo calidum
 & humidum: scilicet hyems, & inde sunt gra-
 ues passiones, que proprie sunt uentis & hyematis
 sunt enim calidæ & humidæ.

De alteratione signorum & septem
 climatum mundi.

Potestas tamen signorum & planetarum non eodẽ
 modo se habet in omnibus partibus totius terræ.
 climata enim mundi septem sunt secundum plane-
 tarum rationem. Anno igitur Capricorni qui est
 frigidus et sicus, est maior frigiditas & siccitas in
 partibus illius terræ que proprie sunt sub planeta,
 id est Saturno, qui est frigidus & sicus: nam cum
 talis partes terræ naturaliter sint frig. & sic. tamẽ
 ex natura & potestate Capricorni, quã habet illo
 tempore, magis mouetur & perturbatur & alig
 terræ que non sunt proprie eorum. Quod si an-
 nus eorum non fuerit, tunc terra non habet ma-
 iorẽ causã eorum nisi in hyeme & uere, scilicet
 per naturam. sed quando planeta superponitur,
 est alia significatio. Ille uero terræ que proprie
 sunt suppositæ lunæ & Cancro, propter affini-
 tatem frigiditatis quam habent, inferant commo-
 tionem in suo anno, non tantam quantum infe-
 runt siue proprie terræ: quia terra illa frigida est
 & humida, sicut Cancro et Luna. Alijs uero terris
 que neq; frigida sunt neq; sicæ naturaliter licet
 inferant contrarietatem et commotionem, ta-
 men parã inferunt. Similiter Leo & Sol maiorẽ
 commotionem dant terræ sub proprie subiectæ
 alijs illi tamẽ que subiecta est Libræ & Arietis, licet
 non dent tantam commotionem quantum dant siue
 proprie terræ, tamen propter affinitatem caloris
 dant et maiorem commotionem quam alijs cum qui-
 bus nullam habent affinitatem. Si uero fuerit an-
 nus Leonis & Solis, ut dictum est, tunc toto illo

anno dant commotionem in latate tribus mensi-
 bus, & hoc ut dictum est per naturam.

De alteratione quatuor partium mundi.

Est & alia in terris mutatio secundum quatuor
 mundi partes, dispositas scilicet ad orientem, uel
 occidentem, austrum, & septentrionem: & secun-
 dum altitudinem montium suã accidentem, et alia
 ualium à sole remotarum. Consideret ergo me-
 dicus an sit mutatio temporum propria an acci-
 dentalis, ut supra dictum est. Accretas quoque color
 nam, figuras, colores, terram autem, positionem ter-
 re in qua sunt gentes, uerum sint consuetudinarij
 an propria: an ueniant accidentaliter secundum
 mutationem temporum uel naturaliter, si enim
 sunt passiones ex natura terræ, aliud exigit me-
 dicamen quã ex mutatione temporum natura-
 liter & accidentaliter.

De discretis propria nature temporis
 passionum, uel non propria.

Inueniendi est enim natura hominis sic cõcor-
 det passioni, & tempore mutationi, an passio sit
 accidentalis & mutatio temporum, an mutatio sit
 substantialis & mutatio accidentalis. Solum enim pas-
 sio cholericæ & sanguineæ mutationis temporum
 concordare, sed & natura patientis discorsare, &
 e contrario. Pithius quoque uidetur est an conueniat
 cum sua natura & passione & tempore mutatio-
 ne, an tantum conueniat cõ mutatione & non cum
 passione nec cõ natura, an conueniat passioni &
 nõ in mutationi neq; naturæ an naturæ & nõ in-
 mutationi uel passioni, an nulli. Ad hoc etiã scien-
 dum est an tempus trahatur, uel praefectus sit, seu fu-
 turum, in quo pharmacum dant infirmo datur. his
 enim ignoratis nec bene eueniuntibus, miratur, &
 cito desipras medicas. Oportet etiam medicum
 nosse utrum infirmitas debeat augeri: & hoc an
 sui natura, an tempore, an passione alia superueni-
 entie: & sic poterit dare medicamen tempore
 congruo, ut uel decreuit deprimat & tollat
 ægrotudinem, uel imminente resiliat, ne nimis æ-
 grotum tardet, nam si leue dederit medicamen in
 morbo adhuc leui, credens paruum fore ægrotu-
 dinem, nihil fecisse uidebitur, quando grãdis in-
 firmitas superuenierit. Sciendum autem est quas-
 dam infirmitates quibusdam esse substantiales, alia
 accidentales. In ætate enim synochas & caulis
 sunt naturales infirmitates cholericæ & sangui-
 neæ, phlegmaticæ accidentales. & ideo nõ eodem
 modo curantur, nam quæ potio conuenit chole-
 ricis per naturam temporis & morbi naturalis
 eis, est contraria alia, & causa alterius morbi, id
 est phlegmaticis. Est enim tempus, ut diximus, et
 morbus illius accidentalis. Si ergo phlegmati-
 co alicui prædictis morbus synochas & caulis oc-
 cupato eandem dedit eiusdem mensuræ medicum
 nam quã & cholericis, ætate eius sanabitur, quã
 eius complexio non est cholericæ & sicca, sed ter-
 tis & hanc cholericis uero dicit infirmi manebit,
 quia calidi sunt & sicci, & tempus. uerum enim
 accidentalis febris in substantialem, scilicet frigida

damque est phlegmaticorum. Oporet etiam si
 re complexionem: quoniam idem experimentum
 & eadem ratio non omni danda est infirmo- cum
 longit enim ut que potius utilis et fuerit in prima
 vel secundo vel tertio periodo, in alijs non conue-
 niat: & ideo secundam discretam egrediendum aut
 rationem ad discretas periodos, discreti eorum da-
 ti purgatis. Attendendum quoque horas scilicet
 et in sanguinis, vel cholerae rubrae, vel phlegma-
 tis, vel melancholice, magis acutur passio vel mi-
 nuatur. Synocha enim in horis sanguinis si acur-
 rit, scias eius originem esse ex accidentali muta-
 tione sanguinis, non a principio cholerae rubrae.
 Mutatur enim sanguis aliquando ex commistio-
 ne, aliquando ex solis ardore, aliquando ex in-
 temperata fatigatione, & generatur synochace qua com-
 motio sanguinis acutur cholera rubra: aqua acur-
 ente quietior sanguis, & synochus & casus gene-
 rantur ex acuitate cholerae rubrae. Si uero eph-
 mera febris acutur in horis sanguinis, scias esse ex
 phlegmate salso coniuncto sanguini quod phleg-
 ma acutur ex affinitate sanguinis solet ueni in
 cholera rubra, & inde solet generari febris ter-
 tiana. Quartana uero si in horis sanguinis acutur,
 scias eius materiam, id est melancholicam genera-
 ri ex puris sanguine sub planeta natiue proprie
 Quod si synocha magis acutur in horis cholerae
 rubrae, non est propria synocha, quia uel mutabitur
 in tertianam, uel in casum. Si uero tertiana acur-
 rit in illis, uera tertiana est & propria, in illam
 enim aliquando mutabitur febris. Quotidia-
 na uero si acutur & mutatur in horis cholerae ru-
 brae, cito uertitur in tertianam. Si uero quartana
 acutur & mouetur in horis cholerae rubrae, cito
 uertitur in tertianam. Si uero quartana mouetur
 & acutur in horis eiusdem, scias principium eius
 non fuisse ex putrido sanguine, sed ex cholera
 rubra perussa in melancholicam conuersa. Quod si
 synocha acutur & mouetur in phlegmate, sicut
 in horis sanguinis, scias generari ex sanguine non
 suo phlegmati salso: & proprie post terminum suum
 completum mutabitur uel in quosdam, uel
 tertianam, licet magis affinis sit tertiana quam
 quotidiana propter calorem. Si uero tertiana phleg-
 matica mouetur & acutur sicut in horis cholerae
 rubrae, minus est periculosa, mutabitur enim in
 quotidiana reddi quotidiana uero fiet quartana:
 & aliquando reddi tertianam. Quod si quartana
 mouetur & acutur in horis phlegmatis, princi-
 pium eius fuit salis phlegmatis, quod uerum in
 cholera rubra incenditur & uertitur in melan-
 choliam, sicut uiride lignum uertitur in uisum car-
 bonem, deinde in cinerem. Quod si synocha mouetur
 in horis cho. ni. minus grauis passio, & uer-
 getur est piger & grauis, & illa infirmitas habet par-
 tem non solum ex bono sanguine, sed etiam ex pu-
 trido: & proprie post terminum suum completum
 uertitur infirmus in quartanam. Si uero tertiana acur-
 rit & mouetur in horis melancholice, subito uer-
 nitur in quartanam. Quod si quartana mouetur in

horis illa firma est & propria, nec mutatur in aliam
 propter predictas passionem, omnes enim alij ha-
 bens moueri & acur secundum predictas horas &
 eorum naturam & rationem: sed scilicet mouentur
 & acutionem ipsarum, bene disceruntur et tacta
 & pulsa, sicut ex predictis horis.

De cognitione signorum secundum
 planetas, diem, & horam.

Scire enim medicum, decet planetam & signum
 in quo arger agrotare caper, et tempus secundum
 diem et horam nam si infermitas fuerit secundum
 signum et planetam, sed accidentaliter ex acutione
 signi et planetae esse, habet aliam distinctionem.
 Si uero medicus uideatur infirmitate per nomen
 romanum est per naturam signi et planetae, per seute
 tur pulsam et horas, ut dictum est.

De qualitate et efficacia emanati pla-
 netarum septem climatum.

Afferunt etiam physici omnia in terris firmis
 & completi secundum cursum et operationem fa-
 perionem corporum: quorum operatio omnis sum-
 mi creatoris circue consistit Elementa igitur qua-
 tuor, signis duodecim, et septem planetis iuncta
 sunt et eorum causas, quatuor habent temporum
 mutationes secundum quas humana et omnium
 subiectorum natura mouentur et acutur: per qua-
 motionem et acutionem passionis sunt. Hec autem
 tem mutatio est uniuersalis omnibus mundanis.
 Est et alia mutatio ex natura terre specialiter et
 planetarum constants in discretis regionibus. Quar-
 dridius enim orbis etiam in septem diuisus est par-
 tes secundum septem planetas, quae per astrolo-
 gium discernuntur. Sciendum est tamen partes illas
 septem non esse continuas, sed in totis mundi
 diuisis, terra enim illa quae est frigida et sicca in
 quarto gradu, sub potestate est Soteris, qui eiusdem
 est naturae. Quae uero frigida est et sicca in
 primo gradu, sub Iouis imperio, qui eiusdem est
 naturae, et qui etiam affinitatem habet cum natu-
 ra terrae communem: maximamque ad gradum perti-
 nentiam. Sed quae calida in secundo, humida in pri-
 mo, sub Martis ditione est, & sine naturae eorum
 est eadem. Sed quae calida et sicca in quarto, soli
 eorum et concedit. Quae uero calida et humida
 in primo gradu, sub Mercurio. Quae uero humi-
 da, in primo, frigida in secundo, habens aliquam
 tulum temperamenti calidi, Venus subiacet. Sed
 quae frigida et humida in primo gradu, Lunae com-
 uenit. Quae uero autem frigida terrarum partes sub
 reminent planetae qualitates, accidentaliter tamen
 in naturam uertuntur planetae alienas. terra enim
 quae ex sua planetae natura proprie frigida esse
 calida esse debet, in contrariam uertitur naturam
 et complexionem. In complexionibus ergo praer-
 latis, deinde etiam in alitudine, et profunditate,
 et erectio, et casta, et harmonia cuiuslibet planetae
 conuenire debet, in totis similitudinem compo-
 sita est, et inde omne corpus firmum uel egrum est,
 unde Andronicus peripateticus afferit nos esse
 secundum nostram uoluntatem: et extra nostram

uoluntatem ambulamus, & etiam cōtra nostram uoluntatem, quando nostra anima ducitur, uel quando accidentiter ex natura corporis aut legi ferore, aut alio impetu mouetur. Monet etiam secundario aut cogente natura corporis ad meliorem cognitionem reddere, sicut enim musculus ne quit chorda falsa sonum reddere, sic anima prauam corpus scilicet libidinosum uel aliud, ratione sui nequit regere: & symphonia influentis artibus anima, id est corpora dupliciter, Andronicus igitur cōmōtionem planetarum & cōpōsitionem mentis assenti uerari: & cetera uita nō esse naturalia animarum animam ex natura corporis consistere, quod quidam uoluerit. Si enim eia dem esset natura, nō repugnaret quin anima rationibus spiritibus, subdiuersis corpus, scilicet ieiunia, & ceteris uirtutibus corporis uita subderet. & ideo dicit Plato in logica, dom iuuenis est per sensum & rationem mandata ab omni prauitate corporis, cognoscens omnem ueritatem: omnia enim prauitas extra natura. At alij elementis corpore cōpōsitis, ipsum corpus animā mouet: quod eorum contrahit qualitates, dicit Hippocrates in Phylis, quod terra est appōsita generare natura corporum. Est autem ut terra alia dulcis & temperata, ita & homines eius dulces & mansueti. Et ideo anima mandat eis per phantasiā suam omnem bonam operationem. Est & alia terra per naturam planetarum acuta, unde eius homines ueniunt bellicosi. Et quia operatio corporeæ materie ligata est quatuor elementis, ideo dicit Plato quod ratio continet ex superioribus, & ministrat homini spirituales intellectus, secundam quem discernit superiora & inferiora, aera & falsis in theorica, & practica, id est in diuina rerum consideratione, & operum faciendorum doctrina & infusione: praxis enim græce, operatio latina, & quia sensus non fit cum imaginatione aereæ, cito diacur ad dissolutiones rerum, unde theorica efficitur: deus enim omnia imprimit, & ubiq; est, & omnia implet, inde dicit Plato quod homines excellentes ante suum tempus, non ex uirtute rationis, sed ex natura corporis suam praxim adimplebit. Et inde affirmat sicut, quod terra per operationem planetarū generat naturam corporis: natura uero corporis mouet corpus in conductus uirtutes malas, & mutationes malas: et mutatio quatuor temporum fit per duodecim signa & septem planetas: maior est autem per Lunam & Solem. Luna uero unoquoque mense mundam perambulat, & dat motus quatuor elementis. Sol uero quatuor tempora anni condicit, scilicet uer calidum & humidum, quod si non esset, sed sicut ut quidam uolunt, siccerentur gramina, non autem auferrentur uel forentur: & alia inconuenientia essent, si er tunc siccus esset.

De natura cōiunctionis & adiuuacionis quatuor elementorum.

Afferbant falsō quidam philosophorum quōd homine mortuo humores separarentur, & ad

proprium rediret nauerant, ut sanguis in aërem, cholera rubra in ignem, melancholia in terram, phlegma in aquam. Hippocrates autem & Aristoteles & alij philosophi assensum delictum & mortuus humores in terram redire, diffemi ueritatem Socrates & Hippocrates & quibusdam alijs phylis dicentibus quod quatuor elementa nullam patiuntur detrimentum à sua substantia, sed remanent integra, nec cōiunguntur in cōiunctione corporis humani: sed quatuor differentia accidentaliter egrediens ab illis quatuor elementa temperat & regit humana corpora, que pectam illis corporibus: sicut albedo uel nigredo consistens accidentaliter in corpore destructio perit: & aliqua differentia deflata non patiuntur illa elementa aliquod damnum: quia semper sunt fixa & integra in sua substantia. Dicunt enim Aristoteles & Hippocrates, quod omnis creatura incorporea penetrat totam substantiam, cum aduenit inus & extrahit illa differentia, sicut in corporea, est ueniens ad humana corpora ab illis quatuor elementis aequaliter inus & extra, sed illa differentia tantum est extra & non in figura incorporea, nam fit illa differentia est aduicta corporibus humanis ut illi dicunt, tō illa corpora per illam differentiam inus & extra essent ubiq; eiusdem nature & eiusdem coloris, sicut aqua ubiq; in tota substantia per calorem calida, per frigus frigida, ergo sicut calor & frigiditas que sunt accidentales differentie aquæ, possunt separari ab ipsa & desint permanente substantia ipsius aquæ: sic illa differentia quando accidit corporibus nostris perit, remanente natura & proprietate nostrorum corporum: quod differentia accidentaliter apparet extra, & potest defrui, sicut ipsa corpora sunt mortalia. Dicit namque Hippocrates, sicut nulla substantia incorporea habet nutrimentum à differentia corporea, sic nulla substantia corporea potest euenire à differentia incorporea, unde testante Hippocrate aer & aqua & ignis iunguntur & cōiunguntur unū, quibus terra propter uirum inuicem pōdenotatam requirit aduigi, sed mandat suam frigiditatem & siccitatem que temperat illa tria, & sic complet naturam corporum, sicut mortuis omnia illa redduntur in terram. Et ideo forisandum est quod terra secundum grauidinem suam non potest afficiari alijs tribus elementis in cōiunctione humanorum corporum. Nam postea illa tria propter grauidinem terræ non possunt explicare suam operationem, sicut aqua turbulenta & commissa terræ non potest se mouere, nec in aliam partem suam uim emittere, item sicut uiscosa quod turbati sanguis & cholera ueruntur in melancholiam, melancholia uero in nullum supradictorum nisi in phlegma, & de phlegmate in alios: ita aer ignis & aqua ueruntur in terram, de terra in huiusmodi, & de humiditate in alia elementa.

De mutatione elementorum qualiter fit.

Supradictum

Supradictam hanc mutationē vocant physici hoc modo terra enim creta eius unaquaq; hora ex mortalitate corporū uertitur in aquā quā subtilitas caliditas uertitur in aerē: subtilitas autē aeris caliditas uertitur in ignē. sicut enim aqua amens humiditatem suam uertitur in terrā accidentaliter, sic terra inde creta eius accidentaliter amittit tunc siccitatem suā, & uertitur in aquā, & sic consideratur naturam aliorum elementorū. & ideo dicit Aristoteles q̄ nullum difficile aut dissolubile nomen est fixum & firmū circa aliquam substantiam. nam illud quomodo dicitur per supradictā creaturam q̄ terra uertitur in aquam, aqua in aerem, aer in ignem, sic ignis ingrossatus & infusus uertitur in aerem, aer ingrossatus uertitur in aquam, aqua ingrossata in terram quae, ut dictum est, in sua infimali sunt corpora nostra. Corpora uero nostra uertuntur in terram, & unumquodq; uertitur in aliud. Et ideo dicit Aristoteles quod hoc quatuor materiam non habent hęc supradicta nomina fixa & stabilia sibi: sed proprie dicitur substantia, nam in quodcumq; uertitur aer uel aqua, tunc dicitur substantia.

De mutuis cōuersionibus quatuor elementorum.

Conueniunt autem & differunt elementa differentijs & qualitatibus. sicut enim aqua frigida & humida contraria est igni, & mutat eius proprietatem ignis uero calidus & siccus terra frigida & sicca: aer calidus & humidus, aqua frigida & humida: & his qualitatibus ad se inuicem colliguntur attrahētes semper cōsimiles qualitates: ut aqua terram siccam frigiditate deinde contemporane se in contrarietatem siccitatis terrae per se ipsam frigiditatem trahitur ad humiditatem aquae siccandam: ita etiam humiditas aquae ascendit ad ignem trahit per aerem illuc, & ita uel amittit se contrariū sibi uel attrahit. Aqua igitur per frigiditatem suam in terra iuncta à terra trahit frigiditatem & non siccitatem: aer uero per humiditatem conueniens attrahit illam a ignis uero aeris per caliditatem conuenit, & illam suscipit ab aere unde dicit Aristoteles quod duo sunt genera aeris, unū ex humiditate aquae, aliud ex humiditate ignis, qui suam caliditatem & siccitatem mutans uertitur in

fumosiū materij. hoc factū attrahitur supradictę materij quę est fumosa & calidior quibus duobus generibus iunctis efficitur aer, qui aliquando ex frigiditate & humiditate aquae uertitur & inuoluitur: & inuoluitur amittit suam caliditatem, et sic uertitur in suam materij ex qua fit, id est aqua. ex eius enim consistit humiditate, ut dictum est. aqua uero si de terra, inspersatur & amittit humiditatem. Recipit aqua & terra siccitatem, & in eis in redigitur naturam. Nascuntur ex his coetempore corporum: nam aer intra ignē & aqua flammam tribuit calorem ignis, & in aqua acuitur & calidus, & fumositas illa in aerem surgit, & inde aer turbatur, & enim frigiditate contrahent à terra, & calore defurum ab igne. Noscent autē sunt naturę seu qualitates corporum: oīo intemperata scilicet, & quę conueniunt omni animali, scilicet calida, frigida, humida, sicca. Calida & sicca, calida & humida, frigida & humida, frigida & sicca. Nona uero solū homini conuenit, & eius solam temperat naturam. Et ideo uult esse nosse quę harum oīo sunt substantię: & quę differentie, in igne ergo calor eius est differentia uirtutis ipsius quo colore amoto attrahit siccitatem, & remanet quedam fumositas calida quę est substantia: aeris uero differentia est calor qui designatur & reuertitur saepius, ut dictū est. substantia uero eius est humiditas, quę aliquando desiccatur ut solet fieri quando uertitur in terram. illa enim siccitas est et accidentalis, quia & sicca tunc est accidentalis si daret frigiditas. Nam dum redit in suam propriam naturam, amittit siccitatem, semper aerem est humidus. Et sciendum est quod aquę humiditas est idem quod eius frigiditas, nec sunt habende pro duobus differentijs, sed pro una uirtute. Nam ex nimia frigiditate aeris fit nimia frigiditas aquę unde in aqua differentia est eius humiditas. Siccitas autem terrę est differentia postea tamē remoueri à terra eius siccitas, licet uolentur eius substantia: est enim cum ipsa frigiditate. Verum est ipsa postea remoueri à terra, est igitur eius substantia humiditas, in primis enim terra sua humiditas & eius siccitas remota est frigiditate quę est eius differentia terra uertitur in humiditatem.

CL. GALENO ASCRIPTVS LIBER DE NATVRA ET ORDINE cuiuslibet corporis.

ICET te scīs charissime nepos gręcis literis eruditū ad hanc disciplinā posse pertingere, tamen ne quid nobis potest ad memoriam denegetur, ex libris medicinalibus Hippocratis in uia latina feci quod quędam et fideliter tradidi, daturus tibi autem patris mei herū, ex quo uultis rationē cognoscere ut nobis se potest quanta fuerit ingenis nostri sapientia. Nōc

uero tibi corporis uniuersū naturā & ordinē aggrediar explicare. Corpus igitur hominis ex quatuor humorib; constat, autem habet in se sicut quatuor humores, cholera rubra, cholera nigra, & phlogiston qui quatuor humores habuit uel dominatur in hoc suis, sanguis dominatur in dextro hanc in hepate, gnos accit uel crassa sic & cholera nigra quatuor dominat in sinistra uero hanc, id est in splene cholera nigra dominatur. phlogiston autē in capite, et alio parte in uisceribus parte sanguinis da

minatur in corde. Virius autem ipsarum talis est. sanguis est feruens, humidus, & dulcis. cholera rubra est amara, ignea, & sicca. cholera melancholica, id est nigra, est acida, frigida, & sicca. phlegma vero est frigidum, silium, & humidum. Hæc omnia crescit cum temporibus. sanguis enim crescit tempore ab octavo idus h. h. usque usque in octauum idus maij, & sunt dies xxi. cholera vero rubra in astate ab octavo idus maij usque in octauum idus augusti, & sunt dies nonaginta. cholera autem nigra autem ab octavo idus augusti usque in octauum idus novembrii, & sunt dies nonaginta. phlegma vero huius ab octavo idus novembrii usque in octauum idus februarii, & sunt dies xxi. Hi quatuor humores hæc idem patientiam die ac nocte. sanguis enim dominat hauri septem ab hora noctis nona usque in horam diei tertiam. ex inde dominatur cholera rubra usque in nonam diei horam. deinde cholera nigra dominat ex hora diei nona usque in horam noctis tertiam. phlegma autem dominat ex hora noctis tertiam usque in horam noctis nonam. Hæc omnia habent respiraciones suas per singulas partes corporis. sanguis per nates, cholera rubra per aures, cholera nigra per oculos, phlegma per os. Dissiditur enim liquoratur humores per quatuor partes, id est phlegma in pueris ab infantate usque usque ad xiiij. annos cum sanguine. exinde cholera rubra dominatur usque in annos xvi. & exinde dominat usque in annos xliij. maxima pars sanguinis cum cholera nigra dominatur exinde usque in summam ætatem phlegma, sicut in pueris dominatur. Præterea hi quatuor humores faciunt in hominibus tales mores. sanguis facit homines boni uoti simplices, modestos, siliidos, eucharysticos, facit plenos. cholera rubra facit homines iracundos, argutos, acutos, leues, macilentos, plurimum comedentes & cito digerentes. cholera nigra facit homines siliidos, cū iracundia, auaros, timidos, tristes, sedulos, immodicos, habentes sepius cicatrices nigras in pedibus, uel in alijs membris. phlegma facit homines compositos, imaginantes, inter se cogitantes, cito afferentes canos in capite, minus audaces. omnia ergo que calidas habent uirtutes in superioribus locis corporis dominantur. Pulsus autem sunt hi quatuor humores habent uel faciunt sanguis enim pulsus facit plenos, hūidos, æquales. Cholera rubra facit pulsum tenum, citatij. Cholera nigra facit pulsum plus tenum, sed tabentem, uel in percussum, & imperitatem. phlegma facit pulsum minus plenum, hūmectatum, æqualem pondere. Hi humores sine se esse nō possunt, & in omnibus ætatibus dominantur. Quoties ex his humoribus aliquis excreuerit, tunc facit ægritudinem longam. & cause ueteris pro sua uirtute, & temperantiam, & æqualem, & æqualitatem pro corpore ætatem. omnia hi humores singulis partibus faciunt, quoties quisque eorum augmenta acciperit, & tunc longam ægritudinem facit si imperant medicis habuerit, aut certe negligentem, aut qui causam non intellexit,

aut ex quo humore ægritudo nata fuit. & quidem tunc diligens & doctus ægritanti potest succurrere. si uero negligens fuerit, non intelligens, tandem protrahit ægritudinem, quando manifestum humorem ipsius tempus. & alius exterius humor augmentum accipiat, ita ut ille humor excludatur ex quo ægritudo fuerat nata. nam sicut ex causa sanguinis, qui sanguis est dulcis, & calidus, & humidus, ac currendum est sic adhibetur et contrarium, quod sit frigidum, amarum, & siccum. si fuerit causa cholera rubra, que est amara, acidis, & ignea, & sicca, & acris, debet adhiberi quod sit frigidum, & humidum. Si autem cholera nigra fuerit causa, debet adhiberi, cum sit frigida, & sicca, & acetosa, illud quod est calidum, & humidum, & dulce. si ex phlegmate nata fuerit ægritudo cum ipsum sit frigidum, silium, & humidum, debet adhiberi quod sit dulce, calidum et siccum. Hæc quando adhibita fuerit, tunc & peritus medicus inuenitur, & æger cito ad sanitatem reuertitur. Hæc tibi pro nostri memoria religiose nequa dedi, maiora te putans adparum.

De dispositione plastinationis fetus in utero. Expositione membrorum quo ordine uel quibus uisuris, uel quo schemate homo in utero uero tero plastinetur, hic docemus, exordium capite sumentes. maioribus enim nostris, Apollini, Hippocrati, Apollonio & ceteris anatomicis phœti mortuorum uiscera scrutari, ut hoc sciret unde uel quomodo morentur. hoc autem uobis facere ipsa humanitas prohibet, eo quod ipsa scrutantibus omnia manifesta atque aperta sunt. & quid dixerunt? Caput mortuum commissuras habet quinq; angulatas se inuicem continentes: sicut summus anatomicus philosophus hic memorans dicit, masculus in galca commissuras habet quinq; femina uero in circuis commissuras habet, cui galca superposita est quam Graeci cranium appellant: quæ coloret membranis, & superposita est concis que habet causa decora, sicut et ut ab illu et frigore oculos custodiat. Vbi uero galca est, subiacet tempora, quæ cōtinent spiritalis uenis cerebri, quibus superposita sunt supercilia, ut hi copiosius sudor frū adueniat. op polita statione pilorū cōtineantur, donec excolli ab oculo sudor auferatur, uel quocumq; modo cōtineantur. Ex nate cerebri foramina ota sunt duo, per que tenuissimæ uenæ dextra leuissimæque rias inuicem sibi committuntur. tunica sunt quatuor uel quinq; primo tunica appellatur. ceratoides se cunda choroides, tertia oënomides, quarta inuferoides, quinta cristalloides. superposita sunt ossa oculi que malis uocantur. Dentes etiam habent uiri xxxij. moleres autem xxx. auctor Apollonius memorat, dicens dentes usque ad caninos singulas habent radices. Alij uero ueteres qui molera dicuntur, habent ternas & quaternas radices. Parto lingua subiacet que cooperit canalum spirituales quem Graeci pneumaticum dicunt, quem eandem modo aperit, modo claudit, aperit enim ipsi.

spiritualem carnalem quādo loquimur clauditur
 rem quando manducamus quod probare possimus
 quando formā cibo vel potu sumus, & cōrret
 ex supra dicto cibo in spirituales canales aliquid
 frām tenuis consequitur, donec impellente spū
 in illud repat, & in propria iterū reuocet hūc
 gaze dextra leuāque parte glandule supraposita
 quod autem superpendit unā appellatur, post
 quam cauerit hinc disq. per quas sit infusio vel ra
 pus, quod Graeci anarthophoma uocūt, naresq.
 cum supradictis caueris inferunt & per eadem
 usq. ad cerebrum tendunt. Aures uero usq. sunt au
 ditioe sicut rerum natura composuit ad cerebellū,
 & a cerebro descendentes faciunt exhalationem.
 Cōiungitur autem gula pulmōi. Pulmo uero in
 modum lateri ferrati foliis est constitutus alter al
 teri spiritū tradens, & implet peccoris arcana. Sto
 machus autē uentri coniuñctus est, qui infra pen
 nas pulmōis medium possidet. Cor uero uentri
 habet quatuor: duas quae spiritum continent, &
 duas quae sanguinem trahunt quae spiritum conti
 nēt pulmōni affixa sunt, quarum forma sicca, cū
 concatenatione totum per corpus sanguis distendit,
 & sic uenae pulsum reddunt. Pulvis ita moritur,
 modo recipit sanguinem, modo repellit. Cor ue
 ro, ut diximus, est cōiuñctum pulmōi: in sinistra
 parte dominationē tenet: circa polmū est quod
 Graeci pericardium uocant, attingens extremas
 partes pulmōis. Sed hīc posita sunt precordia,
 quae Graeci diaphragma uocant, continet autem
 pulmōis substantiam a uentre usq. & quae intellu
 nacenti inuicē sunt latera & spina. Venter autē uen
 tris habet duo, unum proximū membrum quod
 Graeci pericardium uocūt in sinistra, manducans
 hoc Graeci stomachum uocant: aliud uero in dexte
 ra parte circa secur positum est, extensum usq. ad
 longanem quod Graeci pylorum uocant, inde ad
 utriq. partē renes deinde uero inest folliis uesiq.
 in sinistra parte positus est spen, oblongus, uētri
 cōiunctus: continens membrum tenuis, habens
 pinguisimas uenas, quae in uentra tegunt & cele
 stantur: hoc Graeci epiploon uocant, ab ebo ex
 tensum usq. ad renem sinistra, subiacet autem sub
 hoc intellum quod Graeci colon uocāt sub hoc
 autem est locus continens longanem, qui uen
 ctus est uesiq. habent collum longum, quod uere
 non inest. Velica uero renibus cōiuncta media u
 masq. ex quibus renibus de currit ad renos qui
 bus testiculi pendunt, quos Graeci uocant crema
 steras, à quibus inuicē sunt uenae tenuissimae quae
 sperma deducūt ex cerebro: uentraq. ex spū me
 dulla. Venis quoq. testiculos uesiq. manifestū est:
 sed alio schemate formati sunt uicē. Testiculi uero
 testiculi breuiores & fragiliores sunt, nam quae
 maiores habent, uirgines appellantur. Ignoramus
 nescimus est unam esse uirg. & mulieribus interio
 rum uiscerum compaginatum lineationē, sed mul
 tie sunt tunicae testiculorum: prima eustrophes, id
 est bene rectora: secunda pericochliades, id est cir
 cūuoluta: tertia perizonia, id est circumuoluta
 A
 tunica: quarta uero tunica tenuissima arcys, id est et
 te appellatur. Similiter & matris habet subiecta
 membra quibus continetur: quae Graeci cysticae,
 id est genitalia uocant: uenas est uesicula uentris,
 ita est matris, mulieris coloma. Matris enim nat
 uraliter fragilis et mobilissima est, cōstitans exter
 ius, & paruisimis uenulis, & uicinis duabus, ex
 ternis nētis est firma, interius carnosā & mollis,
 quae est directā contra medullas: cuius uentus in
 bus foraminibus erigitur usq. ad longanem. So
 miltu uero est matris, in qua sperma mīscet, quā
 do cōcepit celebratur natura uolente, id est uir
 foemine, & mulieris sanguine: quibus & uirile spe
 ma sanguis miscetur esse. Vnde et materies uicē
 conflagrantes appellatur ex cōiunguntur pe
 terra uel matris natura. Nunc dicitur ab im
 pēris, quomodo sperma sanguis esse potest, cura sit
 alibi. Nos tamen certa ratione probauimus. A
 re enim ut ei natura tribuit, est colore uisibile
 quādo autem in temperatū mouetur, spumam al
 bam emittit uel si uirū in grū in quolibet uase ex
 gitatur spumam eam didam faceret. Similiter uero
 ratione & sanguis feruere cōstitit in albedine
 uentur. Oportet enim cōiūctio sit uel uires feruere
 infansiam si quales cōstituit, uires cōceptus
 fiet, intrinsecabilis est in albedine sicut. Cui
 to enim tempore mater cōcipit, aut in initio pur
 gationis, aut in fine, nam purgatio sperma corre
 pit, plurimo usu sanguinis matris superare. Tem
 poribus certis inuicē componit ang. locum in a
 tero matris manifestū est in uicem em. figura
 matris in xl. diebus, ab ipso in diebus xxx. Qui
 uero xl. diebus matris ex uel uenose impugnat
 uel uires. Manifestū est enim infans in uicem
 uero matris in uicem formam. Prima enim mensis
 tertia seminis congregata in umbilico, & in diebus
 est cōgregata sanguinis. Secundo mensis capilli
 sio corporis inuicem tribuit. Tertio mensis ung
 lae atq. capilli nascuntur, & motum facit uires le
 deo, & quarto mensis mulieris natusque sunt, quae
 Graeci ueritas uocūt. Quinto autem mensis
 mensis signum atq. uires in demōstrat. Sexta
 mensis facit neruarum compositionem. Septimo
 mensis medullas confirmat. Octavo cū pellicula
 esse cōstituit. Nono uero mensis uires uel mouet
 infans. Infans uero masculus in dextera matris
 continet, foemina uero in sinistra. Nam & hec
 signa procedere solent, q. si masculus fuerit in utero
 matris dextro, uel uires uel testis sinistra.
 Dem ergo infans in uero matris est, oculi gen
 oppositi sunt, unde hoc probauimus: quia genua
 tumētia, oculi autem concui, id est per renem
 natura ita natura in uel uires uel uires gen
 Dentēs autem nostri eugena sunt quod dicitur
 do linguae infans uero dum dentis non habent,
 uagn. dum uero duos uel quatuor dentes habuer
 rit, molisitat, dum uero os dentes repluerint, ha
 C
 lū crōre
 iuu

quoniam dentes enim nostri quos habemus, alij uocantur symonones, quos caninos dicimus, quos ad frangendū habemus. Dentes enim nostri ossa nō sunt, nec medullam habentideoq; omnia ossa edesingunt, sed a siccitate humoris et capitis oriente utiuntur, sicut enim assiduas humor ex alto in nasum uentis perforata dentes utiuntur a capite.

De cognoscendis febribus.

De cognoscendis febribus omnibus superius scriptū est, nunc illud sciendum. Scito quod maxime iam dixi primum cognoscendas causas & origines & species febrium, & ut sciamus que sunt generales, & que sunt speciales, id est que sunt ueræ, & que non sunt ueræ, & que sunt tropicæ, & que sunt acutæ, uel que sunt simplices, & que sunt duplices, uel que sunt que cum alijs febribus geminatae hinc, & quomodo accedūt, & quomodo recedant, id est qualiter moueant, et qualiter declinent, & quibus horis diebus, & noctibus, uel quibus horis peroxissimas, id est commotio tenent, uel quando faciet paroxysmum, id est declinationē, quidne significent, & quo agniti docant considerandum est: & iterum uirtus agnoscenda, qualitas, & impetus agnoscendus, & quantitas: ex hoc cō uirtute mortisq; iudicia maxime, & ex pulsū, & consideratione ur-

inae, ac genus febris praesidere poteris, si bene assiduas lectionis doctrinam uti uti necnon ex alijs signis que nosse Hippocrates in prognosticis probat: & futura ante praedicat. In dicit enim: & quasi tacite loquitur agnoscendis color, uisus, uox, tactus, uisus, pulsus, facies, & hinc, & corporis habitudine: que omnia in egressu diligenter colligenda sunt, ut sciamus manifeste quid teneat, & quid relinquitur, & debeat, & ne forte hoc ignorantes egressu leuissimas addas: & illud in his, ut collideris in omnibus, semper agnoscendis regionē, qualitatē, temporis uisum locorū, ac uti temperantia, temporum mutationē, etatem, contactum, & agnoscendis, naturam corporis, animi uigilē, causas & originem necnon & illud, ne ut animi aut corporis uisio agnoscenda nota sit, ut ne extraneas adueniat ex cibo aut potu, uel ex corruptela uerū: quando enim hoc omnia consideras, tunc ratione ostendit & uere esse cognoscens, & optime facies quod ad hoc omnia facere & essentia: quoniam tunc medici beneficia minime, quidō non in suo tempore aduocata offeruntur, aut natura corporis & morbo fugata beneficia nō sunt uti agnoscendis omnia diligenter praesidio, & praesens atq; cognita causa, ut dixi, suis curis suisq; temporibus curanda.

CL. GALENO ASCRIPTVS LIBER

DE ANATOMIA PARUA.

Q.

VONIAM interiorum membrorum corporis humani passiones erant ignotae, placuit ueteribus medicis, et maxime Galeno, ut per anatomiam brutorum animalium interiorum partes manifestarent. & cum quaedam bruti

animalia, ut simia, inueniant nobis in exterioribus sensibilibus, ita secundum interiorum possessionem nulla inueniuntur adeo similia ut porci: & ideo in eis anatomiam fieri delinquitur. Est autem anatomia, rebus diuisio membrorum, quae sic fit. Porci debet inueniam ponere, & per medium guttur incidere: & tunc ubi primum lingua occurrat, quae de uertice & simularum quibusdam neruis alligata est, qui tonitru dicuntur, quia cum ipsi cerebro ueniunt ad pulmonem, & pulmone ueniunt ad linguam, per quos lingua mouetur ad uoces formandas. ibi uisum sunt quaedam carnes glandulosae quae dicuntur farynges. Qui colligit humor, in eis facit belcos. In radicibus linguae oriuntur duo meatus, scilicet trachea arteria per quam transit aer ad pulmonem: & oesophagus per quem transit cibum ad stomachum: est trachea arteria super oesophagum sita per quam quaedam chylus est quae dicitur epiglottis, quae elicit aliquando, ut cibum et potus per tracheam non descendat, & aperitur ut aer intret & exeat. Inter tracheam arteriam & oesophagum est locus qui dicitur siphon, id est inter duo principia, in quo aliquando humor colligitur ad apostema

quod dicitur angina: aliquando pars est intus & pars extra & dicitur squama: aliquando est totus oritur & dicitur synchia: tunc debet separare tracheam arteriam ab oesophago, & inueniam pulmonem & cor. Cor uero dicitur sinistra parte, & palma in dextera, quoniam quilibet in sua capsula continet. In capsula uero cordis colligitur materia quae facit synchiam in capsula pulmonum colligitur materia quae facit peripneumoniam, et tunc in dextera quaedam uerum quae oesophago dicitur, quae ab hepate uerum per medium diaphragmatis, & subuenit inferiori uerum cordis: & si arteria de qua sunt omnes arteriae quae procedunt ad membra in quibus sunt pulmones, quibus mediantibus, cor allegant est pulmonem, & tracheam arteriam, & siphonem pulmonum, in quibus colligitur humor qui facit faryngem, aliquando colligitur extra eas et facit anhelum, et aliquando intus et extra eas et facit orthopneumam. Et quod pulmō sit caerniosus, potest probare si cum calidissimo tromulo infuset. Sub illis membris est panniculus qui dicitur diaphragma, qui diuidit eam a nutritio, qui coniungit tenentibus costam, in quibus colligitur humor qui facit pleuritica. tunc debet reuerti ad interiora et ad nutritio, et capere longissimam oesophagi usque ad septimum spodyum, et ibi in pituitos stomachi supra diaphragma: quomodo uerum inferius, sub illo mecho est interitus quod dicitur portioarium. sub portioarium est duo denarius duo denario scilicet, sub sensu orbem, sub orbo facies, sub facie longuam sunt sicut quaedam

aliam munitur

clia intestina que lateraliter iocant, in quibus est
 diacapsula. Ex dextra parte sub fundo ibi omnia
 est hepatis posita, in cuius substantia est quasi que-
 dam vesica, que cyllis fellis appellatur, & super hoc
 par sunt duo pinculi, gibbus et sifac, qui sunt im-
 plicati velut rete, quod apparet tibi pinguedo, & di-
 cis grossus gibbus, qui ante subula sitae: qui pro-
 cedunt usque ad splenem, per quos venę transeunt, per
 quas melane holla ad splenem ex hepate mittunt.
 Est autē splen membrū oblongū in sinistro late-
 re positi, loca que sunt sub splene & hepate dicuntur
 hypochondria. Tūc debes omnia intestina ex-
 trahere, & tūc occurret tibi in medio spinae arteria
 magna, sub qua & vena magna continet, que
 arteria sit de omnib. arteriis capitis, que de recto
 condensatur in venam magnā & arteria que de-
 scendit ad lumbos, & ad fe vasias arterias trāsmittit
 et tam dextrorsum q̄ sinistrorsum ad inferiora.
 Vena autē magna sit de venis capitis cōdensatis,
 que venit usque ad renes, & bifurcat, & ibi sit caua
 vena, in qua infunduntur capillares venę, que
 per nimia paruitate sui videri non possunt, per
 quas urina cum quatuor humoribus venit ad re-
 nes. Sunt inter ea autem & renes quodam mēbra
 oblonga & concaua in principijs lumborum po-
 sita: & in renibus decoloratur urina à quatuor hu-
 moribus, sic inuenies tibi duos meras qui urete
 res dicuntur porri et per eos refertur urina in ue-
 fica, nam infunduntur vesicę, qui etiā transeunt per
 quendam panniculum, quo omnia intestina præter
 longiorem claudunt, qui vocat̄ epigome cin-
 ctura memon, quo aliquo erupio cadit intestini in
 oclibum, supra quem est quodam pinguedo que
 vocat̄ omentum: supra omentum est lumen.

Nunc de anatomia matricis dicendum est.

Sciendū est autē q̄ natura hoc membrū in mu-
 liberib. dispositū sit quicquid in toto mēse de sus-
 pelluitate generat̄, ad hoc membrū in cōstituto
 tempore tanquā ad sentinā totius corporis mitto-
 ret, & inde mulieres naturaliter mensinas habue-
 rūt. Est etiā hoc membrū ager nary, qui excubif

ut fructificet, in quo aliquid ut in bonā terrā fer-
 men cōpit, quod adhuc in ea, & per actionē coo-
 perito naturę calidę, & spina mediante inferius
 scindit̄ more graui, ut sic ramulcos emittit per
 quas radices ut ora quibus indiget matrici, &
 per que nutrimentū sibi ministrat, & lunus for-
 tus, & sic postea a clidē virtutū, ut sepe à me tobis
 dictū est, si bene recollas, futurus lectus generis
 & augmentat. Est autē posita matrici super intelli-
 ma, & supra collū eius est vesica, et sub ea longior
 est et interius est iuuia. Tūc debes scindere manū
 eam per medū os, ubi inuenies duos testiculos sit
 perpositos, per quos sperma mulieris mittit̄ ad ma-
 tricē, et ex eorū mēbris fit fetus. Habet autē matrici
 sepe cellulas, & si p̄grāta est, in ea factum inue-
 nies, supra quē vides quādam tunicā quasi quan-
 dā cutis, que scindit̄ dicit̄, que r̄p̄itur quāda
 fœta recalcitrat ad eorū que abigat matrici &
 fœti vena per eam trāscit̄, nutrimentū ad ma-
 tricē et ad fœtū trāsmittit, et illi meras quibus seu-
 nus alligat, dicitur coeylidones. Est etiam ibi quā-
 dam magnus meras qui umbilicus dicit̄, qui r̄p̄-
 nitur iuxta matricē in quantitate quatuor digitorū,
 ex cuius ligatura sūt phlegmonē in umbilico.

Nunc de anatomia cerebri videremus.

Debes ergo in summitate capitis incidere, &
 remota cute inuenies pelliculas quasdam que di-
 cuntur musculi, sub quibus inuenies os quod dicit̄
 tur cranū, sub cranū est pellicula que dicitur dia-
 ra mater, sub qua est pia mater, deniq; cerebrum.
 In oculis est tunica que appellatur conuulsiua,
 & apparet alba, que est iuxta eam, aliquantulum
 est subnigra, & dicitur cornea, que sub illa, nigra
 est nigra, & minor, & dicitur uvea. Tunc incide
 per medium, & humor qui prius exibat dicitur al-
 bugineus, qui post eam est, clarus est, & coagulatus
 in modum crystalli, & dicitur crystallinus. &
 qui ultimo est, apte vitreus appellatur. Nervus qui
 ab interioribus venit ad oculum, qui est albus, &
 angustus, ipse dicitur opticus, & qui venit ad au-
 res, dicitur auditorius nervus.

CL. GALENO ATTRIBVTVS LIBER

DE ANATOMIA VIVORVM.

EDICORVM anatomicos ne
 esse est percognoscere q̄ hu-
 manum corpus cū sit composi-
 tum, ad hoc ut sit subsistenti cōdi-
 tionem, & operationi diuersa-
 rum, ex multis & diuersis com-
 ponitur instrumentis, cōiungit̄

enim nobis ista animā, à qua insistenti potētię
 nobis, & virtutes multiplices, quarum ministeri-
 ū regatur, & saluatur in esse, & prohibetur à
 corruptione, & à casu ueloci. Sed cum nullius vir-
 tus ministerium cōpleatur nisi per organū con-
 ueniēter adaptatū, tunc exigitur ad optatū & præ-
 paratio organorum multiformium, ad texturam
 corporis humani ordinandam, per que virtutes

negociantur, & effectus quos intendit̄ attingant,
 uerum quia operatio quolibet abq̄ multiplici in-
 umento non saluatur, & neq; etiā sit, tunc oportet
 ut organa specialia haberent speciales textu-
 ras ex paribus diuersis. & dico q̄ tam ea q̄ pars
 tes eorum à medicis mēbra appellantur, quorū ge-
 neratio est ex humoribus proportionatis, sicut hu-
 morum ex eis. Vnde membrorum alia simpli-
 cia, alia composita simplicia sunt quorum quorū
 cōp̄ partē sensibilem assumpserit, erit illa toti cō-
 munitas in nomine & distinctione, sicut os & ca-
 ro, cōposita sunt, quorū quancunq; partem assum-
 pserit animalis, toti cōmunicans non erit nomine
 & distinctione, sicut manus & facies. Membrorū
 similitū partium primum est os, quod creatū est du-
 tum

ra, quomodo corporis est fundamentū, & motus sit
sicut mensuratio ē ipsam curā & secundum ma
gis & minus in duricie discretio. post ipsum est
chondrii in duricie mollior, ad bene dū humi
lis, sed omnib; alijs durior, in cuius creatio in ar
mentū fuit, ut per ipsum osiū cū pellucidū & car
nibus faciliat & melior fieret continuatū. Si enim
molle eam duro ab ipso medio composueret, accide
ret ei passio uehementis apud percussione et coacta
retio seu cōstis: hōiē cū ea calis supra durū
immediate & resiliens sua repallione durū cōstan
tisquare ordinata fuit positio molliū durū et in
uolūta fuerūt osiū extremitates buccellares & cū
causa hoc corpore medio, sicut est in oculis, scapu
la, & in ossibus collari, & in epiglottali chondriū
ne, & in osse suspēso in furcula, & in ablyptibus.
Non solum amon hoc inuamentū, sed etiā alio in
eis reperitur inuamēta plura, licet in osse quod
suspēditur in furcula ad defensionē osiū stomachi,
& quādoq; per ipsam melior uicinis sit iunctura
non tunc inuicē sic anuicē alioquin hū duricie rūpe
rentur. & aliquid inuamētū in sustentando mēbrum
molle extensum & elongatum in sua iunctura p
pter quod alia indiget cui inuamēt, & hū quo cōfor
tet. Postea sunt nerui, qui sunt tamq; uirgula orta
a cerebro et à spiritali mēbra, & subtilissima tūcia
sca uicaria in ipsa durā & flexuosam habites sub
stantiam ad reparandū dūcētes: & inuamentū eorū
est de ferre uirtute sensibiles a cerebro, & moti
uas ad partes alias: & coarctationē totam corpori
per quod incedūt, & dilatate quandoq; se in
circulū membrorū cere carentū, sic ut hepatis, splen
is, & pulmonis ista causā mēbra & sic sensum nū
habēt, postū est tamen super ea circulū neruū
fuum cooperiens eaq; quādo apertis mēbris &
uolūtatē tenē fuerit pōnuēti apollōnatis gra
uēdo seu pondus, aut neruosis extensio ad cū
danti, & ad ipsā radice, & sentit ipsam. Postea
sunt chordę ab extremitatib; muscularū dūcētes
origiē, quādo subtilissima filiūq; neruorū similia
est, ad mēbra tendēt: et mobilia, quā quando retror
sum trahant, ppter sui principia uiscosiorē ea re
trahunt quibus alligant, & quādoq; thosorū aqua
eis accide relaxatio ex eo quod relaxat sui prin
cipia, et ad suas tendit linas, et quādoq; extendūt;
sicut apud sui extensionē quom habēt ex suis prin
cipia egrediētib; mensurā suę longitudinis cōstare
tē. Et subtilissima chordę composuit ex neruo & liga
mento ingredientib; molliorē in quas perhibēt,
& hūtanquam filia in eis, & ut plurimum penetrat
per mēdiū illius, & ex altera parte egredimur, et
aggregantur in osium, & chordę constituant, que
quādo separantur à molliorē, ad iuncturam uolūt,
aut ad mēbrū motū dūm, & colligunt in se ipsa,
& in chorda ipsorū sicut chorda acū: postea sunt
ligamēta sicut pūdosis, similia neruis, & quā
dam eorū absolute ligamēta uocant, & quōdam
sunt quibus appropiet nosē: et hōiē: illiū autē
quod ad mēculos extendūt, nō uocant nisi ligamē
tum, quod autem ad musculorū nō extendūt, sed

cōtinuatur inter duo extremit; osiū, aut inter ali
membra amictendo unū aliq; simiter, & ligamē
tum et alioscab appellat, et ipsorū extrahio et mo
go est ab offiū ande et sensu caret sicut et oues: hōi
promissum est et molius, ne propter motū suorū
uehementiū et multam flexionē dūlet. uicinis
tūm ipsorū est nexio et eductio nōmō uiscosiorē
eorū ada ratio neruū: quādoq; enim neruū scy
ranē de suis principis et partibus et ramificatio in
mēbra, et ppter hoc in suo processu nōmō uis
tūm, quāto magis remō unū alio oīa, cū tamē
ipsorū multo fieri subtiliorē tē radice, quā mēbra
ne cadant in dūcēti et corruptionē, quōmō
eos de frequentia mollior dūter agone. omnis ex
ostibus rem similib; sibi extrahit, quo connectio
uel ligonemū appellatur, et ipsorū nōmōmō uic
et ex eis quādi rem unū cōfere, et sic accepitā
hū creatio securus mēdiū neruorū et mēbra lon
gū, et nō est timor detractione omnia cōtra
præcreā non erat cōtinuatio neruū ostibus
tūm uicē, quā hū salubriūm et radice mem
brorū mobilū, ossa enim sunt scōda et dura nu
mū, mēbrorū autem subtilissima molli et subūta.
Post ligamēta sunt arteriæ, que sunt organa cōtra
ua, in longitudine cōtra mensura, et in sua subū
ta ligamēta, hābet mēbra discretia, et que
te stimulatā seu preporionatā mēmborū
quicibus cordis, quod est corū principis et
edpōnē ad hoc, ut per ipsas exeat corū hū
mis, et respiret calor naturalis, et spiritus uic
huic in mēbra que sunt post ipsam, ppter
tūm et ramificatioē quom sciipit. Ex p
sunt utiq; arteriæ in aliquibus arteriā, nō ha
bentes motū dilatātiū uel cōtractiū, sicut
arteriæ et hoc est q; quietā nominant. et hōi
et ad hoc, ut sint ut per quas ferat sanguis
mensuralis, et mēbris partiā secundū quod nō
nū est. Unde de necessitate ad omne mēbrū
inferūmūle uicēt dū uicē, pullū et nō pul
santib; ad descendū duo pōnēta sanguis
mēbra indigūt ad sui cōseruatiōē et mē
nem hōi et alū hōiē uicē hōi et uicē
comomēti cū neruū in eo quod hōi hōi
tē carnū: sicut potest in pariete et signifi
per hoc est quod uidemur, quod dū corpō
quibus liqueāt mēbra et caro, appōnēt
tūm et mēbra aliq; mēbra magis dimittit, et alia
necessitas hūc mēbra mēbra, ut per uolūt
uas diuisū sanguis, et factus accipit
nēm et cōseruatiōē et mēbra
manet et retinet ab eis et cōhibet ab eis, et
in quibus reimpantur ossa uicē, non cō
neruū sensu nequa; percipit, quod
do est tenuitas quē dū in superficie hōi
hoc ut sint cōtinere et cōseruare, et bene cō
rūtes superficie corpō aliq; ppter
tūm: ex quibus est, ut similitas corū in quibus
est

diu. du.

du. leu.

est in sua figura & factura bene castro dicitur. & hoc instrumentum est in tunica cerebrorum. & grandis est glacialis, & humoru suorum, quorum subtilitas de natura currens & mobilis est, indigent tamen ut figuratur & sicut ordinari in suis figuris, ne accidat error in operationibus virtutum perniciosis, quoniam necessitate creantur & existunt, ut suam consistentiam in totiusque continentiam conservent, & ex eis est ut stant suspensoria aliorum corporum sicut rotam a dorso. & ut sunt continentia quedam, sicut ista maxilla & intestina. & ut per ea membra quedam sentiam in superficie solam habeant, sicut pulmo, hepato, & splen, & renes. & ex eis est ut per eos distinctio & divisio habeatur super membra diversarum intentionum, sicut inter os & carnem, inter spinalia & nutritia propria diaphragmatis. & ut inter duas eductivitates comparet. & hoc est insensio ut laminis separatis thoracis. Et pulvis est caro, cuius nutrimentu est ut adimpleat tunicas, & connectat ramos, que in suis complexionibus et coloribus diversis in diversis membris reperitur, sicut alba & mollis in cõmitionibus, & in glandulis omnibus, & in mamillis, & in ossis, rosa seu rosea in pulmone, rubra ut in pluribus, rubicunda ut in corde purpurea ut in hepate, subnigra seu nigra in splene, & etiam in uva. Et membra alba alibi ferunt materiam quas conservant, sicut mamilla lac, ossa femoris. & rubra rubificant, sicut hepato singulari. Splen uero & renes sanguinem rubrum quasi similem magis appetit, similem dico in colore & natura. Et uerum est q glandule sunt species carnis diversorum nutrimentorum in locis enim istis rubibus, et tunc sub lingua ponunt ad nutrimentum humiditatis necessarii, ad motum factilem & uelocem, & prohibitionem arefactionis superflue, ad aduenientiam propter fortitudinem motu, & quod ad respiciendum uenas transientes ab uno in aliud, sicut meliracicas citras ab hepate ad stomachu & intestinaque indiget solo cui inhiant, sicut res honorata in hora suae laxationis, ne proferatur uirtus carnis. & consimile est nutrimentu glandule pituitae suppositae cerebri propter quod replet interstina uentrum transiens ad diversas partes cerebri. Adipem & medullam non negat Aristoteles partes animalium esse necessarias, quarum generatio est ex eo quod relinquatur de nutrimento caloris innati & coagulatur propter sui imbecillitatem, et consumi non possit. & est aeris subtilitate multum, ad quod se coeunt natura, & transferri in usum necessarii, & recipit ab eo nutrimentu multiplex, quod unum est ut non dimittat calorem innatum utaneferre, imò retinet ipsius, et coadunet, & multiplicet, et hoc notu est in uirbo, et in pingue dicitur remu, quare circa membra frigida de natura, calorem multo indigentia, propter ha multa que solent in ipsis dominari, circula est in animalibus, & plurima rem, & precipue in locis distantibus a principio caloris naturalis, & maxime in frigidis complexione & humidis. Medulla est superfluitas sanguinis in ossibus coactiuatem habentibus. &

hoc significatur per quod omne animal abundantia in sepo & pinguedine abundat & in medulla et puer quado est puer in ossibus eius quare reperit sanguis, & coactiuitate calore in ipso, & deo calore albe fit. & q in superfluitas sanguinis eius nutrimentis significat, quia illa medulla est calida & huius, & ossa sunt frigida & sicca, & superfluitas est cõteraria ei cuius est superfluitas quare uidentur quod possit sit superfluitas ossis medulla, q eius nutrimentu. & hoc significatur per hoc, q in ossibus animalu frigidioru multa reperit medulla, quia calor ossium in eis non potest dissoluere pinguedinem sine medulla, propter quod leo non habet medulla, quoniam cõsumitur ex calore in ipso ossis, nutrimentu medulle ossis est, ut ipsum humentet & humectet, & ut ipsum mollescit ne frigidat, et ideo quia motus ipsam excitat ut os per ipsum forte fit et solidu. Post partes istas ultimum in mollescit et duritie maxime elongata sunt humiditates usui deferentibus, & precipue albogines, que clara est ualde & subtilis, creata est enim in facie glacialis, clara igitur posita est propterea quod grauior delatio humiditatis super glaciale. Si enim ipsa crearetur, obtegeret et cretaret lumen ab omni eo quod ipsum sequitur. Spinalis medulla ergo à quibusdam partibus medulla, sed Aristoteles dicit q non sunt medulla, quia in se habet duriciam quae non accidit medullae. & dicit q ipsas inueniunt erat per spinam trahere ad modum signi, iustido remotione spondylorum, & sping, & omnia que ex eis oriuntur, sed posteriores alii inueniunt ipsius utilitate, delectate enim à cerebro sensibiles uirtutes, & mouet membra sequens caput. & hinc sunt hominis simplicia membra, in quoru uno quos sunt uirtutes ad sui regendi custodiam & uelocem, Et sunt duae res necessarias, scilicet motus de loco ad locu, & digestio seu manutentio. & motus de loco ad locu dicitur uidetur medici in tres, scilicet in appetitum que trahit rem necessarii ad locu, & expulsivam que expellit rem non necessariam de loco, & retentivam que retinet quod necessarii est in loco, licet eadem uirtus sit apud philosophu ponenti principiu motus & quietis ab illo motu esse indifferens. Et dico q materia unificata in membris similibus aut est ex spermate, aut ex sanguine. Quae generantur ex spermate sunt omnia membra praeter carnem & adipem, quoru generatio est ex sanguine. Et secundum philosophu sperma masculi & feminis diversarum est intentione, insensio enim spermatis masculi est informare ad similitudinem eius à quo sperma separatu est, et insensio spermatis mulieris est recipere formam secundum similitudinem eius à quo seminatium est à spermate ipsi masculi spiritus est, & artifex, & forma: & à spermate mulieris est fundamentum, generatio, & materia. Caro uero ad replenda loca uacua, ex sanguine sola generatur spiritus, quem caliditas & fecitas coagulauerat. Adipem uero, ex eius aquositate & unctiuitate, quom coagulauit frigiditas, ideo caliditas eam dissoluit. Et ex sanguine generata replentur post per-

duationem

ditionem suam. Et illud quod est generatū ex sanguine in quo adhuc est virtus ex istis spermantibus tollitur, iterum renafci potest, sicut dentes in pueritia. Item quoque complexioni sanguinis vicina sunt non indiget multitudine conuersionis sanguinis ad sui nutritionem, immo statim in suo occursum eo conuertitur quorum uero est materia sperma, & sunt complexionis sanguinis remota, necesse est ut multis conuersionibus sanguis in eorum nutrimentum secundum ordinem conuertatur. Quia propter in quibusdam membris tanta sunt foramina sicut in ossibus, quatenus eorum nutrimentum sanguineum sit in spū & mouetur, ut ea procedat paulatim & paulatim conuertendo illud in sui similitudine perfecte. A carne autem separata est illa foraminum diuersitas. Preterea licet plura predictarum membrorum simplicia nominentur a medicis, non suis tamen carent complexionibus & texturis, sicut uena, & arteria, & panniculi omnes. Componuntur enim ex uillis seu filiis, ordi natim in eorum textura positus, sicut quandoque uidemus in artificialibus, & hoc propter necessitatem placentiam. Nullus enim motus nisi per uillos cōpletur. Motus enim uoluntarius per uillos fit in musculis. Et motus naturalis qui est attractio, retentio, & expulsio, fit causa uillorū ex quibus uasa naturalia textuntur, sicut stomachus, & intestina, uenę, arterie, arfica, gula, & licet in artificiali sex uia tenduntur sicut quaedam in longitudine, quaedam in latitudine, quaedam in transversis quibusdam, ita in naturali. que protrudentur in longum apud propriam actionem in latitudine uero tena, expulsiōis, & sunt cōstringentia, que uero cadūt secundum uoluntatem motuam expulsiōis & attractiōis. Non sunt nature motus cum impetu, sed quodam successione & gradatione uoluntati fieri. Et quandoque omnes istę species uillorū in eadem tunica simul reperiuntur, & quibusdam in diuersis, & in diuersis tunc reperiuntur que in latitudine tunc tenduntur magis in tunica extrinseca, & alie dicit uillorum species in tunica intrinseca magis. Verumtamen illi qui in longitudine procedunt, ad superficiem uoluntati declinant intrinsecam. Et ista separatio uillorum non fuit facta nisi ut uterque motus proueneret melius & magis expedite. Et in membris in quibus exigitur multa mota & fixio longa, fortius committuntur illi retentionis est uillis expulsiōis, sicut in stomacho, matrice, uelica, et monoculo, que omnia ampla sunt, & concatenationem habent. In membris autem in quibus non habet locum ista necessitas, uehementer, nisi ita, sicut in intestinis, quibus magis necessaria est attractio uelica cum forti expulsio. Item membrorum substantie neruosa & que proprie uasa sunt, quaedam omnia tunica habent, quędam duas. Vnam tantum habent illa de quibus nō est timor ut accidat eis alio ex materia congesta, est

a si mollis & quęta, sicut sanguis quętus qui habet in uenis. Unde nec uena, nec uelica indigent multipliciter tunica cum cooperientium, nisi necessitate coacta, immo semper conditur corpus ab leuare quantum possibile est. Igitur multiplicatio tunicae propter multiplicem necessitatem & magnam committentem creata est cum prout dicitur. Necessaria est enim quibusdam fortitudo & spissitudo ualida propter bonam custodiam securam, ne forte findatur propter motū materię contentę, cum foris sit & continetur. Alia est necessitas plurima in custodia uehementi materię mobilis, circumdante ne solatur & pereat, ex quo immineret periculum maximum, precipite cum ipsa sit uehiculum proprium animę, & ideo fluidior ualde fuit in custodia eius, & hac materia est spiritus & sanguis qui in arteriis repositus est, & est primas thesaurus, & melior, quem habet natura, & hoc est causa multiplicationis tunicae in arteriis. Tertia necessitas est uehementis attractio & uehementis expulsio, quibus indiget membrum separatum. Unde utrumque instrumentum factum est membrū singulariter & ab his permixtione. Et hoc manifestum est in stomacho & intestinis. Quarta necessitas est operatiō diuersitas, que a diuersis procedunt principia, & diuersis habent intentiones, & complentur melius secundum complexionem diuersarum naturarum. Cū igitur huiusmodi operationes sint inestimabiles in aliquo membro, & maxime necessitate, uoluit natura inter eas duas uidere, & unicuique operationi instrumentum proprium preparare ad hoc quod utraque operatio secundum quod melius est, per se in actum procederet sicut in stomacho, in quo fuit necessaria operatio sensibilibus, que melius complentur per membrū neruosi, & operatio digestibilis que melius cōpletur in membro carnoso. Unde ipsam naturam uiciorum carnosa manuit & neruosa, ut per neruosam fieret temperantia & disemperantia rei ingreditis per cepit, & per carnosam rei digerenda secundum quod possibile est maturatio accidit. Et natura suas istarum tunicarum cum prouidentia & discretionem ordinauit. Neruosam enim & sensibilem interiori posuit. Carnosam uero digestibilem exteriori. Potest enim digerentis actio ad digerendum sine occurru prouenire. Actio uero tangibilis absque obuiatione rei tangenda non fit. Et cum que est totius corporis indumentum, ex duabus laminis conditur, quare accidit eleuatio unius laminę ab ipsa alia cum uelica. Lamina autem illeotum habet ab extremitatibus uenarum & arteriarum & neruorum que terminantur in eis. Et creata est tunica perforata ut cribellum ad hoc, ut per ipsam fiat respiratio uaporosorum subtiliorum, que supersubstantiam interiorum membrorum, ex quibus in pluribus partibus frudet natura potius multiplicare, ut eos obducit rebus nouis & permixtatis, & ut sint tutamentum & defensio nobilitati membri, in cuius regione sollicita est natiuitas natura. Et hęc est intentio in creatione palpebrarum &

& pilarum superciliorum, videlicet ut sint in defensione
 ne lumine superfluo, à fumo, à poluere, & ab om-
 ni eo quod ad oculum uolat, aut desiderat de capite
 ad ipsam. Et fenestra oculi à diuersis nervis ex
 armentibus procedentibus à cerebro. & à diuersis
 spindylis medulla spinalis. Et ipsius sensus debilitas
 ut subtrahatur semper sequitur nocentem ne-
 cessarios defertis sensum ad ipsam. nec ut sequitur mol-
 licies cutis in posteriori parte capitis ex lesione
 partu neronum egredientia à foraminibus. existit
 ubi interpreti & secundum spindylu colli. Cu-
 ris itaque diuertitur in raritate et spissitudine ubi
 enim est magis raris & pilosa, magis est aspera ubi
 magis spissa, magis lenis & plana: & sicciore mag-
 nis est aspera, humidior magis est mollis. Et quan-
 doque multiplicat nunciat uel cortices in membra
 propter fortitudinem & uirtutem, sicut in tunica dia-
 dra intra cornua, que secundum ueritatem composita
 est ex tunica fibulosa in qua sunt coenices fas-
 perpositi, & ut si excoeritur unus eorum, non fiat
 cōmune nocentem, & propter hoc quod locus
 opponitur foraminis, est magis indigena fortitudi-
 ne & uirtute. Et hæc dicta sunt de partibus simpli-
 cibus pluralitate in tunica habentibus. Organorum
 uero alia sunt quibus fit sensus, & sunt regalia, et
 alia sunt instrumentalia seruicia. Regalia igitur quibus
 feruntur est, sunt ea super que est repletio uitæ, &
 sunt mineræ uirtutis ipsius uirtutis anime & spiritus
 & intellectus, & sunt officialia, et loca eorum. Mem-
 bra uero regalia intrinseca sunt vii. & quædam eorum
 præcedunt in subtilitate et principalitate eorum
 quorum subtilitas & principalitas magis notabile
 canatur. sunt uiz. cor, cerebrum, hepar, stomachus.
 & alia creata sunt famosa in subtilitate, quoniam
 sunt mineræ uirtutis spiritualium regentium corpus
 hominis. & post illa in cellitudine sunt testiculi q.
 in digestione famosa, comparata ex spiritis, & diuisi
 si sunt ex uerbis mundi. Regalibus seruientia que-
 dam sunt apparatus et extrinseca, ut oculi, aures,
 manus, et pedes intrinseca uero in epiglottis, gulla,
 cina, intestina, & similia. Et possunt deus carnem,
 & neruos, & renes, & testiculos, & uelamen cordis,
 & pectoris, anas, & epiglottidem & q. amygdala,
 & lingua ex parte sanguinis. Et dico quod san-
 guis est emanans ab hepate. & locus eius sunt tres
 n. & cor. & dominus eius est in superficie cuspa-
 me, & anteriori parte capitis. & propinquitas colic
 quæ ipsam sunt raris, desiderat quædam coitus,
 multitudine fomes. Et proprietates eius in stomacho
 est uelocitas digestionis, facilitas penetrandi, et
 in corpore suo facilitas alterationis subtilitatis eius
 ad substantiam carnis. Et creauit deus excessus ces-
 terum, & pulmonum, & omne quod est in corpore
 ex materia frigida & humiditate et phlegmatica, &
 ipsorum principia & elementa possunt phlegma,
 & diuisa ipsam sicut aquas in diuisiones, scilicet
 super faciem terræ. Et in diuisione aeris, quam de-

A ferant nubes. Similiter pars phlegmatica que cur-
 rit in canali pulmonum, & cōuertitur aeris, adit
 uel ipsam in prosperitate ad eos est facilitate & ex-
 citatur per ipsam, & cōuertitur uirtus arbutus
 in expulsiōne fumi calidi, cuius rarisio potest esse
 causa cōbustionis cordis. Et est pars alia que sit
 dit a pulmonem ad cerebrum post sui compres-
 sionem defertur de cerebro, sicut descendit ros ex æ-
 re propinquo terræ. Et eius dominium est in parte
 posteriori cerebri, & in pectore, et in meribus
 sequitur dominium ipsius id quod est caliditas, pios-
 tas, paucitas desiderij coitus. In motu autem ad
 quod est pigritas, grauitas, tarditas, & taciturni-
 tas: spissolentia. In corpore autem id quod est para-
 lyticis, tremor, debilitas. Et proprietates eius nature
 in stomacho est infrigidatio caliditas, & ex acuta-
 te ciborum & potuum, & reliquarum materiarum super-
 uentium stomacho, & cordi quod est quæ uirtus
 expulsiua confortat est in et fons, sicut fons per
 sui simile, & cōpar per sui cōpar. Et creauit deus
 excessus & gloriosus sel, quod est calidum & sicca,
 & igneum, & domus cholere citra, & possit ip-
 sum animum hepatis adiuuans hepar super deco-
 ctione cibi. Et possit dominium cholere citra in
 uentrice, propter sui leuitatem & subtilitatem. & eius
 altitudinem & eleuationem. Eius uita respiratio est in
 utriusq. auribus, quia sunt ex diuisione eius, & ipsi
 us natura et adiuuantur et ex materia quod est ca-
 lidum & sicca. Et ipsa quidam cholera currit in corpo-
 re est sanguine propter cōuenientiam & combi-
 nationem eorum, sicut est cōuenientia olei ad san-
 guinem. Et de proprietatibus nature eius in stomacho
 est attractio cibi, & adhesionis super digestio-
 nem, & emundandam spem, et hoc quod cōsequit-
 ur uirtus mineralis ex actionibus eius, est in cōtinen-
 tia, feror, & subtilitas, & acutas, & solertia, & au-
 dacia, & eleuatio, et desiderium coitus, & memo-
 ria, & uelocitas responsionis. Et totum corpus conse-
 quitur ex eo calore & siccitate. Et adiuuantur des-
 us testis, charnagine, pilos, & unguis, & ligamē-
 ta cholere trahere. Omne enim membrum colige-
 lamæ ac resine, pituitam sensu est ex melancholi-
 ca. & sedes ipsius est in splene. & dominium in ut-
 ro, & in sinistro corpore. & per eam accidit taciturnitas,
 & cogitatio, et grauitas, et stentis, et tarditas,
 et timor, et solitudo, et pusillanimitas, et asperitas,
 et in successibus, et in stomacho proprietatem
 habet retinendi, et expellendi, et excitandi
 appetitum, et corpus ex ea cōsequitur frigiditatem
 et siccitatem carnem, et immobilitatem propinquam
 sibi securum magis et minus. Potest sunt autem quæ
 sunt principia regalia corporis animalis à quibus
 dam ab alijs uero tria ab alijs autem duo sed à sapi-
 ente uerificat est unum esse principium tantum in
 animalibus, et aliud est cor. Anima enim una est in
 tres testis, potentia uero plures tunc existit quæ
 cui uni cōsurgunt primario. à quo omnia frequen-
 tia sunt trahit uirtutes uirtutes, et operationes ma-
 surales, et descendit ab eo ad reducatur ad ipsam,
 sicut in particularibus reducimur ad sensum com-

d. propolis

sibi nigra

manem omnes sensus particulares. Quare in animalibus diversa membra officia necessaria sunt. **Contra** hanc sententiam Aristoteles dicitur in libro de anima, quod in perfecta animalibus est officiale, & in imperfectis commune, sicut in avibus, scilicet quae non habent sensum nisi unicum, scilicet tactum, & membris carent officialibus, habent tamen membra communia. Sed cum calor naturalis figuratur & sustentetur in corde, merito ipsum esse principium omnium aliorum, omnia enim trahunt aliquid ab eo. Ipsum autem non de necessitate ab omnibus. Item cum sit positum fundamentum spirituum & caloris vitalis, & cum spiritus sit vehiculum utrumque vitalium, sensibilem, & motivum, necessarium igitur fuit ut uterque per ipsum calefieret & perficeretur ab eo, & ita ut haberet spiritum tantum apud sui radicem. Calor enim & spiritus ita sunt effectus, & causa ab ipsis radicibus congenerati dicit Aristoteles. Sed Gal. dicit quod hepar est principium nutritionis, cerebrum vero sensus & motus. Sed non videmus hominem communiter habere ad plantas secundum sensum & motum, sed secundum nutritionem tantum, quare cor cum non sit principium nutritionis, neque sensus & motus, secundum ipsum non erit principium. Sed si dicatur quod aliqua virtus habeat principium in corde, quare non pertinet ad nutritionem, neque ad sensum, neque ad motum, ut si virtus erit pariter sensum, & motum, & praeter virtutem in qua animalia communicant cum plantis, & omentis omnibus membris. Sed non reperimus talia in animalibus, neque in membris ipsorum. Et si dicatur quod sit principium motus quod est secundum pulsum, tunc omnia membra communicant cum eo in pulsatione non esse principium universale omnium membrorum animalium. Et si dicatur quod cor habet solum longam ad unam operationem motivam, & alia in latum ad operationem aliam, & in transverso propter operationem tertiam, secundum quod tractat, retinet, & expellit, quare non est voluntarius, iam ille motus convenit aliis membris, ut stomacho, matrici, quare earum non est principium aliorum, quod falsum est, aut, scilicet est principium nutritionis, & sensus, & motus. Quod autem ita sit, signum est, quoniam alius est pulsus in dormiente, qui coniunctus est cum digestionem nutritionis, & alius in vigilante, qui coniunctus est cum operationibus animalibus. Ad id quod alii proponunt observationes Aristoteles dicens. Quoniam ad id quod nulla virtus vadit, & a quo omnes utuntur tendit, debet esse principium nutritionis, & nullum membrum reperitur tale nisi cor. In omne quod nascitur ab alio, debet esse principium, et id a quo nascitur. Sed hepar cum sit visum carnosum ab eo una non nascitur, cum sit substantia venae, ipsius substantia usque distinetur ergo non potest esse principium venarum. Verum haec rationes insunt Aristoteles dicens quod corallus nascitur in terra molle & luviosa in mari, & tamen est ab hoc durissima. Propterea reperitur una penetrare per modum ipsius substantiae

hepari, & in penetrando diffusiones & ramificationes suscipere, ergo in eo non habere oriri. **Cor** autem & quies & pulsationem in se terminat & iungit, & cum illius quibus materiam quas desiderat bene combinat, neque habet unum aliquam in se, nisi postquam exierit, in se sibi reflectat & rediens. **Aut** tertia etiam in ordine naturae & creatione praeparatio cordis praeparationem hepatis. Non enim nutritur vel sensibilia membra animalis nisi in quo est sustentatio usque cum calore naturali. Cum ergo ita sit, necesse est praeparationem & formationem membri praemittere, quod sit creatio & sustentatio caloris & spiritus ante creationem nutritionis ipsius & sensibilia. Sed hoc est cor, quare ipsam est antiquissimum & sublimissimum in corpore animalium, & non habet sibi copiam, & omnia alia sunt post ipsum, & disposita secundum ipsum, & est inclinata. Et Gal. motus, & virtutes naturalium operationes diversas diuisit iuxta diffusionem complexionum cordis, & posuit earum processum ordinari & seorsum supra ipsius temperationem, erroris vero et inordinatorem supra ipsius distemperatorem. Consequens ergo est apud eum, secundum rationem & non secundum sensum iudicantem, cor esse basim & radicem virtutum moralium, & eis desideratimum. Ad motum enim radicem sunt motus ramorum, & non contrarium. cum enim ipsius forma radicalis sit, supra quam mouentur virtutes morales, et ipsum esse radicem instrumentorum moralium, sicut enim se habet perfectio unius ad perfectionem alterius, ita se habet unum perfectum ad aliud perfectum in eo enim quod Gal. dicit quod hepar est principium sanguinis propter hoc, quod neque in matrici, neque in stomacho, neque in intestino sequens ipsum reperitur primo sanguis, sed in hepate, propter hoc quod hepar circumstant receptacula huius sanguinis, ut cythra, vesicula, splen, et vesiculae magis inaequales semitam sensus ut medicina, quoniam et si sanguis in prima sui perfectione appareat in hepate, et in unum post ipsum, non tamen est ibi in sua propria perfectione. Optimum enim et dignissimum perfectione consequitur sanguis in corde, iterum ubi admiscetur ei spiritus, et ubi fit spiritus vitalis et vitalis, sicut enim quare postea in usibus, et magis fecerit ponitur a natura, propter timorem uehementem ut sit de perditio ipsius, cum ipse sit melior inventus naturae. Cor igitur secundum Aristoteles, est primum motus, et ultimum mensuratum animalium, spiritus plenum, et utraque, quae alijs communicantur per instrumentum ab ipso. Et cordis una extremitas subtilissima est, et ad unum punctum aggregata, et hic punctus est a quo incipit natura primo prostrahere informationem totius corporis, et altera sui extremitas est in circulo, et illic duae extremitates coniunguntur figura circuli mediante, cuius in unum angulissimum est apud punctum aliunde multiplicat se continue secundum circulos et circulos, donec attingat extremitatem aliam quae est in circulo, una extremitas circuli cordis. Et sic gradata est ipsius figura ad similitudinem pinea, quatenus ipsi ingenio

geniosa fabricatio superior & inferior sit canaliculata & bona, & non sit ea fuperflua euigant in angulos, in quibus lateat nocumentum & iuuam. In fibulazione unius partis ipsius est, ut sit minor pars partium ipsius quae parata est leui ex contactu eius. Et facta est dura similiter haec pars cum superfluitate melius obuiet, et minus leuiatur, seu patiat a rebus sibi occurrentibus. Et dilatata est ipsius extremitas altera ad meliorem comprehensione materiae ingredientis sanguine seu acri, et ad euacuatione materiae egredientis ab eo. Et ut sit sufficientia in origine eius quae ab eo oriuntur. Et apud ipsius radicem praedictum est membrum, quod pro fundamento imponitur simile chondragini partium, ut sit ei basis laxa & firma. Et elerata est ipsius pars superior, ut elongetur ab inhesionem super ossa peccoris, & ut facilius accedat calor spiritalis ad eleuationem uentris animalium & perueniant mores boni. & elongata sunt a depressione quae est causa timoris & tristitiae & auaritia. & quod dicitur situs partium cordis, scilicet ante & retro, deorsum & sinistrorsum, sursum & deorsum operantur sicut partium corporis. & recessus eorum in suis sinus naturalibus est causa recessus ipsarum in suis sinus naturalibus, ex quo accidit deformationis in exterioribus cum deformatione mentis. Solesta uia quidem cordis est diuersa consimilibus composita est, sicut enim principium omnibus alijs compositis & simplicibus partibus assimilatur, scilicet in sui compositione compositis, & in simplicitate suarum partium simplicibus. Componentia uero ipsius sunt caro, uisus neruofus, & chondragina, ut simile chondragini, in sui carne caribus, in uisus uis neruofus neruis, chondris ligamentis, partibus, iaduatoris in substantia simili chondragini membrum dicitur, ut osibus, & chondraginis, ad similitudinem, cum caro illius foris sit, & solida, & sicca, & dura, ut sit difficile pulsibus. Species etiam uisorum totum plurimum diuersitas in eo contineatur sunt longitudinalium, scilicet atrachionum, latitudinalium, & transversalium retractorum, ut sint ei sufficientes species motuum. Et apud ipsius radicem positum est ibi fundamentum membrum quoddam chondragini simile ut dictum est. Ille igitur partes conueniens cum sint durae & siccae & terrestres, magis aptentur complexionem terre, quare ipsum consistens ex eis est frigidum & siccum magis. Haec est interior complexioni quae enim est comparatio foenacis ad ignem contentum, eadem est comparatio cordis ad calorem & spiritum contentum. & sicut foenacis est positum existit esse ex rebus solidis, lapideis, & indissolubilibus coram igne, ita & cordis compositio ex duris, & compactis, & non liquidabilibus esse existit, propter calorem fortem quem continet: quoniam aliter stare non potest in facie multitudine sui caloris. signum super hoc est, quod constat magis apud sui dissolutionem & remollescentem ex substantiis duris lapideis, quales sunt corallum, margarita, sapphyri, hyacinthi, & similibus, sicut iuuat simile a suo li-

amili, & comparatur sui comparationem Gal. posuerunt omne cor calidum & siccum, & est complexio dispositionis quae trahit ex spiritu calido contento, & ex suis uisibus, cuius simile imprimat in alijs membris per euacuationem & transmissionem caloris sui ad ea, ueritatem est ita quod ista dispositio est naturalis est secundum quod cor, & non in pedem quia partes primae compositae sunt in principijs sunt frigidae & sicca, licet ipsius ex parte complexionis & perfectionis quam trahit ex anima sit calidum, & siccum, propter spiritum calidum, & motum quem habet ex parte animae. Et corpus ipsius positum est in porticulo ipso & solido ualde, cui non inuenitur comparat in ipsitudine in corpore hominis, ut sit clypeus & tutamen. Et in ipso sunt uisus, & siccitas quae est quasi metatus quidam inter uentres & non est uenter. Duo sunt ei uentres, ut sint receptacula nutrimenti duplicis quo nutritur spiritibus & acri scilicet & sanguinis crassis. & siccitas est minor generalis spiritus in ipso, & sanguinis totalis, et locus perfectionis et uisus eorum. & dilatatur apud dilatationem cordis, et consistit ita apud sui constitutionem. Et similitudo mentis habitus eleuata est super uentris dexteri basim, et basim uentris dextri depressa est uisus descendens. Apud presensum uero in dextero crastum est et terrefactum. Comprehensum uero in sinistro, subtile et leue est. Leue uero scilicet dicitur ad superiora, Crastum uero teni ad inferiora. Temperatur ergo natura reperitur in ipsius medio. Et sunt duo orificia cordis, ut trahatur denarium materiam scilicet sanguinis et uentris atrachii, sicut dicitur aures quae creatae sunt neruofae, rugosa et mollificata dum consistunt in h. in dilatatione uero res. Substantia ergo et mollificata sunt, ut uisus sint obedientia utriusque, et facta sunt neruofa et extensibilia, ut remouantur sint in passionibus. Similiter ergo in orificijs praedictis sunt quatuor recipientes et uisus, deinde remittentes receptum ad cor cum moderata. Et a parte dexera egreditur uena magna, deferens nutrimentum ab hepate, quod est sanguis. Et haec est pars occupata in attractione ipsius, magis uicinis hepatis. Sed arteriarum origo est in uentre sinistro, quae omnes creatae sunt cum neruofis, quare interior est magis dura, ut sit bene obuians percussioni et motui h. in substantia ipsius, propter unam causam uero est ad pulmonem, quae est habens unam tantam, ab omnibus alijs arterijs diuersa, et nominat arteria uentris. Sicut in uentriculo dextero nascitur uena quae penetrat ad pulmonem, quae sola inter omnes uenas habet neruofas: et inde cum arterialem uenam uocant, cuius causa deinceps dicitur. Positum uero est cor in loco medio medi praedicta, quoniam h. eius ille temperatur existit. Sed eius declinatio ad quantula est ad sinistram partem, ut amplifietur ea hepatis, hepatis enim melius est cedere quod ipsi, quoniam est submissa. Et est alia ratio declinationis ad sinistram, ut non totus calor contentus in dextera superflue enim calidifiet, propter uicinitatem uentris uentris principij calidi, et pars sinistra super-

terda

h. a. huc

hic infirmitate propter eorum elongationē. Et propter hoc fuit melior declinatio cordis ad partem finitram, ut temperetur per ipsam latas finitram, præcipue cum splen ipsam non sit calidam valde. Et in ratio est, ut faciat vitam venæ ventrem habenti, ascendenti ad ipsam ab hepate, ut descendenti ab ipso ab hepate. Et locus cordis in medio est corporis, ut magis vicinior æqualiter omnibus circumstantibus, & facilitas eis afferantur ab eo iuuamenta: & alia famulanti ipsam circumferunt undique. Et mensuravit deus quantitatem cordis in sufficientia absque superfluitate & diminutione, ut non sit ei grauitas propter quantitatem immoderatam, neque fractura vel angustia in suis extremitatibus propter diminutionē. Ab eo enim est origo arteriarum, suspensio ligamentorum, & vitus omnis in uniuerso. Vt crura men excedat ipsas secundam diminutionem & superfluitatem frequenter in diuersis particularibus reperitur. Et dico quod ipsius quantitas superflua in comparatione corporis citat, non est causa auidacie ut quidam auiant, neque quantitas parua causa timoris & pauiditatis. Animalia enim plura habent nimiam quantitatem cordis in comparatione sui corporis, & sunt cum hoc passida plurimū & timida ut lepores, cerni, cuius causa est, quoniam in eis calor parua est, & extra ferat parua plurima ab eo ad membra uiuificanda, & sensibilia, et mouenda, quare nō calefacit ipsam integram, sed relinquatur frigidum & utacul, unde & pauiditas. Sed quardam sunt econuerso pauidi cordis, & hec sunt auidacia, quoniam in eorum corde est caliditas plurima, & coarctata propter loci angustiam, & cum uehementia ebullit, unde illa que plurimū sunt auidacia sunt ea que sunt magis cordis, & plurimū caloris. Et cor nutritur cū suis uisceribus naturalibus & earū motibus, qui sunt diastole & systole, & quoniam duabus inter ipsas. Necessē est enim ut inter omnes duos motus contrarios quales interueniat, & in his reperitur ars uulgaris cum natura quoniam quomododum ars uulgaris ab eo ad per diuisionem sonorum secundum proportionem continuantem eos inter acuitatem & grauitatem per circulos ea sui temporum, que sunt inter eorum percussiones similiter est dispositio pulsationis cordis, quantum proportio sonorum temporū in uelocitate et spissitudine, est sicut proportio sonorum eius, & proportio dispositionis eius in fortitudine & debilitate & quantitate, est sicut proportio aduersio nis eius, & sunt motiones proportionate ad inuicem, & quætes similitudis, & motiones quætesbus, & euerſis. Et cū omnia illa conſcurrūt in conuenientia secundum ordinem, tunc liberū est regimen corporis, et procedunt omnia cum incolumitate et quiete uera. Et si prædicta cum suis dispositionibus proportionem naturalem excediant, disturbanoniam naturam potendunt, et etiam disturbanoniam quantitatis, est sicut quantitas exressa à portione. Est ergo cordis pulsatio harmonia prin-

cipiorum complexionis corporis animati astringens, ut cordem discordiam naturam propter neque caliditatem dacentem ad superfluitatem & diminutionem, sicut manifestū est in passionibus animæ, timore, & spe, & letitia, caliditate & letitia, hauritate & uarietas, & in gyriudibus corporalibus, caliditate & sic. Et tunc inuicem ad quem se extendit cor maxime, est in contactu uisceris & pancreatici sui exterioris, qui sibi datur ad uisceris & uisceris, & est spatum positum inter hoc & hoc, ubi operatur ab eo, & similiter apud radicem ipsius, ut in ipso dilatari possit absque præobstructione, & constrictione, sicut in spatio ampla. Et motiones ipsius efficiunt motiones in arteriis conuenientes ita, quod dilatatio dilatationem, & constrictionem constrictionem, sicut alij aliter possunt, unde dicitur exemplum de salibus, cui experientia contradi dicitur, ubi gratia si ponatur manum super cor aliquid, & alteram super arteriam, uidetur semper deprehensionem cordis & deprehensionem arterie simul fieri. Et uerum est quod pulsationem & uisceris efficiunt uisceris, quod nequequam fieret si per compressionem cordis dilataretur arteria. Item secundum hoc magna deberet apparere facies indurata & nodosa in uisceris quæ in ira, & pulsus magis eleuatus in hominibus quam in feris, sed in omnibus huiusmodi accidit oppositum. Quare oportet ut ad eleuationem cordis sequatur eleuatio arterie, & compressionem compressio. Profecto igitur calor uisceris incipiens est in cordis fundamento ubi oritur sistit apud principium manifestum, sepius ut tendens in latum & amplum continue, cæcæ motus consequitur figuram cordis, quod areolat, & recipitur in uisceris, & scaturit in spatum amplum totius corporis, & spargitur in eo, & sensum in uisceris apud extremitates ipsius, quare motus suo se ipsum adimulat cor in figura sua. Et sicut motus iste est prius motum in uisceris, ita & figura ipsius, cum sit huiusmodi motum adimulans, est prima, & mater figurarum in omni membro consequente. In uisceris autem huiusmodi motum est diuersa ab hac intentione. Erectio liquidum totius animalis supra cor posita est natura, ut quoniam supra radicem uisceris, sed propter diuersitatem uisceris nobilitate ab eo egrediuntur ne collisio fiat creatio diuersarum organonū ubi permittunt aliqua, per que scilicet, & in quibus habentur cū prospectu separationem operationum suarum meliorem, & facultatem praesentem carum. Identitas enim organonū penitus confunderet, & earum permissio uehementer impediret. Multum ergo cum separatione certa sunt & diuersa natura receptacula, quantum singula singula se efficiuntur & compleuntur operationes nobilitate cum de uisceris & absque impedimento, præcipue creata sunt cerebrum & hepatis & pulmō & stomachus, & sunt tanquam nodi propinqui primæ radici, supra quos deinde & nodi alij eleuantur, qui in coram eleuationem sunt secundarum. Quoniam sicut in terra nascens radix est principium supra quam signis, & post

post ipsum sequuntur nodi ascendentes ut in pluribus, in quibus coadunat se natura, ut iterum fortius progrediat, & attingat melius quod intenditur & in animalis supra radicem ipsius quae est coelestium membra consequentia ipsam quae sunt in comparatione nodorum in terra nascuntur, ut in ipsis efficiat natura operationes diversas, secundum quod necessitate sunt ex parte regiminis animalis. Sed cum bipartita sit natura foliando, quantum una consistit in refectione refectione, & reliqua in custodia & protectione refectionis, causa totius ipsius à corde est duplex, & iter ipsius similiter bipartita, & utriusque refectionis, praeter penetrationem ad exteriora corporis, ipsa enim operatur quae in caeli magis, quae cum suis formatibus & nodis sepulta est interius in suis coelestibus, quae sunt duo ventres sibi coniuncti, à natura preparati, superior scilicet & inferior, quos separat diaphragma, licet superior eam separet panniculus, per hunc per medium partiens, & superior est domus cordis & pulmonis, in quo est spiritus preparatus, & refectionis antiquam cor ingrediamur, & attractio aeris ad hanc partem, est per cannam magnam, & per cannales nali. Inferior vero ventres, domus est organorum in quibus assimilatur nutrimentum, cuius ingressus est per gulam, & ad quae abijciuntur superfluitates eius. Ex parte igitur aeris sive utriusque arteriae nodus quidam qui est pulmo, super quem elevarunt cannae cymbalari, & cannales, & ex parte utriusque sanguinis supra cor, ex quo nodus alius magnus qui est hepar, in quo est prima apparatus sanguinis, & ipsi supponuntur & alij duo nodi parvi in comparatione ipsius, qui sunt domus superfluitatis & grauatissimi sanguinis & urine colatoria. Et supra hepar etiam elevarunt stomachus cum suis appendicibus, licet consimiliter sustententur supra cerebrum, & super radicem primam, per aliam viam, propter quantitatem ipsius sanguinis superfluiam, & sarrum appendicium, & propter quantitatem sui pondens in hora fixe repletionis, & supra ipsam erigitur gulam, recipiens cibum ab ore. Varius autem postquam in custodia & protectione nutrimentalis & totius coelestis processio, est magis ad exteriora, elevarunt ergo, & ascendit in locum magis eminentem in toto, qui locus est magis dignus speculatori exercitatus, est magis dignus in custodia membrorum, & in loco isto coadunatur nodus, in quo complentur operationes mirabiles valde, & nodus iste appellatur cerebrum, super quod inter ipsos nodi plures in quibus operantur v. sensus, qui sunt exteriores speculatores, et in quibus operantur insensibiles & coelestibiles, & isti nodi sunt insensibili sparsi per unicum corpus tam in quibusdam insensibilibus & extrinsecis ea cooperentibus, & in extremitatibus quae sunt rami medicarum: sicut in manibus & pedibus & capite. Et nodi qui sunt principia generationis, elevari sunt supra cerebrum secundum Hae. licet sapientes post ipsam elevarunt & subsisterent ab alijs partem, & per

nam etiam spirituales à radice prima, & utriusque est quod est ramificatio ab uno quoque nodo primo procedens ad alios, & utrumque diversarum adunentem transmissio, quatenus aliqui quoque sunt sumatur, & coheretur ex parte alterius utriusque. Et demonstratio per hoc est, quod omnes ab eadem oriuntur radice.

De arteria arteriarum.

A sinistra cordis ventriculo dicitur orienter arteria, quae una ad pulmonem tendit & in ipsis partitur, propterea ut aer attrahatur, & ut etiam sanguis nutrimentalis pulmonis primo ad ipsam à corde deferatur, & hoc est, quatenus nutrimentum pulmonis primo deferatur ad eam, in quo melioratur, & post ad pulmonem transferatur, & hoc est ut cum sanitate habens, in quo differt ab omnibus alijs arteriis appellatur arteria venialis. Et si de parva arteria inter duplicem tunicam & firmitudinem seu soliditatem, & inter unitatem tunicae & lenitatem & raritatem, si magis est necessaria, & tunc unitatem, propter hoc lenitas etiam & raritas facit in dilatationem facilem & coherescerentem, & refectionem cum quod ab ea refudat ad pulmonem, qui est sanguis huiusmodi usque ad substantiam pulmonis aptus & similis. Et haec arteria venialis in anteriori parte pulmonis spargitur, & in ipsa submergetur, & est defera sanguinem subtilem, ut propter, propter quod complexa digesti, & non complexa digestum, & non timetur super hoc propter proportionem ipsius ad cor, à quo ad ipsam venit ut non calida facile digerens & coherens. Et est una quae à dextera cordis utriusque dicitur exiens subsistit pulmonem, & ipsa creata sunt dextera habens tunicam, & ideo cum arterialem vocant veniam, primum utrum nutrimentum in hac existit, ut si sanguis qui ab ea refudat subito perficitur, quoniam in eo non est talis digestio qualis est eius quae ad arteriam effunditur utriusque, unde operatur ut una cum partem ingrossetur multum cum suis tunicis, & aliud est ut non refudat ab ea sanguis, nisi subtile & bene coctus, propter quod sanguis à sinistra comessuratur ex eam in quantum possidebit, quali spiritus subtilem, pulmonem magis suavia in suo motu. Factus est igitur pulmo quatenus sit receptaculum aeris frigidi, qui veniens ad eam temperet ipsum nisi enim esset aer sibi, iam cor creparet ex calore in ipso. Unde omne animal habens calorem magnam, necessarii sunt habere pulmonem magnam, adeo quod quadrupeda magnam pulmonem sunt habentia. Aves autem cum sint tridactyla naturae, habent parvam pulmonem, quae per inspiratum sufficit eis ad nutrimentum calorem spirituale, ita enim quod quaedam earum non possunt, neque sicut habent, differt enim aer inspiratus calorem earum. Et non dicit Galenus quod aere habetur aer ad eam ad nutrimentum cordis, quia aer cum sit simplex, non transit in nutrimentum, sicut neque aqua simplex, propter remotionem similitudinis, & distantiam plurimam inter ipsam, in

de utroque eorum aut est pars nutrimenti, aut est faciens ipsam penetrare in eo quod dat ei lubricitatem. Et dico quod aqua est ad nutrimentum corporis. Aer vero ad nutrimentum spiritus. & utriusque quoque duorum scilicet nutrimenti corporis & spiritus, est corpus compositum & non simplex. Modus autem per quem accidit temperantia in corde & in spiritu eius per aerem, est euentio superfluitatis ad alij spiritus, qui est sumolitas propinqua adfitioni & inflammationi, per motum sui introitus, praecipue cum sit frigiditas in comparatione materiae sumolae calidae egredientis. Et refrigeratio cordis per aerem attractum propinqua est refrigerationi stomachi, quae cunctis ei in hora suae repletionis, promittit motum & defensionem ciborum. unde philosophus, Venter vacuus calidus, & repletus refrigeratur, propter motum. Et est pulmo compositus ex partibus, quarum una, canna est, secunda est rami arteriae uenalis, & tertia rami uenae arterialis, quae proculdubio consistit caro mollis rara, causata ex sanguine magis tenui & magis subtili, quo nutritur & sustentatur in esse. Est ergo pulmo mollis, rarus, ad albedinem declinans, & planiorum meatuum, quantum in ipso captatur aer, & digeratur, et expellatur super fluitas eius ab eo. licet creatum est hepar secundum modum in comparatione ad cibum. Mollis autem est, ut sit preparatus duobus modis secundum attractionem & respirationem, quae tamen motus consequitur ex parte thoracis. Carnis autem ipsius est iuuamentum, ut adimpleat raras, & coniungat ramos. Declinatio autem ipsius ad albedinem, est propter dominiam aquae super illud quo nutritur, & propter illius plurimam frigiditatem. est enim sedes aquae, ut per ipsam confortentur auras anhelinae in expulsiōne humorum calidorum. Et continuatur etiam aeri, adiuuans ipsam in festinando ad cor cum facilitate. Sed raritas eius est, ut redeat ad attractionem aeris, & recipiat ipsam. Aeris enim penetratio non est solummodo in canna, immo plurimum euadit ad corpus pulmonis ex eo, & propter hoc est multiplicatio ipsius aeris in eo, apparet manifesta. Et est aliud iuuamentum raritatis ipsius, ut adiuuet in contrictione ad expulsiōnem. Preparatur igitur duobus modis. & propter hoc aperitur pulmo cum inflatione, & claudatur cum exuflatione, ipsas tamen contrictio sequitur contrictionem thoracis, & dilatationem dilatatio, sicut dictum est. & hoc ne locus sit uacuus, & est simile uidere in spongia, quae compressa manu, coartatur in spatio breui & angusto, quae si explicetur, sequitur eam spongia, & ingreditur eam aer, & dilatatur, & rediit ad locum amplum, sicut primo fuerat. Et pulmo est diuisus in duas partes, in quibus attenditur ipsas geminatio, sicut est geminatio ceterorum membrorum in homine, licet dubitetur de hepate, unum gemitur in homine. licet in piscibus duplex sit hepar à duplici lacerto. & quia homo habet hemiscranium,

& patitur quandoque paralysis unius partis & non alterius, ideo cognoscitur geminatio partium in cerebro. Iuuamentum uero partionis pulmonis in duas partes, ut non cesset anhelinus, potest nocentem uni daturum partium adueniens. Et utraque diuisio ramificatur in duas ramos. licet in latere dextro quasi non reperiantur rami, cuius iuuamentum non est magnum in anhelina, sed est ibi etiam lectus substratus uenae concava ascendenti ad cor cum nutrimento sanguineo cordis. Et secundae diuisionis pulmonis sunt sicut prima ipsius diuisiones. & ut hinc tanquam digiti ipsius propter bonam compressionem cordis. Venantem addito sectionis in dextera est ad hoc, ut occupet spatium pectoris & aequet ipsam, quoniam declinatio cordis est magis ad sinistram partem. Et pulmo insensibilis creatus est in se, & immobilis per se, quoniam ipsam non penetrat nervus aliquis: & omnis sensus & motus insitans influit per neruum. Cooperimentum tamen ipsius, panniculofum & nouissimum est, ut sit ei sensus aliquo modo in superficie, secundum quod determinatum est. Et pulmo ipse sustentatur cordi, sicut calcitra sustentatur & lenicium ipsum. Et gibbositatis ipsius est à parte dorsi. et est duplex, ut melius recipiatur in concavitate utrius à duabus partibus spinae. Concavitas autem ipsius respicit anteriora magis, ad hoc ut amplectatur facilius cor & melius. Et spiritus maior est apud eam cannae postea descendit attenuando se gradum usque ad sui terminum, & inspiratio eius est superius magis necessaria, ad sustentationem meliorem capitis cordis, magis lati & magis ipsi, quare indiget succimento ipsius & molli superius. Sed consequenter creditur haec ipsius inditis necessitas, unde postea attenuata est, secundum quod proportionaliter cor ad acuitatem sentit & subtilitatem. Et comparationem etiam habet ad solum quod positum est in custodia & protectione fructus, sicut ipse pulvis est in protectione & custodia cordis. Iuuamentum autem quantum ad augmentata quae est supra ipsum, est multiplex. Et unam est, ut sit continens pulmonis aeris, qui sufficit pluribus pulsationibus cordis. Si enim numerus inspirationum numero pulsationum propter paritatem pulmonis coegeret ad aequari, iam cessarent plurima nobiles operationes, sicut emissio longae uocis, quae necessaria est in feris, uocibus, uociferationibus, & cantibus, & non posset deinceps inspiratio coram se fecunda et corrupta, neque etiam in hora deglutitionis, immo accideret ut superius cuperetur inspirationis & expiratione, quare si permanere non posset, quando necessaria est plurima quies ipsius, ut spiritus cordis sit materia sufficiens, dum sumitur in aquis animalis, aut quidam necessarium est ei uocem prolongare cum continuatione, aut quando abhorret auribus nem aeris propter corruptionem & fetorem eius. Et etiam notandum quod quaedam animalia sunt habentia pulmonem, quaedam autem non. quae autem

autem sunt ambulabilia et sanguinea pulmonem habent. Et piscibus loco pulmonis sunt brachia. Et in quibusdam animalibus loco pulmonis sunt canaliculi. Delfinus quoque, & lepus marinus, & animalia alia quae sunt communia terrae & maris (quae arabice canalia dicuntur) & pisces respirant uaporem per branchias paucis enim uapor sufficit eis, cum participet multum frigiditatis. Verum autem alia quae pisces respiciunt aerem, dubitantur propter ea, quod dicitur piscatores de delfino, quod quando dormit in superficie aequae, sentit ipsum fieri: & Gal. promittit se tractaturum hoc.

De anatomia oculorum.

Creatis deus caput animalis, & posuit ipsum in superiori parte animalis, praecipue propter oculum. Et anteriori partem capitis eleuatione fecit, ut oculi in illa parte sui essent in eminenti, insitit speculatoris undique prospicientis aciem, siue exercitum undique in plano positum: sic & oculi corpora sine inferius speculantur. Unde quaedam animalia parua habent caput, & deorsum habet oculos positos in quibusdam neruorum extremitatibus, quos quando emittunt a se, quibusque retrahit ad se, ut patet in limace, cuius extremitates uulgus cornua uocat. Quibusdam uero animalibus illae extremitates protendit diuiores sunt, neque retrahi possunt, sed habent quendam defensoria supposita, quasi duos clypeos duorum oculorum, ut patet in cetero. A cerebro autem exeunt duo nerui, quorum uterque diuipanniculus est obtusulus, a duobus matribus siue meningibus ortum habentibus, qui panniculi ad duos orbis oculorum tandem peruenientes ibi dilatantur per circumummat intra se deglutitione humorum possint accipere. Est ergo crystallinus humor qui quando glacialis ab Aristotele appellatur, quia in forma & colore est similis glaciae, in profundo & medio posuit duplici est causa, quia mediis dignior est situs in custodia, & ut à circumstantibus iuuentum accipiat undique. iste humor in posteriori parte spericam habet formam, in anteriori aliquantulum planam: & haec ratio, quoniam si undique haberet spericam, imago rei uisae quodammodo lubricaret super ipsum, & tangeret in puncto. Item anteriori planam est ut parua corpora uisa multum haberent in coactione. Iste autem humor diaphanus & translucens est, ut sit susceptibilis omnium formarum intra se. Post crystallinum humorem interius uersus cerebrum posuit autem uitreus humor, qui sic appellatur, quia uero liquefactio assimilatur, cuius color medius est inter rubrum & album similia uitro. & est iste humor ad refractionem autem uisum crystallini humoris, & ut fiat gradatio sanguinis dum conuertitur in crystallinum humorem. Si enim pensaret sanguis in suo rubore ad nutrimentum crystallini, inhaeret ipsum, & faceret omnia uisa apparere rubra: & eleuatur iste humor ad maiorem circulum crystallini, faciendo semisphaeram circa ipsum. Et se habet iste humor ad crystallinum in comparatione stomachi ad hepate. Ex opposita

autem parte uisui humoris exterioris ante crystallinum posuit est albugineus humor, qui similis est albumini ouitulis hinc multiplex est, scilicet ut ex humoreitate sua defendat crystallinum humorem ab arefactione aeris exterioris, qui quidem humor est defensorius crystallini ex alia parte, & est superfluitas illius, sicut unguis, capilli, cornua sunt superfluitates animalis, et defensoria eiusdem. Item iste humor praeparatur crystallino, ut fiat gradatio lucis & imaginis ad ipsum crystallinum: quia natura non sufficit repentinis immutationibus. Unde isto loco destruitur uisus. Item iste humor liquidus est, ut ex liquiditate imago reingrediens distinctione suscipiat. Et est iste humor positus in foramine uisui tunica, quod quidem foramen pupilla oculi appellatur. Interius autem panniculus ad maiorem extenditur circulum crystallini humoris, claudis intra se ferit duos humores, scilicet crystallinum ferit, & uisum ex toto. & uocatur tunica secunda, quia à secunda matre, scilicet pia matre nascitur. A qua quidem tunica, in eodem termino nascuntur aliae tres tunicae, scilicet una quae inferius reflectitur, interponitur se crystallino humori & uitreo, separatorium illorum ex una parte, & uocatur retina insitit retis, partes habet innumerabiles ex uentis, neruis, & alijs. Ab eodem loco nascitur tunica alia, quae aranea nuncupatur perficiens speram cum retina, circumdantem crystallinum humorem. & dicitur aranea, quia ad modum tele aranea subtilis est, ne impediatur lumen ingrediens ad crystallinum & albugineum. Ex alia parte extra hanc tunicam, ab eodem loco, cum ea tunica nascitur alia tunica, cum secunda speram perficiens exterioris. haec tunica appellatur uasa, quia perforatur ad modum uasae, suspensorio eius ablati, figuram illius & colorem uelutem habet, colorem scilicet medium, adhibum scilicet nigro secundum matris, & alio secundum minus: quia si ex toto effret albus, niuem dillegaret uisum: niger ex toto, nimit congregaret tunica aliquantulum est ipsa, interius autem mollis, ut sit similia in mollitie crystallino, exterioris diuiores, ut sit cornea tunicae similia rugosa autem est circa ipsum foramen, ut quando opus sit, constringi possit ad modum uisae: & hoc quando uisus laxatur, & indiget recreatione. Et quando opus est dilatari possit, quando uisus distatione lucis indiget. In foramine huius posuit est albugineus humor, qui illa replet rugas interius, qui quidem humor quandoque constringitur, quandoque dilatatur secundum distationem & contractionem illius foraminis. Item ab exteriori panniculo oritur tunica, proximo loco includens secundam, procedens ad modum sperae, quae sclerotica propter sui duritiam appellatur, à qua nascitur tunica cornea, cum ea speram unam perficiens, quae assimilatur cornu licet bene abrafo, & posito in luciditate & in duritie, ut ex illa duritie desolat inenora, et ex sua luciditate sit diaphanum siue peruium uisui. Unde p. media

ipsum apparet circulus latus, foramen habens in medio de uera tunica: qui quidem circulus, oculi cocoon appellatur. Et hac tunica in sui confinitu uine quatuor habet conuersas: & si destruantur duo uel tres illorum, quatuor remanent. quo destructio omnes destruantur. Vltimo loco superiorem conuersitiam, coniungens omnes illas partes, quae nascitur à quadam neruo, & non à matris. & cōponitur hac tunica ex carne alba & lila et serena, & ex neruis et uenia subtilibus: & habet foramen in medio, per quod apparet corana oculi, quae est pars uocis tonica, quae pupilla appellatur, quae propter sui profunditatem praetendit alium colorem album, quae re uera cum ibi sit, sicut aqua. nō minus profunda, apparet nigra, cum tamē sit alba. Habet autem haec tunica sex pars lacertorum sicut unguicularum, totum motum oculi perficiendum. quorum unum mouet oculum sursum, alius deorsum, alij ad duos angulos, unum ad angulum dexterum, alium ad sinistram, alius ad angulum inferiorem. Item sunt alij duo ex transuerso positi, qui mouent oculum circulari motu. & de compositione oculi haec sufficiunt.

De anatomia aurium.

Creatur deus autē ut deferretur audire: cuius interior figura est anfractuosa, quoniam breue est cerebri ad aurem spatium. Si autem recto tramite intraret aer ad cerebrum, ex sui qualitate & subtilitate laederet cerebrum: propter hoc anfractuosa est eius meatus, ut per tam breue spatium prolongaretur. Et eius foramē à petroso osse incipit, quod medium est inter os & petram, sicut cochlear piscium, & propter hoc utriusque suscipit denominationem. Et similiter anfractuosa est, ut in prolatione uarie uoces & utriusque differentiarum percipiat, & cum ipso periciat nimis necessarios, quae non acciderent si directus esset meatus. Et eadem est causa quare prolongatur iter aeris per aures, cum causa quare prolongatur per tracheam, scilicet ne laedat cerebrum, ubi uero ne laedat cor ipsum. In interiori autem concauitate ossis petrosi, sine comparatione manet aer quietus, ubi autem discernuntur omnes uocum differentiae. Et se habet illa pars ossis petrosi ea comparatione ad auditū, in qua se habet crystallinus humor ad uisum. Residuo uero pars ab osse petroso extra apparet, charulaginosū est, non tamen molle sicut caro, ut debitam figuram sibi retinere possit: neq; tam dura sicut os, ut flecti possit, non frangi ad offendiculum. Posita est auris ad latus, non in anteriori parte sicut uisus, quia immutatio uisus directe procedit, sed immutatio auditus indirecte. Item nerui auditibiles procedunt à media cellula, propter hoc habet illa lateraliter posita est auris: & potius sub capite quam superius, ne propter ipsos impediret auditus. Item quidam parui cilius exit à tercio descendente à quinto pari neruorum cerebri: interioris inuoluit os petrosū, & totā praestat et sensibilitatē quā habet: & est foramē ad ipsam aurem, in comparatione pupillae ad oculum.

De anatomia nasi.

Nasum creatur deus praepare propter tria uisamenta, quorum unum est, ut uapor deferens odorem rei odoriferae, recipiatur in concauitate ipsius, & ibi quodammodo temperetur, & praeparatur odorans. Aliud est, ut aer recipiatur ibi in magna quantitate, pro parte transmittendus ad pulmonem, pro parte ad cerebrum. Sicut enim cor confringitur & dilatatur & infunditur per aera, sic & cerebrum suo modo, quod ne laedatur ab aere accepto subito, recipit ipsius tanquā praeparatorium, mediante colatorio isto, sicut & trachea arteria. Tertium uisamentum est, ut sit inuoluitum emanatorium superfluitatum cerebri. Unde longam & eminentem habet formam, scilicet ut tegat miscelagines exelictas à cerebro & cerei eas in interiori autem parte iuxta duram matrem, est quoddam concuum os duo habet foramina, per quae intrat odor, & exit miscelago. In ossis concauitate iacent duae carunculae spongiosae, antrae duarum paruorum mammillarum, à quibus fugiat fumus, qui est uapor deferens odorem: sub quibus mammillis sunt duo illa foramina triangulare habentia, quae coniunguntur ad unum latus eleuatum secundum foramen nasi, & duos angulos, à termino quorum inferiori adiungitur charulago quadam, sicut in alijs locis, coniungit carnem cum ossibus, quasi istarum carnis pondens circa foramina narium. Item in folijs narium sunt duo latera, quorum motus dilatant & constringunt in horis necessitati, ut in impedimento diaphragmatis. Item superius in radice nasi sunt duo foramina exeuntia ad angulos lachrymales oculorum, quibus exeunt lachrymae signum huius rei est scilicet quando collinum apponitur, eius odor sentitur sed uapor lingua percipitur. In se se ad interiori parte nasi directe iter palatum procedunt foramina duo, quadam tela interposita usq; ad radicem lingua: quorum uisum mentum est ut intrat aer ad cor refrigerandum, & pro parte exeat, ne totus cadat in offensionem uocis. Unde illi qui habent illa foramina fistula uel oppolata, imperfecte & confuse formant uoces. Sed quaeritur quare inter cetera organa sensuum, semp aures ac nares sunt parua, alia quam doque aperta, cum cetera uisus operatio debilitet sensum: ut patet in oculis piscium, qui non discernunt inter medios colores propter debilitatē uisus ex continua apertione: & in hominum odorans, qui non discernunt inter medios odores, sed inter extremos tantum, scilicet inter foetidum & aromaticum. Ad hoc potest dici, quod nares semper sunt aperte, ut per ipsas cetera fiat inspiratio aeris ad infundationem cordis, dum os clauditur, est ne hominis odoratus non sit necessarius hominibus, sicut quibusdam brutis, quae mediante odoratu nutrimentum acquirunt.

De anatomia oris.

Creatur deus os tanquā necessarium instrumentū gustus: in cuius radice sunt duo foramina interiori-

unam foramen ad ventrem inferiorem, per quod intrat cibus in stomacho. Aliud ad ventrem superiorem, per quod intrat aer ad cor & pulmonem. Est ergo os, ut universale organum locutionis in homine, & vocalizationis in brutis, quae sunt dentes, labia, palatum, & lingua, & uis, & duae amygdalae. Sunt autem linguae multae inanimatae. Vni, est deorsum uocis & extractio litterarum. Aliud inuenerunt, est obsecro cibi masticati. Tertium, est discretio gustus. Et est praesens sensibilis acumen quiddam nervus descendens a quinto pari nervorum cerebri, qui circumdat ipsum. Sub radice linguae sunt duae concavitates, quae fontes sunt haemorrhoidae appellatae, in quibus salivae digeritur. In istis concavitatibus sunt quaedam carnes glandulosae, quae parant humiditatem organo oris, ne ex nimio monstretur. Compositur autem lingua ex carne alba cum rubore, ex uenis minutarum & subtilibus, deferentibus sanguinem per diversas partes eius. Propria lingua est lingua, ut sit medicocrinis lata, longa, spissa, acumen habens in suo principio. Unde qui habent linguam nimiam acutam, vel nimiam obtusam, peccant in formatione uocis. Habet autem lingua ex musculis in sui compositione, varios eius motus generat, et habet binos et binos musculos singulis motibus. deferentes: non enim est & dicitur motus ab uno musculo poterant perfici. Venimus autem duos musculi et ab additamentis secundum, id est, quibusdam parvis ossiculis ad modum seminis lesari, & sunt supplementa spondylorum colli. Primi ergo duo a latere subintrant linguam, facientes motum dilatationis. Veniunt autem alij duo musculi et a superiori parte lambdae, directe subintrant ipsam, facientes motum circumvolutionis. ueniunt aere et alij duo ab inferiori mandibula, unus ab una parte, alius ab alia, facientes motum dupli canonis. uenit iterum et musculus unus a superiori parte lambdae attingens usque ad medium linguam, faciens motum retractionis. Et sicut cerebrum diuisum est in multas partes, ut si impedita fuerit operatio unius uirtutis & partis, uigret altera paritelic & lingua diuisa in duas partes conformes, ut si forte paralytica sit una medietas, reliqua motum suum, & sensum non amittat.

De anatomia dentium.

Creatur deus dentes propter multiplex usum, scilicet propter decissionem cibi ad preparandum stomacho, & meliorem decissionem uocis, & propter usum in quibusdam animalibus, sicut in apes. Horum tres sunt species secundum tres speciales decisiones ciborum, quidam enim dicuntur incisores sive incisui, qui lineares habent acumen ad modum cuneorum, quorum officium speciale est frangere sive incidere, quidam dicuntur canini, qui piscinale habent acumen, quorum speciale est frangere sive obstringere, quidam lamam habent figuram superius & asperam sicut mola, quorum speciale officium est molere, & remollire, & in minutissimas partes cibos diuisi. Insurgunt autem dentes gingiuis in quibusdam cauis per forata ligamenta, quorum radi-

ces teguntur quibusdam additamentis carniuum. Maiores autem dentes per plures radices figurantur, paros dentes per pariores, ut per unum uel duas. In brutis animalibus, sicut in hominibus, unicus est ordo dentium, perterquam in quibusdam, ut piscibus, in quibus est multiplex ordo dentium, sed una materies tantum, scilicet dentes fractores sive caninacionem enim est eis necesse nisi ut frangant cibos, non enim possunt molere & sic tenerent in ore, & hoc aqua impediens quae subintrat, similiter in lapsis multiplex est ordo dentium. Quibusdam etiam dantur dentes ad armaturam, sicut apes, & sicut cornu dantur alijs ad armaturam. Quaedam animalia habent duas materies tantum, sicut incisivos & molares, ut oves, & boues, & equi, & cetera alia multa. Dicuntur autem fructuosam cursum naturalium in homine & numerum xxxij. dentes, xvi. in superiori mandibula, & totidem in inferiori. Unde superius in anteriori parte duo incisores, postea duo quadrupli, unus ex una parte, alius ex altera, duo dentes ultimo adiacentur, sicut postremo tempore crescunt ipsas cremata, scilicet in iuuentute.

De anatomia uuluae.

Vulua autem est quoddam membrum supra medium linguam situm, & apparet usui aperto ore & demissa lingua. Huius est instrumentum duplex, scilicet ut detineat aerem, ne subito interit cum suis motibus qualitatibus ad ipsum cor: aliud, ad meliorem formationem uocis. Est enim quatuor fectida canina uocis, epiglottis uero prima. Unde illi qui habent incisam uuluae aut deperditam, plurimum habent rasam uocem. Unde Hippocrates in prognosticis, uuluae incidere inueniendum est. Subiacent et duae pelliculae, quae glossochamae dicuntur, uel uantes ipsam in suo officio. Duae amygdalae sunt quasi duae auriculae ante os gulae, quodammodo claudentes cibum, & uuluae media inter has, ne declinet in hanc partem uel illam.

De anatomia gulae.

Gula est quoddam membrum compositum ex duobus panniculis, recipientes cibum & postea intra se, qui fertur ad stomachum. Huius interior panniculus compositur ex uillis longitudinalibus, ex quibus habet uchementer attractionem. exterior uero panniculus compositur ex uillis longitudinalibus, ex quibus facit compressionem eorum quae recipit. & compositur ex alijs uillis transversarijs, ex quibus habet aliquantulum retinere, propter hoc distensibile est uocem. Proccedit autem gula directe usque ad quartum spondylum pectoris. Unde ibi incipit declinare uersus dextram partem, donec coniungatur cum diaphragmate, cum quo alligatur foriter, postea declinat ab ipso, donec perueniat ad locum ubi coniungitur cum ore stomachi, ut circa xij. spondylum. Haec autem ratione declinat ad dextram partem ipsa gula, scilicet ut faciat uentrem concuare locum, transiuntis ab hepate ad ipsum eorum. Si quaeratur utrum ipsa gula cum ore stomachi continuatur, potest dici quod continuatur est cum

causa tamen habens aliam compositionem, quoniam ex stomachi magis est nervosum, gula vero minus. Continuit uero gula superius cū palato.

De anatomia stomachi.

Crescit deus stomachum, membrū cōcauum, et oblongum, rotundum in sua longitudine. Concauum, propter meliorem receptionē. Rotundū, neli esset angulosus, colligeret in se nocivas superfluitates. Oblongum, quia si fuerit penitus rotundus, impediret ipsum diaphragma a motu suo, et ipsa spiritalia, unde illi qui habent stomachū rotundum, post prandiam difficulter inspirant et exspirant. De tali loquitur Galenus quēdam &c. Habet autem stomachus duplex ex. unum inferius quod dicitur quando celebratur digestio prima postea aperitur et exit massa in eo contenta ad intestina. Os uero superius nervosum est ualde. Nam quēdam nervus crassus descendit à cerebro et intrat gulam, et per ipsam descendit ad os stomachi, in quo dilatatur, ut ipsum efficiat multū sensibilem, ut ex sensibilitate sua sentiat suā inanisitionē simuliter et repletionē. Membra enim inanita trahunt uenis, ut uero fugit ab hepate. Hepas autē uenis mēstricis, mēstricis ab intestinis et stomacho, stomachus autem inanis appetit. Unde si praedicta patiatur opilationem, stomachus patitur subidium. Compositus autē stomachus ex duobus panniculis, quorum interior est magis tener et magis nervosus, exterior uero spissior et magis carnosus. Interior uero panniculus componitur ex quibusdam filis longitudinalibus, quibus mediocribus foenter attrahit, et ex quibusdam transversis. Exterior uero panniculus componitur ex filis latitudinalibus, ut comprimat et exprimat massam in stomacho contentā quando opas est. Sed queritur eū uerus digestiua fundetur in exteriori panniculo, sensibilitas in interiori, quare acuitas sit magis interior quam exterior. Ad hoc dicendum, quod digestio uiget secundam cauiditatem, calor autem agit in partes remotas sicut in propinquas, sensus autē tactus in propinquas tantum, propter hoc panniculus densior tactus, magis nervosus est. Ascendunt autem exteriorem panniculum uenae et arteriae, descendentes sanguinem ad eius nutritionem, quia carnosus est, et caro habet materiam ex sanguine: quae tandem uenae et arteriae dilatantur in tantum, quod circumdant totam stomachi et intestina in modum casualium siccis, quod tegunt et gibus appellatur, et est viscosum, carnosum, pingue, ut inuicem detineat calorem naturalem stomachi. Pinguedo enim extra circumdandū ipsum, claudit fumos calidos ne euaporent: sicut patet in obis pinguis. et sub pinguedine superstante diutius retinetur calor. Et talem habet formam et positionem stomachus. Et superior eius pars declinat uersus sinistram, ut det locū hepatis superiacenti sibi lateraliter in dextra parte. Secundam magis tamē declinat eius superior quae inferior pars, quia maiorem locum occupat hepatis quae splenem, cum in se continet hepatis materiam et nutrimentum totius corporis, Splenem uero citius eius superfluitatem scilicet faciem, suae sanguinem melancholicum, qui transmittitur ad superiores partes stomachi, ut ex sua spissitate et acuitate prouocet appetitum. Unde hypatica et acuitas prouocant appetitum, et hoc est uniuersum tantum splenis à superioribus. Aliud autem inuicem inferius est quia quatuor ex sua complexionis est frigida et sicca, tamen ex calore actuali quem habet in se calefacit stomachum inferius. A cyli autē felis transmittit cholera ex alia parte ad stomachū propter digestionē cōfortandā et propter eius nutritionem. Unde stomachus debet habere triplex nutrimentum, unum à massa quam continet in se, aliud à sanguine transmissi sibi ab hepate; tertium à cholera sibi transmissa à cyli felis. Hepas autem in sui concussione, quae sibi appellatur, amplexatur unam partem stomachi, unde illa pars ceteris calidior est.

De anatomia intestinorum.

Crescit deus phœa uasa fecum, in longitudine sua inuoluta & reuoluta, ut motū faciat in eis massam contentam, donec attrahatur ab hepate per uenas mēstricas id quod subtilius est & melius ad nutritionem omnium membrorum. Si enim omnium unum uas esset & breue ipsarum fecum, statim separaretur fax illa à corpore. Unde duplex accideret incommodum, resumptio continua ciborum, & continua defecatio, per primum impediretur homo à suis negociis aliis, & exortere eum semper uacare super acquisitionē uictus per secundam & torpe haberet nutrimentum, & potius assimularetur belata quam creatura rationalis. Item alia est ratio melior, quare fœx longa & inuoluta, scilicet ut nutrimentum contentum in uenis suis euadat & dilatatur à primo ordine uenarū mēstricarum, & resolutione sergante redcat ad tertium ordinem, quia multiplex est ordo uenarum mēstricarum, quarum quaedam figurat stomacho, quaedam ab intestinis, quae quidem uenae in multis locis subintrant ipsi intestina, quaedam superius, quaedam inferius, quarum uenarum uenarū continguntur cum fecibus ipsis. Sunt item fœx intestina numero: quorum primum est duodenum, suae portenarium, secundam tertiam, tertium inuolutum suae fecum, quarum cum suae oribus aut inuolutum, quintam colom, sextam extale uel extensum suae longum. Quorum intestinorum superiora tria sunt graciliora & subtiliora propter hoc, ut facilius penetret ad ea uirus delata ab hepate, quia massa in eis contenta & subtilior et liquidior est. Triuero inferiora sunt crassa, quia massa in eis contenta crassior est et terretior, pungens et mordicans ipsi uasis in quibus continetur. Primum autem intestinum quod dictum est, duodenum appellatur, quia continet xii. digitos eius, cuius est in longitudine, et coniungitur ipsi stomacho inferiori, sicut gula superius, differunt tamen, quia longum est osticium gula plusquam illius anastomosis

& ipsa gula crassiores & fortiores habet compositionem propter massam crassiorem quam in se continet, quæ est liquidior quidam defectus in hoc intestino. Dominatur autem in hoc intestino nervus secundum latitudinem, quo mediante expellit contenta à se. & componitur ex duabus tunicis sicut quodlibet aliorum, tamen debilius habet expulsiuam. Attractiuam vero non oportet ut foris habeat, quia stomachus superpositus expellit à se quod continet ipsum intestinum, & inferius intestinum trahit ab ipso intestino, & massa ex sui gravitate seipsam deprimit. Est autem hoc intestinum revivum & extensum duplici de causa, quarum una est ut det locum hepatis à dextra parte, & spleni à sinistra. Alia causa est, quia omnis penetratio per fœcum et extensum facilior est, quàm per nodosum & tortuosum. Post hoc intestinum sequitur aliud, quod teionem appellatur, quia in animalibus mortuis vacuum invenitur, cuius rei causa duplex assignatur: una, multitudine venarum mesentericarum fugentium ab ipso foris massam in eo coadunatam. Alia causa est multitudo cholere descendens à cyti testis ipsum pungentia, & mordicantis ipsum, & cogentis ad expulsiorem. Sed queritur quare non accidat idem de inferioribus intestinis: ad hoc dico quod cholera in isto macho pura est & sine admixtione cum massa, & propter hoc magis violenta quàm in alijs intestinis, in quibus admiscetur cum fecibus & vires suas amittit. Hoc intestinum sequitur aliud quod ileon appellatur, ab ile, quoniam confusum sive involutum appellatur, quia multas habet involuiones propter multiplicem ordinem venarum mesentericarum ad ipsum descendentium, cuius involuionis ratio superius assignata est. Post hoc sequitur aliud, quod cæcum sive monocolum appellatur, quod crassum & gibbosum est absque involuione, ut in eo tota fœca colligi possint: quia in ipso intestino primo fit putrefactio massæ, quia colliguntur ibi fœces, ut simul expelli possint, quia facilior est expulsiu fœces in summa, quàm illas disparitate. Item aliud est in caeca, scilicet ne descendant in colon, & ibi ex crassitie & multitudine faciant oppelationem. Item aliud est in caeca ut colligatur fœces sive fœces, ut excusetur homo à continua defensione, quod accideret si statim quando acciperetur descenderet fœca illa. Item hoc intestinum declinat magis in dextram partem, ut cõsonetur per calorem hepatis in illa parte existentia. Crassam & amplam habet compositionem, ne laedatur à crassitie facis contentæ in ipso. Habet autem unum solum foramen, & hoc propter situm & positionem. Non dico quod sicut stomachus, quia stomachus protenditur in longum, unde facta sunt ei duo orificia, unum inferius, & aliud superius. Illud vero elevarum in gibbositatem, & latus versus dextram. & ut dictum est unid foramen habet latus, cui iungitur duo foramina duorum intestinorum, quorum uni continetur inferius, & alteri superius. Et decipiuntur quidam dicentes in isto

A macho crassam fœces propter nimiam fœctionem venarum mesentericarum ab ipso, cum pauca vel nulla ad ipsum dirigantur. Post hoc intestinum sequitur aliud quod colon appellatur à colando, quia angustum est ad modum colorem, illud involutum est, ut fiat gradatio facis contentæ in orbo ad ipsum, ne simul tota fœca ad unum descendant. Unde in ipso diuerse accidunt positiones, propter eius angustionem, & facis crassitatem. Eius involutio incipit ab una parte, & flexitur in oppositum, & tandem redit ad modum, ubi coniungitur cum ore ultimi intestini, quod longum vel extensum appellatur. Et in sui extremitate quantum habet lacertos, quibus medianibus amicus clauditur, ut teneatur fœca & expellatur. Iste autem intestinum habet villos longitudinales, quibus medianibus foris habet attractiuam. Sed queritur quare non habet villos latitudinales propter compressionem que ei necessaria est: Ad hoc dicendum, quod ab extrinseco habet firmamentam fortis expulsiuam, quia in mirach pellicula involuente intestina sunt octo lacerti, quibus medianibus fit expulsiu foris ab isto intestino. Hoc autem ultimum intestinum, rectum, & extensum est ratione superius assignata. Sed proximum superpositum, scilicet colon, est involutum, ne fit effectus & extensum, fœca tota descenderent in ipsum, quæ debet colligi in orbo paucum & faciesius. Et in illa comparatione se habet orbus ad stomachum, colligendo eius superfluitates, in qua comparatione se habet vesica ad hepar, colligendo eius superfluitates.

De anatomia hepatis.

Et creavit deus hepar, ut esset vas generationis sanguinis, & origo venarum, tamen in hoc differunt Aristoteles & Galenus. Vult enim Aristoteles quod cor sit principium sanguinis, & probat quod hepar non, his rationibus. Hepar enim componitur ex venis, componentia vero sunt priora cõpõ sitocergo hepar non est principium venarum. Item hepar carnosum est, & vena potius à nervo quàm à carne nascuntur, nervo enim magis assimilantur. Item virtus vitalis influit à corde ad cetera membra. Vita autem in calido & humido consistit, & in sanguine quare sanguis à corde. Galenus dicit quod ab hepate, hac ratione. Sanguis generatur ab hepate, ergo hepar est principium sanguinis. Item alia ratione. Superfluitates rei, originem illius circumstante, vena est una superfluitas sanguinis, quæ continetur in vesica. Item sanguis melancholicus est alia superfluitas, quæ continetur in splene. Item sanguis cholericus est alia superfluitas, quæ continetur in cyli. omnes illæ superfluitates, & earum vasa collocantur circa hepar: ergo in hepate est principium sanguinis, cum superfluitates circumstant ipsam. Ad hoc dicit tamen, quod nihil prohibet sanguinem ortum habere ab hepate, licet hepar carnosum sit, vena autem in nervo similia, sicut in lino crevit corallus. Potest autem dici quod tam cor quod hepar est principium sanguinis: sed

primum

primū & medietatem principij est cor ab eo enim
 est calor arctice. Hepar vero est principij imme-
 diatum, & proximū. Hepar concinnans est ex una
 parte, gibbosum ex alia, positū sub diaphragma-
 te, declinās magis versus dextrā. Concauū, propter
 meliōrē receptionē. recipit enim stomachū
 ex parte intra concauitatem suā. Vnde habet plu-
 ra adistamēta, quōdā minorā, quōdā maiorā:
 quæ se habent ad concauitatem stomachi, in cōpa-
 ratione digiti ad manum. Mēbra enim hōis cō-
 prehensioris debent esse, sicut uolæ manū, &c.
 Extrinsecus autem gibbosum est hepar, ut forma
 eius exterior sit similis formæ corporis interioris.
 corpus enim interius rotundum est. Et hepar
 coniungitur spinae dorsū, unde secundū formam
 rotundam et astimulatur. Pōnitur autem in dex-
 tra parte ex dextro, ut dextere suscipiat supra se in
 suspirationem cordis ipsū uiuantis. Ab inferi-
 ori autem concauitate hepatis exit quædam ue-
 na, quæ post suam exitum in una parte diuiditur
 in plures ramos, scilicet in quosdam uenas subili-
 les, quæ mēstruice dicuntur, quarum quōdā sub
 intrant intestina, & sanguis ab eis, quōdam uero
 subsistunt stomachum, & ibi terminantur, sigen-
 tes ab ipso quod melius est & subtilius. Prædicta
 autem uena ramificatur & dissinditur per totam
 ipsius subtilitatem. Ex parte quidem eius gibbosa
 rami hepatis iterum conueniunt, & continent
 quosdam uenas maximam à gibbo hepatis, quæ
 carotena appellatur, & dirigunt ad ipsū cor,
 ubi ramificatur interius in cōcitate quæ lactea
 appellatur, quia quasi lactea est humor ille quem
 sicut ab intestinis & à stomacho.

De anatomia uelice fellis, & splenis.

Creantur deus singula uasa, singulis superfluitatibus
 sanguinis, quia plura conferunt iustamēta na-
 turæ. In secunda enim digestionē tres superfluita-
 tes exeunt à sanguine, scilicet spumosa superfluitas
 superius calida & sicca, quæ cholera appellatur,
 & fæx inferius residet, quæ melancholia dicitur,
 & aquosa superfluitas, quæ admixta sanguini
 phlegma appellatur: intrans autē uelicem urina
 dicitur. Fecit enim natura duas cystes, id est, uelice-
 cas, maiorem scilicet & minorem, sed maiorē fel-
 licet uelici urinetrimorem autem quæ cystis fel-
 lis appellatur, scilicet folliculus continens chole-
 ram, & fopponitur ille folliculus follicet cystis fel-
 lis in concauitate hepatis, scilicet in loco genera-
 tionis sanguinis, habet continuationem cum hepate,
 & habet tres meatūs unās dirigunt ad fundam
 stomachi, quo transmittitur cholera in ipso
 stomacho, propter digestionem confortandam.
 aliam habet meatū qui ad intestina dirigitur per
 plures ramos, ut ad scilicet unās per quos transmittitur
 cholera ad manducationem ipsorum intesti-
 norum. Vnde ex oppilatione cystes fellis plures
 accidunt passionēs in intestinis, cholera enim
 quæ transmittitur mordicando & pungendo me-
 tet intestina ad expulsiōnem, habet autem meatū
 tum ad ipsū hepar, quo medietate sicut ab hepate

quod calidum est ad sui maturationem, quia calida
 & sic complexio eius est collum habet ite follicu-
 lus in quo dominatur sibi longitudinalia propter
 attractionem fortem. Conponitur autem sibi lu-
 tudinalibus propter expulsiōnem, & sibi trans-
 uersis propter retentionem. Proprium autem uia
 superfluitatis melancholicæ est splen. Pōnitur au-
 tem splen inter duo membra calida, cor scilicet &
 hepar, ut sua posturali friguitate inducat tempo-
 rantiam in extremis est enim melancholica com-
 plexio. Et habet duos meatūs, unam qui dirigitur
 ad os stomachi, quo medietate transmittitur
 melancholia ad illam partem ad prouocandum ap-
 petitum. Vnde ex oppilatione splenis accidit fa-
 ltidium, sicut ex nimia apertione eius & trāsi-
 sione melancholij superflua accedit hūmor, sicut
 caninus appetitus. Alium autē meatū habet qui
 dirigitur ad hepar, quo medietate sicut ab ipso quod
 melancholicum est ad sui nutrimentum. Habet au-
 tem figurā lingue aliquantulum oblongam, & ad
 modum cinguli cingit ipsū stomachū. Ex altera
 parte coniungitur hepati, ut sicut ab eo quod mel-
 ancholicū est. Et propter hoc in passione splenis
 patitur stomachus, quoniam nō transmittit ad ipsū
 melancholicum in debita quantitate. Patitur etiam
 hepar quōdo non attrahitur ab eo melancholia in
 debita quantitate, quoniam ex retentione eius in hepa-
 te infrigidatur hepar, & accidit error secunde di-
 gestionis. Cōponitur autē splen ex crassa carne
 & dura & melancholica, rura tamē & porosa, ut
 possit suscipere intra se melancholiā ad sui nutri-
 mentū, cū melancholia superflua generetur ex
 sanguine, ut depoñetur sanguinē per mēbra, nec
 enim est necessarium totū superfluitatē illā dispergi
 per mēbra, necesse autē sibi illā separari à sangui-
 ne, & uno loco deponi, donec efferret à corpore.

De anatomia renum.

Creantur deus duo colatoria, quibus separatur
 aquositas à sanguine, ne ganglionem corpuscularum
 ipsam, quæ quidē renes appellatur. Et sunt duo
 potius quā unū, quia si ellet unum solū, oportet
 ret esse amplū, propter superfluitatem aquosam
 quam reciperet, & sui amplitudine impediret alia
 membra uicina sibi, propterea sunt duo parui, ut
 suppletur officij amplitudo magni, quia nō habet lo-
 cum alijs mēbris sufficientem. Item alia est ratio
 quare sunt gemini, ut si impediatur unus aquosum
 superfluitatē recipiendo, accipiat eam alter pro
 maiori quantitate. Habet autē sicut unum in dex-
 tra parte, alter in sinistra, ut dextere sibi opponatur,
 quia ille qui est à dextera parte, superius collo-
 catur, & contingitur hepatis ille qui est à sinistra,
 inferius locatur, ut amplecter locum splenis. Sunt
 autem renes ex solida substantia, propter multi-
 plex inuicem. Vnum est, ut concurrant resista
 in paruo spacio, & recipiēt multā superfluitatem
 in paruo spacio. Aliud est, ut sua soliditate resistent
 humoribus, ut humor cholero pungenē & con-
 dentur, qui transit ad ipsos à stomacho. Tertium
 uisum est, ut ex sua durtice & soliditate con-
 pimentur

primū sanguinem cum superfluitate, ad modum
 diorum nodorum comprimētum aliquos me-
 us, reificando sanguinem ad sui nutrimentum,
 repemdo aquositate. Triplex enim est sepa-
 ratio sanguinis ab aquositate. prima in gibbo he-
 patis. secunda in cana uenis, à qua transmittitur
 aquositas cum primo sanguine quasi lotura car-
 num ad ipsos renes, quibus fit secunda separatio.
 tertius uero tertia. Vnde si meatus renium ni-
 mis aperiantur ut sanguis fiat in uescicam, sanguis
 tunc exit in urina. Habent autem renes duplex
 os, unum superius, per quod trahunt ab hepate
 per quosdam canales aliud per quod emittitur in-
 ferius ad uescicam. Dirigunt autem quosdam arte-
 rias corde ad hepar per mediū hepatis ad renes,
 deferens eis spiritum uitalem siue uitā. Item que-
 dam uenae diriguntur ab hepate ad ipsos renes ex-
 ternos, deferentes sanguinis nutrimentum ad ex-
 ternas partes renium. Interni enim non habent
 renes uenas, sed nutriuntur à sanguine quem at-
 trahunt per canales cum aquosa superfluitate.
 Coniunguntur autē renes cum quibusdā spōdy-
 lis dacti, unde transmittitur eis uiscum quae uelut
 eos excruciat, & dant eis sensibilitatem. Habēt au-
 tem figuram in eis concuā aliquantulā, externi
 gibbosam & nodosam. Et circa orificia, quaedam
 habent additamenta, quae circumscribunt pinguedi-
 ne, cuius ratio per similita adibi assignatur.

De anatomia uescicae.

Sicut creauit deus propriam uis superfluitatis
 primae digestionis, ita creauit propriū uis super-
 fluitatis secundae digestionis, ut uescicam, uas uri-
 nae. Habēt ergo renes duo emunctoria, quasi duos
 canales per quos transmittitur urina post sepa-
 rationem eius à sanguine in uescica. Substant autem
 illi duo canales exteriores tunica uescicae circa
 medium emoretur, & sicut urina inter duas tu-
 nicas ex utraque parte uescicae ad os illius ubi tandē
 intrant per interiore tunica uescicae penetrant
 ad ipsam. Et dum intrat uescicam urina transmissa
 à rebus, clauditur exterius os uescicae, ne aliquid
 exeat. Et e contrario dum exit urina à uescica, clau-
 duntur duo praedicti meatus, ne aliquid subintret
 uescicam interius, & hoc per dilatationem interio-
 ris tunicae, & comprehensionē eius cum exteriori.
 Contexta est autem exterior tunica ex filis lon-
 gitudinalibus, & uiget in ea magis attractus. In-
 terior autem tunica contexta ex filis latitudina-
 libus, & hoc propter comprehensionē & ex tras-
 uersis propter resisionem. Os autem uescicae con-
 sistit ex quibusdam licentis, quibus medijs
 consistunt & aperitur in horis necessaria. Des-
 cribitur autem eius interior tunica ad exteriorē,
 & in fundo uescicae, quia necessarium fuit ut esset
 densa & fortis, ne sciat huiusmodi, & sanguine
 melancholico scinderetur, quod accideret sibi si
 leuolus esset compositionis.

De anatomia matricis.

Creauit deus matricē radicem, ut esset infla-
 mentum & locus generationis in muliere cuius

collū est in comparatione uiculis uirgæ, & eius si-
 phae, scilicet interior edocatus, est in comparatione
 ochei, id est burfi reticulati: & hac comparatione
 se habet instrumentū generationis in muliere ad
 instrumentū generationis in masculo, in qua signi-
 lam imprimis se habet ad signi imperfectionem in
 cera. Instrumentū foraminū habet figurā inaequam
 & protūm ad eū fundatū inus. Instrumentū ho-
 minis habet inuicem et protūm extra. Collum
 autē matricis lacerosum est multas habēs pellicu-
 las & inuolutiones ad modū burfi, sicut & collū
 uicis, ut possit dilari & colligi quādo opus
 fuerit. Quāto ante horā partus ipsius feminæ
 os matricis collum pingit scilicet omnes sui pellicu-
 las ad modū rose, cuius folia cōplectantur anteq̄ ex-
 pandantur ipsa. Vnde ita strichus est meatus collū
 matricis, q̄ solummodo uā habet urina per ipsū.
 In prima autē desorantē dilatur collū matricis,
 & rūpuntur quaedā uenae subiles, quae sunt in dex-
 tra parte ipsius collū, & exit sanguis. Duplex uero
 est os matricis, unū exterius, & apparet uisū, ad
 quod terminatur collū matricis, aliud uero inter-
 ius, in quo inchoatur collū. Illud uero os in hora
 edeptionis ita clauditur, q̄ nō possit eriam acut
 intrare ita enim disposita natura, ne post concep-
 tionē aliquid de spermate exeat, uel de alijs su-
 perfluitatis, subintret, & ledat foetū. In hora autē
 partus ita dilatur collū matricis, q̄ eius amplitu-
 do serē concacitat interiori ipsius matricis ad e-
 quator, ad modū rose, quae tota expāditur secun-
 dum omnes sui partes. Interni autē circa medium
 natorē ipsius matricis sunt duo additamenta in-
 uerulae, siue protensa, sicut duo cornua, uel duo ca-
 pita mīmilaria, quibus adherēt duo foetus, unus
 à dextra parte, scilicet masculus, alius à sinistra, scilicet
 licet femina. Sicut enim natura exterius prepara-
 uit duo instrumenta nutritionis, scilicet duas mē-
 millas, ita interius duo suspensoria, & sicut plures
 sunt mīmillae extra & intra, & plura sunt inuolu-
 ta matricis interius, quae etiā uisū apparēt. Vnde
 quāsi per simile dicebant, decepti in muliere, esse
 quinq̄ cellulas, quāsi septem, quia tot factus pos-
 sime simul esse in matrice. Ad hoc dicēdū, q̄ sicut
 in arbore plura pira apparēt uel adherēt in sup-
 te proueniēt ex arbore à quo accipiunt nutrime-
 tum, ita in matrice possunt plures foetus adherere
 unū additamento à quo omnes accipiūt. Patitur
 autē ita duo additamenta duas distinctas corp-
 mīmillae, unā propter colliguntū unius eū dextra
 mīmilla, reliquā ob alteram eū sinistra. Dicit Hip-
 poc. q̄ si grauidae dextra mīmilla, masculi abort-
 tem facit. Postquam inter longiorē & uescicā, &
 illi est illud instrumentū quasi culicera super quā quae
 scit. In quibusdā collum matricis est gracile, &
 Egypus, & torrensium, & in quibusdā breuius & re-
 cius & crassius. sicut in quibusdā uisū nigro gra-
 cilius, longa, & tortuosa, in quibusdā aliter disposi-
 ta. Cōponitur autē matrix ex duab. uenicis, qua-
 rum exterior magis carnosa est, interior uero ma-
 gis nervosa aliquantulā, ut sensum possit habere,

non

non tamen magni: quia si nimis fecundam haberet, inanis nimis laderet in partu. Exterior autē spissior est propter hoc, ut feruens et naturalis calor. Interior autē ligamentalis est, id est est ligamentis, & cōponitur ex omni genere nervorū, scilicet longioribus, latioribusque, & trāseratibus. Alligatur autē matrix fixaē dorsū sititer posterior, & duabus coxis. Similit̄ eius ligamēta descendūt ad genū, & genibus usq; ad pedes. Superior autē alligatur diaphragmati, cuius ligamēta ascēdunt usq; ad oculos. Sub illis autem additamentis extra ex utraque parte inferioris propē os matricis ponuntur duo imitatores, quasi duo ova, scilicet testiculī, qui scilicet aliquantulum sunt latiores quā testiculī maris, qui aliquantulum sunt oblongi: illi latiores propter humiditatem descendētem, isti oblongi propter caliditatem. Creati autē natura ista gemina, ut in eis esset locus digestiōnis ipsius spermatis, ad hoc ut ex ipso esset materia corporis humani. Sunt autē ista seminaria antecessoria & consequentia, quibus deservit sperma uel materia spermatis. Vasa autem antecessoria sunt quedam uena quę procedunt in cerebrū usque ad testiculos, & deferunt sanguinem dealbatum qui creat ad nutrimentum cerebri ad ipsa testiculos, qui mediante sua uirtute atrahunt eadem sanguinem astrahunt ad nutrimentū. Retinendum autem illius nutrimenti in testiculis transmittitur per seminata uasa cōsequētia in ipsa uirga urini, & per illā in matricē ad generationem fetus: cuius quod spermatis in homine strictus est motus & tortuosus & lōgus, ut subilicet & habilem per longum tempus in muliere non est ita necessarium ut subintrat, quia eius sperma debet crassius esse & humidius q̄ sperma uiri, maxime ab isto agente patiens. propter hoc breuior est transitus in testiculis mulieris in matricem: illam enim subintrat matricē sub inferiori ore in latere matricis ex utraque parte illius, & non per illud os unde non coniungitur cum spermate maris antequā uelut ipse sperma perueniat in matricem. Sub inferiore autē ore matricis illius iacet os aliud, scilicet uretra, quod subintrat collū matricis, & ita exit urina secundum eandem uiam per quam intrat sperma. Conueniunt autem spermata maris & mulieris in matrice ita, q̄ sperma maris agit in sperma mulieris. Sperma autē maris naturaliter intendit imprimere formam eius in quo decidit, & sperma mulieris intendit suscipere. Illud autem facit sperma uiri in spermate mulieris: dicunt autē in sanguine menstruo, quod facit fermentū in passa, scilicet ebullitionē. Et Gal. uult q̄ utrumq; agit in reliquo, & patitur in reliquo. In principio enim admiscetur spermata, & fit spuma in eis mediante uirtute eleuante am pollas. In ipsis enim sunt tres spiritus, scilicet et naturalis, spiritualis, & vitalis, qui mox materiam quodlibet genere motus quorū quilibet intendit ad generationē propriae causę materialis, scilicet spiritus vitalis ad generationē cordis, spiritus natu-

ralis ad generationē hepatis, & animalis ad generationē cerebri. Subintrante ergo in profundam spermatis uoluntate actione trium spirituum in medio nascitur uellicula quod est: superior autē proprie alia uellicula in latere iuxta inferiorem alia. Ex prima uellicula formatur ipsum cor. Ex secunda si perius posita cerebrum. Et tertia hepar. Tamē maxima est distantia inter uelliculas de ordine formationis. Hipp. enim in libro de natura fetus uoluit q̄ cerebrū esset primū in creatione, ut patet ex sensu, quia in owo primo apparet caput pulli. licet uideatur consentire, quia cōparat hominē arbori in uersa, & cerebrū radici arboris. Alij uolūt q̄ hepar primū sit in creatione, quia illud membrū cuius operatio primo est necessaria, primo debet creari: in minus, inordinate procederet. Et ista ratio dicit Arist. q̄ cor primo creatur, quia eius operatio primo est necessaria. & ideo primo debet creari. non enim posset nutrirī nisi primo ad prius fieret uita. Unde cō operatio utriusq; primo sit in corde, primo creatur cor. In istis tribus membris, artifice natura penitē exteriores partes, exterius terminatur uehiculū, quod mediante alligatur forma uni partium capitum mammillarū, per cuius uehiculū inferiorem meatum transmittitur de puro sanguine mēstruo matris uel alio, per quē membra quę prius erāt alba rubificantur. Illud autem uehiculū alligat forū matricis: & cum illud uehiculū posterius sit in cōceptione, alij tamen prius est in perfectione. Per sex autē primos dies in illa materia apparet spuma, & alie tres ampullę principalium membrorum. Postea per tres sequentes dies inchoant interioris lineaciones & punctiōnes aliorum membrorū. Per primos autē sex dies nihil atrahitur in matricē, quia partū aut nihil deperditur de illa materia: & si deperditur, nō est in illis restauratio, unde nihil atrahitur. Per sex autē dies sequētes penetrat uentositate & spiritibus ad exteriora, perficiuntur ramificationes uenarū & artiarum. Per duodecim dies sequētes, subintrat sanguis per uniuersa membra carnea. Unde in abortu apparet tunc temporis fusa carnea. Et per ipsos diuiditur etiam spinalis medulla in cerebro per spinā dorsū. Item per nouē dies sequentes distinguuntur mēbra in se inuicē. Ista de collo, & collum in capite, coxę in natis, & lera de singulis alijs. Et ita in uniuerso erāt xxxv. dies: tunc in quibusdā ista tempora formationis anticipat, & in quibusdā postponit partiones totius corporis formationis, tum per unū diē, tum per plures. Tripliciter ergo uariatur totū tempus formationis, quoddā enim terminatur in xxx. diebus, quoddā in xxxv. quoddā in xl. ita q̄ quinquē dies semper interueniūt et inter cōdit. Causa autem huius diuersitatis est calor intentior in quibusdā, remissior in alijs: & materia magis & minus obediens. Foemine corpus tardius formatur q̄ corpus maris. Tēpus autē motus, id est illud in quo apparet uel sentitur motus uolūtarius ex anima sensiblis, duplū est ad seipsum formatōis. Tēpus autē partus implon

triplem ad tempus motus. Ea propter illas diversitates temporis formationis, cum variantur tempora partus. Et ideo quidam nascuntur in vii. mense, quidam in viii. & quidam in ix. Totum autem quod dicitur est de temporibus formationis, experientia comperit esse per diversa tempora abortivum, in quibus apparuit usus antiquorum medicorum necessitate diversitatis formationum.

De anatomia panniculorum foetus.

In quibuslibet autem materis calor est maior, ita enim ad declinante calore, & penetrante in profundam extremitatem, relinquitur, induitur pellicula ad modum corticis exterius, sicut patet in ovis, quaeque stantur extra tenuissima tela prius, & postea tela duriore. Similiter in arboribus, quae uestuntur triplici cortice, & in fructibus quarundam arborum, qui duabus vel tribus tunicis tegitur. Similiter foetus in utero matris inuoluitur trib. pelliculis, quarum prima uetus foetu tenuissima est, & dicitur camilla pueri, uel profundatio sudoris. Ita enim pellicula abstergit puerum a sudore, qui est quasi aerea superfluitas. Inter hanc pelliculam & sequentem recipitur secunda superfluitas, scilicet utriusque enim quidam excolatur per remes, non intransitum uelicis, sed per quendam meatum dirigunt ad umbilicum, ubi exiit, & subintrat illas duas pelliculas, & non expelluntur inde ante partum, imo exiit eoparero. Cuius retentionis haec est causa, scilicet ut ex humiditate mollescat & infundat matricem, ut sufficiens amplius fuerit ad exitum pueri, quia facilius excolatur per humidum quam per siccatum. Interior autem tunica subtilior est ceteris, & componitur ex arterijs & uenis, in quibus defertur sanguis ad nutritionem foetus. Arterialis sanguis hepatis, arterialis cordi, & haec est tunica similis retinae. Prima autem superfluitas non est in foetu, quia nihil dum est in matrice intrat per os, & ita nihil in stomachum & intestina, quod postea exeat per feculentiam. Venit autem ei nutrimentum per umbilicum de sanguine materno, qui transmittitur ad hepatis, & ibi quandam facit per digestionem. Inuoluitur ergo in panniculis foetus, sed non propter dictas causas solam, sed ut foetus firmiter adhereret matrici, non enim sufficeret illud unum solum uinculum per umbilicum, nisi in pluribus locis per pelliculas illas alligaretur matrici. Habet enim foetus positionem & situm membra non naturaliter secundum diversas sui pelliculas naturales. Ambas autem manus habet positas supra, si genua, brachia extendit ex utroque latere, & faciem positam inter manus, & narium inter genua, & habet genua flexa, & pedes uniuersos, prope cessu aetate temporis crescit & augetur uehementius, & fortius mouetur. Et tendit ad exitum triplici de causa. Una causa est propter angustiam loci in utero matris, alia causa est propter defectum nutrimenti, non enim sufficit ei quod transmittitur à matrice, totam causam est angustiam infirmandi & expirandi, & paucitas aeris, qui quidem nimis calidus intrabit. In matrice ergo uisus partus puer cõuenit se ad exitum, scilicet caput inferius & extremitates super-

ius. Sic naturalis ordo est in excedendo, ut praecedat caput, & sequatur cetera membra. Caput enim ex his crassime & grauiore facit locis, et in membris gracilibus; quoniam uetera praecedunt pedes, inuendendum est ne brachia sequantur; quida praecedit unaque pes, inuendendum est de aliis, idem dico de ceteris membris. Rumpuntur enim corporales ueni, & exiit sanguis cum aqua uisitate, qui relictus inter pelliculas mollescat & infundat matricem. Matricem autem post tantam dilatationem cito redit ad praecipuum uel praesens constructionem, et hoc nomia operatione natura.

De anatomia genitalium uirgæ.

Habet autem uirga uisus compositionem ligamentalem. Componitur enim ex crassis uenis, uenijs, & a arterijs recipitur meliora ueni se de spermata & uentositate, quae faciunt ipsam inflatam & erigit quidam opus fuerit, & per ipsam deponatur materia femetalem. Longius demum naturaliter habet uirga vi. & ix. digitos, ut possit amingere ad locum sibi designatum in proiectione spermatis. Item habet quatuor meatus, unum in quo defertur sperma à testiculis, aliud in quo defertur urina à uetrica, qui tamen in meatus cõueniunt tandem in unum meatum. In ipsa enim uirga haec accidit sicut in collo matricis, quia per alium meatum exiit urina, & per alium meatum intrat sperma utriusque ipsi si cõueniunt in ipsa collo, & fit meatus unus. Veniunt autem ueni ad eam compositionem ab inferiori parte spermatis medullis, ueniunt etiam quidam ligamenta à pubis ossibus. Virga habet duo parua musculorum, unum par longiorum & proterfora, quibus erigitur & extenditur, & aliud par habet musculorum transforam, quibus medullis erigitur. Quare finitus musculorum ipsam uirgam, tunc declinat uersus unum latera, alter uersus alterum declinat si neciter dirigatur. Illis cum medianibus post iniectionem spermatis retrahitur ad priorem mensuram.

De anatomia cordis.

Creatio dicitur esse ex carne crassa forti & dura, ut esset longinquum à locis, ut non nimis uelut, neque nimis tardum esset ad motum, neque nimis paruum, propter multum aerem & sanguinem quod recipit. Figura autem eius est pincata, quia sicut aliquid solum in rotundum est in parte una: & hinc ita solum habet amplam uentem & inter se excurrens & subintrantes in illa parte. Et in alia sua extremitate punctata habet acumen, ut in una sua parte collingeret ossa costarum quibus uicinetur, ne uideretur ab ipsis. Et pincatam habet figuram & rotundam, quia nulla figura melius quoniam illa cõueniunt punctum cum superficie, cum à pincato per crescentes circulos gradatim perueniant ad eam supericiem. Inuoluitur autem cor in quodam forti panniculo ad sui defensionem, qui capsula cordis appellatur, inter quem & ipsam cor, tantum uocat spatium, quod sufficit ad plurimam cordis dilatationem, ne ex contractione inducatur suffocationem in ipso. Colligatur autem cordi in tribus locis, scilicet in punctis extremitate, ubi ma-

gis est charilignus, propter defensionem illius paria duricie ostium uiciorum: & in duabus auribus similibus, quae quidem auriculae apparent extra, quasi duo additamenta carniū, per quarum interiorē subinerat uena deportans sanguinem ab hepate ad nutrimentum cordis, & ad generationem spirituum, & sanguinis utrius, superiorē remouens auriculam subintrat caena pulmonis, deportans aerem ad temperationē caloris innati: & ita tenuiter, scilicet aeris inuenit est superior. Cor autē habet tres distinctiones, siue folliculos, ad modum quarundā bujarum, in quarum parte suprema recipitur aer, in quarum infima recipitur sanguis, in quarum mediā quae fouca appellatur, sit aeris & sanguinis cōmixtio, & spirituum generatio. Unde ille locus in corde dicitur sinistra spirituum. Compositur autē cor ex omnibus generibus uenis, scilicet ligamentis uenis quibus attrahit, ligamentis quibus expellit, & trahit, ut utrorumque quibus resinet. Vergit autē cor uterque sinus aliquid in quantum, ut dei loci hepatis sit in dextra parte, ut duo tam calida membra in una parte corporis ponuntur corpus calefacientia. Sunt autem duo subintrantia cor, uena cōca uā deferens sanguinem ad nutrimentū cordis, & generationē spirituum, & caena pulmonis deferens aerem, ut ex ipso & aere generetur spirituum. Duo egrediuntur, sicut est uena arterialis, uel arteria uenis, quae sic appellatur, quia mediā est inter uenam & arteriam, quae deferunt sanguinē calidum & subtilē, ad nutrimentum pulmonis. Et propter hoc dicitur quidam eo pulmo calidus & siccam habet complexionem, quia nutritur calido & sic sanguine, scilicet cholericō; tamen ex acciditū frigidus est & humidus, unde dicitur proprietas uas phlegmaticū humor enim diffusū à cerebro ad pulmonē quasi pluuia, unde ex acciditū abundat in eo phlegmatica humiditas. Illa uena uenā uasam tantū habet unā, cū omnes aliae ad minus duas habeant, hanc mollem habet, & hoc multiplici ratione. Una ratio est, quia inerat subtilitatem pulmonis, quae tenera est & mollis: & si uena esset crassa & dura, de facili posset siccare, & si seipere ritam, et hūidū, & pulmo per ipsam. Alia ratio est quia mollis est, ut sequatur motum pulmonis, quod non faceret si esset dura: & est ad modum iuncti in aqua, qui ex sua mollicie & flexibilitate sequitur motum aquae. Alia ratio est, quia uena nō procedit per longam uitam, imō tantum per subintrantiam pulmonis, unde uacet super pulmonem sicut super calcitrā. Unde si sanguis uenam implet, cum non habeat durā & resistē, nō laedens ex percussione. Alia uena egrediens à corde est illa quae dicitur uena, quae deficit sanguinē utriusque per totū corpus, & habet duas uenas, interiorē durā, & exteriorē mollem, durā propter subtiliorē sanguinē & generatiōē, ne alie extra resudare, deficit enim sanguinē pulsantem illā. Exteriorē habet mollem, quia si haberet eam durā, cum ille sanguis pulsantis impleteret illam in-

teriorē & ipsa exterior ex eius duricia repercuteretur & laederetur uenae: & propter hoc exterior mollis est, ut recipere ille uis pulsantis sit aliquam in molli. Rationem autem illa per totū corpus, & eius rami interius superiacent uenis quibus, ut tanquā unafabre omnino sufficerent ab illis. Exterior uero iuxta superiacent corporis supponitur eis, unde habeant ea quasi scota & tegmina. Et discernitur ille sanguis pulsantis quos uenas est ab ipso qui nutrimentalis est, quoniam hic saltando exit interpolare alias continet & quiesce.

De anatomia pulmonis.

Vt ait cor cum suis distentionibus & contractionibus, & quibus intermediet, eius calor excellens, signum est audacis, superexcellens uero signum est maniae. Non enim magnitudo cordis causa est audacia, neque paritas eius causa mendicitas: quoniam lepus & canis in ignem cor habet secundum mensuram suā proportionem, cum similibus sint, quodam similitudo animalia partem habent cor, sed calidū, & propter hoc uadit sua, sicut serpens, uerus, muscilla, &c. Et quoniam cordi necessaria fuit continua aeris attractio, ut in animalibus ambulatibus, neque ponitur atrahi ab extrinseco, sum propter leuissimam & occiderantem siue tantum, quoniam propter carpirationem aeris externi, necessarium fore ut offerat quod uas receptaculum aeris attractio interius, ut aer referretur ad tempus, & restitueretur in suis nobilitatibus, quod quidem uas pulmo uocat. Est igitur pulmo caro tenera & uasa, et recipit aerē in magna quantitate. Vnde uenosa quae magnā habent pulmonem & ualde raram, multū morantur sub aqua, quae parum, parum morantur, hi enim frequenter inspirant & expirant uero rarius. Habet autem pulmo magnam quādam carnem, quae superius terminatur ad epiglottidem, per quam intrabit aer: quae quōdē carna ramū carnis & dispergitur per meliōs subtilissimam pulmonis: & iterū ex opposita eius parte, ut carna quae subintrat cor descendens. Non autem mouetur pulmo per se & suo proprio motu, sed per uas motu dilatationis in inspiratione, & contractionis in respiratione, qui quōdē motus à corde sunt, quoniam in sui cōpositione pulmo nō habet uentum, à quo est motus cōmunitis membro animalis. Exterior uas inuoluitur quadi pellicula, quae sit ex neruo dilatato circa ipsum, & ex illa pellicula totum sensum habet in se. Et est pulmo in illa cōparatione ad alia ambulatōia, in quo sunt breues & plicae ad ipsos pisces. Habet autē pulmo uas distinctas, pelliculas scilicet tres ex uno sui parte, & ex altera, & maiores, & minores, et si forte lytham in una uel in sui poribus, sita sunt in alijs, quoniam si esset cōtinuatio in sui parte, hōc uenas parua per cōtinuationem totale membrum laederet. Habet autē pulmo distinctiones quatuordecim, & quae subdistinctiones partes, quoniam pelliculas non cupimus, et si forte una carum laederetur & insperdarā à suo effectu & uisio, ultra supplet,

arg

neq; celsit ab officio suo. Tres autem illarū pelliculæ magis uergit uersus dextrā, quæ una nō mouetur sicut cæteræ, sed rariā ad hoc est ut per eam trāseat uena cœca, quæ ab hepate dirigitur ad ipsum cor, et illa uena est quasi lectus in quo iacet. Duæ uero pelliculæ magis uergit uersus sinistram, cuius dictionis hæc est ratio; quia in pelliculæ à dextris sunt, ut una illarū sit uicinior uenæ cœcæ quam uelut. Alia ratio est, ut exeuntes ex xquo in pinniculi ex parte cordis, cū ipso cor de teneant sinistra partem pectoris. Et in pelliculæ ex parte hepatis tenebant dextram partē pectoris ex xquo, ne aliqua pars pectoris relinquatur uacua magis quam alia. Tibia autē pulmonis insitā supia habentis multas radices ramificatur secundum substantiam pulmonis, qui quidem rami per totam palmonem diffunduntur ita, quod eorum capita siue orificia extrinsece sunt aperta, neq; aliquo tempore clauduntur, sed fugant conuulsiue & attrahunt superfluitates pectoralis, descendentes à capite ad loca inferiora pectoris. Neque solum per illos ramos canna pulmonis atra haurit superfluitates cordis, sed etiam superfluitates à capite descendentes. Est autem pellicula quædam diuisiua suæ thoracis à se inaicem, transiens per maiorem diuisionē pulmonis, quasi distinguens eum in duas medietates, alligatas cum spinis dorsi posterioribus, anterioribus uero pectori. cuius causa finalis prohibet ne transeat aliquid latissimum ab uno thorace ad alium. In hædatur uel partitur prius quàm alia. Canna autē pulmonis superioris componitur ex annulis quibusdam perfectis inferioribus autē ex annulis imperfectis; quanto enim magis ascēdit canna, ito perfectiores sunt circuli, ita q; in ascēsu de cretū, donec perueniat ad perfectionē. Gibbositas autē ipsorū annulorū uergit exterior, & efficit gutturis tumore. uersus autē interiorē partem ubi deficiunt circuli, est quædam pellicula foris & ipsa quæ supplet officium circulorū. Quædam autem cibus recipitur in gula, illa pellicula cedit ipsi & reflectitur interioris hora deglutitionis, ne impediatur ilam, sicut impeditur, si esset chartilago interior, sicut exterior. Superioris autē partis illius canna, & exterioris alius duplex est iuramentū unum, ut inspiratio & expiratio fiat per ipsum, aliud, ut sit primū instrumentū formationis uocis, & ita fiat instrumentum ueritatis uoluntarie mobilis. Est etiam simile de pellicula cooperiente cerebrū, cuius duplex est iuramentum. Vnum, ut coniungat uenas & neruos et arterias exeuntes à cerebro, aliud ut tegat & inuoluat cerebrum ne hædatur & dissipetur, cum sit teneq; substantiæ. Expirator ergo superfluitas aëris, quæ peruenit ad guttur format uocem. Natura ergo format sibi superfluitates, & adaptat ad quædam sui iuramenta scilicet loquaz in uiscibus, & pilos in corpore. Componitur autem guttur ex tribus frustulis ad formandā uocem secundū plures sui differentias, scilicet gracilem, & crassam, & ita de alijs. quædam ad diuersos motus

& contrarias alicuius mēbet, necessaria sunt plurimū frustula alicuius membri, sicut patet in digitis, qui ad uerios motus aptantur ipsorū primum frustulum est quædam chartilago composita ad modū altanum cannarū umbarum. Interioris circulus est imperfectus, ad modū pelæ, cuius gibbositas extra apparet in gutture. Eius uero defectus est uersus gulam, unde chartilago peltalis uocatur. Cuius quodammodo supplet defectum quædam chartilago supposita illi inferiori, similiter circulum faciens imperfectum; sed contrario modo se habet peltalis, quia eius gibbositas interior est uersus gulam, defectus uero exterioris uersus guttur est. Et ita se habet hæc chartilago, q; oritur sed collocatur super interiorē chartilaginem, cuius opus est ne impediatur deglutitionem, quando gula dilatatur uersus ipsam. Hæc autē chartilago cymbalæ & cooperentia uocatur. Et est alia chartilago quæ appellatur nomen non habens, cum modo collocatur uersus partem exteriorē, modo uersus interiorē, quando opus fuerit; quia eius iuramentum est, ut quando deglutitur cibus in gulam inae rim tegat os tracheæ, & iterū cum formentur uox in gutture, interiori tegat os gula. Si autē accidat quod loquatur deglutens aliquid, remouetur ad operculum, & aperitur os tracheæ, & quidō subintrat mica panis per tracheam, tunc natura per fortem rufum conatur expellere illam. Chartilago autem nomen non habens duo habet additamenta hæc illa quæ subintrant illud cooperculū, siue cymbalarem chartilaginem, & tenet ipsam in debito loco & positione. In formatione autem uocis, quanto magis eleuatur peltalis & cymbalæ, tanto magis gracilefcit uox, & trachea arteria tanto magis elongatur & arcatur, quando uero illæ chartilagine deprimmuntur, uox crassfcit, & trachea dilatatur intus magis.

De anatomia diaphragmatis.

Diaphragma est quædam pellicula diuidēs regionem uitaliā in regione nutritiōri, unde dicitur diaphragma quali duo frangens. Cuius compositio est ex neruis & ligamentis. Habet autē illud iuramentū, scilicet ut sit primū principū motus inspirationis & expirationis. motu enim diaphragmatis mouetur pulmo pulmo autē non mouetur ex se uel per se, cū non habeat neruū in se. Alligatur autē diaphragma spine dorsi retro, & anteriori pectori. Et annexum est circūquaq; corpus corpori per circulū, per musculos autē habet motū circulatorium. Cū autē motus dilatationis in circulo, à medio puncto incipiat & terminetur in extremitatibus, & motus constrictionis incipiat ab extremitatibus & terminetur in medio, necesse fuit ut principū motus diaphragmatis esset in medio alius. Descendit ergo à fixo pari neruorū quidam neruus directē & perpendiculariter per medium punctum ipsius diaphragmatis, peltalis & sensilis & motuus, qui postea ramificatur & diffunditur per totum diaphragma. Præterea ueniunt alijs duo nerui à quinto & quarto pari neruorum ab

igitur spinali medulla & spondylis, ferentes prae-
 ca vero principia quae quidem adhaerent ves-
 tibus carne, ut in suo defectu subintrat pellicula illi
 quae est dividens duas thoraces, facientes duas di-
 stinctiones pedibus & quodammodo velibus &
 adherere donec perveniat ad diaphragma. Con-
 tingit autem quod diaphragma quandoque spo-
 ndylis, & impeditur à suo motu, & tunc uti-
 tur à quibusdam musculis lateribus et ven-
 tribus, qui sunt 14. testante Gal. & etiam utitur
 à solis tantum per vehementem inspirationem
 & expirationem.

De anatomia cerebri.

Et cerebrum dividitur in tres substantias, in ve-
 ntram medullarem, & ventres plenos spirituum,
 qui sunt principia nervorum à cerebro orientium.
 Cerebrum autem est frigidum & humidum, frigi-
 dum vero ne inflammetur vapore humorum ascen-
 dentium à stomacho, & ne inflammetur motu ner-
 vorum sensibilium, vel per operationes sensibiles,
 et imaginationes & cogitationes, & ut temperet
 eas friguitate spiritus vitales calidos ascendentes.
 Molle & humidum est, ut de facili suscipiat ins-
 pirationes sensibiles, & ut possit esse manimentum
 nervorum, qui à principio sui molles sunt, & gra-
 tiam & flexibilitatem indurantur. Item levis sunt ner-
 vosi, rari, & flexuosi leves, ut suscipiant spiritus ra-
 riores & praestant ei faciem motum, & directum et
 quocumque, flexuosi, ut descendant in cerebri ad regem-
 dum se facilius versus quolibet partem. Item ce-
 rebrum in anteriori sui parte est mollius & humi-
 dius, propter nervos sensibiles inde orientes, qui
 molliores haberi esse quibus nervi motum. In pos-
 teriori sui parte densius est propter nervos motivos
 inde orientes, qui duriores haberi esse quibus nervi
 sensibiles, & propter illam partem in qua est the-
 saurus memoriae & repositorum formarum. Cere-
 brum utem, sicut etiam latitudinem dicitur esse in
 duas partes, ut hoc cerebrum unum sit, sicut & cae-
 cae utriusque visus, ut si forte laedatur una eius pars,
 altera servetur usque. Descendit autem posterior
 pars cerebri cum suis velaminibus in conjuncta
 rem spiritus, & ex illa parte oritur nervus, ex utroque
 parte lateralis atque ad omnes partes corporis
 vicinis tendens.

De anatomia nervorum à spinali medulla orientium.

A spinali medulla xxx. pars nervorum oriun-
 tur, & unus nervus qui caret parte, quorum vii. à
 spondylis colli oriuntur: alii vero vii. à superio-
 rum costarum spondylis oriuntur, quae in recessu
 duae pedibus sex sunt. Alia vero quatuor quae sunt
 post ipsa ab inferioribus costarum spondylis no-
 tantur. Quorum & alia quatuor quatuor spondylis
 acervi. Ab ille vero quod tenibus supponitur
 velatur alia tria, post quae alia tria ab ille eundem
 nascuntur. A cauda autem nascuntur nervus ca-
 cae pari ordine. Primum quatuor egresso est à duobus
 spondylis primi foraminibus, quod in capite solus
 musculis spargitur, & est parvus & missus, quo-
 niam antea videtur, cum locum à quo egressus

est angustus. Par secundum à foramine quod est
 inter primum spondylum & secundum oritur, cu-
 jus maior pars transierit ad eundem caput ascen-
 dit, datus ei motum. Et quod primum minus facit
 propter sui parvitatem, consequens ipsum com-
 plete emittit, musculis colli & maxillari, conse-
 quitur, datus ei motum. Par tertium extens à se-
 cundo inter secundum & tertium spondylum, sita-
 tum in duas dividitur ex utraque parte, quarum una
 musculis qui maxillas movet transmittitur, & est
 quando musculis miscetur temporum, & cum mus-
 culis autem in bestis, & quatuordecim in homini-
 bus, alia vero pars ipsius per musculos dispergitur
 qui inter oculos locantur scapulas. Par vero
 quantum inter tertium & quartum spondylum exoritur,
 & partitur in duo sicut priores, datus est pars
 ipsius ascendens est parva, & quidam dicunt
 iam quod ab ea perveniunt rami sicut arboris, et
 extendit super venam, donec ad diaphragma per-
 venit, separata super duas latera diaphragmatis,
 & pectus in duo media partiendo incedit: sed
 eius pars minor ad superiora reflectitur, & in fun-
 da musculorum profunditate, donec ad supra-
 vada, & musculis mandat ramos qui inter caput
 & collum sunt comminates dixerunt quid
 quod ab eo ad dorsum deflexit ramos. Quintum
 vero par inter vii. & v. egressum in tres dividit-
 tur partes: & est unus ramus, & est minor pars
 perveniens ad musculos qui caput anteriorum
 sustentant, & ad alios musculos qui capiti sunt com-
 munes & collo: & alter ramus ad musculos supra-
 scapularum dirigitur, & miscetur, & ad medium per-
 trahit diaphragmatis. Par vero sextum, septimum,
 & octavum, ab illis secundum ordinem egredietur
 foraminibus. Sed octavi egresso est à forami-
 ne communi inter finem spondylorum colli &
 primum spondylum dorso: & eorum rami orbe-
 menti miscentur mixtura, secundum plurimum
 eius ad scapula pervenit superficiem, & pars eius
 maior, quae est ex int. & minori parte quae est
 ex ext. pervenit ad diaphragma, & plurimum septem
 pervenit in adiutorium: licet sint quidam qui ex
 ipsa rami ad musculos capitis & colli & dorso
 cum ramis quatuor associantur ad diaphrag-
 ma: sed tamen ille qui est ex quinto ad partem ma-
 iorem tendit, & non transit scapulam. Sexti vero par-
 tis quidam ad musculos scapularum dirigitur,
 & alii movet adiutorium, alii vero à superioribus
 partibus dant finem adiutorio, alii movent bra-
 chium, alii per cutem adiutorii. Septimi vero par-
 tis quidam mandantur musculis qui sunt in ista
 toro, qui sparguntur donec ea sensus. Octavi
 vero paris partes quod per cutem hanc quidem
 perveniunt, donec eis sensus, alii vero ad mus-
 culos brachii tendunt motum manducis praestantes. Pri-
 mum autem par ex partibus membrorum pedo-
 rum egredietur inter i. & ii. spondylis pectus,
 quod in duas dividitur partes, quae autem minor
 est, in omnibus musculis spargitur cessatur, &
 in musculis dorso super primas costas extenditur
 procedit

procedit, & viij. nervorum colli obulata, & similitur ad manus protenditur, donec ad digitos & palmam perveniat & manū, & segregatur per eam, dans ei motum vel sensum. Pars vero secundum, à foramine egreditur quod per dicitur sequitur foramen, cuius pars ad adductorū tēdit superficiem, dans ei sensum. Et ipsius residuum cum alijs partibus quæ remanserūt, aggregantur, & ad musculos scapulae qui super eam positi sunt ascendūt, ipsius moventes iancharū. & ad musculos perveniunt dorsi, qui ex istis nervis spōdylorum pectoris oriuntur, & ramus qui ad scapulam non protenditur, ad musculos dorsi vadit, et ad musculos qui sunt inter costas primas in posterioribus pectoris positus. Qui vero ex spondylis secundariis nascuntur costarum, ad musculos veniunt, qui sunt inter costas & ramos, cum illorum nervorum ramis. Pars tertia à ramis nervorum arteriae & venae aperte currit, & spinalem medullam ingrediuntur per loca unde ipsi egrediuntur. Nervus excurrente à duobus spondylis pectoris in hoc comunicant, quod pars eorum ad musculos dorsi pervenit, et pars ad musculos ventris, & ad musculos qui sunt in dorso preflati, tertia autem superior quod nervus miscet qui à cerebro sunt descendentes, & non alia. Et duo paria inferiora ad partes crurium multos transmittunt ramos, cum quibus ramos tertie partis, & ramos nervi primi ostibus alchazim miscuntur. Sed isti duo rami coxae non pertransiunt iancharum, sed in ipsius sparguntur musculis, & ita eos pertransiunt incedendo ad crura. Nervorum autem crurium & pedum forma, à nervis manuum & pedum separatur in eo, quod non iunguntur, & meli non submersi ad cerebrū. Non est autē forma cōmunitatis adiutorij cuius caput, sicut forma cōmunitatis femoris cum coxa, neque extremitates eū origine suaū nervorum. Et alij quidē nervi ex parte cruris, diversis tendit modis, sunt enim ex eis qui occurrant, sunt qui manifestant, sunt qui submergunt sub musculis cooperit. Et quia musculi qui ex parte femoris oriuntur, nervos ad utroque pedes nō habuerunt à posterioribus partibus, neque ab oculo femore, propterea ibi musculi multi et venę factæ fuerunt, et pars nervorum quæ est in pectine, currit et penetrat in foramine quod ad testiculos descendit, donec ad musculos vadat femoris, & descendat ad musculos poplitis. Primi autē pars ex nervis sequentiū spōdylorū commiscet eū nervis antea dēribus, sicut diximus. Alia vero paria, et unū par quod ab extremitate oriū causa musculi hie sparguntur sphindleris, & ipsius iugis, & musculi lo vesicę, & matris, & in pāniculis ventris, & in partibus domesticis superioribus ossis femoris, & in musculis qui nascuntur ab ossibus alchazim.

De anatomia uteræ concaue.

Vena ventrem habens ad cor, quādo venit in reclinatōnem diaphragmatis, transmittit ramos ad ipsam nutriendā, quæ postea perforat diaphragma, per cuius foramen venæ subiles ab eis segregatur pāniculo qui pectus in duas dividit par-

tes, & cordis capite, atque glandule quæ à medio eis vocantur vena, communicantur, & per prædicta sparguntur membra. Postea vero quidam magna ramus ab eis separatur, qui cum duobus cordis arteriarum, dextere scilicet continuatur, & dividitur in tres partes, quarum maior dextram cordis auream intrat, secunda cordis superficiem externam circumtertia vero ad inferiora ramos transmittit. & postea procedit ascendendo, & retorquetur ad furculos. Et transmittit à se ramos ad nutritionem omnium partium vicinarum interiorum & exteriorum. Quando autē ramificatur ex utraque parte, & tenet in reclinatōnem axillarū, ramus quidam magnus exterior ab eis egreditur, et ad locum qui est in alia axilla protenditur, quæ basilica appellatur. Sed etiā prior quæ reliquitur circa furculos, quæ est filipes huius basilicę in duas dividitur partem tertiamque una ad dextram, alia ad sinistram tendit. Et iterum utraque partem subdividitur, quarum una divisa humero superposita ad manum tendit, & vocatur cephalica. Alia vero divisa utriusque in duas dividitur partes, quarum una per interiora partes colli ascendit, quousque cranium intrat, & partes membrorum cerebri, & sagittam pāniculorum ibi deum irrigat. Et in transitu eius per collum usque ad cerebrū dividitur ab eo rami subiles, qui in membra in collo huiusmodi, & hanc vena gaudet chylera. Alia vero manifesta ascendit, quousque per faciem, oculos, caput, & nares dividitur, ut omnia membra nutriat, quæ ideo manifesta vocat. A vena autem humerali, dum per cubitum transit, rami quidam subiles separantur, à quibus ea quæ in adiutorio exterioris manifestata sunt irrigantur. Similiter sub vena axillari aggregantur rami subiles, qui rami adiutorij musculorum nutritione. Et quando humeralis vena & axillaris prope cubitum iuncta veniunt, due partes ab eis separantur, una scilicet ab axillari, alia ab humerali, & continuū descendunt quousque ex eis una sit vena, quæ purpurea vocatur. Alia vero humeralis pars protendit secundum diversas adiutorij partes, & super arundine altera transit, & vocatur funis brachij. Axillaris vero pars altera quæ una est ex inferioribus partibus brachij, quæ est in pectine, usque adeo protenditur, quousque ad caput inferioris arundinis perveniat, & sit ex ramis suis vena una, quæ est inter medius & axillarem, quæ fistula appellatur. Pars autē quæ ad corporis inferiora descendit, super spondylis costarum transit, descendendo inferioris porrigit, à qua egrediuntur rami qui vadunt ad renem, vesicam, & sacrum pāniculorum, & ad membra quæ ex eis disponuntur, & ea nutriunt. A qua postea duo rami magni separantur, qui renem intrant cōcavitates, post quos reperitur duo alij qui ad testiculos vadunt. Deinceps ab eodem in reclinatōnem cuiusque spondyli duo alij separantur, qui ad utraque procedentes membra quæ circa ipa sunt, ut quæ sunt occulta, ut vasa, vesicæ, et manifesta, sicut venter, illa humectant, quæ quando ad ultimam

uenere spondylium. In duas separatur. quarum una ad dextram pedem. & alia ad sinistram vadit. Et ab his spondyliis partes que sunt musculi nutritium. quarum quedam sunt occultae. quibus oculi nutriuntur musculi. quaedam manifestae. quae manifestas humectant musculos. Quae iterum quando peruenire ad gemam tres dividuntur partes. quarum una per molam tendit. cuius ramus. omnes cruris musculos nutritur qui interior & exterior inueniuntur. Alia vero ad partem cruris domesticam tendit. quae similiter occultat usque ad talum. donec pars super malleolum interiori operire incipiat. & tunc ex ea. quae sphena vocatur fit uena. Pars uero tertia ad partem cruris sylvaticam tendit. quae similiter occultat usque ad malleolum ueniat exteriori. quae dicitur ischiadica. Ab utraque autem istarum. quando ad pedem pertinuerit. separantur partes quae per pedem peraguntur. quarum illae quae in partibus digitorum sunt. et si ab eo repetantur. uenae ischiadicae sunt partes.

De anastomia uenarum manus.

Uenae autem manus quae phlebotomantur sunt quinque. nigra siue purpurea. basilica. funis brachij. & axillaris. quae est ramus basilicae. & scelerem. & cephalica. quae omnis maior est. Basilica uero magis timoris est. propterea quod arteria eadem sub ea. & nervus et muscularis eorum sub ea cadunt. In basilica quoque phlebotomanda quanto plus ad brachium descendens. erit sanius. Propterea sciendum quod basilica axillaris & cephalica super uentram phlebotomij appropriant. & non sub ea. neque in cana sanguis bene fluit. & sit securitas a nocentis nervis & arteriis. Cephalica uero quod est ex collo supra ipsum partem. & partem sub ipsa euacuat. et terminat parvis hepatis non permittit. neque hypochondriorum. Basilica uero euacuat partes peccoris. & quod est a parte uentris in feris. Nigra uero iudicium inter cephalicam. & basilicam medium est. Funis uero brachij similis est cephalicae. Scelerem siue scelerem quae quae in dextera. dolens hepatis conficit. & quae in sinistra. dolens splenis. Et quod sanguis phlebotomiae dimittatur donec per se restingat. Manus quoque illius qui phlebotomatur. in aqua calida ponitur. ne cito sanguis restingat. Sed arteria manus quae phlebotomatur. est arteria quae inter pollicem & indicem exiit. Eius instrumentum in antiquis doloribus hepatis et diaphragmatis est mirabile. Galenus hoc uidit somnians. & expertus est postea. Et ex uenis pedum quae phlebotomantur una est ischiadica. & est a parte sylvatici calcanei. est alia sub ea. aut supra ipsum. Et ligatur in fascia. & insolvitur quod est supra ipsum in summitate coxae usque ad calcaneum foras. Et melius quidem est ut haec ante. Et si ipsa fuerit occulta. aliquis foras phlebotomae ramosi. qui inter minimum & secundum exiit. Et instrumentum phlebotomiae ischiadicae nunc est in dolore scij. & podagrae. & in uarice. & elephantiasi. Et sphena quae est uersus inferiorem partem pedis. melior est quae ischiadica quae phle-

botomatur ad euacuationem sanguinis ex membris sub hepate. & ut sanguis a superioribus ad inferiora declinet. quare membra proaocant. & hemorrhoidum orificia aperit. Et super calcaneum retro est uena. quae est siphene ramus. & operatur quando ipsa. Et ad summum phlebotomia uenae pedum colere agnuntibus quae sunt ex materiae bus ad caput declinantibus. & egreditur in matris. & magis debilitat quae phlebotomia uenae manus. In uenis capitis quae phlebotomantur. quaedam sunt quietae. quaedam pulsantes. Quietae sunt uena frontis quae inter duo exiit supercilia cuius phlebotomia confert grauitati capitis. & proprie illi quae est in posteriori parte. & grauitati oculorum. & dolori capitis. Super cornu capitis phlebotomatur propter hemicranium. & uicera capitis. Et duae uenae temporum quae flexantur incedunt. Et duae uenae quae sunt in angulis oculorum lachrymalibus non apparent multum nisi propter contractionem suffocantem. Et in ipsis non est profunda duae phlebotomiae. quoniam late fieri solent. & non egreditur sanguis nisi pauca. In uenae uentris phlebotomiae haerum exiit in dolore capitis. & hemicrania. & ophthalmia antiqua. & herymia. & panno. & scabie palpebrarum. & nyctalopibus. Et sunt tres uenae. quarum locus est post locum ubi extremitas uaris tangit quodam prouenit ad capillum. & una earum est magis manifesta. quae phlebotomatur in principio aequae. & quodam caput stomachi sumum recipit. & post hoc colere ulceribus crunt. & colere posteriori capitis. Et ex istis sunt duae gulares. & misantur in principio sepe. & fortis angini. & angustatione anhelitus. & in alitudine acuto. & in raucedine uocis. & in apostemate pulmonis. & in spiculis difficultate quae ex multo sanguine fit calido. & egreditur in ipsis & haerent. Modus ligandi eas est. oportet trahere caput ad coneratum partis phlebotomiae uena extendatur sicut chorda. Et ex eis sunt uenae labiorum. scilicet quantus. super unumquodque exiit par. quae confertur ulceribus oris. & pulsibus. & doloribus gingiuarum. & earum apostemantibus. & earum lasitas. & ulceribus. & hinculis. et scissuris. quae sunt in eis. Et ex eis est uena quae est sub lingua. & propter grauitatem linguae. quae est ex sanguine. minutatur. Et ex eis est uena. & est inter mentum & labium inferius. quae phlebotomatur propter oris laxitatem. Et ex eis est uena forely. quae phlebotomatur in mordicationibus oris stomachi. Et ex uenis quae phlebotomantur in corpore. sunt duae uenae supra uentrem. quarum una supra hepar. altera supra splenem. & phlebotomatur dextra in hydrope. et sinistra in egreditur in splenis. Ex arctis uero quae sunt in capite. est arteria temporis. quae quandoque phlebotomatur. quandoque inciditur. quandoque extrahitur. quandoque aduritur. & hoc utrum rheumatismi subiles contringat. quae ad oculos descendunt. Et duae arteriae quae sunt post uires. quae phlebotomantur propter species ophthalmiae. & principium aequae. & pannos. & nyctalopas. & an-

iquum

equum dolorem hepatis. In carum tamē phlebotomia semper exiit timor, & tarda cōsolidatio.

De anatomia membrorum consilium.

Omnis operatio ab anima procedēt, ut melius in actū procedat. in corporibus nostris pericitur. Instrumentorum autē corporalium alia sunt simplicia, alia composita. Simplicia sunt, quorū quamcumque partem sumptis, sensibilem communicationem habet cum corpore & distinctionem. Composita vero sunt illa, quae non &c. Sed quoniam simplicia sunt in compositis, & non conuertitur, de his prius dicendum.

De ossibus.

Inter simplicia primum est os, quod est fundamentū totius corporis, & erectio & sustentamentum motus & sensus. Quaedā ossa specialia habēt iuuamenta. Quoddā enim propter fundamentum est, ut os spine, hae ossa spondylorū, quaedā ut sint sustentamentū sensus & motus, ut sunt ossa pedū, tibiarū, & cranii. quoddam ad tuendū, ut os cranii, nimirum ad tuendum cerebrum ab extrinseco nocimento. quoddā ad replendū, ut os quod supra spondylium excrescit quasi additamentū. & haec ossa scissamina vel simenta dicuntur. huiusmodi ossa maxime reperiunt pectus, scilicet qui nō habent medullam transcurrentē per mediū spondylorum, quare parū apparent huiusmodi ossa in eis.

De charitilagine.

Est autē charitilago membrū medioere in natura inter os & carnē. est enim mollior ossē, durior carnē, & est propter hoc in animalibus sit diuisa ossis à carne, ne nimis durū coniungat cū mollī inuicem. Propterea vero caro quādo vulnerat & qualisat ab extrinseco, magis leditur ab intrinseco ossē propter sui duritiem. Quaedam tamē charitilagine specialia habēt iuuamenta, unde quaedam posita est in animalibus sit iuuamentum extremitatum buccellarum ingredientium uacuitates alicuius ossis, & concussat, in eiusdem, quoniam inter illa minor lesio est, quā si durum supra durū friv caretur in motu. quaedam posita est in extremitate scapularum & humerorū, ac in hora percussio nis minor sit lesio, quaedam ad de sensaculum nocenti extrinsecus aduersentis, ut charitilago ante os stomachi posita quasi ensis protēctio, quaedam est suscipiens & retinens musculos à remota partibus uentris, & dicitur charitilago epiglothalis, quaedam ut sic suscipiorum, carnium inferiorum, quae ponitur in extremitatibus costarum inferiorum & perfectarum.

De neruo.

Nerous est membrū medioere in durtia, dilatabile & extēibile, solutionem continuitatis non de facili recipiēs sine rupturam, sustentatū motus & sensus ad uniuersa corporis membra.

De chorda.

Chorda est membrum ab extremitatibus musculi ortum habens, ad similitudinem chordae arcus effecta. Quomamodum enim chorda arcus incuruata incuruatur arcus, et relaxata relaxatur,

sic musculus relaxato chorda impellitur à musculo & relaxatur, quare membrum extenditur. musculo uero contracto, contractus & chorda, quare membrum incuruatur.

De ligamento.

Ligamentum est membrum insensibile, ortum habēs ab extremitate ossis, insensibile per se, sensibile tamen per accidens, quoniam per musculū. Et est duplicis iuuamenti in corpore. unum est, ut ipso medio iungatur os cum neruo. aliud est, ut cū neruo iungatur ad hoc, ut fortis sit, cum fibulis sit in eius ortu, à cerebro scilicet uel à spinali medulla alba, & cum multiplicem suscipiat decussationem in eius processu.

De musculo.

Musculus est membrum ex neruis, ligamentis, & carne, ligamentorum & neruorū interstitia replens, cōpositum, ut ipso tracto, uel dilatato secundum sui partes, sequat erectio uel incuruatio membri mediante chorda. Et est musculus idem quod lacertus, quasi lacertus, id est diuisus secundum diuersas sui partes. Tendo autē nō est ligamentum ut quidam existimāt, sed est idem quod chorda.

De arteria.

Arteria est membrū, ortū habens à corde, concauam exiens, ut per eius concauitatē cōcurrat spiritus uitalis ad omnes partes corporis.

De uena.

Vena est membrum ortum habens ab hepate secundum Gal. concauū exiens, ut per eius concauitatē sanguis nutritiūalis transeat ad omnes partes corporis.

De panniculo.

Panniculus propter multam necessitatē in corpore creatus est. Quidam enim continet membrū in sua forma debita & positione, ut panniculus in uolucē cerebrū ipsam enim est molle, similiter in uolucens intestina. Quidam est diuidens nutritiua à spiritualibus, ut diaphragma. Quidam est cooperiens intrinsecam costarum superficiem. Quidam est sensitiuus, & tales sunt qui palmonis, hepatis, splenis, renum habentur, unde in profunditate substantiae eorum non sensificantur homo extrinsecus, nisi mediante duos panniculos: Præterea renes mediante suo panniculo suspenduntur in sine dorsi.

De medulla ossium.

Medullam quidam existimāt esse membrū, cū mihi dubium sit. Mollis est in substantia uisciosissima, quoniam mediante eius uirne sustentatur.

De carne.

Carno est propter hoc, ut repleat interstitia neruorum & ligamentorū, uenarū & artularum.

De humore.

Est humor membrum molle, ad suscipiendam impressionem de facili. Ex his ergo posse dici, quod membrorum simplicium quaedam sunt dura ut ossa, quaedam mollia ut humor, quaedam media inter mollitiem et durtiē ut media, quaedam magis accidentia ad durtiē, quaedam magis ad

motiones. Item quod omnium membrorum simpli-
cium siue cōsimilium causa materialis est sperma,
præter quàm carnis, & adipis siue pinguedinis.
Adipis enim causa materialis est unctiositas san-
guinis frigida & humiditas efficiens. & remo-
tio à partibus à principio calaris, scilicet à cor-
de. Est positio eius localis, scilicet circa partes uē-
tris & renes. Carnis uero, purior pars sanguinis
est causa materialis efficiens, calor & siccitas, ubi-
losum à se deesse, uentus & arteriarū interstī-
tia secundum sui positionem debita adimplens.
Item carnis diuerse sunt species. quedam enim du-
ra, ut caro cordis. quedam mollis, ut caro pulmo-
nis. quedam inchoerens, ut caro hepatis. Item car-
nes differunt secundum colorem. quedam enim ni-
gra, ut caro splenis. quedam alba, ut caro glandis,
testiculi. quedam alba, ut caro uentris. quedam
purpurea, ut caro hepatis. quedam rubra, ut
caro communis. quedam rubricanda, ut caro cor-
dis. quedam flammecola, ut caro pulmonis. que-
dam crocea, ut caro maxillarum. De spermate au-
tem dubitat utriusq; materis prædictarū, ut dictū
est. propter diuersas opiniones Arist. & Gal. Secū-
dum Arist. sperma uiri coagulo cōparatur: sper-
ma autē mulieris lacti. Quare in spermate uiri est
uirtus coagulationis. siue, in spermate mulieris
coagulationis passus. Secundum Gal. utriusq; sper-
ma coaguli est materia. sed uirtus formis, mulieris
debetus. hū pars spermatis trāsit ad glandulosam
carnē in omentū deposita, similis ex limbo produ-
cta, ad similitudinē parus passus depositi quasi fer-
menti alcutis. Item glandularum quedam posi-
ta est in radice lingue, humiditatis collectua, ut
de honorariū salure dicitur. quedam in locis san-
ctuaribus, similiter humiditatis collectua, ut sub
uillis et in inguinibus. Item quedam carnes sunt
uillose. quedam carē uillis, ut caro pulmonis. he-
patis, splenis, renū. Villosæ, ut musculi quibus de-
lectant sensus & motus per diuersa corporis mem-
bra. Membrorū autē uillos habentū quedam ha-
bent uillos longitudinales. & hi sunt atrachui. que-
dam latitudinales, & hi sunt uilli expulsi. quedā
uero transuersales, & hi sunt reterū. Quedam
autē membrū magis habet de uillis longitudinali-
bus & latitudinalibus, ut gula, quoddā magis de
transuersis & latitudinalibus, ut stomachus. quod-
dam magis de latitudinalibus. q̄ de alijs, ut intesti-
na. Item membrorū uillos habentū quedam ha-
bent unam tantam canam, ut uelica. quia huius-
modi ratione mollis substantia cōueniunt. quedā
duas, ut arterie, stomachus, & intestina. & hoc ne-
scit fissura in his que exierit sanguis. quoniā nimis
relaxatione, ipsius exhalatū spiritus. & ad impe-
dicentū utriusq; operationis, propter diuersas o-
perationes descendentes à diuersis principijs diuer-
sarium compositionū. Item inter omnia corporis
membra, septem sunt membra regalia & famosa,
multam substantiam habentia secundum sepe o-
bes planetarū, & corū comadibilia, que mem-
bra sunt minere spiritum animę & intelligentię.

A scilicet cerebrum, cor, hepar, & stomachus. Rati-
ona minus principalia, scilicet renes, uelica, autē
culi. Secundum uero quosdam, quatuor sunt prin-
cipalia tantum, scilicet cerebrum, cor, hepar, & re-
nibus secundum quosdam uero, tria sunt prin-
cipalia, scilicet cerebrum, cor, hepar, & uelica nō,
eo quod non faciunt ad esse indiditū, sed ad esse
speciei. secundum alios duo tantum, scilicet prin-
cipium sensus & motus scilicet cerebrum, prin-
cipium uirtus scilicet cor. secundum Arist. uero unū
tantum, scilicet principij uirtus, id est cor. Unde u-
dendum est quæ sit eius substantia. que compositio
nio, que cōplexio, que forma, quis sensus, quales se-
eius motus. Substantia uero eius est caro crassa, da-
ra, & solida. unde ratione soliditatis ponderositas. q̄
B sit dura proba. Caro eius melancolica est genera-
tū. Item si cor distemperatur, reducitur ad tem-
perantiam cum lapidibus, scilicet conillis, margari-
tis, hyacinthis, & similibus duram substantiā ha-
bentibus. quare non est aliquis pars humani cor-
poris, sub æquali proportionē ad ipsum, que ita
pendat sicut cor. Est frigida cōplexionis de sub-
stantia. et hoc secundum Arist. secundum uero Gal.
est de calida & sicca cōplexione, eo quod com-
met in se calorem totius corporis, scilicet materiam
caloris, scilicet sanguinē & spiritū uitalem, quos
per uisceris corporis membra exhalat. quare ra-
tione continentie & influentie secundum Gal. di-
citur calida & sicca cōplexionis. Complexi-
onem habet cor ex diuersis substantijs, aliorū mem-
C brorum substantijs similibus, scilicet ex carne
ra ut prædictum est. & charabagne existit in ra-
radice eius existente, que nō multum differat à ma-
tura ossis, & panniculis fortibus & spissis ipsum
cor inuoluens, nec enim ipsum cōstringunt
in aliqua sui parte, præterquā in duobus uen-
tricularis, & parte p̄neta emittit. & hoc ut possit
se dilatare & cōstringere secundum quod ne-
cessē est animalī. Unde secundum diuersas partes
ipsum cōponentes, uniuersales aduulatur alijs
membris quā aliquod aliud membrū. quare est
principium & uniuersalis alijs. Item formam ha-
bet ad modum p̄neta ab quoniam uis uis. Tali
enim forma minus est superfluitatis collectua
fissionem præstant. Superius est lata, ut secundum
D eius longitudinē & arterie cōponenter ori-
entur ab eo. Inferius p̄neta & obstructa, ut se-
cundum illam partem thoracem aliquid uis con-
tingentem minus dederit ab ipsa. Item inuise-
eius formam habet regoform quando cōstringit-
ur. planam quando dilatat. Item inuiscosus uen-
tres habet tres, scilicet dextram, sinistram, & medi-
um. dexter est inferior & magis uiscosus hepate
positus, atrachens ab hepate quod si necesse
est ad sui nutrimentum. Sinister est minor & supe-
rior uiscosus pulmonem positus, atrachens ab eo de
aere quod sibi necessarium est. Inter hos uentres est
medius, meatus quosdam siue fossas ab uiscosibus
appellata, in profundo cordis sita, in qua sanguis
cum aere atrachens commiscetur, & sit ex his spi-
ritus

nis vitalis, quæ per universa corporis membra
 exiit. Cordis vero positio est in medio, ut
 omnem corporis partem calefaciendo respiciat, &
 ab omnibus attrahat ut sit instrumentum declinans
 utroque sensum finitum magis. & hoc, ut hepar am-
 pliorem habeat locum, quoniam valde regale est, præ-
 terea ut vena cœcum utrum habeat ampliorē ab he-
 pate ad cor, sibi defertens sanguinem, præterea ut
 pars sinistra proportionet dextræ in calore, quo-
 niam splen membrū frigidum est, id est remittit ca-
 lidam secundum medicos. Hepar vero membrū
 calidam est, & ita quod minus est ex parte splenis
 de calore, reperitur ex parte cordis. Item prædicta
 duo habet additamenta, cordis duobus auriculis
 comparata, quasi coaxe deposita, materiam spiritus
 vitalis utraq; recipientia, & usq; ad profunditatem
 cordis transeuntia. Item huiusmodi additamenta
 in cordis cōstructione sunt rugosa, in eius dilata-
 tione, extensa, id est suis uisibus latitudinalib; & trans-
 versis, ut sit in ipso corde attractio & expulsiō, &
 ita in his tanquam instrumentis sit motus cordis.
 Motus autem cordi principium est uisus moti-
 us. Visus autem motus causa est anima. Calo-
 rit autem, motus, fortitudinis uero calor, for-
 tis motus & frequens. Cor autem fortiter & fre-
 quenter moxatur. Motus uero cordis dilatandi
 causa est attractio nutrimenti cibalis. Cibatur e-
 nim spiritu & sanguine attracto. Fortiter autem
 moxatur, ut fortiter attrahat membra, quæ pri-
 us hora cōstructionis exierant, præterea fortiter
 moxatur & frequenter, ut recuperetur in eo quod
 ferè continuè calore eius cōsumitur. Item motus
 cordis cōstructionis causa, est superfluitatum col-
 lectarum expulsiō fortis. Motus causa, est fortitudo
 uisus, frequens motus causa est necessitas.
 Item motus cōstructionis exiit ut calor à corde
 per totum corpus, sanguinem substatans, cōstitu-
 tem efficiens ipsam, à putrefactiōe defendens, præ-
 terea à motu spiritus, substatans sanguis, & curibus
 licet efficiatur. Sane enim cōstructionis pulsantis uena
 & uena quæta, sed quæta supposita, pulsantis su-
 perposita in interioribus membris, quia pulsantis
 dignior est. In exterioribus uero pulsantis suppo-
 sita, quæta superposita, ut sit eius defensiculum à
 nocimento exteriori. Item cor non solum mouetur
 motu dilatationis et cōstructionis, licet uisus
 in sua cōstructione habeat, sed etiam cœbrum,
 sed diuersimode, quoniam cor per se, cœbrum uero
 propter accidens, ut est per exustionem spiritus uisus
 à corde sit dilatatio cœbrum, & per recursum
 eius sit cōstructionis. Similiter inferius et in stomacho
 dilatando & cōstringendo mouetur, horum
 tamen determinatio. Similiter oris materiam in hora
 expulsiō factus, & hora ingressus spermatis, sit
 dilatatio, & tempore retentionis eiusdem sit cō-
 strictio. Similiter omnes ueni mearia quæ quodq;
 operatur ea officia, quandoq; claudunt. Item pro-
 pter multitudinem materię contentę in corde sit
 animal audax, propter paruitatem eiusdem, sit timi-
 dū. Similiter propter diuersas qualitates materię

cœrenti suscipit cor in se diuersitates, et nō propter
 sui magnitudinem & paruitatem ut quidam exis-
 tiant. Item tres posuit Arist. rationes persuadens
 res cor esse principium uenarum & arteriarum exis-
 tentium in corpore, prima talis est, principium ca-
 loris est cor, sed calore sit digestio nutrimenti, ergo
 cor est principium digestionis nutrimenti. Item est
 principium digestionis nutrimenti, ergo & corū in
 quibus sit digestio, sed sunt uena & arteria, ergo
 est principium illarum si principium uero, ergo uita-
 lum. Cōtra dicit Gal. q; causa uena uadit ad ip-
 sum, deferendo ei nutrimentū ab hepate, ergo à si-
 mili cū ueni exeat à stomacho ab hepate, simili-
 ter ab intestinis in ad hepate ueni, non erit hepate
 principium uenarū, sicut nec cor. Itē contra Gal.
 sic Omne quod trahit originem ab aliquo affirma-
 tur illi, sed ueni trahit ab hepate, ergo affirma-
 tur illi. Cōtra, ueni frigida & sicca cōplexio-
 nis sunt, ergo hepate, quod falsum est. Item hepate
 compositur ex uenis & arterijs. Sed composi-
 tia præcedunt compositum in natura, non ergo
 hepate est principium illarū, item omnia membra
 perforata sunt ex uenis & arterijs præter cor, quibus
 medijs exiit calor ad uniuersa cor-
 poris membra, sicut hepate, splen, renes, testiculi,
 stomachus, pulmo, & diaphragma, similitur & ce-
 rebrū, decurrunt enim ueni & arterie à corde ad
 arterias cerebri, ab anteriori ad mediā, à mediā
 ad posteriorem & sic ad spinalem medullā, & ita ad
 neruos principij habentes à cerebro. Arterie dico
 deferentes spiritum uitalem exiunt à corde
 ad neruos, quare pater cerebrum esse perforatū.
 Cor autem non est perforatū, sic ergo cor est prin-
 cipium illarū. Cōtra, intra totā substantiam cordis
 contingit inuenire uenas & arterias, ergo est cor
 perforatum sicut alia membra, non ergo erit prin-
 cipium illarum. Solutio. Item ueni quæ arterie
 originem habent à radice cordis, & egredientes,
 totam substantiam cordis ipsius intrinsecus per-
 forant. Vnde arterie ueniens et in ipsam auric-
 ulam ipsius, in egressu recipiuntur in substanti-
 am ipsius extrinsecus, & ita perforat extrinsecus.
 Similiter ueni ad dextram aurē ueniens, iterum
 recipiuntur in substantia propria, sed nō aliq;
 ueni & arterie, trahentes originem ab alio prin-
 cipio præter q; ab ipso, itē à forma, sicut ab anima,
 simplici in essentia, tanquam puncto existens ef-
 funduntur omnes ueniutes ad uniuersas partes cor-
 poris, ut anima in suis operationibus perficitur
 sic à cono cordis & radice & puncto porriguntur
 ueni & arterie ad fat cerebrum, & sic ad totum in
 quibus defertur calor qui exiit ad totū cor-
 pus, sicq; anima est principium uisus. Item, ergo à
 simili, cor est principium uenarum & arteriarum,
 quod concedimus, item dictum est Aristot. omne
 quod habet ortum ab alio, affirmatur illi à quo
 oritur, quare ueni nō habent ortū ab hepate. Cō-
 tra hoc aut, ergo corallus qui est arbor durissima
 nō habet ortū à luto et re molli in fundo maris ex
 istente. Solutio. Arist. intelligit q; dixit quod
 manentem

manentem materiam appoſito autem eſt fecunda materiam tranſcitem. Item dicit Ariſt. qd ſupra eor eſt reſectio uitae. Item ſupra cōmunionē animalis ad plantas nō perceptū illas prater ſenſum & motū. Sed ſecundū Gal. cerebrum eſt principium ſenſus & motus, hepaz principū digeſtionis. Sed cor aut eſt principū uniuerſale, aut nō. ſi peſnam, ergo ab eo ſunt ſenſus & motus, ſimiliter & digeſtio à principio ſi non, contra, aliquam habet virtutē aliā qua ſit ſenſus & motus, & aliā ab illa qua ſit digeſtio, illa virtus quid erit ſi virtus ſit? quare ſit pulſus? Cū cor ſit principium uniuerſale ad omnia membra, erit & eius virtus uniuerſalis: ut pulſus fieret in omni membro, quod falſum eſt prater qd in arteria ſolum. ſic in corde ſunt omnes virtutes morales, quod patet per hoc qd ad cōplexionem cordis uariatā ſequit uariatio

uirtutum moralium. Morales etiā virtutes ſunt diſpoſitiones animalis interiores. Virtus autē motiua & ſenſibilis exterioris. ergo cor erit principū illarū. ſic virtus motiua & ſenſibilis fundat in corde, ergo & virtus uegetabilis. ergo ut prius, cor erit principū uegetationis. Itē, propter duas rationes poſuit Galenus hepaz eſſe principū. V. n. talis. In hepate primo reperit ſanguis: & in eo ſit digeſtio, ergo ipſum eſt principū digeſtionis. & alia talis. In quibus digeſtione expelluntur ea perſuicitates ad ſua propria receptacula. ſicut ad hepaticam ſcilicet cholera, ad ſplēdē melancholica, ad uentricalem urina ſed huiusmodi receptacula circūſtant hepaz, & non cor, ergo hepaz eſt principum digeſtionis, & immediatū, ut & quod eſt cor eſt principum immediatū, & proximatū & immediatū eſt hepaz. Et ita patet diuerſitas inter Gal. & Ariſt.

CL. GALENO ASCITVS LIBER DE ANATOMIA OCVLORVM.

NICOLAO REGIO CALABRO INTERPRETE

De libri huius intentione & utilitate.

VIA oportet ſecūdam amorē ſcientiae & utilitatem artis eor, qui conantur paſſiones quae citra oculos conſiſtunt curare, ſci re naturā & poſitionem oculi rōi qui in integritate & ſanitate ſunt (nam & uetus ait magiſter

naturam corporis eſſe principū eius quod opus eſt ad medicationem) ideo neceſſariū puriſſimus eſſe pauca de oculis ante uſum & initiationē operationum dicere, ut in diſpoſitionibus quae in oculis conſiſtunt uel à poſitione, uel à periſtoſi ali qua, & in doloribus qui ſequitur & conſenſarijs paſſionibus, ſicut licet uidere in punitione facta in cornu tunica, et cit ea uidelicet in ſecūda & tertio (nam magna ex parte in ſecūda die ſequitur alteratio) poſſimas eam que ſecundam naturam ſcientiam, cognoscere ſtatim cauſam, & ita conuenientem & congruam curam adhibere.

De tunica, & humoribus oculorum.

Conſiſtit igitur oculus ex tunica quidem quatuor, humoribus uero tribus, & muſculis vi. ſecūdam alteratū oculum, qui motus actum efficiūt. & alij duobus qui comprehendunt radicem nervi optici, & tunicae quae dicitur circūocularis. quae à natura creata ſubſternit toti oculo, circūtangit & circūſidens os, ut oculus non applicet uacuitatibus oſſū nudis. Accedit igitur illa circūſecta eis à cralla meningē. pertranſiens enim ipſa ſuturas, & pericraniam, quae circūſoſilem uocamus, ex eis peruenit ad frontē per ſpazā oculorū, & eorum quae ſunt circa oculum, & uſq ad iridē quidē circūſā, unde cornu incipit ſubſidiari, peruenit. perſum autē non procedens, ſed è conuerſo reſiciens reſidua indutionē operatur corporē. Hanc

igitur tunica dicitur oculi heterocranica paſſionem operari. ac etiā chemicoſis quae ſunt illa ſa ſcripſit. Videmus enim in huius diſpoſitionibus, citra circūſcripta ſecundū circulum iridē, reliquias partes phlegmone laborare, & in eleuatione exiſtere. Et quidem illi qui de hac parte medicinam diligētius tractauerūt, ita notificauerūt chemicoſim, quae eſt quādo albidū oculi tunicae ſuperſtiter circūſum iridē, ut & nigriſi oculi concaui uideantur. quae ſignificatur nobis quae in circūoculari debent conſiſtiam & non in cornu. Sequitur autē ſemper & circūſum iridē ſimilis eleuatio & opacitas uel. Sed tamen nō eſt poſſibile cornu per ſe talem ſubſistere diſpoſitionē. eae chemicoſinoſis exiſtens eſt ſimilis, ſed totam eius circūſerens, pertranſiens ſi aliquid toto oculo à basi eius motu diſpoſitionem ſimiliter toti cornu. Maniſeſte autē eſt perſyſtia quae conſiſtit circa oculos offendunt ſimili naturam, aucta enim & modo quodā ſimilitudine hac tunica efficiat perſyſtia. ita qd aliſpecto eius augmēto procedat, & cōprehendit partes conuexae, cooperatur non ſolū iris ipſi, ſed & pupilla, & ſic aliquando comprehendit totā pupillā, nō ſolū inuolubilis ſequit, ſed & deſormioſa, & inopertū pulchritudine oculi conuexi à perſyſtō et nō appaſente. Et de circūſoſi quidē tunica autē habet principū, & quomodo perueniat ad uentem, moderate dicit ſi. De reliquis uero partibus conſequenter dicemus. A basi crebriſſime diſtinctur, ab una radice habentes et ipſa principū ſubſtituta meningē quae cerebellū cōprehendit. In modum autē lineae ſimilido graece dicitur perueniunt ad concauitates oculorū, portantes per ſuamina quae in eis ſunt ſpiriū uisū. Viciſſo uero ipſa procedens, & figuratus anguſtiam dicitur oculi, cōuexi

tunica adimplens cōcauitatē que est in eis. simul enim atq; in pōnitiōnē suā habere, incipit cornea impleri, & insula plicatā prædictā tunica. Ista igitur tunica ab angulū quidem potē, unde habet pncipiū atq; ad circulū tertiū similis est, & libripes per totū choroidā inosa existens, & crassa. Inde adtingentē natura ut possit spiritus visus pro cedere, & obiectū cōprehēdere, subtilitas, et crassitas permixta sit neruosa magis, & ita cornu similis ei fiat, præter luciditatem spiritui qui venit à parte interna. Fides autē eius subtilitatis, est cicatrix que cōstitit in oculis. Si enim quādo post ulcus illius loci fiat cicatrix, crassa accipitē tunica naturalē crassitū quā & extra circulū tertiū habebat, in colore quidē talis apparet qualis erat & anteriorē operationē uero usus que desuper ueniebat impediēs ossificat, nō adhuc portē uisus spiritus penetrāre, sicut quādo naturaliter se habebat in oculis. Secunda uero tunica à poro optico habet explanationē, pro ueniēs autē & ipsa secundū propinquā positionē primę tunice usq; ad iridē, colore in suis ostēdit per corneā, deinde circa mediū oculū ueniēs, sinē accipit ex foramine derelictō, quod nominat pupillā, in qua & sui uisus simulacrum uidet, per quod spiritus pertingit ad id quod extra est, & huius gratia foraminis uocata est. Secundū intrinsecā uero partē eyanea est. gaudet enim hoc colore uisus spiritus. Neq; cōnigrā ipsū ornamentū fecit, ne tenebrarē uisus spiritus. neq; albam, ne dispersus fatigaret quādo aspicit, sed ut resumptio & reintegratio ei heret, sic facta est. Cū hoc autem colore adhuc & hispida cōstitit tunica uera, unde & uisiformis uocata est cōmunitē ac nō unig. Habet autē & uasorū multum in forma retis, unde & retiformis uocata, quia est fixa. & retiformis meningē, que est multis uasis complexa in modū retis, ut spiritus qui ferē desuper inhabitet, nō quia præbeat reliquis particulis de uisus ed partē in toto oculo, & ut subiectatio fiat crystalloidi & sedes. Tertia uero tunica & ipsa à poro procedēs, & perueniēs secundū propinquā positionē usq; ad circulū, applicat ad secundū uas palpebrarum explanationē ad ipsū in cornea in circū explanationarū, deinde inde reuertens, similiter reti super arctatio, unde & retina uocata est. sua enim pellicula amplexiū uisiformē humorē, qui humor efficit molem oculi, promēt per suā repletionem, & cōuexum facitē oculū apud extrinsecam partē, unde & huius quibus euacuaf ab aliqua plaga, cōcidit & residet inferius, tanq; humore qui si gari eius custodiētia effuso & exciso, subitus enim est ualde tunica absimilis, & proinde araneiformis uocata est. De quarta uero tunica questio non parua facta est à medicis, quōdam enim aiunt esse tunica, & continere humorē crystalloidē, qui effundit in pelliculā tertię tunicę, ueniēs quidem uoluerit uisiformē, sustentata autē à tunica que sunt extrorsum. Et sicut circumocularis perueniēti ad oculū usq; ad iridē, ita & araneiformis usq; mediocritate perueniēs nō cōprehendit totū, ne un-

pedat usum. Alij autē tunicā ipsam quidē nō esse autē, neq; enim explanationē habere a poro, sed si per uas in membranis autem esse crystalloidis huiusmodi in hominibus, raro autē aliquid in aliquibus animalibus, sicut in leuibus. Est autē & tertio humor aqueus, qui, sicut dicit Aues, potest replet intermediū spaciū hōmōm, & tertię tunicę, materiam præbens ad uidentē autē dicitur quidā, in medio primę et secundę tunicę est, et similitudo que apparēt facit uidere, & hic humor coagulaf in fastidiō. De musculis oculorū & palpebrarū.

Musculi in oculis sunt sex secundū utriusq; oculi rum, habētēs substratā pinguedinē quibus actus cōmōtionis spiritus cōmōtas est, pncipiēs motus eius per ipsos. Facti sunt autē et facile cōuadantur oculi, quando uolumus huc & illuc uerere. Et dios quidē autē musculas habere superiorē palpebrę & inferiorē, quarū superior fortioribus indiget, ut quocūq; uoluerit uerere uisus, cōtrafctā, & ad se attrahat, unū autē secundū utriusq; angulū, ut per eos flexiones oculorū efficiant, quorū unus ille qui est extra & apud parū angulū maiore & fortior est, propter prædictā causam in pncipio, & ipse. Secundū alios uero oculo dicunt esse musculi oculi, utriusq; partē dios distantes est autē & illorū sūdē cōsiderare ex his. Si enim aliquando aliquis eorū partē offensam siue a pncipio siue à periplo, strabismus causa sit, uel ipsū. Et à genere ratione quidē fortissimē paralyfis ostendit oculū, aut pncipiū sicut ipso, ut habet ipsū oculū declinandū ad alterā partem, quomodo efficiunt strabismus, oppositis quidē musculis, strabismus ad oculū secundū naturā, eis uero qui partem afferentiens tracionē illorū, & strabismus quidē ita fiet à generatione. Ex periplo autē aduenit autē qua causa, que musculū plagā infligit, & ipsū et tractus apud eū causa fiat. Et etiam ostendit qui secundū oculū sicut percutit, aut ostendit oculum uel secundū lagophthalmū, uel secundū cataractationē. Si enim aliquis inexpecte & inartificialiter hydranidē uentis fecerit appanditionē phlebotomū ultra medicamentum cōmōtū, et percutit musculū, quidē à phlegone ipsa cōtrafctā distans, passioēs lagophthalmū efficiet causa. Si uero relaxatio fiat, relaxabit palpebrā, ut neq; conante partē deure musculos palpebrę possit, aut alio quo modo oculos aperire, sed grauata palpebra ppter relaxationē feret semper deorsum, quociens oportet in chinergis huius pncipiōnis maxime quidē caute, & cū adueritē sacre immolationē phlebotomū. Maxime autē in medio palpebrę oportet incisionē facere apud uentres musculorū, non est ita uertes quōdo uulnerat anstati, sicut neruorū exortus, caudō ab apertionibus que accidit ut uisuperia circa causā effugit quis, fortis sinē tenebrabit. Hęc igitur de humoribus, & tunica, & periophthalmio seu circumoculari, ac etiam musculis secundū nostram pōsitionem, que non est in memoria audiendū, ad nostram utilitatem, & amationem boni designamus.

MEMBRORVM natura quodsi frigidū & humidū est, & ideo, ut facillime ad susceptionē diuersorum cōuertatur, & ut mēbris morundis habitūse prestet, & ut calido & sicco spirītu ad eas pot exalans tēperiem inserat.

cuius mentis frigida est et sicca & densa: & intra quā sunt diuisiones tres. prima dicit phantasia secunda rationalis: tertia memoria. Inter phantasia & rationalem est pannus quidam frigidus & siccus, dicitur eo quod diuidit inter memorialem & rationalem, habens in se modicū tenuissimae carnis. Ex memoriali uero procedūt duo canales tenues & humidū, ut spiritalis medulla, qui penetrat per totam compaginē, et ueniunt usque ad phantasticā cellulam, per quos possūt phantasticus spiritus & rationalis commensari memoria, & iterum memorialis duci ad rationem & phantasiā.

Qualiter fiat auditus.

Vnicuique auri supponitur unū os frigidū & siccū, & sine spirītu quidem, inferius adhaerens illi tenui pannū, qui diuidit inter phantasiā & rationē: quibus sunt singula foramina in obliqua facta, habentia tenae latitū ab ipso pannū: quę interiticos habent indurētum tenuissimū, frigidū tamē & siccū, per quod diuersi animāli spiritus ab ipso interiori pannū, prestūs acribus uentū uolūt. Ita est auditibilis qualitas calida & humidū, ut quoslibet sonus per aera inferi auri, atque ab humiditate suscipitur, & calore attrahit ad cerebrum, ut ferat qualis sit. Si citius uero obuium ad hoc est, ut sonitus in eis reque obseruetur secundam exteriorē euentum.

Qualiter uisus oculis adueniat.

Oculorum autē tres sunt humores inter se res frigidū et humidū: grāuis est ut aqua conuulsa et calidissima, in qua uisus uisibilis est, secundus est ut tenue aut album, tertius ut uisū, modicum habēs citriū coloris ab ipsa. Sic uisum septē uisū: quorum nomina ad praesens taceamus. Dicendum autem est quomodo uisibilis qualitas adueniat oculis, & unde, ab ipsa sicce tenuissimū pannū qui diuidit inter phantasiā & rationē. Proceidit duo tenuissimū canales frigidū & sicce, per quos ferat spiritus ab eodem pannū ad humiditates oculorū calidū & siccū & tenuis: qui penetrans omnes compagine oculorū prestat eis uisibilē quāstram, quę progrediens longius propulsa amplius, ut in die quę prope sunt, longius uideat, quę uero longē, tenuis quę facit quādam egressū, si fuit uisibilis res, rursus reuertit ad eandem oculorū, & per iterum humiditatem respicit eandem in se rei similitudinem, unde producit cerebrū, & hoc e-

illa progredior longius propulsa amplius

bro cordi prestat notitia. Est autē uisibilis qualitas calida & sicca: calida ut per eam aperiat & exeat, sicca uero ut per eam ad praescripta loca proprios habeat realitas.

Qualiter odoratus naribus adueniat.

Naribus uisus odorabilis prestatur, quorsū posito se habet ita. Superius officae sunt & foratae, in tenuiores inuolutae tenuibus tunicis, frigidis tamen & siccis, quę principium à phantastico pannū habentes, ferūt ab eodem spirītu odorabilem, qualitatē naribus prestant: inferius autē ab osse, charnaginosa & mobilis sunt, quard natura frigida est & sicca. frigida est, ut praedictam uisum intus obseruent, sicca ut a ream odore naribus applicatū intus attrahant, & cerebro ad differentiationē ministrant. Sunt et alia duo foramina intra charnaginosa & uiscerata sita: principium à palato & hinc infra ipsas nares habitū: quibus dicit uisores sunt, siccica attrahit & reddunt, quorsū unam attrahit in superioribus habent paribus, & ideo quando attrahit, nares deponit, alteram uero ut redduntiam, ab interioribus palato adhaerentibus, & ideo quando reddunt, quasi repleta eleuat.

Quibus paribus gustabilis qualitas prestet.

In toth autem ore prestatur gustabilis qualitas gingiuis, palato, capiti quęgelonit, & linguae, sed magis omnis linguae, quoniam tenuissimae carnis, & spongiosa est, habet tenuissimū intra se uisum, qui laporatis rebus intra os positis se admiscens, eodē ad se trahit, insert fibularios spirites, intra quos species sunt noui, scilicet dulce, amarum, acre, salum, conditū, acidū, compressū, linguam, formicant, & sine sapore, quorsū alios amercabiliter suscipit, scilicet dulce, & conditū, & sine sapore, alios uero inuolutarie. Gustabilis qualitas frigida & humida est, frigida, ut obtineat humidū, ut saporū humiditatem excipiat.

Quod qualitas tactibilis toti corpori prestet.

Tactibilis uisus toti tribuntur corpori, sed maxime manibus, magis autem in uisum interioribus paribus, eo quod impioriter nerui lani & tenuis spiritus tactibilis & cerebro ferentes per medias plantas usque ad digitos transeunt, ibique naturam mouent, et loca sensibilia circa egeris reddunt. Natura uero tactibilis uisus penit aqua est, media scilicet inter calidū & frigidū, & siccū & humidū, unde calidū & frigidū, durum & mobile, asperū & lenē & cereo equaliter sensūt. Operaciones autē cerebri alios accidentales habet, alios naturales, accidentales uero amittit, quando ad aliquo uisum membro uisum panit, ut in epistipia sensus & inuolēctus & memoria perdūt, illud uero humidū, quod per spirite medullam dorsū & ceteris membris, & per uiam consuetam

malem linguæ naturaliter ab eodem cõceditur ce-
rebro, inter ipsas omnes angustissimæ hæc non
est, & non amittit humiditatem.

Qualitas uisiva, & organa uisus & uisionis.

Visus propterea palato sensibile est, ut tenuiter
cõsistentem linguæ humiditatem et hanc, eamq; flexi-
bilẽ præbet, ut cibum ore applicet dentibus ad
molemdum subdã, & oesophago ad ingulendum
concedat, eorum altere in glanre nõ possit. Cana-
les ad interiora ferentes duos hæc, unus pneuma-
ticus, quem Latini spirituales dicunt, alter oesop-
hagicus cui nomen Latini gulae attribuitur. Spi-
ritualis autem ipse gulae superponitur, quorũ
capita quãdam tenuissima charitagine necitan-
tur, ut aperto ore quando aliquid gulæ inferitur,
ex ipsa charitagine spiritus illi potus constitutus
quicquam ex eo suscipere non permittatur, quan-
do uero os clauditur, eadem charitagine oesopha-
go cõstitit, spiritus illi potus ad inferendum apertus
aut apertus redditur. Eius constitutio nõ ut arte-
ria uel uena continuat, sed partibus quidem qui-
busdam lacentis & tenuibus unius carnis cõ-
stituitur, quod ita factũ ad hoc asseritur, ut quãda
pulmo dextra lateris sequatur ad suscipiendam
aerem exteriorẽ, ualeat ad superiores ascendere,
quãdo uero ad expellendam superfluitatem uisui
spiritus cõstringitur, facillime motus ad inferiora
descendat. Eius inferior pars pulmõni affigit, quæ
diuisa in duos canales, quãdam unam per dextram
penã pulmõnis, alter per sinistram dextram, quãdam
dexteram dextræ auri cordis, sinistram uero sinistram sup-
põficis adheret, qui superiores suscipientes frigida
& humidã aerẽ aliquantulum excoquit, & excoctũ
auribus cordis ministrat, ubi per pulmonem
iterũ excoquitur, & sic interiori cellulari cordis ad
superiorem, & infra cor intra mar supũ quãdam circum-
datur ad excretionem faciendam præparatur.

Qualitas cordis.

Cor uero in summo crassum est, & in fine acut-
tum. Est autẽ spirituali membrũ principalis-
simũ, & naturalis caloris fundamentũ, & omnĩ-
bus mēbris corporis calidius, quã inde calor natu-
ralis ad omnia membra uisibilia procedat, ca-
lidum enim est & siccum, de cuius interiori parte
procedit arteria, quæ in sinu hepatis conuulgit,
per quam atria hæc sibi nutritiẽm sanguinem. Et
ab exteriori alia procedit, quæ in duos diuisa ca-
nales, per unum nutritiẽm sanguinem & spiritũ
cerebrũ præstat, per alium uero in multis subditi-
si canalibus, naturalem calorem simul cũ sangui-
ne per totum corpus ad uisũ et uisũ naturale inuen-
it. Marisupũ quo ipsum cor tegitur, diuisus est
sit & constat membranã, una interiorẽ & altera
exteriore. Interiorẽ tenui carne quã inserruntur.

Et propterea ita natura factũ asseritur, ut si ob-
fusculum cõtra ea quæ extrinsecos cordi nocere pos-
sunt, & obferat frigiditã & humidã aerem qui
cordi ad temperiem faciendam tribuitur, ut sipe-
ritã admonitionem aut commendatam est, cuius na-
tura similitudinem dat aut fert epiglottidã mem-

brant, quæ diuisã spiritũ illa membra, & ad pul-
monem & cetera superiora, & hanc membra diuisã
bilibus omnibus inferioribus, & hanc
sum natura in sequentibus hæc.

De oesophago.

Oesophagus, per quos motibus & potus inferri
cho amittitur, frigidus & fixus est. Inter ceterã
parte pneumaticis canalibus superfluitatibus, quæ
uero certis quibusdam uentibus in cõditis uisui-
tur, in similes alios spiritus facere cõditis uisui-
tur, quousq; ad epiglottidã inferri potest, quod
penetrat in cõditis uisui- tur, & hanc quãdam
epiglottidã inferri potest.

De qualitate stomachi.

Stomachus autem cõstitit ex neruis tenuibus &
longis qui lineares, & ex transuersis qui textiles,
& ex obliquis qui uicinos dicuntur, quorum he
nerues heliæcen, id est atrachianũ, & anæticen,
id est uentris uisui- tur, & anæticen uero, id
est expulsiã obliqui sibi iudicia posseletatem,
qui intrinsecus quibusdam obsequantur membra
natis trino se hanc cõstitit uisui- tur, breui scilicet
& medio probatore, quibus potũ & cibi natura-
li calore in lacte succum conuertit, & ita quã-
dam remis quibusdam ad potũ impingit stomachi, quã
ideo potũ dicit, quousq; in cõditis uisui- tur, aut
natis naturalis uisui- tur ad perfectã decoctiã, in
tribus materiẽ cõstitit claudit, quã decoctã, uisui-
dem mollicianã aperta reddit, quousq; præter-
pũt fuerit claudit in cõditis uisui- tur, quod pro-
pterea duodecim dicitur, eo quod duodecim dig-
itis spiritus, & quæ accepta uice iunũ in cõditis
succum ipsum suscipiã aliquantulum decoquit,
quod in duo diuisum, alterũ quod tenue est in me-
tratis uicis sibi spongiosis capibus inueneri-
bus ab ipso subditi- tur, alterũ uero, id est crassum
longo & paulo, cuius axangie unice unice
cõceditur, & quo monomacũ suscipiã aliquanta-
li decoquit, & sic crasso concedit intestino, quod
manca dicitur, deinde ex tali diffusum, & ibidẽ
cholera decoctã coloratur, cuius translatione aut
utilitate per pudicã circuli foras dimitit, mo-
nomacũ etiam ideo dicitur quã uno aperitur fo-
ramine, quod in summo est ori manie, ut sibi quæ-
quid illõgo accipit, sine cõtrarietate reddere pos-
sit, natis manie eo quod largi magis ceteris est,
nominatur. Sabulis uero pars per melancolicos
de ioma suberatur, quæ in obliqui potius, subra-
ctum ad se succum decoquit, & excoctũ hepati
ex sinu uisui- tur, quæ ibidem morã faciente,
admiricula uirtus naturalis in sanguinẽ uertit,
quæ in duas diuisã partes, quæ uisui- tur, quæ tenuior est,
& uris dicitur, parte cõceditur hepatis, quæ per
duos uisui- tur, quæ uisui- tur, quæ uisui- tur, quæ uisui- tur.

Et propterea ita natura factũ asseritur, ut si ob-
fusculum cõtra ea quæ extrinsecos cordi nocere pos-
sunt, & obferat frigiditã & humidã aerem qui
cordi ad temperiem faciendam tribuitur, ut sipe-
ritã admonitionem aut commendatam est, cuius na-
tura similitudinem dat aut fert epiglottidã mem-

gubã k a ne

ne scismatice sibi hemeat cōiuguntur. unde urina, & quicquid ex rebus affluit, fundo desinat uel sic per aliam uero id est per inferiorem, cum uirgo quadam continue coniungitur, & secundā naturam, et extra naturam uel sic ipsam urina exiissent foras transmittit. altera uero pars quę ad cistibis dicitur, cholericum uisum sibi, melancolicum spleni transmittit aut atterbit. Sanguinis uero quod unius est ipsam hepato sibi ad nutrimentū obseruat. de quo quod tenuius est cordi, ipsam cor cerebro, ut paratum est, transmittit. eorum uero diuersa corpora paribus per quosdam uenas unicuique proprie desinat. ad additionem largitur diuina, quod bene conueniens ad similitudinem suę naturę et proprio esse mutantes, quod mirabile est sibi retinet, inutile autem cum foras sint extrinsecus, per hęc decem expellunt, per capillos, per ungulas, per aures ceras gummas, per lachrymas, per sputa, per ejectiones, per urinas, per sudorem, & per cutis foras.

De sensibus animalibus.

Per animales quinq; sensatus corpus fruitur nouem uoluptatibus, sibi a cerebro illatis, scilicet dilectione, odio, tristitia, gaudio, audacia, timore, uisceribus, odio, tristitia, gaudio, audacia, timore, uisceribus, odio, & furore. Nam per uisum, auditū, uicium, odoratum, & tactum diligit uel odit, gaudet uel trahitur, audit uel timet, uisceratur uel ita cōtra, uel fuit. Quando autem aliquis per aliquem horum quinq; ad aliquid amorē erigitur, cor concouit & ex eius concouisione duo quiddē producti spiritus calidi & licet, quorum unus qui tenuior est cerebrum adit, alter uero qui densior est, subito per ueruos diffusus ad uirgam ducitur, qui inter ueruos quibus constituitur, & membra nulas quibus insoluitur insilens, erigit eam, & tensione quadā eam inflexibilem reddit. alter uero, quem cerebro adesse diximus, humidū quoddam ab ipsa suscipiens, per spinalem medullā ad uiam ueni deditur, per cuius duo foramina immittit sibi subtrahit utriusq; membrum, quod in caliditate penetrat, & sicut membranam egreditur & penetrat, sic uentram retinaculum præditio membrum ante annexum aggreditur, ex quo tenuissimum sanguinem secum a cerebro desinat hunc mactet, & per duos canales inde procedentes ad testiculos bandinat, ubiq; paulisper permanens excoquitur, & in lacteam & tenacem facit conuertens, inde per geminos canales uirga applicitos completo comuni opere fecit foras educit, nam pterygomanibus, id est alio, & sunt orificia uisum spermatē ex quibus mulieris spermatē ad fundum matricis mittitur, surgentibus, per collum matricis subtrahit, & sic ad inferiores testiculos eisdem desinat.

De communi sapore coctis.

De Testiculis Sapor igitur cōmuni huiusmodi uiris in tota uirga, sed maxime in pœpatione est, mulieribus uero circa pœpationem in cōtōnio uulue. Mulierū testiculi duo sunt, quorum unus sub dextero rene, alter sub sinistro tenetur qui fundo matricis cōiun-

cti per singulas ex se procedentes, incitatur uenere ad testiculos eisdem ipseman ministrant. quod si simul cū uisū spermatē conueniat, uel modicū ante, uel post, prout q; p̄p̄t̄ non tripliciter uenit. Si uero in sinistra testulo matricis sicut spermatē conueniat, sicut in eam embryonem generant. Si uero in dextera, masculinū procreant. Si uero in media, que secundum calidum & frigidū aqua est, secundum plus uel minus uersūq; spermatē, aut masculinū aut femininū procreant.

De embryō.

Oportet autē in embryō dispositione aliquantisper immorari, & dicitur quod in uno quinq; mēse a primo usq; ad nonū sibi naturam suam, & qua hęc a primo mēse usq; ad septimum, & a septimo usq; ad nonū, si genitū fuerit, percat. & in ipso se primo uel nono si editū fuerit, salubre perditur. Cū ergo uterq; spermatē, uiri scilicet & mulieris in matrice cōiuerint, si frigidū & humidū fuerit, omnino dissoluitur. si uero calidum & sicum, cōsumptionē incurrit. si autē equalitate perfuit, nulla impediēte cōcipit qualitate.

De cōiunctione spermatē.

Spermatē igitur utriusq; cōiuncto, in specie concubula expanditur. & radice producta sibi superficialitatem diligit, ex cuius calore postea spermatē summitatebus decoctis ab ipsa diuiditur. & ex sola radice per quam nutrimentum accipit cū ipso tenetur. Medium autē, quod infra decoctis summitates in modum nucis omnet, inter eisdem C spacia sanguineam glebulam quoddam frigiditate cōstrictam primo mēse obseruat, nulla aliquid similitudinis imagine in ea impressa. secūdo in utriusq; mēse longi scilicet & rotundi productur speciem emittit in eo crura diuidunt, & a lateribus brachia collum caputq; perficit, quarto format cor & hepar, & anima id ingredit, & naturaliter mouetur. Quinto omnis interior complexus completus, intestina scilicet quoddam dispositione formatur, digiti manuum pedumq; sciuntur, aures, nares, os, iueretrum, & ipse pediculus formatur circa

posiciones constituit, & completa secundum naturalem dispositionē omnibus, laborat ut exeat. matris autē mittit ut obtineat, & ut calore que completa sunt cōfirmet & nutiat. Si uero debilis est, cōcedit ei ut exeat, & durat, eo quod naturaliter completus est. si autē matricis natura formis est ut id retineat, in octauo embryonem expugnato exitu non sibi cōcessit, sanguis quiescit, in nono matricis calore iam firmato, & crassitate cōfusa, natura ecedente patet ei datus, & exire permittitur. De etate planetarum in embryō.

Habent autē vñ planetę aliquod in cōpōitione embryō specialitē. Saturnus quidem frigidus & sicus, sua frigiditate primo mēse spermatē gradum ordinem, & sua siccitate compaginem parat. &

ideo

ideo non crevit embryum, sed à suo calore in fusa
 ganseni commutationem sine augmento permanet.
 Secundo lupiter calidus & humidus, calefacit & a
 confortans, & humectando replens, in longi & ro-
 ranti vermicosi speciem spemua producit. Terra
 mans calidus & siccus calore roborans, & siccita-
 te incidens, crura diuidit. In lateribus brachia sepa-
 rat, collum & caput informat. Quarto sol minus
 marie calidus & sic, & animi & cor, & hepaticor,
 & cerebrum. & creati animi ingerens, natura
 liter embryo motu prestat. Quinto uenus frigida
 & humida, omnia interiora format, aures, nares,
 os, uirgè, & pudicè circulum format, pedè & ma-
 num digitos diuidit. Sexto Mercurius frigidam
 calidam & humidam frigidam & siccam equos, in
 quo manus haberi scitèa, & ponit supercilia,
 oculos scindit, palpebras cretère facit capillos et
 ungulas producit. Septimo luna frigida & hami-
 da, replens a xugis, carnem & superlicion è oplet
 uenis, & arteriè humiditate tribuens, toti corpo-
 ri nutrimentu prestat, & quia omnia perfecta sunt
 si pregnati paruerit, subitèr perdurat, sed qua-
 niam adhuc in eo sunt membra, nò bene firmata,
 indiget alio tempore ad id opus explemdum. In
 octauo Saturnus, reuerata uice similiter infrigi-
 dando embryum, matrici grauitatem infert, suaq;
 siccitate humores extenuans, embryo nutrimen-
 tum parcius tribuit, & propterea ægè pregnan-
 tes in hac tenuitate existit. Nono autem Iupiter
 calefaciendo infrigidans, & replendo tenata, em-
 bryo corroborat, & matrici aperit aditus, & c
 sic exitus omnis naturaliter perfectus cõcedit. A

primo autè mensuraliq; ad fetusum si genitèr fove-
 rit, non perdurat, ea quod naturaliter imperfectu
 habetur, à seipsum iteq; ad perfectu noni, quibus
 natura perfectu fuerant, si generetur nò subsistit,
 quia Saturni infrigidatione stupidum, & eius sicc-
 itate minorato nutrimento afflidum uel abdi-
 ctum, corrupta matricis naturalitate, calore ma-
 ternò exultant, in excullum fuerit, desolati. Solet
 autè non omnibus membris perfectum ut in plu-
 ribus apparet embryo generari, plerunq; uero
 crallo capite, & tenui collo, uel magno pedibus,
 & subitibus cruribus, pedibus genibus applica-
 tis, aut monum lingua, uel duobus digitis per-
 ditis hac luce perurit, sed hoc dupliciter in em-
 bryi cõpolutione cõtigit, aut enim natura æquã
 habet materiam, & redarguentem spiritum, & secun-
 dum horu duorum requirit, moderate uel perfe-
 ctè informat, aut abundantia materie & spiritu mo-
 derato, eudè materiam abundantiam alicui addit mō-
 bro, ex qua nascitur motus ceteris, uel ampliam
 spiritu et materia minorata, aut ex parte membra
 attenuat, aut ex toto nò dimittit procreari. & hec
 omnia aut ex parte uerisq;que, materiei scilicet &
 spiritus natura perficit, aut augmentatione uel mi-
 noratione horum animis. Solet enim in generatio-
 ne quibusdã ueris illud multare, & quibusdã for-
 mis illud uerle quo luxuriam aditio, sed illud im-
 pedita uel obita natura sic perlicite nam quibus
 aliquo euentu impedit uel obducitur, illud mate-
 riam humidam superfluum quod ad nonnalitatem uel
 ad numeru alicuius membri fieri desipere, ad il-
 ternis natura membrum sine ratione mutat.

CL. GALENO ATTRIBVTVS LIBER

DE VIRTVTIBVS NOSTRVM CORPV

dispensantibus.

z dispensantibus corpus nostru
 ueritibus, quot sine numero,
 & quæ si unaqueq; et quem in
 animalibus, ubi loci obtineat,
 necessariu est scire omnes medi-
 cos, ad feruandū de passioni-
 bus, & inuestigandū eam quæ

patitur, & sanandū maxime ipsam. Scire igitur
 oportet ipsas ex tribus prouenire particulis. Ex
 capite quidem eam qua ratiocinamur, & memi-
 nis, & sensus, & de loco ad locum permuta-
 mur. Ex corde uero eam qua irascimur & percali-
 di sumus, & adhuc pulsium habemus in ipso cor-
 de, & in omnibus arteriis. Ex hepate autem eam
 secundū quam nutrimur, & augemur, & cibū ap-
 penimus, & assumptū elaboramus cõcoctione, &
 digestionè, & singuificatione, & appositione, &
 profphyū, & discretionè, & excretionè. Ad has
 autè suppositiones sequitur necessariu desipien-
 tias quidè, & manias, & melancholias, & phren-
 ses, & febriq; & catarrhos, & apoplexias, et o-
 pteplias primi principij esse agitudines, & om-

nino in eis pati caput, uel primū & solum, uel cõ-
 patiens alteri particulæ. Febres uero alias, et epia-
 las, & impulsantitates, & malas pulsantitates, &
 infrigidationes, & rigores, & syncopas, & mar-
 mos, & quæcunq; alia talia, alterius principij esse
 passiones, & pati in eis ipsum cor, uel cõpatiens
 alicui alteri, & maxime orotū ab eo, uel solo ipso
 secundum se male habere. Atrophias autè, & ca-
 chexias, & cacochymias, & discolorationes, & b-
 scros, & diarrheas, & urinari immoderatas ex-
 cretiones, & cephthalmias, & caneros, & uniuers-
 os hydropas tertio principio fieri patiente, uel a
 liquo orotum ab eo. Spiritus autem qui secundū
 arterias & conuitalis est, & nūcupatur. Qui uero
 secundum cerebrum, animalis; non eus existens
 substantia animæ, sed ut primum eius organū ha-
 bitis in cerebro, quicūq; sit secundū substantiã.
 Ignorare enim eam conitèr, eū nullo demon-
 strationè euidentem didicim, solum autè ad in-
 uenerim complexionè cerebri oportere cõsidi-
 re cõmensuratiuè necessariu eus qui motuari & uti-
 uere rectè eligant. Sicut autem uitales spiritus fo-

libra

k 1

candum

cum illi arterias & eos generat, materiam habet generatorem ex inspiratione, & humorum uapore, ita animalis ex utraque amplius elaborato habet generatorem. Decis est fuit magis omnino, cum ratione ratione certissima ponit. Quo circa & uelut labyrinthi telam per quam uaria cōditio natura prope cerebrū, reiforme plicatā, diuturnam eius moram in uisū ingenitā. Omnes uero partemque corporis, & cerebrū habet sensum & motū per uentibus alijs quāde nervis ad organa sensuū ad dignationē sensibilitatis, alijs autē motuibus ea, quae uisum mouent motu que secundū imperiū. Cerebrū quidem nō sensibile organū à natura, sed sensibile factū est. Hic agit facultas ad presens. Generatio uero animalis, dispositio à tribus principijs cōstitū. Vno quod est eo quod in capite formatū est. cuius sunt opera secundū se quāde phantasia, & memoriā, &

reminiscentiā, & sciētia, & intellectus, & ex cogitatio. in ad aliquid uero, principia sensus sensuū animalis periculis, & eis quae mouent sensuū inoperū. Alio autē eo quod in corde formatū est cuius opera secundū se quāde motus est uelut ingeniare & permanētia ei nō uincant. secundū palatum uero uelut ebullio inuēnt cōditio. de hōde rāte anima pauis ei quae existimā trillasse. Et hoc uocatur ita in ad aliquid uisum. principij caliditas est ei quae secundū partem periculis, & arterijs motuū sensuū. Tertio uero principij formatū in hepate sunt omnia que secundum naturam motus animalis, quorū maximum in cordis, et in omnibus fore animalis, est sanguinis generatio. Huius autē usus est et delectabilis finis, in qua uehementius nocēt motu secundum interpretantiam & uoluptatem operationum.

CL. GALENO A SCRIPTVS LIBER

DE VOCE ET ANHELITU.

de pectore

EXIT Galenus si neruis qui flant inter costas acciderit toc-
 casti prope spōdylos, destruat uox & anhelitus. hoc autē idem accidit si ossa costarū scindant, aut spinalis medulla secundū la-
 tudinē inter finē colli & uentris spōdylasti qui respicit ex opposito pectoris. Si autē spinalis medulla infra hūc loci intus scindat, nec anhelitus ostēdit, neq; uox omnino prouidit sed tantū de utroq; prouidit secundū numerū spōdylorū qui opponunt pectoris. Similiter accidit ex incisōe costarū secundū magis & minus. Muscu huiusmodi organū motus uoluntariū. Et ad unūquodque musculū peruenit neruū à cerebro, aut spinali medulla, qui si scindat, non mouebit musculus interior autē musculus qui est inter costas, facit anhelitū & tūc fit, quādo aer expulset uehementē à pectore. & ex eodē anhelitu fit uox, et est ei quasi materia. Et uox collū illū locū qui est inter supemus epiglottidis & superius oropharygi usq; ad radicē linguae. In colla autē sunt musculi branchorū. Et rāte cōdo ac et id quādo musculi colli exardant, & inchoardant, ut extendant in assumptione cibi & potus. Et quādo epiglottis inchoardat ita q; constringat, fit uox. & quādo constringit, inchoardant musculi ex quibus pōdet. Et anhelitus quāde fit apud exorbulo nec creator uoluit in nobis ponere instrumentū uocis, primo posuit aliquid quo aer sit in nobis uocis cūct, & est pectus. deinde posuit occursum aeris in ipso ex uia ampla ad canalē stricū, ut aer per stricū carabū uelociter currat uelocitas enim facit ipsum huiusmodi quādo percussit charrilagines, tūc fiet uox: percussit enim praeter hoc trachē arteriā, & uulnā, et superius palatū & locū cursum aeris per nares. Sed ex hoc nō fit simpliciter eadē uox, sed quāsi uox ut stricū & arteriā. Vox autē nō fiet nisi quādo aer percussit pōmēpi

uliginis inter se in secundis. & sunt duae istae inter secundam et tertiam, quas continent sex musculi. In utraque scilicet iunctura sunt duo musculi, qui contrahunt eam charrilaginem ad posterius, & aperit os epiglottidis. E contrario agunt alij duo musculi, & sunt extensores, et quādo ambo extendunt, claudunt os epiglottidis clausura perfecta, ita quod nihil ex aere egrediat. Necessē autē est adhuc ut fiat uox, ut duo musculi uoluntarij qui mouent epiglottidem sint fortes ita, ut neutrum par cedat alteri in actiōe. & intelligit per hos musculos, illos quibus aperit & claudit, & sunt erecti & positi in rectitudine, & continuati ex inferiori & non superioris. & mouent iuncturā per superiorem extremitatē, & habent duos neruos proprios, unam in dextra parte epiglottidis, & alterū in sinistra, qui mouet tertiam charrilaginem, quorū conuersus est ex inferiori parte ad superius, qui si scindant, exardant illi scilicet musculi qui mouent epiglottidem, et destruat motus eorū. Dū uox est in epiglottide agit in ipsam duo modi musculorū, illi scilicet qui aperit, & illi qui claudit, sed illi qui claudit soli agunt, autē accidet sensio anhelitū, et illi qui aperit soli agunt aut neuter, tūc accidet anhelitus. Destruatur autē uox quādo musculi qui claudit epiglottidem destruant, siue illi qui aperit saluū nō enim addant neq; dimittant in destructiōe uocis. Quādo creator uoluit in nobis ponere instrumentū uocis, primo posuit aliquid quo aer sit in nobis uocis cūct, & est pectus. deinde posuit occursum aeris in ipso ex uia ampla ad canalē stricū, ut aer per stricū carabū uelociter currat uelocitas enim facit ipsum huiusmodi quādo percussit charrilagines, tūc fiet uox: percussit enim praeter hoc trachē arteriā, & uulnā, et superius palatū & locū cursum aeris per nares. Sed ex hoc nō fit simpliciter eadē uox, sed quāsi uox ut stricū & arteriā. Vox autē nō fiet nisi quādo aer percussit pōmēpi

de pectore

gloridem: & est postea supra caput trachee arterie admodum instrumenti quo musculi utuntur bicines. Si epiglottis amplius phaliqui oportet, aninactur uelocitas motus aeris, & sic dominetur fortitudo ueni tunc secundum dimentiones ut locitatis & debilitatem percussio: & tunc enim mai resiliens charislaginis aer: non enim amplius antur nisi quidam non extenditur & remanens laxata. Quando aut epiglottis contingitur phaliquam oportet, sic aer qui exit ex epiglottide erit parvus, & tunc erit minor percussio, quapropter uox erit parua: uox enim non potest crescere, nisi crescant illa duo quibus fit, aer scilicet & percussio crementa proportionali. quod debet enim exiciti propter crementum illius in quo consistit in subditia. Egressio aeris uiolenta non fit nisi per extensionem muscularum ipsorum hoc uox differt secundum magis & minus, secundum fortitudinem extensionis, & secundum multitudinem & paucitatem muscularum. In egressione autem aeris uiolenta nimis, necesse est ut omnes musculi pectoris extendantur ut eis, & maxime musculi collarum. Anhelitus uoxem & uox namquam sunt ab his musculis in quibus si aliquid impeditur aut nocentium acciderit, secundum numerum nocentiorum erit destructio uoxis. Si enim motus modici momenti destruit, medietas uoxis destruitur: & si tertia pars motus destruitur, tunc destruitur & tertia pars uoxis. Et uniuersaliter illa pars que destruitur de uoce, erit secundum partem destructam de numero ipsorum muscularum. Adiuuante autem hos musculi duo musculi qui sunt apud radicem costarum, & illi qui sunt ex duobus lateribus spondilorum: & ex duobus musculis procedentibus in longitudinem, musculi qui sunt sub diaphragmate positus. Sermo est ex uoce: uox est ei quali materiam enim anhelitus occurrerit epiglottidi ipsa epiglottide existitae equali in amplitudine, licet uoxiam quando percussio illam, licet illud quod fit in fistula apud excussationem.

Tracheus secundus.

Ex duobus nemis sexti paris ramificatur ex parte pectoris duo parui rami, qui reuertuntur ascendentes ad collum ex duobus lateribus trachee arterie, quousque perueniunt ad epiglottidem: quorum uterque continuatur cum quatuor musculis epiglottidis. Et sex ex octo musculis omnino necessarii sunt ad hoc quod uox fiat: duo autem alij non in omnibus animalibus reperuntur, quorum actio est, dum epiglottis clauditur completa clausura. Ex his autem sex, duo sunt in ipso canale epiglottidis: aliorum uero quatuor, duo sunt a lateribus, & duo posteriores. Duo autem musculi qui intrant in ipsam canalem epiglottidis, attrahunt iuncturam que est inter secundam et tertiam charislaginē, & perueniunt illam duo musculi qui sunt in lateribus, attrahendo illam iuncturam ad latera: & aperunt eam duo alij musculi qui sunt posteriores, attrahendo eandem iuncturam retro: Et sex musculi propter duos predictos neruos continuantur cum

musculis epiglottidis: quorum duo ueni descendunt superne, & rami sunt ex septimo pari nerui uoxi cerebri, quomodo illi per appropinquat collum: & subunguntur per omnes musculi qui sunt extra charislaginē secundam. Et duo ueniunt ab his sex descendens ex trachea, & intrant iuncturam epiglottidis, & illic clauditur. Et sunt duo ueni descendentes qui occurrunt de uobus neruis ascendentes de pectore. Cooperculi epiglottidis est locus striclus, & est in medio princeps charislaginis, in quo loco proprie fit uox: & aer qui uenit ex pulmone, currit per tracheam anteriorem: & primo occurrit de amplissimo loco, & peruenit ipsum: deinde occurrit officio cooperculi epiglottidis, quod est stricissimum ex illo cooperulo, & sequitur uelocitatem motus & fortitudinem: & illic fortiter percussio cooperentium epiglottidis: fit uox. Extensio diuorum muscularum qui sunt intra epiglottidem prohibet ne cooperentium claudatur apud uocem: quando aer uelociter elevatur, & cōstricit in circuitu partes cooperentium epiglottidis, cōstringit illud cooperentium, & claudit officium eius, & sic prohibet ne fiat uox. Cum enim hi duo musculi ponantur circum dantes cooperentium epiglottidis, tunc quando extenduntur, resistit uox qui uenit fortiter. Cooperentium epiglottidis quando homo uociferetur, quidam anhelitus, perit & amplius multum.

Quidam autem anhelitus ueniuntur, aut quidam aliquid comedat, perfecte clauditur tunc uox quod ex illo trahitur neq; ab interiori parte ad exteriorē, nec ab exteriori ad interiori. Causa uox huiusmodi clausura est in ipsa fistula cooperentium epiglottidis, est enim neruis molli & leui, ut fit cōstricere, ut apta motui. Uoxi & orationi postea sunt tria modicissima scilicet & epiglottis, & trachea arteria. Et uox cuius erit est potius quoddam anhelitus quod durat ad hoc, ut interpret ipsum conuenienter huiusmodi. Lingua autem habet duas glandulas, in quibus sunt due uenae, in quibus currit saliva ad linguam & ad tonum os. Collum autem habet duas glandulas, in quibus generatur humiditas. In epiglottide uero generatur humor phlegmaticus viscosus ad haec, ut humidat illa instrumenta. Sed ex duobus glandulis que sunt in collo, & ex corpore quod est in epiglottide non protrouunt uenae in quibus currit humor, licet protrouant ex duabus glandulis lingue. Sed ille que sunt in collo, sunt in natura spongiosa, ex quibus protrahitur humor ille qui currit per carne dorsalem, inquit quod indiget eis, ut sint et necessariae uenae in quibus currit. Et possunt in epiglottide duos dentes, & duo foramina transfurata ad illos dentes ad claudendum officium cooperentium epiglottidis. Et sunt ibi duo musculi continui, conuenientes uocem tertie charislaginis. Et necesse est ad hoc quod uox fiat, aer per uocem uenienter, & quod currit riuus in epiglottide se striclus. Quando uero clausa erit fistula uox erit acuta: & si amplius, erit grauis. Si uero, erit addita acuminet et si

k 4 longa

lingua, crescit in gravitate. Humiditas autem epiglottidis facit uocis gravitatem. sic citas uero acustationem. Insum generatibos uocis, est ex officio lingue epiglottidis: quod officium quanto magis existit, tanto magis aeris percussio crescit. Et sicente ergo amplitudo officij in suo statu, si non grauidate crescit, alitudo uocis scada, sed magnitudo eius crescit secundum extensioem officij lingue epiglottidis. Amplitudo autem lingue dum graue epiglottidis. Illa potentia que erat antiquam crederet amplitudo epiglottidis, minus tenuit uocis: & crescit in crassitie & magnitudine. Si uero lingua creuerit nimis, & trahatur de potentia percussioem, tunc crescit crassities uocis quantum crescit in gravitate, sed non crescit in magnitudine. uox autem crassa fit ex multo aere sine potentia. Cetera autem instrumenta facta ad uocem, feruntur hinc instrumento, sicut illa que sunt anteriora usque ad officium lingue, que facta sunt ad magnificandam uocem, non ad auendam.

Tractatus tertius.

Duo sunt musculi eorum qui sunt epiglottidis, qui procedit recte in longitudine, & conueniunt chondragine frontali est offe quod est inter linguam & epiglottidem, & intrahunt maximam chondraginem epiglottidis sursum & ante: & incipiunt a loco alto, deinde descendit ad epiglottidem, ex quo habemus, quod illi intrahit frontalem chondraginem ad suum caput. Et similitur unamquamque aliam musculosam intrahit membram, cum quo conueniunt, ad partem suam capituli. Et sicut duo musculi incidunt, accidet uocis maximam uocem: et dicitur enim frontalem chondraginem, et amplificabitur locus ille totus, & laxior multum ita, quod non potest resistere aeri: non enim remanet in ipso nulli tela que continet oesophagum & carnam rami. Si autem uocis qui continuatur cum illis scindatur, tenuis roborat uocis, diminuitur enim magnitudo eius, & sicut rancida. Et sunt quidam musculi qui conueniunt inter hanc chondraginem & secundam: quorum motus si destruantur, modicum accidet nocuentiam uocis, scilicet duo musculi parui, qui si scindantur porua erit remota, que fit interprimam & secundam chondraginem. Et duo de quatuor musculis qui sunt super chondragines epiglottidis, quorum eorum est ceterum & epiglottidem omnia, nam caput uniuscuiusque eorum est superioris. Non ergo possunt declinari ad posterius, quia spondyli colli hoc prohibet: nec ad anteriora, propter hos musculos; nec ad latera, propter musculos ex transfuerso positos: & sic remanent in cuncta & epiglottide extenti. hoc autem multum inuit in hoc quod uox: aer enim ex quo fit uox indiget cursu recto & libero. Si trachea anteriora ex una esset chondragine continua, non posset fieri fluctuans in aliqua parte eius in percussione aeris: sed facta est ex pluribus chondraginibus, quas continet quardam tela gracilis, & sic mouetur & fluctuat quando aer occurrit: ideo necessarium fuerunt musculi ad hoc ut adiuuaret & conuenerent ipsam. Et quia trachea anteriora facta est, & ad

anhelitum & ad uocem, ideo posita est anhelitum tela, que ligat ipsam inter chondragines. Uox autem facta sunt cum chondraginibus sibi musculari, ut constringant & adiuuent tracheam anterioram. Sunt enim duo musculi in canali uocis, quibus proprie fit uox: sunt & alij duo extra, qui constringunt tenues chondragines cum oesophago, & duo musculi qui inueniunt carnas. Apud destructionem motus eorum fit rancido, & fit uox rauca propter hoc quod aliquid corporis non sonorum percussit anhelitum. Et ipsa carnas est non sonora in radice, quia est carnosa humida. Epiglottis autem est sonora acute uocis: cum sit chondraginosa sicca, resistens aeris: deo epiglottis humida, accidit rancido. Et tela que est super cunctas humas fit, propter multa humida que per ipsam transeunt. Unde ante uocem potest uocem esse clara, post autem minus clara. Quod si potius fuerit plus quam oportet, uox erit rauca: & ideo magis accidet rancido sensibus propter multas superfluitates que generantur in eis. Et in omnibus corporibus illa que sunt sicca, sunt chondriis uocis quibus que sunt humida. Si omnia instrumenta uocis aperiantur, tunc exit multus aer subito, & est anhelitus. Si uero constringantur, tunc cum anhelitus terit aliquid audibile, quod dicitur secundum diuersitatem instrumenti quod constringitur, adeo quod fit percussio. Si uero epiglottis fuerit sicut quod constringitur, tunc est anhelitus eius uox acuta. Si autem fuerit carnas, erit quidam inter anhelitum & uocem, & est rancido: & hoc erit, si non mouerit epiglottidem, & diuersitas cum ceteris. Si uero dimiserit carnas non mouit, & mouerit epiglottidem, tunc facit uocem sine rancido. Carnas autem nullam habet actionem in uoce, nisi in hoc solamen. Origines autem duorum neruorum qui sunt in collo, a parte dextra & sinistra ab alia ex ipso cerebro est: & hoc est, qui actus eorum est de nobilitate uocis. Animo uocis, & sicut hoc. Genera autem actionum sunt tria, scilicet cogitatio uoluntatis conseruatio, & imaginatio rerum. Et intrantur a cerebro sensus & motus uoluntarius ad alia membra. Uox autem est nobilitas motus actio uoluntaria. fit autem ex nobilitate motus anime, scilicet ex motu cogitationis & deliberationis. unde hi duo nerui descendunt ex ipso cerebro ad stomachum, ut quidam rancidus debere sentiat homo. unde officium stomachi sua uocis sensus quod cetera membra: & est illa descendit duo nerui ad musculos epiglottidis. Et non potest creator huius neruorum ex medulla spinali que est inferior, & epiglottis huius musculis, sed origines eorum neruorum sunt a cerebro, ut intrantur uocis in fine continua cum eo quod erit uocis, scilicet cephalone, que est in cerebro. Reuertitur actum huius duorum neruorum inferne, sicut, ut continentur cum musculis inferne: & motus fit superior, scilicet ex capitis huius finis. Et duo nerui qui intrantur a cerebro, diuisantur in quatuor ramos inaequales: & currit super radices costarum ex superioribus ad anteriores: &

unas eorum intrat cor & pulmonem: alius floris a
 chum: tertius ⁊ reuertitur ad radicem muscularum
 epiglottidis: ceteri autem intrant alia mem-
 bra interlata & canales: & apertemata muscularum
 epiglottidis dicuntur angina interior & exte-
 rior. Et si in superiori parte palati acciderit ha-
 miditas, tunc claudis uocis conueniunt. Vox ha-
 bet duas terminos in acuitate & grauitate, quos
 si excefferit, destruitur: nam si ostensionem cooper-
 torum epiglottidis post strictionem quam habet in
 acuitate uocis amplius contringatur, abscinde-
 tur: si uero extendatur & amplificationem post ampli-
 ficationem qua uox fit in obtusitate grauitatis, tunc
 fiet anhelitus almarior: secundum adiminitio-
 nem anhelitus, si fuerit mediatus ab anhelitu qui
 est in nimia uelocitate, erit diminutio percussio-
 nis aeris in cooperitorum epiglottidis in pri-
 ma percussione. Si uero anhelitus almarior me-
 dius iungatur amplitudini medic in officio coo-
 peritorum epiglottidis, tunc uox in ueritate erit me-
 dia inter acutum & grauem: quia motus pecto-
 ris indiget potentia. Ideo qui multum debilita-
 tur, tacet frequenter, nisi ex aliqua sollicitudine.
 & tunc cum magna angustia loquitur: & tunc
 musculi debilitate contringuntur pectus. & transi-
 ens aeris erit tardus: cogitur ergo ut cooperitorum
 epiglottidis ponat ualide strictionem quando uolun-
 tati loqui, ut quod deficit ex uelocitate aeris, per-
 ficatur ex strictione cursum eius in epiglottide: nisi
 si instrumenta uocis amplissima cetera, tunc uox
 destruetur.

Tractatus quartus.

Si spiralis medulla abscindatur in initio pecto-
 ris, & sine colli, & in initio dorsi, ubi septimus
 spondylus occurrat oculo, destruetur exustia

tio totaliter, & uox omnino, nemi enim ueniunt
 ad omnes musculos qui sunt intra costas & intra
 hunc spondylum. Ad diaphragma ueniunt tria pa-
 rta neruorum, quorum unus oritur ex spina me-
 dulla post spondylum tertium spondylorum col-
 li: alius oritur ex spirali medulla post spondylum
 nonum: tertius ex medio inter hanc quidem oritur
 ex ipso cerebro. Si ergo spiralis medulla abscin-
 datur apud tertium spondylum, tunc diaphragma
 cauebit duobus partibus neruorum, & remouebit
 ei motus terni partis, quod uenit ex cerebro. An-
 helitus almarior fit per musculos qui sunt inter
 costas, & musculi qui sunt supra uentrem, augmen-
 tam anhelitum: tamen uox non ex actione illor-
 um muscularum augmentatur. Et si duo nerui qui
 sunt ad partem dextram uentris pulsati destrui-
 antur, uox erit: & accidet musculi qui sunt intra
 costas aliqua occasio, & ramificatur ex his duo-
 bus neruis rami, qui continuatur cum cetera & pas-
 sione, & diaphragmate, & stomacho, & hepate,
 & splene, & omnibus intestinis. Ad musculos au-
 tem qui sunt inter costas non uenit nerui nisi ex
 sola spirali medulla. Et inter musculos & neruos
 qui sunt in epiglottide & canna non est conexio
 etc. Et omnes musculi qui sunt inter costas sunt
 xxi qui totidem habent neruos: quorum si unus
 abscindatur ab uno latere, destruitur medietas an-
 helitus, & medietas uocis. Quosdam putauerunt
 quod duo anhelitus sit naturalis, cum fiat in somno
 & uigilia: & quosdam, & sine uoluntate: alij dicunt
 ipsum esse uoluntarium, quoniam quando uolun-
 tus anhelitus, & quando uoluntas retinetur.
 Et hoc est uerum secundum nos, ut patet ex nostra
 anatomia. Atque dicunt quod est mediatus inter uo-
 luntatem & naturam.

CL> GALENO ATTRIBVTVS LIBER

DE UTILITATE RESPIRATIONIS.

ALOREM uisibilem qui est in
 corde dicit Arist. motum a sine
 pingui, pingui & unguosus exi-
 stente, eodem modo quo flama
 nutritur ab oleo. Et eiusdem ca-
 loris extinctionem, quemadmo-
 dum & flammam dupliciter fie-
 ritnam sicut flama extinguitur dupliciter, siue co-
 sumpto oleo, siue adlata ei minore flama, similiter
 calor uitalis extinguitur in morte animalis, aut
 ex defectu puri & pinguis sanguinis, ut in eosum
 pit, aut aquoso sanguine repletis, aut ex superue-
 ra caloris maioris, ut in febribus. Inuestigamus
 autem Aristot. quare minor flamma extinguit mi-
 norem flammam et apponitur, dicit maiorem flammam
 non consumere nutrimentum minoris flammam
 usquadeo cito, ut non possit atque cito nutrimentum
 succedere. Dico autem maiorem flammam tra-
 here ad se minorem causa similitudinis usquadeo
 cito, ut non possit atque cito minor flamma attra-
 here aliam flammam ex eo a quo nutritur sibi succere

deinde. Nutritur autem flamma non solum a pin-
 guedine aliqua, sed etiam ab aere uicino. & fit
 nutritio non ut quidam putant per alterationem
 nutrimenti, nec per assimilationem eius ad id
 quod nutritur, sed per attractionem partium nu-
 trimenti, similia ei quod nutritur: id enim a quo
 nutritur ignis necesse est ut in se habeat ignis
 partes. Quod autem ignis nutritur ex aere pro-
 batur ex eo, quia si inter terram fodiatur specus
 ampla angustis oris, & magna lignorum congre-
 gries intermissa incendatur immisso igne, obliuiscit
 quidem faragine, necesse est ligna eodem mo-
 mento omnino extingui: exit enim ignis per pa-
 ros terrae superiecit: & non potest esse subsistente
 ad reparacionem ignis exortis, nisi quia aer ob-
 struitor est igne, nec quae mobilis est ut ignis, nisi
 quia necesse est plus aeris instare quam sit ignis
 affluens, qui reparacione est ex eo, pro eo quod non ex ta-
 to aere, sed ex solis ignis partibus quae sunt in ae-
 re sit ignis. Itaque ex plurimo aere multo minor
 ignis: & similiter in omni nutrimento sit ex multo
 nutrimento

nutrimento res medica per digestionem. Vnde et
 aliter enim quicquid sit ex alio, minus est eo à
 quo generatur, quod tamen plerique negant: nam
 facti, inquit, ex modica aqua fit multas fumus,
 similiter quoque ex modica aqua fit multus aer, ita
 quoque ex modico aere fit multus ignis. Dico autē
 quod fumus non fit ex sola aqua, sed habet pluri-
 mum aerem, in quo dissoluitur sunt aquose par-
 ticulae, quod est videre hoc modo: nam quando
 bullit aqua in vase ad ignem, ignis quidem tran-
 sit per poros uasæ ad aquam faciens illam tume-
 scere & ampullas elatari. Similiter ampullæ ex dōre
 dō ignis qui est sub uasē sic ad modicam aquam
 transit ignis ascendens in aerem, attractioque secum
 aquosa particulae, cum quibus aeri admiscetur,
 feruntur aquae particulae fursum, donec defe-
 runtur à calore inferiori aere, quem frigidum esse
 constat ad ostensum est alios. Amplius autem ne-
 bes, cum sit fumus, congelata quidem, sit nix,
 quemadmodum pluita congelata sit grando: nix
 autem plurimum habet aerem, quemadmo-
 dum spuma: & est alba uterque propter aerem sibi
 commixtum: quem Aristoteli esse album ostendit:
 sed haec haec sunt. Quam autem flamma in con-
 tinuo fluxu est, & continue generatur alia & alia
 flamma, succedens posteriori flamma in locū pri-
 oris, in eo in modum fluxus putant quidam priorem
 flammam fursum ascendentem extinguī ab aere.
 Dico autem eam admisseri aeri, dissimulatiq: in
 eo per minutas particulas: nam & similiter dicit
 minutata sicut prius, non solum in eo quoque gene-
 rata est, sed etiam & in aere uicinis, praeteritū
 cum multo plus nutrimenti habet, flamma ex ae-
 re quā ex aliquo alio. Sicut autē flamma in con-
 tinuo motu est, & in modum fluxus alia alia succe-
 dit, & ita calor continue effluit à corde ad uenas,
 & per uenas ad totum corpus, & inde cū nūc ef-
 fluit extra corpus, non & uelles non ab aliud ca-
 lefaciant, quoniam quia retinent calorem continue
 euaporantem à corpore per poros. Sunt autem pa-
 ri uenae subtilissimae per quas effluit calor, & etiā
 fiores, qui nihil aliud est quā aqua sanguini ad-
 mixta, quā quoque poris amplius dilatatis effluit ip-
 se sanguis. Quod autem pori sint uenae subtilissi-
 mae, inde patet, quod quilibet uena producat ex se
 alium uentem minorem, & aliam iterum minorem,
 usque dum diuisio perueniat ad capillares uenas.
 Accidit autem poros per frigiditatem, aut aliquo
 uicosa fumo oppari: & tūc calor multiplicatur
 in uenis: non enim sufficienter euaporare posse,
 tam propter angustiam pororum, tam quia friget
 interius, propter frigiditatem sibi contrariā, quae
 est exterius. Dicit enim Aristoteli, ultimam dige-
 stionem sibi fieri in corde, sanguinemq: in uentri-
 bus cordis generari. Dicit quoque Aristoteli, primū &
 unicā sale inlustrum omnium sensuum est
 cor: non autem cerebrum, ut quidam asserit, haec
 autem est indicium, quod impossibile est dolo-
 rem fieri in aliqua parte corporis, quin fiat passus
 in corde, & si multas luent dolor, sicut syncopen

cordis. Nam omnes partes corporis colliguntur
 habent ad cor per multas uenas, & pelliculas, &
 nervos. A duobus igitur uentriculis cordis pro-
 cedunt magna uena & arteria ad supremū spon-
 dylum colli. nam magna uena quae dicitur uena
 procedit à dextro uentri cordis, & primo transit
 ad glabbā hepatis: & inde per dōctum ad caput.
 Magna uero arteria quae dicitur aorta, quāuis
 procedit à sinistro uentre cordis, primo transit ad
 quantum spondyli dorsi, qui ceteris spondyliis
 uiciorum est cordis, unde quando oculosque spon-
 dyli 7 innititur, declinat quidem in quantum spon-
 dylo dorsi, & in alteram partem dicitur locum ma-
 gnae arteriae. Praedicta uena & arteria uententes
 ad caput, conuergunt in duobus pelliculis cere-
 bri, & etiam pelliculae per omnes spondylos pro-
 tendunt, & tegit spinalem medullam. Dicit autem
 anatomici duplici pelle tegi spinalem medul-
 lam, quemadmodum & cerebrum. Ab his uero
 pelliculis cerebri & spinalis medullae procedunt
 omnes nervi corporis. Nihil igitur de corpore sen-
 sibile est, praeter uenas, & arterias, & pelliculas,
 & nervos, cum sit ex eis unum quoddam con-
 tinuum cum corde. Alia uero membra insensibilia
 sunt, ut ossa, & ligamenta ossium, quorum duplex
 est generis: nam coram quibusdam colligitur ossa
 ad se inuicem alio uero colliguntur ad mufculos.
 Sunt autem & chondrilligines omnes insensibiles,
 quemadmodum & ossium: & plerumque ab os-
 sibus procedunt, & si non omnes. Sunt autem ma-
 xime duae chondrilligines corporis, altera quidem
 ex qua constat trachea arteria, & altera quae
 procedit ab esse prope: & est maxima pars uiciorū
 rēis, & colli matricis. Sunt etiam insensibiles om-
 nes pinguedines, & medullae, & ipsam cerebrū,
 & est etiam caro pulmonis insensibilis. circunda-
 tur autem tribus pelliculis, quarum duae procedunt
 à uena & ab arteria, quae in duobus uentriculis
 cordis procedunt: haec duae pelliculae sunt sensi-
 biles, tertia uero procedit à trachea arteria, quae
 est insensibilis, quemadmodum ipsa trachea arte-
 ria à qua procedit. Itaque per hanc insensibilem
 ad cor secundū fistulas ipsius, quae à trachea arte-
 ria procedunt. Similiter autem hepar & splen
 insensibiles sunt, quemadmodum & pulmo, exceptis
 duabus quibusdam uenis, uenis, & pelliculis quae
 in eis sunt, quae procedunt ad pulmonem, & hepar,
 & splenem, dilatanturq: in eis. Sunt autem glan-
 dae omnes insensibiles, quemadmodum & pingue-
 dines, cum sint de genere pinguedinis, quoniam
 quaedam uidentur sensibiles, propter pelliculas quibus
 inferunt. Sunt autem tam pinguedines quā
 glandulae omnes in corpore admodum & con-
 seruationem caloris naturalis: quoniam enim calor
 à corde ad totū corpus procedat, sunt tamē quod-
 dam corporis partes magis susceptibiles caloris
 quā ceterae: pinguedo etiam quae superposita est hepati,
 & spleni, & intestinis, calefata ea, facitq: nutrimen-
 tum digerit in eis, unde est causa quod pinguedo
 haec in palestra rupta esset, & postmodū haec

da facta, medico erepta esse, corpori pugi supra modum frigoris esse imposita, & contacta cibi digestio in ventre mutata est. Glandulae autem quae à radice linguae sunt, non solum generant salivam, sed etiam digerunt sanguinem in aënis, quae ad meningis cerebri coniunguntur: cum enim meningis cerebri consistit ex subtilissimis venis quae crassius venis colli procedant non potest sanguis aëniulas meningum subintrare, nisi fuerit plurimum digestus. Item glandulae sunt in mesenterio caloris causa, atrahentibus succum cibi ab intestinis ad ventram hepatis. Item testiculi, & mammae glandulosae sunt ad generandum spermam & hac adiacent etiam collo vesicae glandulae, caloris causa atrahentis urinam à renibus, & insuper spermam digerentes. Quidam etiam inter glandulas annumerant renes, qui urinam atrahunt à vena quae est in rena hepatis quomodo Anstet. dicat non ob aliud renas esse in corpore, quàm ut per eos excoletur urinam usque duo deferentia urinam à gibbo hepatis terminantur ad duos renes: & rursus ex alia parte renium oriuntur aëniulas urinariae, procedentia usque ad vesicam, perforata intra vesicam foraminibus pluribus atque subtilibus, per quae fluit urina vesicae: & haec quod si rursus in mortuo animali non apparent, pro eo quod frigida obfusca sunt. Dico autem calorem qui est in sinistro ventre cordis & in arteriis, non solum nutrire ab aere influente per subtilis pulmoneam etiam ab aere influente per poros corporis, quod probatur ex eo quod accidit in passivis, quae cum dicitur suffocata matris, in qua nulla sit manifesta inspiratio aeris. Dico autem in hac passione cor comprimi à matrice solum de viata, modicum calorem remanere, in eo quod nutritur à modico aere influente per poros: nam & similes plura animalia vivunt, non habentia cor, neque pulmonem, quorum calor vitalis cum simplicibus, nutritur ab exteriori aere influente per poros, haec autem sunt parva animalia, ut mulica, & similia: & etiam in piscibus polypodes, & alij omnes qui sanguinem non habent, quomodo etiam de ceteris piscibus sanguinem habentibus dubitatur quomodo spirant intra aquam. Constat autem maiores pisces spirare aërem extra aquam, quos etiam pulmonem habere manifestum est, minores vero pisces, qui loco pulmonis branchias habent, spirant intra aquam spirantem aërem, quod modicum est, intra aquam, per poros branchiarum, qui sunt proportionales subtilis pulmonis, quomodo enim subtilis pulmonis, ita similes & porij branchiarum usque adeo angustantur in ea parte quae terminatur ad cor, ut non capiat aquam, sed aërem solum. qui per poros excoletur ab aqua, transiens ad cor. Quod autem aer sit intra aquam, probatur ex eo quod quando coëglatur aqua, fit minor, propter aënis expressiōnem, unde Aristoteli visum est quod pisces qui branchias habent loco pulmonis, non atrahant aërem: sed aquam intra hanc, ad refrigerandum calorem cordis: nata & li-

mulier delibentibus pulmonem dicit Aristot. quod atrahunt aërem, ad refrigerandum calorem cordis, cum multum sit aënis inspiratum praeter nutritionem calori cordis. Hippocrates autem in libro De generatione animalium dicit atrahere inspiratum coëglantem quater se nutrire calorem cordis. Aristoteles quoque in quodam libro affirmat quod omne nutrimentum insensuum, refrigerat ut quod nutrit, & addit etiam quod debet esse nutritio, fiat caloris angustantem, rursus aëniulas & hoc essentia per similes quod accidit in canente à matrice, quae postquam sumitur, calidiora sunt quam quando plena fuerit, huius rationem causam determinavit in libro quom de spermate edidit: & hoc quidem habent. His igitur praemis, postmodum scire oportet, quod cum in corpore sint omnia, & pelliculae nervi, quae sunt et corpora sanguinis, & spiritus, et pelliculae medullae habet naturam inter nervum & unam: & manifestum est quod ad omnem pelliculam corpus sanguinis aliqua aënis, quae in ipsa pelle distendit in multas subtilis aëniulas, subtilis sanguinis capientes, habet autem & nervos utriusque, ideo & findi potest in longum: sed habet etiam plurimum subtilis, solum capientes spiritum. Dico etiam quod instrumenta omnia sensuum continentur per pelliculas, sicut quae sensus omnia pelliculae, et esse videtur in oculo, cuius pellicula plera sunt humore aëniis, & originem habent à cerebri pellicula: sicut visus non in crystallina humore secernitur, ut Aristoteli visum est, sed in pelliculae cerebri, quorum dicitur procedunt à duabus pelliculis cerebri, & tertia à nervo qui epinicus dicitur, id est utriusque, procedunt ab ipsa pellicula cerebri, est autem praeter has pelliculas tres, quaedam alia quae ita, quae est in oculo, quae ita est, & continet omnes alias procedunt, ipellucula quae septi crassi, & est insensibilis, tunc autem haec pellicula in piscibus valde dura, & hinc in modum osium. Similiter autem & pellicula plera aëniis locata est intra visum, in qua fit auditus. Et pellicula plera spiritus si camelocata sunt intra visum, in quibus est ocellus. Et omnia haec pelliculae organa habent à pellicula cerebri, sicut quae quae quae quae quae & de pelliculis linguae in quibus quibus. De tactu autem dicit Aristoteles, quod sit in carne carnis corporis. Dico autem quod non sit in carne, sed in pellicula carnis commotis: manifestum est enim senescitatem, carnem esse pelliculis valde sensibilibus, quae à crassius venis procedit, & ab eis deponunt subtilis sanguinem ad nutrimentum carnis. Probat autem Aristoteles quod in principio motus, quem admodum & sensus, est in corde, pro eo quod omnia motus sit cum eis & conatus. Vnde autem facit consensus spiritus origo autem spiritus est in corde, sicut ex conato de spiritus, sit motus cum conatu infans amari, & acutus, & etiam motus cerebri, & spinalis medullae, & proinde pariter diaphragmatis. Constat enim visus corporis omnes esse ex nervorum sensibilibus, causa autem

tensionis nerui nulla est alia quam spiritus nerui
inflans. Sed quia origo spiritus est in corde, opor-
tet prius diaphragma inflari, & postmodum uenas,
deinde duplicem pellem spinalis medulle, & ip-
sius cerebri. ultimo uero neruos. Spiritum autem
uoco non solum uaporem sanguinis, sed etiam
aerem inspiratum qui et admittitur. tranfit enim
aer inspiratus in pulmone ad uentos uentris cor-
dis, & inde per uenas & pelles usque ad neruos.
In omni igitur conatu fit per contentiorem an-
helitus, conclusio spiritus inter diaphragma, &
in ipsa fistula pulmonis que procedunt in tra-
chea arteria, ipsaque fit aeris inspiratio. & hinc

duo per quod spiritus compressione diaphragmatis trans-

mittitur per fistulas pulmonis ad uentres cordis,
& inde ad uenas, & pelles, & neruos. Contingit
item oppilationem fieri in loco in quo uena &
arteria procedentes in corde transmittuntur per col-
lam, coniunguntur ad pelliculas cerebri & spina-
lis medulle, ex humore aut fumo multo, aut paru-
o, & tantum crasso, aut subtili. siq. fit appella-
tio per angustiam uenturum que procedunt ab
illis uenis, distillantur que in pelliculis cerebri
& spinalis medulle. Dico autem ex hac oppila-
tione fieri somnum: quod est epilepsiam, & quan-
doque etiam apoplexiam. fit autem apoplexia ex
humore plurimo & crasso, epilepsia ex humore
non tanto, neque adeo spisso. & quandoque ex fo-
lo fumo crasso, ascendente in stomacho, aut pede,
aut aliquo membro alio. in his quidem uidetur
aura subtilis & frigida ascendere ad caput. Som-
nus autem fit ex multo fumo subtili, faciente dit-
torem, sed minorem, & facile solubilem op-
pilationem, unde quidam in somno sentiunt, &
mouentur, et etiam loquuntur, et imaginantur
formidantes: nam & similiter imaginatur quidam
in epilepsia, et etiam in syncope, que est pulsio
cordis. Fit autem quibusdam in epilepsia spuma
circa os, dum spiritus qui fertur à corde in uenas
sorsum occurrat humori facienti oppilationem,
& et admixtus spuma fit. Est enim spuma admi-
xto aeri & aqua, aut humore. Ideoq. alba est ut
aer, & epistates quoque in epilepsia que fit in som-
no, fit autem ex multione tanquam epilepsia. Ide-
oq. non in uigilantia, sed in dormiente: ut enim
perdiditum est, somnus & epilepsia sunt in eor-
dem loco, & ex simili causa: unde Aristoteles di-
cit epilepsiam esse somnum quendam uocum epistates
longo tempore perduras in epilepsiam con-
uertitur. Amplius autem dicit Aristoteles quod
quibusdam uenis colli compressis fit homo insen-
sibilis, & similis dormienti: unde & antiqui uo-
cas illas uocauerunt comotidas, propterea quod in
eis fit carus, quod est insensibilitas, & immobili-
tas totius corporis. Conclusio diaphrag-
matis que fit in respirando, causa est prolationis
motum, quando uulsa, que est in pectore, supponi-
tur trachee arterie ita, ut respiratio fiat per an-
gustum spiritus enim exiens per angustum, quod
colligitur uulsa sibi opposita, facit sonitum: alio-

quin si respiratio sine sona, quando spiritus libe-
rum habet exitum: est enim diaphragma, respira-
tionis origo, et uocis, et omnium uirium corpo-
ris. Est autem & ipsa uulsa principii uocis, quia
sensibilis ac mobilis, quemadmodum diaphrag-
ma. Et insuper efficit uires corporis quemadmo-
dum & ipsum diaphragma. nam in omni conatu
fit oppilatio omnino di trachee arterie superposi-
tae uulsa, ut compressio diaphragmatis, spiritus
qui est in fistula pulmonis, non possit forsitan
per os exire, sed transmittatur ad cor, & à corde
ad uenas, & inde ad pelles cerebri, & spinalis me-
dulle, à quibus nouissime transmittitur ad ner-
uos: quorum tensio uires corporis efficit. tenduntur
autem, modico spiritus eos subsannare & in-
flante. Pulmo autem est immobilis secundum se-
ipsam, & insensibilis, quemadmodum & ipsa tra-
chea arteria. Vnde & in peripneumonia non senti-
untur dolor, sed grauitas sola. Mouetur autem pul-
mo cum diaphragmate, eo quod colligantur ha-
bet ad ipsum quibusdam pelliculis & insuper ex
eo, quia dilatatione diaphragmatis, maior est illi
capacitas inter diaphragma, quam necesse est in
pleni ex aere in ipsa, & inflante fistulas pulmo-
nis, que intra diaphragma continetur. Quare
autem de motu diaphragmatis, uerum sit uolun-
tarius. Si enim est uoluntarius, quemodo igitur
fit in dormiente: si autem non est uoluntarius,
quemodo ergo potest uoluntarie renouari: nam et
quidam leguntur tandem continuo hystonice exor-
ti sunt. Dico autem motu diaphragmatis uolun-
tarium esse, fieri quidem uoluntarie per ritum,
nihilominus eia fieri propter aliam causam. nam
cum calor continue effluit à corde, necesse est con-
tinuo inflare aerem ad cor, que inflat pulmones:
& propter hoc totum diaphragma, pro eo quod pul-
mone inflato necesse est capacitatem diaphrag-
matis augmentari. Non solum autem inflatio pul-
monis, que fit ab aere inspirato, causa est ut dia-
phragma dilatetur: imò etiam quia aer inspira-
tus transit in pulmone per cor ad uenas diaphrag-
matis, procedentes à corde, in quo est origo
neruorum omnium, non solum pulsantur, imò etiam
& aliam, ut alibi ostenditur. Non solum autem
uenae diaphragmatis inflantur spiritus, imò etiam
aliter uentremotiores à corde, ut in locis conuul-
si uidere: nam & uenas pelles cerebri ab eor-
dem causa accidunt inflari, ut apparet in habenti-
bus fractum cranium, si in uentremotibus: nam
& spiritus qui neruos subsannat, procedit à corde
ad neruos per intermediata uenas: quod probatur
ex eo, quod quibusdam uenis colli compressis,
fit homo absque omni sensu & motu. Non solum
autem pulmo ministrat cordi aerem ad nutrimen-
tum calorem uitae, imò etiam communis & con-
ferre calorem qui est in corde: cuius simile est in
ceteris uidere, qui superponitur igni ad confer-
uandum ipsum. Habet autem pulmo quemad-
modum & cinis plurimam raritatem, per quam
habet ignis moderatam respiracionem, et mode-

missa: exit enim ignis per poros uentose, & necesse est aerem subingredi. Idem quoque est uideri in hepate, quod spongiosum est & calidum attrahit succum cibi ab intestinis per medias uentosas cuiusdam pellis. quæ media est per intestina & concuam uenam hepatis, & continuata est utriusque, dicuntur autem uentosa ista mesariae, seu mesentericæ, pellis in qua sunt, mesenterium, siue mesærum appellatur, & protenditur à medio uentre per intestina. Dicit enim Aris. mesen tertium uicè radicis obtinere: sicut enim radix attrahit nutrimentum à terra, ita et mesenterium ab intestinis nutrimentum corporis animalis. Cor etiam, in cuius cœcitate plurimus est calor continue effluens, attrahit continue à filiulis pulmonicæ, attrahit etiam succum cibi à concava uena hepatica, ut ait Aris. in corde perfecte digessim sanguis fit. Rursus autem cor attrahit ab intestinis succo cibi aliunde quod per hepar ad est per mediâ arteriam. Arteria enim quæ præceditur à corde per dorsum, & coniungitur mesenterio, non transit per hepar, cum dicat Aris. in hepate nulla est omnino arteria. Est autem sanguis arterie liquidior quam uenæ: & præ nimia sui aequalitate non coagular, quemadmodum sanguis qui est in uenâ: huius autem hæc est causa, quod hepar uenæ superpositum maximâ habet uim attrahendi, attrahitque succum cibi multo ac spissum ab intestinis: ideoque in uena multus est sanguis ac spissus, qui cito coagularatur euaporante aqua. cœterario uero sanguis arterie modicus est & aquosus, pro eo quod arteria habet uim attrahendi debilem ex solo proprio calore, & etiam ex corde. Dicit enim Aris. quod in quibusdam animalibus sanguis ipsius uenę liquidus est, & non potest coagulari, ut in ceruo, & leporentis: quod huiusmodi animalia timida, pro eo quod habent sanguinem frigidum & aquosum, rursus autem quædam animalia habent sanguinem ualide spissum ac terrestrem, qui coagulari statim, ut canes: cuius etiam sanguis uenensius est. Et huiusmodi quidem animalia habent pinguedinẽ quandam terrestrem, quæ seipsum dicitur, & sunt plurimum ossiosa, & sunt etiam calida & audaciam sanguis terrestris plurimum calidus est, pro eo quod est receptaculum amoris: sed prius contingit calorem in eis episse, ut est uideri in calce, & cinere, similiter & salenam sal genus terre est: estque sal terra incensa quod probatur Aris. ex eo, quod quibusdam calamis incensis & incineratis fit sal, si missus fuerit aque, et eadem aqua bulliat ad ignem: uinum etiam quæto fortius est, tanto terrestrius est, quod probatur ex eo, quod quanto fortius est uinum poderis plus habet adæquatum quod supereminet oleum in eo. Amplius autem uinum, & liquores alij uarios sapores habent ex terra sibi admixta: unde in quadam regione uinum sulphureum ad ignem in uerbis, indutit in modum salis, euaporante aqua. Dicit etiam Aris. quod

in sanguine spisso inueniuntur neruuli quidam: & quanto spissior est sanguis, tanto plures inueniuntur in liquido autè sanguine nulli possunt inueniri. Dicit etiam Aris. quod homines liquidioris sanguinis, sunt timidi, sed boni sensus, ex eo quod molles carnes habent, sanis passibilibus maxime in eis insensum mentis sensus. Videndum autem est deinceps, utrum aliquis meratus sit uena ad arteriam, quod quidem probatur ex eo, quod si inciditur uena aut arteria, effluit omnis sanguis, tam qui est in uenis, quam qui est in arteriis. Quæritur autem quomodo da sanguis inter arteriam, si uerum est, ut plurimum potant, totum succum cibi ex quo fit sanguis transire ad uenam hepaticam. Aris igitur quædam, quod cum uena & arteria habeant in corpore partem communem filulam quædam habentem, sunt quidem in medio situm filularem quidam meratus angustis, per quos excolatur sanguis, & meratus illi in mortuo animali non apparent, quoniam per frigiditatem sunt obstructi. Dico etiam mesariatum, per quod transit succus cibi ab intestinis per totum corpus, non solum continuat uenam hepatis, imò etiam arterie cuiusdam procedentis à dorso, & non transeunt per hepar, sicut testatur omnes qui de anatomia scripserunt. ex quo manifestum est, succum cibi non omnino transmitti ad uenam hepatis, imò etiam partem ad arteriam. Amplius autem uena & arteria simul in toto corpore sunt, præterquam ut ait Aris. in hepate & splene, iungunturque adiuuicem quibusdam pelliculis, in quibus sunt uenule fistiles, per quas ab arteria ad uenam excolatur liquidus sanguis. Scire etiam oportet quod non solum à uena hepatis, imò etiam ab arteria sunt meratus quidam ad renes. Dico autem quod ab omnibus uenis & arteriis corporis mittitur urina, quemadmodum & sudor: nam quemadmodum urina, ita quoque sudor nihil aliud est quam aqua sanguinis admixta. Dico etiam quod quemadmodum hepar, ita quoque & splen attrahit succum cibi ab intestinis per medium mesenterium, cui continuata est uena splenis, quemadmodum & hepatis uena. unde splen ut ait Aris. recte hepar sinistram potest appellari: item à corde procedunt uena ad splenem, quemadmodum ad hepar, per quam cor attrahit sibi succum cibi à splene, quemadmodum ad hepate. In splene autem ut ait Aris. nulla est arteria, quemadmodum nec in hepate. Dico autem quod in curuatura hepatis & splenis inueniuntur tam arterie quam uenæ: in gibbo autem hepatis sola inueniuntur uenæ, quæ conueniunt ad euam uenam, in gibbo uero splenis nec uena est nec arteria. Miror autem quæ plurimos antiqorum ignorasse uim splenis in corpore humano: alios autem opinatos molle, penitas erratelle solas uero Aris. in libro De partibus animalium diligenter super hoc scripsit, qui fuit uerus solus uentatis ostensor.

de si prius
causis

de si causis

CL. GALENO ATTRIBVTVS LIBER

CVI TITVLVS EST COMPENDIVM PVLIVM.

245

o c et quod de pulſibus poſſibile eſt competentem modam circū. Primum autē aiunt ege

M nam antiquū de pulſibus. item non de pulſibus hoc intuliffe; ſed de palmon, id eſt de ſaltū? ignorauit enim ut decēs hīc uir

que exiſtat differentia pulſus & palmi, id eſt ſaltus, ſicut deinceps oſtendemus. primum dicentes quid ſit pulſus.

De diffinitione pulſus.

Pulſus igitur eſt diaſtole, id eſt diſaſtio, & ſyſtole, id eſt conſtrictio cordis & arteriarum. ſolæ enim hæc eorum quæ in nobis, pulſuali motu mouentur. Alia uero, quæcumq; uidentur & ipſa pulſualiter moueri, ut meningis, que circa cerebrū ſunt in pueris uiſæ, ſecundum participationem arteriarum mouentur, circa quas particulas ſit palmos, id eſt ſaltus, & tremor, & ſpasmus.

De his quæ pulſū ſimulant.

Similia uero pulſus ſunt, et palmos, id eſt ſaltus, & ſpasmus, & tremor: etenim & hæc uidentur quibusdam ſi fieri, ſicut & pulſus, ex diaſtole & ſyſtole. Differentia uero in eis exiſtit plurima. Igitur Praxagoras quidem exiſtimauit hæc ad ſe uicem diſſerre quantitate, non ad huc autem qualitate: ſieri autem ex pulſu qui magis, eo circa motum extenſo, palmos, id eſt ſaltum, ex palmo uero, tremorem: & hoc quidem Praxagoras uir nō liber neq; in his quæ ſecundum medicinam ſunt contemplationibus, neq; in alijs ſecularibus. Herophilus uero diſtinguens inſiſtens huic loco, in qualitate magis eas diſſerētiās inuenit. fieri enim pulſum circa arterias ſolās & cor: palmon autem, id eſt ſaltum & ſpasmus, circa mufculos & neruos, & pulſum ſimiliter generari cum animali, & mori cum eo. Fit autem pulſus ita, quando cor attraxerit ex pulmone ſpiritum, primus quidem eum ſuſcipit in ſiniftrum ſuum uentriculū: deſiſ ſuper concidens deinceps ipſis arterijs præbet. Contingit igitur in conſtrictione, repletis his quæ in corpore ſunt arterijs pulſum perſicū, euacuatis autem, ſyſtole. Igitur arterijs quidē, ſicut dixi, replete pulſum perſicū, aſſumentes ſpiritum, cor autem euacuatum, ſicut deinceps demonſtrauimus. Proprium igitur terminum, id eſt diſſinitionem dedimus eius, pulſum dicentes eſſe diaſtole & ſyſtole cordis, & arteriarum.

Vnde conſtit pulſus.

Conſiſtit autem pulſus ex diaſtole & ſyſtole: quia uero impari & eodē tempore & cor & arteriæ pulſum perſicū, & propterea exiſtimāt ſerē omnia q; repletis utriuſq; ſimiliter ſiari, uolo repræſentare eorū errorum. Nā quod quidem impari tēpore ex arterijs & corde pulſum qui ſit aſſumimus, manifeſtū eſt: quod autē arterijs quidē reple

246

tis, corde uero euacuato hoc fiat, uolebā remittere eos qui uolūt diſſerre, ad anatomia, id eſt ad inſpectionē, ut alii non uideat inuidas eſſe & luorem habere, paucis repræſentabo. Corpus cordis, id eſt ſubſtantiā, picea forma exiſtit: & ampla quidē pars eius in qua ſunt ora uentriculorum eius, pulſum uidentur, & in medio quatuor fibrarum tacet una enim fibra breuiſſima reliquarū cœlentis, tertium thoracis ſpatium repleuit. Acuta uero pars eius & oblonga ſecundū ſurſum & eſt peſtore, non ut ſit cōtinua ſicut eſt baſis eius pulmōni, ſed eſt abſoluta. Coniunctur autem undiq; cor membrana quod uocat pericardion, id eſt circa cor. Hoc autē nō ſolū pulmōni unitū eſſe inuenies à latioribus, ſed & peſtori, in illis partibus in quibus diximus cordis acutū abſolutū tacere. Contingit autē ita, quando quidē ex pulmōne attraxerit ſpiritū reple tum undiq; ipſum ad latera incedere, & multum ſpiritum à peſtore auferre: quando uero uariam euacuabitur cor, & euacuatum in naturali ſiguram recurrent, tunc proſiſt peſtori, & percuiſionem facit, & ita concidens pulſum perſicū.

De differentijs naturalium pulſuum ſequentium ætatem.

His autem ita habentibus, dicemus prius diſſerētiās naturalium unamquęq; ætatis ſequentium pulſum, demū eas quæ ſunt in febrilibus, & poſtea pulſus qui inueniuntur ſecundum poſitionē. In fine uero, pulſus qui abſti ſunt demonſtrati.

De pulſu puerorum nouiter genitorum.

Igitur modo genitorum pulſus puerorum exiſt ſit breuis omnino, & indeterminatus, & in diaſtole & ſyſtole. hunc pulſum Herophilus alogon, id eſt irrationalem conſiſtere ait. Irrationalem uero uocat pulſum eum, qui non habet aliquam ana logiam, id eſt proportionem: neque enim duplicem, neque hemioliam, neque aliam quādam rationē habet huic, ſed breuis eſt omnino, & magnitudine puncturæ acies nobis aduenit: ideo & primum Herophilus alogon, id eſt irrationalē eum competentē dixit.

De pulſu creſcentium.

Procedere uero ætate, & corpore in augmentatiōnem uenire, & ad rationē, & pulſus augetur ad rationē, diaſtole latiorē ſyſtole accipere: quando de reliquo eſt eis logia, id eſt rationē adæquare ad demonſtrationē eius quæ ex grammatice manuſcriptionis. Nā primus quidē pulſus qui in modo genitis pueris inuenit, rhythmū, id eſt tenorē eum qui breuis ſyllabꝫ exiſtit, etiā in diaſtole & ſyſtole habet: & propterea dicitur intelligi. pulſus autē eorū qui apud augmentatiōnē ſunt, proportionatilis eſt pedi qui apud eos theo. eſt autē hic tritonus, diaſtole quidē in duo tēpora accipiens, in unum uero ſyſtole. Pulſus uero eorū qui in ſtatu ætate ſunt, in utriuſq; par exiſtit, ut in diaſtole & ſyſtole,

2064

l 2 compara

comparatus pedi vocato spūdo, qui usque distyl-
labonum pedum longissimus est: cōstat igitur ex
reporibus quatuor. hunc pulsum Hierophilus per
partē vocat huius pedi. Declinatio vero & si-
militudo sentiam pulsum, & ipse ex tribus cōponitur
temporibus. diastole duplo systole accipit longi-
orem. & hi quidem sunt pulsum qui secundū lati-
tudinem ætatis in sanis sequuntur. demumque vult sunt
in febricitantibus. De pulsu in febricitantibus.

Eorum qui incipiunt febricitare pulsum paruum om-
nino est & submissum, perferentem patientem in us-
trifig & in diastole & systole, ut ferme quādoque &
vix incidat tactus in superadditione vero secun-
dam partem adauget, diastolen & systolen accipi-
ens, & maiorem & proliorem propter spiritus
ascensionē: in statu vero in ustrifig par exiit & in
systole & diastole, ceu & febrī paritatem accipit
resin descensione vero systolen quidem diastole
accipit proliorem. Calor vero in ventre, super
abundat magis quā in extremis: quia in primis
quidem fere uniuersus calor in medijs superabun-
dat, ut multoties & in frigidari cōtingat extrema.
Quando autem sunt in superadditionibus, circa
media quidem amplius est calor, in extremitatibus
vero paucior: statum autem accipiente febrī & ca-
lor pariter inuenitur in extremitatibus & in me-
dijs. Et hi quidem sunt qui secundū latitudinem
sequuntur febricitantes pulsum.

De pulsum passionum in generali.

Pulsum autem qui secundum passionem sunt
multis & diuersis existentibus, & de his pulsum
qui in acuta passionibus sequuntur dicemus.

De pulsu phreniticorum.

Phreniticorum vero pulsum breuissimum & erroneum,
& non bene robustum, propterea quod constitit
spiritus à vigilijs motus superaccidit tactus, ac si
accideret motus ab arca tensi nervi & chordæ: &
omnino minimis periculis manuum nostrarū su-
peraccideret, id est occurreret.

De pulsu lethargicorum.

Lethargicorum vero pulsum est magnus & us-
cus secundum longitudinem & latitudinem, non
sine superaccidens profundo intellectu: quare &
quidā presumpserunt dicere pulsum incorporis.

De pulsu cardiacorum.

Cardiacorum vero pulsum est, minor qui fini-
liter est pulsum phreniticorum: robustior vero &
quasi morosior, ut & alij partibus subacidat, id
est sentitur tactus: hoc autem in spiritu quandoque
quidem remissionem accipiente & retentionem,
quandoque vero intentionem.

De pulsu pleuriticorum.

Pleuriticorum & peripneumoniarū pulsum
in paucis quidem est differentia, solum autem his
qui usque ad spiritus, ut & alij partibus subacridat, id
est sentitur tactus: hoc autem in spiritu quandoque
quidem remissionem accipiente & retentionem,
quandoque vero intentionem.

De pulsu epilepticorum.

Epilepticorum vero, eorum quidem qui sunt

A sine spūdo & cōtione particulari, pulsum est
magnus & diacenus, id est uacuus, & communis,
& fugatus, perferentem patientis quem plerumque
& hi quidem sunt pulsum qui secundum hanc pas-
sionem secundum plurimum insequuntur, simi-
les pulsum lethargicorum. Eorum autem qui sunt
cum spūdo pulsum est magnus, & diacenus, id
est uacuus.

De nominibus pulsum.

Sciendum autem quod omnis pulsum consistit ex
magnitudine & uelocitate & plenitudine et thym-
mo & uenore. Ex magnus est secundum longi-
tudinem & latitudinem & profundum, digna ratio-
ne tactus accidens. Plenus autem est uehementis,
& quasi meruit tactum percussus. Eurhythmos
autē id est bene tenoratus pulsum, qui in unaquaque
parte naturaliter consequentem seruat. Dicitur
autem hic pulsum eurhythmos. Pararhythmos ne-
ro est, qui cito desinit a manu. Velocitas autem à
spirititudine differt. nam uelocitas quidem secun-
dam unam partem arterie intelligi percussione,
spiritudo uero secundum plures. Ita demum dicitur
quidem uelocem eum qui in paruo tempore
longitudinem explet. Spūsum autem qui cōtinue
per eundem locum decurrit.

De generibus pulsum.

Genera pulsum secundum quatuor spirititudines,
& raritas in quo uelocitas & tarditas, secundum
totū robur, id est tensum, uehementiam & amydo-
tes, id est obliquitas secundum corpus arterie, du-
ritias & mollesitas igitur hi quidem ita.

De nominibus secundum antiquas
quorundam pulsum.

Diriceps uero de his pulsum qui à arteri-
bus scripti sunt, & necessarii maxime sunt, & in
quiete existit dicimus. Dicitur quis pulsum myo-
rizon, id est inanis modo cūdamus. causa sunt nar-
tes due differentie, hic quidem namque ueritas du-
gitis manus & uehementis, demum eas que desin-
eps sunt diastolen longiores accipit, in fine nar-
tes & cines & magnus & uehementis sentitur. Ali-
us uero paruum sentitur, et eas que diriceps sunt

immisiones magnas operans, rursus & cines &
paruus accidit. hic pulsum quidē quādoque inanis
& sanos naturaliter alleperens. quādo uero inanis
nua fuerit in agrotantibus in paritate superabun-
dant, eos qui debet aliter pericidant. Qui uero in
magnitudine, eos qui in lethargia dicitur pulsum
& parapsitō, id est intercedens, quādo plures dia-
stolen & systolen operari dimittit, secundum dia-
stolen spiritudo stulerit hic pulsum quidem quan-
doque sequi & sanos, quādo uero in agrotantibus
inuentus fuit, nihil irrationale significat. Dicitur
quidē pulsum diacenus, quādo diffus arteria ma-
ior remuna distendit, alterā autem breuiorem. hic
pulsum si in sanis quādo à curibus, uel exercitijs,
uel aliud quid cito nobis operantibus in egyptijs
bas uero, manibus maxime leuatis inuenit. Dicitur
autē pulsum & dorsaditō, quādo magnus prius ac-
cidit, mox breuis accidit, ut paucis anteq̄ systole
faciat

faciat finaliter, arteria rursus dilatari. hic pulsus inuenitur magis in agriusmodibus que sunt circa thoracem. Dicitur pulsus myrmecion. hic autem est qui continet & subsistit diabolom facit, ut ai deaur myrmecos, id est formica in manu fieri deambulatio. fertur ex omnibus deficiendo inuenitur. Vltimus uero omnium eorum & breuissimus

est qui uocatur scolecizom, id est uermiculans: hic uero ita parvus, & longissimus, & amplexuosus, id est obsecutus existit, quod formiculante & breuissimo penitus existente intelligatur, diu sile & s; sile: in hoc autem nequaquam, sed uelut defunctia solum & resolutio spiritus in arterijs perficitur in eis.

CL. GALENO ATTRIBVTVS LIBER DE MOTIBVS MANIFESTIS ET OBSCURIS.

QVEM IOANNITVS DE GRÆCA LINGVA IN ARABICA TRANSLVIT,
M. AVTEM TOLETANVS DE ARABICA IN LATINAM.

NQVIT Galenus, illi quorum proprium est anatomiam medicari, per hoc, quod dicunt motus liquidos, eos qui uidentur in corporibus animalibus, sensui manifestos intelligunt: uentri tamen quo membris sibi prout signoramus

& quamuis hoc uideamus, qualiter sciatis non scimus: ideo de his doctrinam oportet nos agere. Principium autem inquisitionis de motibus liquidis est, ut primo inspiciamus an sint actiones motorum, & an ex eis quodam sine passionibus ab eis.

Et per actiones, intelligo motus agentes imperimentes: & per passionibus, motus intelligo qui sunt a motore agente, quidam ipse mouet aliquid aliud. Et tu poteris unico exemplo duorum horum motuum naturam intelligere: nam motus manus & pedum, defendendo & complicando, uel inclinando & mouendo ad utramque partem, que quidem obitus eorum interierunt iuncturas efficiuntur. Manus autem fit iunctura que est in compositione ossis adiutorij: & hoc quidem iunctura uocatur mabit: & iunctura que est in compositione duorum fociorum, est cum ossibus & iunctura ossium huiusmodi que interiacent duobus fociis & pedibus, & uocatur calcanea. & iunctura digitorum. Pedum uero motus sunt iunctura genarum, & calcaneorum, & digitorum. Et si quis desiderat motus iuncturae humeri numerare cum motibus manus, & iuncturae motus coarctate cum motibus pedis, non interuenit in significatione discreti per hoc uel uarietatem. ut uentri sufficit in hac significatione, ut dicatur quod iunctura ossis adiutorij, in iunctura componitur humeri capaxate que est in osse scapulae et quod similitudo ossis adiutorij inferior, composita est in iunctura mabit cum duobus brachijs fociis. Sic autem duae similitudines duorum fociorum, ab inferiori cum ossibus paruis rursus componitur. Similiter in pedibus iuncturae ex compositione ossium que sunt in eis erunt. Quod si res in hoc ita habet, anatomici uerum in hoc dixerunt, quod motus manus & pedum sunt obitus, non tamen ab eis quoniam hac quidem est actio lacerti motuensis ea. prout enim ergo ex hoc ut motus lacerti sit operatio lacerti. & motus ossis sit passio eorum.

& passio eius quod sit, & actio. eas quod agi, simul existant. discrepant tamen in eo, quod agens est principium sui motus ab ipso, & passio est principium sui motus ab alio. Sic ergo quando lacertus agit, mouet quidem primo uentri duorum ossium compositorum in iunctura, & est illud os quod consistunt cum adiutorio, deinde mouet secundo ipsum iuncturam mouendo aut ita anatomiam considerantes inuestigauerunt an oporteat dici quod lacertus ipse agit primo, aut recipit etiam uentrem motus ab aliquo alio. Ut autem uiderent quod unicuique lacertorum continerentur arteria & uena, & uentrem quidem, id est uentrem arteriarum incidentes unquam singularem uinculo confirmarent, considerant in ipsa constructione an motus impeditur lacertorum, aut mobiles permanerent. postquam autem motum lacertorum in iunctura arteria et uena in suo manerent statu deprehenderunt, ipsamque arteriam uentris impedit, quod ad lacertum qui se uentris digerunt uentrem aliquo, per quod sit actio eorum, iudicauerunt. Deinde iuxta hanc uiam inquisuerunt diligenter an hoc actio firmata ex sua natura, an supra uentris aliquid mabit sit quod uentris uentrem motus exhiberet, licet lacertus exhibere uiderent. Adhaerentes autem uentris eamque praecedentes, sectionem eorum superiorum in sua sentia & motu habitudine perire deprehenderunt. interiore autem in hoc sectione sentia peritari & motu. Ex hoc itaque quod eis apparuit, uentrem motus eorum uentris ab alio motu: bro eis superiori transmitti, coniecerunt: & prospicientes ignis primam uentrem originem, tamque indagantes, quosdam eorum oribus spinali medulla, ipsosdam à cerebro deprehenderunt. Abscidentes itaque spinalem medullam, deprehenderunt quod ab inferiori parte sectionis non transmittitur uentris ad uentrem quidem à quibus uentris oritur, que prius transmittebatur ante abscessionem. & à superiori uentris sectione que est super abscessionem, que prius transmittebatur uentris transmittitur, ac tunc iudicauerunt uentrem quidem mouet ad uentrem à cerebro transmitti. deinde postmodum inquisuerunt, an sit hoc quoniam illa uentris sit innata substantia: hanc propriam, tunc à corde sibi transmittitur, neque ad hoc in uentris

loco necessitas urget, nec nos inuenimus ul-
loque neruis exhibere lacernis virtutem motus à
cerebro procedentem. Primum igitur membrum
ac præcipuum, uniuersa quidem membra corporis
animalis mouens motu uoluntario, est cere-
brum; cætera uero quæ quidem cerebro inueni-
untur & ultimo membro quod mouetur, mouentur
se secundum ordinem suum, quod unumquodque eor-
um mouetur ac motum exiit. Restat ergo ut ce-
rebrum moueat tantum, nec aliud moueat ipsum.
Similiter fit ut manus ac pedes moueantur tan-
tum. Et iam declaratus in tractatibus, quibus inue-
nitur de uirtute ordinatus de uirtutibus ani-
marum, quod cerebrum eger hepate & corde, ad con-
ferendam substantiam suam; & quod non trans-
mittitur ab illis uirtus qua fit motus uoluntarius.
Hic autem non est aliquid quod nos cogat ut pro-
bationem ad hoc inducamus, cum sufficienter in hoc
tractatu conclusionem propositionis illius uti datus
taxat, quia non memoramus quod apparet in anato-
mia, ut exponerem per hoc quod uirtus ordinata
transmittitur per neruis à cerebro ad lacertos,
uerum ut hinc intelligeretur sufficienter in quo
differunt motus & actus; quoniam significatio quæ
significat nomen motus, generalior est, & signifi-
catio quam significat actus, specialior est; cui non
appellamus actionem, motum agentem, & passio-
nem, motum ab alio procedentem.

De motu respirationis qui notior
est uetus ueteribus.

Et sermo iste in quo nos sumus est quo inuoluo
inuelligare de unaquaque motu quod sit membrum
quod ab eo p[ro]cedit, & quod membrum operatur
ipsum. ut e.g. de anhelitu; quare melius est ut po-
niam sermone[m] nunc de ipso, ut exempli causa
hæc dicat; cum non conserat ex exempli quidem
ratione distaxat; uerum cum ipso exemplo non
est unquam modica pars de qua inuelligare proposi-
mus. uideamus enim in uoluntate quod anhelitus; &
hæc quippe actio animalis est composita ex aeris
inspiratione ab exteriori ad interiora & expiratione
conuersa; & apparet etiam quod id quod mouetur
in concussitate pehoris in anhelitu facti fissuræ
ter, concussitate inferiora distaxat. in anhelitu uero
magno, non solum mouentur inferiora tantum,
uerum etiam mouentur loca lacernis omnibus, uic-
ina. Discordes etiam fuerunt medici in motu an-
helitu, an sit etiam ex lacertis, ut sunt alij motus
uoluntarii, aut aliter. Et quædam iudicia uerè quod hæc
actio naturalis est, sicut pulsus articularum & con-
ditiuæ uero iudicia uerè actio[n]is esse uoluntaria;
alij autem quod sit actio composita. Et hæc quidem inuoluo
fimo magis ad iudicia quæ ad medicinam spectant.
Inuoluo autem que dignatur est in operibus medi-
cine, est qua quidem inuestigatur quo instrumenta
mouentur cibantur, id est, concussitate pehoris per
qua fit anhelitus; quoniam hic quidem dilatatur
prout apparet in anatomia; apparet quoque in ana-
tomia quod hic cibantur ex ostiis qua lacera uocantur,
& ex lacertis componitur intera cibus. Meri-

to ergo anatomis considerantes dixerunt, quod illud
membrum quod diaphragma uocatur, est una pars
sicut cibari, nec tamè illud totaliter; & hoc quid-
dem usque ad tempus magistrorum nostrorum homi-
nes arbitratu sunt, quod membrum illud instrumentis
anhelitu nobis exiit. In nostro uero serpore
factum eius paruit ex eo, quod de operatione hu-
ius membri declaratur, quod scilicet mouet partes ciba-
ri distaxat inferiora; quemadmodum illud quod
mouet superiores etiam hic lacertis à collo descen-
dens. Mouet quoque id quod interiacet lacertis
quidem qui inter lacera constituitur; nisi quia hæc
lacertis quidem non dilatat cibantur tantum, ue-
rum etiam ipsum confringit; cum unquamque eorū
habeat duas tunicas positione distaxat. Lacertis
nunc descendentes à loco qui est supra collum, distaxat
& distendunt cibantur tantum. Et uidi saepe
plures homines in factu necrosis qui mouentur
nisi quod lacertis quos prædicimus, quando quid-
dem uinculo confringebantur absque cibari nisi
pura, quod uinculum illud eos mouet cibari penitus
primabatur de capitulo meo infusus; qualiter hoc
ipsum quod distaxat intelligitur. Et sententia illo-
rum qui dicunt quod anhelitus est motus uoluntarius
uel actio uoluntaria, nullum argumentum inducit
quod maioris quam hæc existat roboris ad proban-
dum ueritatem eorū; quoniam motus cibari
impeditur statim; & animal extinguitur subito
eius aperto euptens. Abscissum, cum nequeat cibari
mouere unumquodque horum fuit ab anti-
quis inuentum; & quardam præter illa quæ ipsi
inueniuntur postmodum reperi.

Comparatur cognitio aliorum immanens
storam motum & liquidorum quantum ad
ad antiquorum opinionem; & ponitur ex-
cussatio tractationis illius.

Et quodlibet horum antiquitus reperabatur igno-
rum, quoniam de ipso nihil anatomiam inspicien-
tes tegerent; cui posset aliquis acquiescere, uel
quo posset esse concussus, necdum sufficienter pro-
barentur; tamen autem aliquis motum & aliqua
actionem harum quæ reperabatur esse ignora, se
perirentur à quo membra animalis prodirent; &
qualiter ab agente cussis quidam quidem generalis
tamen quippe horum que ultimo composui, penes me
prius erant ignora, quemadmodum de motu cibari
renu[n]t. Et in tractatu quidem sermo De motu pe-
horis & pulmonis quædam, siquid me docuerit
me doctores ad tempora hæc; quibus ad hoc pos-
modum in libro quem de passionibus anhelitus est
di, quod admodum potissimum à magistris meis didi-
ci, confestis sicut etiam in libro De uiametis mem-
brorum ignorantiam meam quam habui de motu
pulpehorum superuenit; deinde uero narraui
post modum quæ hæc fit in tractatu decimo libri
mei De cura anatomie. Eodem quoque modo igno-
rabam esse duorum neruorum ex utraque parte
arteriarum constitutorum, qui falso & sine ra-
tione uocantur apophæctæ; cum faciat in eis in-
gressa malitia, qualiter uix impeditur; domum
quippe

quippe cum labore maximo ac difficultate cōper-
ri haec, cum nullus quicquam de ipsis tractaverit
sufficiens. & haec quippe significatio erat inco-
gnita, demum facta est nunc nota, quia reperti nec
uos incoenitas faciens epiglottidis a duobus nec
uis duabus artibus usinita qui apoplectici nocent
aur oris. Ignorabatur quoque ex spondylis dor-
si incedula spondyli primi si licet eundem nam tota
absconditur, donec extrema non se se contingant,
uxa impeditur illius animalis. Et si sicut si una
spondylus locum deserit, quia spongiosa com-
primi solet. Inveni quoque haec, & alia quoque rep-
tabant illi qui fuerant ante me signata de artibus
in & uoce. & coram inuenio fuit ex eo quod in
anatomia apparebat. Et reperti quoque lacertus qui
utranque mouet genam, cum prius fuerit ignora-
tione intelligi quidem in loco per utranque genam
duo mandibularum ossa, sicut Hippocrates inre-
lexit hac appellatione in libro suo de iunctura,
quem quidem econtrario nempe nouerunt, sed
intelligi per utranque genam, corpora quae duas
continent mandibulas, quae recipit quod os im-
plet de humiditandis, & citius, aut uisio, prout
in illo qui uisus in illa uisitur. Specterit item lasi
indinis, actio discretiois eandem anatomia fuit
reperta, quando in quibusdam qui laborabant hac
passione, uel mibi quod lasi sine sensu suspendi,
uel in quibusdam in motu, uel utrisque simul, & in
pluribus eorum nonquam in hac specie locus par-
tibus esse dubitatis. Quoniam quidem non dubita-
tur quod in neruis qui uadunt ad membra, in qui-
bus accidit reptitudo quando ingreditur malina,
noscat sensus & motus. Dare uero species alia nō
putabant, donec reperti secundum quem modum
erit in membris corporis in quibus accidit illud
& non in alia. Quoniam hoc quidem nullatenus
accidit in omnibus membris, hoc quoque non repe-
ritur in omnibus membris, neruis qui sensum tra-
hant & motu lacertis qui est in ordine pandit, pri-
terquam neruis qui sensum trahunt uisum, mibrium si
quidem illud includant. De motu uirg.

Et iam narratio omnia ista quae apparuit ex illis
rebus in libro meo de anatomia. Et qui indagatur
de illis rebus remouet huiusmodi eorum. & par-
ter esse eius per hoc quod apparuit in anatomia. Et
quidam harum rerum magis congruit ut per dia-
lecticam discernantur, nisi quia cum hoc ad hoc an-
atomia inuenitur, ut pote lingue probitas, donec
emineat ori. Et satyrus quoque accidit in pueris.
& in quibusdam est in dolior, quando inueni-
tur quem amant, aut imaginantur eam. Quia cau-
si sanguinis ex utroque modo est difficultas, siue ex
uoluntate siue hominis, siue naturaliter sine uolun-
tate. Et in omnibus motibus qui sunt uolunta-
re, nihil obsequit & dubitabatur hoc. Quoniam
in pueris ego uideo, necdum in alio, quod ipse
sunt aliquando membrum ex membris suis replica-
re, aut distendere, aut in parte declinare, hoc qui-
dem faciunt ex uoluntate. & haec quidem ipsi fa-
ciunt per lacertum qui declinat ad motu & ap-

proprium, sicut ipsi quidem lacertum illum igno-
rant, & non scit lacertus, sed enim multi medici
sunt. Et illud est, quoniam inuenio membra con-
pensis motum per lacertum, sicut etiam non scit
uis, & plasmatur, & in omni tempore prout est
nobilis prudenter in illa potestate mouetur. Quon-
iam igitur aliquem uoluntatem mouet, inueni lacertum
quem ad hunc plasmatur & creatur. & de hoc
raus in libro meo de uoluntate membra est, quo
creatur non non solum prudens siue quod oportet
ut melius agere inanis cum prodentibus habuit
potentiam, qua quidem nihil est de hoc quod me-
lius et competentius potest esse de fuit agendum.
& huiusmodi ac largitatem, qua nulla fuit uolun-
tate creandi quod melius est, & imperforabile
uidentur epas, creatio est effere uel scire, & qua
liter inest corporibus animalibus, uerumtamen non
est quippe lacertus dicere eam non uideretur non
agere, animo utique esse tamens prodens. Et prout
benignus sicut iam de declaratione, & si natus est
& publicum quod in omnibus corporibus est
animalium, sicut quidem per uisum actum illud
dicit ad hoc, quod dignum in compositione anima-
lium animae, quoniam una creatio mandibulae
& plasmatur omnibus membris, & est per ipsa
in mibus quidem uoluntatis, citius est quibus adhi-
nes procedunt per motum lacertorum, & de ipis
tantum illis in membris proprie. Alia uero est
anima, qua uoluntas inest actum. Quidem tamen
hac respectum non fuerit contenti hoc, & ab
ipso suggerit, dicentis est quod anima qua quidem
uoluntas existit, est illa quae per se de fuit essentia
am uoluntas corporis inest imaginari, ut quod
uoluntas de actum inest compositione. Et huiusmodi
quidem quod apparuit prout est, prout est
si in nobis esset hoc anima ignora uoluntas, & igno-
rancia actum inuenio in illa quidem lacertis,
aut nō fuit. Et ex eo quod competat in quod diuis-
mus est quidem quoniam illud quod dicitur, non
solum est uerū in animis hominum, uerumtamen in
in membris remouentibus in illa, hoc est in
uis, ut anim, oues, porci, adeo quippe in membris
hanc in summa potestate, & prudentia, et huiusmodi
ac largitate, sicut quod expolite inuisa corpore
aut creatura cogit. Et si non quippe in cetera diuisio
inuisa animalia, & inuis homine cōtenti, aut quon-
dam in membris comparatione intellectus in
hanc proprie in fuit illa, in membris quod in actum
inuisa quae fuit lacertis, consistit nec in alia
quae actum inuisa, & in membris inuisa prout est.
Congruit igitur ut dicatur, quod non est actum quidem
in membris hominis nec in membris cōtenti, quoniam
ratiocinatio ac loqui. & hoc quidem est in
dictione quam lingua agit in uoce expolite, ad
gloriam in fuit illa. Cum lacertus habere uoluntas,
quod quidem ipsum factum animalis ad partem
palati ad oris superiorem, aut uero in cōtenti in
partem trahunt eam, donec ad inferiorem depen-
nant mandibulam, lacertus quoque habet
plures, qui ad utramque partem eam declinat inuisa

quis est putorum, nequa d' aliorum, & eorundem qui anatomiam inspicimus, qui lacertos lingua na uerunt, quando uoluerit aliquid nominu promouere uerbi gratia si dicat Petrus, quod lacerto & quo motum illud nomen profert. Conuenit igitur & competit, ut masculus cui libido fuerit interrogata, secundam hanc ratione incurrat satyriasmus, quan do libidinem auantat & imaginatur per apotudi nem rei ad hoc. Et quod membroru corporis im mutatio imitatur anime immutatione, non in mo tibus tantum, sed in alteratione coloris erit in flar huiusmodi. Et ante modos huiusmodi altera tionum, quedam sunt alterationes quae sunt ca lore & frigore. & ex hoc est quod fepe contingit diminutio ei quem arripit timor subaui, uel horror, uel angustia. Et ex hoc arguerunt quidam, di centes quod anime quidem non sunt aliquid per se existens, adueniens corpori, ut possibile sit absq; corporibus existere, ueni anime sunt quid ex corpore. Et quoniam hi inuestigauerunt de loco quid sit, diuersificati sunt diuersificatione non modica, quidam enim dixerunt quod est spiritus. & quidam ipsorum dixerunt quod est alia maneries de com mitione elementorum, quam uniusq; eorum proficitur, aut ex compositione eorum. Et quidam nempe exilimauerunt, quod uirtus esset substan tia quae uniusq; appropriat animali. & quidam putauerunt ipsi eidem animali essentiam sibi pro priam, uerum substantiae quae sentiunt & mouen tur uoluntate, sunt illae quae animalia nuncupan tur. operatio uero eorum quae operantur ex eis, se cundum epithetum substantiae quam habent ex compositione elementorum. Et iam sententias in li bro nostro elementorum ceteras deteximus se cundum sententiam Hippo. cum uera sit illoru sen tentia, qui dixerunt quod substantia generationi & corruptioni subiecta, qualitatibus inq. ca. frigi fic. & humid. & non alijs immutatur. Inquirere autem de anima an eius substantia sit corporea, neq; cesset quando corpus accidit alicuius rei a nimalis descendere in ea: aut sit aliquid corpori conuinu quod cum corpore accidit: aut sperma tis sit uirtus & potentia aliqua, cui conueniat qui dem cu creatione corporis accidit anime, relin quod hoc illis qui de se existimant q; hoc sciunt uo raciter. Satyriasis autē uirge scio manifeste quod sit uoluntate. & foetale imaginatio tantum. Si militer scio ab ore cuiuslibet hominia egredi lin guam quando hanc actionem uult. Cause autem propinque, hac appellatione appellatur a peris & spiritibus uiris in hoc ca. & subitis specula tionis. Merito autem dixerit q; earum cause duae sunt simplices & una composita. Cause duae sim plices sunt, quod ab arterijs spiritus ad ista duo membra desinantur, cum sint rara & porosa inae ruis scilicet uirga uiris & lingua. uel se habet ut erigant & dilatentur. & utriusq; erectio sequitur et comitat spiritū intra uenas existentē usq; ad exte riora utriusq;. & pori qui sunt inter utranq; neces

A sitae uacuitatis impletur. Sic enim uirge uirilis impletio fit ab imaginatione et uoluntate. & disten sio quidem uel uentis habitudine & ualida, prout dicunt & testantur medici considerantes anatomi am, lacertis aliquibus attribuitur paruis, & spi ritibus qui continentur in arterijs. Et eodem mo do fit in lingua quod erigit & dilatatur, ei quidem continue spiritus immittitur, cum eo etiam quod aliqui lacertis in ea habitudine distenditur. Veritatis quidem huiusmodi dicti a testatur, quod arteriae in lingua & uirga uiris confixae, maiores q; in ceteris membris existit. Causa ergo cum qui uerbu meū hoc audit, i ne quippe abhorreat uerbum meū, existimando quod arteriae spiritum quiddē duntaxat continent, sicut Erasistratus exi bit mauit, sed sepius dixi, q; in arterijs sanguis sub stitit continetur? calidus, cum substantia quip pe aerea. & extrema uenarum ostia sunt adeo stricta, quod id quod ab eis egreditur spiritus est tantum. Et poteris quidem praecognoscere quod de duobus dictis propinquius existit ueritati. & magis elegi uerbu illius qui dixit, quod distensio uirge uiris non est minor causa, q; illius qui dixit, quod ab arterijs quiddē spiritus desinat ad uirgam uirilem & linguam per id quod narrabo. Quod est quia praesumet aliquis & anticipabit di cere, quod utram quodq; membris, superflus inten dit comodo & reparationi. & hoc quidem non solum est sufficiens, sed & uerum. sed quod dico q; membrum, alterius intendat comodo, modū & quantitatē naturae excedit, cum hoc quip pe in hominibus cunctis nō reperitur, nedū in brutis. Et hoc quiddē declarauimus sufficienter in li bro nostro de uirtutibus naturalibus. Et quod hoc ab firmat & asserit, est q; stomachus nequaquam ci baria digerit, ut per hoc intendat omnia membra animalis reparare. neq; hepar quoc; eibum alter rat hac intentionē & immutat a stomacho. progres sum ad ipsum, ut conuertat in sanguinē, & ad cetera membra mittat. Similiter quoc; cor, non quiddē pulsus actio prodit ab eo pro alio membro, sed pro sui comodo. Quod autem dictum est uerū melius sententię naturalis, ut dicatur q; uniusquodq; membrū astrahat sibi quod conuenit ei, ut ex ipso nutriatur. deinde illud immutat quod astrahit, & resines, & assimilat sibi, & expellit a se quod est si bi diuersum. Quod uero dicitur q; uniusquodq; me brum non intendit quiddē reparari si suę, sed quid quid operatur, operatur ut praestet obsequiū alijs membris, non est uerū. Cū ergo hoc sit unū de istis quae in libro nostro de uirtutibus naturalibus de clarauimus, oportet ergo ut principium repletio nis accidat quidem membris quae impletur, nō ex arterijs quidē quidam dixerunt: erum ipsamet membra cum habeat erigi, & proprie dilatari, as trahunt spiritus ab arterijs, & impletur ex eis.

De motu linguae.

Virga uero uiris augetur manifeste & fit ma gna. suscipiendo augmentum non solum in longi tudine, uerum etiam in circumsione. Sed linguam uidentur

uidemus in longitudine distendi quando ab ore educitur, non tamē surgit in omne corpus suum, quemadmodum virga uersa. Similiter quando non uideatur ab ore uniformiter egredi, quando fortius homo quā potest os suū aperit, aut quādo deus iocatur aperitur aut quando inter duas habitudines mediocriter se habet. Quotiam in ipso cuius est os apertum fortiter, ac ualde plus quā potest, inuoluitur in inferiori labio intantum, quod si conetur quantum potest eam cluare non ualebit eam adaptare ut ad figuram utriusque mediocrem, propter hoc quod mandibula quidem inferior concomitabitur eam, donec claudatur os. quantum actio in aperiendo os & in claudendo, est huius mandibulae cannam, superioris quidem mandibula quiescente, & maxime quando aliqua quaerit linguam eluare sursum cum consumine, donec exterius inuoluitur super labium superius, eam concomitatur mandibula inferior, donec concurrant labia et os claudatur; & hoc fit quia uinculum linguae est ex parte inferiori anterius, deinde post ipsum est extremitas linguae absoluta, qua est proprie distinctio uocatur fiat pronuntiatio & locutus. Et haec extremitas est qua egreditur exterius ab ore, cum ore apertum quidem fiat, quando mandibula inferior inferius attrahitur, & lingua mandibulae superius, cum in ei ex parte inferiori tota conueniat. Oportet igitur ut non extrahatur extremitas linguae sursum in illa habitudine, cum uinculum ab inferiori attrahat ipsam, & prolibeat. Et secundum hanc rationem, si aliquis quaerit uolenter linguam suam sursum cluare, uidebit mandibulam suam inferiorem sequi eam, & appropinquare mandibulae superiori, & attinget hoc quoque conclusionem oris. Cuius iam permittimus haec, concludemus sermonem nostrum sicut oportet conclusionem suam, & narrabimus haec ut non quaerit nobis de esse linguae. Et dignum fuit, & merito accidit nobis, cum non inueniamus causam propter quam lingua profusa, donec ab ore quidem exeat. Nec responso quam uidemus egredi ab illa ambiguitate. Scimus enim quod la certus motus linguam, sicut principium ex partibus iunctae modi quatuor, & obuia quod assumatur lambula laterae. Ideo oportebat tunc necessitate, ut si lingua attrahatur ad illas partes, sic eundem interdum per lateras qui continuant ei desuper, & humiliter per lateras qui continuant ei deorsum, quando ipse ad se attrahit, & declinat interdum, deuiando ad aliquam partem per lateram qui circumdat quidem in duas partes. Cum ergo anatomiam inspicientes in hoc cōueniant, quod nullus motus obediēt uoluntati, nisi motus lateris tantum, nec alius is lateris linguae continuans distendit eam, donec uideatur eam extra os, tunc merito in similibus incidimus, quando scire uolumus quid sit motus linguae. Et si motus aliquis possit in corpore animalis inueniri qui uoluntate fieret ab aliquo lacerto, non incidet in

A hanc quaestionem aliquid ambiguitatis.

De motu uoluntatis & de oratione.

Oportet ergo de hoc inquisitione uel uolenter inquirere, donec ad ueritatem perueniamus huius rei. Et inspicimus si forte inueniamus in alijs quoque membris motus uoluntates animalis insidias. & non solum uoluntates eas, uerum id quod imaginamur ex illis modis, sicut in uirga fit uirga, qua impletur corpus raris factis ex uelto uelociter ac leuiter, deinde ad tantum attingit motum, quod impletio sua crescit. Et tu potens scire, quod motus uoluntarius non est solus lacerti, manifestus ex animali quod tuminit, quia hoc animal postquam implet uentrem suū herbis, aut ex alio nutrimento, redit in uidem, & erigit ipsam paulatim ex eo quod trifida uisit ad os, sicut motus ipsam & terat actioe tuminationis. Quod si enim huiusmodi intendunt euenire quod potuerit preter conatum uolentem, uolenter expellere facile ac uelociter, ut non oporteat eos caput & uallare, sicut alij faciūt, & non egerit membrorum protrusione quibus euomitur, neque eorum distensione. Et manifestum est hoc procedere ex eis, qui instructi sunt in hac actioe plasmam alij, & cōueniunt omni die quando exiunt a balneo euomitur, & sumit potum ante cibū. Quod si aliqua dixerit quod oesophagus obediēt uoluntati in huius actionibus, & si dixerit quod stomachus obediēt uoluntati, & si dicat quod uterque obediēt, nihil in hoc causa refert in quo sumas inter hec, nisi quia alio modo quod oportet inquiri, cum intendimus inuelligare de motu membrorum, et non sumus quidem contenti perspicere ex quibus membris illi sit motus, quin cōsideremus cum hoc fecerit quod modo fiat actio aliorum. Et uideo manifeste in lingua & in generationis instrumentis illa esse membra que mouentur, & cum hoc quoque uideo scientia manifesta, quod actio linguae quae accidit quando ducitur ab ore, uoluntati quidem obediēt, actio uero generationis instrumentorum non sit uoluntate tantum, sed saepius sine uoluntate, obsequitudo ei quod anima format & imaginat, in animali quoque ruminante et in eorum facile, merito quibus quis haeret quaerit an illa actio fiat solus oesophagi uel stomachi, & similitur habitudo in uoluntate. Iam diuersitate sunt homines in hoc, & quidam eorum actionem eius attrahunt stomachi attribuant. Et quidam eorum attribuant eam & oesophagi quidem oesophagi, quae cōprimunt id quod ducitur per ipsam & coartatur. Quia autem in sermone suo distinxit, & perferat ut breuiter actionem membrorum, dixit quod oesophagus ex duabus componitur tonicis: una intrinseca, quae quidem obediēt stomacho, per quam ipse attrahit quod transigitur, sicut quod per manum trahit aliquis. Alia uero extrinseca impellit comprimendo circumquaque rem quae transigitur, donec ad stomachum perueniat, quemadmodum coqui faciunt, quando manibus suam comprimendo id quod continent, intestina emungunt. Et quidam uident quod utraque tunica oesophagi in transitu

tendo

tiendo, nisi quia maior virtus ac dignior in loca-
tione, et in intentione tonica, & exterior et facile
suffragatur. Et iam quid de laevi in libro meo
de virtutibus naturalibus, quod precipua virtus,
& maior, & dignior, quod ad refrigerandum ope-
ratur, est quidam tuncq; intrinsece velophagi actio
autem quae est in tempore uomitus, quae est con-
traria refrigerationi, fit quidem per aliam tunicam
scilicet extrinsecam. Oportet ergo ut ponamus cau-
sam in maiori parte, virtutem quae est in stomacho
expulsiuam, quae non est uoluntaria, sed naturalis.
& fortassis causa in illa operatione virtus est uo-
luntaria, & forte virtus naturalis in illa habenda
ne, virtus suffragatur uoluntarie facile, & modo-
cum, sed quiduo uomit homo sine uoluntate cibi,
quando elicit ad officium stomachi, sicut accide-
ntia dormientes, oportet quidem existimare
quod causa in illa actione est virtus expulsiua, &
haec virtus etiam inuenitur in intestinis et uelica ma-
nifeste & uerice, & inuenit etiam non minus in eg-
geris membris animalis omnibus, nisi quia in illis
oculis inuenit adeo ut probatioe indigeat. Et
iam adiuuimus in eis probationes, & fundati-
mus in libro nostro de uirtutibus naturalibus.

De motu egerendi & uomendi.

Et sicut quidam uomitus fit à uirtute naturali fo-
li, & quidam uel totus uel maxima pars ipsius fit
propter à uirtute uoluntaria, ita reperitur in eu-
acuatione per inferiorem regionem, ad est per an-
tri, & in euacuatione quae fit per uirum quidam mingit.
Duplex quidam actio, fortassis enim fiet hoc ab
aliquo licet instrumentum quod cognuit ei, extrinse-
cae condensando & comprimendo anam, uel forte
absq; illius licet instrumento fiet ab intestinis ut
egrediantur egroto uel à ueltra per uirum, & hoc
fiet à dormiente, & prouenit hoc etiam propter uo-
gillam nimiam, uel propter multam materiam quae
quidem continet illa loca, uel propter materiam p-
sitionem, ut demum dimittat absq; uoluntate, et illa
loca non comprimant à licet, neq; in illa quidam
habundant quicquid habent de actione uolunta-
ria nisi tantum uicam, scilicet relaxationis actionem,
& circulari impedimentum licetiorum qui com-
mune quidem extrema licetiorum, quae ne fiat
absq; uoluntate purgatio, solum uirtutem prohi-
bent naturalis in eo quae permittit in suo cursu na-
turali, quod si quidam accidat licetis illis laxatio,
aut incendant penitus, donec secio totaliter appa-
reat, & ego quidem & urina tunc progreditur
propter absq; uoluntate. Et iam quidam in hoc lo-
co singulam indaxerit, ut uincere uideantur, non
ex eo quod sequerent inde commo dum, interro-
gantes in actionis licetis laxatio, comprimens
onibus membris, & impedimentum eius, de actio-
ne computant uoluntaria, & dicuntur quod a-
ctio quidam licetis sit per dissolutionem eius & incur-
uationem, & non per relaxationem. Congruit itaq;
in hoc capitulo sententia eorum qui sentit quod
rerum uirtutes adhibenda sunt, cum in eis iam
comentantur inquirere de nominibus, restat au-

tem concordet limas quod licetis quidam meatus
extremitates cognominantur, ut epe diur quaequid
ab eis, quando uero ab eis actio ne arcetur, quod
in illa exitu motibus egreditur, mensio igit; di-
cit obiectior, quod illud quod egreditur quidam ab
illis mensibus quando relaxatio uincit, illi quae-
pe licetio contingit actio non uoluntaria, quae fit
per uirtutem tantum naturalem, & quod egreditur
ab eis, eo in sua manente complexione, quando su-
fragatur licetis illis continens instrumentum ex-
trinsecum, actio fit uoluntaria, quae tunc erit secun-
dam primam intentionem, uel ut iam, uel semitam
primam, uel qualiter uoluerit nominare. Et si qui-
dem intendit uoluntate sua, illorum licetiorum im-
pedire uel laxare actionem, ipsi in sua natura non
permanebunt, illud quod egreditur actio uolun-
taria per secundam intentionem & ut iam secundam,
non primam appellatur.

De membris quae mouentur motu uoluntario.

Et sub hoc occupationis genere multa comen-
tentur alia dubia, inuenimus quidem, si dignus est ue-
ri dicere, sub hoc capitulo omnia quae quidam acci-
dant & accensur, à nostra uoluntate continentur,
quoniam ambulare, currere, calcitrare, & cetera
quae pedibus actiones perperant, uoluntarie du-
cantur actiones, per intentionem primam. Similiter
actiones quae manibus agunt, uoluntarie dicitur
tunc, & locutio dicuntur esse à uoluntate, pri-
ma quidem intentione. Manu autem & pedum
quiescunt & cessant à sermone, dicuntur actiones
uoluntarie, intentione quippe & sententia secun-
da, quoniam sicut quando membra nostra uolumus
mouere, est illud quod uolumus actio uoluntaria,
ita idem etiam quando uolumus ea mouere, erit
quidam quod uolumus, & hoc sequitur propositionem
confirma apud homines in aliquo actionis uoluntaria.
Nec hoc quidem currit in sermone, dicitur
hominum, uerum reperit adimitat hoc in sermone
dei sublimis uero comminans, tempore neccita-
tis presentis amico non subuenient, in hanc ma-
dum dicitur inquit tu praesens sumi, ac amico
quidam tuo in mortis articulo tam confidens non
subuenient, deinde me fraudulenter adisti, egrede-
re à meo sancto altari. Et quidam hominis non ad-
mitteit hunc sermonem, & existimat quidam quod
non est appellanda causa illius quod accidit, nisi
quidem actio imprimat aliquid in accidentia illius
rei quae accidit, & cogitur qui hoc dicit uerbi,
dicere quod qui se ne in exercitum magni uadat
ex regia edicto ad pugnam, & ad supponendum se
periculo, occidat, nullam poenam mereatur, quoniam
pugnantes illius exercitus si ceciderint, ipse
caderet inter eos ratione cadentis, non quia ipse oc-
cubuit se ab eis. Et determinat inter eos qui dis-
cebant uerbi hoc, & inter illos qui aliud uerbi di-
cebant, hoc modo discordiam magnam & ualidam.
Et iam orta fuerat serpens inter medicos &
philosophos discordia atq; altere uisum, uisum pri-
uatio uel non factio esset quidem causa accidentis
rei quae accidit. Et doctores legi, & reges, eos
qui

qui se abstantiā in pugna, & eam subterfugit uoluntario, ac rursus punitur quod illos qui post uictoriam hostium fugit. Illi enim qui existimant, quod nō est aliquid priuati causa accidentis rei, non possunt ratione defendere se in aliquo contra illum qui dicit, quod illi qui subterfugit pugnam timore cordis uel moris, iuste puniuntur, sed contenti sunt hoc uerbum dicere, & ipsam sepius iterare, & ferre iterare, cum non possint declarare atque ostēdere, quod iniquitatem aliquam eis sufficere probare, priuatiā licet esse causam eius quod accidit praesentia. Et quidem medicorum intendentes hoc fundamentū obferuare, fundauerunt se super ipsam existimantes quod egredias egressione & utriusque modo sit ab ipso uoluntate lacerni qui est super ostia meatuum, a chō est naturalis, & non uoluntaria, neque de actionibus animalibus profusa. Sed qui philosopharum relinquunt alterationes & contrarietates, & intendit in eis quae in arte ualida & medicina, concedit ei qui ualida actiones istas appella re qualitercumque. & intendit inspicere qualiter ea quae uiuant & utilia sunt duntaxat insentiantur, quod est qualiter haec sunt actiones. Exempli causa quod in stomacho & inellam uirtus uiget na rualis, expellens quidem id quod eis nocet quam sitate sua uel qualitate nocua. & expellit etiam cum hoc interceptum in eis, licet non sit nocuum quando non uiuat: & hoc quidem in membris in sua manentibus natura, quodam consequitur ex hoc quod cōtinet commodū per temperantia. Et fortasse aliquid intendit expellere mēbra in tempore in debito & non oportuno. & imitatur ipsa lacerni qui cōprimit & coartat librorum ostia meatuum, ut quid expellat donec transiit & egrediat. & similiter quādo tempus accedit quo sentitur ille exitus superfluitatis, ille quidē lacerni re linquitur ac remittitur, demum quiescit ab actione sua, de quo sermo praecedit. Nec huius negocii fecimus mentionem nisi ob id quod sermo se ingerit ex continuo, non quidē principaliter ex prima intentione, quae propositio quod intendebam necessaria existeret praesenti. Nec est quidem absurdum cum eo quod praecedit rememurari quod sim narraturus. Quod est, quia qui uidet ophthalmiam patiens inuenit hoc uidere, oculi eius primo replentur humidiitate. & si diuini inspicat, ophthalmia quoque incurrit & ipse, quia oculi formidantes egressione debilitantur ex illa. & eua nescit uirtus illorum essentialis adeoque aliquid ab oculis admittat utrimque, qui sibi conuenit quando fuerit in eis superfluitas humor atque prauus. Et iam quod in quibusdam Hippocrates & huius similia ex ea, quod corpori communicat cogitatio, & conuenit in accidensibus, sermone quem scripsit in libro humorum huiusmodi. Et fortasse quidem uidet homo serpente subitō, & in colore suo accidet pulsat. Et fortasse quis incidens super apicem pinnaculi aut montis excelsi, inicit, & pedes eius tremant. Similiter quoque homo uidet alium malignum, aut egredietur, aut pandulationes agen

tem, & ad hoc pronocatur idem operari, quasi in membris ipsis uisio sit intellectus & inspectio. Et manifestum hoc declaratur ac liquidius sicut dicit in actionibus quae sunt in faciem, quoniam istas actiones agunt pueri, uerum adulti, quibus uoces imitantur, quales alios audiunt proferentes, cum ignorent ipsi lacerni linguam mouentes, ad uocem incidit uocē inclinatione locutionis formante, similiter accidit inspiratione & expiratione, ambulatione lacerni nō quo hoc operari ignorent. Nō est ergo mirabile linguam quidem mouere si lacerno uoluntate duntaxat, sed in ea uirtute esse, quae quidem percipit quod apperit intellectus, adeo ut moueat seipsum manu, ut ab ore quod edatur cōpetenti. Et iam quidem praedicti qualiter hoc fiat, et causam quidē quomodo hoc fit, scilicet linguam rariatē ac porositatē eius, sicut in uirga uiridi. Sed quia porositates in uirga uiridi ampliores existunt, augmento uirga uiridis immittunt, multam aeris comitat solutissimam, linguam uero porositates modica. Ideoque nō accidit in ea rariates multae uel magis. Et huius generis quidē est quod de dolore quere quid nāque est, quod illud quod quidē incurrit occupata ex aliquo, & negotiositas in loco in quo est, & postema est minus. Quādo ergo exaruit, cum eo quoque ab eo non desinat augmentum. Quādo uero dixerunt quod pars animi disposita & ordinata qua sit ordinata, quia causa motus existit in huiusmodi, & sensus omnium membrorum sensibilium, quādo cogitatione detinet et occupat aliquos res, retardat praenotionē. Et quādo dixerunt quod in ipsis mēbris est quod dicitur uirtus, quādo ergo illa pars ad angustiam peruenit ordinata anima, & debilitat, & euascentibus, habet necesse ut cetera id quod nocet ei ualidius insurgat. Et hoc quidē excogitavit uir quidam philosophus, cuius philosophia atque prudentia pura quidē & nō turbata fuit, neque inuidia dicebat, ueritate secutus nō uerbo tantū, sed etiam opere. Percussione sustinuit in se femore, ex qua sibi cōregeit apostema. Factum est ergo per hoc in quo dubitant, et illud fuit, quoniam mirabatur ad plura simul qualiter languor eius nocte magis intendebatur, cum etiam maioribus uicibus remediis in se nebris, & pedes eius tunc magis oculabantur in luce, & totū corpus eius erat operū & caelestium. Et ipse dicit, quod sicut reueratū fuit, illud quidē non fuit nisi quod non erat de nocte alio negotio occupatus uidendū uel audiendū, neque aliquid agendū, neque in aliquo prospiciendū, nec cogitandū, sed eius cogitatio conuenticulā in apostema coxae duntaxat. Et dicit quod acciderat ei apostema prius semel in oculis suis, & dolebat nocte uicem emittas, & illud est quoniam sicut quādo oculus ueniens apparet alibi oculum egredietur in oculis circa egressione cogitare & imaginari, etiam ipse oculis agere. Sic ita nō est mirandum cogitatio operari ac imaginatio illud, & quāuis sit in agitudine formosus, quia dispositio eius, licet admodū sit modica, tunc tamē agnizō intenditur & augmento. Haec autē

dicit nouerit

et ordinatū

res licet facultatem earum non attingamus per
lecta probatione, quod tamen de eis dicimus fir-
me, est sufficienter & possibile est ut non sit suffici-
ens tantum, sed verum.

De motu palpebrarum.

Et iam tempus est ut ad aliam speciem motu li-
quidiorum redeamus, ac sit consuetudo eius quod
narrationibus, quantum licet quaedam membra eis
gignant in quibusdam naturalibus, & motus in eis
apparent animales, uel actionibus permixti natu-
ralibus: sic inuenio alia membra, quasi uoluntate
sequentia, & uoluntas eis predominatur dominio
manifesto, & cum hoc inuenio quod permiscetur
eis motus naturalis, sicut in motu palpebrarum,
quoniam quidem haec adio erit in pluribus homi-
nibus absque uoluntate, & non reperies aliqui feru-
i, qui sic arceat palpebras suas, ut non moueat eas, &
aperis permancat oculis usque dum uelit eos clau-
dere, & claudat nisi raro.

De motu ciliari peccoris in rufis, rufis,
& sternutationem.

Et iam inuenimus quos in motu ciliari peccori
totius in seipare rufis, rufis, ac sternutationis,
locum ambiguitatis. Et hoc quidem est, quantum
istud membrum animalis mouetur utique semper
per lacertum, & in illi motu lacerti mouens ip-
sum, procedit à fundamento neruarum & origine
floreum, adeo quod homo si intèderet illis neruis,
& illos amputaret omnes, incedens in propèditur
ambulus illis animalia. Et si quis uoluerit ser-
uare conamine rufis resistere, ut fortassis ualeat anhe-
litum accere ac continere propter rufis impulsu,
si fortis fuerit utrius in accendo & comprimens
ambulus suum dominanda ei, diuturniori tamè
tempore non poterit resistere quin deficiat & uin-
catur, donec huc uelit siue uolit uictoria. Similiter
fit in sternutatione, quoniam nequit actor eius ip-
sum comprimere quando uolenter intadit. Eodem
quoque modo hoc quidem intelligitur & ambu-
tus. Et quidem existimauerunt quod ambulus esset
actio naturalis, non uoluntaria, ob id siquidè, quia
uidentur eam in soporeo & a populo. Et iam
sufficienter quidè exposuimus de ambulo in tra-
cta, si libri nostri de motu lacertorum, & librè no-
stru inspicenti cõpetit quod ibi diximus de ambu-
litu, ad rufis reducere & sternutationem. Rufis
autem incitans ea eo, quod superficialia tangunt
loca sub axillis, & uisus pedum, non quidem sub
hoc capitulo comprehendit, neque uideo quidè ad
cognoscendam causam, propter quam si tangi nō
habeat modi loca, huiusmodi actio moueat mo-
tu huiusmodi ualeat quando aliqui uidetur nihil
habet ad audire secundum aliquam firmam pe-
nitens, nec ad cognoscendam causam propter quā
quidò similia uiderimus illis uel audierimus, cor-
pus prorempit in motum rufis, & si alimus arce-
ri ab ea, & continere quanto possimus conami-
ne solliciti. Tu uisus sternutationis, ascitationis,
singultus, pandiculationis habitudinem narraui
quidem in causis accidentium.

aliis notat

aliis firmis

De motu gutturis in deglutendis.

Contentus sum autè imperferentiam ponere
quidem exemplum ad inquisitionem sperendam
de actionibus ambiguis, de quibus uigilatur quo
modo fiant. Et iam aliquid ex hoc narraui in trac-
tu libri mei de anatomia uisorum animaliu. Nec
autè miraba modum in illa specificatione illi, cau-
sa quippe exerceat, rufis inter omnia nihil esse
uolens ei qui uoluerit acquirere firmandu habitudi-
nem & modum in arte medicinae, ut in pluribus ex-
er citetur capitulo. Cuius inuenio eius quod trãglu-
tur in oesophago plures discordant, oportet ad
inquirendam diligenter insidere qualiter rei ue-
ritas reperit. Et primo narraui ex tractatu ista
formi oesophagi quomodo sit, deinde præmodum
omnia alia membra quae sibi continentur. Et pri-
mo rufis quae sibi continentur & dignitas omni-
bus est stomachus, in quo si aliquis dicitur oeso-
phagum ipsius esse partem, non uerebitur. hinc il-
lum neque uerebitur. Secundo inuenio de ista
quae continetur oesophago est nodus gutturis,
denam lingua, ut in. Et illud est, quoniam una
unicam oesophagi folliculi non in sui natu-
ra neruosa, cuncta quae sunt in ore & in o-
gutturis inuenit, & uideat appropositer (quod id quo-
d transfugatur ad stomachum, per oesophagum à rufis
mittitur) de loco nodus gutturis motu rufis
primo, & ad partem gutturis ceteris. Quod autem
quod trãglutium est rufis in fundo stomachi,
nodus gutturis in cõmuni uoluntate, donec ad
primum locum redat. Et hoc quidem quod
apparet in hoc capitulo nobis aperire inuenio in
inquisitione. & enim quæstio an nodus gutturis
tres habent partes, quae sunt, nouem non habens,
petaris, et cymbalaris. & an nodus gutturis in ali-
quo suffragetur, sicut ipsum cogendo ad trãglu-
tendum nutrimentum, in quidem mouetur mo-
tu aliquo quæstio & operatur de nouem, postquam
autem cogitatio ille qui magne sicut in cõmuni
nis in inquisitione huiusmodi actionis, quod ante
cedit de nouem trãglutium eius quod transfugatur
in ore & gutture, in dicitur in in motu nodi gut-
turis si aliquid in nutrimentum quod actionem
operetur illam, scilicet trãglutium nutrimentum in ore
& gutture non sit ad hunc casum possibile ut
nodus gutturis atque illi functiones sequatur ne-
cessario motum membrum quibus sit trãglutium
nutrimentum in oesophago, deinde necesse qualiter
dicitur de nouem, ut quidam esse quæstio de cõmuni
ri. Et dicit illam huiusmodi in inquisitione de nouem
te fuerit remouens, quae indicant quod nodus
gutturis ceteris angustio motem quidem illi
guta contingit, qui motus tam immittenda quod
transfugatur, donec ipsam ad oesophagum perdu-
cat. Et qui fortè ex illis in anatomia proficiendo, ip-
se quidem existimauit quod lingua quando mag-
gis hinc in trãglutendo, sicut in atrahit dicit
lacertus. & trãglutur sicut illi duo lacertus nodi
gutturis per trãglutitionem suam, quoniam in
dicit lingua et nodus gutturis inuenit. propter
quodam

quidem quod continuatur charilagine que seu
no assimilata. Et affertores huius uerbi exilant
quod dicitur daturum laetorum extronitates hor-
rum de fons in charilagine. Cum omnes ergo
qui profertente in anatomis in hoc quidem edma
necent, quod curialy laceni corpus quido opera-
tur & agit, uerius caput sumum uentilatur, non est
ergo mirandum, si quando lingua incutatur in
initio deuoratoris totaliter illorum laetorum
uerius caput, eorum corpora unquodq; duoru
uicibus cotrahit, & loca eorum iuxta linguam, &
secum quoq; charilagine fursum scuto simile.
Cum ergo residua charilagine dux nodi guttu-
ris hinc continuatur charilagini, tonis idetro
nodus gutturis eleuat app erigitur. Quod si res-
sicut exillimarit quod apparebat in anatomia. se
haberet, uerbum quod dixerit omnibus que di-
xerant fulticium est. Sed quia duo laceni qui
charilagine quidem continuatur scuto simili, no
continuatur utiq; cum lingua, sed capitum eoru
origo exiit in duobus oisibus lateribus quod lamb-
da litera graece assimilatur, eoru potest error. qui
quidem exillimarit quod charilago nodi gut-
turis assimilata scuto mouetur, siquid motu lin-
gua per attractionem duorum laetorum, quo
praediximus, fursum. Et quomodo etiam cum hoc
quod exillimarit, uerum exillierit quod appa-
rebat in anatomia, non quidem cum charilagine
scute fursum quidem attrahta dux charilagine
residua de charilagine nodi gutturis attrahe-
renatur, cum in eis distinctiones essent manifestae
ualde inter quassa charilagine adiuice. Quod
si quidem in animali intendas mortuo illos duos
lacenos fursum trahere, uidebis & charilagi-
nem unicam fursum trahi parum: & non uide-
bis ipsam mouere nodum gutturis totam per mo-
tum eius. Et hoc apparet in ceteris lacenis nodi
gutturis, quoniam utiq; eorum mouet quid-
dem charilagine illam que continuatur cu eo
dumtaxat, motu facili ualde. & manifestior quide
modus quo deprehenditur error huius sententi-
e, est quod in animali uiuo apparet quomodo si in duo-
bus illis intendas lacenis, & ampuces illos, dein-
de labia coniungas uulneris, & uinculo constrin-
gas, & dimittas animal agere quodlibet, uidebis
post modicum temporis ipsam transglittere cibum
suum & postum. & mouebit nodum gutturis sicut
sicut prius, neq; hoc faceret si forte lacertus qui ip-
sam mouet amputaretur. & quod non prolonge-
ret spacium temporis inter incisionem eius laceni
quam facis, & quod de hoc dixi oportet uidere.
Et ergo ut animal quod incidis & scarificas prius
assigas lamenet licet & quod de hoc dixi est si
perissam, quo ad illud quod necesse habetur cum
eorum ignoantia, cum quidem esse duorum ca-
pitum duorum lacentorum solum sufficiat ad ex-
torem huiusmodi sententiae & consilii detegen-
dam, quoniam quidem hos duos lacenos inu-
nos esse uideo in duobus lateribus oisibus lamb-
dae literae assimilata, & duos alios lacenos uideo in

A summo uniuersitatis latetum illis oisibus oisibus,
abinde uerius linguam tendentes, duobus quippe
pe lacenis & oisibus ad nosum gutturis dicitur
rentibus. Et uidei mihi q; decepti sunt & errauer-
unt in anatomia simularum quoniam in hoc quod
dem animali reperitur duo capita duorum lacen-
torum superiorum iuncta duobus lacentorum lacen-
torum capitibus inferiori ita, quod se coniungit,
quido animal carnosum exierit & delatit, &
hoc est per angulata duorum lateru oisibus lamb-
da litera graece similit, & substitute assimilata. In
animali uero cuius duo latera huius oisibus fuerint
lata, tu quidem capita illorum duorum lacentoru
uidebis adiuicem se oisibus manifesta, et maxime
quando animal exierit magnum, ut taurus & si-
mila. Et inter illa capita, distantia quoq; longius-
dina est sensibilibus in omnibus animalibus den-
tatis. si uideas igitur exerceri quide primo in huius-
modi speciebus animalis, ut inter capita lacen-
torum horu de quibus sit locus bene distinguas.
deinde hoc idem in equis, & in ceteris habentibus,
ungues ceteris. Quando igitur hoc feceris poteris
inter utrumq; bene distinguere. In facis etiam
facile, & maxime quidem si prius exerceris in illi-
mets quorum capita capitibus eorum assimilantur.
Et quando fuerit animal antiquius & macrius
us, anatomis omnium lacentoru uelibus percuta-
beris. Post autem q; perfecte deprehendimus & ue-
re scimus quod huiusmodi uerbi gressus quod
perferantur sumus casauerunt in eo; colliderent
igitur an ab alia re que sit in ore de membris, sit
causa attractionis & erectionis nodi gutturis re-
spose transglutinis, & aperit insequens inquirere se-
cundo, cum inter ipsum & oesophagum sit edma-
nicatio non modica per tunicas quidem interla-
rem, in qua subtilissima tunica est modica ualde
deinde cessat in ea caro amabili paratiss, donec
ex prioretur penitus, & sit in modis pellucide
spille, qua totus nodus tegitur gutturis, & eo, &
cum ea tegitur superior pars linguae. Et cum uide
semel quoddam brutorum animalium medicos ac
chirurgicos uolentes in oesophago infundere quod-
dam quibus infundantur animalia, & tenebatur
eius lingua cu mandibulis foriter inferiori ita, ut
non mouebatur. Et memini quorundam que infun-
duntur hominibus quando apoplexii incurrit.
Nos quoq; intendimus faucibus ois quide, & po-
nimus quodam in eis cibaria humida liquida, &
in radice linguae immisso & infundendo quod est
in uase in oesophago, & uideo quod nodus gutturis
tunc eleuatur. Et ex hoc patet manifeste quod ele-
uatio nodi gutturis ob accidens inuitabile trans-
itus eius quod transit per oesophagum. Et fortasse
ponimus in oesophago grana modica sonantia,
quo quide transglutinant narctica, et quadi phar-
matica, & quadi quippe que alia opera laceni,
retenta cu extremitate linguae, uel interius in-
pud su, ne prohibeat digitos nostras quibus interueni-
tunt grana, donec ad principium perducantur oesoph-
agi, neq; tamen ex hoc huiusmodi uenas potest

quae m uerbi

verbi certitatem ex hoc quod non est possibile ut
aliter excogitetur modus quare, quod dixerit quidam
in lacertis quo licet lingua quando mouet ad se
modi gutturis attrahere. Et illud est, quoniam cum
his locis que proximiores oportet illis duobus la-
ceris lingua, neque aliquid aliud moueri. quoniam
verbi quod autor assererat, quod possibile quidem erat
modi gutturis illis duobus atrahi: lacertis futurum
desiderium ad charislagne fontem: error eius de-
tectus est, & parum fallax. Cuius ergo sit hic quidem
existimare aliud modum quo possit hoc citare prae-
ter hunc, manifeste patet hoc esse falsum: neque ali-
quis aliud poterit dicere. Similiter etiam nullus
poterit dicere, nisi quod motus nodi gutturis erit
cum transitu eius quod transglutitur in oesophago,
non cum actione linguae. cum actio quidem linguae
transitum eius quod in oesophago transglutitur, an-
tece debet. deinde quiescit et prepediatur tempore
quo cibus in oesophagum transit. Et igitur ergo no-
bis indagare causam propter quam mouetur no-
dus gutturis cum transitu rei iniecit in oesophago a
principio usque ad finem, donec incipiat eius motus
quando inuicem inchoat in oesophago transitum, &
quiescit quando quiescit illud & residet. Et res enim
patet & manifestat ei qui non exercit cogitationem
sua multo exercitio, quod non poterit esse quin sit
uno duorum modorum, siue quod motus gutturis innatus
habeat intellectum quo moueat scriptum, cum uideat
hoc esse sibi melius ac dignius, siue quod ceteri per at-
tractionem. Cuius ergo primus dicitur sit absurdus, restat
ut secundus sit uerus. scilicet quod nodus gutturis
eleuetur quando trahit ipsum oesophagum. & appo-
bat hoc esse uerum & attestat naturalis, quo deo cla-
rissimus quod in omni membro uirtus est attractiua,
quod quidem id quod est simile attrahit sibi et a simili-
tatibus quodammodo in unoquoque ipsorum est uirtus ex-
posita ad id quod est contrarium ei & odit. Quod
si est uerum, est quod declarauimus, quod desiderium est
actio oris stomachi, & quod oesophagus attrahit,
quodammodo res attrahit manus quod comedit ei, &
desiderat quod est in gula. Tunicam uero alterius
pellicula, que currit & inuehit in circuitu se eadem
latitudine, unius est quidem & suffragat quando sto-
machus quidem ad euocandum aliquid mouet. Simi-
liter pellicula quaedam que est in intestinis omnibus,
inuehit in circuitu in latum. nec aliqua pellicula in
eis existit que aliter quod hoc modo inuehit. quo-

deus tunica
vero dicitur,
et nisi qui ue-
hiat, et est
uirtus in cir-
cuito se eadem
latitudine, ut
sit facta quod
et suffragat

niam natura non aperit ad attrahendum aliquid con-
ueniens, sed ad euocandum quod in stomacho super-
fluit, sicut explicuit in libro meo de uirtutibus. non
rabilibus. phantasia ergo secundum hanc uiam quod
est cogitationem sua circa uirtutes adicum exer-
citat natura ubi sunt uirtutes, & magis uirtutes, &
ad euocandum digniores, quod argumeta que sunt per
missa. ille autem cui non est illius natura, nec est ap-
erita ad intelligendum subitaneam, neque cogitationem sua
causa doctrina eorum quibus uere comprehendit cogni-
tio in pueritia exercuit, nec postea in scientia reuera
taraliu intentionem sua ubi appositum, phantasia que
sua sensus manifeste secundum modum illarum quas in
perius narrauimus. non erit et firmiores & magis
uirtutes. non enim precepit & fecit quod natura nil op-
perat frustra & inane. Et quia una tunica scilicet
et interior oesophagi sola uidetur habere folliculandi
nem apparibiles in oesophago actiue, non reperio
quoniam ad tantam diuinitatem ignorantiam, quod di-
cat quod stomachus attrahit id quod comedit se
per pelliculam que disponit circulariter in latum, &
expellat per pelliculam que tendit lineariter in lon-
gum, nisi qui in hac uita nihil de hoc excogitat,
sed acquiescit quidem et quod nouit sensu, donec
ipsum ueraciter comprehendat. ueluti quodam ostendit
re uolens euidam uolens hanc uiam in gallo, quod
pellicula que disponit in latum, que est in tunica
oesophagi exteriori, quodam amputat amputantem
in longum, uidetur illud animal trahere. Et manife-
stum est quod hac uita anatomia debemus utrius gallo,
fame prius afflicto. & illud est, quoniam postquam
fuerit usus hoc abfolutione secundum rectitudinem fa-
cta in longum, cum non in aliquo sibi quo ad conser-
uandum uitam officiat, ipse quidem comedit & bibit
priusquam locus uulneratus apponere et dolere. et
tunc ablinebit ab eis & ponat. et non sic quidem decla-
rat et cuius hęc fuerit uia sua, scilicet de tunica oes-
ophagi cuius uisus trahit lineariter in longum. & non
quia cum interiori parte nodi gutturis conueni-
tur. hoc quidem modo factum in quo sumus, magis
deklarabitur quod illo modo quod pre diximus. neque
deklarabit et cuius fuerit hęc uia sua, id quod acci-
dit quibusdam piscibus, scilicet charac, & illi qui
uocat e sonedis, quod stomachus uniuersusque illorum
quod in uita fame constat, aliquod animal minus
eo capere, & comedit illud, sepius inuenit crochus
usque ad os suum. & hoc quippe, quia in his anima-
libus appetitus ualde intenditur & superat.

deus ipse
per qui dicit
natura
Lectio in
strupea pe-
silio quod
dicit illi quod
dicitur

deus dicit
habetur

CL. GALENO ATTRIBVTVS LIBER

DE DISSOLUTIONE CONTINVA.

VIA corpora homini sunt in
continua dissolutione et propter
calorem naturalem qui est in i-
pso, & propter calorem aeris cir-
cundens ea extrinsecus, sunt ne-
cessarii restaurare in eis quod
dissolutum est de ipso. Ideoque fuerit necessarij cibi

& potus. & sunt insula in ipso uirtus appetitus ad
cognoscendum horam necessitatis eorum. & quan-
tatem assumendam de eis: & speciem eorumdem
tem eis. Verum quia non restauratur id quod dis-
solutum, nec fiat loco eius nisi in sibi simile, nec in
uenit in cibo & potu aliquod simile et quod dis-
solutum de corpore, ideoque sunt necessarii naturam

restaurat

mutare cibum & potum, ut fiet loco eius quod dissolutum est, & ingreditur in locum eius. neque potest uetus quae mutat & conuertit cibum & panem in corpore hominis, facere quod mutant & conuertatur nisi quod est simile corpori & proprium. Et quoniam non tantum quod comeditur & bibitur assimilatur corpori, ideo non est dubium quin remaneat ex cibis & potibus superfluitas in corpore: quam de corpore mundificare oportet & ab eo eiecere. Nam sicut ciborum & potuum quando intrauerint stomachum, operatusque fuerit in eis stomachus suas operationes, eorum pars transit ad hepar, & residuum fit egestio mundificanda de corpore, similiter sciunt organa corporis & loca ad quae peruenit nutrimentum ad hoc facta. Oportet igitur penitus eum qui uult custodire sanitatem, ad duas res intentionem suam dirigere. quarum una est ad corpus cui cibo conueniente, loco eius quod dissolutum est de ipso. Alia est mundificatio ab ipso de eius quod generatum est de superfluitatibus ei bonum. Verum oportet te scire diuersitates naturarum ciborum, & diuersitates naturarum corporum, & nocumenta eorum, ut scias conuenientiam cuiuslibet specierum, sine cuiuslibet differenciarum hominis, propterea quod naturae ciborum sunt diuersae. Nam eorum quidam sunt temperati, sicut ex quibus generatur sanguis purus & mundus. & quidam eorum sunt non temperati, sicut ex quibus generatur sanguis cum cholera aut phlegmate, aut cholera nigra superflua, aut uentrositas crassa & inflans. & eorum quidam sunt crassi & quidam subtilis. et quidam ex quibus generatur humor viscosus. & eorum ex quibus generatur humor sine viscositate nocuus. Et eorum qui nascuntur proprie naturae aluius membris & non aliis. Et corporum quaedam sunt temperata etiam, quibus dominatur naturalis sanguis purus & mundus. & quaedam sunt non temperata, & dominatur eis phlegma, aut una ex cholera, siue una daturum choleraurum. & quaedam eorum sunt rara & utrosque dissolutionis. & quaedam sunt spissa & tardae dissolutionis. & quaedam quae in omnibus membris sunt sanae. & quaedam sunt quae sunt laesa in aliquo membrorum & non in alijs. Itaque oportet quando dominans est secundum corpus sanguis mundus, quod ministrantur cibi aequales in quantitate & temperati in naturis suis. & quando est phlegma dominans, oportet quod sint cibi calefactores & exsiccatores, & nutriantur cum his quae addunt in caliditate & confassant humiditatem. Et quando est faecis dominans cholera, oportet quod nutriantur est ipsa quae exingunt cholerae & addunt in humiditate. & quando est nigra cholera dominans, oportet quod nutriantur cibi calidis & humidis. Et quando corpus est spiritum & tardae dissolutionis, oportet quod nutriantur cibi paucis & subtilibus & humidis, quia paucum est quod dissoluitur de corpore. Et quando corpus fuerit rarum, oportet quod nutriantur cibi multis crassis sicca

& viscosis, propter multitudinem eius quod dissoluitur de corpore. & hoc regimen est conueniens de necessitate, nisi sit in aliquo membrorum corporis lesio aut dolor, quia quando fuerit lesio aut dolor in aliquo membrorum, oportet quod fiat consideratio de cibo conuenientibus membris dolentis. & si fuerit diuersum de necessitate residuum corporis, sicut quando hepar est frigidum & stomachus, & in uis sunt oppilationes, oportet quod administrantur cibi subtilis, & diuina cibos crassos, & si sit residuum corporis praeter necessitatem eorum, propter maiorem tenuitatem & raritatem, ut non faciant cibaria crassa oppilationem in hepate, aut si est aliquid hepatis calidum, prohibebit cibaria dulcia, & si ipsi corpori conueniant, propter uelocitatem conuersionis eorum in cholera rubram. Et quando stomachus est debilis, oportet confortare ipsum nutrimentibus. & quando est quod in ipso generatur phlegma, oportet ipsum lauare & abstergere, & quando est quod in eo cholera generatur uelociter multa, conueniunt quae extinguunt acuitatem cholerae, aut quod purgantur res generantes ipsam. Et si est aliquid de cibis remanens natans in officio stomachi, ministrantur cibi crassi ponderosi, ut ponderositate sua descendant in fundum stomachi, et pericipias ei quod paulatim moueatur post cibum, ut declinet cibis de ore stomachi. & quando hoc non fecerit, non est necesse quod memorauimus de cibo & motu. & quando est descensus cibi de stomacho ante digestionem suam, indigemus his quae stringunt & retinent. & quando est superfluitas cibi difficultatis descensus de stomacho & intestinis, indigemus his quae descendere faciunt, & uentrem mollescent. & quando caput est calidum suscipiens uapores, praetermittamus cibaria calida & sicca, licet conueniant in reliquo corpore. Et oportet quod non sit consensus his quae memorauimus, sine consideratione scilicet quantitatis motus ante cibum & somnum post. Nam quando est motus ante cibum multus, cibi bene, non cibi multus, crassis, viscosis, ad facilitatem declinantibus, qui sine difficultate dissolutionis neque in iungas ei digestam, quia parum conuenit ei. & quando non est ante cibum motus, uel est paucus, oportet quod non sit consensus diuina, cum feris et paucis cibis & subtilibus sine adiutorio, in purganda cum medicina laxantia, uel cum balneo illud quod generatur in corpore de superfluitatibus. & quae deoq; cum provocatiue rini, & cum inunctione fetu quinis. & quando motus est conueniens, dabimus cibos temperatos in subtilitate & crassitate. & quando est somnus post cibum multus, oportet quod domemus cibos multos & crassos & hoc conuenit fieri in hyeme, propter longitudinem noctis, et modum uigilantem somni. Et quando somnus est paucus & leuis, subtilibus nutriantur, sicut in aestate, propter breuitatem noctis, et paucitatem somni, et dicamus quod oportet quod mēsuramus in cibis quantum modis. Primus est, quod nutriantur corpus bonis

cibaria hora qua nutritur, sicut ante memorauimus. quia quando est dominans secundum corpus caliditas, indigetis cibus frigidus. & quando dominatur et frigiditas, indigetis cibus calidus. & quando est temperatum, conueniant ei cibi temperati similes. & quando est aliqua ciborum preter bonitatem, nec est ei conueniens, oportet ne in similes. Immo admissicia et alios, & comedas cum eo cibos conuenientes, ut resuscitentur quod cum eo timetur de nocuumtate cibi mali quibus utitur cum eo. Similiter et modus secundus est mensura etiam ciborum ita, ut sint in mensura uirtutis digestiua. quia & si est cibus in seipso bonus, & est corpori conueniens, & est uirtutem digestiuam debilitans quantitate sua, generatur ex ipso nutrimentum malum. Et modus tertius est pretermittere ex cibarijs quos oportet pretermittere, et post ponere quos oportet postponere. ut bigrana, quia aliquando aggregat homo cibos lenientes conpat in una comestione, & cibos stypticantes ipsam. quod si premit leniuum, & secuti sunt et alij leuiter descendunt cibi post digestionem suam. Sed quando premit stypticum & secutus est leniens, non descendunt, sed coarumpitur totum. & hoc ideo quia leniuum separatur inter stomachum & inter descensum cibi styptici, & remanet in stomacho post digestionem suam, & corrumpitur, & corrumpit corruptione sua cibum alium. Sed quando est cibus leniens ante stypticum, leniens descendit post digestionem suam, & stypticum leuiter per uias descendit. Et ideo si aggregat aliquis in comestione una cibos uelociter digestibiles & alios duras & tarde digestibiles, preponat cibos duras & tarde digestibiles in fundum stomachi, propterea quia fundus stomachi est calidior & potentior super digestionem, propter multitudinem compressionis eius quae est in eo de partibus carnis. & superius stomachi est tenuissimum, frigidum, debilis digestio. & ideo quando nascitur cibus in stomacho, non digeritur. Et modus quartus est assumptio ciborum in hora sua. & si deo qui accipit cibum secundum post descensum non premit, & premit motum sufficientem, & secutus fuit somnus sufficiens, sit bona digestio. & qui accipit cibum & remaneret in stomacho aut intestinis reliquit in quietate ex priori cibo prater digestionem, coarumpitur cibus secundus cum reliquis primi. Et qui comedit cibum post motum sufficientem & accipit super mundificationem & super necessitatem corporis, inuenit cibum calorem naturalem, sicut ignis quando ardet. & qui simpliciter cibum prater motum, & accipit prater mundificationem & prater necessitatem corporis, inuenit cibum secundum calorem naturalem submersum, sicut ignis quando operitur cinere. Et in quo somnus incipit cibum, reuocatur calor nouitatis in ipso, & aggregatur in interioribus corporis, & digerit cibum. & in quo motus sequitur cibum descendit cibus de stomacho prater digestionem suam, & intrat uenas sine mu-

ratione, et adducit in hepate oppilationem, et renibus, et reliquis membris, et morbum. et aliquando est membrum debile ut stomachus, et nascitur in ipso cibus, et non inuincas somnum, donec non descendit cibus de stomacho. et fumant immediate aliquid de uino, ut descendat cibus de stomacho aliquo descensu, donec deueniat in fundum stomachi: et ante precipitium nec mouere parum, sicut memorauimus iam. Nec oportet utquam quod accipit ex uino multum in principio accipiens cibi, ne descendat cibus cum uino et prohibeat digestionem, propterea quod separatur intra substantiam stomachi et inter cibum. et quando non tangit stomachus cibum, non mutat in similitudinem corporis conuenientem, sed remanet in ipso indigestus. Et debent illi qui accipiunt cibum, cum ipso lumere de uino quod solum sedet liuim, et abstineat se cum quantitate qua possunt, et ut seant donec digestio fiat, postea fumant de uino prout oportuerit. nam ipsum adiuuat ad descensum cibi, et subtilizat et penetrat et ut ingrediatur in uenas subiles. et debetur similiter esse acceptio cibi in hora motus appetitus, propterea quod quando mouet appetitus et non incipit accipere cibum, attrahit stomachus ex superfluitatibus corporis, quae cum intrant stomachum, destruant appetitum et corrumpant cibum quando admittitur. Et melior horarum in accipiendo cibum, est hora frigiditatis, propter aggregationem caloris naturalis in interioribus corporis. Sed in hora caliditatis oportet quod dimittat acceptio cibi quia caliditas aeris et trahit calorem naturalem ad exteriora corporis, et euacuat ab interioribus, et debilitat calor in interioribus corporis ad indigestionem. Et propter hoc est quod annique preferunt carnem praedicta, precipitantes quod somnare plus in corna, propter aggregationem caloris in interiora corporis frigiditate noctis, et somni. quia caliditas in somno reuocatur, et calefacit interior corporis, et insuperat examine eius. Sed in uigilia accidit contrarium huiusmodi, quia calor extendit in exteriora corporis, et debilitat in interioribus: et ideo necessitatem est quod homo cui est dominus complexionis calidae, et cuius stomachus est calefactionis uelocis propter generationem cholae citius, et cui generatur in stomacho aut effundit ei multa cholera citius, nascatur cibis crebris dum digestionem, et digerit eos, et non digerit cibos leues subiles uelociter digestibiles: quia cholera est potentior super leuibus cibis, et corrumpit eos: et non est potens corrumpere crebros. et ideo inuentionis homines qui digerunt carnes bouinas non digerunt carnes pullinas, et quae similes eis ex cibis leuibus. Et consuetudo in eis addit magnam partem, quoniam qui consueuerunt prandere & remouerit ab eo, et est contentus carna, magnificat nocuumtatem libi. et qui consueuerunt fumere cibum in aliqua hora determinata et moratur ad aliam prater illam horam, declarabitur sibi haec permotio nocua. et si mutauerit cibum ex horis malis ad horas bonas, et debet pro-

pterea

pietas imitari cōfensualem quando est amiqua
ta et longa et si sit non bona quando non addat
aliquid necessitas ad mutationē suam nam con
fensudo est natura secunda, sicut memoret sup̄a
Hippocrates. quod si euentat aliquid si dicena
quod mutetur ab ea, consensientur rerum est in
eis quod mutetur ab ea paulatim. Et appetitus est
in opere digestiōis cibi est maior pars, quia
significat superconuenientiam & bonitatem. & quod
necessitas appēti de eis ad unam eorum declina
na, consensientur dicit res appetitus peccatū,
quia consensientur est natura sua & leuare ea in
digestione. Et quādo duo cibi sunt, & unus eor
um est melior altero, & necessitas appetitus in
eo est ad peiorem declinat, eligimus eum super
melioem eorum, dummodo non timeamus ex ip
so nocuentum plurimū quāti euentat ex ipso
uicium, propterea quod libet sumant & melius
flomachus digerat ipsū, ut explanauimus
in eo quod commemorat sumus, quod oportet
seuere ministrare cibos bonos & cōchos secū
dum cognitioem dīferentiam naturā corporū,
& operationum eorum, & diuersitatem uirtutum
ciborum. Et declarauimus dīferentiam naturā
corporum, & operationum eorum. & quod
consensit habet uncorum ex speciebus cibo
rum & potuum et ego nominabo species ciborū,
& commemorabo quod est in qualibet specie. &
nomina quae sunt in qualibet specie ipsorum. &
rememorabor in qualibet specie dispositioem cor
porū, & consensientium eorum. Ciborum sub
stantiam tria sunt generatōis enim sunt ex quibus
generatur sanguis subtilis, & dicitur ipsi sub
stantes. quia sanguis generatus ex eis quōdo cō
mifectur languis qui est in corpore, reddit totū
subtilius quā prius efficit, sicut medulla panis fru
menti fermentat. Ioni lononibus pluribus. & car
nes pullorū, & carnes aduragi, & phasiani, & strar
nae, & axillae auium omnium, & carnes piscium
paruorum in quibus non est uiscositas, & cucur
bitae, & almeſci, & quod similitur eis. & huius ge
neris cibi conferent ei qui non mouetur, & cuius
labor naturalis in corpore suo est debilis, & qui
non securatur quin in corpore eius generetur ha
mor crassus. & generatur in hepate aut in splene
oppoſitio, aut renibus, aut in pectore, aut in cere
bro, aut aliquid in ianctura suis phlegmatis. Cib
orum substantiarum generis aliud est quod sub
stantiat quod inuenit ex re crassa, propter id quod est
in eis de caliditate & acuitate. Sed ipsa sunt in sub
stantia sua crassa, generantia huiusmodi crassum,
sicut passinae, cepae, raphanus, & rapa, & quod
similantur eis. Et huius generis ciborum quando
coquuntur & assuntur, separantur ab eis caliditas,
scititas, & incillio, & remanet substantia mala. &
quidem possibde est quod eueniat uicium uentum
per incisionem illorum ciborum & subtilitatem eo
rum. & quod dīferentia substantiarum suarum natura se
cundum unam triam modorum, aut eo quāti

A malis eius crassitas attenuetur, sicut sic de corpis,
aut exprimentur aut coquantur, & possit sumatur
aqua suauiter si de raphano, aut quod comedat
aliquid eundem ad incisionem phlegmatis & uo
matur cum eo, sicut factum cum eo omnes. Et ter
tium generis ciborum substantiam est ex quibus ge
nerat sanguis subtilis. & tenent quod inuenit de
humoribus crassis & uiscosis in corpore. huiusmo
di generis ciborum substantiam sunt quatuor dīfo
rentiae. Prima eorum dīferentia est eius quod est
spissum, dactilo, foliole, propter id quod est in eis
de uirtute mundificatoria, sicut aqua flosae, & ba
libera, et flos sicca, & amygdali uiscosae, & mel,
& haec ex his quae abbeuuntur in hanc dīferentia est
propinquum in uicium uentum plurimū. et huiusmodi
sunt ex primo genere, nisi quod illorum perfectio
est in subtili corpore. Et secunda dīferentia est ac
tior, incillia, sicut siuapio, uulturnum, allium,
porrum, apium, crata, origanū, ficus, mectra, me n
tistrum, heniculū, ruta, aru thum, cymum, ca
ruis, zinnū citrinum, clarū, subtili, uicium, ca
lilum. et haec dīferentia conferit et qui indiget ap
ertione oppoſitionis splenis, hepatis, pectoris, et
cerebri, et incidit substantiam et tenent, sed non o
porteret aliquis naturam uirtutum eis, nam sanguinem
adurunt, et reddunt ipsū aquosum. et huiusmodi
multū corpus, et possit ipsū dīferentiam, et pūda
calefaciunt sanguinem calefaciunt nimis. et red
dit placidum eius cholera citra, et potest in cō
tinua ferat eorum, ex ipsorum uirtutibus. et huius
modi dīferentia sanguis subtilis, et dīferentia ad
excitacionem et crassitatem, et plurimum in chole
ra nigra, et quādo generatur ex ita lapsa in re
nibus nocentur, et haec dīferentia uirtutem uic
et perfectio operatur in eo in quo est cholera ci
tra dominans. Et tertia dīferentia eorum quae
dīsoluunt et tenent cum soliditate sua, sicut mē
tia, et pōtes quando sunt subtilis, carnis et pan
is pinguedinis, et lilia, et quae caſei salis, et om
nes cibi in quibus possunt esse sal, et manna, et ha
roch, et huiusmodi dīferentia uicium uentum et no
cumentum est propinquum uicium uentum. et pūda
cataram, et nocentio eorum, nisi quae haec dīferen
tia in mundificando flomachum et incillio, et le
niendo naturam, et perfectio. Et quarta dīferen
tia est eorum quae incidunt et tenent cum accen
sitate sua, sicut acetum, et ficaria, et acetosae
ceteri, et aquae granatum acetosum, et omnes
cibi qui cum eis accipiuntur, et haec dīferentia cō
fert ei qui est in flomacho et in reliquo corpore ca
lidas, et quādo generatur in eo phlegma ex cras
sitate ciborum assumptorū, aut ex multitudine eo
rum. Cibaria crassa quādo inueniunt corpus ca
lidum, multum laborant, et sumi uicium possit ei
hum, digerunt, et nutriunt corpus nutrimento plu
rimo adhaerent, et confortant confortacione plu
rima, et melius est quod sumantur hanc cibaria in
hyeme, propter aggregationem a foris in interio
ribus corpore, et longitudinem seruit, et quādo
quae sunt in corpore suo dimittuntur in melius

flam. & si comedat aliquis & sit in corpore suo caliditas parca, & proprie in stomacho, & labor ante cibum paucus, & somnus post paucos, non perliciter digestio, sed generatur in corpore humor ex eis crassissimum, crudus, generans opilationem in hepate & splene. Idcirco oportet eum qui comedit cibos crassos & prater necessitatem dominij appetitus eius, quod paucos ex eis accipiat & committos, nec abesseat eis. Et sunt ex cibis crassis qui cum crassitie & viscositate sunt multum nutrimentum quando digeruntur, sed si non digerantur, ipsi eorum multitudine generant opilationem. & cibaria crassa dominante eis siccitate duritie & viscositate, & simplicia & commissa faciunt idem. & hoc est quod rememoramus. aliquando enim propter nutrimentum ex natura rei. & aliquando adducit eis ex contactu caliditatis & coctione. & lenticula, & glandes, & lepores, & fungi, & faba alia sunt crassa, quia siccitas est dominans eis in natura eorum. & hepatis, & oua dura etiam ea alia, & omne quod est durum ex eis, & lac coctum coctionibus pluribus, & ubera, & uinum uix quod est coctum, & specialiter quod est eius uix crassa in natura sua, omnia sunt crassa, quia caliditas in coctione aequali sunt eis siccitatem & coagulationem. & caro cerui, & hirci, & carnes bovine, & uentres, & intestina, hae sunt crassa, propter duritiem naturae eorum. Et eodem modo lupini, & grana pini, & rapae, & falcos, & panis furni in exterioribus est crassus, propter id quod acquiritur eis ignis ex siccitate. & in interioribus est crassus propter viscositatem quae in pane est de natura frumenti. & similiter omne quod non est bonum, uti assatum, & confectum, & fermentatum, aut nimis digestum ex pane, aut tenuius coctum. & omnia panis in telis cum oleo & sine oleo, & dactyli, & sesamum, & fungi, & similia. & layana, & cerebra, omnia sunt crassa, propter viscositatem quae est in natura eorum. & pulvis sunt crassi, propter coagulationem eorum. & viscositatem aequalis eis ex decoctione. & melongiana sunt crassae, propter siccitatem & viscositatem quae sunt in natura eorum. & pisces duri & viscosi sunt crassi, propter aggregationem duritiam rerum ex tribus in ipsis rebus. & calculus est crassus, propter aggregationem tribus rerum in eo. & aures, & labia, & extremitates masculorum, sunt generantia humorum viscosum non est crassitie, & etiam generatur accidentaliter ex cibis frigidis chymsus crassus, propter debilitatem calidi corporis, & digestionis, & subleuationis suae, sicut accidit ex comestione fructuum ante maturationem eorum, & ex comestione citrullorum, & cucumeris, & carnis citri, & lactis acetosi. Et qui est in corpore temperatus & sanus, nec labor eius est multus, nec est labor in urinae, meliores sunt cibaria media inter subtilia & crassa, quia ipsa ei conueniunt, & non debilitant sicut cibaria subtilia, nec generant cruditatem et opilationem sicut cras-

sa. & omnia panis bene preparata arte, ouum gallinarum, caro hordi anniculi, caput et caro agni et pecudum, omnes sunt humidae et viscosae. et caro pullorum columbarum, et paruarum auium, generat sanguinem calidorem, et crassitatem sanguinem temperato. Sed hepata pullorum et asferum, et ailla ipsorum sunt temperata. et reliquum corpus est multarum subtilitatem. et omnis aia quae est multum motus, et cuius passua sunt in locum boni nutrimenti, mun di aenis et sicci, est melior multum et subtilior. omnis uero aia quae est opposita, et peior, et immundior magis. Sed omnia oua bene preparata, et maxime quae sunt proleca super aquam calidam, & recipiuntur antequam induriscant, sunt temperatae crassitiei. et omnes pisces non durae carnis, nec multae viscositatis, aut quibus non est viscositas et sunt boni saporis, et quorum passua sunt in aquis mandis sorditis, et aquis fluminum, sunt temperati et boni nutrimenti. Et de fructibus, uix, et ficus, quando sunt bene maturae super arborem, et cito descendunt de corpore. et quod generatur ex eis, temperatum est in subtilitate. et si non cito descendunt, non sunt bonae. Et de oleis, medula, lactuca, et asparagi. Et omne uinum cuius calor est color granati clarus, nec est nimis antiquum. Cibaria uelocis digestionis sunt unius horum modorum. Primus modus est quando sunt naturae non siccit, sicut sunt lenticulae, neque sunt duri, sicut lupinus, nec sunt viscosi nimis, ut triticum, nec alpera multum, ut milium et panicum, nec multum unctiosa, sicut sesamum. nec abominabilia, ut uinum ponticum nimis. nec sunt plurimum subtilitatem, ut caro pullorum asferum, nec dominantia eis frigiditas uehemens, sicut lactis acetosi, nec caliditas uehemens, sicut melli. Et modus secundus est secundum naturam digestionem ea, et hoc est uno duorum modorum. modus primus est conuenientia cibationum et similitudo complexionis naturalis corporis, sicut quae appetuntur et sapienter calibet homini. et iam inuenimus homines diuersos in appetitu eorum. et quilibet tamen eorum melius digerit quod appetit et ad quae multum declinat eius appetitus, quatenus quae non appetit et ad quae non declinat. Et modus secundus est ex complexione accidentali corporis, in accipiendo cibos contrarios ei: sicut apparet quod cui dominatur caliditas ex aliquo causa, est cibos frigidus fortius digerere, quia extinguit caliditatem corporis et temperat eam, nec calidos digerit, et cui dominatur frigiditas, calidos digerit, sed non digerit frigidus. Et cui est corpus humidum totum, stomachus digerit cibos siccus, nec digerit humidus, et cui est actualiter siccum, est oppositum illi. et iam declarauimus quod cibaria subtilia et media, de se sunt uelocis digestionis. et iam aliquando euenit quod cibaria crassa uelociter digeruntur in aliquo corpore, sicut iam memorauimus. et declarauimus quod panis bene preparatus

preparatur, & caro gallinae, stragi, & strame, & hepata pullorum anserum, & coram axilla, & omnium autium pinguium, & iuuenum, uelocius digeruntur quam axilla macrarum, & antiquarum. Et carnes autium omnium uelocius digeruntur si quadrupedum. Et omne quod est ex animalibus siccat, paruum uelocius digeruntur quam magni: & ideo caro uulsi uelocius digeritur quam caro bovis. Et haedi anniculi, & agni uelocius digeruntur quam carnes caro antiquarum, & quam caprae. & omne quod est ex animalibus humidius maior, uelocius digeritur antequam duret, quam minus: & ideo anniculus ex pecude uelocius digerit quam agnus: & caro omnis animalis quod est in augmento, & cremato, uelocius digerit quam eius quod inueteratum, & antiquum est: & caro cuius parsua sunt in locis siccat, uelocius digeritur quam cuius parsua sunt in locis humidis, propter superfluitatem paucitatem, quae sunt in eo cuius parsua sunt in locis siccat, & inaequalitatem eorum cuius parsua sunt in locis humidis. & omne cuius subtilitas est rara, uelocius digeritur quam cuius subtilitas est spissa: & ideo nucis uelocius sunt digestio nis quam uellanae: & oua non dura uelocius digeruntur quam dura: & omne quod leuiter & facile masticatur, & similiter lactuca, & endiua, et citruli, & cucurbita, digestibiliora sunt quam apia, & carithum: & omnis cibus qui melius sapit est digestibilior ab omnia hinc: & ideo uinum dulce digestibilior est aspero. Quae tarde digeruntur, tarditatem habent, quia in natura sua sunt aut sicca, aut dura, aut uiscosa, aut spissa, aut multa uiscositatis, aut superfluitatis, aut abdominalis saporis, aut caliditas est in eis nimia, aut frigiditas: & quod est contrarium complexionis naturali quando non apparet: & quod est conueniens, accidentaliter dominando corpus, aut addendo in ipsum. & caro bouis, & caro ceruis, & ueter, & interiora, et interiora, & aures omnium animalium, et calciae, et oua dura tarde digeruntur, propter siccitatem et duritatem eorum: & eorum quoque sunt ex auidibus alcarafum, gallagachis, & passiones, et omentes omnium autium. Et de granis, oryza, & lupini, et lentis, & milium, et glandes, & castaneae, & caro hirci, & maiores caprae, sicut mentium eorum, propter spumositatem, & abominationem eorum, et caro pecudum, et hepata omnium animalium, & pulli anserum sunt tarde digestionis, propter multitudinem superfluitatum eorum: & lac acetosum, propter frigiditatem suam: & seminum coctum, propter eius uiscositatem, & spissitudinem: & fabae, et fassos, propter multitudinem inflationis eorum: & sesamum, propter multitudinem oleagineae substantiae: & uiae, et ficus. & reliqui fructus qui non ualde maturantur, et caro citri, & hederae, et rapae, et pastinacae, et omnia olera, & radices, et uinum nouum crassum, propter superfluitatem eorum. Cibi multum superfluitatum sunt caro pullorum anserum, praeter axillas, & interiora omnium animalium,

A et cerebra, et aues de paludibus, & lacubus et culura, & cicera recitata, et fabae uirides, & caro animalis lactans, & omnis caro quae crescit non uelociter exercitur, & pisces, sicut mentium, & silorum qui sunt de aquis fordibus thermarum. Cibi non habentes superfluitates sunt axilla autium, & pedes quadrupedum, & genua, & animalia quae in piscibus sunt in desertis, & in locis siccat. Cibi multi nutrimenti sunt omnes cibi crassi quod digeruntur bene in multitudine, & omne quod est superfluitatum paucarum, & est plerumque nutrimenti: sed oportet quod cibi multi nutrimenti sumantur ab eo qui indiget cibis paucis nutrimentibus cum nutrimento multo, sicut est conualecens: & hi cibi graui stomachum, propter multitudinem eorum, & corpori conuenient indigenti nutrimento multo. Et caro uaccina, & cerebra, & medulla, et interiora, et uentriculi autium omnium: et pisces crassi, et uiscose carnis, et similia, & fabae, et cicera, et fassoli, et lentis, et lupini, et dactylis, & glandes, et castaneae, et rapae, nutrimenta eum qui digerit ea nutrimento multo crasso. Sed axilla pullorum anserum, et panis similis, et uiae pallis pleni dulces, et ficus, et lac recentis multum, et uinum, nutriunt multum, propter paucitatem superfluitatum eorum, & plerumque conuenientiam eorum ad corpus: & nutrimentum lacus est crassum, licet et subtile minus nutriat. & crassum incrasillum, sicut uacca: et subtile est lac sine lacte, camelolactes lac caprae est medium inter ista. Et nutrimentum est uentriculorum crassum dulce: et post hoc nigrum crassum dulce: et post hoc album crassum dulce: & post hoc crassum rubrum asperum postea nigrum crassum asperum: et post hoc uini subtile: et de istis etiam omne quod declinat ad rubredinem et dulcedinem est magis nutrimentum: et minus nutrimentum est album subtile. Omnes cibi subtiles sunt pauci nutrimenti: & omnes in quibus est nimia siccitas et humiditas, aut multa superfluitas, sunt minus nutrimenti, sicut pedes, et uenter, et intestina, et aures, et pinguedo, et pulmo, et caro omnia autium et animalium antiquorum, paruum nutrimenti, propter siccitatem quae est in eis: et ideo panicum, & milium, et papauer, et oliu, et mora, et amygdala, et zellana, et zaur, et caules, et cappares, et fructus lentis, et uiae ponticae, et pira pontica, omnia paruum nutriunt, propter siccitatem eorum. Sed pisces, et cucurbitae, et granata, et mora, et palma, et pruna, et chrysoloma, paruum nutriunt, propter multitudinem humiditatis eorum: et nutrimentum eorum necque remanet, sed dissipatur cito: unde panis hardi, et furfus, et fabae humidae, et omnia olera, uelus caules, et sicca, et acetosa, et portulaca, et raphanus, et linapis, et nasturtium, et pastinacae, paruum nutriunt, propter multitudinem superfluitatum eorum. Et cepe, allia, et porri, quando comeduntur cruda, non bene nutriunt. Sed quando coquantur in cibus, nutriunt nutrimento paucio bono, sicut memorauimus.

Et medulla panis bona bene, & amygdalum, sunt numerosissimi panis, propter subtilitatem eorum: sed ficus, & uuae pallie, sunt inter ea quae minus nutriunt, & quae plurimum nutriunt: & eorum naturam mentem est tenerum humidum: & similitur est natura praesentium fabarum: & omnes cibi quibus hoc dominatur dominatio fori, amittunt ea quando elicitur, aut afficitur, aut infunduntur, & nutriunt nutrimento parato. Cibi autem boni chyri sunt omnia cibaria temperata. In quibus non est nimia fortitudo, & in quibus non fit egressio in quantitate, generant sanguinem clarum, mundum, sanum: & omne quod est simile istis, est conueniens omni corpori & omni tempore, in corpore temperato & in tempore temperato: sed corpora quae egressum temperamentum, indigent cibariis quorum uirtus sit egressa temperamentum contrariis uirtutibus dominantis super corpus temperatum: & similitur etiam corpora temperata in tempore non temperato. Ac cibarium temperatum quaedam sunt crassa, & quaedam subtilia, & quaedam sunt media horum: & haec cibaria temperata, media inter subtile et crassum sunt meliora omnibus horis, & maxime temperatis, & in tempore temperato. & tam quidem narramus cibos crassos et subiles & medios: et nominamus eos qui sunt boni: & quando quilibet eorum est bona specietate remanent ut nominemus cibos generantes chylum bonum, & diminutos secundum quod diuulsum. Dico quod panis frumentum bonum bene factus arte sua, quando comeditur in die sua, & caro gallinae: & haedi amniculi caput: & pisces non cum dante, nec multae uiscositatis, quibus non est nimia, nec multitudine pinguedinis plurima, & quorum sunt pascua in aquis non fordidis, nec aquis thersarum, qui non nutriuntur male, nec sunt uelociter corrupti, sed remanent tempore longo antequam mutentur: & omnia ista non dura, bene parata & cocta, & omne uinum bonum dicitur, hoc in quo est dulcedo parata, omnia sunt boni chyri temperati inter subtile et crassum. Sed panis de simila bene paratus ex arte, & phasianus, & daragi, & pulli colymborum, & aulix omnium autum, & pisces parui, quibus non est pinguedo multa, & sunt teneri, in quibus non est uiscositas manifesta, & quorum pascua sunt secunda quod nominamus, & pisces paruis teneris sal remouet uiscositatem, & fuerit hordei, & uinum boni odoris, persicum uel citrinum, omnia haec sunt boni chyri ac subiles: & haec recentem nullum est boni chyri, nisi quod ipsum est crassum: & ideo aliquando caesatur in stomacho: & propterea admiscetur ei mel & sal, & tenuatur cum aqua. Et melius lac & temperatis, est lac caprae: quia est subtile quam lac pecorum & uae cae: et est crassius quam lac asinae & camelae: & debet accipi lac ex animalibus sanctis, iumentibus, bene nutritis: nec est accipiendum in tempore quo lactum natiuita tunc est crassum: & tenuatur post paulatim, donec sit aquosum. Et melius est recipere lac

flum nullum antequam immutetur ab aere: quia uelociter immutatur. Et lagana, & caseus hircinus, & panis similis bene paratus: & ex arte coctus, & panis frumentum, & caro uuluae, & partes ista ubera, & hepata, & interiora, & de yranis fabae, & de uino id quod boni est odoris dulcis, omnia haec generant chylum bonum & crassum. Omnia cibaria chyri non temperata sunt, non generant sanguinem purum, mundum, clarum: & est hircinum mali chyri tres fere species. Eorum enim sunt quae addunt in phlegma: & eorum sunt quae addunt in cholera rubram. & eorum quaedam sunt quae addunt in cholera nigra: & oportet omnem hominem dimittere multitudine eorum, & continuationem assumptionis eorum: & si enim digerant ea, nec inferant nocuumen eis, tamen adanantur in corpore continuata acceptatione eorum in longo tempore chyri generantur agitudines males: & non dimitant omnino speciem eorum quae addit in eo id quod dominatur in corpore eius, sed accipiat etiam id quod est oppositum ei quod dominatur corpori, quod est in casum minus: & ego sumo remouationem harum cibarium, et memora quod generantur ex qualibet eorum: & dico quod omne quod accipitur ex pane, et farina multi furfuris, & frumentum aut qui & faring, est mali chyri, addens in cholera nigram, et caro peccidit omnia addit aliquid in phlegma. & caro caprae multorum annorum omnis addit in melancholiam: et mala est caro hirci, et caro bouis, & hirci syluestris, et post caro hirci maxime non castrati: et post caro peccidit multorum annorum, et post caro bouina: & ex istis caro castrati est melior multum. Et caro caprae, ceruus, & leporeus, sunt peiora multum quam memoria uimus. Et de membris animalium, reues sunt mali chyri, propter spumositatem et superfluitatem quas acquiruntur eis multa urinae: & cerebrum addit in phlegma. & omnia uentres addunt in phlegma, propter multitudine superfluitatis eorum: et uos cocta in degamine uel in testis, generant nutrimentum crassum & corruptibile, & similitur caseus, et maxime antiquus, fungi generant chylum crassum & frigidum, et somnigram, et cicera, sunt mali chyri, propter id quod est in eis de caliditate: et lentis addunt in melancholiam, & tritium, et panicum generant sanguinem crassum, et pisces dunt quibus dominatur uiscositas, generant phlegma, et si fuerint salini et antiqui, generant melancholiam: & sicus sicca si melius sanatur ex eis, generant si perfluitates putridas, et multiplicat pediculos, et pira et poma, si comeduntur matura, generant chylum frigidum, et similitur cucumeres, et cetera trahit, & aqua bathetica, & cucurbitae liquida antequam digerantur, addunt in corpore accendit mala: & aliquando faciunt in stomacho corruptionem: corruptur enim in eo, & generant chylum malum: & maxime si inueniant in stomacho malum superfluitatem: & ideo accipiuntur

digestio illi qui comedit bathecam. Erosera omnia sunt mali chymi, propter multitudinem superfluitatum in eis, & paucitatem nutrimenti. & cepe, & allia, & raphanus, & rapum, & pastinacem propter malitiam caliditatis quae est in eis & acuitatis. & quandoque addunt in choleram, & quandoque in melancholiam sicut meminimus iam. Sed quae coquantur & effunduntur ab aqua ista, & coquantur cum alia, mouentur caliditas & acuitas ab eis. & bedaria calefacit sanguinem calefactione fortis & caules generant melancholiam. & similiter omnes herby similes. Cibaria media sunt panis de farina crassa, & caro castrati, & ex uacca, & pediculi, & ex membris, lingua, & intestina, & aures. Et ex fructibus, uuae, & batheca, & maxime appropria, & sicus manura humidus & sicca, est nucibus, & castaneis. & ex oleis, lactuca, & post emulsiua, & post citruli, & atriplex, & pomalaca, & olus iamenum, & acedulae & olera quibus non est multa acuitas. Cibaria calida conueniunt ei cui dominatur frigiditas, & in temporibus, & in partibus frigidis, & in cauitatibus frigidis. & uitare debet ipsa ille qui est calidus complexionis, & in temporibus calidis, & in ciuitatibus calidis. quorum sum frumentum coctum, & panis frumentum, & cicera, & fenum graecum, & dactyli, & sesamum, & cannabam, & uuae dulces, & passiflue dulces, & apia, & ruta, & raphanus, & rapum, & sinapis, & pastinacia, & allia, & cepe, & cicutis, & cicutis antiquas, & uinum dul. & calidum, et uinum dul. antiquum citrinum. Cibaria frigida debent administrari ei qui est calidus corporis, & in temporibus calidis, & in ciuitatibus calidis. & eorum est hordeum, & omne quod fit ex eo, et milium, et panicum, & cucurbita, & batheca, & cucumeres, et citruli, & pruna, & persica, et quae declinant ad acetositatem et ponticitatem, sicut uuae, & passiflue, & fructus palmis, et radix eius, et lactuca, et emulsiua, et pomalaca, & papauer, & poma, et pira, et granata pontica sunt frigida terrea. et ea quae sunt acetosa, sunt frigida, subtilia, et acetum frigidum. subtilis nocens nervis, et uinum album ponticum est minus calidum uino albo. sed tamen hoc est crassum, nocuum et malum.

Cibaria sicca conueniunt ei in cuius corpore dominatur humiditas, & in temporibus & in ciuitatibus humidis, et horum sunt lentes, et caules, & fauicula sicca, et omne quod assinat, et omne quod frustum est, et omne in quo plurimum uini et melleis ponitur, et acetum, et sinapis, et caro omnia multorum annonam animalis. Cibaria humida conueniunt ei qui siccae complexionis est, et in temporibus et in ciuitatibus siccis, et eorum est hordeum, & batheca, cucurbita, citruli, et cucumeres, et nucis humidae, et uuae, et ficus, et pruna, et radix palmis, et mora, et lactuca, et olus iamenum, et cathali humida, et fesculi humidi. Iam memorauimus quod quidam est in aliquo membro corporis morbus, et oportet sit plurimum intensionis suae in ciuitatibus quae conueniunt illi membro, & maxime quando morbus existit in stomacho, aut in capite,

aut in hepate, aut in splene, aut in renibus, et quando stomachus est debilis, et mollis, rectificantur ei cibaria hypotica, sicut cydonia, et oliuae, et aquae quae sunt saluae, et acetum, et oleum ponticum, et uuae sepulchre in uinacis uuarum, et agresta, et uinum ponticum subtilis odoris, et cortex citri, quando accipitur de eo parum, confortat stomachum, et quando accipitur de eo multum grauius. quia subtilitas eius sola, est durae digestibilis, et omnis citus et potus hypoticus si praesentatur ante alios cibos, stringit uentrem, si accipitur post alios cibos et potus, lenit uentrem, nam propter duritiam eius adiuuat stomachum in deponendo cibum, et aliquando aggregatur in stomacho phlegma uiscosum, et adhaerens, et auferens appetitum ab eo. Et rectificantur eum cibaria quae incidunt phlegma et mulsificant stomachum, sicut sinapis, et nasturcium, et raphanus, et uinum calidum, et nucis cum sicibus, et aliquando est mollis et debilis, in quo est phlegma adhaerens, et conueniunt quae amouent phlegma, et mulsificant ipsum, et corrugant subtilitatem eius, et confortant, ut caparis preparatus cum aceto solum, aut cum aceto et melle, et fenus terrae quando coeditur cum aceto, et uinum ponticum quando miscetur cum uino calido boni odoris, et quando generatur in stomacho calido, tunc cuscute et apium mandantur eum. Sicca est mala stomacho propter mordacitatem quam habet ex acuitate et bauracitate, et rapum quando non ualde coquantur, propter mordacitatem quod est in eis, et olus iamenum, et cathali, propter uiscositatem eorum, et ideo oportet quod coedatur cum aceto et muria, et fenum graecum est malum stomacho, facit enim incensionem, et fesculum est malum stomacho, propter uinuositatem et multitudinem oleaginosam subtilitatem, et lac propter uelocitatem immutationis eius naturae, nam accedit in stomacho frigido, et conuertitur in cholera citrinam in stomacho calido, et mel quando plurimum accipitur de eo, pigrit stomachum & facit incensionem, et batheca similiter facit incensionem, quando non digeritur in stomacho, et generat ex ipsa humor malus, et ideo generat indigestionem, et oportet quod post comestionem bathecae accipiantur cibaria plurimum boni chymi, et cerebra omnia sunt mala stomacho, et ideo oportet quod comedantur cum organo, et mentastro syluestri, et sinapis, et fauicula. Et medullae, et uinum nouum, crassum, nigrum, ponticum, uelociter accedit in stomacho, et facit incensionem. Lac, et dactyli, et uuae quae sepulta est in uinacis uuarum, et ruta, et fenum graecum, et sinapis, facit dolere caput, et uinum citrinum antiquum facit dolere caput, et inebriat plus quam uinum ponticum nigrum, et uinum album non facit dolere caput, et omne uinum paucaum sustinens aquam non facit dolere caput, immo aliquando sedat dolorem capitis, et est eipsum melius quam aqua quando est sola. Cibaria quae inflant uentrem, sunt cicera, et fabae, et maxime quae coquantur integrae, sed si torrefiant, minuitur earum inflatio

tio. & post illa fastidi. & almeſci, & lentes, & hor
deum, quando non bene coquuntur. & foca, & si
cus humidæ generant inflationem. sed eorum in
flatio descendit uelociter. & uix multum maturæ
minis sunt inflantur. sed ficus sicca nõ inflant, &
humidæ inflant. & lac generat in stomacho uentis
ficorum. & mel quando non coquuntur. sed quando
coquuntur & remotas ab eo spuma eius, non in
flat. & uinum dulce, & ponicum, & uua. Om
nis cibus inflantius si sit bene paratus ex arte. &
bene paratus in coctione & maturitate, minuitur
eius inflatio. & si miscentur ei species dissolutæ
uoluntate sicut cinnamonum, anisum, & alche
sim, & ruta minuit inflationem, & acetum mis
tum melle similiter tenuat uentrem, & expellit in
flationem. Deijs que mundificant est fursur, hor
deum, & fenugrecum, & buthæca, & oleũ dulce,
& fabæ, & cicera nigra sunt eorum que mudi
ficant renes, & frangunt lapidem generatũ in eis.
& capreas cum aceto & melle quando comedũ
tur ante cibum abstergunt & mundificant stoma
chum & intestinũ. & aperit oppilationes. & siela
enĩ aperit oppilationes hepatis, maxime quando
comeditur cum sinapi, & cepæ, et allis, & porri, &
raphanus incidit & subtilis humores crassos. &
calculus similibus subtilis, & ficus humidæ & sicce
mundificat & abstergunt renes. & amygdalę pro
pria amary mundificant, & tenuant, & aperit op
pilationes hepatis & splenis. & adiuuant ad spen
dum humidatẽ ex pectore & pulmone. & siliici
confortat hepar, & aperit oppilationem eius. &
mel apert tenuat & mundificat. & maxime quod
colligunt apes de arboribus calidis & siccis. siue
plantis, sicut est origanum, nam mel tenuat spumũ
crassum, & inuit ad spendum. & secantibus re
mas & incidit humidatẽ crassam & viscosam. et
aperit oppilationẽ hepatis & splenis. & mundifi
cat pectus, & pulmone. & uinum subtile mudi
cat uenas ab humore crasso, quando ei est acuitas
& incitio. & coheret ei in cuius corpore est humor
crassus & frigidus. & uinum subtile aquosum ad
iuuat ad spendum humidatẽ ex pulmone, cũ con
fortatione membrorum, & humectatione, & tenua
tione crassarũ superfluitatũ que sunt in eis. & hoc
enĩ operatur uino dulce. Deijs que oppilant.
horũ est lac, quando in eo fuerit aquositas pauca.
& similiter calceus multus, quoniam adducit oppi
lationẽ in hepate, et lapidem in renibus. et qui mul
tiplicat assumptionẽ eius, et cuius renes et hepar
parata sunt recipere spensionẽ. et omnes cibi dulces
sunt mali hepati et renibus, quũdo est in eis crassi
ties. et lac si comedatur solũ, auget crassitatem sple
nis et hepatis. et si comedatur cũ eo quod subleuat
et mudiicat, sicut est mineraliũ sulphure, et origa
nũ, et pipere, aperit oppilationẽ hepatis et splenis.
& dactylis humidis, et omnia que accipiuntur ex fru
mentis, praeter panem bene paratum ex arte. uinũ
dulce generat oppilationem in hepate, et lapidẽ
in renibus. et crassum reddit spẽnem. Omne quod
tarde descendit, est sicut quod accipitur ex medul

la frumenti, et fabarũ, et lentium, et cerchea, et he
pata, et interiora, et omnia oua dura et uia et alla,
& oua sruca, et fastidi, et scilamũ, et plandes et po
ma, et pira ponicæ. et uinum dulce, ponicũ, et ali
sum, nouum, et omnes aquæ. Deijs que ueloci
ter corumpuntur in stomacho sunt clayusmela,
et mora, et buthæca. que si cito non descendent de
stomacho, et obstant humoribus malis. cito cor
rumpuntur. et debent illa comedant ante cibum, ad
mouenda de stomacho, propter uelocitatem des
censionis eorum, et lubricitatem uentris in eo qui
comedit prius illa. nam quũdo comeduntur post
cibum, corumpuntur propter remanentiam eorũ
in stomacho, et relinquunt corrupti cibum corru
ptione eorũ. et quũdo taliter corumpuntur, q
corunt sicut uenenũ peractiosum. De cibis qui
non uelociter corumpuntur in stomacho, melior
est crassus, solidus, et dure digestibilis, sicut caro uae
cina, et pedes, et maxime pedes uaccæ, et quæ si
milantur illis. Quando superfluitates eborum
tarde descendunt de stomacho et intestinis, debent
dari cibi lenientes et pingentes, in quibus sit dul
cedo, aut acuitas, aut salbedo, aut cinisofusa. Tur
a quæ caulium, et lentium lenient uentrem, et
eorum substantia stringit uentrem, et hordũ gal
li antiqui, et panis multi furfuris, et fenugrecum
cum melle, et oleum cum aqua, quando comedun
tur ante cibum cum amara leniant uentrem, et quũ
do etiam comeduntur post cibũ sine uentria et ma
xime que sunt ponicæ cum aceto, confortant stoma
chum, et depriment cibũ, sicut iam memorau
mus de rebus sypocis confortantibus stomachũ,
et lac subtile et multæ aquositas, et caseus, quan
do maxime admiscetur ei sal et mel. et caro paru
rum animalũ, et siela, et lichaf et okis, et cucur
bita, et buthæca, et ficus, et passilite dulces, et nuc
es humidæ et sicce, quũdo mollificantur in aqua.
& mora, et pruna humidæ et sicca, quando inhan
duntur in aqua mellis, aut comedantur aut bibantur
uinũ dulce, et differantur plurimũ cibum, sunt leni
ua uentris. et aqua mellis aliquando tenet ueloci
ter in uenas, et uadit cum eis totũ nutrimentum, et
claudunt uentrem, et procollicant uentrem, et ali
quando mundificant stomachũ, et mordicant et
excitant ad deponendũ cibum, et leniendum uen
trem. Et mel quando coquuntur lenit uentrem, et si
coquuntur nõ lenit, et similiter aqua mellis quũdo
multum coquuntur, et secantibus mudiicat stoma
chum et intestinũ, et quando quæ facit in intestinis ti
nesionem, et uinũ dulce, et multum, leniant uentrem.
Quando est descensus cibi de stomacho ante
suarum digestionẽ, debent ministrari cibi stringen
tes sypocis. et ipsi sunt in quibus dominat sypocis
eius, aut ponicitas, aut crassitudo, et tales sunt
cydonia, et pira, et grana myri, et buthæca spina
albæ, et substantia lenticularũ et castaneæ, et gland
es, et uinum ponicum: et hanc stringunt uen
trem cum sypocitate et ponicitate ipsorum: et ori
za, et pannicum, et milium, et luscic et hordeũ string
unt uentrem cum siccitate eorum et cito leporis,
et caula

Et caules cocti post effusionem aquae primae ab eis cum aqua coram secundum & fac coctum, & ca-
 scus, stringunt ventrem cum crassitie sua, & opor-
 tet quod lac coquantur donec sit aequalitas con-
 sumpta: nam eius aequalitas lenit ventrem, & eni
 possibile est quod lapides fluuiales aut frusta ferri
 igniti remoueat illam ab eorum quando separa-
 tur aqua eius, conferat descendit superfluitanti acu-
 tarum, nisi sint multum crassae, quando sit opera-
 tio cum eis: sed aliquando calcantur & glutinatur

in stomacho: & aliquoties egreditur à stomacho,
 & generat in hepate oppilationem, aut lapidem in
 renibus: & oportet propterea mittere in ipso post
 consumptionem aquae postea aliquid ad subtilisa-
 tionem ipsius, & ut non calcetur, nec generet oppila-
 tionem, nec lapidem: & omnia acetosa sicut pum-
 ma acetosa & granata acetosa, si inueniantur in sto-
 macho humorem malum, & crassum incidunt, &
 expellunt, & leniunt ventrem: sed si inueniuntur ma-
 dum, stringunt ventrem.

CL. GALENO ATTRIBVTVS LIBER DE BONITATE AQVA.

PTINAM aquam aptissimam esse conuenit non secundum gustum solum, sed etiam secundum odorem. Erit autem ista certitudiniter pura et delectabilis simul bibenti: & ut oportet succedens ab hypochondrijs: quo non erit

men in laudo, ut sicut mihi uidentur paucis com-
 paratur fluujs secundum bonitatem aquae: & sub-
 bit uentrem: & mulieribus in partibus confort.
 Secundum terrae uero naturam forte oportet: quod alia quidem est planities, alia uero summi-
 tates & montes. Sed plana quidem deterior est ad
 effluuiones aquarum: & ut plurimum sunt putei
 ibi fossi & fontes stationarij. In summis uero sunt
 fontes meliores, & aquae puriores, & melioris
 odoris, & dulciores eis quae sunt in planities.
 In aliquibus enim earum est salitudo, aut nitrositas.
 In aliquibus tamen non: & uocant huiusmodi terram
 dulcem ubi aqua melior & potabilior sit, & tales
 sunt sane. Petrosae uero sunt plus alijs, & absque
 hypofossi. Maxima etiam sine differentia aquis
 est ex metallis, & herbis natia ibi. Metalla
 igitur ad animalium habitationem nocua sunt,
 & ad aquarum potationem: herbe autem aliquando
 quidem nocent ualde aquae, aliquando autem
 iuuant: sicut siam, & calaminthe, & adiantum:
 haec enim in suis plurimum nascuntur. Et bona
 quidem aquis nocent, malas autem iuuant si per-
 miserantur aliquid pharmaco-
 sum aquis: sunt autem & ad uisionem meliores
 huiusmodi aquae. Attendere igitur oportet non
 minus, ne à terra, uel aere aliquid malum adueniat
 aquis quod in principio fontes non pre-
 bere: sed ibi quidem est dulcis aqua, ubi autem
 salta & nitrosa. Aquas uero fluuiales scio lenis-
 mas esse, & subtiles, & puras, & bonas, & dulces
 gustus. Et dicit enim sol & rapit quod est subtilis-
 sima, non dulcibus de aquis solum, sed etiam ab
 ipso mari: aliquando uero à cadauentibus & ab
 alijs corporibus: unde potest esse cunctissime omni-
 quido enim potest esse, qualitatè expers sit: & qui
 ea bibent occupantur branchijs, & rufibus, & gra-
 uedimib. capitis. In eis uero quae bonae sunt quae
 decoquantur, cito decoquuntur: si aliquid calefacti,
 cito calefit. Et si uero permixueris modicè, ad di-
 gessionem & urinarum secretionem erit benigna, &
 hepatis, & splenis, & renibus, & pulmone: sicut enim
 non habentes uirtutem fortiter in frigiditate, decen-
 ter propitiae sunt. Vernales igitur & hyemales
 sporaeque sunt & optima, quas ego maxime lau-
 do. Autumnales uero & aestuales, cum in generatio-
 ne

et aliquid melius: de hac enim Hippo. dicit, aqua
 quae cito calefit &c. Quamuis enim in eis quae
 uisum aliquid uel fontidum uel pharmacolum
 flendum secundum gustum, huiusmodi indigno-
 tio in decoquendo fit uis. Scaturiginose itaque
 aquae (uero autem sic & eas quae ex puteis, eo
 quod non sunt fluentes) non sunt ualde subtiles:
 & intus assumpere minus ad faciunt, & dissol-
 uunt cibaria, & minus digeruntur, & non bene
 minguntur. eo quod frigida sunt: sunt autem po-
 tabiliores quando frequenter hauriuntur, ac si
 fluerent. Paludose uero omnes sunt pessime, odo-
 rem enim habent inconuenientem, sicut putre-
 scentem: & aestate quidem sunt calidae, hyeme
 uero frigidae, quod est maximum signum malitiae
 aquarum. Aestate igitur uentres perturbant. à ue-
 sicula uero tarde pertranscunt: multoties autem &
 dysenterias faciunt: hyeme uero oca frigida cal-
 scientes, uentres humidè non ualde turbant. Scis-
 siones autem & pleuresias & nesses faciunt: con-
 uertuntur uero ad splenem: & aliquando delinunt
 ad hydropem. Solae autem paludose quae uidi in
 Aegypto sunt sanae: quoniam aestate quidem non
 potest esse aqua: autumno autem replis eas Nilus,
 antiquam quidem extrahit, aliam uero nouam in
 eis ponit. Aquae uero fluxibiles multo subtiliores
 sunt, & ad uisionem meliores. Et omnes qua-
 rumcumque fontes uersus orientem fluunt, humiditate,
 & subtilitate, & bono odore, & ut sint mode-
 rate frigidae & calidae, excellunt alias. Quae uero
 fluunt uersus septentrionem dulces quidem sunt,
 in frigiditate autem excedunt. Quae autem uer-
 sus occidentem, uolent quidem sunt in frigiditate,
 do, uolent uero & in densitate: propter quod
 bronchiae sunt pleuriticae, & ipsalmo: quae uero
 uersus austrum, saliores sunt, & calidiores, &
 ad urinandum non idoneae. Sed quamuis non lau-
 dem fluentes uersus austrum aquas, Nilum ta-

ne differant & in bonitatibus, nō est dicere quantum in uersalibus deficit. Terra enim uaporat sic eius in aestate & autumno. Et aer habet permittio nes terre multas quas purgat pluuia. & propter hoc huiusmodi aquae sunt duriores. & ad secedendum infestius. Non bonae quidem sunt renibus, & pulmōni, & arteriae oportet autem unum pluri mum inferre suis, ut earum uincantur malitiae. Dif ferunt autem aquae & penes spiritus. Boreas enim si fluauerit, dulcior quidem erit, & frigidior. si uero auferat, minus quidem dulcis, calida uero magis. Om nino autē quae sunt in ariditatibus aquae nitro flores sunt eis quae sunt in pluuiositatibus. Ipsarū etiam pluuia huiusmodi aquarum melior est tonitruiā q̄ procellarū. Quae enim uero sunt in glacie & in niue dissoluntur, sunt magis quam quando congelantur, ex primuntur ab eis, mala uero est subtilissimum, & sunt dura, & in frigiditate excedentes. Dura autem aqua & frigida, neq; ad digestionem, neq; ad urina tionē est idonea, mala uero est pectori & laterib; & spūsinos suscitāt, & tetanos, & ruptio nes in tho race, & spūsinos sanguineos, & empyemata. & permanet secundum uentrem multo tempore, gur gulationes ibi operas, & si cholericus humor ibi fuerit, corrumpitur simul cum eo. & quando sube xierit uix in uentre adiciendum, nō distribuitur fa cilitate, neq; spūsinos redolcit. Non nutrit aquam, sed solum esse uelliculum cibī, Hippocratici & Chry sippi & Erasistrato uidentur. & propterea neq; uti lem uirtutē putant eam confortare. Est etiam causa quae subeunt melicrati, & oxymeli, & uinū dare in egrotantibus ab aqua. Quae igitur maxima sunt, in terrone dicta sunt. Dicuntur autem & alia signa bonitatis aquae. Quae utique quidem aestate sunt frigi dae, hyeme uero calidae, optime esse uidentur. Quae uero consimiliter habent in caliditate & frigiditate omnibus horis, pessime. Aestate enim in superficie sit caliditas, in hyeme uero in profun dum mergitur. & propterea ut nihil uideatur om nes fontes quoscūq; per profundissima loca fluūt, & quoscūq; per cauicosa, hyeme quidem calidissi mi sunt, aestate autē frigidissimi. Et propter hoc etiam omnes qui sunt in superficie, permittantur simul cum horis, quantum eorum habeat caliditatis uel frigiditatis. Mirabile autem est quoniam in qui

busdam hyeme quidem disparet aqua, aestate autem ab eadem aqua uis contrariū deberet esse. Sed & huiusmodi causa est caliditas, quae simul ducit secum profundas aquarum. & namq; sentiunt calorem, quicūq; enim profundi sunt fontes, & non recipiunt multum ab extrinsecis pluujijs, maxime in hyeme quidem & uehementissimis frigiditatibus paucissimas, aestate autem maximas, quo cir ca & qui in Delo est locus hoc patit propter eandem causam, & pater multi in Pytho. Vna itaque bonarum & malarum aquarum est cognitio, in hyeme quidem est calida, aestate uero frigida. Secunda uero, si pura est & non leuā secundum colorem, neq; malam habet hypostasis. Alia uero, si est leuis & facilis ponderis, quae enim in pondere est leuis, non est permittā terre. Considerare autē oportet & si cito calescit & infrigidatur, melior est enim illa alia, & qualiter ad digestionem habet, & qualiter ad fecesationem. Quae enim cito digeruntur sunt meliores, & quae secedunt secundum uesciam, mala enim est quae per intestina aquarū fecesio. Differunt autem aquae feculidum colorem & regionem, & oportet de his ab hominibus locorū interrogare. Est enim aqua in Leōnis, quā si quis bibit moritur, talis autē alia est in Ereo Arcadiae, quam uocant aquam stygiā, talis etiam alia est in Thracia. Et locus in Sauromatibus, super quem neq; aut uolare potest, & alius secundum Medos, super quē & regio sit nigra, quae appropinquata igni accenditur. & hoc pharma eo autē Medeam corrupisse sibiā Creroniae. Est etiam & circa Susam aqua, quā si quis haberit, amittit dentet. Sybaris uero fluitans utros ingeneratius facit, sic autem qui in Aegypto, depilat capra bibentiam, harum itaq; scire naturam est nos, interrogando ab hominibus illorum locorum. Conueni entes autē ubi est prana aqua, ingentari oportet facere eam potabilem. Optimū igitur est coquere eam in lagenis sigularibus, & infrigidato per noscū, & rursus calefaciendo bibere. Si uero exer citius oportet preparare bonam aquam ex mala fouea, decet fodere ab altis locis ad deorsum, & per has ducere aquas, immittendo ad foueas in quibus sit dulcis terra & pinguis, & exinde lagenam transfusa, semper enim in foueis remanebit aquae malitia.

CL. GALENO ASCRIPTVS LIBER DE VINIS

V INVM aquosum nominat homines id quod assimilatur secundum colorem & consisten tiam aequi, diaphanum enim est & lucidum & purum. & consi stentia subtile apparet, & ubi gra uantur uidebunt nullam fortē fa porem habere, & quando commiscetur est aqua, non tolerat aquae multae mulsionem, unde ab anti quis pauciter uocatum est. Omnino uero in sy plicando hoc uinum non excidit, sed est omnia

riam exolutam habens stypticitatem. uirtute enim simile est aequi, neq; caput debile tangens, neque uentos debiles, neq; caelesticis manifeste. Idone um autem hoc uinum est ad educationem, quae ex pulmone, uirtutem corroborans, & humores humer cians & incidens moderate, hoc autem & febrici tantibus impericulosius datur alijs uinis. etenim multas aquae & uini effugit, multoties autem & capitis dolores sedat propter eos qui sunt in uentre humores. Inuenies enim aliquando & propter aequi potationem dolere quibusdam caput, & ma xime

vine quiddo fuerit prava, ut ipsa corrupta natura
 le robur exoluit ventris. quo debilitato ichorea
 cholericis affluuntur consistere ad spaciositatem
 eius ex omnis, sicut tetanizans, à quorum ma-
 lina & nocivum prædictum unum erigit homi-
 nem, confectum quidem ratione epiraticos, poli-
 modum vero eo quod roboratus venes pelvis in-
 ferens ea quæ præstat. Eis vero qui valde calidi sunt
 complexionibus inquantis vino est potus aquæ.
 Si vero aliquando indignant vino, subtile & mo-
 derate austerum dandum est. in modum autem ad uri-
 rationes aquosa & subtilia vinorum, paucissimam
 rationem præsentia corpori. & sola ab alijs o-
 mnis in homo bibantur, sicut fustianum nomi-
 natum. & quædam corum que in Sabinijs. gene-
 rantur autem & in unaquaque gente talia. In Italia
 quidem imbecille Sabinijsque ad etiam febrens-
 sibus dant. In Asia vero vitæ acrimonia, & tibinum.
 audient autem eorum signa, in unaquaque gente fa-
 cilis inuenies talia unaquod non vix crassissime
 sunt parabilia tibinum, & arisanum, & cum his
 vitæ acrimonia. Dulce vero vinum, neque subtile cer-
 stipudinaliter, neque lucidum inuenies unquam. Ca-
 lesca autem omne vinum dulce. & crassum est con-
 sistentia, quantum autem participat crassitie, non
 non est tardi transitum, unde non solum obliuiscit
 aliquam absinthium particalarum, sed etiam adij-
 ciet oblectationem. Et prospecta nocuum sit hepatis
 patienti, et maxime adhuc quando phlegmose la-
 borat. moderatis vero nocivum operatur
 quando à crassis humoribus obstructi fuerit hoc
 vitæ, vel quiddo propter imbecillitatem patitur,
 sicut in hepaticis passionibus. deinceps vero hep-
 atum habent splem à dulcibus vino non tamen pul-
 mo quando in bronchijs habet crassum humorē.
 Dulce enim vinum in acutis passionibus ad ex-
 pirationem est unde inquantum autem deficiunt à
 atherositate caliditate una dulcisa, in tantum minus
 capitis grauedinem faciunt, & nocivum pau-
 dentur, non autem sunt idoneis cholericis. Mate-
 ria enim sunt omnia una dulcisa itaque cholere, neque
 febrensisbus conspiciunt eo quod sunt crassa, neque
 ad urinas veniunt cito, neque conducunt fecem, neque
 commovent cholericos humores. Solum autem
 inest eis hominis, lenire ventrem, unde & præbi-
 bunt ea. Sititiosa vero sunt iudicanda, quoniam
 excelsantur facilius. Sunt autem & hæc vitæ
 inferioribus vero interitis non nocent, propter
 quod tardant in hypochondrio, quousque digerant
 aut & rennentur facilius. Dulce vero simul & au-
 sterosum unum quod secundum cholericam, ex con-
 sistentia quædam consistit, ipsum excelsantur et
 neque ad retentionem veniens, neque subpedes. sed
 plurimum permixtionem in ventre spiritus eum. Ni-
 gram vero vinum quod absque quod sit dulce, au-
 sterosum est manifeste ad ponticum, repletionale
 est, & tardi transitus, & feculentum vero sit
 multum in hypochondijs morantur, & facilius a-
 cuitur & ad incitum prouocat bilium. Auster-
 rima vero simul & album unum, neque ipsum est

diureticum sed si crassum fuerit, tardat circa hypo-
 chondrium, si vero non fuerit crassum sicut nig-
 rum, non limbitur ad urinas venit. Circum vero
 ro austerum, competit & id illudibus ventris. Duplex
 autem est flavum sicut & nigrum, rapax vero
 ro sicutum tangit, quantum calidus est nigrum.
 Quod vero crassitudine est flavum, calidum
 est, sicut quod deinceps et scribitur etiam. deinde
 ultra et rubrum, deinde dulce album vero minus
 his calefacit albi vero nullum est dulcedem que-
 dam quidem austerum & crassa, quædam autem a-
 quosa & subtilia. Flava vero & carba quædam
 quidem dulcia sunt moderate, sicut hippodamium
 & fustianum, quædam vero non omnino
 dulcia rubra vero crassiora sunt his. Natura au-
 tem ex eis omnibus proportione habet, & pro-
 pterea qui renouationem indigent concedere
 oportet bibere dulcem nisi aliquid vitæ impedi-
 diat, aut renes. Eis vero qui crassum acerrime
 humorem in venis, subtile consistens una sunt
 urina. Frigidus vero in venis acerrimis humoribus,
 que calida & antiqua, vitæ vero est ad en-
 chymum quod odorsicium, nisi percutat caput.
 Austeris autem vitis gratia roborandi homo chi-
 umitur. Cholericis ignem corporibus neque falere
 num, neque molestant, neque vitæ, neque huius-
 um est idoneum, & calidiora enim sunt omnia ta-
 lia, & parant sunt qui bibunt dolere caput, & fe-
 brile, & in rebus potu quiddam vitæ, neque cho-
 lericis danda sunt, neque eis qui à solis vitæ aut via,
 sed phlegmaticis & frigidis complexionibus frigidum
 acerrimis humorum, vel ociose vitæ
 vitæ, vel existens in hyme, vel consistens
 ne frigidis & humidis. Omnis vero vitæ
 commune est que non tale crassa sunt & vitæ
 dulcia, ut therrum & feybelum, in quando
 in tempus exordia fuerint, ita sunt, & quod splem
 deus habet, & album, & quale bithyium est. A-
 mimum quod antiquum nominant Romani, ce-
 cubum, in quando est tale, amimum est, & pro-
 pterea inuicem ad potationem. Album vero & au-
 sterosum & vitæ, infirmitas lenibiliter. Glucosum
 autem, id est multum aliquid est vitæ &
 indigestibile & crassa humoribus subducitur uen-
 trem. Crassissime autem omnium vinorum et aqua
 fa inuicem sunt, id est prompte ad antiquorum
 qualitatem permixtatur. Hæc autem in tribus an-
 nis acceum. In pluribus vero amimum est. Con-
 tingit autem & quædam antiquari tempore mul-
 to, talia autem in Italia sunt tyrranum, amimum,
 & fuscinum, quod ferocis amimum dig-
 gestum est, pluribus vero durat non amarum esse,
 secundum hominem vero ad hoc falere, con-
 trarium vero his una aqua præbet, ut Sabi-
 num, & Albanum, & Garrianum, & Arrianum,
 & Titarænum, & quæcumque talia facient e-
 nim permixtatur ad contrarias qualitates, scilicet
 ad acidum ad amarum. In principio quiddam
 dan. in quo permixtatur ad amarum. Hæc autem
 oportet accere in principio quiddam in frigida loco

posita vero in calido, quoniam tepiditas accescere facit ea facilius. Si vero in frigido loco iaceant, permanent annis duobus; exinde vero calefieri indigent. Vas vero in quo unum est, si dis-cooperitū relinquntur, facilius accescit: si vero esi-

stente etiam vase pleno accescit, oportet obstruere cū pice vel gypso. Vina vero sunt circa tria spod nos in Asia, conolinum, lebanum, & gloriosissimū ab antiquis arimium in Chio proveniens quo ar-mine usuntur antiquiores ad antidota.

Sequitur hoc loco debere addiderit librum qui inter antiquas translationes de praesagiana inscripta est Georgio Vallae Placentino interpretatus: sed cum parum bene libri De constitutione medica artis postquam esse animadvertimus, omissum eum fecimus, satius visum est hoc tantum inserto ad illa properare.

CL. GALENO ASCRIPſTVM PRAESAGIVM EXPERIENTIA CONFIRMATVM.

Georgio Vallae Placentino interpretate.

VICIVQVE praescribere libuerit moris non diem modo, sed etiam horā, considerare expedit quo penissimū tempore languens ab accessione vehementer affligatur, num inter accedendum cum impense obtingat, & astu conflagret, aliq. ex permiserit insensas, pulsusq. sit exiguus, & segniter formatū coeperit, somnolentusq. fuerit, vel id genus aliud subierit detrimentū, id omne tempus suspensum habere oportet: vel si etiam iam mediocriter habuerit. At circa vigorem si gygroyum detectum, aut ce dentem, aut moxentem species, febris ut magnitudinem minime toleret, plurimumq. exaltat, autem, et se senectū volutante, & capite dolentem, & corde sue cumbentem, aut tali aliquo affectu vexatum, suspensum id tempus tibi esse maxime oportet, si etiam accessionis principio ac vigore insurgant, pulsusq. obsecuros & debiles efficiat, aliq. id genus, id tempus expedit suspicere: neq. cum delinendum quicquid, neq. dies moris profectū. Nam secūda die si coningat, & quarta accessionem vehementiorem esse prima, tertius et quartus et sextus die moris indicant. Quot de causis succeduntur febres? Quandoq. aut ob additionem idoneae materiae, aut ob motū, aut ob restrictionem, aut putredinem, aut ob accessum caloris extranei. Ac ob additionem quidem, ut cum temperamento nasci cōstitit, adiectum fuerit piper, alium, alium, & similia horū enim quasi taxū cordi fuerit inuicta & insita, succendit caliditatem, febrisq. inflammabit. Ob motum autē dupliciter. Nam si aut ab animo, aut a corpore sit factus. Ab animo quidem, ut cupiditate, & cura. A corpore autē, ut in labore inmensato. Ob adstrictionem, cum ob glutinositate, aut ob quampiam crassitudinem exacerant obstruuntq. fuerint in certis corporis membris, aut ex eis vasa vasa, et in profunditate diffusionis febris fuerit inestā. Verum ob putredinem, ut cum subsēda & redanda materia putredine introrsus, cordiq. fuerit obiecta, ac febrem succendit. Ob accessum autē ca-

loris alterius, velut cum in solis ardore caput exarsuerit, praecipue tunicularis pituita per artenas cordi fuerit obiecta, febrisq. succenderit.

Signa febris futurae.

Imminens febris nūcūta est hians, horroz, obicitio, nauera, somnolentia, tussicula subaspera, extrinsecorum membrorum in frigiditate: atq. haec quidem extrinsecus praesagia. A pullibus autem, ex paucitate, & inaequalitate deprehenditur etiā quod desideratur, a immissione quidem, cum impendit correptis, frigeoq. cum aliquanta inarqualitate atq. exagitatae in ascensu fieri sunt improbi, aucta didactione ad praesentem usq. vigorem, sed calore intento, primum magnitudo augetur, deinde celeritas assumitur. Nam cum satis succē si febris conflagrari, iam ingentes simulq. celeritas efficit pulsus, iam autem impensitas, etiam celeritas. Quo nempe pacto ante febris hiatus progignatur, hiant ante febrez aegri ob concussione, & vim ipsos intendente. Nam quemadmodum ex alienis ad ignis violentiā potius vapor antollitur multus de seruit in ipsis aqua ita etiā ex eis quo introitus in corpore sunt vapor exhalans intendit conuincitq. corporis musculos, solent namq. neq. ut tepiditate desiderata, ita fuerit obicitio. At quo nunc donum pacto capitis dolores febrisq. tibus incitantur, nempe cum vena plena & fistibus intumens, interfecta fuerint, in caput dolores aductum, ut ac teare interiorum statum qui immulsi disperiū sunt.

De significatione sudorum.

Febrem vero sudoribus distolunt iri cognoscitas ex eo, quod languor leuissimus maxime, ut est qui causis nominatur. Helioch nō is demū est morbus, qui cum impensius moueri oporteat, rigor efficiat: & penitus de viente astrictus sit uti na ue, proxima subeunte crisi, rigore et expectandū. Sin amhorū fuerit astrictio, nec ullus praesio est vomitus, aut sanguinis eruptio, sudor multus consequatur necesse est: praeterit enim cum languentes praeciderint, accessione incrementum capientes, ut ex de casu magis incalorē, nonnullaq. corpora sit calida evaporatio, qualis antea nō fuerit in dudum memoratis. Pulvis ingentes, & subleues, & celeres, in diuisioneq. potius propertes, ac velut undosiq. arteriae tunica atra humi-

daq̄ apparet. Totius uero corporis extrema su-
perficies perperisitat ac remouet̄. & quandoq̄
ad horas rufefcit atq̄ hæc in critica accessione ad-
ueniunt præcunte concossione. & critica die bo-
na existente, si subitum ac resoluendum sudorum
fuerint indicia. Non diutum quin calore esse ex-
pediat mediocriter sudoris solubilem. & per uni-
uersum corpus sibi cõstare. exanimat̄q̄ uixta pro-
portionẽ atq̄ habitiorẽ alicuioremp̄ reddere ho-
minem. At frigidi sudores cõ acuta febris erupen-
tes, mortem subesse minitant. at cum ardore, mo-
ri longitudinem coarguit. Si ñ sudoribus febrici-
tantibus fuerit initium, homi & tertiani, & quin-
tani, & septimani, & nonani, & undecimani, &
quartadecimani, & uigefimiseptimani, & trigeli-
mitaetiani. hi namq̄ sudores morbos indicat, qui
autẽ ita non sunt. hõrẽ significare, & longitudi-
nem morbi, et subuersiõẽ. Ac ubi est corporis sit-
dor, ubi quoq̄ dicitõ subesse morbũ. & ubi est cor-
poris frigus, aut calor, ubi dẽ est quoq̄ morbus. &
ubi in toto corpore mutatio, fuerit refrigeratõ
corpus, aut rursus incaluerit, aut color ex alio ali-
o emerferit, morbi longitudo non pronõciat. Sud-
or ex somno factus, cura morifera causam, cor-
pus significat cibum affumpisse plurimũ. Quod
si cibi p̄tiam causa nõ fuerit, significat egere eu-
cauione febricitantiũ corpora. Sed ad aduertan-
te febrĩ, nec deficiente febrĩ, malum, longum nãq̄
morbum, & humiditatis significat copiam.

De sanguinis detractione ex uena.

In omni die et noctis hora, urgente necessitate,
sanguinem detrahito aduertendo tamen in febrĩ
cõtibus uigorem cessantem ac accessionis. In alijs
autem, siue ex oppiudine, siue ex alia ratione
citra febrim, ubi sanguinis detractione ex uena opus
sit, doloris aut inflammationis cõsiderato magni-
tudinem, qua enim hora mitigatum dolorem in-
spexerit, sanguinem de uena mitra. et nulla ur-
gente quominus fiat, statim fuerit matutino tem-
pore de uena sanguinem detrahete. nec statim cõ
ex somno experrectus, sed postea quã ad horã per-
uenierit, ac prius ablucere aliquos præstibent. &
alios prius obambulare, in quo autem præoccu-
para custodiẽ causã sanguinem de uena detrahe-
re permittitur, etiam post aliqua confucta. exceri-
ta sanguis è uena detrahendus. Ceterum languo-
ris magnitudo, & uirũ robur, atq̄ firmitudo, pri-
mæ sunt sanguinis è uena detractionis considera-
tiones. Promide perspicendam cuiusmodi ea sit
naturalis hominis complexio, ac atras habẽtibus
uenas & mediocriter tenues, neq̄ albis, neq̄ car-
ne molliculis ad euacuandum minus parcendam
est. At contra parcendam, quando sanguinis pa-
rum habent, carnẽq̄ dilabilem. hac de causa neq̄
pauis sanguinẽ ex uena detrahexit ad quartidẽ
comum usq̄ cratis annũ. At in maximis inflamma-
tionibus uel diutissimq̄ doloribus nullũ noui ma-
ius adiuuentũ quã ad deficiẽtem usq̄ animam
euacuare. Aduertenda sane est diligenter quã
si pulsus eleuatio ab eo qui ipsum attineat sustulit

te adhuc sanguine, quemadmodum in alijs unde
sanguis detrahatur liquidũ agere expediat, nequid
modo lateat deficiente anima quod ad interitum
aduertat. Quod si tempus fuerit uerum, locussq̄
natura temperatus, & p̄tinentia concernat, de-
trahito sanguinem, & impetibus ubi pericula in-
sident aut pulmonis, aut angina, aut lateris, aut
cuiuscumq̄ alterius acuti ac uehementis morbi de-
trahendum est diuini est sanguis pulsus usq̄ explo-
rato, omne namq̄ percussam membrum aduerter-
tion non annorum modo numero, sed etiam corpõ-
ris habitudine formidanda uero frigidis tempo-
ribus largo euacuatio, ob consequentem refriger-
tationem. Neutiquam periculis potest singulari
hominum delinenda euacuacionis mensura. Per
spexi namq̄ in nonnullis nec plus q̄ sufficeret san-
guinis libras sex ablatas esse, & consilium exten-
dam febrim, neq̄ ullam confectam fuisse uirã
exinanitionem. Quibusdam uero libram dimidiã
citra lesionem, quibus siquis duas modo exha-
uisset, impensissime offecisset. Vidimus unã qua-
que aliquando auferri, & minus, ac p̄fuisse.
Reuultionis gratia qui in rectum languinem fec-
cat uenas, consilium perspicuum inspexerit uirã
tatem, si quisquam annulari digiti uenam fecerit,
nonnulli modum inter medium & annularem di-
gitum uenã, sinentes sanguinem effluere quo ad
spante cessauerit, licent uinari, ut in ancone ue-
nam secando interiorem, satis commode nãq̄ le-
ui p̄dell male habenti sanguinis detractione ex ma-
ni sinistra atq̄ adeo profecto in pleuritis in re-
ctum languentis ex uena sanguinis detractione uti-
litate frequenter demonstrat evidentiõimam.
At ex opposita manu, aut prorsus obsecram, aut
expectabilem. Ingentibus oculorum doloribus, sic
cuius siue humeralis appellata uena, aut quæ ab
ea desians in ancone secta, perspicuam consilium
asserendo utilitatem. In latere autẽ languente, aut
pulmone, aut sepo transuerso, aut liene, aut iero-
re, ac uentre paraxille ad anconem distractionem
peruenientem diductam secare quidem expediat.
præcipue ad cõsicionem quæ per fracturã quã in-
sident humerali uena, differat p̄nter uultũ. Tria
nimirum hi modi sunt ad anconem sanguinis de-
tractionis, quæ extra, & intra, & quæ mediã, quæ
ignit̄ intus, infra collum languentibus uelis, quæ
extra, in facie, aut in capite. At medius locus quã-
doq̄ quidem ambas habet diductas uenas ad par-
tes anteriores manus protensas, deinde hic copu-
latus quandoq̄ sitam in sensuicem exsistentes ad
inflexionem distractionis. Incerta igitur existiẽ-
te sua languentis membri uena, ad mediam aliquã
eundem, diductioq̄ potius quã in sua sectio ha-
cienda est. Est etiam cum distractione infra anconẽ
quæ in brachio diducenda nihil prohibet non op-
parcibus in ancone, ut autem dicta omnia mem-
bra in ancone sanguinis detractionis aduerti-
tur, ita inferioribus his est, ut in poplitis & ta-
lis. Sunt autem distionum quæ ad coxendicem, &
uelicam, & uulnam renibus alterantes, ideo in

intra in ancone

ancone quandoq; sanguinis detractionibus obtulerant, cum recens fuerit inflammatio, & sanguinis vis multa. In affectio sit quam proprie phrenim appellamus, poplitei scire oportet, & in talis uena. Vt in uulsiu inflammatione, secturum in cruribus uenarum ad iumen, nō parum leuatur. Minuere euacuationibus ab anconibus siquid sit infensum & obseruandum frigus, expeditur almentum exhibere medicore ad tris aut quatuor modo diebus. Cum olim pessilentia ingens Africam occupasset, qua cadebant innumeri, tum ego secundo die, nulla facta remissione, cras scalpendo, ad binas libras sanguinis euacuationem fieri permisi. & perinde deuitant periculis, multi quoq; aliq; eo uisidimento cōferati sunt, precipue qui large sanguinem euacuati. At etiam modiciores capitis autem dolores, facitūq; inflammationes. At uetustiores tales casus scarificationum sectionibus dissoluimus. Oportet itaq; ex atrocibus morbis ad naturalem habitum perducere, neq; quicquam tam ad concinnā conuersionem agit, quā ex scarificatione sanguinis euacuatio. Inter indicē uero & posticā secta uena & thors sanguis, quo ad sponte consistit, uerulium dolorem, perferat si ei membro infeserit, curat. Purgatorum autem, & plus mediocritate euacuatorum, & refrigeratorum, & resolutorum, & conuulsorū, cessare purgationem expedit, aquāq; tepidam exhibendo uenere hortabimur. At prestabit illinire calido oleo manus & pedes. Sicut nihilominus somnum & laetacum. Ceterū non satis purgatis balnea congruentiora sunt. nam noctu purgant. hos minus pascere conuenit. At tūto purgatis, oua, & alicam, & sorbitiones, & uinū dulce exhibere expedit, quo inethalam purgatione moueatur per xystum. euenit etiam per posteriora lac inmittere cum hircino adipe, dulcisci uino. atq; ita fluentia componere chystribus ad mouendo constantiam purgationem.

De adhibenda cauatione in sanguinis detractione.

DE VRINAE SIGNIFICATIONE EX HIPPO

Georgio Valla Placentino interprete.

P R I M A urina est cum eius alba facit hypostasis, quam subtilitatem dicere possumus, & leuis, & aequalis perpetuo donec iudicatus fuerit morbus. Significat namq; securitatem nec diuarnam fore aegritudinē. Si uero intermitat, & pora quandoque mingat, quandoq; subsidet album quoddā & leue: tum diuarnior efficit morbus, & minus tutus. Si fuerit urina subnubra, & hypostasis subnubra & leuis, diuarnior haec est prima, uerū multo salubrior. Crasioris autē farinae specie in urinis hypostases, male, quibus adhuc peiores sunt etiam foliose, at te-

mae & albę, admodum male, quibus improbare sursum coe. Nebulae suspensae & mobiles in urinis, albę quidem bonę, nigre uero male. Si erit enuis & rutila urina, aegritudinē significat crudā, at diuarnā: & sine periculo esse nō potest. Letalis autem male olens, & aquosa, & atra, & crassa. Vrius autē siue melibrosus atra urina, pessima. In infantibus autem, aquosa. Quibus urinae tenues & citidie minguntur diuarnae, si alia signa, tanquam euasuris ad fuerint, hos abcessum ad sepe trahere si regiones infernas expectare oportet. Pinguedines quoque superne immantantes araneosae licet improbare, coagulationis enim signū est. Considerandae porro urinae in quibus sunt nebulae, fusumue

farum ūe an deorsum meent, quosq; colores habeant: deorsum enim labentes cum colorib. iam memoratis, mala esse debet arguere. Nec te salutaris vesica ipsa egra quæ huiusmodi aliquid reddat urina: nec enim rocius est corporis signū, sed ipsius per sese. Quib. urinae crassa tenuisq; pauca non febricitandis, copia ex his tenuis adueniens prodest: præcipue tales adueniūt quibus à principio, uel è uesiglo stabilitur hypostasias. Quib. urinae perturbatae uelut iam dicitur, si cephalalgiae aut adfuerit, aut aderunt. Quibus urinae perspicuae albae sunt, improbae, præcipue in phreniticis apparentes. Quibus hypochondria sublata, mumentia, alium dolore accedente, si alui humectantur, nihil aliud erumpant uel urinae proueniat copia: hæc sanè in febribus. Quibus sanguis uel pus mingitur, renium, uel uesicæ exacerationis est argumentum. Quibus in urina crassa existente minime carunculae tanquam pili pariter adueniunt, si à renibus excernunt. Quibus in urina crassa existente surfuracea eminguntur, eorum uesica scabiefeit. Quibus sponte sanguis mingentibus exit, eis à renibus significatur uenulae fractura. Quibus in urinis arenosa subest materia, si uesica calculescit. Si nocte mingitur multum, exiguum excrementum significatur. Quibus biliose hypostasias, sive me tenuitates, celerem agnitudinem significatur. Quibus in urinis insident bullae, ex renibus significatur agnitudinē, eamq; longam fore. Quibus febrim uetrigina à principio sunt, & pulsus capitis, & urina tenuis, eis expectanda est ad crises febris acumine augeri: nec mirabor cum caput circumferri uidebitur, si in amentiam decidierit. Quibus pinguis hypostasias, & accumulata, si renium urina, & acuta significantur. Quibus ex renibus laborantibus prædicta signa sint, laboresq; circa musculos spinales extierint, si in locis sint exterioribus, abscessus quæ Græci apostemata uocant, foris expecta fuerint: si in locis interioribus fuerint dolores, abscessus in interioribus fore expectatio. Si sanguinem meiat & gnum, stranguriaq; affligatur, dolorq; ad perineum ac epizostrium ineidat, significat circa uesicam, esse agnitudinē. Quibus à principio urinae sunt nebulosae, uel etiam crassæ, purgandi sunt, si cætera cõferre uidebitur. Quibus à principio urinae sunt tenues, si medicamentum exhibeas. At si uidebitur, chystribus utere: ita namque si curritur profuerit. Quod futurū quoque est, ex urinis licebit conicere: nam si densior, uel pallidior, melior erit urina: si tenuior & nigrior, erit deterior: saltem namque pronuntiat. Hanc Hippocrates locum Galenus hoc modo interpretatur. Manifesto nunc crassiores renibus comparans dixit: non naturalibus autem tenues & nigras, pessimas ad solas tenues effectas, minime concoctas significatis agnitudinem, integre namque tenuis aquosa est, & perinde etiã alba. Quod si mutationes habeat, tempus significat: & necesse morbum conuerti ad inequalitatem in dete-

riorem & meliorem. Ex febribus, inquit porrò Hippocrates præcipue morbis urinarum significatio colligitur utilissima: sed quoniam omne cõtra naturam ab eo quod est naturale inuenitur, à natura libus sumamus principium. Urina igitur in sanitate & habitu bono constituta hominibus, optima est quæ sub rutila aut sub flava, crassiuscine mediocri, quæq; colorem non mutat, cumq; densitas fuerit, leuem & albam & æqualem perpetuo feruat hypostasiam iuxta bibentis rationem. In sanis naturalis urina colore albior sit quàm uiri fore necesse est, maior omq; habeat hypostasiam. At in sanis crassa est hypostasias, propter puerorum uocacitatem, inordinatumq; & interpellatum motum. Leuè inquit Galenus hypostasiam uocat Hippocrates contumacem & indiuulsum significat uel lenitate uel liquidè opponitur aspero, æqualem uero, ut in totum semper similem mingat: nam que manet concocta, neq; deinde incocta, non uti que hypostasiam uel profusionem totam habeat in æqualem. Si queramus igitur in naturali urina colorem, uel profusionis constitutionem, & quæ à profusione inferuntur, ut ne ualam sub nebula suspensam, et in fundo hypostasiam, non dubitamus ad hæc conuersa urina incoctionem indicet in uentis esse. Optima quidem, inquit Hippocrates, urina est in ægotantibus, quæ tenuissima sanorum urinae, subuidis uel subflava, & albam, & leuem & æqualem habens hypostasiam. At deterior, eleuationem habens albam & leuem & æqualem. Est porrò hæc incoctior quæ nebulam habet, quæq; est subrenubulata in qua enim flatus est in profundo crassus & incoctus, si exiguus quidem sit, extruda reliquam materiam ut ad fundū uasa deferatur. ipsam quæ displicendo dirimendo; iuniri non permittit. Quod si reciderit in coctus in fundo flatus, attollit ad profusionis mediam hypostasiam, facitq; eam sublimitatem appellatam. Quod si flatus impendio plus fuerit incoctus ad extremum profusionis agit hypostasiam, quæ nebula nominatur, aut subnebula. Quanto igitur potuerit flatus distribuere, nec sustollere hypostasiam, tanto incoctiorem esse urinam arbitrator. Quod si neq; hypostasiam, neq; sublationem, neq; subnebulam, neq; nebulam urina habuerit, sciendum est morbum facientes humores naturam concoxisse. Quod si quandoque quidem habet hypostasiam, uel sublationem, uel subnebulam, uel nebulam, quandoque autem non, pugnam naturam offendit cum ægitudine. In puera namq; tertiana & quotidiana nebula solum, uel sublato, sæpenumero ad morbi solutionē sufficit. Quandoque uero bene coloratam duntaxat esse urinam. Plerumq; etiam color albus eius quod intus apparet illarum in profusione, saluti ignarus, quod hypostasiam unlem que non sit esse opinentur. Uenit siquidem ut crudus humor & albus cum urina excretus subsidat, præbetq; uidentem unlem hypostasiam: quandoque etiam tectore aut renibus languibus pus cum urina ex-

cernitur, & sublidendo fallit etiam minus acutum
 arri. Et sed prius definiendū ex cōtōdumq; est li-
 quere hominem aut ex renibus, aut ex iecinore,
 aliove mēbro, unde per urinā purgari cōsuevit:
 deinde etiā grauior olens puris, parriceps inueni-
 tur. At crudus humor per uelut hypostasis distin-
 gatur ab inæquālibus substantiis eius quod sublidet:
 neq; enim id sibi continū manet, sed in minutas
 partes dissecitur tanquā arenulās: neq; omnino
 leue est sicut uera est hypostasis. Subinde utillum
 utrinarum primū quidem apparet nebula, deinde
 succedēs substantiā facit: postremo residua in fun-
 do uasis hypostatis facit cum perfecte id conco-
 ctum fuerit. Verum in crudis humoribus statim
 ab initio in uasis fundo sublidetur uis multa,

A quod non sit utilis, sed mala tota profuso: deinde
 pedetentim concocta & attenuata ad medium sa-
 bollitur profusions, facitq; substantiā. Cum uero
 attenuatur ac concoctior euasit, sublidet
 & nebula facit: planeq; ignarus fallit,
 ut existimēt in deterius lapam esse ualeudimē. Si
 fuerit unna magis billosa, inquit Agellus Hippo-
 cratis interpret, & hypostasis simula, debet euacua-
 re, siue per urinas, siue purgamine: si billosa
 fuerit color, hypostasis autem alba, erit bilis cum
 pinuta: utrumq; euacuato, si color albecans, & hy-
 postasis rufa, seu manifestio, seu obscurare, uel plus
 fuerit, si potentia ualida firmareq; sint uires, uisite
 sanguinem ex uena: si inbecillitas sit, medicamen
 adhibe, aut ei rei accommodatum exhibe cabū.

CL. GALENO ATTRIBVTVS LIBER

DE SIMPLICIBVS MEDICAMINIBVS
 ad Paternianum.

P R A E F A T I O

V H I M I N I propofuissimē cha-
 rissime Paterniane omnia Si-
 mignata tam metallicā q̄ ara-
 matica, & omnem herbanonē
 describere, optimū duxi, quā
 studiosissimū & peritissimū
 esse te probauit: itaq; accipe, tibi

C exemplum uoluntatis & ingenij officio. Igitur fra-
 ter sollicitè exquire tota tua peritia hanc scripturam
 autem calaminiareis prospexi. Et ne quis
 dum aut herbulam, aut aliquā aliam speciē, huc
 aromaticā, siue metallicā requirit, diutius errat
 & totū uolumen euolueret, ordine primarum
 literarum A, B, C, D. & c. agā omnia simignata no-
 minare: quae in simpulario tractantur & in usum
 medicinae cadunt: incipiuntur igitur ab A, & sic
 deinceps ad extremam literam persistentemus.

De are uulgo.

Aer usum sit maxime de clauis cupreis utra-
 stis, qui in olla fictili cruda misa, in furno incen-
 duntur, aspersi sulphure aut sale, uel utroque, uel
 abamine, & coquantur. Bonum autem aer, quod
 est optime uisum, a sapore rubrice colorē faciet ad
 ipsa capitala in se quod enim est frigidus, est com-
 bulbosum. Est ergo uirtus & efficacia aeris uisū simi-
 lis squamae, sed tamen fortior est.

De acacia.

Acacia fructus est arboris spinosae, quae maxi-
 me in Aegypto nascitur: hic igitur fructus uelut oli-
 ua exprimitur: & succus illius in sole siccatur, &
 in glebā redigitur: erit ergo optima acacia quae est
 penitus leuis, leuiter subleuis, suauitate odoris
 sui subacides tēant, & gustu ualde hypico. Haec
 enim maxime de immaturo fructu premitur: inā
 nigra de maturo fructu premitur. Omnis autem
 acacia uisū fridē si tingere possit.

De serigine uel utrocōlo.

Aerugo circa aliqua metallā in quibusdā pel-
 ligis lenē & ueluti subliditū manere perhibetur.

Verum & tonicitur hac ratione: granula interio-
 ra uisū, quae quasi sunt, quaeq; graece triptata die-
 mus, ualde subliduntur in uasē aperio: & aspersi
 guntur mīua & acetō: deinde superponitur lamina
 p̄ta & lata: & iterum operitur eisdem triptatis
 similiter aspersis: & lamina alia superponitur, &
 hoc uisū sit quādiu uas capiat: deinde oppo-
 situr diligenter, ne aliquod habeat spiramentum:
 & sic die septimo aperitur. & proliat lamina, &
 rugo quam traxerint leuiter abraditur, & rursus
 inquantur. Et hoc fit usq; quo tōte consumantur.
 Alij super acetum acerrimū has ipsas laminas
 suspendant, & diebus decem relinquant: deinde
 perferunt, & aruginem quantam inueniunt abra-
 dunt. Alij massulas aeris ligant: & eis quasi seobis
 ligamēta decidit, in acetō mittunt: & quōdie
 his aut ter cōmouent, usq; quo arugo euadat. Est
 ergo optima arugo quae est leuis: & tactu nullam
 asperitadinem habet quasi aeris uisū, uel lepidis,
 & maxime acutiores.

De ammoniacō.

Ammoniacum est quasi lachryma herbae quae
 graece narthex, id est ferula appellat, similis alui,
 id est aligēd uisū color, & solus pinguibus, quae
 contra est glutinosa quasi glutem. Nascitur au-
 tem in terris Ammonis quondam regis in uulua
 Cyrene. Colligitur autem ammoniacum sic, ma-
 ximis aestibus huius herbae radix & thyrus in-
 ciditur, & sic lachryma fundit: & postea in ter-
 ra colligitur: unde & sordem capit. Verū est opti-
 mum ammoniacū quod est mundissimū, & recen-
 tissimū, & colore candidū, & quasi pingue ut
 thus. Et si frangatur, ipsūm & splendidum appar-
 ret, odore sublimē calidior: potest igitur efficax
 cetera remouere & relaxare.

De aloē.

Aloe succus est herbae quae est similia scyllis, ca-
 lida radice incisa huc ipse promana succus, & col-
 ligitur, uel tota herba contusa premis & siccatur.

A hui

Aliqueni dicunt de petris cum collectam in lu-
da, & Asia, aut in India. Verum optimam nati-
camus quæ est fragilis gleba munda, pinguis, splen-
dida, subrufa, et dum alter facile ex humiditate odo-
re, subnitescit, et gutta amarissima. Effectum autem
duplicem habet. Si enim bibatur & deglutatur, ven-
treum soluit, & purgat maxime dicitur, & cholera, &
phlegma deducit. cum maxime datum deat. si
stomachicis & hepaticis magna adiutorium est.
Alij post eamam lina vel trine grana sicut cicu-
ris magnitudine deorant, quoniam corpus pro-
curat, & eficas non corrumpit, & si sitis fuerit, ex-
tinguitur quando fructus cum succo casualium, &
feceris ad cicuris magnitudinem. Alij miscent co-
loeynibidos interiore & scamoniâ, et dant ad ty-
pos, vel ad varias infirmitates. Si vero corpus
extrinsecus illinatur, efficaciter stringit.

De amylo.

Amylam omnibus noui est. est enim quasi me-
dulla frumenti, quod insunditur in sporellam, &
est pessura colatus. cuius est optimi quidem, re-
centissimi & candidum & leue & sine ullo acro-
re vel hostio aliquo aut iniquo odore. Potest
autem leniter stringere. propter quod colligitur ad
lachrymam facientibus miscetur. & ad profusum
uretris prodesse comprobatur.

De alumine.

Alumen dicitur rotundum, & scissum, & liqui-
dum. Inuenitur autem omne alumine in insula que
Melos dicitur. sed & in Aegypto, & in Macedo-
nia, & pluribus locis. Verum est optimum scissum
alumen, quod graece schiston dicitur, quia illius
rotundi veluti has est. Hoc igitur simile est albis
capillis uentis, & quodammodo carminatis. Liqui-
dum dicitur quod est leue, perfucidum, et aliquid in
fummo in modum floris quasi licta habet. quod
ipsum probamus siccum ad dulciores. Sincerum
autem si in, non inficitur ab illo. Rotundum eo quod
est subalbidum, & aliquo pallore veluti pinguiora
tom, fragile, mundum, & colorem mutat a perso
sacco quem dicitur, potest autem omne alumen
ut hinc inter stringere.

De auripigmento & pilosito.

Auripigmentum, quod aliqui arsenicum dicunt,
naturale est. Intrinsecum colorem habet aurum,
quod comminatum in laminas tenues comminu-
tas funditur, quod in modum auri resurgit. Inue-
nitur in montibus Afix, & Armenis, Pontice, &
Cappadocis. Verum est quod de Amisia & Dido
affertur. hoc enim laminas habet lauiore, & op-
timum est, & sincerissimum. Auripigmentum colorem
laspidisimum. Vires quoque habet sicut ignis, q-
uere potant, & alienationes costumere. si cum cal-
ceusis miscul fuerit & corpori illinatur, pelos tolle-
bit. Unde graecè hæc ipsa miltaria pilosorum dicitur.
Janne acies nuncupatur.

De aphronimo.

Aphronitum optimi est quod est leuissimum
candidissimum laui & fragile potest enim & ca-
lescere, & cum aliqua mordacitate relaxare, &

omnes fordes de corpore abhergere.

De alofardio.

Alofardium est veluti pinguiamen quod aquis sus-
pernatat, flantibus prout flant alia, colore crocea
tortuosa optimi est quod nullo fallamine colligitur;
hoc enim coloratissimum est, & cum aliqua pingue-
dine, aquosum, & bene purissimum. Potest igitur ac-
ter & incidere, & calcescere, & quasi sal alienu co-
fumeo item colligitur & malagmata colorare.

De alcinomio.

Alcinomium species habet duas, videtur autem
siccum & liquidum. aliqui autem utrumque lactary-
mam esse arboris que in ludia & in alijs locis na-
scitur. Alij quidem certius veluti pinguiamen fla-
gnum esse dicunt, aut de glutinosum & in se co-
hærens. Et aquis palustribus supernatat. hoc igitur
in scaphis pallis atrahi, & imponi, & impletis
scaphis non alter praecidi, & sic in terra expositis
siccat. Et hoc ipsum maxime in ludia & alijs lo-
cis fieri. Liquidum autem quod in Babylone & tracym-
tho colligitur circa quosdam lacus. est igitur siccum
asphaltum, quod est optimum, frigidissimum, & co-
lore nullo veluti purpura splendens. quod autem
nigrescit, peccatiditatem liquida. deinde quod est
locidum & glutinosum, utrimque odore grauissimo.
Vires autem habet miscidas, & efficaciter relaxat.

De aphroscino.

Aphroscinum in Aegypto tantummodo inue-
nitur, quod ita creatur, ros celestis postius ad lu-
nar claritatem in specie lapidis quem specularum
uocamus coagulatus stringitur, unde & nomen
sumpsisse videtur. Casus eligimus quod est colo-
re caruleo & lucido, potest autem omnia uitia ca-
pitis potant emendare, & cephalalgia, & epi-
leptica utiliter prodesse.

De argemone & eupatorio.

Argemone herba est pluribus nota, cuius vires
faciunt cetera uenena ad diuersas dispositiones hu-
ius igitur radicem Graeci eupatorium dicunt, &
est diuretica utilis.

De apio.

Apium herba est que in hortis nascitur, omni-
bus nota, & cuius semen facile nouerunt magis
tamen ad medicinam apium est. inuenitur autem
in purgatorijs, & in antidotis. Est autem uirtus
acrius, & excausteriorum, & diureticum certum.

De aniso.

Anisum optimum est creticum, deinde aegypti-
um, gallicum inercissimum, uentantem habet vires
relaxantes, & excaustorias, & diureticas, & ad
usum idoneas. Est et semen eius simile cicuta, de
nutrientibus, si bibatur lac prouocat, & auget o-
dore eius suauit.

De agarico.

Agaricum ab arboribus excreta prout tibe-
ra uel boletis, & est fructu leue, & quasi uannum est
pallidum ualde, & aspectu subrobrum, penitus subal-
bidum, non dissimile surfari; Gustu inuito uidentur
dulce, sed ex lento euadit amarissimum. Quod au-
tem est optimum, in ponto maxime inuenitur.

quod autem in alijs locis nascitur, multum est in-
pitius. Vires autem habet acriter relaxantes, & uen-
renolis moribus & postibus resiliens. sic de uen-
rem purgat aliquatenus, & cholera & phlegma
deponit. Ideo nec diarrhoeam, nec uomitum facit.

De ablinthio.

Ablinthium omnibus notum est. & Santoni-
cum, tam gallicum & asiaticum & ponticum, quod
ipsum ex omnibus notum est. hoc enim & in luc-
cum rediguntur comula uera herba. & succus eius
expressus sicatur. uel in aqua usq; ad tertias deco-
quitur, & sic ipsa aqua resocla in mellis rediguntur
spissitudinem. Vfus quoque & uires ablinthij, &
quod lumbicos expellit, nemo ignorat.

De amara, uel fauce olei.

Amara faex est olei quado premitur, nigra &
aquea. que conij solet in mellis spissitudinem.
cuius est optima. que de cocco coquitur, & sic uen-
renalis accipit. Vires habet hypicis, ualde pro-
pinqus ei quod in emplastris inuenit, & in alijs
mulis compositionibus.

De arithelchia.

Arithelchia est rosida. & hoc ipsam quod nō
est uentibus & graue. sicca, & quodammodo spis-
sum, & quasi amara in emplastris inuenitur, & ca-
ta uulnere comprehendit & replet. ad uiperarū
mosas, & ad alia uenena intrinsecus facit.

De aconito.

Aconiti herba est quae folia habet in suta radi-
ce duae uel tria similia cucumeri. et thyrifilum non
aliū radicem oblongam. & ad unū magis tenuia-
rem & minorem speciem. & colores ad similitu-
dinem scorpionis pallidi sine pedibus. Vires autē
habet quasi thapsi. & ualde uenensia esse dicit.

De artemisia.

Artemisia herba est subtilis ablinthio. sed
per omnia ualidior, id est folijs latis, ramis alior
& fortior, sed aspectu & colore humidis. potest
autem relaxare, menstrua & urinam promouere,
& partum expellere.

De asparago.

Asparagus, & fomen & radix eius urinam pro-
mouere potest duram relaxare. Vires habet aliqua-
tenus calefacientis, & diurentis.

De amygdala.

Amygdala est & huius & amara. & utraq; uir-
tibus hypicis. magis tamen sunt in uita medicinae
& apertiores amara, eo quod subtilis magis.

De anagallide.

Anagallis est herba quae nascitur in locis humi-
dis. & ipsa species habet densa. etenim una coru-
leo flore, altera quasi uulso. utrumq; sunt in
relatio similes. Sunt autem thyrifilato humilis. folijs
mollibus & pulillis & quasi rotatis, habentes cir-
ca ramulos suos radicales minutas. & subdulaes,
uirtibus stringentes. Efficacior quidem est illa ce-
rulea quae in emplastris inuenitur. & succus illarum
cum melle arctico ad oculorum fuit claritatem.

De omi.

Ami femea est reddepiom, cynano minutius

A quidem, & exalbata, & quod fenodo spissum. Cui-
us optimum est quod recens, et non furfuriosum.
uires habet acres, & excalfactorias, et relaxantes.
unde profusus inflationem sedat, & unum & in-
strua prouocat.

De ardacha.

Ardacha nascitur in Gallia, locis humidis, cir-
ca caluons, quibus adharet. & est spuma quae est
in specie spongiae, consimilis halcyonio. sed aspe-
rior, & licior, & leuis ualde. Vires habet acres,
& in modum ignis excalfactientes. & si corpus de
ea fricemus, cum magno colore punitionis den-
sat, & anthemata facit.

De amomo.

Amomum genus est herba odoratissima. quae
ramulos habet duros et siccos, uirgulas ad similes,
colore subeado. circisq; folia habet iuncta, & com-
posita, & in speciem racemorum implicata. flos ei-
us, quasi uulso. testa gustu acriter excalfactientis.
Cuius enim optimum dicitur armenium. sequit-
ur ponticum, quod ipsum asperius est & durius.
Nam de media, omnium est intermissimū. quod
locis humidis nascit. Vires autem habet omne
amomū calefacientes & siccatas. Ellyre tamen
debemus quod ab una radice omnes suos ramu-
los excrecentes, & integros habet folijs & floribus,
qualiter diximus. Item reprobare debemus
quod gummi cōglutinatur cōmūmum cum amo-
mo aut amomode herba quae est absumilis. sed ca-
ret odore, & flores habet organo similes.

De asano id est bocare.

Asanen radice est minuta, & molis, & uel
uersa, suauiter oleis. quae & in Gallia & in Phry-
gia inuenitur. Verum optimum asarum ponti-
cum, & tenuis quod est recentissimum. Vires au-
tem habet excalfactientes, & cum acronia rela-
xantes, unde & unum & menstrua prouocat. &
tonam corpus calefacit cum oleo et uno iunctum
atq; leuigatum.

De acoro.

Acoros herba est quae thyrilum emittit & fo-
lia tria similia, lata, & oblonga, & exalbida, & in
summo extensa, & acuta, quasi gladius. florem
aureum habet. radicem quoque implicatam & ni-
griorem quam iris habet, nodosam, et gustu acro,
& aliquatenus ad odoratum. Semis plenum, spis-
sum, interyeum, & ipsam odore susus perstringit-
tur, quomodo & meu. & per omnia est efficacior.
& magis excalfactit, & intra splenem uidentur con-
sumere potum, & succus radice illius claritatem
oculis facit miserie.

De aena.

Aena crescit in sycyribus. & est tota similis fo-
lij & cultro frumento. sed fructu differt. hae egi-
tur uires habet efficaciter relaxantes, & ad om-
nem tumorem facientes.

De portulaca.

Portulaca omnibus nota est. & in sice stringit.
proprie tamen, medicata densis ossentam quae ab
innaturis sit, & ppxcc barmodiam dicitur, sicut.

De aspho

De asphodelo.

Albus qui dicitur asphodelus nascitur in molli terra. & habet folia similia porro capiteo, & circa terram diffusa. thyrus lenem, rotundum, & oblongum in summo ramulos excrecentes, habentes florem albidum, fructiculum nigrum, radices quoque oblongas & rosulatas, quae sunt potentiores. cōbusta enim & in cinerem redacta alopeciam emendat, & albidus maculas. Item coctae aquae ipsa bibita rebus dolentibus prodest. urinam & menses prouocat. & ad uisum ceterum facit. nam sanis & imposita durities emolli.

De abrotano.

Abrotanum omnibus notum est & amaritudinis & acrimonia sua. similiter ut ablinthium proficit. sic & lumbricos expellit.

De anetho.

Anethum vires habet acres & exaltatorias, & diureticas, aptas et idoneas rursus ad infirmitates omnes intestinorum.

De gramine quae dicitur agrostis.

Agrostis herba est quae in campis nascitur. & habet folia quasi uerna passula, & ueluti uinculis in terra repensia, nodositate dicitur quoque longas, spissas, nodosas, quae facilius ualera glommas. potata urinam prouocat. Cetera enim quae uolunt purgari, hanc herbam manducant.

De armenio.

Armenium uel minium optimū dicimus quod est leue, aequale, comulēt, fragile, sine lapillis. Vires habet chrysofolij, & tamen inferiorem proprietate generis siccat. & nutrit palpebras.

De halofichne.

Halofichne est ueluti spuma maris quae in perisinfidet & remanes. Vires habet quasi sal, & omne nerum.

De bdelio.

Bdelium lachryma est arboris quae in Arabia nascitur. quod in modum resinae manat. optimum est quod perfractum cum aliqua pinguedine possit chrysofolia. & gustu est amarum, mundum. et nihil in se sordidum aut alienum habet. molle. & ab igne odorem suauem emittit. Potest tamen perire & in instanti excalescere, durities neruorum emolliere, & fibrillas relaxare, & ea quae sine collocatione habet evaporare. Sed & ad uideras gummi ipsius, quod gustu & sapore deprehendimus. amittit enim suam mordacitatem.

De balustio.

Balustium flos est syluatici maligranati. cuius floris aliquae sunt species. Inuenitur autem & album, & purpureum, & simile rosae. & quidam ipsum vires calidem cynis habet.

De butyro.

Butyrum fit ex lacte bubulo & ouillo. est autem optimum ouillo, quod colore subulso & amplius est pingue. quod non coctis dimittitur enim in capsum lam longum. & est uirga, quae habet in capite rosam, quae intra cupam capere possit, agitatur diutissime hoc ipsum lac. & fit ut quod est illius pitu

A gustissimū supernates. quod colligitur, & in uasculis reponitur. optimum est ergo butyrum quod est pinguisimum, & ex ouillo lacte castitate factū. Vires autem habet laetior relaxans. unde ad uisus dolores, & tumores, et loca uersuta & delicata, et siccitatem pulmonis proprie uidentur facere.

De batrachio.

Batrachium herba est in modum cicutae similes coriandro uel apio. arefens ueluti ferrula. & in summo florem habet aurcum & splendidum ualde. & radices subalbidas & longas nascitur in locis humidis. Vires habet causticas et exulcerantes.

De bryonia.

Bryonia herbae radix est plerumque habens institudinem rapae, & longitudinem pastinacae. Vires autem acris & calefactoria. propter quod oleum in quo est cocta, ad accipia & maligantia facit nauaraliter, nascens in plurimis locis.

De bulbo erratico.

Bulbi erratici flos est rubus & odoratus. Cuius est optimus quod longitudinem & aequalem habet ualitudinem, & noniam ualitudinē. in summo ueluti apicem abijciem. recens. & aspectus, prout succinum perlucens, & ad tactum non humidus. & ad gustum linguam submordens. & salis diu multum insidens. huiusmodi enim erit optimus. licet cornutum, licet flum, uel argum, uel selgium, uel syricum, & cyrenacū, & centuriopidicolumque appellemus, uel quid est aliud à suo rādu aliter cognominatur. Vires autem habet omnes crocum laetior stypticantes. mitigat enim omnes dolores cōmūtum collyrijs, antidotis, & alijs quam pluribus cōpositiōibus. Verum adulteratur oleo rosaeo per uiscum. 200. de fructu leuigata cum ea spuma argenti, aut molybdemae, aut lapide spatio. sed dignoscitur aliquādo enim tactu bulbularum inuenitur. odore sinuatus & terrensus. & de fructu, aut illeris occurrit. & est enisimus.

De cadmia.

Cadmia fit in metallis ubi est, cuprum, & argentum equiuat & constat, quando prima terra peccata sunt. Nam quod est terreo, coctura ipsa separatur. & quasi fuligo lateribus & cæmentis ex ipsa plenitate tumori adhaerens. & sic ex parte craesatum, & in speciem lani lapidis induratum auellit. Est ergo optima cadmia & quasi prima, quae Graeci botryum appellat. quae extrinsecus quali res cinulos habet, & intrinsecus subulidat. Secunda quae onychium appellamus. Tertia ostracina, quae est tenuissima. & aspectu testis asinibus. Omnia tamen cadmia hypica est, & uehemēter stringere potest. propter quod collyrijs miscet, & ualera sordida expurgat, et ad cicatricem perducit.

De cersia.

Cersia fit fit. Accenti accerrimum funditur in ampullam ut faciat quasi dimidiam. deinde plumbum dilatum & extenuatum super accenti suspēditur. & sic ipsa ut accenti remissa in soluto plumbum in ampullam, ueluti faex subidet. quae faciem de limpidato aceto leuigamus. et in sole siccitatem terminus.

& ex

& ex aqua rãdã lauzamus ut nihil habeat asperit. & leuigatã aquã in sole siccamus. Cuius est optima quã est candidissima, & nõ granisima, & quã longuã denigratur. Vires autẽ habet slypticã. sed ex aquã & uino potata, uentris esse dicitur.

De chitran.

Chitran lacteam est quam plurimarum arborum, omnibus natum est, cuius quasi optimã equimus quod est candidum, & mĩdum, & glã cinquim. prestat autem quod & dragantium facere dicimus. De chalcitide.

Chalcitis, gleba est naturalis quã est in Cyprio insula, quã in metallis inuenitur, colore subaureo emittit uenas habens diffusã prout alimẽ scissum, & in modum scissurã fulgentes. Cuius est optima quã est recentissima, & mundissima, & aqua siue fragilis, potest igitur sine mora uehementer stringere. Vnde ad profluuium sanguinis, humoris, & uentris, habetur utilissima.

De coma.

Comã herba est omnibus notã, cuius semen est finitimum anisõ. & ad usum medicinalems colligitur, refrigerat axem & stringit. Sed & succus illius exprellus seruat. nam & ipsum eadem prestat, uerum optimum comã habetur creticum.

De calthio.

Calthiã animalculã quadrupes, & qui calthor appellat, testiculus eius est quod partim in aqua, partim in terra uiuit, & circa aliquã flumina capitur. Verum optimum calthoriam est pãnicum, hoc enim plenissimum inuenitur, & colorãdibus suis testiculis postumã siccam colore cereo, odore grauissimo potest igitur firmiter excallescere & relaxare, & sic climare longinqua uitã neruũ quã nimis doloribus contrahuntur.

De chalcitido.

Chalcitium in metallis inuenitur. Cuius est quod naturaliter fertur, cuius quoque optimũ dicimus quod est colore cœruleo postquam pallidũ. Est aliud quod ex hoc quidã fit admixta enim aqua copiosa coquitur in plumbeo uase suis amples, & sic ex partibus copiosis instanter compositis in lasã laminã insequantur, post quod ipsum chalcitium in glebulis disparuã sponitoris adhiungunt. Verum est optimum quod est colore prout diximus cœruleo, graue, mundum, perlucidum, & uisidẽ stringere potest.

Item de chalcitido.

Chalcitium in metallis fit. Quando enim æs remissum est & purificatur, aqua frigida aspergitur subis, æs in fuso conficitur. Ipsum flos est in specie mĩs, & copiosum est quod est roãdum, graue, & aliquatenus splendidum, siccam, fragile siue uisidẽ. Ad alteram partẽ scobe æris quã frãgitur. Verum enim uero æris flos uires habet uiscidas & stringentes, sic enim cicatrices deducit, & factã in gũis extenuat.

De crocomagiste.

Crocomagista fit ex presis aromaticis crocã in uingulis, & est quasi gleba laua & oblonga. Cu-

ius optimum dicimus, quod croci habet colorem, & similiter redolet ut myrrha, & gustu linguã submordet, dentes quoque & saliuã & emittit in scit, graue, & minime aliosum. Vires quoque & ipsam croco representat, id est slypticã, nam & hoc stringit, plures autem in compositionibus propter presẽ diffinã pro crocomagiste mittunt crocam.

De cucurbita silyestri.

Cucurbita silyestris nascitur maxime in Aegypto, magnitudine similis infantũ pilã, gustu amarissima, nota quã pluribus hæc igitur amaritudine & acrimonia sua uiscide & cũ uexatione tantum corpus commouet, sic & uentrem purgat, & in anisidõis commiscetur.

De centaurea.

Centaurea herba est origano asõnilla, aliqua maior, & aliqua minor. Verum folia habet magna oblonga quã rotunda, incisa quasi ferula, ra multos ab ipsã radice plures & longos, in quibus summus flos illius est purparatus. Vires quoque habet cum aliqua exa (puratione) laxantes, unde totam uentrem purgat, & nigram bilem penoscit, & mēdria amouet, & partum expellit. Radix autem eius est uisida, ardens uelut ignis, mobilis, fragilis, sicca, æris cum magna amaritudine, cuius succus est colore subrubro, & facit suspensiois & naturas.

De chelidonia.

Chelidonia herba est omnibus notã, quã succum quasi crocum emittit, quĩ in scitĩs curis & in nigris bibitur, & collyrijs mista ad caliginem oculorum facit.

De cedro.

Cedrum lachryma est arboris esalidẽ nomãnis, solidum, uiscidum quoque & ipsum efficaciter, & omni uexatione refrigerat, & stringit, propter quod maxime causticis admiscetur.

De cinabã.

Cinabã non est sanguis draconis, quod aliqui putant, sed fit de lapide qui dicitur argyrius arena, & est optimum quod in Hispania fit, hoc enim splendidissimum est, & doloratissimum est colore sanguineo, uelut coccineo, potest igitur leniter stringere, quã propter quãdem collyrijs ad dicitur, sed & colore graui. Inscit enim & colorat illuc magis quam hermanes, aliqui dicũt ipsum esse minium cinabã.

De cera.

Cera omnibus locis inuenitur, sed optimã dicimus quã aliquatenus pinguis est, munda, & odore suauis, & quasi melleo. Verum omnis cera re molliã & laxat durities, propter quod in emplãstis, & acopis, & malagmatibus mittitur.

De croco.

Careum est semen omnibus notum, cuius & uires & efficacã ferẽ talis est quales & apũ, hoc tamen aliquatenus uiscidũ uidetur esse, & magis ad compositionem idoneum, uerum in anisidõis & in purgatorijs mittitur.

De cy-

De cypero.

Cyperus radice sunt pusillæ, non dissimiles oblongi obtusi, quarum corymbis quæ sunt grauiores & ipsiusmodi. sed de duriores, & ueluti sanguinem habentes ad similitudinē spicæ, & ipse colore fusiores, redolentes suauiter, et gustu acres & subamarum, uisus excalescentes, & aliquatenus stringentes.

De cocco nidulo.

Cocum nidulæ fructus est herba quæ in montuosa crescit autumnum colligitur, & in sole siccatur, duo habet ueluti cortices, unum extrinsecus rubrum, alium intra se, quasi nucleum albū habentem. Verum purgat uementer. Et nimio suo calore prout ignis excalescit.

De cyclamino.

Cyclamino herba est quæ radicē habet nigro corneæ, clausam in speciem rapæ, & thyrsulam pusillā, circa quam folia similia herens, sed nigriora, tria uel quatuor, & basicalum rosulæ in specie hæc igitur radix quo tempore tota herba florescit conciditur, & in pala tundit, & sic in pressorio succus eius exprimitur, & in patella sibi siccat, uel etiam coquit, usq; dum mellis habeat spissitudinē. Vires autē habet acres & excalescentes, unde et uentrem purgat. Hic ipse succus potans, & comestus cum melle, aut cum lacte, aut aceto, per narres infusus, caput purgat, et suffusiones super oculos in mundus dissipat.

De colico.

Colicum radice sunt nō ignote, & plenus, et spissæ, & sicca, non uermiculose, quod dicimus à creta, eo quod sit recens, tale est optimum colicū. Sed & gultu submerso det, & excalescit. hæc omnia in se habet quod ab Aegypto affertur, sequens est arabicum, hoc enim leuius quidem, & odore suauius, deinde indicum, quod est usitatum, & nigrū, & leue, prout ferula, infirmius syrium est. stricū est enim, colore buxo, & graue ualde, & odore graui. Verū omne colicū uires habet acriter stringentes, & excalescentes.

De cantharidibus.

Cantharides animalcula sunt, quarum sunt effluuio quæ in specie frumētū adhuc florescentis inueniuntur, uirides, & quasi distinctæ circa papillas suas, uiolaceo colore, oblongæ, & uisæ, interiores enim sunt & minores & lauires quæ circa uos colliguntur. Et adhuc infirmiores quoque ut colore sunt, hæc enim animala momento uapore aceti fluuantur, et in uas nō picatū reponit, faciunt enim in aliquibus aridois, & in alia quæ caustica. Sed uenenoſa esse dicuntur.

De chrysolella.

Chrysolella est quasi puluis uiridis ualde, cuius optima dicitur de Armenia, est enim leuis, et sine ulla asperidine, & omnino uiridissima. Sequens est Macedonica, postq; Cyprica, ærogini similia. Verū omnis chrysolella uires habet acres stypticas. Unde et colligunt ad la chrymā facientib; mifce, et in ceruus posita carnes luxuriantes stringit.

De calisia.

Calisia fit de lapide quæ affoſta in urino, et est uiscidissima quæ est recens & nō mundata, metū autē in emplaſtra & in causticis. est enim & ipsa caustica, & uires habet acerrimas.

De coriandro.

Coriandrum notissimum est, huius ergo succus uiscido refrigerat & stringit, propter quod ad legnem sacrum proprie facit. Sed & ipsa folia trita & impoſita, hinc semē eius tritum & potatū cum oleo lumbricos occidit.

De cymino.

Cyminum uiribus præcipuis præditum uidetur Æthiopicum, sequens ærum, uerum omne cyminum leuiter laxat, & calefacere potest, & sic in flatibus, & torsionibus prodest, & uiscido dolorem placat, & si bibatur, pallorem facit.

De chamæleone.

Chamæleon herba est non una specie. Inuentur autem nigra & albida. Verum albida, est quæ folia habet circa saram radicem in terra diffusa, uaria, densa, aspera, quasi spinosa, & in medio uelut furculum acutum itantem, florem purpureū, densum, & minutum, qui & albescit, semen quasi anethum, radicē albam & usitam molle, grauius redolentem, gustu subdulcem, quæ cum passionis uirinam mouet, & hydropticis lacra, & lumbricos occidit. Nigra deinde quæ est, folia habet tenuiora, & pauciora, & subrubicunda, thyrsulum oblongū, crassitudine digiti, & ipsum rufum, in quo summo cumulum & florem spinosum, hyacinthis no colore, radicem uisā, & nigrā, uel uisā, spissam, subrusam & submordentem, sicut allectur, quæ facit ad maligna ulcera, quæ quæ cæcæ dicuntur, itē maculas & lentigines cum alijs rebus commissa tollit. Vtramq; tamen quæbusdam locis circa folia sua dicunt uiscum emittere.

De cardamomo.

Cardamomum semen est quod nascitur in Arabia et in alijs locis, est optimum quod est lauid, plenum, graue, durum, & quasi lentum, & non na golum, & totum conclusum, & si frangatur puluerosum, gustu subamarum, excalescens, odore graue. Vires habet acres & excalescentes, relaxantes, unde toriones & inflationes uentris sedat, & urinam & mētra proocat, & partum expellit, & ad tussim uicem facit.

De chamæle.

Chamæleus herba est omnibus nota, cuius uirtus & efficacia est cum suauitate caleſcētoria, & cum omni dulcedine temperata, & sudorem proouocat.

De calamo aromatico.

Calamus aromaticus est qui in India crescit, & subrusus, & nodosus maxime, & quasi aranea habens, et qui frangitur in plura frusta sicca & minuta, & odore suauis fructu & uirib; stypticis, & glutinosus, acres & excalescēs. Reprobamus autem qui aut exalbidus est, aut nigricans, & nodosus, ros & paucos habens.

De cha

De chamædrys.

Chamædrys herba est oblonga, cuius folia sunt similia quercus, sed minorâ gustu amara, thyriscum & florem ex parte rubicundum habens & pulillâ nascitur in locis asperis. Vires habet acres & relaxantes, propter quod ad usum uterem facit, & mensuras & urinam prouocat, sed & parâ expulit, & hydropicis prodest.

De calia.

Calia est plures habet species, & aliquibus locis colligatur, optima est quæ in Arabia inuenitur, est enim aspectu grauissima, colore rufa, tenuis, leuis, longa fistula maiori ad tactû leuissima, hæc ægri ipsa ceris est cum uirgulis, quæ sibi crescunt tenuis & oblonga, quarum cortex tempore certo à uirgulis suis recedit, & quasi tribulus adducitur, prout dracones septimanis suis se exorre dicunt. Verum omnis calia fistula uires habet acriter calfacientes & stringentes, unde ad omnia uina thora facta facit, & in antidotis miseris, aliquando pro se, aliquando pro cinnamo, duplicata pōdesibus eius.

De chilion.

Chilion est quasi fulsimenti genus, quod ex his rebus conficit, calamo aromatico, cinere aspalathis, myrrha, primo cypero, autipersi ueteribus, & mox elapodata, poluicizani quæ possunt mundant, & eribrant, & sic illa reliqua in uino macerant uno die, deinde aspalathis comburitur, & leuigata uno aspergitur, & tunc mel decoctum admisceat, & sic omnia in unam diligenter cōmouentur, & in uale fistili reponant, hæc antiqui qui eis urebatur, medici quoniam illud in aliquas compositiones mutant potest autem acriter & efficaciter relaxare.

De cinnamo.

Cinnamam sunt quasi ramuli et uirgule quæ ab una radice plures excrescunt rectæ, & minuz, & non ab eo longo, & colore subrusæ, & extenso cortice, non rugoso, qui cortex lingue non fa cile abraditur, nodulos plures & interualla habent, et in medio leues, & si frangitur, quasi puluerem emittunt, odore omnia uincentes, ferè enim hæc maxime probatio cinnami est, quod est omnium rerum odoratissimâ, gustu uero & uiribus est acris et exaltdiorum, & extensus stringit & submordet, propter quod in multas compositiones mittit, tam in antidotis preciosum est ualde.

De cucumere erratico.

Cucumer erraticus nascitur maxime in locis subulosis, & est per omnem etiam cucumeri similis, sed pilosior, id est asperior, et multo breuior, et minor. Radicem habet quidem uisam, quæ leuigata, & pro fomento impōita, ad dolores uel duntaxat ueruorū, & ad podagras facit, & siccata & rasa & eribrata, omnia mala de corpore tollit.

De conyza.

Conyza est omnino nota, cuius folia per acrimonia sua uiperas & serpentes fugit, & ad maribus eorum facit, sed et uulgu fringit uicia semeditat.

De colchico.

Colchicon uel ephemerum hanc ipsam herbam

A aliqui bulbū erraticum dicunt, effert autē florem album, deinde emittit quasi bulbū fructum in thyrisculo rubri, radicem subulsam & nigricantē, uiribus albam & mollem, dulcem, laete plenā, quæ dicitur uicem fungi frigiditatis facere, & ferro præciosus sanare litata.

De clematide, uel uite alba.

Clematis hanc aliqui uitam albam dicunt, flexibilem, subulsam, & quasi cūlissimam folia habet acris et exulcerantia, fructum uocū similit, phlegma deorsum deducit & purgat.

De cnicō.

Cnicum thyriscum habet bene longos, spinosos, capitella & folia habentes oblonga, aspera, & uiridia, et ipsa spinosa, florem quasi crocū semē oblongū, et quasi angulosum, rubrū & albū, quod totum uicem purgat, & phlegma et choleram deponit, sed moderata uanditur fomen tura, et expulso fauce eius, datur in postica, aut in ure pulli, alium uen, uel anisum, uel amygdala miscet, et factus dyntericis magnum adiutorium drach. vi.

De corallo.

Corallus est color rubro, quasi arb. uisum. Vires autē habet hypoticas, unde sanguinē excreantibus mire prodest.

De cuculo, uel est una lupina.

Cuculus graecis cimenon dicitur, alij spherhnon uocant, & est herba facile nota, nascitur in huius, ramos habet plures et diffusos, folia autem maiora et latiora, quæ facit grana rotunda & uiridia peltum, similia quasi grana uoc. deinde quōdam maturacina nigra effluunt, et dicit una lupina, uires igitur habet stringentes, et bene refrigerantes.

De cano.

Canum optimum habetur quod ualidissimum est, et est ceruleum, inuenitur enim in metallis in quibus consistit, et quibusdam liquoribus maris, uires habet uerum acriter stringentes, & quodam modo causticas.

De cornu cerui.

Cornu ceruini uires habet stringentes, unde ad omne profusum facit, sed et limatur et radit, et in quo in portū datur, et humbricos expellit, item si fulsiganatur, uiperas et serpentes fugat.

De coagulo.

Coagulum omne stringere et glutinare potest, unde ad omne profusum apertissimum et ualidissimum habetur.

De dictamno.

Dictamnus herba est mollis, quæ quasi ramos emittit rotundos et oblongos, nodulos copiosos habentes, circa quos foliola excrescunt similia mentzelæ exaltdiora et angustiora, et in summis ramulis folia uisum rotunda, et in ipso ueluti semē nigrum et similitudine odore penè artemisia, sed fortiore, et gustu exulsa, exaltdiora cum amaritudine. Vires habet exaltdiora, et leuiter stringentes, et proprie tamen uisam et mensuras uincat, sed et fatum mortuū expulit, et odore suo uiperas et serpentes occidit.

De di

De diphryge.

Diphryges est uelut i. sex quo ad cupro uero cre
scit. quod subinde calefacit. quod similiter ut calx
ultra uenit. quo ad primam in sole ficatur. dein
de coquit. potest igit uiscidissime fringere. & in
modum nitui refrigerare. unde optimo dicimus
quod gustu uiscidissime stypticum est. & similiter
ut alumen exiccat.

De dryopteride.

Dryopteris silix est quae in arbore crescit. quod
Graeci polyopidum uocant. per omnia in diu terro
stri & specie similis & efficacia.

De daucio.

Daucum optimum est creticum. hoc igit radi
culam habet oblongam. crassitudine digiti. thyr
sulum eadem longitudine. in quo summo flasca
lum exalbidit. & in medio semen. quasi pilosum.
magnitudine mōij. Est & aliud cuius fomen ob
longum uidetur & cynosu simile. Tertium uero
quod cynusum habet quasi coriandri. Verum o
mne Daucum uires habet acres et exalta florias.
sic proxius ad gulum linguam remordet & ex
calfacit. Vrinam quoque & mensuram prouocat. &
partum desolat. & ad uisum uentrem. et ad omnia
uirtu thoracis. quae utpote fuerint. idonea facit.

De dorycnio.

Dorycnium & aliacabum aliqui dicunt. folia
habet colore similia oliuae sed longiora. et aspera
flarem habet album. & semen quasi orobi. & in
folliculo. quod aliqui quasi amaronū describūt.
Verum tota herba uenosa est.

De cridrio.

Cridrium radice est plerumq. pusilli digiti. co
lore humaceo. id est terreo maxime penitus. cuius
eligimus quae est sicca & spissa. non uernicula
sua. gustu exaltacit. uires habet acres relaxan
tes. & maxime ad oculos claritatem facit.

De euphorbia.

Euphorbia est lachryma arboris quae in Ma
ritania nascitur. & ut aliqui uolūt. & in partibus
Italicae quae Galliae adiacet. Optimum est ergo eu
phorbium quod est recens. subalbidum. & igno
lis suis asimile monito thuri. gustu exleno. lin
guam uehementer mordens & exaltacit. Pos
tē autem pungendo humores fringere. & cales
facere aquancos humores. prout sinapi Alexan
drinam. quod est minus acutum & igneum. Hy
dropicis maxime datur et colicis omnibus qui tri
gidi sunt. Vētes autē cholericis turbat. & uisum
grauem facit. quia nimis exiccat. cū miseris au
tem et periculosis. aut anisum. aut cyminum.

De ebano.

Ebenum genus ligni quod in Aethiopia nasci
tur. cuius optimum est quod est nigrius & aqua
liter leue. simile sita lenitudine cornu. est enim ali
ud in India. quod aliqua in se abiectione habet sub
rufa. Verū melius est ad usum medicinalē quod
prius diximus. Vires autem habet ad gulum a
cres. & aliquatenus stypticis. unde scrobis illius
collyrii miscetur. & ad uulnera polyama.

De oliua lachryma seu ebea.

Ebeas deschi. oliua lachryma est. & gummi ad
similē. & similiter ad ipsa matrice oliuae insinat.
& maxime in Aethiopia inuenitur. cuius est opti
mum quod est recens. mundum. pingue. rufum.
quod sub mordens. uires autem habet uehementē
exaltacit. & ad oculos caliginem facit.

De claterio.

Claterii succus est crantici cucumeris. quod hac
ratione conficitur. Collectis quam pluribus cucu
meribus prius q̄ ad maturitatem uentiant. hos ip
sos omnes admordemus. & in colam minutis.
supposito alio uase quod succum excipiat illarum.
& sic maxime illos supprimimus. ut non so
lum humorem exprimamus. sed etiam ipsos cu
cumeris quicquid est carnosum. Deinde si fieri po
test siccatos in patella sicca. nimis probationem
delimpidamus. Si quid aquosum est supernat.
& quod est admodum quali faculentum. in mor
tario leuigamus. & in passibus redigimus. Aliqui
etiam aquam miscēt aut pluuialem aut maximam.
& rursus delimpidant. Deinceps cetera similia
faciunt. Verum optimum est claterium cymina
cum. hoc enim est candidissimum & leuissimū.
& maximam habet amaritudinē. & gustu aliquo
tenus exaltacit. & saluam coccat in modum ue
ratri. Quod autem est quasi pallidum. uel fuscū.
& asperum. & graue. prius est. Vires quoque ha
bet similes eleboro. uel etiam uisifloris. Testum
enim corpus promouet. sic & uentrem & uiscera
depurgat. & uominum fuscit. & si plus modo su
matur. uenensam esse dicitur. Sed & adulteratur
amylō. propter candorem & leuitatē. Item cinere
polina. Item farina orobi. uel faro ipsius radice.
hac tamē intelligit quod amaritudines & can
doris quod dicitur. aliquid amittit. & aliquid gra
uitudinis assumit. nec ad gulum sic exaltacit.

De crifilio.

Crifilium herba est quae in summis montibus in
uenitur. quae folia habet similia apia. & thyrsulū
oblongum. in cuius summo flosculum quasi uiola
ceum habet. & semen in medio radiceum quoque
ad magnitudinem & ualitudinem in specie cery
oblonga. & uelut ad unum exantia reba bet. ra
dices alias quae sic radicales minutas & lateribus
emittit nigro cortice clausas. haec ipsa uires est
aconito similis & duplia. proprio gustu omnes il
las probare deuit.

De helena.

Helena herba est omnibus nota. nam & in
horns nascitur. & est asimilis lapathio. folia ha
bet asperiora & latiora. habet thyrsulum alium in
cuius summo flōs est aureus. aliqui sine thyrsulū
describunt. radice habet bene olemem. uallam.
subratam. amarā. huiusmodi igitur folia ex ui
no cocta & impolita uentibus doctis emendant.
Item succus uinum cum rata uisitentibus & no
pnis prodest. uinum quoque emensura prouocat.
& partum expellit.

De eruca.

Eruca omnibus est nota & habet uires exalta
Nōta o Cloraa

diaria, & diuretica. & colump per suam virtutē a
aduenas portat.

De edera.

Edera nascitur in diuersis arboribus, parietibus
vel petris, & terra. est omnibus nota. hanc
trita folia dyfenterias remediat. Item trita & pro
fomento etiam posita, ad combusta, & uulnora
cancerosa facium.

De elielaphaco.

Elielaphacus herba caespitosa, uisita, & oblonga,
uirgam habet uisitam & quadratam. folia ali-
quatenus aspera. odore nō insuauis. fructus in sum-
mis ramis quasi omnino siccant. nascitur locis as-
peris. potest autē acriter stringere. propter quod
ad dyfentericos facit. & faccus foliorum eius de-
nigrat & urinis prouocat.

De epithymō.

Epithymon est flos herbae asistimila setae. subui-
uolē, & naucofium. quod uentrem temperat. &
uominum facit. Nam ueris epithymi flos exalbis
dus est, & asper. & plurimum in Pamphylia inue-
nitur. choleram nigram soluit trum drach. vi.
aut cum uino dulci, aut cum mellicrato. miscens
& modicum salis & his dabis quibus praecordia
ab inflammatione uentris. & hepaticis. & qui suspi-
rium patiuntur.

De serpyllō.

Serpyllum herba est quae in horis nascitur. & in
campis laeuis & perennis crescit. lacena ueluti re-
pens ramulosa & oblongis foliis densa, pusillus,
odore suauis in modum simpliciflora: rosulum ha-
bens in summo rubicundum. Inuenitur aliquan-
do & flans. Potest igitur uinum & mentruum pro
uocare. & in fomentationibus capitis phrenitico-
rum & lethargicorum aliquo uino utitur.

De erythrodiano.

Erythrodianum ramulosa habet tenuis, & quasi
nodulosa. folia ex intervallo. & hexeta simplici ueluti
uicellulosa. fructum rotundum, uiride, deinde rufi-
scundum, et ad maturitatem nigrum. radiculum
tenuem, pusillum, subicundum, diureticam. cuius
uirus ad eandē proficit ad quae alias diureticas her-
bas facere diximus. latus ramulosa habet vi. uel
vii. tenuis & oblongos folia quasi ex se pilosa &
lypica. unde trompte imponit lachrymam u-
culorum stringit, & cocta deinde & manducata
ad dyfentericos facit.

De ebulo et fabuco.

Ebulus & fabucus uidentur quasi magnitudi-
nem, & folia, & florem, & grana similia habere. et
fere eisdem habere uires. proprie tamen ebulo ra-
dia hydropicos & inani & purgat. sed & ipsa fo-
lia corda & manducata, uentris sunt purgatiua.

De erice.

Erica asistimila herica, sed multo breuior est, &
acris. unde propter quod & comula illius serpen-
tes & uiperas fugat.

De ficu.

Ficus fructus est arboris eiusdem uocabuli. quae
nimum comest. fructuum comburunt, uentris

deponunt. feruores nutriant. sudores prouocant.
sunt prohibent. Sicca uero, quae carica uocatur,
stomacho uisus sunt. sicut operantur. & uen-
trem stringunt. fucibus, arteris, uentibus, & uelli-
ca uulnora profant. & nos qui spiritum tarde reci-
piunt iuuant. illos etiam qui de longa aegritudine
colore pallidi uidentur meliorant. hydropicos pro-
funt. thoracis fucibus purgant. Decocta uero
cum hyssopo & carena. ponit ieiunio dicit, uulnibus
antiquis profant. & pulmonis uisus meliorant.
cum aqua uero multo decoctae, arteris & uulnibus
nauibus optimum gargarismum est. Diuricis,
& parotidis, & feruores soluant sicut iris. et intra
decocta imponantur. Cruda quoque similiter, ni-
tro & sale permixta, diuricis & uulnorum rheu-
matismum emendant. In aceto coquantur, & cum
eodem succo permixta coquantur, & imponant.
Impetigini & maculis uisus sunt.

De foeniculo.

Foeniculum est omnibus notum. de cuius radi-
cibus confusus in pila ligneis aut betae succo expri-
mitur. Idoneum est ad multa medicinalia. & maxi-
me ad uita ocalorum. premitur similiter & de
semine, & de ramis illius adhuc uisidibus. Verū
optimus est succus qui de radicibus fit. leniter et-
nim calefacit & remouit.

De folio.

Folium folia sunt herbae quae in India nasci-
turi loca humidissima & paludibus. colliguntur
autem haec ipsa folia in aqua supernatantia. Verū
est optimum quod pilosum & fissile est. nauis-
simum & integrum leuē. exalbidum uiside. sumi-
ter rotundum in modum spicae. & cum & edoet dia-
multumq; feruans quibus sobrietas potest autē ui-
res habere similes quae spicam habere diximus.

De facula.

Facula fura est uisus uti acri. quae coquitur &
reponitur. cuius est efficacissima quae est recentis-
sima. uisus uti in caustica.

De filice.

Filix herba est sine flore. sine fructu. ramulosa ha-
bens longos, uillos, panulos, diffusos, & in specie
alarum et pinnarum adaperos. uisita, extrinsecus
nigra, penius uisida. nascitur maxime in locis pe-
triosis. Vires habet acres, et relaxantes, et aliquan-
tulum uentris mollientes. et proprie tinctas et lum-
bricos expellit ex multa aqua posita.

De phu.

Phu herbae genus est quae in Ponto nascitur:
quae habet folia similia aqua silybocis. thyrsum ru-
sum, mollem. cauum, lucem, ex interuallu nodos
habentem, et flores maiores quam narcisi, cum
aliquo pallore purpurascetes. radiculum subru-
scum, uisitudine pusilli digni, ex qua alia exare-
scent minores in se implicata. et quae tota radix ul-
res habet exalbiditas et diureticas.

De fimo.

Fimus omnis efficacissime tumore lenis. et
ueteres diuricis remouit. Item podagricis in ac-
cessibus mingat. Caninus finis albus, trisus.

cum melle impositus, & tumores & uulnera delicates mdat. Aferimus autem cum aceto tritus, uel faccus eiusdem, dentium dolorem tollit.

De felle.

Fel omne uires habet acres & thermicis. unde potest omnē formam de corpore abluere & abstergere. Itē caliginis & cicatrices oculorum eximit.

De glaucio.

Glaucio faccus est herba eiusdem nominis, haemulio, & folio sit. quae folia similia sunt papaueri. nascitur autem locis planis & humidis. haec ipsa folia siccant, & calido cinere opprimunt, ut felle siccum remittit. Alij hanc herbam tantummodo in olla noua addunt, & sic ollam kuro undiq; circumlitant, & in furnum feruentem mittunt. & sic folia maceratis faccum eorum exprimant. & sic faccum in sole in pastillos redigunt. Alij ex aqua dulci coquant, quousq; aqua croci colorem habeat. & tunc colant, & similiber siccant. Est autem optimum glaucium quod recentissimum, & tinctum croci colore, quasi similiber inficitis croco mundum. odore graui & desuultrato. gustu amaro. uires autem habet stypticis. unde retoluntur in aqua et in modum prius, impetus lippitudinis, & lachrymas fringit.

De galbano.

Galbanum est lachryma naturaliter manans ex arbutuola afrimili ferula, quae in Media nascitur, cuius lachrymam eligimus quae est modicissima & similia ammoniacum. non uida, nec dura. si minime asulosa. Cuius uires hoc praestat quod & ammoniacum.

De giti.

Giti herba est quae in segetibus crescit. habet fermen nigrā, & minutum, & odore nō insuauis pluribus notis. Haec igitur relaxare & calefacere potest. Si potest, mentis uires & uires prouocat. & lombrosas expellit. imposita, tumores & durities soluit.

De galla.

Galla est quasi nux parua, uel malū arboris afrimilis quercus, quarū sunt aliquae peruisae, aliquae integrae. & in insidiosa aspera. quae ipsae sunt uiscidiores. Verum omnis quae sunt nigriores, integrae, grauiiores, & quodammodo pleniores, quae Graeci cicidas appellant.

De fenogreco.

Fenogrecaum est omnibus notum. Vires autem habet leniter relaxantes, unde ad omnē rigorem, & uisum idonee facit.

De glycyrrhiza.

Glycyrrhiza herba est, quae folia habet actu pōgenia & gammosa circa nigulas oblongas, & fructiculum quasi hyacinthi. fructiculum magnitudine similiton pibula. plantae radice quasi buxco colore oblongas, & us omnem partē diffusas, in modum uisculari, ad gustum dulces. ex quibus faccus coquitur similis glaucio. Nam habent uires leniter relaxantes, & cum doledine exhumescit. nascitur autē locis glareosis & in campis. Vnde & sicut sedant. & renum & uesicę dolorem mitigant. prouocat enim urinum & mensuram. & om-

niem tumorem tunicae & impositae placina.

De gentiana.

Gentiana herba est afrimilis coctae lactucis. haec quaedam in gyro habet inesa in specie semper, & thyrsum oblongum, crassitudine digni, cauum mollem, ab imo rubicundum. semensa foliis, radiicem longam, similiton aristolochie sed nigriorem & lentorem corticē. haec igitur gustu est amarissima, & habet uires acres, & exaltationis, & edaxites. & acrimonia & amaritudine potest partem expellere. & omnem serpentem fugare. & aduersus uenenosa prodelle.

De gladiolo.

Gladiolum omnes nocentem. huius igitur radice potata ex uino & ad ueneres pericula, & uisum prouocat. Item trita, & in modum someni posita, furculos & spinas de corpore extrahit, etiam durities dilohat & emoueat.

De terra famia.

Terra famia terra est naturalis, & gyron erecti. cuius optimam iudicamus quae est leuissima, candidissima, mollis, & fragilis. & quae solaria ebullentia habet, & longius applicata uehementer adhaerent. huiusmodi quousq; quam floren aliterem applicamus. facit autem terra famia ad ea quae uisum fringere uolumus. sic et cunctis et dyfentericis, & ad omne profusum hinc prodelle obheret.

De gypsum.

Gypsum lapidum genus est, simile uino. cuius optimum est quod uenas habet laeta, laetico. & haec ratioe parat. In ebullato in illum, ut calce candidum sit. Vires habet quas et Terra famia, et uisum stypticis, et refrigerantes locum. unde et uisum fronti, sanguinis fluxum resingit, potant uero, et dyfentericis, et cunctis omne profusum frangit.

De terra ampelido.

Terra ampelido terra est, et genas erecti, colore nigra, cuius optimum dicunt quae est nigerrima, splendida, leuis, et quae ab humore cito resoluat, fringens ualde, et denigrans. propter quod capillos incitit, sed et in castibilibus uisum.

De terra creta.

Terra creta gleba est rubicunda, cuius est optima quae sine sabulo est et sine lapidibus. Vires habet ualde fringentes, et efficacia quam terra famia.

De terra chis.

Terra chis gleba est alba et laeta, non ualde candida, au fertur aliquando et in partibus uiscidior quadratis, et ipsa efficacia fringens. sed et curā purgat, & extenuat, et splendendum facit.

De terra selimula.

Terra selimula uires habet quae et terra chis, et est optima quae est laeta, candidissima, splendens, et quae ab humore cito remouet.

De terra melina.

Terra melina est colore spodi, et dura molle, ad gustum sapore aluminis, et longam excoctae. Lippimus autem quae est melior, et recens, et quae ab humore cito resoluat, nec in se quicquam lippiditatis habet. haec autem probatorem in omni-

alba o s creta

creta desiderantur. & hæc quoque prioribus illis a
similiter proficit.

De terra cimolia.

Terra cimolia est aliqua candida, & spissa, & pur
purea, vel pinguis, & melior videtur et ad tactū
frigida, unde quoque illuminat ad ignem factum &
combusta puluis alium fieri prohibet.

De crbo.

Erbum nascitur in lenticula, quod & feritur, &
aliud pallidū, aliud subrosūm. Vires habet acres,
& diureticas valde, et si comedantur extra rationē,
caput grauat, ventrem soluit, per urinam sanguis,
nem educit, hoc ex sanguis si decoctum detur. Fit
autē farina de illis que albiora sunt, ita ut si aqua
parum aspergatur, & in patellis affertur, corium
dimittant, & sic mundantur, & tenuissime cribel-
lentur, ventrem valiter laxant, urinam mouēt, &
colores malos emendant, ad mensuram trium co-
chleariorum cum melle vel uino data. vulnera
quoque similiter cum melle optime purgat & implet.
Lentiginos uel maculas tollit, duritiam mammarū
soluit, carbunculos etiam malignos sanat, & con-
tra canis & uiperę morbum ualiter imponitur, cum
aceto uero acceptum urinam mouet, tortionibus
prodest, aqua uero ubi cochi fuerint prurium pro-
hibet, si natum corpus inde lauetur.

De herba fauina.

Herba fauina omnibus nota est inter uires a-
cres & excaustorias. propter quod & in uino
potata partem expellit, & super urinam sangui-
nem inducit.

De hasq.

Hasq. id est minimum speciem habet dura, est
enim uinum lenē, & plus uersutium, & ualde
corrosiuum, quod inueniri solet circa primiciam, &
quasi radicebus folioꝝ calamorū qui in India na-
sunt, est & aliud quod maxime in Italia fit quan-
do purpura tingit, nā quod est spumofum, et qua-
si supernat, & lateribus uasorum florum adha-
ret, colligitur, & cum ipsa argyrinde terra mislum
in similitudine digitorum formatur, uel in pilulas
licatur, cuius est optima quod uicinisissime
coruulo colore fulget aequaliter, & fragile. Po-
test igitur siccare et refrigerare, unde loca rugen-
tibus & distensa impolium cito emoluit, & qua-
si rugulas facit.

De herbolige.

Herbolige est quasi collyrii genus subcoruleū,
quod confringitur aliquatenus, huius ipsius sunt
genera duo, est enim quod solidius & in terra in-
uenitur, est quod potius reparat ratione tali. Mor-
tarium est capreum cum pilula, & sic leuigatur
alumen liquidum, et si uari nitrum eiusdem ponde-
ribus, ex aceto accerrimo alij et aceti lateri uentri-
simi duas partes commiscens, & hæc leuigantur
hæc maxima & in sale calidissimo, usquequo ipsa
uidentur aliquo accipitur, & colorē coruleū, drin-
de fingit uelut collyriū. Aliquis ex urina infantis
mascali hoc facit, & si auri herbis idoneū ualde
ad auri glutinandi. Vires autem habet ualde strin-
gentes ualde, & nimis cum magna exaspetatione.

De iride.

Iris ad similitudinem iridis quam in celo uide-
mus dicitur & hoc cognominata, quomodo enim
illa plures & dissimiles habet colores, sic & hæc
uarias & differentes emittit flores. Aliqui enim
purpurei sunt, aliqui uioleti. Verum folia sunt si
milla gladioli, sed maiora & laetiora, & pinguiora,
ramulis quoque ipsos, similiter radicebus nodosa
& dura, haerit olentes in modum uiole, qua-
rū opima est iris illyrica & macedonica, est enim
spississima, & breuis, & non fragilis, & subrosa,
odore suavissima, & gustu linguam uiscide enca-
lescit, & dum rōduntur sternuntur facit, ab illis A-
fricana laudatur, que est colore candidior, & gas-
tu amara. Verum si tempore reliquunt, & quā-
si senescant, sunt quidē uermiculosa, sed odore sua
uiores. Possunt igitur excalescere leniter, & uul-
nera concuata replere.

De thibico.

Thibicus genus est herbe similita eratica malog,
omnibus notum, cuius radix & tota quidem her-
ba lenis, & efficaciter omnem duritiam & rigore
molliet, & relaxare potest.

De iunpero.

Iuniperi fructus arbustula rubicundus & dul-
cis, omnibus notus, cuius uires sunt excaustoria-
ria, & diuretica, & ad digestionem facientes.

De ichthyocolla.

Ichthyocolla est aliqua que efficitur coctis ex
aqua corticibus quorundam piscium, est aliqua
que uentriculus uidentur esse piscis, que in ponto
nascit. Verū omnis ichthyocolla stringere potest,
unde & cutem extendit, & splendidiū facit.

De ionisibus labruscia.

Oenanthe flores sunt uires sylvaticæ, qui soliti-
cio colliguntur Idus viij, nam qui ante hunc diem
uel post eum hos colligitur, infirmus est. Vires au-
tem habet oenanthe bene refrigerantes, & stoma-
cha praesantes.

De chamæpitye.

Chamæpitys species habet tres, est autē que ra-
mulos emittit oblongos & curuos in similitudine
anchore, & fructuosa, tenuē comulā, flores tenu-
es, & aureo colore, semen nigrū, & odore pleniū.
Est & alia, que masculus dicitur, que folia habet ter-
nariora, & quasi pilositate hirsuta, tenuē, mod-
liculum, & subaureo colore, semen et ipsū pinū
redolē. Est & tertio, quod quasi in terra serpit, folia
habet similia cardis, sed quasi pinguiora, uelut
si pilosa, rosasū aurei coloris, et ipsa similiter o-
lens prioribus. Verum omnes uires habent acres et
diureticas.

De chamædaphne.

Chamædaphne folia habet quasi laurus, sed le-
uiores, tenuiora, et in extremo spinosa, fructum in
ipsa solita notidum, et subrosulum, et diureticum.

De chamælea.

Chamælea ramulis habet oblongos, folia for-
tiora si lepathi, in speciem quasi solis oliuæ, den-
ta, et tenuiora, et spinosa, et gustu mordentia, tota
herba uentrem purgat tepida attractione.

Dele-

De lepidi, id est squama.

Lepi colligitur quando melle cupreæ dia mul tumq; in igne calefacti & in aceto luteo exsiccantur super speciem atteritur, ut lamella & uelut spu melle decidant. has igitur colligimus, & Græco nomine lepidas appellamus. quæ & ipsa uiscide stringere potest. eligimus autem quæ in ualidissimâ, & colore fuscâ.

De lycio.

Lycium facies est arbutuale passillæ & spinosæ, cuius grana, & folia, & radices in unum ex aqua dulci coquuntur. & diebus admodum v. relinquuntur. & iterum coquantur donec fæcis habeant crassitudinẽ. & sic in uascula defunditur. maxime pon ticum tale est. aliqui diutius coquantur sic ut in igle bam redigant. Venim est optimum lycium radicem. hæc enim gleba est extrinsecus nigrescens, & intrinsecus subruca, & asinilla ab eo. gustum habens amarum, et stypticum. Vnde adulteratur amara, & asinilla facio.

De lasere.

Lasere lachryma est herba que siphium appellatur. quæ in multis locis in speciem & magnitudinem ferule crescit. folia circa se habens maiora quam apri, semen simile. optimum est ergo laser quod cyrenaticum dicitur. hoc enim subru sum est, & persucidum, & inuis exalbidum. odore uiscidum. & ab humore cito resolidatur. & ad gustum confessioni humorem prouocat. Vires autem habet acerrimas. unde cum magis cretationibus exalficat.

De libylico.

Libyiticum semen est herba eiusdem uocabuli. acre, uiscidissimum, & exalfactorium, & ad digestionem ualde utile. propter quod ad inflationis potum facit, & in anidos quoq; colicis profunt admiscetur.

De lauro.

Laurus omnibus nota arbor est. fructus illius est quem bacam lauri appellamus. quæ bacæ & uera arbor uires habet acriter calefacientes, corroborantes, & relaxantes. fistulam eius in caustica mittitur, & est ad usum medicinæ efficacissima. quod est ex cinere quæ de quercu fit, non solum minus prodest, sed & periculis multis enim causis necessarium est in uulneribus, sed & interioribus partibus ut potius datur. habet enim propriam rationem. quibus uero causis datur demonstribat. Pecora quibus pulmo tensione uicatur, & quibus uenenata aliqua res per cibum obrepleta, ex hac ratione liberantur. hæc ratio multum & uulneribus prodest.

De lasiua.

Lasiua uires habet stypticas & acres. inurit enim & exuulnerando inlaurat. humectantia uel nera exlaurat, et exuulnerando siccat. adeo uis collyrienera uulnera, & fistula, & his similia que fuerint, lasiua caustica dyllentantur sepe. facillime curam medicamentis sententia ad finitatem perducit. difficilia ad sanandum uulnera callosa,

A longo tempore fordida, que nullam medicamentorum uirumem pro longo tempore sentierint, uale est lasiua quotidie lauari ex cuius uirumem omnis limus & quæcumque pro uenustate spurda facta sunt auferunt, si quotidie fiat, & post hoc dies inde curari oportet sicut ipsa uulnera distulerunt medicamentis aptis. uires enim lasiue non sunt, sed ad sanandum uulnera disposita. hoc idem superius in inserioribus. sicut partibus dixi. Ex quo cinere lasiua facta, cui ut necessaria sit, & qui cinis, & quomodo temperatus impolimus quid proficit uide. etiam ex farnentis cinis, ex cinere lasiua si dicenda enim est res aeris & styptica, cum tam solide caret sed magis stringit, sed & ipse cinis in recentia uulnera in profundum posuit sanguinem statim curat. Ideoq; omnibus specibus calidatis cinis impolimus prodest, omnibusq; abscessis. De farnentis tamen oliuæ cinis acerrimus est & ex nucleo solo acrior est. & ex hoc lasiua, uulnerum cancerata uulnera etiam acriter lasiua fordida uulnera laudanda sunt. caprisi cinis omnibus superius acrior est.

De lentisco.

Lentiscus arbutula est similis myrtocorticem in cyma sobribrum habet. folijs pusillioribus. uirtus est styptica. huius folia, aut ex remittent amaram, uel radices corticem in aqua uehementer decoquit, quousque melle habeat infusanditatem. & sic utitur. sicut autem eis que sanguinem repleunt ex postea frigida dato scrupula uideat, & ad fluxum uentris, & ad dysenteriam similiter oblatam. & ad uentris uirtu totum imponitur. sicutem facies de folijs eius uel cymis contalis & expressis, similem in omnibus habentur. Aqua in qua folia eius ferunt decocta si fracturas frequenter fomentaueris, aliunde ceteris uolunt. facta & ad dentes se agitant, si enim frigidit in ore tenentur, stringuntur. Fit quoq; de semine eius oleum similibus causis necessarium. Capillis cadentibus in unctum prodest, eo quod calidum & stypticum habet uirtutem. Nasomartio in Chio insula ualde stringens resq; uires & uulnera in uisus in potatione sumpta, prodest hæmoptica cum aqua frigida seu posca. uulneribus in multa calida est autem stomachi oponium. & uulnosa, & fecori uires prodest manducata pilos cum qui iam in oculis nascuntur contrariata uel graphis calefacta optime colligit. gingiua uentres impolimus emendat & sanat.

De lentiscula.

Lentiscula herba semen est quod ferat herba fistulosa, lapidosa, & rosia. quæ si serpens fuerit eo melle non cocta, in dore caliginem turbando, ex coriata uero & decocta in aceto, uentrem stringit. podagricis cum polline melle præstat melle lam. cum melle autem, uulnera purgat & curat. in aceto posita cocta & impolita, duricia & serphas necit. Oculorum doloribus uel tumidibus optimum adustissimum est. Si cum cydonia in aqua castelli ferunt decocta & oleo rosico melle

mita, uereri uis emittat. Et si melle adfecto po-
natur in fucro malygrami, fanas, & ad uelicas, &
ad tigem faciem, & perniciem, simili modo de-
coctam imponitis.

De lupinis.

Lupinus herba fructus est quae feritur omni-
bus prouincijs. Virtus eorum est calida, matum
corpus, sunt indigestibiles, & uentrem temperant
si cocti manducentur. Aqua uero ubi cocti fuerint
cum ruta & pipere, modice positi data splenis
prodest. Scabies muscularum uel feroribus apra, opal-
ma fomentatio est cum aceto uero in modum ca-
pulisplentis impositus scrophas, ulsiones, & mali-
gnos humores accipit. Farina uero eorum cum ma-
rubio pari pondere in umbilico imposita lumbrici-
cos capelli radice eorum in aqua decocta & posita
data uentem mooret.

De lippianis.

Lippiani comesti lippianis minores, sed uir-
tute similes, tamen optitri sunt qui maiores sunt,
nam possunt acriter relaxare, & sua amaritudine
non solum lambricos occidere, sed & partium
expellere.

De lappathio.

Lappathium herba est omnibus noxia, & inu-
scantiam esse dicitur, huius igitur radix, & radi-
cis cortex intus, ex aceto uel almine liquido,
omnem maculam a sudore factam infricata in
bolsco tollit.

De liliis.

Lilium omnes nouerit, cuius uires possunt di-
ricies neruorum remollire, & ipsa folia cocta & im-
posita ad combusta proficere, sed & portata, aut in
positi semen menstrua prouocat, partum deponit,
& ad serpentis morsum facit.

De ladano.

Ladanum hac ratione colligitur, funiculi liga-
ti circa ederaum distrahuntur, & sic quicquid illis
glutinofum in modum sordis adheret, abraditur,
& in globulis expansas redigit. Aliquido etiam
genibus & feminibus capraeum quae edera ur-
scentur adhaerens, hoc ipsum ladanum insenti-
tur, & similiter abraditur hoc totum. Verum est
oponium quod olet, & quod est subinside, & pin-
guis, & resinofum, sine ulla sabula, maxime tamē
in Cypro colligitur, quod etiam a Cilicia uel Ara-
bia afferunt, insitum est. Vires autem habet la-
danum acres, & exsiccatorias, & relaxans, pro-
pter quod in malagma & in emplastro mittitur,
& ad tussim ueterem facit, item capillos fluentes
cum oleo myrrino continet.

De lonchide.

Lonchis folia habet subsecunda, florem ni-
gram, uisum personis comedorum, quo-
rum uiscida patet, semen album, oblongum
in specie lancarum, radicem quasi danci, simili-
ter diureticam.

De lathyride.

Lathyris nascitur circa aquam & ipsa qua fo-
liosa habentur pulilla rotundula, istisculi exalbio

A dē. tota herba est acris, diuretica, uenta, thyrum
habet oblongum, in ualitudine digni, cauum, & in
summo quasi ramulos distulsa, folia longa, fructu
eum in summis ramis tribula rem, & penic sub-
rotundum, quasi capparita, in quo sunt tria grana
la rotunda, & interstita ueni ueluti membrana
la, quorum septena uel nouena uentrem uiscide
purgant, aqua frigida superbibita, quae choleram
rubram & phlegma deponant.

De linozobis de, uel mercuriali herba.

Linozobis folia habet quasi ocimum, thyrus
los huius modulis & densis & pluribus cauos, sui-
cum femina quae dicit, habet copiosum, & quasi
racemofum, quae deinde masculis, pulillam & ro-
tundum, combinatam quasi testiculos, folia ipsa
adherentem. Verum utrumque uentrem soluit, si-
militer & phlegma & humores calcificatione de-
ponit, & quasi oles decoctum manducatur, et fac-
cus idem & ius habetur.

De lapide lazematite.

Lapis hymatites est naturalis qui ab Aegypto
& India & Hispania affertur, durat est extrin-
seus, & lenis & ueluti colore lauidus intus, deinde
linguaticus, cuius maxime idoneum iudicamus
qui intus in cote ex aliquo humore in modum lin-
guinis insidit. Verum potest uiscide stringere,
& tamen sine magna acrimonia.

De lapide chulio.

Lapis chulio colore fusco est aliqui in se o-
stendens subulsa, oblongus, & spinas habens di-
rectas prout alumen scilicet, hanc quoque opium
iudicamus qui & ipse uiscide stringere potest.

De lapide alio.

Lapis alius in Alexandria tantummodo inuen-
itur, cuius est optimas ad usus medicinae qui est
colore candidus, fragilis, leuis in modum pami-
cis, & ueluti puluis in manibus insidit, effecta sa-
tem uiscide relaxare potest, aliqui enim diligē-
tis & nitrosi saporis ostendit. Unde & corpora
quae in eo sepeliantur, tempore & diuina, quapro-
pter Graeci in cophagon appellant.

De lapide pyrite.

Lapis pyrites est durissimus & granulosus, co-
lore cinereus, & si ferro percutitur, scintillam & igne
mittit, uires habet acres, & ad insitum in eadem
mita, & proprie ad oculorum claritatem.

De lapide magico.

Lapis magis inuenitur circa sinus Oceani, co-
lore coeruleus, qui probatur, hic quoque ferrum ad
se trahit et tenet. Vires autem & purgatoria ha-
bet, propter quod hydropicis in potu datur, & or-
mem humorem per uentrem emittit.

De lapide gagate.

Lapis gagate colligitur in Lycia, circa ni-
pam fluminem quod Guyes appellatur, & est co-
lore niger, & uisus, & quasi latus, leuis ualde,
cuius est melior qui ad lucernam accenditur fa-
cile, & odorem aspidi habet, potest autem re-
medus ex aqua dentes qui aguantur resurgere
& stabilire.

De lapide

De lapide thracia.

Lapis thracias est niger quasi calculus nascitur in Scythia amne quodam, qui Porus dicitur, ut res eisdem habet, quas pagas & dicitur accendi ab aqua, & extinguat ab oleo.

De lapide quadrato.

Lapis quadratus in Aegypto inuenitur. & est exalbidus. Vires habet unicidas & stringentes, unde Cœcepam unisare dicitur, inuenitur & in Aethiopia.

De lapide phrygio.

Lapis phrygius in Phrygia inuenitur, cuius melior est qui est pallidior, & aliquatenus gravis, hic eo quod nimium stringit, & exulcerare solet.

De lapide galatice.

Lapis galaticus est quasi citreus, & dulcis ad gustum, & humorem facit quasi lacteam, leniter stringens, propter quod ad lachrymam oculorum facit.

De lapide melinte.

Lapis melintus per omnia priori similis. Sed hic spernitur, quod dulciorem humorem emittit.

De lapide morochtho.

Lapis morochthus in Aegypto inuenitur, & est pallidior, vires habet & ipse efficaciter stringens.

De lapide phlogino.

Lapis phloginus & ipse in Aegypto inuenitur, aereo vel flammico colore, illiusmodi sensum facere dicitur.

De lapide crystallo.

Lapis crystallus est limpidus, & perlocidus colore, vires habet stringentes, & lac prouocare dicitur.

De lapide thuyte.

Lapis thuytes, quem vidimus in Aethiopia colligitur, colore subviridis, & ab humore remissus, habet vires acriter mordentes, propter quod calliginem & cicatrices oculorum extenuat.

De lapide batrachide.

Lapis batrachides ab Aegypto afferitur, colore rubeo rubro, vires habet lenientes & relaxantes.

De lapide smiride.

Lapis smiris potest viscidè stringere, & penè nihil propter quod in Cassia inuenitur.

De lapide malye.

Lapis malye prout chalcis & ipse in Cypro insula inuenitur & in eisdem metallis similiter & plethala est, & auro fulgens, ac fragilis. Cuius fragmenta sunt super minuta, & in modum sabuli, optimè autem malye dicimus quod in aginem colorem maxime splendens, & dum leuigatur mollis sentitur, & qualiter fulget, qui est idoneus non est pallidus, & aequalè tractatus, & aqua tantum cito denigratur. Verè effectus videtur exasperare chalcitum.

De melle.

Mel succus est rosis celestis qui ab apibus colligitur, cuius sunt genera duo, unum quod in cauphones ab apibus quæ sunt oblongæ colligitur, aliud est quod sub terra inuenitur, & comicum appellatur, quod variorum et imaginatæ & fortiores apes reponunt, & habentur melius ad claritatè faciè & oculorum, utriusque virtus est calida. Solum enim mel quasi compositionem in se habet quia ex maliarum flore vel succo herbarum colle-

igitur, propter quod omnibus valetudinibus, pro occurru citato prodesse potest, idco omnibus aut idoneis commiscetur, videturum forditem assidibus comedit adhibio sale, illinum extrinsecus suis cibis exsiccat, deducendo humores aperit, mel solum fistulium tollit, oreum facit, nasum probè habet, unde pulmonem & intercostibus omnibus per totum leniendo medetur, atque ea relaxat.

De myrrha.

Myrrha lachryma est arboris eiusdem nominis, maxime in Arabia inuenitur, quæ aliquo loco in terra, hanc ipsam lachrymam emittit, ergo optima myrrha quæ est mundissima, & tacta quædem aspera, & arida, & fragilis, & leuis, & globulis pusillis, extrinsecus uno colore, intrinsecus deinde subrua, & velum uenulis habens albicans, odorè suam, gustu amara, & excalescens, hęc igitur in montibus inuenitur. Colligitur autè altera myrrha in planis, quæ & ipsa est melior & pinguior, quam exprimere in liquorem solet, quod est illius quasi liquidissimè in uascula reponitur, & Græci myrrham itacem appellant. Verum est omnis myrrha styptica, & acris, & excalescens, huius itaque effectus vehementer commouere potest.

De mandragora.

Mandragora herba est pluribus nota, sic & ali qui herbam ipsam apollinarem appellant. huius ergo succus colligitur, folijs ipsius herba pernitus & improbe excelsus, quasi concauis locis earum relinquatur, aut ipsam radicem prout paratis, aut mala eius uel totam radicem in pila tundam, & sic omnis illius succus organo exprimitur quod græce mandragorachylon appellatur. Vires autem habet refrigerantes, & hoc ipsa ratione stringentes, & grauem marorem facere potest, unde & somnifera creditur, compescit autem dolores & uigilias.

De molybdana.

Molybdana est quasi iterum acris et argenti, est & alia quæ foditur in Corintho. Verè optima est quæ est colore quæ diximus, non lapidosa, fragilis, ipsidida. Vires quoque habet assidens spumæ argenti.

De malo granato.

Malum granatum quod græce rhoræ dicitur, fructus est arboris eiusdem uocabuli, qui recens & maturus mandacatur sine suo cortice, qui maturior uel siccus dicitur, & cum aliqua dulcedine sui uentrem stringit, & stomachum erigit, magis tamè stringit quod est subacida. Cuius ipsius flos cyvius dicitur. Vchemèntissimè hypticus est & efficacissimè stringit. Vnde dyfentericos sanat, et uulnera recentia glutinat. Eadem & cortex illius prestat, quem malicorium diximus nominari.

De medulla.

Medulla, omnis quidem medulla leniter mollece et relaxare durities & humores potest. Verè tamen efficacissima uidentur ceruina sequenter utulina. Inde caprina numeratur.

De menta.

Menta herba est quam omnes nouerunt, quæ est

De narcisso.

Narcissus thyrinus habet oblongam. folia quasi porri, sed breviora, & plena. si eam albidu intercrocramali quando parvum. fructum quasi quosdam membranas nigru oblongam, radice quasi bulbis, quae maculae in facie tollit: & suppuratiorem poni, & intumescere non permittit.

De naphtho.

Naphthum afferunt ab India. & est quasi cortex elamula, non odoratus, & uscide exalfectentia. propter quod & in amidois exalfectionis mittitur.

De opio.

Opium succus est quod modo erratici papaveris, quod sic colligi solet. postmodum cum hoc ipsam papaver flores suam amittit, & ampullulae succrescunt visides & tenerae, harum ipsarum capitella homines scalpello acuto leniter abscondit sic, ut intrescens non laedat, & deinceps in gyrum scantileant. & sic ladiculum quod promanat digito concutunt, & in conculis reponunt, & siccant. Meconium autem fit contritus in uno folijs & ampullis visidis papaveris. Verum succus organo pressus & siccatus in passillos redigitur: & meconium appellatur. Erit ergo optimum quod est odore gravissimum, & colore subnigrum, & gustu amarissimo, & quod humore quo resoluitur quod est visum candidum facit, & accensum splendidam & aliquatenus durantem flammam emittit, & rursum exinctum pessimum odore referat. maxime huiusmodi tale invenitur. adulteratur autem & lenius et lupinorum farina: sed & gumi nigro, & lactue erratica succo. huiusmodi glaciaco, sed & adulteratum quod est sic intelligitur, eo quod non omnia coeant quae siccitate illius comprobantur. potest autem siccitate opium lachrymam fringere collyrijs admittit. habet & circumdimitur refrigerare, et auricularum dolorem, & totum corporis languorem mitigare, illa videlicet ratione, quae etiam somnum facere dicitur.

De omphace.

Omphac succus est de radice morae sylvaticae, & immaturae uvae, quae expressus siccatur in sole, & in passillis laetis usquequo heri potest formatur, & sic reponitur optimum est illud quod est color rubidus, & fragile passillo, & gustu styptico valde, & linguam subnigra dente unde potenter siccatur, & omne prolixum confectum tenet.

De opopanax.

Opopanax succus est herbae quae panax dicitur, simillimae per omnia ferulae. quae nascitur in Capadocia, Africa, & Macedonia, locis asperis & lapidosis: colligitur ergo hic ipse succus hac ratione. Medulla astantibus terra quae est circa radicem & herba foditur & cauitur: deinde folijs ipsius sterminat, & sic ipsa radix et sensu in oblongum & in gyrum inciditur. postquam humor lacteus emanat, & in folijs supposita desiccat, & sic cauitur. quasi exalbidu myrrae colorem accipit ergo optimum est opopanax quod ab Africa affert. hic est extrinsecus veluti crocatus, intrinsecus lacteus, mundus, odore graui equidem uscide. potest igitur

A opopanax & laxare, & calefacere, & mollire fibras & durities. siccare visperas & omnem ferpentum accellum.

De opobalsamo.

Opobalsamum lachryma est arboris quae balsamum appellamus, similia malo granato, ramose, ramis tenuibus & exalbidis, qui xylobalsamum dicitur. quae folia habet similia eruae. haec ipsa arbor in Iudaea tantissimo crescit: & fructus afferit aliquatenus oblongi, circa mediis usque, & quasi utrosque ad capitula utraque subito deditur, rubicundum valde, grauem, & plenum, & si frangatur mollem, & si masticetur, similes ut plerumque mordentem, & sic uter redolentem, quod caropobalsamum dicitur. huiusmodi ergo arboris lachryma colligitur usque ad autumnum. Inciditur autem ipse truncus in aliquot loca, et ipsi ramuli, et sic uscula supponuntur quae lachrymam fluentem excipiant. Quod ipsum aliquot coloribus videtur. Verum est optimum, quod recens, & siccum, et exalbidum est, et austerum, & odore graui, & acuto, & non aceti, & quod aliqua lenitudine linguam submordet. Sequens est quod est colore subnigro, & quasi glutinum, si desiliat a digno seue etiam, aspectus gratum. Tertium autem, quod est tenue valde, & peracidum. Omne autem opobalsamum quod vitiosum accipit, fit subnigrum & terreste & siccum. Verum optimum est siccum, et quando aqua mundae infusatur, non protinus diffunditur, sed magis subsidet postmodum totam aquam exalbidam facit. lachryma autem admittitur in caelum illud adstringitur coagulatum. Item uestimento albo aut mundo infusatur, maculam non facit. Quod etiam siccum est in summa aqua diffunditur & supernat, & prout oleum quasi pulsat ostendit: nam utres habet aliquatenus aciores. quae uscide exal facere & relaxare efficaciter possunt.

De oleo.

Oleum uetus optimum est quod cum bona pinguedine perlicet. odore & gustu simile uetulo panguiamini. Vires autem habet exalfectionis, quae penitus relaxat. Sed & ad caliginem oculorum facit, si fuerit de pluribus annis. & ad duritiam & indurata uitis nervorum in cibus cito admittitur omnibus eorum. & lenicium stomacho et uetri reddet. & si qua fistula aut uulnera introinsecus facta est, leniendo relaxat. Accepta rosa refrigerata inuenitur. Nardo decoctum, metasthenicis autem habere incipit. Chamamelio uero, isidem metasthenicis esse uidentur. Cum bacca lauri decoctum, plus quam oportet theriacum esse certum est. Semini lenosis nistum, sicut rosaceum per longum tempus stypticum uirtutem affert. Mala sicche admittitur, collicium esse uidentur. Anethum illic per tempus maderatum, theriacum comprobatur. Mala cydonia illic per aspora maderata, pargoricum uel hypticum aliquatenus inueniri facit. Cucumeris agrestis radice admittitur & decocta, cathartica, & thermiacam habet

311

habet uisum. & quidem proprie attritis in un-
cto facilius admittitur pluribus ualerudinibus
prodest. De ocio.

Quam parua gallinae est, quod omnes nauer-
runt. effectum habet dupplicem. Si femicosum bi-
bonae, uisumtem stomacho prebet, & non permit-
tit corpus debilitari. et quod natura fit animi si-
lentis enim omnia, quae lenis uicem habet. Cerebri
uicem potantem, rancos emittit. lachryma quoque
tepidam in oculis dalem. in uncta salute reficiunt.
Vires uero eius extrinsecus in aliqua parte cor-
poris illinitis, pargoricus, oculi hypopus inuenit.
Cochium uero in aceto ut fit perditum, dysenteria
eis prodest. uisumtem autem sicut cibi et potus uicem
prestat. Si erodium bibatur, sicut prohibet.

De ocio.

Ocimum herba est omnibus. nota. uires habet acri-
ter exalfacientes, & relaxantes, & uisumtem pro-
uocantes. De origano.

Origani & ipsam omnibus notam est. & ha-
bet uires acres, & exalfacientes, & relaxantes, &
euaporantes, unde de suspiriosis, & turbis uires pro-
dest. & serpentes fugat. nem. hiles detrahit. uir-
tem detrahit sed uisumtem & mensuram prouocat.

De orobis.

Ororum omnes nouerunt. huius igitur farina
cum melle uulnera purgat, & maculas tollit. & a-
lienationes tenet. ipsam autem ororum manduca-
nam, caput replet & uicem. & sanguinem per
uicem prouocat. & est optimi uicem. Est enim
colore uicelaco. effectus uicelaco silens. et in modum
cani.

De ponitio.

Ponitium hac ratione edificatur. chalcidit par-
tes daz, & canina, in moerata leuigantur. & uicem
calidissimo, in aqua subinde feruente & acerrimo
aceto. & hoc sicut habet donec res rubro colore
appareat. habet igitur ponitium uires quas chal-
citas equidem ualiores.

De pipere.

Piper fractus est uerbis quae in India nascitur.
quod quida priuim creta, oblongum & rotun-
dum apparet, & longo pipere asomelatur. quod ex
minimo & quibuslibet granulis ueluti conuulsi-
tis consistit. & quae tempore ipsa accrescit & densi
panna maturata enim & nigra facta, nigri piper
dicuntur. eligimus enim longi piper, quod quan-
do frangitur, sicutissime granula sua conuulsa ha-
bet, & circa sua ueluti medullis coherens. quod
gustum uicelaco mordet & calefacit. album deinde,
quod sine raga fit candidissimum. & non
mordet, & ad gustum simile lycop. Item nigri, quod
piper colore in reliquis fit simile albo. patet autem
omne piper siccitate stringere, et exalfacere,
& totum corpus uehementer commouere. Sed adu-
teratur longum quidem, sicuti & gummi forma-
tur in specie piper longi. & album deinde leuiga-
tur cum spuma argenti. & excidit in pilulas. eius-
dem magnitudinis redactur. cum nigram huius ip-
sis pilulis demigant, sed & leue, & canem, & fati-
notium piper est, & leuissimum aduersum.

De pompholyge.

Pompholyx est quasi flos spodi, simul autem
utraq; colliguntur circa metalla subia, & cupri,
& argenti consistunt. Verum pompholyx prout
leuissima fuligo in ipsis camera inuenitur. spodi-
um circa parietes & aduiterat fit in leuissimis
subiectis combustis. item canis quibuslibet. sed sunt
fucidiora & non aequaliter leuia. est enim optima
pompholyx, quae est leuissima, & candidissima,
& ad tactum nullam habens asperitatem. eisdem
enim & spodi uires habet, sicuti, & quae sicca
te possunt.

De pyrosilla.

Purpurillum quod & facum aliqui dicunt. esse
habeat quadratae & pusilla in modum testicula-
rum. quae ab insectibus tinguntur colore roseo.
tate est maxime caninum. sicuti paterolanum,
uires habet aliquammodum sicuti.

De pyrosilla.

Pyretinum radix est oblonga. colore fuscior in
eius exalbida. erasmodine digiti pusilla. pusilla ex-
calfaciens uehementer. & saluum copiosum pro-
uocans. cuius optima est quae est recens. potest ad-
tem efficaciter relaxare, & calefacere acriter.

De pomice.

Pomex lapis est genus qui in libanibus ma-
ris inuenitur, quod alio die & fucibus illis fit le-
uissimum & exalbidas. & undique concuissus in simi-
litudinem spongiae. facit ergo pomex ad denotri-
cia. & scriptores pomex uicelaco sibi in eisdem
temperantes bene scribit. & minus hac ipsa pu-
mex in mala gmata. abradit autem, & sua asperita-
dine leuigat.

De pulegio.

Pulegium herba est omnibus nota quae cum ali-
qua acrimonia exalfacit. & est diureticum ualde.
sed et mensuram prouocat. & parit expellit. & olim
turbis uires prodest. & odor eius nauisum prohi-
bet.

De propolis.

Propolis circa fenuis & circa alueria apum
uenitur. & est quasi genus cereae. cuius eligimus
quae est colore subrubra odore mellis, est autem
qualissimum. Vires habet similes cereae, sed effica-
ciores.

De psyllio.

Psyllium semen est herba nigrum. & minus,
pusilla magnitudine, unde etiam cognominatur
oidetur. herba tota asinulis sermo. longa & angu-
sta. & calamus minutam & oblongam habet a
quo medio incipit quasi spicula oblonga in qua ip-
sum semen inuenit. quod efficaciter refrigerare et
stringere potest. unde oculis lachrymibus uicem
prodest. Item dysentericos & postagris reme-
diat. & capitis dolere ex aqua leuigant & in fron-
te hinc confectum sedat. & haec ipsa herba. publica
tis dicitur.

De plantagine.

Plantago similiter herba est. & huius succus &
folia efficaciter refrigerant & stringunt. quae
pter succos illius. Sanguinem excre habent uires
datur. Item folia conuicta cum pane impolita, quae
stringere & succo uolunt, uires faciant.

De polio.

Polio herba est oblonga, exalbida folia habet
& in

& in fummo quali canicem, & comulam, femine plenam, odore graui & non fixati potest ergo non uiperam fugare potest & res uenemalis extinguere laxat quidem stomacham, & caput purgat, sed & urinam, & uentrem mouet.

De pelecino uel crepa canina.

Pelecina herba est que in uentrib. nascitur, plures & tenues ramulos habet, folia posilla, & granula in folliculis terma uel quaterna, subrufo, & amara ualde que possunt cum aliqua acrimonia uiscide stringere, propter quod & in antidota mittitur, & in menibus prouocat.

De panace.

Panax radix est herba de qua opopanax constituiturque & ipsa enim, & si infusimus, eade praxilat que opopanax.

De peucedano.

Peucedanum herba est thyrifum & ramos habens similes ut fasciculum. radices uasiam & nigram, odore grauem, fucis plenam, & circa illam comulam densam, flore aureo colore: hanc igitur radix aliquando propter fucis suam exprimitur. & succus eius melior est si sit colore subrosus, & ad gustum exaltat: ut aliquando succatur & reponitur, facit autem ad uulnera antiquissima, & expurgat uiscide propter quod in aliquibus emplastris & malagranibus mittitur. & radix eius incisa serpentes & uiperas fugat.

De pastinaca.

Pastinaca omnibus nota est, nam similitur in cibo, & in reliquis uimentibus. Vires habet acres, & exaltatioris, et diuretica.

De petroselinio.

Petroselinum nascitur circa petras, & est optimum Macedonicum. est enim odoratu subdulce, diureticum ualde, & exaltatioris. unde & si machi et colli infusiones & uisciones remedia.

De perisitereane uel uerbena.

Perisiterean herba est columbaria, folia habet modica quasi incisa, radice mollem. thyrifulum stypticum, tota herba uulnera glutinat, & alienationes stringit, & ad omnia uenena potui data optime facit. Similiter ad tertianas & quartanas disposita est, huius succus in collyrijs mittitur: hanc enim & columbina, & uerbena dicitur.

De polypodio.

Polypodium herba est similis filici, que in petris, & circa radices arborum uersatatur, & in quercibus arboribus crescit: hanc melior habetur. Cuius radix pilosa & hirsuta uidetur, gustu stypticum cum aliqua dulcedine. In folijs uero habet binos ordines quasi puncturam aereorum. Vires habet uentrem soluentes, & bilem distrahentes.

De colocynthide.

Colocynthis similis est cucurbitide rotundae, uel malogranato, huius uero medulla, id est quod in utro habet, carnosum, et semen uiscide uenno purgare potest, & in plura cathartica mittitur.

De ruta.

Ruta herba est omnibus nota, uisus ualde: hanc enim stomachu erigit, & uiscibus, prodest, & colli

dolorem sedat. Item urinam & mensuram prouocat, partem quoque illi plus fumatur expellit.

De resina.

Resina est quasi lachryma herbae, & locis quibus pluribus colligitur. Veru sicca que est, inuenitur circa nucliptimum & ptyne: alia liquida circa terebinthum, & puceum, et eypressum, & qualescunt alii qui malichina esse dicuntur in Chio insula colligitur, alia prout diximus pluribus locis inueniunt. communiter uero omnis resina laudatur si sit munda, perlucida, et si odore suum pristinum seruet. Specia liter tamen liquidarum optima est terebinthina, habet enim & candore, et mundiciem, et perlocet, & utro assimilari esse debet, post malichina recipit, colore non dissimili panaceae, ceruicem siccat, ut ce pusilla est ptyne: postquam numeratur puceina & nucliptinica, quae graece terebinthina dicitur. Verum omnis resina efficaciter relaxare et remouere potest, & in usu aliquando crude accipiuntur, aliquando frignantur.

De rosmarino.

Rosmarinus herba est frutescens et semel dicta carychys ad similes spodylo, que herba radice & folia habet et quasi fasciculata, sed aperiore, & exaltatiora, et crassiora, & uisus thyrifum oblongum, & ramulosum: huius igitur semel, quod est breuius & uasius, carychys dicitur, quod inde tenuius et oblongum, rosmarinus. Veritatem efficaciter stringere et relaxare potest, unde & urinam mouet, & in uiscibus cetera maligna admiscetur, & quidem carychys acris & uiscidus.

De rubo.

Rubum omnes nouerunt, huius igitur & folia et illos & mora leniter stringit, unde ad uulua & fauces euidenter facit, quamuis omne profluuium idonee stringant.

De rhu.

Rhu, quod ab aliquibus radix dicitur, aliquantulum uisus, et nigricans, fragilis lenissime, odore & gustu amara, & leniter stringens, et si fricetur, & malicetis, si uelut glutinosa, et croceato colore, unde optimum rhu est ponticum. Vires autem habet efficaciter stringentes, propter quod cum uino leuigatum, & quasi fomentum impositum, inflammationem siccat, & uulnera glutinat, et sanguinis abundantiam reprimi, mittitur et in antidotis.

De rosa.

Rosam omnes nouerunt, que & ipsa suauiter stringit & refrigerat.

De rapa & napo.

Rapa omnibus nota est, huius radix comesta infusiones facit et multum carnis sed inuentum nutrit humore, aqua uero in qua fuerit cocta, podagrica, & ad praeparationem optimum fomentum efficit, & ipsa conuicia et imposita idem operantur, si excauetur, & accipiat oleum rosaceum, et crase medicum, et sic in cinere calido coquantur ita ut ceruicem faciant, uulnerosus promouet et curat. Est etiam rapa similis napus, qui similiter infiat, sed semen huius napi contra uenena potui cum uino optimo datur, uel ex massa constitutum.

De raphano.

Raphanus omnibus nota est, que radix appellatur radicem

radicem habet similem rapae, sed longiorem, quae comelia iouina prout anniditum, nam est ad inuisionem fatuitatis, & utamētum corporis, sed in flationem operatur, radica frigidus facit, & urinis moxet, acriter relaxat. decocta autē in cibo sumpta pluriūtilis prodest. & thoracem à phlegmate laborantem emendat, cortex nero hiatuam aceto & melle acceptus, uomitus mouet, hydropica & splenicis prodest, si in modum cataplasmatis imponatur cum melle commista, etiam prodest, paratredinae curat & haemorrhoides & coera uiperarū morbus prodest. Alapereus capere uiaat fungos malos, aut in ponitur in cibo sumpto, compescit. Semen uero eius cum aceto dicitur, splentem immit. Sem aceto & melle raris ipsa coquit & sic gargarietur, synochē curat. Folia eius tunfa & impolita, omnibus articulis dolentibus profunt.

De serocolla.

Serocolla est, prout aliqua aiunt, lachryma ziboris quae in Perside nascitur. Alij quidem fieri dicunt ex sustinentis arboris similitudine resinam per patientes leuiganda. Alij enim serocollam, argemoneam herbam uocant, quoniam optimam in dactylis quae est subalbidis, frigidis, sine odore, flore salua foefolis quasi rotunda, radice longa, quorum sunt in hincora quoslibet uicant, & ad gustum commissa dicitur aliquam habere amaritudinē & dentibus perire ad glutinatum potest igitur strigare lachrymā, & quodammodo huiusmodi usum facere. Aditeratur autem gummy & resina, sed tacti facile apprehenduntur.

De spica nardi.

Spica nardi ad similitudinē cognominata est, si melis est enim spica frumenti, & haec plurimas habet uelut arillas, & quasi ferarū uel capellorum fafculus ad modū patet, nascitur enim in India ex una radice sine solis dicitur tamen & syrica, non quia in Syria legitur, sed quia melis illius in India in qua plurima inuenitur pars ad Syriā aspicat. Veram optimam dicitur quae est odoratissima, & colore fuscata, recens, & ad tactum non grauis, nec uulsa, sed magis densa haec ergo uires habet succiter stypticis, & leniter causticis.

De lycio.

Syriceū sit de cerasi plurimum siccata & cribrata, coquitur autē in patella scilicet super carbones ubi aqua sandyca habet colore quod ipsam ceruise uires representat, est optimū quod ignis habet colorem.

De salicula.

Salicula herbula genus est, quae radicalis & folia sub floribus limbus uolue quoniam plurima habet, quae tota prodest, haec resola in modū salubarum stringitur, nascitur autē in alpebus latamā, & in norica regione, quam ipsam opomū iudicamus quae est odoratissima, cui tamen & haec adesse oportet, ut recens, & sine salulo sit, & quo plurimas cum ramulis suis radices habet, ut autem sunt uires huiusmodi potestas igitur saliculae est, quae & spica, & si inuicem.

De sale.

Sale omnes nouerit colligi autē in quibuslibet

litoribus & partibus maris, ac se linat, aut paratur, prout aliquibus locis in Galia, maxime tamen in Italia uel in diuersa prouincis. Verū est optimus sal qui ex mare fit mundus & candidus, cuius uires si pure ipso probatur, potens comedere & purgare, multis quidem rebus miseris precipitum, cuius salis uires est, quod omnibus ebrui admittit & uenit, & onerum facit, fistulam auertit, nauisē prohibet. Quo id autem sodinar, est uires uera alba & per se da uires haec prout salis salis, quoniam & nos salicam ammiacum dicimus.

De succo.

Succi uires duplex est uel triplex, hic eadem, & si in cretina praesentia potest quae & ouum dicitur nos facere. Vires enim cibi & potus praedictae hordeo prisinae faciant, quae frigidum & humidum habent uires, & relaxare possunt, si eadem uires eorum admittent, scilicet in uires refrigerat & reparat, de hordeo imo nero succus uires stringit, & in frigidum, & uires requirit, & haec uel omnia succus similiter operatur. Sigo enim uires uires uires stringit, & ardorem & corruptionem.

De siccato.

Siccum lapis est siccum & splendentem, nullis alijs similia, quoniam in metallis inuenitur, colore est in melle plumbis, cuius est optimum quod si reuolget, fragilis inuicem, & quod est in se mundum, lapidifera uel terrenum non continentia. Vires autem habet stypticis, unde & refrigerat, & stringit, & lachrymas uelut oppilare potest.

De sandaracha.

Sandaracha affertur maxime à Pomo, & Capadocia, et Cilicia et est à primo lapis igneo colore, qui in minuta comminatur, est ergo opomū sandaracha quem florem appellamus, quae est uires colere, munda, uel nihil ceterum admittit habens, effecta et ipsa frinet stringens.

De sagapeno.

Sagapenum est lachryma gymasquod in aliquibus locis colligitur, cuius opomū dicitur quod est glisculis inuenitur, colore sublimi homum myrthy, gustu acris, et quasi glutinosum, odore tepuatum, recens, mundum, et inuis albidis, et carminibus rubidum. Vires habet quae cum acrimonia uires laxare possunt, hoc ipsum sagapeno aliqui adhaerent, formam est co gustu in uires inuenitur magnitudine.

De sepo.

Sepum omnes molliore potest dicitur, de quadrapetibus opomū est inuenitur, melius est leopodum, nunc melius uires in uires inuenitur, et uires inuenitur, caprinū uero ipius est et sic uires, et in uires huiusmodi uires inuenitur. De uires inuenitur uires inuenitur, melius est inuenitur, melius inuenitur, melius inuenitur, melius inuenitur.

De sanguine.

Sanguis omnibus hominibus est inuenitur in corpore inuenitur, stypticus inuenitur, et uires prodest coprobatur.

De syricis.

Syriceū herbulae radix est nota & pluribus, et

albidis

albida & spūda, quæ acrimonia sua & asperitate, arinis & calculum prouocat. sternutare copiose facit uisū & cūbrata & an naribus inposita.

De saphisagra.

Saphisagra fœmen est herbe quæ floreat sicut similitur ut uites erraticæ. & fructum affert in folliculis uiridibus quasi ciceris triangularem, album, fibrifum, gustu acerrimū, & amarum. Verū optima est quæ est recens, nigra, plenaria ipsa cū ma uisitis uexationibus uiscidissime relaxat. pediculis quoque ex oleo leuigata & corpori illinita occidit.

De sepiâ.

Sepiâ est marinum animalculū, cuius testa & uerem os siccantur & repolantur, leuæ, & candidum, & oblongum uidetur, et ad usum medicum facit. admisceatur autem collyrijs. & solium in mortario leuigatam, densificatum est optimum.

De sulfure.

Sulfur optimum est quod uinum appellatur, & est splendidissimum, & perlucidū, & ueluti persulphum. Vires habet uiscide relaxantes, & plurima uisita remedicantes. De sulphio.

Sulphium radix est, cuius lachryma laser esse dicitur, & est radix pluribus nota. Virose & acriter exalfacit, & uiscam laedit. Verum admisceatur antidotis & purgatoris, & sale condita sanatur facit.

De selsi.

Selsi semen est herbe quæ simularum sceniculo & anetho, crescit & quatuor, & grana affert uisiosa et oblongiora quam utriusque. uerum et hoc est diureticum, et in plurima antidota nutrit. proprietatem ad colicum dolorem facit.

De scammonio.

Scammonium, quod et colophonium, uel diacrydium dicitur, succus est herbe quæ à sua radice plures ramos intra se mittit, quæ nascitur et in mytia, et in colophone, et similiter, ut creditur, mandragoræ, aut quasi panacis radice illius inciditur, et folijs suis suppositis lachryma quæ emanat excipitur. Veram optimum dicitur scammonium quod est medium, seu perlucidum, inas nō spūsam, sed magis prout spūgia siliulofum, et splendidum, et quod semel ac salua tangit, humorem lacteū et amarum occidit. hoc ipse ipsum stomachū quidem euerit, sed uentrē uiscide purgat. aduiterat autē in thymali succo, sed ita deprehenditur, quod in thymali succo ad gustū minime exalfacit quodammodo, sed uis, quod abeli ab hinc uel colophonio. De zingibere.

Zingiber herbulæ radix est pulilla, exalbida, leuis, et ueluti trunca. Inuenitur maxime in Troglodyns et Arabiæ partibus, et aliqui illam pipere radicem putant. hoc ergo optimum est quod est recentissimum sine stitola ulla, quod ex grege dicitur, odore suauis, gustu et sapore similibus piperi, cuius uires plurimum sunt, sed prope digestionem facit, et stomachū cōfirmat et coarborat, et uentrem laxat. De styrace.

Styrax est lachryma arboris quæ et ipsa styrax appellatur, similia tota cydonie, huius ignitur ar-

boris ramuli & uirgule, ut uerniculi circa ipsas medullas nascuntur. quibus inciduntur. & foramina ipsorum scobem quasi sursum emittunt, quæ cum lachryma consistunt. quod in modum resine pituyinæ manet, maxime siliibus medijs, & sole candidissimo. Verum optimum dicitur styracem quæ est fibrifusa, & quæ multam resine specie per manet, odore suauis & quasi mellis, & subtiliter, sine humore, & leuis dant fricat. Vires autem potest leniter relaxare. colicis enim, & lenit durities & mollit. Sed adulteratur copiosa scobe ipsius arboris, uel etiam alterius, eundem nūmā, & cūbrata, & cum melle decocta subacta, & rursus cera, & adipe resoluitur.

De symphyta.

Symphyta, quod aliqui anagallicū dicunt, herba est plurib. nota. cuius radix uidet oblonga, cor tice nigra, ad gustum subamara & glutinosa. propter quod ad restringendum sanguinem extracibus datur. Viscide autem stringit & glutinat.

De spuma argenti, uel lithargyro.

Spuma argenti fit in metallis & purgamentis argenti quando coactur. Item ex forata quæ Greg et mol ybdemam dicunt aliqua ex plumbo, & ipsa coactura in speciem puluisceam tribularum redigitur. Verū optimum dicitur quæ est colore asini lauro, & utiq; granis. potest autem aliquotenus stringere, & refrigerare, & eadem prestat quæ & ceratam facere dicitur, ab aliquibus uero lithargyrium appellatur. De seri.

Seri glæbula est uisida, quæ foramina habet quamplurima, dicitur & aliud eius genus inuenti colore argenteo. Verū optimum iudicatur Aegyptium, id est quod ab Aegypto afferunt. quod plurima habet foramina, et est fragile, et dum cōtinuitur, infusatur. gustu sypiticum, et odore nauseosum sic, ut et uomitum quibusdam moueat. coquitur autem usquequo sit colore rubrum, et habet uires stalde sypiticas et acres. unde et alienationes continet, et uulnera quæ luxuriantur exsiccat. De stoechade.

Stoechas herbulæ est, quæ ramulos emittit tenues et oblongos, circa quos habet folia oblongiora, q̄ thymbra, sed non dissimilia. et semen minutum. tota herba est odore suauis, gustu acris et subamara. uires habet relaxantes unde meritis prouocat, et uisita thoracis sedat, et in antidotis masectur. nascitur plurimum in insulis quæ stoechades dicuntur. De saponæ.

Sapo cōficitur ex seuo bubulo aut capris, aut tueruacino, et lixiuo cum calce. quod optimum iudicamus germanicū. est enim mundissimum, et ueluti pinguisimum. deinde gallicū. Verum omnia saponæriter relaxare potest. et omnem fordē de corpore abstergere uel de pannis. et exicare similiter ut nitrum uel apheonitē. mititur et incaustica. De sampsucho.

Sampsuchus herba est, folia et ramos habet plures et pulillos, circa terram diffusos, non dissimiles nepitæ. tota herba olens est foasiter. uiribus

Nata p acris

Alia herba

acris & excalfactioribus ad omne duritiem uel rigorem ualde idonea. De linapi.

Sinapi omnes nosterit, cuius efficacissimum est alexandrinum. habet enim uires acriter & uiricide distinguentes. propter quod uita longinqua dicitur, eo quod loxa lingua mananna excicat & catignat. & corroborat simul stomachum, quod ipsum linapi mosano uidemus contingere.

De ferula.

Sertula herba est humilis, odore suauis, exalbidis. floscula habet subrosam. cuius melior habet quae est recens, & uisior, & non nimis exalbidis. uires autem habet leniter relaxantes. propter quod & oculorum tumorem leuatur. & paribus nervosis & delectatis ex aqua multa cocta in modum fermenti quae & imposita facit.

De fyro.

Syrum nascitur in Africa & in India, optimi tamen habetur Arabicum & huius ipsius quod est recensissimum. & phares et breues calamos habet. & si frangitur rubicundum inuenit apparet, redolens suauiter fricetur inter manus, & gustu linguam submersis. quod uires habet acriter relaxantes, proprie quidem uisum petit, et urinae prouocantur & in anisidota quae aduersus uenena faciunt.

De scylla.

Scylla radix est herbar plumbus nota. est enim colore & corticibus uisita, & cepae uel bulbo ad similia. Vires habet acerrimas & excalfaciennes. unde & nullis uires & hydropicis uisiter datur. et si fricetur in corpore, magna & intolerabilem pruritum facit.

De scordium uel asio agresti.

Scordium herbula est uisigula minus quadrata, recisa, & oblonga. & folia hirsuta, ad gustum subamara odore oleaginosa. flore rubicundo. Vires habet acres, & diureticas, et ad uiperas facientes.

De scincus.

Scincus animal paruum est quod in India inuenitur, quadrupes, & simile facerto, sed multo minus, et longius, et adrosant hoc igitur saliter, & uenera facit drachma una caruncula illius ex uini cyatha potata. Si enim plura sumat, affert periculum.

De sedo.

Sedan herba est, quam aliqui senecionem uocant. quae & in petra nascitur, et super tecta. folia enim habet uisida, densa, & quercus similia, sed crassiuscula, & pinguis. Thyrsulam enim oblongam & subrotam capitella habet oblonga, in summo habens in modum uernicis. Vires habet hirsutes & refrigerantes. propter quod seminis est plantagini, & ad eadem proficit.

De sinuria.

Sinuria feruens uires habet quas & thyrimus & caele facit, et si est aliquatenus uisitor.

De spondylo.

Spondylium locis humidis crescit. & habet radicem albumam & assilem radicem quoniam in cibos uisitorum, & thyris oblongos quasi uerniculi. folia quasi plantanis. fermen quasi si seleso, duplex, sed candida, & clauis. & uisum plantinum hoc est ab

bandulus igitur semen potatum idem dicitur, & uisum lobur acrimonia sua. regio morbo, & ad uisum, & suspiriosa uisitorum prodest.

De sibymro.

Sibymro est a simile mentis. laetiora quidam folia habet, & odore suauis, et excalfaciens est, et diureticis ad apocurari, et similibus animalculorum puncturam conferi praestitit. Semen illius potatum ad eadem facit.

De sibymro.

Sibymro est assile capio, sed folia habet laetiora, & furbosus colore, & quasi pinguis, et fortiora. redolentia cum aliqua acrimonia. ramuli & capitella prout anthei, semen rotundum, nigra, ferax gustu mirabilium. radicem succosam, mollem, leuam, odore suauis, comice nigra, inuis uisitor aut exalbidam, & ad gustum fraxca mordicem uires uisum habet acres, & furdorem moderat. unde et nullis uires & suspiriosa & hydropicis & uisitorum prodest. & ad serpentum mortuum facit.

De sibymro.

Sibymro herba est ramulam habens oblongi et purum florem purpureo, exalbidis. folia quasi sibymro, subbreuitor, et foliosa, tria uel quatuor, ad terram uisitor. radicem duplicem, quasi testis uires. quae radix potata uenera prouocat. Succus illius in uisitorum hirsutudinis optime curat. Est & alius sibymro erythraei quod assilematur ad hirsutem, uisitorum quod est, & leue, et splendens. eius radices cortex tenuis est & rubrae. ipsa penitus alba et dulcis. Tamen quidem sibymro aliqui herba uisitorum sicam appellat. cuius folia sunt priori sibymro similia, sed graniora, et laetiora. gustu asperis, nigrae uires radices eius. pedis uires habet similitudine. sic re uires uel crocois & si cum aqua uel uino fuerit trita, crocois efficit colore. uires habet excalfaciens. & aduersus uenena facientes. quem herba si quis secum habuerit, ab omni genere serpente erit securus.

De sibymro.

Sibymro nota est omnibus. & huius radix uires habet diureticas.

De scolopendria.

Scolopendria similes est scolopendria animalis. in petris humidis nascitur. nec florem habet. folia ipsius in superficie uisitorum sunt, sed rufa & limosa. cum aceto potata splendem curat. & uires fecus cum uino potata uires & calculos expellit. uires habet diureticas.

De scopa regia.

Scopa regia facile est nota omnibus. & habet radicem tenuem & oblongam, & catignas oblongas, & folio ex interuallo ad similia. hoc est, sed hirsuta & fortiora. uires autem habet et ipsa acres & diureticas.

De sinopide.

Sinopsis optimi est quae in Lemno insula inuenitur. & huius ipsius quae sphyragis appellatur. In terris autem sinopsis in quibusdam specibus colligitur. & caprino sanguine in modum feruicis subigunt, & in pulvis redigunt. ad uires optimi sinopsis dicitur rufale sic fuerit. si bene fuerit cocta. quae est rubicundissima, & ipsa granis. per omnia eodem colore, & sine lippis, quae ex una mica plantinum

rimum humoris in similitudine sanguinis infecti. A uires habet efficaciter stringentes.

De flo.

Sium semen est quod maxime de Assyria deferretur, fusculum, oblongum, aere, & uiscide ex calca florium, propter quod ad inflationes, & rationes stomachi, & cholerae proprie facit.

De tragacantha.

Tragacantha herb. lachryma herbe lignose & spi nose, cuius radix incisa hanc ipsam lachrymam emittit, quae aliquatenus siccata, prius tamē q̄ in durescat, cultello in tenues laminas secatur. est ergo optima tragacantha quae mundissima, candidissima, tenuis, laeua, recēs, & subdulcis. uires autē habet quales sareocolla, & aliquatenus efficaciora, magis enim stringit, plus & lachrymam reprimi.

De thure.

Thurs lachryma est arboria quae in Arabia & in India nascitur, quae graece libanus dicitur. Quod ergo de Arabie arbore manat, candidius est, quod de India subrotulum. Verum utrunq; masculum appellatur. Est & ternum nōnanum ualde & resum, de quo maxime manna conficitur. erit ergo optimam thurs quod masculum aliusq; subrotulum, rotundum, & naturaliter lenē, fragile, & si pressatur, in miculas minutas, & ut subrotulum diligitur, & quod ad ignem cito accenditur. odorem suauem & copiosum emittit. Vires autem habet leniter exalfacientes. Sed adulteratur resina piryina & gummi et thure commixta, & sic in specie sinceri thuris fortis. Idem & manna adulteram aliqui, leuigata resina piryina, uel farina, et cortice thura, & cortice nucis pinet: sed deprehenduntur ita, Thurs enim quod resina, uel gummi habet, si masticetur, fit quasi mastiche, & ad ignem non cito accenditur. nec talem odorem habet. Similiter & manna, et cortex, si syncera non sint, tardius & fumosius incenduntur.

De tithymallo.

Tithymallum ferē tot habet uocabula quot et species, sed non refert, eadem autem omnium uis est. Colligitur ergo et quasi lachryma, & quasi succus, quasi lachryma sic. Singula uirgulae prope ipsa capitella franguntur, & sic lachryma uolatilium quod manat, in cochulas quasi opium colligitur & siccatur. similiter & hoc est tithymallum. Succus deinde ab ipsa folijs conuulsis & expressis excipitur, et eadem ratione siccatur et est infusorium. Verum eadem facere tithymallum potest quae & elaterium facere diximus, et extra quae pilosorum pilos tollit, & si incidat eum, quasi causticum uiri, maxime quando est recens, & dum colligitur.

De thapsia.

Thapsia fuscus est herba eiusdem uocabuli, quae foha habet similia feniculis, sed rectiora & usuliora, thyralsolum quasi ferula, florem uolaceo, semelatum, radicem albam & uasiam, quam qui uolere effodere, & succum illius exprimere, prius corporis sui quicquid erit nudum, ceroto liquido

perungere debet. In radice, inflationes & puritudo circa faciem & manus purit. Exprimuntur ergo siueas thapsia foha ipsa radice, & si ipsa rotata, & sic organo pressa, qui siueas immortensio leuigatur, & in soboles in aliqui & foha et radi ce iungunt, et minimum mundum, et exprimunt, quod est inuenus. Alij autem, quod est optimum & uiscidissimum, ipsam radicem resoluit terra mundantia tamen quod antea in terra maneat, & sic eam cū ferula sinuata scalpello incidunt, & molli fecerificant, & lachrymam quae manat, colligunt. Vires autem habet thapsia accensio, et in modum ignis causticas, prodest tamen lōgiquis uisq; illa ratione qua & fenopifinas.

De thymo.

Thymus herba est humilis, et ramosa, et ramulis duris, et hynolla, quae foha habet parua, et angusta, et oblonga, et subalbida, in summo capitula in specie fornicatū in simpliciter et cōcurrentiam aires habet aeres, et excalca florias, et stringentes, propter quod omnibus uisq; stomachi et thoracis apertissimum est.

De thlaspi.

Thlaspi herba est quae foha habet magnitudi ne digiti, thyralsolum subalbida, reuere, et oblongum, semen si simile carum, et quasi pambonem et dilatari uires, quae habet uires, et reseruantem et ueluti ascendentes, unde a speciosissimis oculis & cicatricis extendit et pstantum, uentrem ferulum & deorsum purgat cum oleo leuigatum, purgatio nes, frigora, et herores in accessione dicitur.

De trifolio.

Trifolium herba est omnibus nota. huius igitur foha & porta, et pro forma uno imposita, uisq; morbus remediatur. Item semen illius in emplastro mittitur, & radix in amigdala utraq; ad uentris tum serpenti moris facienda.

De ueratro uel celsosio.

Veratrum radice herbae sunt eiusdem uocabuli, exalbida, et oblonge & ab uno capitulo copiose, et directae, & quae per uires motores quod est porri capitula, sed non dissimiles, quatuor optime sunt quae aspectu unicolor uidentur, & nō neglige, et quae medullam reuere habent, et quae magis exalfaciant, et uocantur pambonem tale tūq; est creticum, nonq; albicans, uisq; est in uires, utrum omne ueratrum est uiscidissimum medicamentū, & fortissimum purgamentum, et uenensiosum esse dicit, et et aliud ueratrum igitur quod magis purgat, aliqui secūndum ambo purgat ueratra, et elsborum dicant.

De uisco.

Viscum succus herbae est quae de ramis arborum excrescit, quae herba habet sed dum rotundū in specie uisq; pallidissimum, qui fructus tandem, et comodat ad aquam frigidam copiosius et diligenter, usquequo nihil asperum de cortice eius fructicolus habeat, sic enim euadit glutinosissimum, alij quoque in aqua coquantur eadem diligenter expurgant, ueram oponium est quod in quereis arbore crescit, et quod est mundum, subuinde, pambonem, et quod si extendatur non sumpt

ur, fed in specie membranz extenuatur uires fit a
beraces, & que duricies remouere possunt.

De uiola.

Viola species habet tres. est enim alba, & pur-
purea, & aurea colore. floresq; de radice eius ex-
crefcit. quibus nichil habetur que est purpurea.
uerò omnes uiside relaxant. sicut & unguis prouo-
cant aliquid. & semen illarum parui expellit. &
lumbrosos occidit. odore uero habens est flos ip-
se suauem.

De uirga.

Virga est omnib; nota. et est calefactoria ual-
de. quæ propter atritã, cũ oleo uel axungia imun-
da, contra frigus facit. Item potata cũ uino, mor-
bum regii emendat. & aspidotes, quæ colicis qui-
dam sunt propria, admiscetur. Item trita cũ melle
singula coeliliaria diurno potui data, uisum uen-
ris, uel frigus ex pulmonibus conceptum sedat.
& calore suo omnes humores dissoluit.

De uella.

Uella herba est folijs quidã minor quàm eru-
ca, sed non dissimilis flore uiolaceo. semen habet
nec in folliculis oblongis, ordinis Hispani, prout
nasturcy, & gustu calefactoria est, submordens, et
uirtus relaxans. unde ad tussim uentrem, & ad
regium morbum cum melle optime facit.

De uetonica.

Vetonica herba est quæ radices habet aliquo-
tenis crassitudine digiti, & ramulos longos, quæ
dracos. folia quasi quercus sinuiter olèna. florem
purpureum. semen circa ramulos in circuitu, in
modum spicæ, nigrum. nascitur in pratis & mox
nibus uires habet leniter acres & diureticas.

De uita.

Uita est quam omnes nouerit, ex cuius fructu
uini exprimitur. huius igitur folia uiridia in fron-
tem frequenter imposta & immutata, oculis ex
thumate dolentibus. proficiunt, eo qd spiriticu & au-
sterum habet. Botrus uero eius maturus calidus
est. insudat & procurat uentrem, & maxime si ab-
lus fa. passa autē uia ardorem facit, & uentrem
pacatur. immaturus uero botrus uire, frigidus
est. & uentrem stringit. unde & dysentericis facit.

De uino.

Vinum omne calidum est. uires atq; modò cor-
pori præstat. eo quod calefacit, & refumit. & reser-
uit omnia membra quæ ex frigore & dolore con-
stricta tenentur. Vinum & oleum si calidum ex
unguento positum, oportet diu perscrutare. quousq;
totum corpus illud peribat. similiter & ipsa
quæ in hameris dolore tenentur. Vinum recens,
calidum minus est nocitum. & uentrem procurat.
Vinum album, diureticum est, & toti corpori ap-
tatur. Vinum nigrum quæ dulce, sanguinè nutrit. &
oculis contraria est. & capitis uerum insudat. sed
tussim, & corpori grauidanz, & stomacho urba-
tionem, & gonorrhoeas graues inserit. Vinum, uari-
ne si cum modica aqua bibatur, sicuti corporis
prodest, eo quod nutrit, & custodire potest lani-
tiones. Præno quod albi est, iniquum uentrem
corpori facit. unde & de ipsa aqua ratio est red-

denda. Omnis uirus atq; frigida est, et dulcis, et
humida. & febribus acutis aliquantes facit. uulne-
ribus cancris si sola adhibeatur perniciè inferat
quia omne uulnus in corpore dulce esse uidetur.
& tunc gaudet Cancro & crescit dum sibi cõsentit
& amplius nutrens incrementum acciperit: nam
est melle & aqua iuncta, aut ex huiusmodi cancro sem-
per lauari precipitur, aut est uino & melle simul.
Uinum autē acutè factum, incipit frigidit &
slypticè. & non nutrit, sed magis compescit. Fuit
namq; de uino diuersis modis proportionibus cor-
poribus apta. unde mel & uinum solum uentrem
procurat & calefacit. piper uero admissum, id est
conditum plus calefacit & licet. similiter & uri-
nam deducit, & corroborat stomachum. maxime
si crocum modice admiscetur. et insudat, et uen-
trem procurat. Sambucatum similiter, & masticè
nim, uentrem procurat, & choleram rubram tem-
perat. Rosatum infrigidat, & urinam et uentrem
procurat. Abfintinac, uentrem & cholera emun-
dat. Violaceum, urinam prouocat. plus stomachum
corroborat, & lumbrosos excludit.

De xylbalfamo.

Xylbalfamum ramuli sunt arboris quæ balsa-
mum dicitur, tenax. ex albidis, sinuiter olentibus. quæ
suis et uirtus acres, et calefaciõem, & relaxantes.

De xylocinnamo.

Xylocinnamum est assidue aspectu cinnamo, sed
crassius, et longius, & quadammodo lignosum, sed
uirtus et odore infirmis, & ad calidum, &
eandem præstat.

De iride.

Iris ad similitudinè iris quæ in celo uidemus
dicitur, et hinc cognominatur. quomodo enim il-
la flores et dissimiles habet colores, sic hæc et uar-
rios & differentes mittit flores. Aliqui enim sunt
albè. aliqui corulei. et aliqui purpurei. Verù folia
habet similia gladiolo. sed maiora, & hirsuta, &
pinguora. Ramulos quoq; et ipsius similiter radice-
tes nodosus, duras, sinuiter olentes in modò uio-
læ. quardã optima est iris silyrica & macedonica:
est enim spissa, et breuis, & non calida, fragilis, et
subiecta odore suauissima, et gustu linguam uiscidè
decalcificat. et dum mundatur sternare facit. ab
istis africana laudatur, quæ colore est candidior,
et gustu amara. Si uero tempore relinquatur et
quasi senescant, sunt quasi uermiculose, sed odo-
re fruturiosas. possunt quidem ex calcificatione sauu-
ter. et uulnera concua late replere.

De hyoscyamo.

Hyoscyamus est quædam aliquid hirculicè dicitur
herba omnibus nota. quæ species habet tres. est
enim quæ semen et florem albi habet. quæ uirtus
nigram quæq; uentrem uelut purpurei maxime
quod chigimus. quod quidem folijs et cauli-
culis non multum uires habet refrigerantes, et si in-
gentes, et marcorem facientes. quæ propter sac-
cus ex folijs et cancellis dum adhuc sunt uirtus
exprimitur et canticum et similiter ut opti in anti-
dona et collyrijs minuit. et eodè modo omnem
dolorem compescit. Aliqui uero cum interficere
dicunt

leues & alia que predicta est, modo tali. Leues
proponatur magis, sic ut quado fit hepsem, id
est utraque & ponatur cetera minor, et plus
quod utraque quoque operetur, & aqua superius
habebit tota, quata sufficit consistere herba, &
tunc superius ignis, & coquantur herba sufficiens
demum quodque bene cocta fuerit, ut uterque
sit coacta in aqua, auferat centauria, & exprimitur
& extrahatur decoctus, & tertia pars hep-
semotis, id est utraque cocta superius funditur ei, & coqui-
tur quousque habeat spissitudinē mellis. Ego autē,
sicut precipies tenes, coxi eam in leuete, & auferes
& exprimis in eam eum & tertiū coxi in aqua, demum
de exprimis & colas melleant, & iunxi vini dul-
cis decocti optimi tertiā partem, & coxi quousque
habeat cocti tertia, & feci saltem fortiorē humilimo
di decoctio. & ille senex habebat, sit autem &
obsequat quousque habebat herba incisa & expressa. Et
fit eam de flore eius, fuscus, inciso co & expresso.
& coctus in opthalmiis. Operaret uero attendere
in decoctio ne indurēt, post hoc autē dimite in
frigidiari, & repone in usū, & obtura diligenter.

De uisita facie centaurie, & eius
consuetudine & uisitate.

Est uisita facies, ut sensibile est dicere, hy-
poptas, & hircinias, et calchidias, cum uirtute
immortale operis, aqua nō est possibile exponere
uirtute, neq; ad excogitationē uenire, ita est uis-
ta ad multa.

Ad passionem capitis.

Cōfert enim dolori capitis qui fit propter mul-
tam aduersionē solis, uel nimiam potationē, quā-
do permittitur cum aceto et unguine. Cōfert etiā
ad sudores capitis, permittitur cū uino, et unctus
abrado capite. Intra retiam ulcusculis que sunt in
capite ipsa & parua & rarisenda parua papuli
his insidat, & phlegmatis ipsa & parua et rubicū-
dis permittitur cum aqua & unctus abrado capite.
Cōfert etiā ad hirsuties cum aceto, abrado &
præuatis capite cum aqua fella.

Ad passionem oculorum.

Cōfert etiam ad ceteros oculos asperatos,
& ad prurium oculorum, et cicericia albas, &
caliginēs, et fycidas, & cōmuniter ad omnes anti-
quas dispositiones oculorū. Mitigat etiā phleg-
matis oculorū, & dolores quādo ungitur de
super, & rubicundus & sanguinosus oculus sine
phlegmone si ungitur cū aqua, & similiter appo-
nuntur cura que curat in oculos.

Ad passionem aurium.

Mitigat etiā aures phlegmone laborantes & do-
lentes, si apponuntur in quatuordecim cū aqua ro-
sata uel uino. Sicut etiam cetera que sunt in auri-
bus, cum uino. Ego autē cōfert auribus sine man-
dibon, et hircinias, et ketidas, si cū uino aultero col-
locantur, & postea cū uino solo. Cōfert etiā ad si-
ritas aurium, permittit cū aceto & infuso, & ad dilli-
colant auribus cū succo raphanidis. Inuat etiā ad
pulices, & cimices, & cōsequenter ad omnia alia
que ingreditur ad partē auditus, cū aceto permis-
ta, proprie uero ad cimices est olio. Mitigat etiā

phlegmonas que sunt in petro auditus in superi-
cie, & rubores, & quassationes aurium, cum uino.

Ad passionem narium.

Cōfert etiam ad narium ulcerationes, & pu-
tredines, & fetores, cum aceto, & sicut fluxu san-
guinis narium cum aceto permittit, & cū hircinias
posita. Inuat etiam fracturas narium, unguendo na-
rem que patitur, ab intra & ad extra.

Ad passionem oris & partium eius.

Cōfert etiā ulcerationes oris, si ungitur cū aqua
& alcoholis tam albis quam nigris, in puris quidē
cum aqua in perfectis uero cū uino aultero collu-
ta. Cōfert autē putredinibus oris, et depafectis
malignis, si colluatur cum uino, et ungitur. Inuat
etiā os humidū & fetidū, si colluatur cum aceto.

Prodest etiā fissuris labiorū, & gingiuis diu
sanguinolentis, & tumidis, et phlegmone laboranti-
bus, et ulceratis, et corrosi: & etiam eis que pon-
gunt in productione dentium, si colluatur cum ui-
no, et ungitur. Cōfert etiā ad paralidas et epul-
das, que sunt tumores gingiuarum, et parafistula
phlegmone consistant, si colluatur cum pala-
tum et radicem lingue cum aqua generose. In-
uat etiam synanchicos, si ungitur cum aqua, et si-
militer cōfert ad schizas parafistulorum, aliquā-
do quidē cum aqua, aliquando autem cum mel-
le. Curat etiam cionida seu quoniam discolorat,
uel relaxatam, uel phlegmone affectam, cū aqua.
Cōfert etiam post chirurgiam cionida, si ungitur
cum aqua hoc pharmacum.

Ad humiditatem oculorum.

Tollit etiā hypoptas, id est humiditates que sunt
in oculis, et alias humiditates recentis oculorū, seu
sanguinem moruū, permittit cum aqua & unctis,
salsis super appositis.

Ad pudenda.

Comperit etiā pudendorū et othet ulceribus,
uncta cum uino cōfert etiā rhagadis, et thymis,
et phlegmoni patientibus pudendorū, unctis cum
aqua & annadibus pudendorū cum uino. Gene-
rose etiā operatur et in depafectis & nigronibus
qui circa pudendam, et in extremitate uirge, que
dicitur glans, usus autem in his est diuersus. Acci-
piat enim de succo tantum quantum est nux: &
de uino cyathus unus uel duo, & seruetur simul, et
de hoc colluatur locus quolibet die deinde super-
apponit ab extra hydromeli. Non oportet autē
pudendam trahere deorsum ut fluant liquores, sed
apprehendatur cū ligaturis, sicut multi medicorū
apprehendūt et ligat: ita enim ualde multos uidē
curatos ab illo fene, et ego ipse curari nō pauca.

Ad anam.

Mitigat etiā sufficiens et phlegmonas ani cū ul-
no, et ulcerationes eius cū aqua, et quassationes
eius, uel depafectas, uel putredines, cū uino. Con-
fert etiā exomani colluata cū aceto, demū unctis.

Ad ungues.

Cōfert etiā quassatis unguibus, et apoplemasis, si
perligata facia.

Ad sudores, erysipelas & exfoliationes.

Totū autem corpus inuat ad sudores, cū uino.

&

& ad erysipelas eū vino. & ad exfoliationes simi-
liter. Ad herpes.

Sufficit etiam herpetas depascens seu ambulatio-
nes, cum aceto. eos autē qui non sunt depascē-
tes, cum aqua. delet etiam impetigines, eū aceto.

Ad combustionem ignis.

Confert etiam combullis ab igne, cum vino,
abiq; superligatione, absterfo prius loco eū spon-
gia infusa in vino.

Ad ulcera chronica.

Confert etiam chronicis & antiquis ulceribus,
uncta cum vino in corrosio uero, cum aceto. & in
putridis similiter. Vfus autē fuit Apollonius in
gangrena cum aqua. & circēchara xavit loed, ut
ipse dixit. ego enim non uidi. sed credidi hanc uir-
ro, multum enim erat uidecū.

Ad plagas.

Maximum autem est hęc succositas pharma-
cum ad omnes plagas. plagarum autem alie sunt
superficiales, & alie profundae ut superficialium
alie quidem sunt in diuisione sola, alie in qua-
litate, alie in apostymate, alie uero usq; quo emi-
tuntur os. ad hęc autem omnia excellens pharma-
cum est cētaurea. quā uero diuersus est usus eius,
redeo ad eum. In omnibus igitur superficialibus,
ungitur cum aqua. uel ponitur in corio, & super-
apponitur loco, & ligatur cum fasciā. In profun-
dis uero, cum lactico cū melle, & superapposio-
ne fasciā. qui modus etiā confert quando fuerit
scissio usq; ad ossa. Vidi enim ego tertā partem
cutis capitis apostyma pati: & curari illo modo

per dies septem. & aliquando nouem, & aliquan-
do undecim. habet autē proprietatem hoc phar-
mazum non colligendi humiditates. Inuat etiam
per modum collyrii in plagis in quibus denuda-
tum est os & nō est magna diuisio. colligēs enim
tu labia uulneris, inuenite pharmacum, & ad con-
solidationem diacet. & si futuram feceris, fasciā de
panno uel corio pone in septē uel nouem uel qua-
tuordecim diebus, & fomentes cum spongia. In
sagittis autem, & aculis, & calamis, oportet im-
mittere hoc pharmacum superapposita fasciā. In
percussionibus uero gladii, sicut in duellantibus,
ponatur in fasciā de corio, fomentato loco prius
cum spongia infusa in oxalme, id est aqua falsa &
aceto. & tunc urendo centaurea cum melle, dimi-
tendo usq; ad quatuor dies. Inuat autem & in chi-
rurgia, quando consolidare uoluerimus, posita in
fasciā, sicut in colobomatibus, & atheromatibus,
& fauis, et adipinibus, et serophulis, uel aliqua
talē. confert etiā & acrochordibus, & similibus,
unctis per fasciā. consolidat etiam plenas pla-
gas cū melle mista. Ego autē usus fuit in cura du-
ellionum hoc pharmacum, proficiens fasciā & liga-
turas. et uetā hoc pharmacum solo usq; ad consolidā-
tionem. Ad apostomata incisa.

Summe etiam confert in apostematibus incisis
paruis & multis diuisiōibus, propter decorem,
aut magnitudinem, uel loci insipitudinem. quan-
do igitur utatur in apostematibus ut dictum est

multis aut paruis incisionibus, tribus aut quatuor
diebus exungentes cum aqua falsa & aceto, abiq;
ter in unguisum contrahens cum melle.

Ad feram uenenosā.

Confert etiam & inferis uenenosis interficiē-
tibus, & non interficientibus. in apum quidem &
in scissorum moribus, uncta eū una. in reliquor-
um uero sicut & hydi, & cerasi, & alpidis, et a-
ranee, & scorpionis, & turris marinae, & myga-
lex, & hamodytae, & amphibonae, & basilisc,
& dryini a quibus & praui, & scelopōdri, & asca-
labote, & canis omnis, & proprie rabiosi, & leon-
pardi, & crocodili, & similitum. usq; autem est de-
uictis. Itam enim quod plaga facta est uel mor-
dificatio, scariāre oportet eum qui in circūto
est locum & in ipso loco qui panis facere unam
diuisionem profundam. & sic mulgere & educē
re humorem. deinde in plaga superponere colly-
rium. & desuper fasciā de corio. & soluere per
dies octo aut quatuordecim ad plurimum, & uino
abstergere infuso in spongia. aquam uero nō
oportet adducere, & maxime in morbis à cane.

quinimo abstergere oportet à balneo usq; ad unam
ex omni aqua. Vlcus autem in morbis à cane rabio-
do custodimus in consolidatam tempore ualio,
sicut multi medicorum faciunt, secundum uirtu-
tem tamen permittendum est consolidari sicut &
alia ulcera in propriis temporibus. Ita enim & Ap-
pollonius curauit quādam genere gallicum, mor-
sum à cane rabido. & ego curauit quādam inuen-
nem, dans bibendum pharmacū illud. & aliquan-
do ex superaddam cum oxymelē. In omnibus
autem quae ordinantur in tumescant, per excellen-
tiam confert, si ungetur cum osso. Mitigare etiam
& replere natum est in omnibus extirpatis. Tus-
sea etiam mitigare uidi datam in fabae magnitudi-
ne cum aqua. & stomachicis similiter cum aqua.

Purgat etiam choleram cum melicrato. & soluit
crassos & uiscosos humores, in quantitate auellā-
ne cum aqua. Inuat etiam asthmaticos, & ortho-
pnoicos, in quantitate auellāne datā eū oxymelē
te. Confert etiā ad ruptiones & ualiones. & simil-
ter curat spleneticos, in quantitate fabae aegyptiacae
datā cum aqua. Inuat etiā empyricos, in eadē ma-
gnitudine datā cum aqua. & hydropicos in eadē
similiter. Confert etiam dysentericos in quibus re-
quitur sypirico & retens. Confert etiā in dysu-
ria, in magnitudine fabae aegyptiacae bibita cum a-
qua. & in ichthidicis in quantitate auellāne datam
cū melicrato. operat etiam in hydropicis, si inu-
gatur cum uino, & bibatur cum aqua, uel hydro-
melis in quantitate modica. Inuat etiam maricē,
& orisicū eius, quādo phlegone laborat, si inu-
gatur cum uino. & similiter ulcera eius. Si autem
nigre fuerit, & putrefuerit, uel sint depascētia, opor-
tet ut uino & a homine colluantur. Mundificat ad-
tem & maricē immunda, in quantitate unius au-
uellāne cū aqua. bonū etiā est in colliationib; au-
lierū quidē cōmuniter, proprie uero maricis. Et
haec de cētaurea quidem in tantū dictū sufficiat.

VONTIAM cognouimus quales Hippocrates de augmento humeri locutus est, nunc demum in hoc loco medicum qui de utroque cathartico locutus est, ut praedictos humores possit examinare, & expellere quae nocua

sunt corpori primum considerando quomodo Erasistratus Homerius uerfus cantabatur, & Hippocratis libros auserit medicum per diuersas ciuitates, prouincias, & singulas regiones proficiscens, experimento cognoscit collegisse, et artificiose unam de theorematum confirmasse, & quomodo ordinando nobis medicinam derelictam, uoluit perquirere ut potenter traderet his omnibus oportet nos comode rare ordinem discipulorum hi qui post nos huiusmodi artis haerent rethores, correctus teneat ea quae ab eodem uidentur esse composita. Fuit igitur sollicitudo non tantum mihi, sed etiam multis desiderantibus gloriamus de cathartico scriptis aliquid traderent, & propter senectutis oblationem thesaurizarent sequentibus, purgationumque generum & uirtutes et usus eorum diligenter sollicitudine traderent. Dicendum est ergo in primis de cathartici uirtute, & officio eius. Aut Hippocrates, graecis, & facile uocentes fursum purgare conueniunt, uocantes hycomem, difficile uocet & modice crasfursum, & istam uirtute. Melancholicum ergo humorum deorsum purgare eadem ratione conueniunt apponentes transuorsam uirtutem opponentes melitica multa laborant ad explicandam artem medicam, sed de cathartico tacuit, et nihil inde exposuit, nam si salutare esse conspiceret, utique de his non quaquam reticeret, quod ille se fecisse commemorat, sed cum bibliotheca Romae arte esse cognouimus, & idem ipsum iam creuitum non dubitamus, pro qua re liber de cathartico ab eo scriptus non imatur, quem uobis scriptum tradere conatur.

De generibus catharticosum.

Catharticosum uero genera tria esse scripserunt physici. Primum trahens, Secundum euacians, Tertium purgans habet facultatem. Et ex his tribus distinctionibus, una quidem à loco, Altera à quantitate, Tertia à qualitate. A loco quidem, de clarior locus ab eo quod trahitur: quantitate ex eo quod euacuatur: qualitate ab eo quod purgat. Hoc igitur modo disposito, querendum est de significatione trahentis, habet namque genus trahentis, sicut à physico dicitur, compositum esse suam similitudinem cui copari ponit, sicut & euacua, & purgans. Trahet uero simile est magneti lapidi ferream trahit ad se, & sicut centas serpentes de cauenis maris educit. Similiter purgans à simili sit, & e contrario. A simili, quado lacteina mucos aquosos, & tenue phlegma purgant. A contrario, quado colocynthis et elleboeus phlegma purgat.

Virus nunc quod ad se trahit, dicitur graece hellice, quae autem educit, epiphaltice uocatur. Atterahis aduorsum sit, quado sanguis de naribus fluit, & quado uentosa hypochondrii imponunt. Nunc quidem tam dicitur omnem detractionem, medicinae esse calidae & humidae, dicentes quod dulcia sola, omnia secundum qualitatem sua dulcia sunt, tanto plus calore participat, quanto dulciora fuerint, & quanto minus dulcia, tanto frigidiora, & ideo phlegma aquosum & magis tenue educit detractione. De alio.

Aliecinis in se habet aliquid cathartico, sed humorum non est purgationum, sed fletus & choleram purgat, quare salutaris qui dicitur alben non esse amaram, & stypticam uirtutem apta est ergo stomacho, & choleram de adere, & intestina educit, & non de alio. Hanc ergo irritationem uentris, & dispositionem per naturalem motum facit bene ergo antiqui ad similitudinem cholerici dicitur uel intestinis humores esse purgatos dixerunt, & eos fletura esse distemperant.

De colocynthis, scamonia, epithymo, & elleboro.

Colocynthis uero in tertio gradu est calida & sicca, scamonia autem in primogradu ponitur, nihil ergo erit admirandum, si alac frigidum & calidum temperantur sit, & obtemperante, & extenuante. Veniamus igitur ad epithymum & elleborum, ergo cathartica sunt, & melancholicum purgat humorum, nam calidum & siccat sunt temperantur, ut intelligere iam debet quod duplex est siccitas in eis, & una pars ignea, & extenuatoria fuit natura, frangendi namque & incidendi pinguis habent facultatem, & enim elleborus & epithymum tenui & calida natura consistunt, & frigidam & terrestrem habent substantiam, ad eum humorem purgant melancholicum, & a contrario medicinae.

De cathartico purgantibus superioris uentris.

Querendum est quae qualitates medicamentum superioris purgant uentrem, & quae inferioris. Nam quaecumque medicamentum calidum & siccat, & ignea substantia uel spiritus compositae sunt, hae per uentrem purgant uentrem, ex quibus primum est elleborus albus, & quaecumque terrestri substantia participant, inferioris purgant uentrem, ut sunt lepis, colocynthis, et elleborus niger, & quae cum admittit scilicet aere spiritibus & secretis quae uirtute, hae superioris purgant uentrem & inferioris, & quod colocynthis caput purgat, experimentum testatur, quia lenis est, & laetuginosa, & momentum uel & ideo purgat superiora, & si dicitur, si cum malis, ex capite purgat phlegma, & eadem ratione egera cathartica perpendiculari, quae in multis per longum tempus inuenta sunt sapientibus. Nunc uero quia de cathartico & purgantibus disputare statimimus, in primis quae purgat choleram salutaris querendum est. Ergo purgat choleram scamonia,

agariū, aloē, sacra herbe heliotropi. Phlegma
 educit cocca cruidus, lactenda, euphobium, co-
 locynthis, elleborus albus. Nigram vero cholera
 purgat epithymū, polyposidū, niger ellebarus, &
 prali succus. Sanguine educit porri succus, ma-
 ius agrestis, herba mercurialis, hysphagos, & hoc
 ad exemplū proposuimus, ut quis amator hono-
 rum operum qui ad haec arcana desideravit acce-
 dere, ex his quae praeposita sunt cetera doceat cog-
 noscere. Mihi autē tempus est ad alias passio-
 nes transire, id est locales. & per singula loca ca-
 thartici operationes exponere. Oculis namq; ad-
 hibēda sunt purgatoria medicamina. & a. n. b. u. s.
 & n. a. u. s. Cathartica sunt lacry, thoraē, uen-
 tri superius, & intestinis superioribus, hepatis &
 fime eius parū, & spleni. Ceterum oculi purgantur
 per lacrymas, per nares, per nares. Os, per
 phlegma & saluum. Mamillae, per lac. Thoras,
 per uisum & spiritū. De thoraē uero eductio
 cibis, & phlegma, & omnes humores, & cibi in-
 digesti, & lumbrici rotundi. Ex hepate & fime
 eius, humores per uentrem educendi sunt, ex quibus
 autem, per urinas. De splene uero, humor melan-
 cholicus, & sanguis sculentus. De renibus, san-
 guinis superfluitas, & lapidus imminens periculū.
 Eie matrice, sanguis ichores. De uelica, urina.
 Ex maioribus intestinis, scybalā, & lumbrici lacti.
 De extremo intestino, alcioides. De cute, corporis
 pediculi, & lendes, & sudores. Sed & sangui-
 nis fluxū ex matrice facit uentosa in mamillis po-
 sita resistunt. & phlebotomū in contraria parte
 facit. & saepius irrationabiles impetūs sanguinis,
 ligatis coxis retinentur, et quae ex naribus, pur-
 gare autem uolentibus, per phlebotomiam adhi-
 bendum est adiutorū, & considerandum est quom-
 o. m. sit materia in purgandis, sed haec purgatio ca-
 tharticoꝝ purgatione cōpaginatur, & componit
 quid modice, sicut herculeus lapis ferrū ad se tra-
 hit, & electrum iracundum paleas, & cernis spiritu
 suo serpentē de caernis, & serpens spiritu suo ma-
 res ad se trahit. Sed reuertamur ad propositum, et
 ostendamus non solum cōpānentes rationes ex-
 trahere, sed ipsi utiq; medicamenta de capite, &
 thurae, & pulmōe, & hepate, & stomacho, & re-
 nibus, & uelica, & arteria, & neruis quae optima
 sunt, extrahunt, & si quis se appropinquauerit nati-
 u. r. cogitatio, uidebit non solum propriam in hu-
 moribus halere uirtutē uirtutē purgationis medicamēti,
 sed in partibus membroru corporis praedictā uir-
 tutenā medicamentorū facientē uirtutes. Quasi
 autē nos culpantes directa ex omni supercūlo, ab-
 recti sunt ad falsitatem, ut dicant cathartica experi-
 menta longa esse ab experientia. Etenim natura
 non cognationem adimentis sed uirtutem haereticū
 mole intelligendo, & non dūcitur uirtute uirtutē
 & naturam splenis, & renium operationes, consistit
 ut utiq; dicitur quod illa materia medica-
 minum quae has posse habere uirtutes. Si autem
 uirtū est, licet uenit collat esse, ut si quis expedien-
 tia credantur esse localia medicamina, in hepatis

passiones fellitantes adhibēda sunt adiutoria, &
 naribus similiter, & in collo, & in intestino, & uo-
 lica, & splene quod ad hoc fuerit unū, magis medū
 comenā ad purgandū locos adhiberi potest. sed quia
 licet singula sua purgare beneficiū. Ex quibus ma-
 ioritū est quae sunt medicamina ad humores uel
 ad corpus mēbra expellētia, nam si nō est ad-
 mirandū quod alia sunt coponica, id est tantum
 siccora monētia, alia hydragoga, id est humores
 liquidos et tenuis et aquofos educētia, spūlos ha-
 mores nō deponētia, alia uero cholera rubrom.
 alia autē nigra, alia phlegma, alia sanguis sunt
 deponētia, & cum alia caput purgent, alia thora-
 cem, alia pulmonem, alia hepar, alia splenem, que-
 dam etiam in uentrem purgent humores, quoda-
 m tenes, quaedam uelica, quaedam matricē, quoda-
 m intestinis tenent, & arterias, & neruis, et uis
 feulos, & quae hanc omnia sunt purgatoria, di-
 uersas habent uirtutes, dicit si potes species cordi
 quae experita sunt ad purgandū superiorum uen-
 trem, & eorum quae ad inferiorē.

De simplicibus medicinis.

Uolo igitur dicere de simplicibus medicamen-
 tis quae Graeci kapla uocant. Ergo colocythis ca-
 put purgat, & phlegma, sciam monētia autē, corpus
 superius & inferius, & caput, & phlegma. cō cho-
 lera, quia natura eius calida & sicca tenuē habet
 substantiam, generans tractus omnes uirtutē. Si quis
 igitur simplicia medicamenta scire desiderat, re-
 quirat, & inueniet uirtutem suā in primo gradu
 esse calidam, & acutissimā ad purgandū, laetū-
 da eōtra purgationē, id phlegmā humoris, se-
 met eius moderate in gustu est dulcis & dicitur est
 dulcia modicoerit esse frigida.

Oculorum conotica, quae ex oculis
 lacrymas educunt.

Oleum amygdalinum, nucinum, & laurinum,
 & anethinū, opobalsamum, cennazea, succus rose-
 ae, succus chelidoniae, cepae, castorium, chakom-
 thum, hysseris, sinaple, zinnoniacū, mel, crocus,
 & alia plurima, sicut in similitudinibus diximus, oportet
 prius per catharticum corpus purgare.

Aurium conotica.

Aures purgat mel, uindolē nucleū, & amygd-
 dalinū, cepae succus est adipe plurimo, aphronitū
 cum melle & uero, hydeomeli & aceti, nitri mi-
 ssum cum alio, oleum rosem, succus betae.

Narium conotica.

Purpat enim aures succus betae, cepae, clasterū,
 piperis, sēpi, sinaple, pyrethri, scyllipis, thymus,
 eleborus albus, thymus, euphobū, cardamo-
 mū. Purgat caput per os thapsifligna, piper, sin-
 pis, pyrethri, & cepae, thymus, & alia plurima
 quae in similitudinibus scripta sunt, & gargariflora
 hoc in mamillis tenesae posana, sicut hōnicū.

De purgantibus pulmonem & thoraem.

Pulmonem & thoraem conotica. Purgant pul-
 monem & thoracis claucus, papauer nigrum,
 nomen, hōnythymus, animum, piper, colū, salphur,
 scyllis, amygdala, iros, mel, orobum, pralius, ca-
 pta

Posio ad id.

Succus urticae colatus datus in uino aut melicrato, mox inuit. Itē in periculo callosi in una libat. Aut callosium, & anisum in oxymelice.

Sternutatio ad idem.

Elleborum album, asphaltum, callosium tere, & offer naribus.

Pelliarium ad idem.

Ruta cum melle bono finias os matricis. Ad idē. Lenticula infunde in uino, & postea tere, & uellere calefacto collige, & appone. mirificū est.

Item quae in pedine habent dolores quasi uespam incidentem.

Apium tere cū callosio & adipe anferis, & pelliarium impone.

Item ad eas quibus facta est aphonía de suffocatione matricis.

Picem in lana mollem inuolue, & pelliarium impone.

Ad dolorem matricis propter abstinētia uiri, ut contingit saepe uicinis, & uirginibus, & quarum uiri diutius abstant.

Fit autē illis dolor, nauſea, salua, uisus frigidus.

& quae in matricem suffocatione contingunt paritiunt. Ad eas curam adhibenda sunt quae in gynaecia Cleopatrae leguntur capitulo decimo.

Item febris acuta, deuatio uentris & duritia, dolor renum & floenachi, anapax, nauſea phlegmatica, aut quasi acies, aut cholericā. Venit detentio, strictio uentris, fistulidum, sinus aspera, in genis nigra quasi atramento tincta, dolor ceruicis & in genis, tempora salient & oculi dolent extremitates digitorum & ungulae. & si in natura deponit digitorum, sensum magnum calorem, & siccitatem, & duritiam, & strictum os matricem. Axungiam porci uirginis cum melle aduna, & post balneum suppone. hoc etiam ad uisum passionem matricis prodest.

Item ad illas quae tumorem habent, nec sciunt aliquid sanguinis.

Adipem anferis misce in lana & suppone.

Item ad eas quae ante & retro partum tur in coxa, & per totum uentrem, neq̄ surgere neq̄ dormire possunt.

Butyrum, medullae ceruicis misce, & utere.

Ad dolorem matricis.

Cerae citrinae, ceruicis medullae, terebinthinae, adipis anatis, opii obolus ij, cum oleo cyprino utere in pessario facti ad ignem sacrum, & febreos, in fistulis apothalam, atq̄ caliginem, & punctiones, & ulcera, & alia multa.

Item ad pedinis dolores, dorsi, & uentris, & frontis. & quando stare non potest.

Adipem anferinum & myrrham cum mero uino tere, & in limbo ponere.

Ad eas quae dolorem matricis patiuntur si cum uero dormiant. si haec passio perſeuerat colicæ sunt.

Vt uerſaliter autem haec latus uenas habet per-

A minus sibi dione natura tumescit per uisus in uisus si lo-
na patent palpitate oculari quando edicambū
curare sic. Lac mulieris quae masculum habet, &
ceruicis misce, & calefacto, & pone pessario in ore
matricis. Item galbano citreos simul utere. Item
oui abstinere em-dicant & talis impone pessario.

Ad inflammationem & apoplexiam matricis.

Butyrum cum opio & rosa aduna, & in melle
pessario appone. Suffumiga sic, ceruus, terebinthina,
thunus, uel saggipemum cathonibus appone, sa-
perposito emoto.

Si lumborum dolor, & circa matricem
prurigo, in natura, & in uentre humi-
diar, tunc nang imparet se rheuma-
ticam faciam.

Cura.

Item radice melleo maligranati misce: & celli-
gna facies pessario uinum fecerit.

Ad cancerum matricis, curis haec sunt
signa, dolor in uentre & flexu, ut patet
se spinam uel signū in corpore habere.

aliquando effluo sanguinis cum uirina.

Betam syriacā, & alumen siccum, & nitru
in ligno tere et cataplasma impone. Item succum
solatri cum adipe anferino in pessario. Item rapha-
num tempera cum en, & utere.

Ad ulcera matricis.

Ceram, myrrham, & adipem porcium, cum
melle in lana suppone. Item oui testam asiam, silar-
lon cum rosa misce & impone.

Ad matricem frigidam.

Si frigida fuerit dolor, & sanguinem profert
frigidus sudor siperuenit.

Cura.

Terebinthina, melle, adipis anferis ana mis-
ce & utere. Item amellam, adipem anferinum
oleo rosam misce & impone.

Signa uentrositatis matricis.

Renum amariti & inclinatorū, conducit ei uen-
trem & clausa dolorem concitant.

Cura.

Myrrham in nigro uino bibat, & thoeet tempera-
te. Item medullam ceruicis tere, et misce rosa ad
crassitudinem mellis, & sic pessario.

Matricis hydropicæ signa.

Nares mucosa, oculi nigri, tempus per loca ca-
lida.

Cura.

Cyminum, uisum passum, sal medicum pinis,

& misce, & pessario appone. Item rubi radicem
coque, & bibat citius.

Ad matricem clausam.

Bdefiam tempera, & appone, ac suffumiga.

Si in ore exaruit, & tardantur, &
fora uulnata fuerit.

Terebinthina, medullae uitulinae, opii, ceruicis,
rosam, ceruicem pessario impone.

Ad haemorrhoidas in ore matricis.

Coronam spinae tere, & superaspere.

Ad theam uisum album, uel aqua-
sum uel rubrum, uel sanguineū, aut
nigrum sine dolore, aut cum dolore.

Cura.

Sanabis sic. Papauer cum uino nigro bibant.

&c

& tellam ouā contere, & appone in capite fusiū A
 cere cum olibano, & impon. Item acaciam tere
 cum aceto, & appone in lana.

Signa matricis plene humoribus.

Vicribus nōis implere, extrema oculorum
 sunt sanguinea, febres absidat & acutę. Cura.

Cyperum & rutam cum vino albo temperata
 scitana bibat ad costam usum, & non plus.

Ad effusionem sanguinis matricis.

Geranius facę tere, & cum vino da, aut folia
 uicribus maluar.

Si ex parte contingit sanguinis fluxus.

Corion basilicon in cede, & tere, & cū aceto in-
 uolue, & impone in pessarium. Item lapathi fęo
 co in unctam pessarium appone.

Si ex parte naturę plagata fuerit.

Toficulus tauri etiam tolue cum aqua frigida,
 & cum rosa liquor factus linco in panno cum mo-
 dico croci impone.

Si vero consuetudine super mensura uenerit.

Cancer uisus tere, & in linco imponat, ad cal-
 com tere, & similiter apponit.

Pono ad idem.

Radice myricę & corticem tere, & cum ui-
 no bibat. Si matris ex parte ulcerata fuerit.

Helenium huyroy ueteri misce, & fac pessari-
 um, & suppone.

Ad consuetudinem prouocandam.

Piperis grana commisce flaphisagria, da post
 balneum cū uino, & cito subueniet. Item centau-
 ream tere cum foliis in aqua, & fac pilulas, & im-
 pone ori matricis. Item rubiam, nigellam, & myr-
 rham ana cum uino bibat.

Ad rhagidas in ore matricis.

Coronę spinę gallas omphacinas tere, & unge
 ad ipse anferito, ut adhaereat paluis, & super spar-
 go facit & ad condylomata.

Ad eas que non pregnantur.

Castorei piperis grana, xij. uino cōmuni simul
 temperata cum pulegio bibat.

Vi non conceperit.

Narium in ore matricis in modum ciceris post
 concubium mittat.

Vi cognoscat si sua culpa, aut culpa

uiri est quod non concipiat

Vasa fictilia duo signatius pesto hordeo, &
 ibi fac eam & cū urinare, & pone in loco frigido
 per xij. dies cuius hordeum ingemmanat, &
 ius culpa est.

Vi cognoscat an pregnant masculi uel

femini linctura habet, & cognoscat

si sua culpa aut culpa uiri nō concipiat.

Apium cum radice sua capiti eius appone ipsa
 ignoscat. & si primo nominauerit dum loquitur
 masculum, masculi si feminam, feminę pariet.

Vi femina concipiat.

Valut lepore sicci tere, & ambo bibat et edat.

Vi cognoscat si conceperit.

Si collum cōlidam habet, dorsum frigidū, con-
 cepit. Si uero aequale corpus, non.

Ad eam que prius for corda fuerit

postea fuerit laesa est.

Folia mali granati sicca tere, & cum melle fac
 pessarium digeraum quatuor, & post purgatio-
 nem impone, duobus tribuat, nō tollant. Et uel
 passum cum granato fac tere, & fac pessarium ut
 dictum est. & quando coagulata fuisset, co-
 gnoscat uirum.

Ad uiciorum ut non cognoscat.

Alumen scillam, gallas omphacinas cū uino
 amingo tere, & fac tere castina. Item cum succo Alupe-
cipia
 pistinacę collige, & fac ad magnitudinem oroli,
 & apponatur per unam horam antequam coeat.

Ad uiciorum utberum.

Betam oleo coque donec subleuet, & sic tere,
 & simul serum bibat, & cataplasma impone.

Item ad uiciorum ulcerati.

Poenulacę tere cū oleo rosę, & linco impone.

Ad dantiem utberum, & infancionē.

ulcera, & crustinē, & omne pueri.

Cantem uisidem tere, & cataplasma fac. Sicut
 eam autem eius spissam sine.

Item ad ulcera, & conerum, & distatim.

Folia hedere coq. u. fuerint, & cataplasma, &
 ex apozematē fomenta.

Ad fac augendum.

Limbicorum uiciorum dicitur tere, & cum
 melle bibat ut non cognoscat. Item hoc uiciorum
 aqua calida salia uel marina fomenta, & postea
 cum uino calido bibat.

CL. GALENO ASCRIPTVS LIBER

SECRETORVM AD MONTEVM.

OGASTI me uicite Montee
 ut describerem ubi libit in me
 dicatione argumētum secun-
 dum experimentum medicina
 le, & cōsiderationes rationales
 ex eis, quę experit sum in medi-
 cina sapientium & honorū in cul-
 ta legis, feci igitur illum, & passus ipsam ex secre-
 tis que non est necesse populare unicuique homi-
 num, memento ne hant papi, considerando in ipsa,

& dimittere quod necessarium est in scientia radi-
 cum & ordine capitulorum super quam est fabri-
 catio arca. Et ego quidem scripsi tibi in illo secun-
 dum mensuram uiciorum, & habet. Dico igitur
 quod subtilia subiecta generationi & corruptio-
 ni mutantur in quatuoribus suis. Quę sunt calidi-
 tas, frigiditas, humiditas, & siccitas. Quę ad inui-
 cem agant & patiuntur. & eorum aequalitate, com-
 plexionis exiit bonitas. Quod est, quia comple-
 xio est factorum subtilitate cauilemque membro-
 rum

rum animis propria. Complexio igitur est subtilitas corporis, & natura eius. Et postea sunt res sequentes complicatione necessarias, & sunt odores, & saporis, & colores, et duresces, et mollesces, & lenitas. Natura vero de tribus dicitur rebus, quarum una est complexio, secunda est virtus reflexiva, tertia est compositio. Et quantum ad res que sollicita est de corpore, in una, licet verificari est tam in libra alia, tamen partes eius subtiliores sunt dicitur, quarum una est regimen sanonum, & altera est curatio rigorum, & sunt ambae in operationibus suis diuerse, quia ambarum prima intendit ad conferendam corpus secundum dispositionem in qua est, & secunda intendit ad permouendam ipsam ab eo secundum quod est. Et quantum ad sanitas antiquior est ceteris dicitur & subtilitate & tempore, sic necesse est nobis ut acquiramus in prima qualiter ceteruenerunt sanitas, & post illam, qualiter sanemus aegritudines fatigatione bona, in aere communis ad inueniendam ea ex rebus duribus est, ut secundum dispositionem quam nominatissimas sanitas, quae dispositio sit, quia non possimus feruere ipsam quidam ex sit, nec reducere ipsam quidam corruptis, nisi seipsum quid sit. Nos vero iam procerimus, & ostendimus quod sanitas sanibus partibus est aqua litas, & quod sanitas membrorum compositorum complectur passionem membrorum similibus partium, & eorum numero illud vero quod surgit per conuersionem horum membrorum, est post conuersionem sanitas, sicut si corpora nostra nunquam sint rem nisi per dolorem communicantur eis, non esset nobis iam necessaria quia sciremus laciones eorum omnes. Genera autem aegritudinum corporum non sicut, et corruptiones eorum, sunt duo, quae eis sunt necessariae, quae sunt ex operatione caloris innati, & sunt eis corporibus in principio esse corporum radices. Et ex eis quae non sunt necessariae, & nos non sumus eis mouentes, quae quidem correspondunt corpora nostra non minus iam necessariae. Et ego quidem secundum distinguemus unamquodque duorum generum secundum se. Dico igitur quod principium nostri esse est ex sanguine & spermate uerumtamen sanguis est materia properans in receptione eius quod descendit. Et nos quidem intelligimus per materiam hylem, sequidem formam in omni parte, sperma uero sit loco habitans. & unumquodque istorum duorum est compositum ex elementis ex quibus compositum est alterum, & nos quidem demonstramus ita in libro quem edidimus de elementis secundum sententiam Hippocratis. Verumtamen in materia multissimi spectamus diversificari, quia plus est in spermate, & iam nos quidem demonstramus secundum quod diximus, & testificari formam illud in libro de morbis & accidentibus, & mihi quidem uidetur ut uadam ostendimus mentem formosus in arte medicorum per experimentum, & considerationem, & copulationem, et abbreviationem formosus, & appropinquationem locutionis.

Frater Montice, sic magis iouianus liber est quem composui in medicina omnem nunc descri-

ptionem eius expertus sum multoties in compositionibus comparibus. Descriptiones autem quas diximus in almetris, id est plurimacorum, & est liber qui nominatur de medicinis compositis, non sunt nisi compositiones quorundam quos distulit Archigenus & Archelai & Scuari & aliorum, quibus si uiderent aliquis secundum quod docerunt, non fieret iuuamentum per eas, immo generarent ceteruenerunt. uerum ego restitui eas, & exercitui super errorem qui est in eis, prima ergo descriptionum eius quas ego composui, est de incipio medicinae huiusmodi.

Ad sporem, & frigus, & paralyfim.

Vir quidam sexagenarius fuit, super quem uisum cecidit humiditates superfluae, & uentositates phlegmaticae, & erat mollis corpora. & ipse quidem conquereretur de spore in corpore suo, & frigore addito, & inceptione paralytico, composui ergo hanc confectionem, quae est medicina multorum iuuamentorum, & ego quidem iuuamentum ipsius dicam, post artem eius. Cuius quidem per multos, scilicet euphorbiam, crocum, caserilig, onniamomum, apij, acaciae, costi amari, spicis, gummi arabici, seminis urticae, granorum alkeris, habedij, olibani, sumach, ellebori, sulphuris citrini, styracis calamitae, piperis albi, omnium ana ʒvi, rosarum faccarum, pyrethri, archanisi, fetidulsi, feminis ʒvi, omnium ana ʒvi, feminis albedae ʒvi, ad est ameseos, feminis taraxaco, amborum ana ʒi, medulle cartami, zingiberis, amborum ana ʒi, iugae & crisella, deinde infundit in uino antiquo tribus diebus, donec fiant sicut mel. Deinde fundatur super ea mel crassum de spumate. Deinde miscetur & fundatur super ea ex oleo balsami menfura unciae unius, deinde ponatur super ignem leuem, & bulliat ebullitionibus duabus leuibus, & fundatur in uase uitreo, & dimittatur sex mensibus, & quanto plus antiquatur, tanto est melius et. Vtas est ea uir, & consualit usque ad quartam hebdomadam. Et dosis quidem eius est ex auro usque ad ʒi, iii. Quod si ille qui utitur ea fuerit adulescens, sumat ea ex ʒi, i, & ʒi. Haec autem medicina confert morbum factum a cane rabioso iuuamentum mense sit statim, & dolori qui fit in acumine ueritatis in tiquis, & cui raditur pili capitis. Deinde accipit de hac medicina pondus aur. unius, & soluit cum aceto uini, & hincur cum eo caput, et ad dolorem dentium fricatur cum ea, & ad dolorem auris sed utitur cum oleo balsami & colatur, deinde destillatur in aurem, & ad anginam datur in potu cum aqua in qua cocta sunt feuefem & anethi, & deglutitur post ipsam butyrum tepidum, & similiter ad asthma, & splenem ʒi, & s. cum aceto in quo decocta sunt radices capparis & tamarisci. Et ad renes, & ad dolores eorum cum aqua in qua decocta est calamintha fluuialis. Et ad serpentes in uentre ʒi, & s. cum aqua in qua decocti sunt cortices granati dulcis. Et ad hemorrhoidas aure, eam uino antiquo. Et ad dolorem hepatis, & stomachi, & ad hydropem, itaq; quando est complexio

xio dedit ad frigus. Ad similitudinem feruæ hinc
 fecerunt magnum in omni medicatione sua. Car-
 ter igitur multiplicationem calcificationis, & inclu-
 su ad inspersionem, per comparationem & non
 absolute. & incipit in propinquitate complexionis
 hominis. & hinc quidem est locus consideratio-
 nis. feruæ igitur hunc modum curationis, & intel-
 lige ipsam. & fac medicinam, immittens species
 boni odoris aromaticas. cui enim electuarium ma-
 gnum, & nõ errabis si deus uolent. Et fuge lusu
 perfaciens oculum, nisi raro, & apud necessitate.
 nam faciet lusu inare ad eum qui unum ipso debili-
 tatem tunc corneæ. & hoc iterum considerandum
 est. intellige ergo ipsum.

Ad phrenitiam & tussim siccam, & fe-
 brem conclusam.

Medicina autem Austri quæ est ex illis de Luca,
 quantum conuulsus est mihi de phrenitide & a-
 postemat in cerebro suo ita quod permiscebat.
 & fuerunt ei eo calor, & tussis sicca, & dolor ca-
 pitis intolerabilis, & febris conclusa. Et iam me-
 dicum fuerunt ei quidam medicorum, & errate-
 runt super eum. Incepit ei unum huiusmodi medi-
 cina, & sanatus est usque ad hebdomadam unam,
 cuius permixtio, ut p[er] ip[s]um arabici, medullæ se-
 citur in aqua deinde extrahatur, et coletur cum cribro,
 & coagulatur cum rob[ore] uiræ leui igne, & sumatur
 dragagani albi, gummæ arabici, medullæ se-
 citur, & medullæ cucumeris, & medullæ se-
 cydani, medullæ se-
 cucurbitæ, medullæ amyli, lumbi,
 feminis portulacæ, se-
 malauisici, omnia una
 parati. terantur contritione bano, deinde misce-
 antur coagulata, i. rob[ore] & admixtione de eo
 omni mane i. iij. & apud fontem similitur. Et
 citius eius sit aqua hordæ in qua decocti sint can-
 ceri stantiles et febiles. hoc enim medicamentum est
 cur non est par.

Ad dolorem capitis, & lachrymas
 oculorum, & ad infirmietatem.

Ere conuulsus est mihi adolefens ueterariis,
 cuius complexio erat calida, & cuius color erat fus-
 cus, & erat multe quietis & tranquillitatis. & erat
 uincens semper complexionem regionis eius cali-
 ditatis, de dolore capitis superfluo inquietante. La-
 chrymis in oculis suis & dolore in eis, & non dar-
 micbat. Compositus ergo ei hoc capurgium.
 conualuit ergo ex uice una.

Modus confectionis.

re. croci, danik, i. i. lachri i. s. condidi i. i. lacheki
 rat. i. camphora kirasam, mediam, hebre, ambræ
 zita, i. i. opij i. i. terantur. & aggregentur cū mel-
 le medicam & sicca. & soluantur humidè cum sam-
 bucino. terantur, & aggregentur cum melle despu-
 rato. quidam igitur necessitates eius est, sumatur si-
 cus medius. & soluitur in lacte mulieris, & fiat cū
 eo capurgium. ut autem cuius corpus est for-
 te. simat pondus sex granorum. huiusmodi enim
 medicina est ultima. Primum autem quod opor-
 tet praemittere in curatione agnitudinum: quidam
 modo repletionem, & tempus non longinquum,

phlebotomia est. ut praemittas phlebotomiam in
 cephalica, si agnitus est in superioribus corporis.
 & in halitica, si agnitus in inferioribus. corporis.
 Noster autem sermo in hoc iam praemissus est in
 multis nostrorum librorum. Quæ autem uult esse
 prudens in arte ista. legat libros meos, & tunc u-
 tatur illis medicinis quas ego composui & ex-
 perius sum, postquam cognouerit complexio-
 nis uentum eius.

Ad dolores oculorum & ophthalmias.
 Quia dolores qui accidunt oculis sunt multi &
 diversi, & ex eis est dolor qui uocatur ophthalmia,
 qui multoties accidit oculis in multis dispositio-
 nibus, uidentur mihi ut praemittam causam eius su-
 p[er] reliquos dolores oculi. quia cuiusdam uero qui no-
 minatur filius aduenit dolor iniquitatis, & oph-
 thalmia calida per causam. & erat quodragena-
 us. & erat quietus crassi corporis. Lemni ergo ei
 naturam cum infusione myrobolanor[um]. & h[er]ma-
 bo uel ostendam eam in hoc libro. deinde proco-
 p[er]it aperit cephalicis. & cōpositus ei hoc s[er]u-
 & nominati ipsam inuaniat. quia sanatus est per
 ipsum ipsa uice prima.

Modus s[er]u-.

re. cerula de plumbis, amyli, amborum an. pat-
 tes ij. & s. serocella, croci, opij, omnia una in-
 partem illius. terantur cerula, & cribelletur cū ora-
 li. & ad l[ac] super ipsam de aqua dulci quantum ne-
 cesse est. & terat in mortario diebus. x. in hora que
 ta uacua, & in loco in quo non fit puluis. deinde
 infundatur gummi post illud in aqua dulci in uas-
 se mundo. Quado ergo soluitur, & fit sicut aqua,
 colentur cum panno lini super medicinam in mare
 more. deinde terantur cum ea. Quando ergo facta
 est medicina sicut pasta. proiciantur super ipsam
 reliqui pulueres. & terantur cum ea donec in-
 sententur. deinde fac ex ea s[er]u- & exiccetur in um-
 bra in loco t[er]o. deinde proiciantur super ipsam
 pannus sibi, aut pannus subtile, descendens ip[s]o
 sum in puluere. postea reponatur, & medicat[ur] cum
 eis. & lamatur ex eis unum, & soluitur in aqua ros-
 a & lacte mulieris. & sumatur in uentem, & distil-
 lentur in oculum. hoc autem s[er]u- est cōueniens uel
 conferens apostematibus, & inflammationi, et uar, &
 ulcere nigro, & uellicis accidentibus in oculo, &
 phlebotomia agnitudinibus eius.

Ad albuginem oculi.

Alcohol aut[em] quo usus est Elibius monachus
 ad albuginē que erat in oculis suis, & omnes me
 dei conuenient quod non sanaretur. & i. postul-
 ipsum ei, & conualuit usq[ue] ad triginta dies.

Modus alcoholis.

re. spiritus maris quæ natat super aquam, h[er]ea-
 ris lactaria, lachari, mallea curat, h[er]ea, ch, omni-
 um partes equaliter, terantur, et cribelletur, & sa-
 matur ex incantem media unciis. terantur, & deco-
 quantur cum lib[er]is aquæ, donec consistatur medio-
 tas. & colentur et imbutantur cum hac aqua in mar-
 more, deinde consistuntur cū contritione in sole
 diebus aliquot, donec consumatur aqua. deinde
 fiat

conulerat eorum medicina. Compositus ergo est hanc medicinam cuius descriptione acceperam a patre meo, & insitum cum frum. Et ego quidam permutaui meo domo eius, sed ipse permutauit me ad eam. Et haec fuit prima domus in qua quiescit.

Modus medicinae ad fluxum sanguinis nasus.

℞ charis indur. id est de papayo, ac carbite siccae coibuit, atramenti uiridis combullit, albandi, opa, aluminis uis. omnium ana i. i. terantur. & puluerizantur, & crebellenor super lincinum quod si bene sit in aceto, & supponatur in narea. Et eo de foris. & ponatur super tempora & frontem luam armeniam tribus, confectum cum aceto. & ligentur stricte manus, & pedes, & duo adu tota cum ligamentis, & testiculis etiam. et fugatur cum uenis supra hepar sine incisione & super splenem. & cephalica phlebotometur ex parte sanguinis. & embrochentur pedes cum aqua calida, ut attrahatur sanguis ad inferos. & dormiat supra dorsum suum. & fundatur super faciem eius aqua frigida cum aceto. hoc enim est secretum magni. serua igitur ipsum. haec quidem medicina ablin dit sanguinem a quocumque membro, & si submergatur in ea phlebotomia carminati, erit mirabilis.

Ad mollificationem linguae.

Et conquisus est mihi uir scexa mollis corporis de mollificatione in lingua sua, & fuit de quadam uilla ex uillis Romanis. Compositus igitur est hanc medicinam, & sanatus est usque ad paucos dies, qui fuerit nimis tribus septimanis.

Modus pilularum ad accidentia phlegmatica. mallores, appropinquat aliter dulcis, macia malloze, omnium ana. partes unam, terantur donec fiant sicut pasta. & fiant sicut cicer pilule. et ponantur sub lingua una post unam, & fugatur. & calidiorum gargisimus cum sinapi, & balneatio cum aqua non dulcis. & sanatus est.

Ad nauis, & malitiam digestionis, & combustionem in stomacho, & retentionem urinae.

Et conquisus est mihi uir quadragenarius cuius complexio erat decliua ad caliditatem & licet citatem, fuit in Alexandria regione de nauis, & malitia digestionis, & combustionis in stomacho, & retentione urinae. Compositus igitur est hanc medicinam, & sanatus est ea ita.

Modus syrapi de fructibus.

℞. succi basilici, succi granati dulcis, & succi granati acetosi, aquae tamarindorum, aquae calarum, aquae citrullorum, aquae melonum, aquae cydoniorum, omnium ana lib. i. rob. uir. uere dulcis, & est carenum, lib. i. decoquitur donec fiat ei spissitudo eius malitiam securans, id est ne patretur, & sumatur de ea omni die cochlearium unum cum aqua frigida.

Ad debilitatem stomachi, & uomitum, & solutionem uentris.

Rob. de fructibus confertens debilitati stomachi, & uomitum, & solutionem uentris superfluae, & an gustia, & adalatione qua fit in stomacho. Compo

sui quidem hanc medicinam. Rudo propinquus tempore, qui fuit Persa. Cuius pensulo. ℞. granati acetosi, cydoniorum, amborum ana xxx. numero, pironum, iulubarum, amborum ana c. numero, su mac. aur. xl. granorum myri. centaurum. terantur omnia, & ponantur in uase bibeo sic dicitur lebe, & fundatur super illud aquae xx. lib. & decoquitur de coctione bona, & exprimitur sax & propiciatur, & sumatur lib. ij. mellis, & ponatur ipsum cum illa aqua, & accendat sub ea ignis donec fiat sicut mel spissum, & coletur. & resonatur. cuius dosia cochlearium unum cum aqua frigida.

Ad febrem adaliam, et faim, et adulationem in stomacho.

Et conquisus est mihi uicinaris adulescens de febre adusta, et fuit, et de adalio in stomacho. Compositus ergo est haec trochiscus.

Modus trochiscorum se adusta.

℞. seminis citrullorum excorticati de portulaca, liquiritiae decoctae, omnium ana i. viij. dra g. g. g. g. i. i. i. terantur, et molliantur, et combulantur cum melleo gine pilyli, et fiant inde trochisci, sing. omnis trochiscus i. d.

Ad febrem tertianam trochiscis.

Trochisci boni quos ego sum experui, et quos composuimus et bonos qui habebat fe. tertiana et medietate quatuordecim, et sanatus est eis cito sanatus in ueloci. ad fe. tertianam, et feb. intermit. et feb. tertiana pensulo calidae causa, et fuit nobilis quomodo sanatus. serua ergo eos.

Trochisci fe. tertianae.

℞. rosarum i. xx. spodi. i. v. anili. i. ij. dragagani. i. ij. croci denici. i. i. terantur et crebellenor, et conficiantur cum aqua, et fiant inde trochisci. sing. omnis trochiscus i. i. et sumatur in pane cum aqua et syrupo acetoso.

Ad stricuras anhelitus, et dolorem stomachi, et dolorem duorum laterum, et malitiam digestionis, et eructationem acetosam, et dolorem hepatis et splenis.

Et conquisus est mihi Herodes reipiosus de illis de Roma de stricura anhelitus, et dolore stomachi sui, et dolore duorum laterum, et malitia digestionis, et corruptione hyalimbriae, et eructatione acetosa, et dolore hepatis sui et splenis, et dilatazione anhelitus magna, et fuit infigidatus uentris quadragenarius. composui ergo ei hanc medicinam, et sanatus est ea multum usque ad hebdomadam.

Modus syrapi iuuatissimi.

Recipe scilicet lib. ij. de ianicali perosefidi, anili, pyrethri, hyssopi, se. odini, garosiani, costi, zafri, omnia ana i. d. c. ap. p. p. p. p. cymni carnei, omnia ana unc. ii. dauci, ammea, libyfici, cardamomi, omnia ana unc. iij. ocini horrali, sicureli. Laren acetosi. lib. i. mellis lib. ij. rob. chisti terre medicinas, et infundat in aceto tria diebus. deinde coque ipsum donec consistat medie tas acet. deinde prope super ipsum uinum, et coque ipsum

ipsum donec consumatur quibus medietatis ul-
ni deinde remoue ipsum, & cola ex ipso medici-
na, & dimitte ipsum donec infrigidet bene. de-
inde infunde super ipsum mel despumatum, & ac-
cende ignem sub ipso donec fiat sicut nesci subtile.
& reponere ipsum. itaq; ponio eius cochlear unum
cum aqua frigida. & si uolueris ipsum solatium,
tunc labatur ex eo cochlear unum cum aqua tepi-
da & duobus danich & monig. est enim mirabile.

Ad frigus stomachi, & corruptionem eius.
Et coquebas est mihi uti qui erat in citate & co-
plexione sicut ille qui processit ante hunc. copo-
sui ergo ei hanc medicinam ad frigus stomachi eu-
sus, & ad corruptionem eius, et ad malitia bystis
hinc eius, & febrim quartanam que erat a putre-
factione phlegmatis, propter debilitatem que
euenerat in corpore eius, & in manibus eius, &
ipsius renibus.

Decoctio ad febrem quartanam.
M. uini antiqui boni odoris albi lib. ij. mellis lib.
i. m. j. v. heyl. cardamomi, omnium an. danich ij.
& s. croci s. ij. musci, pipere, macropiperis, om-
nium ana danich i. & s. seranur, & cribellentur,
& pulverizentur super syrupum, & dimitte eum
in sale diebus multis. deinde utere ex ipso cochlea-
ri cum aqua frigida.

Ad corpus infrigidatum, & humo-
ritatum, & alia multa.

Et coquebas est mihi uti infrigidati & humo-
ritati corporis, mutat coloris ex fluxu sanguinis
superfluo, qui accedit ei propter syncopen & frigus
in hepate suo, et suo corde, et debilitate in suo
litroacho, & corruptione in uenis suis, & solutio
in uentris superflua, & uomitu multo. Composui
ergo ei hanc medicinam subtilem.

Modus confectionis.
M. costi, solii, calami aromatici, gariofilorum es-
lectorum omnium ana s. ij. calix lignee, silis ro-
mani, amborum ana s. i. gallie, acacie, foliorum
ro. spodiij, faucl, thuris masculi, omnium an. s. s.
terantur, & cribellentur, & conficiantur cum rob
cydoniorum, & reponatur, & fumatur ex ea ad ma-
gnitudinem nucis quado necesse fuerit. est enim
ultima primaria ualde.

Ad trahitiam, & cogitationem, & de-
bilitatem, & angustiam.

Et coquebas est mihi uti adolescens ex filijs
regum (& erat teneri corporis, et deliniosus) de de-
bilitate nimia, & subtilitate eius, et angustia, & tri-
stinia, & cogitatione, & erat continens nos aer au-
tumnalis corruptus, alteratus, & locus in quo co-
uenerat, erat horion ciuitatis Lucae, super cuius
aream uincebat caliditas & humiditas. Composui
ergo hanc medicinam, & exiit ab egritudine
sua uolenter.

Modus confectionis magnae.
M. se. ocimi, buglosie sicce, foliorum proprie-
mentae sicce, lapidis a zuli adusti ablati, margararum
paruarum tritarum, karabi marini ablati, coralli
albi, lapidis amenti, setae cõbultæ, omnium ana s. x.

A gollie spicæ indig. myrrha. epethymi cretensis, cin-
namomi, thuris, mastiche, zedoarite, doronici,
been albi & rubri, solij, cardamomi, gariofil. cle-
thorum, uisnæ, casibonij, liquir. excoriatæ, croci,
selachuce. se. hyoscyami, ananorij, id est squinan-
ti, mandragore, xyloaloes bone, pannon, rautce-
leni se. armel. nucis muscatis, daricellah, carnub,
selimafeliefelas, id est agnicasti, se. coriandri, ana
s. v. maturaz argenti s. iij. limaturæ auri s. s. cam-
phoræ, r. a. rosarum, spodiij, amborij ana s. vij. mus-
ficiar. s. seranur omnia, & cribellentur, & lentan-
tur cum s. olei ros. & quartæ s. olei balsami, & ad-
iungatur ei tantu sachari terri & cribellati quantum
sunt omnes medicinz, & conficiatur totum cum
misa, & reponatur sex mensibus in primis. & su-
matur ex eo omni die sicut abunda chari assidæ.

Ad cufim, & ad asthma.
Et coquebas est mihi uti quinquagenarius,
eius complexio erat calida, dehis ad calidi-
tatem & humiditatem, crasis corporis, & erat re-
gio eius multorum uentorum meridiorum, de-
nisi, & anhelitus latitudinis, & asthma antiquo.
Composui ergo ei hanc medicinam, & sanatus est
ex in hebdoma de una.

Modus medicinz.
Recipe hyssopi sicci, ocimi, capilli ueneris, pra-
silique, decoricatar omnium ana s. vi. funde de
super mensuram sacratam unius de aqua, & co-
que ipsam donec fuerint ad medietate. deinde
cola, & funde super ipsam cochlear i. mellis. de in-
de da ei in potu.

Ad spatum sanguinis, & solutionem uentris.
Et coquebas est mihi lesas qui erat ex Arme-
nia de spatu sanguinis, & uentris solutione, & erat
adolescens trigennarius, extenuati corporis, & ca-
lidi, & eius regio calida ualde. Composui ergo ei
hanc medicinam. Trochisci nobiles. M. carabi ma-
rini adusti, acacie ablutæ, gummis arab. spodiij, ro-
sarum, theriabit, omnium ana s. x. opi, r. i. masti-
ches s. ij. coralli s. iij. terantur, & cribellentur, &
conficiantur cum mucilaginitibus granorum cy-
doniorum, & sicut trochisci, sitq; omnis trochi-
scus eius drach. i. Cuius dosia sit trochiscus unus
cum aqua frigida apud somnum. & si dimiseris
hos trochiscos donec aggregentur partes omnium
diebus aliquot, erunt completio res ad operatio-
nem suam.

Ad retentionem menstruorum, &
multa alia.

Et coquebas est mihi mulier cuiusdam amicor-
um meorum, que erat ex sapientibus mulieribus. &
pepererat & retenta erant ei menstrua, & mino-
ratum fuerat lac eius, & acciderat ei spiritus sangui-
nis, & faucl & tosis. & anhelitus dilatatio. Com-
posui ergo ei hanc medicinam, & sanauit eam.

Modus electuarij.
M. succi prasilij. vi. boni uini s. i. mellis s. i. pipe-
ris albi, thuris, myrrha. omnium ana drac. i. con-
iungatur aqua prasilij & tinum in olla, & coque-
tur donec consumatur duæ partes tertiar. & tunc

Nota q 3 prop

proficantur super ipsum mel. & accendatur sub ea ignis donec coaguletur & fiat crusta mel. torantur ergo medicinae de palacitima super ipsum. deinde miscetur super ipsum. Quidam ignis permittitur donec reponat ipsum in introitus. & lambat ex eo infirmus cohibentem unum letorium. ita ita est ergo hac medicina in spacio beati.

Ad spuram sanguinis & solutionem ventris, & sanguinis.

Emplastrum quod ego coposul. & ponitur super pedus. & abscondit fluxum sanguinis. & super ipsum stomachum ex solutione ventris. & super caput ex fluxu sanguinis marium. Cuius permittio. Recipe myrrh, thuris, aloes, omnium ana drach. iij. balauftiorum, sanguinis draconis, acaciae, fief, menthae, felozaharapi & loco eius cholae eadem omnium ana drach. viij. opij, radiciae spice, hyofcyami, omnium ana drach. iij. aluminis ablati, lacumae sigillatim, stramonium ana drach. ij. stomachi galliarum, grammatum famesita tam scilicet balauftiorum, omnium ana j. vi. tere illud, & crebella ipsam est crebella subtili, & confice ipsum cum uino palliarum bono, aut cum aceto uini permittio, donec fiat sicut mel ipsum. deinde line super pedus ex spuris sanguinis. & super caput ex fluxu sanguinis marium. & super omnem locum ex quo egreditur sanguis. & line ipsum super stomachum ex solutione uentris et hoc ultimū est in eo quod diximus. serua ergo ipsum.

Ad uentositatem uentris, & apostemam in hepate, & hydropem.

Et conquisita est mihi mulier de uentositate ex uentre suo. & apostemate in hepate suo in superioribus eius, & inceptio hydropis. & erat mulier tricenaria, aut quasi tantum. & erat causa eius retentio menciurandi. & erat uincens continens non aer calidus & humidus. Coposul ergo est hac medicina, & innotat est ea usque ad xxx. dies.

Confectio quae provocat mensuram, & expellit uentositatem.

Recipe eupatori, spice, corticum caliae lignae, croci, seminis apij montani & domestici, liquorumant, carpobolam montani omnium ana j. iij. caeteri i. iij. mullisches lactis quae non est opera ta, postea rosarum rubearum, aristolo. omnia ana m. i. s. torantur omnia, & cribellantur, & conficiantur cum melle despumato, de quo sumatur omni die pondus j. ij.

Ad ichteriam nigram. Et coquefacta est mihi mulier religiosa quae ex uentositate religiosa & ab ichteriam, de ichteriam nigra multum apparente & erat corporis macri, quae iam transierat 4. annos. & erat tempus autūni. & erat cum regio romana in diebus in quibus ego fuisi. Composul ergo est hac medicinam. & accipit ex ea us. i. & exiit ex aegritudine sua ex u. bono.

Medicina ad extrahendam melancholiam. R. aloes pondus j. vi. melle. i. viij. agrici, polyposi, cartami, epithymi, omnium ana pondus drach. ij. solij, caliae lignae, spicae, omnium ana j.

ij. terantur, & cribellantur, & conficiantur cum melle despumato. solij dosi eius us. i. cum uino, si non fuerit febris.

Ad ichteriam citrinam.

Et conquisita est mihi in tricenariis, quae erat monachus bonus, multae ichteriam in libris, & erat caelestis de ichteriam citrina multum apparente. Composul ergo est hanc medicinam, & innotat est ea uolenter.

Medicina ad extrahendam choleram. R. amygdalarum amararū, amygdal. dul. spodi, solij, rosarum abstinij, mullisches, spice, anisi, omnia ana j. iij. seminis kariolae drach. x. corian del syluestris, drach. ix. aloes, drach. vi. terantur, & cribellantur, & conficiantur cum uino. Et sit dosi eius omni die j. ij. pondus.

Ad duriciem splenis, & apostemam in hepate, & aquam citrinam, & dolorem stomachi, & renium, & tussim cum ichteriam.

Et coquefactus est mihi in examicis meis ex hanc religiosa de duriciem splenis suo. & apostemate in hepate suo. & aqua citrina. & dolore in stomacho suo. & dolore renium. & ex tussim cum ichteriam. Composul ergo est hanc medicinam.

Confectio ad epirundinē uentris, uel uacuitatis.

R. spicae indig. costi, corticum caliae lignae, omnium ana pondus drach. ij. feniculi j. iij. piperis, seminis apij, aconi, andachocae, ieros, xylobalam, mi, omnium ana j. iij. ucturam capparis. i. v. palliarum mandatarum j. granis suis. x. terantur donec fiat sicut medulla. & terantur medicinae, & cribellantur, & conficiantur omnia cum melle despumato, & sumantur ex eo omni die j. iij. cum aqua capparis & calomithox, & secunabim pauca accenti uentris est ergo ea iustamentum manifesta in spacio paruo.

Ad duriciem splenis & hepatis emplastrum.

Emplastrum coeferens duriciem splenis & hepatis. R. ammoniaci, bellidii, treos, sepi uaccini, omnium ana i. x. ficus, thuris, opoponacis, galbani, omnium ana drach. viij. piperis cl. granis, cere. pl. cis sicce, amborum ana j. xx. aluminis tamen, sulphuris, myrrh, omnium ana i. x. pyrethri, radice capparis, ambori ana i. v. usci, aristol. croci, cordumant. amoni, olei nardini, omnium ana j. iij. terantur bene cum aceto, & conficiantur cum eo donec permisceantur, & liqueat cera, & permisceantur omnia tenendo in mortario donec fiat corpus unum, & ponatur super splenem.

Ad febrem quae dicitur, & fluxum uentris, et tendonem, et tussim.

Pulsa quae ego composul uino oratorum quae habebat quasi diuinae, et fluxum uentris super illud, et punctonem, et tendonem uehementem, et tussim. et iam erat desiccatus. et desperauerat se, et sperauerat mortem. uentris est ergo his uice una, quatum permittio haec est. Recipe calorii, myrrh, amborum ana nar. i. c. s. fe. hyofcyami albi drach. ij. se. apij drach. viij. tere illa, et coeferent

uno, & fac inde pilulas sicut piper, & sicca eas. **A** singulis dosis eius grana. v. cum rob myrsi & aqua. inquit Gal nō est nobis necessarium rememorari in hoc libro radicem argyrdanum, quoniam iam eas diximus in alijs libris, hunc autē librum non fecimus nisi ad descriptionem proprie: & quibus nec nos conferemus pro ipsam rationes empiricorum, tamen quando ego cogito, ratione certa agnoscio quia est unū de secretis medicinis, & thesaurus ex thesauris eius, & omnē medicinā eius si experiri sum uisus. multis in eo qui aptus est, & cui cōuenit, & est conueniens cōplexioni eius.

Ad dolorem ani, & senescentiam, & uentris solutionem, & purgationem.

Licet quod supponitur in ano & efficit operi pilularum, imō melius. **A** myrrhā, thuris, mastiches, croci, omnium ana partem unam, terantur, & cribellentur, & conficiantur cum uterellus ouorum, aut cū succo aletris ad est p̄lyllis, et fac inde quod sit simile glandis, & pone in uno quop eorū filum. Quando ergo facis illud, inuige ipsam ante oleo ros. & pone ipsam in ano, & praecepti ut teneat ipsam nocte tota. Quando igitur uoluerit extrahere, trahat filum, & extrahat ipsum. hęc autem medicina est subtilis ad dolorem ani, & tenefino sanguineo, & solutione uentris, & purgare. Scias ergo bonitatem eius.

Ad colicā, & uomitū, & dolorem stomachi.

Medicamentum ad colicam, quod compositum ad uelentium tricenario, cui accedat colica que dicitur fletus, et uomitus, & excussio fletus, & dolores stomachi. Cuius permissio **A** myrrhā, cā, & myrronum, malicā, anili, ammos, feminis ap̄i, cori cum & thapsig, medullis feminis carum, omnium ana partem unam, salis indē partem s. oleo sco-trenis ad pondus omnium medicinarum. terantur, & cribellentur, & conficiantur cum aqua foliorum citri humidiorum, & fiant inde pilule. singulis dosis eius ana **A** cum aqua calida ante cibum. est enim bonum ad digestionem cibi, & lenit uentrē, & ad colicam, & uentositatem, et dolorem dorsi, & crudum humorem.

Ad lapidē renum.

Et conquisitū est mihi uis de lapide quem habebat in renibus suis, & quondam exierat in urina, & narravit quis egressus eum, hoc autē longinquū est, uerum tamen ego audio quod Archigenes in quibusdā libris dixit hoc, sed incito causam eius. Compositū est hanc medicinam, & iuuans est ea usque ad xxx. dies.

Confectio ad lapidē.

Recipe aristol. duces, libris siquanti, carpop. spica, croci, meo. plur. ap̄i, calis, chamaedryos, scordion, ammos, praia, dragagili, emulg. treos, origani montani, croci, sceteleos, cornicum radice capparis, garial. cymini, se. fenniculi, scyllis assatae, imaps, myrrhā, feminis croce, conditi, omnium ana partem i. pinceras decorataram ex cortice suo, quantum est pondus omnium. terantur, & cribellentur, & conficiantur cum melle desupe-

mano. singulis dosis eius omni die drach. iij.

Ad debilitatem uicinis, & dolorem uelice, & lapidum, & dolorem in u-

trisque lateribus.

Et conquisitū est mihi ad dolens teneri corpore ex filijs regum philosophorum ex amicis meis de coitu, de uelice, de dolore in ea, et lapide, & de dolore in utriusq. lateribus. Compositū ergo est hęc medicinam, & iuuans est ea uelociter.

Confectio ad eorum.

A pinceras excorticatū de cortice suo libras uno⁹ quartū, medullis feminis meloni, medullis feminis cucurbitæ, beca. ru. & curam, felam decoratam, gallegæ, zingiber, fec cacul, feminis albuginis di. se. p. fennicis, omnium ana. i. x. feminis urticae, feminis scapis, feminis cepæ albæ, anili. feminis papaueris albi, thapsig. decoratam, feminis bauicis, omnium ana drach. viij. pondiorum quantum est pondus omnium. terantur, & cribellentur, & conficiantur cum melle desuperato. & accipiat ex ea mane, & apud somnum quantum est mix. et prope eum et ut fiat hoc fletus cibarius diebus quibus accipit confectionem. **A** hauicium mandaturum ex uiculis suis & cortice suo medietatem libras. dixerat ergo donec dissoluatur. & proniciatur in ea oleum omphurinum & med. fermentetur cum uterellus y. ouorum. & quando decoquantur cum eo passeret. & colore tur croco et zingibere, & aromatizetur cum musco.

Ad faryngin.

Medicamentum nō est simile super terrā in faryngin, & est uelocis sanationis. Cuius permissio **A** obei sambucini uel de zambachi, de semina & beam uel. fennicā habentem atas mille. nensere finimū, & est femina passis uulp. que in Sabano morat. cū formicis melleatur. & indigatur cū hoc unguento mirach, & duo triticū, & uirga, passij suspēditur in sole duobus hebdomadibus.

Ad dolorem testicularū, & apostema, & uentositatem in eis.

Et conquisitū est mihi uis ex bonis reliquijs ex amicis meis de apostemate in testiculis, et ramice, et uisitate in eis, & dolore eorū. Cōpositū ergo est hoc emplastrū, & iuuans est eo inuamēdo magno. Cuius permissio **A** malliches, fetæ, thuris, treocollas, omnium ab. i. vi. terantur, et cribellentur, & incorporentur cū uno, & linantur super apostema, & annexatur super ipsum contū, & dimittit ipsam donec exerceatur deinde accipe parum, & liga duo eius ad duas anchurā pyxides.

Ad prurium testicularum.

Ad prurium in duobus testiculis, sanatur certa se. i. vi. iustasio citrini. **A** ap̄i. **A** terantur omnia cum aceto uisū permissio est aqua, & pone ipsam tribus uicibus.

Ad apostema testicularum.

Et ad apostema in duobus testiculis, sanatur cicera partes dua, albae pars una. terantur cum aceto, & linantur super apostema. est enim bonum.

Ad dolorem iuncturarum.

Et scripsi ad Glaucionem philosophū, qui erat ex bonis & puris amicis meis, & erat eius aetas adulescentia, & erat tenax corporis delicatus, & ipse regio Bencientium, inuaseratq; eum dolor iuncturarum, & carnum quae super dorso in dōe clo anchoram sunt, & podagra, & dolor anchorarū. Composuit ergo et hanc medicinam est una ex illis quae accepta ab Archigene, & addidit in ea, & redificauit eam. Inuatus est ergo et usque ad tres dies, & non rediit ad ipsum, & est secretum magnum ex secretis medicinis.

Vulua ad dolorem iuncturarum.

Myrobalarum & kēbul. & indorū. & corticum eucumeris alini. & buzarum loco cuius ponitur zingiber, colocynthidis interioris, silis indi, hermodactylorū, aloes foetentis. omniū añ. i. i. figa peni, drachm. ter. iur. & puluerizentur, & cōficiantur cum aqua foliorum kekeng, & aqua albarum. & fiant pilulae sicut pilulae, & deditur in unbra, & bibatur ex eis omnis nocte tertia. i. iij. cum aqua calida. Et sumat post aliud hęc medicina, cuius modus est. p. buzidē. i. sayrisin parē. i. hiera picra partes ij. terantur, & cribellentur, & conficiantur cum melle, & bibantur ex ea drach. iij.

Ad isthādem.

Et conqueffus est mihi iur ex una assura roma narū, supra cuius aere erat uincens humiditas, & uincens super explexione uti simile illi de isthā de purgati ergo corpus eius semel cum hac medicina, & excusant ipsum a catetero & unguento.

Medicina ad isthādem.

hermodactylorū, turbiti carnosī, buziden, id est sayrisinē, medullae seminis citruli pulpe colocynthidis, medullae seminis citruli omnium ana. i. i. terantur, & cribellentur, & conficiantur cum butyro & melle. & est haec pono una.

Ad humorem erudum lapidosum, & mollificationem erudum, & debilitatem corporis.

Et conqueffus est mihi Abyri, qui erat tēxica ruz, cuius erat aetas adulescentia, medea habundantia delicatus, de humore erudo lapidoso, qui faciebat eū sedere, & mollificationem erudi suorum, & debilitatem corporis sui, & stuporem in utroque. Composuit et hanc medicinā, & usus est ea per mensem, & rediit ad sanitatem suam naturalem.

Medicina ad humorem erudum.

Myrobalarum. & emblicorū, & indorū, & fuzariae, ammeos, apii, origani perlici, hermodactylorū, turbiti gemmosi in duabus extremitatibus omniū ana drach. i. buzarum loco cuius ponitur zingiber. i. i. fenae arabicę lib. tertium, ipē car. hebel. amomi, omniū ana drach. viij. cianamo mī, nereosichī, piperis, macropiperis, spodi, ros silis nigricis, omnium añ. drach. iij. nastureij. a. silis ammetiaci añ. i. aceri. i. iij. herēgi, dorōntē, & cedonate tertia añ. i. terantur, & cribellentur, & leniantur cū butyro uicino, preparato cū chō silia tritici. i. silia, donec efficiat ipsum, & adituz

gauret media libra perniliorū, & cōficiantur cū melle despumato, et sumat ex eo omni die. i. a. cū aqua in qua decocta est acorus, & utatur hoc oleo, est cōmō uicium in aggrauationibus iuncturarum, & mollificationem erudum, & corruptionem complexio nis earum, & ipsum dolorem.

Oleum probatum cuius permittio.

sc. enli, carpopallamī, cortic. calig. omniū añ. i. xxx. calami aro. buzarum loco cuius ponit zingiber, abregi, loco cuius figa penū, omniū añ. i. xxx. macropiperis. i. vij. coridamēni, zingiberis, siaphi sagig. omniū añ. i. vi. cyperi. i. xci. uenari squamitā, ireos, ambrosiā. i. xij. cyperi, blaete byzantia, folios a myrrū. i. simplici, omniom. i. x. tei & medicinas cōstituitio crassi, & infunde eas in uino boni odoris, secundum mensuram qua cooperiat eas, & de nocte, & pone ipsum in olla, & infunde super eam ex aqua quantum est mensura uini deinde infunde super illud oleum semini, & oleū lentis scinum, de unoquoque. x. asacraiani. deinde accende sub ipsa ignem lentum qua nitate viij. horarū. deinde tolle eam ab igne, & permittit illud in frigidari. & funde oleū ab aqua, & deinde accipe in decoctione eius secunda, ziriā spica, amomi ana. i. x. solij drach. vi. myrrhaz unc. i. terc omnia, & infunde ea die ac nocte. deinde cola eam in ollam, & funde super eam oleum, siq. olla in qua decoctas uice prima & secunda & tertia, olla simplicia, in qua ponantur medicina & oleum, & accipie ollam magnā loco timidam, & funde in eam aquam deinde pone oleum in qua sunt medicina & oleum in concomitate eius, & accende sub ea ignem lentum, donec decoquantur oleum, & medicina per colorem aquae. Quando ergo decoctoria ipsam secundum terminum quem narraui, & peruenierit ad finem, remoue ipsum ab igne, & permittit ipsum in frigidari deinde cola ipsum oleum, & cogne ipsum tertio, & accipe ganosil. blaete bizantie, nucis muscatę, omnium añ. drach. iij. hēdēsi drach. iij. mellis syrac. colamitę drach. xxx. olei balsami drach. s. tere medicinas siccas, & infunde eas in uino die ac nocte. deinde cola eas in ollam, & funde super eas oleum, & accende ignem sub eis secundum quod narraui tibi. deinde cola oleum, & reponē. ipsum enim est uicium in aggrauationibus iuncturarum, & in isthō fiat inuicō ex eo, & bibatur. solat enim naturā, & extrahit humorem crudum, & confert colicę, & aggrauationibus uiscerum.

Ad caninū appetitum, et singultum, et eructationem acetosam.

Electuarium dia trion pipereon quod ego cōposui Hedino, qui fuit ex bonis, et erat intra Romanam, et erat septuagenarius, conqueffus est de frigore in complexione, et humiditibus superfluis, et canino appetitu, et singultu, et uicū acidū. Composuit ergo et hanc medicinā, et inuatus est in bebdoma de cuius permittio piperis albi, piperis nigri, macropiperis, omniū ana quartam libra, xylobalsami. i. i. spica, amomi, amborum

d. tribaria

z

c

d

d. ex silis

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

d

ana ʒ. iij. ʒ. apij. zingiberis, fœleas, kelim, casie
mandat, emula, ʒ. iij. omnia añ. ʒ. iij. tere omnia,
& cribella, & cõfice cõ melle despatato, & repo
nicipum. & si matur ex ipsa quatuor bondacha.

Ad tremorem cordis, et inquietudi
nem, & cogitationem.

Syrupus quem composuit Demicrath, quæ est
mulier bona, muli ieiuni, cui accidit tremor cor
dis, et inquietudo, & cogitatio, & sibi dicitur, &
mens ablatio: & quandoq; egrediebatur à ratio
ne sua. & erat quadragena, & cõfice carnis al
ba. cuius permittio ʒ. buglossæ exiccate, folio
rum rosarũ, foliorũ citri, foliorũ citri citrati, ca
pillũ ueneris, o cimi garosil. omniũ añ. hofmatum
i. quod est quatuor libris & tria grana. mofor man
dragor incisionum drach. octo, frustum panis ka
rabe contriti. setæ crudæ inieq; lazuli lori, abluti,
contriti, macis muscãte contriti, zedoarij, doron
ici, been albi & rubri, sandalorum al. & rubro
rum, margaritarũ minutarum, coralli, spodiũ ber
beris, xylaloes, olei boni, crudi, mastice, thuris mofca
li, omniũ ana atera terantur, & decoquantur om
nia in xiiij. libris aquæ fontis, donec confumantur
duæ terij. & comprimat manibus pannus in
quo sunt species, & colentur, & appropentur dag
libra aquæ cũ x. libris boni uini, & x. libris mel
lis despatati. & coq; tatur, donec fiat spissitudo.
& infundatur, & aromãtetur cum drach. mu
sci contriti, & bibatur septenis tuij.

Ad tremorem cordis lisiã; cõtinuã,

Linimentum ad tremorem cordis ʒ. thuris ro
xylaloes garosil. spodiũ sandalorũ rubrorũ. ka
rabe marini. sandarache, omniũ ana ʒ. i. aluminũ
iamen ʒ. ʒ. terantur, & cribellentur, & conficiantur
cum aqua rosat cum aqua matorum, & par
natur super cor & stomachum. est enim ulsimũ.

Ad dolorem hepatis & splenis,

& multa alia.

Et cõquæsta est mihi mulier deuota magne quã
ntitatis nobilis. cuius cõplexio decibus erat ad cali
ditatẽ. et eius anni xl. erãt, de dolore stomachi, et
hepatis, & splenis, & duritie in uentre, et apostema
te, & inceptione hydropis, et dolore duorũ renũ,
et pulmonis, & duorum laterũ, et uelice, & matris
eis, et dolore in omnib; mēbris suis, & ipso san
guinis et pleuriãde. Cõposui ergo ei hoc empla
strum. Cuius permittio ʒ. ceræ. hellebolimbat. ate
rebenthũ. bdellij, thuris, ammoniaci, cardume
ni, fructus myri, fructus uiris, torollarum de fe
ni, amomi, spicæ croci, myrthæ, mastiches, omniũ
ana ʒ. viij. olei ualasi, olei selamini, amborũ ana
ʒ. xl. uini boni odoris quãtitate qua infundat do
net fiat emplastrum. & accipe ammoniacũ, bdel
lium, et thus, & myrthã, & tere, et in uino ea infun
de, & cõtere ea, & liquefac cerã cum duob; oleis,
& bulliat: quando ergo liquefuit, depone ea de
super ignem, & tere reliquas medicinas, & palu
riza super ea, & moue cum tãdiu donec permil
secantur admixcem. deinde lina ea super loca in
quibus durities est, & apostema, & dolor.

Ad uomitũ moderatũ, & fluxum uentris.

Emplastrũ quod composuit mulier religiose
deuote, cui acciderat uomitus immoderatus, &
soluto uentris superflua, & se cõclusã, & sibi, &
adulio uehemens. & erat trigena, & erat tem
pus æstiuũ. Cuius permittio ʒ. cydoniorũ mofca
torum decoctũ cum aceto lib. ʒ. iij. spicæ. fenicis
myri. sumach, acacie, fructus uiris, myrthæ, mas
tiches, omniũ ana añ. torollarũ de fe ni ʒ. viij. ana
manici drach. i. tere illud bene donec per melleas,
& funde super illud oleum ros. & acetum uini, &
aquam ro. salĩ mensura q; hunc cõtere, & line hinc
macham, & ituatã est ea flatim.

Ad febrem quotidianã trochisci.

Modus trochiscorum ad febrem quotidianã
quando maturatur. Quorum permittio ʒ. rosã
rum, spodiũ, cupatorũ, seminis cucurte, berberis,
seminis endiuæ, omniũ ana drach. iij. xylaloes
gaganij, absinthij, anã, doronici, omniũ ana ʒ. i.
terantur, & cribellentur, & conficiantur cõ aqua
calida, et fiant inde trochisci, quorum unus sit ʒ.
ij. & bibatur cum syrupo acetoso septem diebus,
& eradicabitur.

Ad febrem tertianã decoctio experta.

Decoctio ad febrem tertianã post tres accessus
nes experta. Cuius permittio ʒ. arenabim. ʒ. for
men alium habens saporem manne, medullæ ca
sise, tamarindarum, omniũ ana ʒ. i. myrsol. ʒ. i. de
coquantur cum lib. ʒ. & s. aquæ donec confumantur
aut duæ terij, & colentur, & bibatur cum mediã ʒ.
elei selamini. ipsa enim eradicatur flatim.

Ad febrem quartanã trochisci.

Modus trochiscorũ ad febrem quartanã. Inquit
Galienus narrai in multis librorũ meorũ quod
quartanã quãdo inuadit in autumno, perterritã in
uere: & quãdo inuadit in estate, dimittit in uer
periodis, quãdo medicus est prudens: nã quãdo ma
turatur et uisur hac medicina, tãc fiet cõ redire
tertianã: deinde medicatur tertianã cõ eo quod di
xiquare eradicatur feb. tertianã hoc regimine,
ante horam quã determinauerit medici qui fue
rant ante me. Et ego quãdã de terminasi illud. uer
um ego sum ingeniosi cum hoc, et est secretum
magnum. Veritatem nos nõ ortur nisi in cõpar
tibus formis. Quorũ permittio ʒ. cupatorũ, ab
sinthij, colli, uanumbet, doronici, uanicos, arã
stol secundum, myrthæ, cupatorij omniũ añ. uir
i. aloes, bdellij, pyrethi, sigapeni, opopanzis,
harmel, scori, amomi, omniũ ana ʒ. i. infundat
tur sigapenum & opopanz in uino, et moueantur,
et terantur medicina, et cribellentur, et cõfi
ciantur omnia, et fiant inde trochisci, sing; trochis
scus drach. i. et bibatur cum aqua raphani.

Ad hydropem pilule.

Et cõquæsta est mihi filia Niculã regis, et ipsa q;
dã mōacha erat deuota, et sēferat de hydropē hor
ridã, et aqua citrina, in qua fatigati erãt medicis
et sibi hōe nãnt; p̄parauit ergo ei hũc medicõ
nam, et conuulsi usq; ad septimanã quatuor, et
exiit ab egredine sua egritudine bona et sana.

Pilulã

Pelala ad hydropem.

℞. spicazedy & romanaz amborū añ. i. iij. aga
rici, aristol amomi, croci, zera cōbulsi, epichymi,
malliches, hyperici, cōssi, chamædrysos, omnium
añ. i. iij. myrrhae & se medicinali, squamis zathy
mali, omnium añ. i. aloes i. xviij. zere illud, et pul
ueriza ipsū, & cerne cum, & confice cū aqua,
& fac de ipso pilulas, & iunge manus tuas in eu
lunt. itaq. dosis eorum drach. ij. cum uino misto.

Ad ascisciam sparum.

Medicamē ad ascisciam sparum, scilicet super
totū corpus, quod ego composui ℞. euphorbii,
epithymi, aloes, salsitri, omnū ana partem. Liere
illud, & da in potu ex co. i. ij. cum aqua calci. cū
enim ultimum quando non est calida.

Ad ascisciam cause calida.

Medicamen quod ego composui ad ascisciam ca
lida cause ℞. aquā lactis caprini coagulati cū sa
mazindis lib. s. succi emditri lib. i. succi solarii li
brae quartū, aqua ablinthi humidū f. s. berberis,
funduloni al. & machosini citrini, aloes, omnū
ana i. i. spodi, spicazedy, zere illud, omnū añ. i. i. cran
tur, & cribellentur, & permiscuantur omnia, &
permaneat in nocte, & bibatur ex eo omni mane
lib. s. celato cum f. s. alep. postea ponas ipsū in
loco frigido, ut sanatur cum geleniabit.

Ad descisciam aqua in oculum, &
uertiginem, & sicchiadem.

Modus medicine ad descisciam aqua in ocu
lum, quem ego composui uero qui erat ex uis re
giosa, qui multiplicauerat comitionē hordei, &
alidationē uigilanti quare euenit super eū ma
lum ex desciscia aqua in oculū suum. & accidit
ei uertigo & sicchia iustanti est ergo & cōsoluit.
Et ipsi quāde conferit omnibus agritudinib. me
lancholia, & phlegmatis, & angina, acciditibus
ex crassitudine humorum. & ad mortū canis ra
bidi, & habentium uentū, & perlocationi maris
eis. Cuius permissio ℞. epithymi añ. x. scamma
niz, praia, haechados, myrrhae, cōssioni nigri, ana
añ. i. iij. cylla, silig, euphorbii, aloes, croci, pōna
re, petroselinū, ammōiaci, opopanaxi, omnū
añ. añ. i. poli, cinnamomi, sagapēni, myrrhae, sp
ca, florū squandū, calami zere illud, aristol
chiz sōge, omnū añ. añ. ij. tera illud, & cribelle
tur, & infundatur in uino boni odoris, &
cōsistatur cū melle despumato quod sufficit, &
dimittatur donec antiquetur. itaq. dosis etas añ.
ij.

Ad inquietudinem.

Ad inquietudinē, id est gaelegues. Modus me
dicinē quem ego composui religiose ualenti cui
accidat inquietudo, ut & sola loqueretur fecit,
& siccitatis. et medicati fuerit ei multi medico
rum, & non ualuerat eorum medicatio in ea ita,
quod iam desperauerit de se. Composui ergo hūc
medicinam, & uisita ei per eam, cuius permis
sio ℞. scammoni, anisicarbi, coralli combur
si, xyloaloes para, seminis coriandi sicci, mar
gariarum minutarum, foliorum re. spodi, musli
cher, omnium ana i. iij. myrrub. indorū, citri, keb.

A. omnium, post mandificationem ex modis suis,
ana i. x. turbithi al. añ. añ. i. garioli aure, viij. zedoi
aria, doronici, omnium ana añ. ij. sachari i. d. añ.
zoi ad pondus omnium medicinarum. teratur il
lud totum, & cernatur cum orali, & permiscan
tur de quo sumatur i. v. in potere. & sumatur
diebus multis, & bibatur cum aqua frigida. Ci
bus autem sit illud quod sine elatice pulli. & al
teretur aqua cum syrupo myrrino, aut cum syru
po de rois recentibus.

Ad obliuionem, & frigus in rebus,

& dolores in iuncturis & alia multa.

Et coqueus est mihi uir aborofus religiofus
qui erat amicus mihi. et iam confertus fuerat de
oratione sua quoque alius in suo tempore coqueus nō
fuerat. & de uitate coqueus fuerat annos lxx. &
erat propositus mihi. & partes quāde frigoris
uicerat super eum; quare accidit ei obliuio, et
frigus in oculum, & dolores in iuncturis. Composui
ergo ei hanc medicinā, & iunxit ei iustantem
sufficenti, & exiit ab agritudine sua usq. ad duas
hebdomadas. & ego quāde pechati eras in mul
tis, & insentiam comiserat agritudinibus uelice
& humori crudo. & sumis eius est ex omnibus
agritudinibus iuncturaru, & sōda, generatis ex
humoribus frigidis, & quod eleuabatur ad cere
brum ex uis peribus ab illo humore, & tūsi phle
gmatica. & preparat stomachi ut coria prepara
tur gilla. & restitit ipsū, & fugat uentositatē
causam ex eo, & digerit cibum, & excitat appeti
tum, & resoluat quod ex phlegmate increuit in
stomacho; & aliquando absterget uisum, & acuit
mentem, & delect obliuionem, & clarificat uocē,
& tardat canicem, & distulit podagram frigida
causā. & quicunq. senex uisus ea, nō indiget alio
in conferatione sanitate.

Confectio dia resin pipereon secunda.

℞. pipere al. & nigri, anatropeperis, galigae, ca
luz liguce, calami ar. croci, spicazedy, garioli,
cardamomi, carpob, asari, zingiberis, seminis
myri licce omnū ana partem unam, malliches
partes v. terantur medicata, & cribellentur, &
faciantur cura melle despumato. & ponatur in ca
se uitro leuigato, de quo sumatur añ. i. apud som
num. & est ex febris magna.

D. Ad dolores iuncturaru, & complexionē corruptā.

Et coqueus est mihi arsanus & religiofus, qui
erat amicus & erat orator; & iam coqueus fue
rat annos lxx. & dicebatur de eo quod nunquā a se
ceperat, nec contrarius fuerat alenti. & erat molis ta
curnitatis, & dilatate sentie, de dolore in omni
bus iuncturis suis. & mihi complexionē eius cor
ruptam. Et abeata erat ei mens, percipi ergo ei
ut ueretur hac medicina. Hiera magna. ℞. chame
pityos, scrodū, amborū añ. f. s. feminis apij, ami
meos, hafoe, agarici, omnū añ. f. i. geniane zere.
iij. centaurei minoris f. s. myrrhae, spicazedy, calu
mantes montanæ, spodi petroselinū, palū, om
nium ana f. ij. feminis ruzae, hyperici, hyssopi
sicci, pau, omnium ana aureos iij. chamædrysos
f. ij.

medicū de terra Alexandrīe, qui utebatur stercore gallinæ in medicatione siccationis eius qui comedent fāgos. iusū sū ipso & probauit ipsum. quod fuit, quia excoctus ipsum & cōtūm ipsum, et dedit in potu ipsum in aceto, et aqua, & melle, et uino. et uouit statim humores crassum & phlegmaticū, & sedatus est & quietus, & inuenta tranquillitatem integrā, & eussit ab accedite quod ei acciderat.

Ad peccatum medicamen.

Medicamen ad peccatum quod ego composui ut ro ex reglīus Alexandrīe cui conuerat lapsa, & hīsi erant medicantes, donec desperauerat de se ipso. Composui igitur eī hanc medicinam, & inuatus est per eā, & exiit ab agitudine sua egressione integra. Et eius modus est sic. opī ʒij. iacobī ʒij. danielī ʒij. & s. pyrethri. euphorbī. castorī, corticis radicū capparis, feminis hyofcyami, galangæ, omnium ana ʒi. cinnamomi, feminis balticę syluestris, feminis apī, colli, petrosilij. casie lignæ, mēta, myrrhæ, chamæpīyos, calaminthos fluuialis & montana, gentiana romana, radicis liquoritiæ, enulæ, chamædryos, prasī, scolopendri, anisolocho ʒo. scammeos, mastiche, radi. hīj. coelestis, cymini carmeni, garofolorum, feminis foeniculi, scyllæ alix, sinapī, granorū pinsi, anilī, carpob. feminis cruce syluestris, cordome. ni, feminis rutę syluestris, feminis agni casti, anīden nigri, ana danielī ʒij. s. terūtor omnia, & cribellentur, & leniantur cum oleo balsami, quantitate quartæ unius unctæ, & conficiantur cū melle desumpato, dosis eius est kili. & s. usq. ad ʒs. deinde probat illud post illud, & inuenit ipsum frangere maiores lapides, & extrahere omnes eos. Quod uicem dicitur omnes homines de lapide iudæico iam expertus fuis, & non inuenit in lapide de uelice operationem. uerū ipse in lapide renūm est fortis, & ualde mirabilis operationis. & ipse quidē est lapis ualde albi coloris, in quo sunt fila nigra, qui lapis inuenitur in palestina. & modus dandi ipsum in potu, est ut fricetur super cotem uindem, donec ex eo resoluitur aliquid. deinde aggregetur limatura illa, & abluatur, & decur in potu cum aqua calida.

Ad agnitudines phlegmaticas, & melancholicas, & morpheas.

Decoctio mirabilis quam composui ad agnitudines phlegmaticas, & melancholicas, & ad morpheas sparsas, & ictericā, & uentositatē, & hūmorem crudum, utroque quinquagenario. cuius hęc est permixtio. utroque trium myrob. absinth. epith. cū semine siccehados, fuchaz, bedeguard. floris uolarū, feminis anilī, feminis foeniculi, pop. hypodī, turbitū carnosi, cartami, agarici, centauræ, chamæpīyos, chamædryos, omnī ana ʒs. capilli ueneris, sumi terrę, omnī an. cabdasi unā, timandorū quartam libras unius, sebellen quin quaginta, iasababz sordides, conuantantur modicē, & infundantur in ʒ. lib. aque bulliens die & nocte. & decoquantur lento igne, donec consumantur daxe tertie, et conficiantur digitis, & co-

lentur cum æquali pondere de rob. et reponatur. Dosis eius est quarta lib. unius cum quarta libras aque calide, & guttis olei sesami, & pōdere duarū denariorū scimonij antiocheni. cibus eius sit caro ouis annualis, & potus sit syrupus de melle.

Ad multā infirmitatē & humectationem corporis, & uentositatem.

Elecharium dia trion pipercon quod ego composui Fortunio, quō iam procellerat in ætate, & erat magni corporis humectati, multæ uentositatis infirmitatis corporis. Cuius permixtio. ut piperis nigri & albi quod est leuius ex eo, macropiperis, cinnamomi, zingiberis, feminis foeniculi, anilī, asari, mastiche, omnium ana ʒi. xylobal. carpob. spicæ, cortic. casie lignæ, amomi, omnium ana ʒi. cardamomi minoris, feminis apī, ammeos, croci, garofolorū, colli, mastiche, omnium ana quarta ʒi. terantur & cribellentur, & conficiantur cum melle desumpato, & fumatur ex eo omni mane pondus ʒij. cū aqua mente & mastiche, & anilī, et sit cibus tenuis.

Ad dolorem frontis, & acetositatem in stomacho, & punctionem.

Trifera quæ ego composui Monte qui habet dolores frontis, & acetositatem in stomacho, & punctionē. Vīs est ergo ex diebus aliquot, & sanatur est ea ab egritudine sua. Cuius permixtio. ut specterū trium myrob. anorū, et emblicorū, & hiarabegī, & est bayrū conditum cū melle lacte, omniū an. aureos x. terantur, et cribellentur, & leniantur cū oleo de amygdalis dulcibus: deinde fumatur zingiberis, mastiche, cinnamomi, piperis, asari, croci, omnī an. aure. x. colli dul. macro piperis, fetaragī indi. cortic. casie lignæ, omnī an. aure. ij. nucis moschat. maceris, cardamomi, xylobal. ind. cubeborū, calami ana omnī ʒij. aur. ij. penidiorū ʒi. ij. terantur, & cribellentur, & leniantur cum oleo balsami. & conficiantur cum melle desumpato. Et fumatur ex ea omni die aureos. l.

Ad anxietatem & humectationem.

Trifera quam composui filio regis, qui erat resigiosus, anxiosus, humectatus. ut myrob. ke. bol. bell. emblicorū, omnium ana quartam libras unius, coquantur in x. lib. aque donec cōsumantur tres quartę, & colatur, & proiciatur illa aqua super myrob. & bell. & emblicos, & ponatur in stillatione uenti septentrionalis donec bibatur aquositas: deinde exicentur, et puluerizentur, et cribellentur, et leniantur cum oleo bal. deinde addatur turbitū gummosi pondus ʒxxx. postquam teritur, & lenitur cum oleo de amygdal. dul. m. fit: bdelij, hoch. i. mora celi, ammeos, granorū nera, cinnamomi asari, xybalos indi, fetaragī indi, ligni peronice, omnium ana ʒij. terantur omnia, & conficiantur cum melle originali desumpato, & fumatur ex eo omni die ʒij. cum aqua mente. est enim ultima ad epilepsiam, & melancholiam, & colicam quæ est illos.

Ad diabete.

Conquestus est mihi uice de agnitudine quæ nominatur

minarantur. Composui igitur ei hanc medi-
cinam. Itaque est usque ad hanc domadam.

Medicina ad hanc lationem.

re. spodi, xyloal. usq. sandali, feminis portul. dra-
gag. gomi arab. turbit. berberis, feminis andi
usq. bol. arm. omnio an. .i. iij. mastiche, cinnamo-
mi, omnia, omnio an. .i. iij. sacchari f. i. terantur, &
cribellentur, & coquantur cum gylmabai, & reponat.
et fimat ex ea omni mane .i. iij. Cibus aut ei, sit
aqua hordei, et robos frustulz, & emplastre dore-
sum eius tarant trito. & colesio cum aqua rosari.

Ad retentionem mēstruorū, & dolores.

Cōquesta est mihi mulier cui gras erat. xxx. an-
norū de retentione mēstruorū cū dolorib. & erat av-
qualis complexionis per compassationem. Compo-
si ergo ei hanc medicinam, & iuuata est ea cito.

Medicina ad pōuocationē mēstruorū.

re. spice Indie & Romane, & corticē casie li-
gnez & rubie cinthorū, asari, anisi, omnio an. .i. iij.
f. i. medullar feminis meloni, medullz feminis cu-
curbitarum, medullz granorum fuscolorū, femi-
nis apij, rute, ceteris nigri, feminis cnditig, berbe-
ris & euberberis, id est colidi, omnio ana. i. ter-
rantur, & cribellentur, & feminur cum melle des-
spanso, & sumantur ex eo ante euentū mēstruo-
rum octo diebus .i. iij. omni die cum aqua in qua
decoquantur cicera aut fassoli.

Ad dolorem iuncturarū, & poda-
gras, & uentositatem.

Ei cōquesta est mihi Aflisus, q. erat ex Micha-
ra. & habebat corpus stricūm, ad pōuocationē pro-
pinquas, de doloribus iuncturarū, & agitudine
podag. & uentositate. Cōposui ergo ei hanc medi-
cinā que est mirabilis medicina ad podagram
re. acori, dactyli albi recentis .i. i. olium uetusto-
rum, lentis excoctis, turbit. sen. omnio ana
f. i. sacchari f. i. terantur, & cribellentur, & biban-
tur ex ea omni die .i. iij. cum aqua calida.

Ad uarices.

Ei cōquesta est mihi uir predicū nuper de
quo iam dixi, qui erat de illis de Manchara, de a-
gritudine uaricum in curibus suis. Composui er-
go ei hanc decoctionem.

Modus decoctionis ad uarices.

re. epithymi cretensis, myrobalarum, keb. am-
horum ana f. i. polypodij excocti, sacchara,
hodeguard, flos uolarū, tamarindorū, absinthij
romani, squinzel, centauree, herba eupatori, om-
nium ana f. s. pallularum emulsiatarum quartam
libre unius contundantur, & decoquantur cum
tribus libris aque, donec consumantur duae ter-
tiz. & confircentur manibus, & colentur, et biban-
tur ex ea tertia libe cum f. i. olei amygdalini ama-
ri in omni die tertio. & fiat emplastrum super cru-
ram cum emplastro de adipibus.

Emplastrum de adipibus cuius ille est modus,
re. adipis agni, adipis porci, adipis urti, uitali,
cerui, hirci, alii syluestris, anatis, gallinæ, uulou-
ris ana omnium f. i. olei fessami, olei de kera, olei
lentiscini, medullz curia uaccini, olei amygdal.

amari, cere al. omnium ana f. s. ceru. butyri uac-
cini, amborum ana lib. usam. liquet, & colentur
& admixtrentur.

Ad hæmorrhoidas.

Ei cōquesta est mihi uir qui mecum conuersa-
batur. & erat multi telanij, sicut corporis, super
quod micilim eueniebant hæmorrhoides que erāt
in interioribus eius & ipsius exterioribus. & illud
erat propter multitudinē ciborum fortū frigidio-
rum, sicut est farina hordei, & comestio lentis. &
acciderat ei cum illo tremor uehement. Compo-
si ergo ei hanc medicinam, & euasit ab agitudine
ne sua usq. ad decem dies.

Confectio ad hæmorrhoidas.

re. myrobalarum, kebulorū, citri, bell. ferens/
blegi omnio ana .i. i. terantur, & cribellentur cum
f. i. olei amygdalini dulci, donec projiciant ip-
sum, deinde adiungatur ei bell. indij quarta lib. i.
foliorum rosari, spodi, granorū myri torrefacto-
rum, scorie ferri infusa scilicet in aceto, karabe,
mastiche, xyloal. neruic, abregi, plumbi usq. cū
sulfure omnium ana .i. iij. terantur cum rob. co-
galato, & sumantur ex eo omni die .i. vi. cum aqua
calida. & utatur hoc emplastro.

Modus emplastri ad hæmorrhoidas.

re. plumbi usq. cum sulfure & ceruis, lithargyri,
cineris vitis, cineris corticū, nerigil, balastorū,
omnium ana .i. i. cere alba, olei fessami, butyri, om-
nium ana quarta libe unius, adipis porci f. i. mo-
dulle curis uaccini f. i. iij. liquetur, & colentur dum
calent in mortario de plumbo nigro, & sit mani-
ca eius ex ipso & succent in sole diebus aliquot,
donec accipiat ex plumbo utrosque. Emplastrum
autē de adipibus nuper predicūm, est magnorū
iuncturorū ad uentositatē glibolitarū, & dolo-
ribus iuncturarū, & agitudinebus earū. & ad uen-
tositates. & ad spasim qui nominatur torbara, &
ad omnē spasim in neruis. & ad paralyticos ficeo-
rum corporū. & similiter hoc emplastrū in quo di-
ximus plumbū, confert omnibus agitudinebus
ani. & agitudinebus neruorum. & ulceribus me-
lancholicis, & admixtrentur in agitudinebus. mul-
tis. quando medicus est prudens.

Ad cogitationem & timorem.

Descriptio elcuarij dia pepercon, quod sepo
fat utro ex regibus qui erat Caron & erat sepo-
genarius. & erat magnus. & acciderat ei cogita-
tio & timor. Cōposui ergo ei hanc medicinā. &
iuuans est ea plus alijs medicinis. Cuius permi-
sio re. piperis albi & nigri, macropiperis, incere
mik, galange, zingibens, spice Indie & Romane,
kefim, amomi, carpobalsami, xylobalsami,
corticum casie lignez, mastiche, xyloaloes,
gorsiliorū, asari, cinnamomi, keffau abregi, corticū
cimi succorū, omnio ana f. i. been albi & rubi, ze-
doair, doronici, zammos, radicū liquorig, ma-
gritarū minutarū, karabi, coralli, lezali abbat,
tandaracha, croci, nucis masticæ, aristolochia
ligz, feminis portulacæ, feminis apij, coriandri,
fete crude incise, omnio ana unc. i. & s. maccris,
304 r faul

faufel, gallie, amiliall. lili. famias, mufci. q. ter
ranur, & cribellentur, & lenam eil dunt. f. oia
amygdal. & collicium eil melle de fauis, poftquã
aufertur fpona eius, & fumatur ex ea omni die f.
6, hoc enim fiat loco confectiois magnarũ cum
medicina fpeciali fite uiciorũ inuadũ alijs
medicis, propter fufceptioem b natura.

Ad torturã, inclinationẽ, & fpafmũ in facie.

Et compofitã medicinã puero paruo, cui
acciderat tortura, & inclinatio, & fpafmus in fa
cie fua, à cafu uenturã mouens facies, caufã
h uentriculis cerebri.

Medicina ad fpafmũ & inclinationẽ faciei.

99. calamineb. ro. cinnamoni, zedoariz, ga
riolil. amiliall ana aur. f. fandal. xylofolos, ambo
rum ana ʒ. i. mofci ʒ. i. terranus & cribellentur, &
cum oleo balfami, & conficitur cum melle
de fponato, & bibatur ex eo omni mane quarta
ũ ulque ad quartã cum fyrupo de calaminthe,
cum quo fignatur liber ille, inuatus eil ergo ea
ufque ad hebdomadam.

Oloramentũ conferens fpafmo & torturã.

Oloramentũ quod eil caput purgũ, fpafmo
conferens, & inclinationis quã dicitur uiciorũ
torturã, & ipfũ confer flum.

Caput purgũ ad torturã.

99. cafuri, domozel, been il. & ru. condũ, opo
pocã ab egi, fpice baurach, amiliall ana par
tos uni. terratur, & cribellentur, & aromatzem
tar cum mufco, & fir flernutũ cum ipfo.

Syrupus acetofus, quo conferatur
finitas corporis.

Syrupus acetofus parus, quo cõferatur finitas.
99. acetũ albi libras x. melle de fponato libras x.

rob libras decem decoquantur omnia donec fiat
cis fpafmũ melle hoc eil enim alitum.

Syrupus de calaminthe, cuius defcrip
tionem conditionauimus in fine li
bri qui eil inuatus fpafmo, & alijs
pluribus.

Syrupus de calaminthe, cuius defcriptionem
conditionauimus in fine libri. q. eil inuatus fpaf
mo accidit pueris, & decrepuit, & medijs, & hy
dropicis, & afthmaticis, & anhelini dilatationis,
& aggrudinib. phlegmaticis, & melicholicis. &
eil gloriofioris quãtã medicina omnibus in
hoc modo. Cuius genũtio 99. calamineb. flouida,
calamineb. mãnce, uenarũ radicem liquirit
ie, radicis fpinãtis, radic. emulũ, radicis fcarla
te, radic. lili. celestis, polũ, centauria, amiliall ana
ʒ. i. libras unũ. confundantur, & decoquũtur cũ
uiginti libris aquã, donec confumantur duã ter
tia, & remanet tertia. & fricetur manibus, & co
letur, & fumatur pãnus lenis, et ponatur in eo fpi
ce Indũ & Romanã, & raudifem, croci, mufci
ches, fpinãtis, gariolil. electũũ, nucis mufcatã,
cyperi, irakici, cubebã, amiliall ana aur. i. teratur
& ponitur in panno preparato ad modũ bufte,
& ligentur ligamento mollificato, & decoquũtur
cum eo quod clarificatur ex aquã, & fit ficut aquã
melle de fponato, & fit medicina eius de rob. &
decoquantur donec fiat fpiffius, & colentur, & re
ponatur, & adminiftratur quando necesse fuerit
ad omne quod narrauimus. Inquit Hefayn filias
c. 15ãc. Illud eil quod inuenimus ex libro religiofo
cum Galeno. & eil gloriofioris benedicticũ quã
liber eius alijs, & inuadenti quod h accidit alijs
liber ab ipfo, tranfcrãt ipfũ.

CL> GALENO ATTRIBVTVS LIBER

DE MEDICINA EXPERTIS, CVI

titulus eil medicinalis experimentatio.

GENIS qui de coelo defcẽdit fu
per itare, combullit libros regis
& cum his combullit pluri
mos libros medicorũ. Mõbi uer
tem combullit plurimos libros,
quorum quidam erant comple
ti, & quidam quos inceperam

componere, & non doleo de illis libris quantum
de quibũdam experimentis medicis quã erant
ibi, quã acquifueram à quibũdam bonis uiris
experimentatoribus, & forte pro uno experimẽ
to acqũfita dabam multa bona experimenta, &
forte dabam pecuniam. Et feio unam quã cura
bat lapidem in uetã perfecta curatioe, & hoc
in multis hominibus. & lucrabatur infinitam pec
uniam per hoc: & fidãmodo per hanc medi
cinam acquifuerat fibi nomẽ optimi philofa
phi. Et feio aliam quã curabat fluxum in ano per
fecte, & lucrabatur infinitam pecuniam, & ali
quem docere nolebat. Et feio aliam quã curabat

morfum rabidi canis perfecte, & alijs medici uo
cabant Betar, ad eil à morte liberantem. Et forte
medicus ex illis medicis poterã cõgregare mul
ta. Et bonus medicus ex Grecia, quando feioit
aliquam hominem feire aliquod experimentum,
tribuit illi magnam pecuniam ut ab eo doceret.
D. Et Thamor de regione Æthiopia, qui fuit ex
bonis experimentatoribus, habebat bona experi
menta extra, quã fic collodiebat, quod nullus
in tempore uitã fux potuit ea habere: & poft
quam mortuus fuit, peruenerunt illã medicinã
in manu Saeyriorum, qui per ea, mit ab illa face
bant: & exaltãũt eis nomẽ inter medicos. Et nos
non laudamus hominem ignotãntem artem ut
habeat has: quoniam uelut prodelle forte, &
nocerit. Et propter hoc oportet hominem feire
complexiones, caufã, & accidentia, ut cognos
cat aggrudinã, & eãrum accidentia, quoniam
qui ignorat hoc, non eil fecurus quã nocet plu
rimum, & pro maiore parte. Et li aliquid pro
dent

derit etiam, hoc erit ex fortuna. Et foras illi est illi
 qua medicina, composita ex magna scientia ex-
 perientia, aut ad fluxum venens, aut colicum pul-
 sionem, aut ad sedandum dolores, aut ad alias in-
 gritudines: & quoniam utitur illa medicina non
 in suo tempore, nec in suo loco, ideo nocet. ut
 biggiant, ponatur quod aliquis patitur fluxum
 venis in lamdu, donec corpus extenuetur, aut ex
 humore qui alterat cibum, aut ex frigore interio-
 rum membrorum ita, quod non attrahit cibum,
 aut ex debilitate quibus fellis in attrahendo cho-
 leram, ita quod cholera impellitur ad intestina,
 & facit fluxum, aut ex apostemate dano, ex gene-
 re apostematum melancholicorum, in concu-
 tate hepatis ita, quod obus non potest pervenire
 ad ipsum, sed ad intestinum facit fluxum venis,
 uideretur tibi quod cura sit eadem, tamen non est.
 Ego autem dico, quod medicina experta lauda-
 ta, quando usitata fuerit ubi non convenit, cum
 eo quod non prodest, etiam nocet. Quare nos lau-
 damus medicos altarium, qui curant cum cibis fa-
 cilliorum: quoniam error uelociter corrigitur,
 error autem medicinarum, forte ducit ad mortem,
 quare oportet ut medicus consideret complexio-
 nes & curaciones consideratione perfecta. Et
 ego composui hunc librum ex medicinis experi-
 tis, quas ego probavi, & acquisivi ex bonis medi-
 cis, & magna sollicitudine. Et non ponam in hoc
 libro id quod novum est iam medicis sicut her-
 er, opiat, & erysiera, & alia medicina que sunt
 notae omnibus hominibus, & non ponam in eo
 nisi medicinas quas ferè omnes ignorant, hanc
 etiam librum fecimus unius tractatus. Et si acci-
 dat posita quod expertar aliquas medicinas,
 scribam eas.

Prima compositio ex eis est medicina quam ac-
 cepti ab Ailoron experimentatore, qui erat de
 civitate Tereste. & curabat cum ipsa febres anti-
 quas, & ualet ad complexionem corruptam, &
 aperit uenas, & prouocat urinam, & adiuuat di-
 gestionem, cuius haec est compositio. Recipe cinna-
 momi .j. i. spicacardi .j. ij. xyloaloes .i. i. & s. ma-
 stiches .j. anisi .j. i. sparacie, garioflorum, ana .j. s.
 s. Conciantur cum melle optimo, & accipe ex
 eo quantum aureana una, cum aqua calida. & qui
 est frigide complexionis, & habet oppilationes,
 cum aqua fœniculi & anisi. Et iste Ailoron, quan-
 do aliquis patiebatur dolorem acutum, coquebat
 chamæmelum, & dabat aquam ad bibendum, &
 curabatur. & nos experti sumus multoties, & in-
 uenimus esse uerum. & experti sumus medicinam
 primam sepe, & non fessisti ex eis que nominata
 sunt in laude. & testificatur hoc ratio ex composi-
 tione eius: quoniam cinnamomum contra ope-
 ratur putrefactioni. Illam est bonus odor, quare
 confortat membra interioribus, & subtiliat. &
 spicacardi habet bonum odorem, & spicacardi-
 tem, & operatio eius est quasi propinqua opera-
 tioni cinnamomici: sed cinnamomum est subtilius.
 legum aloes cum eo quod ualet ad hoc quod uat

let cinnamomum, est utilissimum ad frigiditatem
 stomachi, pergens id quod est in humiditate per
 mirabilem eius proprietatem. & multatice d. s. i.
 dat in stomacho, & digerit hunc, antequam prouo-
 cat urinam, & aperit oppid. est enim ualde solubile,
 & liquificat superfluitates. & facit dol quibele
 re. spatana aperit oppilationes, & ualet splenis uti-
 litate magna gationi delatant humiditates ex-
 traneas, & confortant membra interiora. & da-
 bat ad potandum aquam in qua decocta fuerat ra-
 dix iridis, patientibus oppilationibus crassam, &
 prima hora curabatur. Et ego dico q. decoctio
 absinthij, & centureæ minoris facium hanc, sed
 radix iridis fortius operatur. Alia medicina quã
 accepti ab aduena Aegyptiaco, qua curabat oppi-
 lationes antiquas, & febres, et asthma antiquum,
 & non est ei similitudo, & iste aduena accepit ab
 uno medicorum altarium. Cuius haec est compositio.
 Recipe radic. iridis, anisolo. lxxx, & ro. succi ma-
 rubij, ana .i. iij. succi gastiomyrthæ, chamædrysos,
 & camphora, ana .j. i. spicacardi sparacie, ana .j. i.
 ij. grana balsami, ligni aloes, ana .j. ij. & s. pulueri-
 zentur, & concitantur cum syrupo mel. qui sit for-
 candum hunc modum. Recipe gar. cinna. carda.
 myrthæ, ana .j. i. & s. liga has medicinas in panis
 raro, & pone in lib. aquæ die & nocte deinde co-
 la, & colaturæ admisce lib. i. mellis boni, & coque
 super prunas sine fumo & flamma, coque donec
 fiat syrupsus: postea confice cum oleo alius medici-
 nas, & serua. & da ex eo in aggradibus quas di-
 ximus, in modum acellanæ uel castaneæ hoc de-
 coctum est de melioribus medicinis quas uidi-
 mus. Et uidi hanc medicum curare multas agrima-
 dines per medicinas simplices. & ex eis quas da-
 bat est .j. anisolo. ro. affimatico. & dabat deco-
 ctionem epithy. epilepticam ex melancholia. & ac-
 cepit .j. i. ex eo & ponebat in aqua calida per
 noctem, mane colabat, & apponebat à sexta par-
 te .j. scamonia, usq. ad octauam partem .i. nos aut
 quando addimus agarici .j. i. et dabat ad bibendam
 decoctionem agar. contra dolorem capitis. et dabat
 ammoniacum contra dolorem iuncturarum ex humo-
 re crasso. & sepe curabat taliter. Ego autem sem-
 per soleo dare de succo marubij & itochados, mi-
 stis cum aqua in qua decoctum fuerit manubium
 ride & chamædrysos. & dabat affimatico. & ex eo
 sanauit multos. Aliud medicamen quod accipi ab
 aduena, cui non est simile ualet epilepticis, & anhe-
 losis, & tussibus. & est experitissimum ad epilep-
 siam in hylospi sicci, ireos, myrthæ, pipera nigri
 & ion. carda. sed in loco eius ponit nastur. et ca-
 rit. ana .j. ij. spicacardi, colbi ammeos, ana .j. i. con-
 fice cum aqua in qua decoctum sit squinam. & si
 uolueris q. purges, cum melle codice. & da ex eo
 tantum à .j. i. usq. ad .ij. & utinam est ad hoc. Et dica-
 mus decoctiones quas probauimus. & lucramus
 ab isto medico. decoctio squinam, & granorum
 balsami, quando bibent ex ea epilepticos. et qui ha-
 bet ha. crasso, quoniam confortat. A. Aqua in qua
 decocta est assa, quando bibent trillans curabatur.

Decoctione aganici, quam si quis biberit qui habet
 dolorem antiqui capitis, sanabitur. Decoctione car
 ui, & feminis apri prouocat urinam, & mēstrua for
 titer, & subleuat humores crassos. Decoctione cr
 uentorū curat icthiada. Decoctione corticis sibiici cō
 fortat stomachū, & mundificat canales pulmonis
 & hepatis. Decoctione asari prouocat urinam, & mē
 strua fortiter. Decoctione malliches confortat stoma
 chum debile ualde. litat ergo decoctiones accepti
 mus ab aduena. Aegyptio expertas, & probabili
 mus eas, & inuenim^{us} esse ueras. Medicamē quod
 accepti quoddam sene, curat splenem durum. Et si
 possit fuerit super scrophulas, dissoluit, & est sub
 lime ualde. *ꝛ. ammoniaci ʒ. iiii. dissoluitur in succo
 chamemeli, aut in succo anethi, aut in decoctione
 non floris chamemeli. & misce cum eodē rad. cap
 paris. conficiantur, & da ad bibendum ʒ. ij. cum de
 coctione carui. Medicamen experim, quod ha
 buit & accepti quodam uiro experimditore, ua
 lens ad splenem. Recipe scolopendria, grana bal
 fami, grana tamarisci, rubia ana ʒ. ij. confice cum
 melle. & dentur ex eo ʒ. iij. & postea bibat acetum
 in quo cocta fuit spatana, id est acorus: ita quod
 de spatana ʒ. ij. misuratur in octo ʒ. acetū. & coque
 usq; ad ʒ. iij. Medicamen quod accepti ab eo etiā,
 & ualet stomacho frigido, prouocat urinam, aper
 it oppilationes, & est minus forte. Recipe cinna
 momi ʒ. i. folij corticis sibiici, cardamomi, ablin
 thi, aganici, squinai, granorū balsami an. ʒ. ij. succi
 floechados, feminis foeniculi, anisi, asari ana ʒ. i.
 iij. myrrha, anisolocheia rotūda, radice, tridit, ma
 fcheti ana ʒ. i. confice cum melle bono. & fume
 ʒ. ij. cum aqua in qua decoctum sit asarū & semen
 foeniculi. Aliud medicamen quod accepti Agae
 geo confortat membra frigida, & ualet spūmo,
 & morificationi membrorū, & generaliter om
 nibus passionib; cerebri frigida, & neruorum
 aganici, ammoniaci, succi floechados, pipēris trū
 generū, squinai, carui, an. ʒ. ij. callorū, asari, scyl
 la allata ana ʒ. i. radice tridit, & malliches, & femi
 nis apri an. ʒ. i. spatana, scordium, zingiberis an
 drach. ʒ. i. s. confice cum melle bono. & fumat ex
 eo drach. ʒ. iij. aqua calida: & iste Agasgeus fuit
 de sapientibus qui fuerit tempore suo. & erat qui
 habebat unam medicinam, quam neminem doce
 re uolebat: dabat enim eam habētibus fortem do
 lorem, & statim prouocabat urinam, & uentositatē
 expellebat. ita q; mox auferebatur dolor. Cuius
 confectio haec est. Recipe indis, chamædryos, fe
 minis foeniculi, anisi, apri, asari, ana ʒ. ij. cinnamo
 mi, zingiberis, carui, foliorum chamemeli, ana
 ʒ. i. succo floechados, gentiana, marubū, ana ʒ. ij.
 puluerizentur, & conficiantur cum decoctione
 asari, squinai, feminis foeniculi, sic pilulas ʒ. i. et
 da cum aqua in qua decoquimus flos chamæme
 li. haec etiā medicina est fortis ualde, & non est ei
 similitudo in prouocando urinam, & in soluendo hu
 mores, & aperit oppilationes, & stomachum frig
 idum temperat & confortat. Aliud medicamen
 quod accepti ab eo, & ualet ad febres compo*

ditis floram

tas, & digerit humores crudos in feminis apri, fe
 minis foeniculi, radice indis, anisolocheia longæ
 & rotunda, fol. chamæpityos, meū, pbo, an. colly
 ce cum oxymelice scyllæ, & fumat ex eo est aqua
 calida in qua decoquat femē apri. Aliud ad fe
 bres cōpōitās & chronicas expertū, & iam pro
 bati multoties. *ꝛ. alle foetide bonæ, pipēris nū
 gri & longi, et feminis apri, anisi, foeniculi, pulue
 rizentur, & conficiantur cum uino antiquo. & da
 de eo cum aqua decoctionis foeniculi. Aliud ex
 pertum prouocans urinam. *ꝛ. alle, feminis foen
 iculi, rubia, colli, ana ʒ. i. faureia, stylosi sicci, an.
 ʒ. ij. puluerizentur, & fermentur pilula. & dentur
 ex eis ʒ. i. cum aqua decoctionis foeniculi & anisi.
 Aliud ad puncturas scorpionis. *ꝛ. alle foetide,
 scoedon, centauria minoris, ana ʒ. ij. feminis ru
 tar, callorū, an. ʒ. iij. puluerizentur, & conficiantur
 cum uino antiquo. Experimētum probatū quod
 laxat humores uiscosos, & est optimū cōtra icthi
 adem, & est de experimētis Irem Romanū. *ꝛ. fa
 toricū, malliches, radi. uicor, succi floechados, zu
 rumgem ana ʒ. i. aganici, turbitū, ana ʒ. i. iij. confi
 ciantur cum succo foeniculi, fac pilulas. & da se
 cundum uirum patientis. Aliud consistit na
 turam astrotocamer, ualens ad fluxum urinis,
 quando fit ex debilitate uirum recentiu; cōfor
 tat intestina, & membra interiora. *ꝛ. po. pul. grano
 rum, myrta, sumac, lani armenica, ana conficiantur
 cum succo plantaginū, & fac pilulas ʒ. ij. & da est
 aqua decoctionis granorum myrta. Aliud ualēs
 ad fluxum ex debilitate hepatis, & est expertum.
*ꝛ. ligni al. rosæ spicæ nardi, cinnamomi, berberis,
 ana ʒ. ij. lactæ, rhu barbari, garosii ana ʒ. i. confi
 ciantur cum aqua decoctionis rosarum. & da ʒ. ij.
 Aliud, & est ad fluxum prouocantē ex causa fr
 giditatis membrorum, & est modus fluxus quan
 do accidit, uix separatur. & ista medicina est nū
 mis utilis ad hoc. *ꝛ. cinnamomi ligni al. garosio
 rum, anisi, carui, chamædryos, anisolocheia rotun
 da, spatana, ana ʒ. i. puluerizentur, & conficiantur
 cum aqua decoctionis ligni al. Medicamen
 aliud quod accepti ab Aenitro, qui fuit socius
 Astrocori: & uocabat ipsum electuam ligni
 al. & non est ei simile, & iam probatum cum saepe,
 & ualet ad debilitatem membrorū interiorum, et
 ad fluxum hepatis, & aperit canales, & subleuat
 humores, & confortat hepate ualde. *ꝛ. rhu barba
 ri, lactæ spicæ nardi, asari, chamæpityos, galan
 ge, garosii, anisi, ana ʒ. iij. ros. maiorana, mallic
 hes, granorum balsami, phu, meū, ana ʒ. i. squi
 nani, drach. ʒ. i. & ligni aloes, chamædryos, succi
 floechados, ana drach. i. conficiantur cum aqua
 decoctionis ligni aloes, & spicæ nardi, postea mi
 scemur quod sufficit, & malaxa. & fume ex eo ʒ. i.
 ij. uel ʒ. iij. cum aqua decoctionis ligni aloes & spic
 æ nardi. & haec medicina est de nobiliorib; me
 dicinis ad ea quæ dicitur, quoniam prouocat uri
 nam, & confortat membra, & aperit canales, &
 ualet ad lapidem, & iste Aenitro dabat ad potan
 dam decoctionem chamemeli et qui pariebatur
 dolorem********

mepityos, chamædryos, anisi, rubig. añ. i. x. coquatur in ij. lib. aq. donec remaneat lib. una. dein de amouetur ab igne, & distillatur in eadem aqua calida. i. ammoniaci, & detor de eo, quoniam est mirabile. Decoctio ualens nimis in declinatione febris quotidianæ. ꝛ. gentianæ, radicis apij, radices feniculi, rubig, agarici, nurbith, asari, rosa rum, spice nardi, añ. i. j. ponitur in caldario cum tribus libris aq. & coquatur super igne leuitem sine fumo & flama, donec remaneat lib. i. & solatur in ea calida. i. lacte, & utatur. Aliud prouocans urinã cito. ꝛ. phu, rubig. teritur, & dicitur ex eis i. j. & c. aqua decoctionis hylopi, & sicut nureig calida. Aliud dissoluens omnes durities. citra & duriti splenis, & ferophulas. ꝛ. draga ganni, flos chamæmeli, & pic. liquid, ammoniaci, medulle cruris utriusq. galbani, añ. conterantur, & distillantur ammoniaci in aceto antiquo. si que fiat medulla & pic, & cõficiantur poluere, & misceantur, & super locum ponantur. Aliud humilimodi. Accipe foliorũ capparũ, ammoniaci, galbani, capillorum ueneris, flos chamæmeli, medulle cruris ceruini. ana. cõficiantur, & ponantur super locũ durum. Aliud quod cito laxat & dissoluit inflationem, & prouocat urinã, & ualet hydropicis. ꝛ. nurbith, agarici, feniculi, anisi, añ. i. j. scammoneij octauam partem i. j. radices iridis, lacte, spice romane, rubig. phu, ana. i. i. & c. cõficiantur cum syrupo factõ cum melle, hyssopo, origano, & siureig, & utatur. Aliud ualde bonum, subtilans humores, bonum contra asthma, & laxat humorem uiscosum. ꝛ. aristolochiæ rotundæ, rhu barbari, succi marubij, lacte, nurbith, ana drach. i. malichies drach. ij. agarici i. unũ. cõficiantur cum syrupo factõ ex melle & marubio, & utatur. Aliud ualde bonũ, & dicitur electuarium iridis. & est multarũ uisitatũ, & est ualde mirabile contra hydrop. & contra debilitatẽ hepatis. & prouocat urinã & mensurã. & laxat humores diuersos. ꝛ. aristoloch. rotan. lacte, siqui nan. marubij, ana. i. ij. ligni aloes, rosarum ana. i. ii. agarici drach. viij. radica iridis i. j. cõficiantur cum bono melle. & detur secundũ uirtutem cum aqua decoctionis spatanz & siureig. Aliud electuarium, & dicitur electuarium rhu barbari. & confortat hepar, & est nimis expertum. & nos iam probauimus ipsum sipe. Recipe aristolochiæ rotundæ, ligni aloes, lacte, spice nardi, folij rosarum, ana drach. x. rhu barbari. j. xx. cõficiantur cum syrupo factõ ex melle. & detur ex eo quasi uellantur cum aqua calida decoctionis folij & gariofilorum. est enim optimum in confortatione hepatis, & omnium membrorum interiorum. Aliud electuarium aristolochiæ ad remouendum typum in febribus chronicis. Recipe asse fecidæ, zingiberis, folij chamæmeli, piperis nigri & longi, centauræ, harmel, ana. i. i. aristolochiæ rotundæ, ad pondus omnium. Cõficiantur cum syrupo factõ ex melle, & aristolo. & utatur secundum uirtutem patientis i. j. i. uique ad

A drach. ij. Aliud dissoluenta uentositates. Recipe asse fecidæ, rotæ, siureig, caltham, ana. i. ij. anisi, feniculi, ana. i. j. cõficiantur cum melle. & utatur cum uino puro. Aliud dissoluenta uentositates, & prouocans urinã fortiter & mensurã. Accipe anisi, lacte, aristolochiæ rotundæ, rubig, gentianæ, mena, phu, spice nardi, costi. cõficiantur cum melle. & detur ex eo i. ij. cum aqua calida decoctionis feniculi.

De medicinis Azarionis philosophi.

Medicinæ Azarionis. Ille uir quãuis non habuerit nomen inter medicos, recepi tamen ab eo quatuor medicinas nimis expertas. Primum medicamen ualet ad fe. chronicas, quæ fiunt ex humore crasso, & auertit typum, & soluit uentositates, & laxat humorem uiscosum, & ualet paralysati. ꝛ. iridis i. decẽ, pipens nigri & longi & albicasse fecidæ, scordij, calthorij, folij, feminis rotæ, asari, ammoniaci, galbani, siureig, sanguinis asferis feci, saggaperi, xylobals. carpopal. ana. i. i. spice nardi, croci, ana. i. ij. chamæptyos, chamædryos, amomeos, mentæ, maioranæ, foliorũ rubi agrestis, carui, gariofilij, ligni aloes, cinnamomi, anisi, ana. i. ij. nurbith, ad pondus omnium, agarici. x. x. terantur & cõfice cum syrupo factõ ex melle, & detur ex eo i. i. & c. cum aqua calida decoctionis gentianæ & asari. istud enim medicamen est ualde expertum contra infirmitates frigiditas iuncturatum, & asthma, & dolores frigidos, & dissoluit uentositates, & sipe probauimus ipsum. Medicamen confortans membra interiora, & est ualde bonum ad fluxum chronicum, & confortat stomachum, & auertit uentosit. Recipe nuc. cypressi, ligni aloes, tamarici, ana. i. iij. rosarum, malichies, lacte, cinnamomi, ana. i. ij. cõfice cum aqua decoctionis rubig & thyrig. & da cum aqua decoctionis cyressi. Tertium medicamen ualet ad lapidem renum & uescicæ, & aperit oppilationes, & expellit feces per urinam. & est expertum. ꝛ. capilli ueneris, cineris scorpionis, gentianæ, utri adusti, lapidis iudiciæ, feminis cucurme. & encurbi anisi, radices lilij coelestis, pulueris mentur, & cõficiantur cum aqua decoctionis chamemeli uel mello. & melle. & sumantur cum decoctione agarici. Quartũ medicamen ualet hydropic. & frigiditati hepatis, & citrino coleri. ꝛ. agarici, lilij coelestis, lacte, aristolo. lo. & rosarum, succi stochados, succi marubij, olibani, phu, chamædryos, chamæptyos, cinnamomi, ana. drach. ij. folij, gariofil. ana. drach. v. rhu barbari, anisi, añ. i. ij. ligni aloes, ad pondus omnium. pulueris datur, & cõficiantur cõ melle, & detur ex eo i. ij.

De medicinis Gereonis.

Medicinæ Gereonis Græci ab isto uiro habuimus xi. medicinas expertas ad diuersa gyritudinẽ, quas nos probauimus, & inuenimus ipsas esse mirabiles. Primum medicamen ualet ad infirmitatem stomachi frigidĩ, & cõfortat ipsum, & est nimis mirabilis. Recipe trium piperum, spice nardi, zingiberis, ro. añ. i. x. ligni aloes, ad pũdus omnium

omnium confice cum melle. & da cum decoctione amicos. & menta. & gariofil. Secundū valet ad dolorem fortem. & iam probauimus ipsum.

¶ floribus chamameli, squināti, cōtraure, anisio. rot. confice cū melle. & da ʒiij. cum aqua calida.

Ternū huiusmodi est. sed per eodē se curat est.

¶ croci, spice nardi, opobithai, ana ʒi. chamameli ʒi. confice cū melle. & da ʒi. cū aqua calida. Quartū huiusmodi & cū mirabile. ʒi. fac ei corona regie, chamameli quādo fuerit uisus aʒi. ʒi. Et si illę herbe nō fuerint multę uisides, accipe carti decoctiones, & pone octauam partē ʒi. croci. & squināti ʒi. & bulliat usq. ad medietatē.

& da bibendam colaturam. Quintum ualet ad dolorem ex oppilatione. ʒi. radici lili celestis, agarici, ana ʒi. anisio. lon. & ro. chamap. ana drach. v. coquantur, & ponantur in lib. ʒi. aquę & bulliant super ignem leuē, donec remaneat lib. i. & appone lacte ʒi. & c. & da bibendam tepidā.

Sextum dissoluit uisofitates. & uisofitates ex uisofitate. ʒi. cymī feruētis carui, anisi, ana te rans. & conficiantur cum syrupo factō ex melle & amni & sanzela & origano. & fualis ex eo est aqua decoctionis radi apii. & cū ʒi. agarici. Ser pūmū huiusmodi. ʒi. anisi, cumini, agarici, ab sinis. centaure. terrā. & dentur de illis ʒi. in quāda uisofitates fuerint multę, & palis fortis.

Octauū laxat humores uisofitam. & est nimis bonū cōtra epilepsiā & paralytiā. quo ego semper utor. ʒi. agar. ab sin. colocyntid. ab. ʒi. anisi. ligni al. mailli. ana ʒi. spatani, amesonā. ligapeni. affice tō. rad. lili. cū. ana ʒi. & aggregeni, et cōlectant eū aqua decoctionis anisi, anisi. lon. & ro. & melle, & fūmā ex eo quāsi uisof. Nonū ualet uisof. & timida. ʒi. radice arifolochit rot. gariofilorū, ligni aloes, ana ʒi. conficiantur cum melle & aqua misionis. & da de eo ʒi. Decimum ualet lapi di renum. & uisof. dissoluit uisofitates. & laxat diuersos humores. & est hęc. ʒi. turbitib. agarici, uisri. uisri, uisri. eris. lapidis indici. sanguis nis hirci. fici, anisi, foeniculū. anisio. pipereum, chamardrys, champeryros. bideli, ana ʒi. confice cū bono uino decoctionis agarici, & carui. Vn decimū ualet ad asthma. ʒi. turbitib. agarici, arifolia. ro. ana ʒi. confice cum decoctione manihij. & da cū decoctione asari. lili. fūmū medicę quas probauimus sipe, & inuenimus eas optimas.

De medicinis Betarum.

Modo dicam medicinas Betarum Sicilię, & sunt tres, quas probauimus sepe, & inuenimus eas esse ueras. Primum ualet contra medicinas uisofitas, & est nimis experta. ʒi. laur. col. la ʒi. ligant. ph. mē. apii. cinnamomi, ana ʒi. ratur. xylolalumi. capobalumi. ana ʒi. confice cū melle. & da ʒi. & debilibus uel ʒi. fortibus.

Secundum ualet ad morbum scorpionis. & calescat corpus & auertat emorem in scitibus.

¶ macillorū drach. i. scorodan ʒi. colli amari ʒi. & ʒi. zingiberis ana ʒi. conficiantur cum melle. et detur drach. i. & c. cum uino. Tertium proau

cat uisum & mentis. ʒi. pulegij, cymini, radice lili celestis, arifolochit rotunda. Conficiantur cum melle & dentur drach. ʒi. Medicamentum quod cōposuit Amaloz de Macedonia. ualet ad se phleg. & dissoluit humores. liquafacit eos. & est bonum dimittit phleg. ʒi. scolopē. squinanti, chamap. yos, castorei, mē pipereū, spice nardi, folij, asari. ana drach. i. turbitib. radice lili hęc. carpo. xylolū. palustre. uisum, & conficiantur cum melle decoctionis asari, squinanti, opopana. & detur de eo quāsi uisofitas. Medicamentum squalitum, quod ualet moribus scorpionis.

ʒi. anisio. lon. & ro. ana aur. i. cymini. drach. i. affe fortide, carui, feruētis rura, ana drach. ʒi. castorū drach. ʒi. Confice cum melle. & da drach. ʒi. cum aqua calida decoctionis gentianę, uel arif. uel cum bono uino. Medicamentum melius quod ualet ad dolores fortes. & iam probauimus ipsum, & inuenimus melius q̄ tyrisia. ʒi. cymini, carui, affe fortide, anisio. chamameli, coronę regie, ab sinis, agarici, ana drach. x. tritium pipereum, opo, ana drach. i. croci. capobulium, squinanti, cinnamomi, ana drach. ʒi. asari, gentianę ana aur. i. fualis uisita, & confice cum syrupo factō ex melle & squinanto & chamameli & corona regie & anisio. Et da cum aqua decoctionis anisi.

De medicinis Achaiaz.

Medicine semper ab Achaiaz experientia tote Athenarum. ab illo nobilissimo medico accipimus tres medicinas compositas, quas semper uisimus postquam notuimus eas sunt enim mirabiles. Et ab eo acquisimus xxx. medicinas simpliciter expertas in diuersis aggrudinib.

Primū medicamentum cōposiuum ualet ad asthma antiquū. & aperit oppilationes. ʒi. asari aur. i. succi maris hii. hyslopt. hyra. fici, castorei ana ʒi. a tritium pipereum, anisi, ana aur. ʒi. conficiant cū oxymelē scyllitico. et detur ex eo ʒi. ʒi. usq. ad ʒi. Medicamentū secundū ualet ad fluxū antiquū qui contingit ex frigidiatē mēdeorum. ʒi. na. cypreū. lili. gni aloes, spice nardi. rosarum ana ʒi. Confice cū aqua decoctionis ligni ʒi. Et da de eo ʒi. cum decoctione rosarū. Medicamentum tertium confortans uiscerem retentū. ʒi. gallarū, fūmāch. berberis, ana aur. i. gummi arabici uisri, ligni al. ana ʒi. rhu barb. drach. ʒi. confice cum decoctione fel. pathij acuti, & genorū cymini & detur cum decoctione cypreū. Illucit curabat ygritudine multas cū medicinis ex quas elegimus xxx. medicinas ueras. Primo dabat mallichen ad dolorem stomachi. Secundo dabat drach. ʒi. affe fortide cōtra morbum scorpionis. Terno dabat ʒi. acc. i. fortis calidi cōtra morbum tyri. & est fortis operantior. Quarto miscebat succū tyri & inuenerunt cōtra mactem oculorum. & sepe hoc faciebat. Quinto dabat ad purgandum peluis drach. ʒi. radice lili celestis. Sexto dabat drach. i. asari. & curabat franguriam. Septimo dabat chamamelium puluerizatum, & miscebat cum melle, ad dolorem uentris & renum, propter fr

ʒi. anisio. lon. & ro. ana aur. i. cymini. drach. i. affe fortide, carui, feruētis rura, ana drach. ʒi. castorū drach. ʒi. Confice cum melle. & da drach. ʒi. cum aqua calida decoctionis gentianę, uel arif. uel cum bono uino. Medicamentum melius quod ualet ad dolores fortes. & iam probauimus ipsum, & inuenimus melius q̄ tyrisia. ʒi. cymini, carui, affe fortide, anisio. chamameli, coronę regie, ab sinis, agarici, ana drach. x. tritium pipereum, opo, ana drach. i. croci. capobulium, squinanti, cinnamomi, ana drach. ʒi. asari, gentianę ana aur. i. fualis uisita, & confice cum syrupo factō ex melle & squinanto & chamameli & corona regie & anisio. Et da cum aqua decoctionis anisi.

De medicinis Achaiaz.

Medicine semper ab Achaiaz experientia tote Athenarum. ab illo nobilissimo medico accipimus tres medicinas compositas, quas semper uisimus postquam notuimus eas sunt enim mirabiles. Et ab eo acquisimus xxx. medicinas simpliciter expertas in diuersis aggrudinib.

Primū medicamentum cōposiuum ualet ad asthma antiquū. & aperit oppilationes. ʒi. asari aur. i. succi maris hii. hyslopt. hyra. fici, castorei ana ʒi. a tritium pipereum, anisi, ana aur. ʒi. conficiant cū oxymelē scyllitico. et detur ex eo ʒi. ʒi. usq. ad ʒi. Medicamentū secundū ualet ad fluxū antiquū qui contingit ex frigidiatē mēdeorum. ʒi. na. cypreū. lili. gni aloes, spice nardi. rosarum ana ʒi. Confice cū aqua decoctionis ligni ʒi. Et da de eo ʒi. cum decoctione rosarū. Medicamentum tertium confortans uiscerem retentū. ʒi. gallarū, fūmāch. berberis, ana aur. i. gummi arabici uisri, ligni al. ana ʒi. rhu barb. drach. ʒi. confice cum decoctione fel. pathij acuti, & genorū cymini & detur cum decoctione cypreū. Illucit curabat ygritudine multas cū medicinis ex quas elegimus xxx. medicinas ueras. Primo dabat mallichen ad dolorem stomachi. Secundo dabat drach. ʒi. affe fortide cōtra morbum scorpionis. Terno dabat ʒi. acc. i. fortis calidi cōtra morbum tyri. & est fortis operantior. Quarto miscebat succū tyri & inuenerunt cōtra mactem oculorum. & sepe hoc faciebat. Quinto dabat ad purgandum peluis drach. ʒi. radice lili celestis. Sexto dabat drach. i. asari. & curabat franguriam. Septimo dabat chamamelium puluerizatum, & miscebat cum melle, ad dolorem uentris & renum, propter fr

ʒi. anisio. lon. & ro. ana aur. i. cymini. drach. i. affe fortide, carui, feruētis rura, ana drach. ʒi. castorū drach. ʒi. Confice cum melle. & da drach. ʒi. cum aqua calida decoctionis gentianę, uel arif. uel cum bono uino. Medicamentum melius quod ualet ad dolores fortes. & iam probauimus ipsum, & inuenimus melius q̄ tyrisia. ʒi. cymini, carui, affe fortide, anisio. chamameli, coronę regie, ab sinis, agarici, ana drach. x. tritium pipereum, opo, ana drach. i. croci. capobulium, squinanti, cinnamomi, ana drach. ʒi. asari, gentianę ana aur. i. fualis uisita, & confice cum syrupo factō ex melle & squinanto & chamameli & corona regie & anisio. Et da cum aqua decoctionis anisi.

De medicinis Achaiaz.

Medicine semper ab Achaiaz experientia tote Athenarum. ab illo nobilissimo medico accipimus tres medicinas compositas, quas semper uisimus postquam notuimus eas sunt enim mirabiles. Et ab eo acquisimus xxx. medicinas simpliciter expertas in diuersis aggrudinib.

Primū medicamentum cōposiuum ualet ad asthma antiquū. & aperit oppilationes. ʒi. asari aur. i. succi maris hii. hyslopt. hyra. fici, castorei ana ʒi. a tritium pipereum, anisi, ana aur. ʒi. conficiant cū oxymelē scyllitico. et detur ex eo ʒi. ʒi. usq. ad ʒi. Medicamentū secundū ualet ad fluxū antiquū qui contingit ex frigidiatē mēdeorum. ʒi. na. cypreū. lili. gni aloes, spice nardi. rosarum ana ʒi. Confice cū aqua decoctionis ligni ʒi. Et da de eo ʒi. cum decoctione rosarū. Medicamentum tertium confortans uiscerem retentū. ʒi. gallarū, fūmāch. berberis, ana aur. i. gummi arabici uisri, ligni al. ana ʒi. rhu barb. drach. ʒi. confice cum decoctione fel. pathij acuti, & genorū cymini & detur cum decoctione cypreū. Illucit curabat ygritudine multas cū medicinis ex quas elegimus xxx. medicinas ueras. Primo dabat mallichen ad dolorem stomachi. Secundo dabat drach. ʒi. affe fortide cōtra morbum scorpionis. Terno dabat ʒi. acc. i. fortis calidi cōtra morbum tyri. & est fortis operantior. Quarto miscebat succū tyri & inuenerunt cōtra mactem oculorum. & sepe hoc faciebat. Quinto dabat ad purgandum peluis drach. ʒi. radice lili celestis. Sexto dabat drach. i. asari. & curabat franguriam. Septimo dabat chamamelium puluerizatum, & miscebat cum melle, ad dolorem uentris & renum, propter fr

ʒi. anisio. lon. & ro. ana aur. i. cymini. drach. i. affe fortide, carui, feruētis rura, ana drach. ʒi. castorū drach. ʒi. Confice cum melle. & da drach. ʒi. cum aqua calida decoctionis gentianę, uel arif. uel cum bono uino. Medicamentum melius quod ualet ad dolores fortes. & iam probauimus ipsum, & inuenimus melius q̄ tyrisia. ʒi. cymini, carui, affe fortide, anisio. chamameli, coronę regie, ab sinis, agarici, ana drach. x. tritium pipereum, opo, ana drach. i. croci. capobulium, squinanti, cinnamomi, ana drach. ʒi. asari, gentianę ana aur. i. fualis uisita, & confice cum syrupo factō ex melle & squinanto & chamameli & corona regie & anisio. Et da cum aqua decoctionis anisi.

De medicinis Achaiaz.

Medicine semper ab Achaiaz experientia tote Athenarum. ab illo nobilissimo medico accipimus tres medicinas compositas, quas semper uisimus postquam notuimus eas sunt enim mirabiles. Et ab eo acquisimus xxx. medicinas simpliciter expertas in diuersis aggrudinib.

Primū medicamentum cōposiuum ualet ad asthma antiquū. & aperit oppilationes. ʒi. asari aur. i. succi maris hii. hyslopt. hyra. fici, castorei ana ʒi. a tritium pipereum, anisi, ana aur. ʒi. conficiant cū oxymelē scyllitico. et detur ex eo ʒi. ʒi. usq. ad ʒi. Medicamentū secundū ualet ad fluxū antiquū qui contingit ex frigidiatē mēdeorum. ʒi. na. cypreū. lili. gni aloes, spice nardi. rosarum ana ʒi. Confice cū aqua decoctionis ligni ʒi. Et da de eo ʒi. cum decoctione rosarū. Medicamentum tertium confortans uiscerem retentū. ʒi. gallarū, fūmāch. berberis, ana aur. i. gummi arabici uisri, ligni al. ana ʒi. rhu barb. drach. ʒi. confice cum decoctione fel. pathij acuti, & genorū cymini & detur cum decoctione cypreū. Illucit curabat ygritudine multas cū medicinis ex quas elegimus xxx. medicinas ueras. Primo dabat mallichen ad dolorem stomachi. Secundo dabat drach. ʒi. affe fortide cōtra morbum scorpionis. Terno dabat ʒi. acc. i. fortis calidi cōtra morbum tyri. & est fortis operantior. Quarto miscebat succū tyri & inuenerunt cōtra mactem oculorum. & sepe hoc faciebat. Quinto dabat ad purgandum peluis drach. ʒi. radice lili celestis. Sexto dabat drach. i. asari. & curabat franguriam. Septimo dabat chamamelium puluerizatum, & miscebat cum melle, ad dolorem uentris & renum, propter fr

pidos humores existentes in illa instrumentis. & prouocabat urinam. & curabatur. Oclauo dabat drach. duas faccy cõtra oppilationes hepatis.

Nono dabat ʒ.ij. ammoniaci spenicico. & curabat cum omnino in paratib. diebus. Decimo dabat la. leprosi. & curabat multos. Sed in hoc requiritur scientia in cognoscendo causam lepræ in qua lac cõuenit. Undecimo dabat rhum bar barum ad debilitatem hepatis de frigida causa. & curabat omnes omnino. Duodecimo dabat ʒ.ij. cubeburam ad aperientiam oppilationes quæ accidunt in mēbris interioribus. Tertiodecimo dabat ʒ.ij. matorana cum drachmis duabus. Quatuodecimo dabat drach. duas aseri ad prouocandū menstrua. Quindecimo dabat canis romanū contra ichthulidē cum calido. & curabatur. Sexto decimo dabat cassiorum contra lapidem renium.

Decimo septimo dabat drach. ij. iuricoi cum aceto. & curabat morbum scorpionum. Decimo octauo dabat ʒ.ij. zingid. ad insimulantes frigidas. & caesa crebat. & est nimis forte. Decimono nono dabat ʒ. i. aloes contra tristitiā. & ad cõfortandū stomachi. et curabat usitandū. Vigesimo dabat centaurē minorē ad ichthid. Et cura hanc. Vigesimo primo dabat puluerem garof. cõtra debilitatem uterinā digestiua. Vigesimo secundo dabat decoctionē casti contra debilitatem hepatis. & oppilationes. & curabat omnes.

Vigesimo tertio dabat oleū stridē contra spasmum ex siccitate. Vigesimo quarto dabat decoctionem agarici cõtra aggrauationes cerebri & hepatis. Vigesimo quinto dabat assensid. id est pennis cõtra infirmitates pectoris. & curabat asthma. Vigesimo sexto dabat decoctionem centauræ cõtra cõtra morbum racher. Vigesimo septimo dabat decoctionē iuniperi ad prouocandā menstrua. Vigesimo octauo dabat decoctionē squinanti ad dolorem mulieris post partū.

Vigesimo nono dabat decoctionem gentiane ad frigiditatem membrorum. & ad fluxum prostericentē exca. Trigesimo dabat galbanū ad prouocandam urinam. & ad extrahendū embryum. Nos autem nō scripsimus has medicinas. quia plures eas cognoscunt ab omnibus. nisi ut nō negligant ab eis quoniam si utar de illis ut oportet. & sunt mirabiles. Et quoniam. obis fuit decoctione facta ex hyssopo. & alano. & drachm. molli. curans de epilepsia. Et cõ decoctione huius hyssopi. ex alia causa. Sed oportet medicū scire quando oportet dare has medicinas. & in quo tempore. & in quibus complexionebus ualeat. abier nos uolens.

De medicinis Andreecos.

Medicine Andreecos sunt hec. sicut fuit phalotipus in tempore suo. & habebat multas medicinas compositas ex quibus de quibus expertus. & diuersimodis illas que cognoscuntur & pluribus.

Primum medicamentum ualeat hydropicū. & fessiditari hepatis. & prouocari uis generabiles & fortiter. & dico quod multa medicina est ei similia in a-

perione hepatis. ʒ. radicia huius cœlestis. agarici. calami aromatici. lacæ. asari. ros. spicorum. cum nomino. ligni albes. añ. ʒ. ij. goli. ʒ. i. i. ana. ʒ. i. ana. ʒ. i. puluerem. & misceant cõ uino & melle & dens. ʒ. ij. cum decoctione radicia huius cœlestis & goli. Secūdam medicamentum ualeat ad asthma. cuius causa est humor crassus. ʒ. gemum hyssopi. agarici. ana. ʒ. s. malliches ʒ. ij. Conice cõ melle. & da ʒ. v. Ernon cõ finis ʒ. ij. medicina. laxas enim humorē crassum & uiscosum. & frindit humores crassos. Tertium ualeat ad dolorem membrorum interiorū. & liberat a cõlicis passionibus que fit ex crassis humoribus in interioribus. ʒ. agarici. ʒ. v. radicia huius cœlestis. aristo. ro. hyssopi. malliches. squinanti. capob. añ. ʒ. i. ana. ʒ. i. narbiti ad pondus omnū. Conice cum decoctione aristo. ro. & da ʒ. ij. cum calido. Quartum ualeat ad extrahendū embryum. & est ualde forte. ʒ. aril. ion. & rot. asæ fœtida ana. ʒ. v. pice nordi. agarici. ana. ʒ. ij. myrris ʒ. i. Conice cõ decoctione aristo. ro. & da ʒ. ij. Quinam cõ laxationem dicitur humorum. ʒ. narbiti. agarici. malliches. huius cœlestis. ana. ʒ. i. kellebri nigri. malliches. scyllæ assæ. ana. ʒ. i. colocynthida. ʒ. i. cõ ammoniac. ʒ. s. Conice & da ʒ. i. & non plus.

Electuarium quod ualeat ad morbum scorpionum. ʒ. racher. fallaris uis non possit ad ignē añ. aur. vi. calioi aur. i. ass. fœtidæ aur. a. pyrethri. flozæ. liquidæ. ana. aur. i. Conice cum melle & da ʒ. i. & cum uino puro. Electuarium bonum ad dolorem membrorum interiorū. quod habuit quidam molliere. quæ acquisierat illud a medico aliamum.

ʒ. croci aur. v. opii aur. ʒ. i. pice nordi. aur. ʒ. ij. spicæ aur. ʒ. radicia huius cœlestis. aur. vi. floris chaz. mamei. aur. ʒ. Coniciant cum bono melle. & uentor de eo. Aliud opium cum compositione Games. & cõ nimis forte. ʒ. cinnamomi aureos sex. croci aur. ʒ. ij. & s. piperis al. aureos quatuor. & ʒ. galbani aur. ʒ. i. colli aur. ʒ. ʒ. i. Conice cum melle & da ʒ. ij. uel ʒ. ij. in maiori fortitudine. Electuarium Zacharionis de Babylonia contra uentum tositates. & passionem colicam. & frangi lapidē. & laxat uentrem. & iam probatum ipsum. & est ualde bonum quando datur in uis in aggritudine. huius utrum sit huius uel colicis. quia commune est ambobus. Recipe narbiti. squinanti ana. aureos sex. cymini. cura aureos unum. agarici. radicia huius cœlestis. añ. ʒ. i. ana. aur. vi. uiginti hyssopi. ana. aur. ʒ. i. squinanti. malliches. ana. ʒ. i. Conice cum melle. & da quod ualeant.

Tyrice ualeat ad dolorem capitis chronicum. & uoluntate & cõ moribilia. ʒ. sacri. fluochados. sacri. mura. huius. d. i. huius. malliches. huius. huius. chaz. m. capyris. ana. ʒ. ij. hyssopi. aur. i. cõ pice ad pondus omnium. p. huius. & conice cum melle. Et da de eis ad insimulacionem cerebri cum aqua calida decoctionis fluochados. & ad asthma cum uino bono. & ad prouocandam menstrua. cum facis tempore & huius. Et ad dolorem fontium. cum aqua decoctionis chaz. m. huius. & ad oppila-

tionem

uonē, cum decoctiōe abſinthij. Et ad epilepſiam,
cum decoctiōe pyrethri. Et ad ſiſtendam cū de-
coctiōne centauree minoris. Et ad lapidem cum
decoctiōne rad. liij. coſteli. Electuarium lacte, ua-
lens cōtra oppoſitiones chronicas. Et prouocans
mēſtrua. & eſt bonū ualde. Eſt etiam uſile ad aliā
ma. chroniā. & ad tuſim chronicam. ūelacae
aur. x. pip. li. & nigri, centur. minor. anulo. ros.
colli. galbanī, ammoniaci. añ. x. x. maru. aſari. añ.
sur. liij. folij. rad. liij. coſte. liquir. ana. sur. viij. palu-
rica, & conſice cum bono melle. & da quali uale-
lana cum aqua calida. Electuarium lacte ma-
gnum quod habuimus ab Aridione ſilio. Me-
lic. & eſt expertum. & eſt muſer uſitatum. ualeat
alſihmati. & tuſi. & prouocat urinam. & ſedat da
lorem ſorti. liquefaciendo phlegma. & auferit tri-
ſtitiā. & diſſoluit uermolitarē. & eſt mirabile ad
tremorē cordis. & melancholiā. & aqua oculoru.
& contra morſum canis rabidi. & contra panthru
mar tyri. Et generaliter dico q. ualeat omnib. part.
ſura matricaria. M. anulo. rad. liij. coſteli. ana.
sur. x. liquidantur. lx. aſari, sur. xv. pip. nigri
& albi, ana. sur. viij. chamapiryoſi. ſucci marubij,
ſucci ſtoechadaſi, ana. sur. viij. ſpice. nardi, ſpice. ro-
manij, maſtiche, ammoniaci, galbanī, ſcyll. aſia-
ce, ana. sur. x. roſ. ſumperi, ana. sur. ij. turbithi, zga-
rici, cyperri. ana. sur. x. folij. ligeti aloes, rhu. barba-
ri, croci, ſolibanī, ſcedi. ſuroq. minoris. ana. sur. x. lac
ce. aur. i. Conſiciant cū melle. & dentur ex eo ſe-
condū quod cōuenit pyro. Et eſt hęc medicina ni-
miſ mirabilis ad dolorē fortem. & laxat humores
ſine labore. & cōfortat cor, hep. & ſtomachum.

Electuarium ſcedi, ſcedi. ſuro. corpus. ualens op-
pilationibus hepatis, & ſplenis. M. anriſolo. ro-
ſur. xxx. marubij. chamad. ꝑ. oſ. galba. ana. sur. v. aſi-
ſce. ſcedi, colli. triu. pip. ur. ana. sur. x. maſtiche,
sur. viij. pyrethri, sur. iij. Coſice. & da cum uino.
Decoctio ſquināti, ualens ad febres chronicas,
& aperit oppoſitiones. Et prouocat urinā. & ſolu-
it uenturē. M. ſquinanti. i. vij. marubij. i. ij. abſin-
thij, radicis liij. coſtelis, ana. i. iij. anſolo. rotundae
sur. vi. agari, sur. ij. radicis ſeniculi, canis, ana.
sur. x. colli. aur. ij. maſtiche. aur. iij. ponant in cal-
dario. Et cum lib. iij. aque decoquant donec rema-
neat tertia pars. Et dentur de eo i. iij. hęc decoctio
eſt ualde mirabilis habentibus aggritudineſ phleg-
maticas & debilitat interiorū membroru ex cau-
ſa frigida. Decoctio aſari cōfortans membra de
bilis ex frigore. & auferēs dolore. & ſcindēs hu-
mores crallos. & aperit oppoſitiones. Et eſt ex-
pertiffima. M. aſari. sur. iij. anſi. sur. viij. abſinthij,
pſi. ang. añ. aur. iij. ſc. ſeniculi, cētur. minoris, an-
sur. ij. ponant cū lib. aqua, & bullat donec re-
maneat tertia pars. et da de eo i. iij. Decoctio ari-
ſi, ualens ad lapidē. M. anſi. sur. x. aſari. sur. ij.
marubij. sur. i. radicis liij. coſt. sur. iij. ſaluenae, ſe-
nitis cucumeris. anſi, ana. sur. vi. coquant cum
duobus libris aqua donec remaneat tertia pars.
Et da de eo i. iij. Decoctio agnici, ualens ad epi-
leptiam, & purgans matricēs. & prouocans uri-

nam. M. agnici. x. turbitib. i. i. anſi. i. iij. hanc et,
pſi. radici. ap. i. x. radicis liij. coſtelis. i. iij. anſi.
ches. i. i. radicis parietis. i. vi. coquantur cum tri-
bus libris aque da nec remaneat medietas. Et den-
tur qualibet die quatuor drach. uſitauerunt etiam ſe-
de, & in epileptia. Deoſum etiam. Decoſio aſi-
ſcedi, ualens ad oppoſitiones aperientes. & eſt
uſitū ualde. M. ſcedi. ſuro. i. j. radicis liij. coſtelis,
radicis ap. i. j. radicis ſeniculi. anſi. ſcedi. ſuro.
et, ana. x. coquantur cum lib. iij. aque ſufficienter
dr. & dentur de eo i. iij. Decoſio parietis, que
aperit crallos oppoſitiones, & eſt ualde experta.

Recipe pſionē i. decem, radicis pentaphyſi
drach. v. anſi. ſcedi. rotundae. vi. coquantur cum
lib. iij. aque ſufficienter. & dentur i. quatuor. De
oſi. perfectiſſimo. ſcedi. i. j. et et marubij. hydro-
pſi. & cito curans eos. Recipe duobus anſol.
centauree minoris, chamad. ꝑ. oſi, ſiquidan. lac-
ce, ſigeti aloes, ro. man. decem. ſpice. nardi,
pſi, meo, ap. anſi, radicis liij. coſtelis, radicis a-
pi. ſeniculi, cubeburam, hy. ſi. ꝑ. gari. i. j. marubij,
ſtoechadaſi, canamoni, ana. aureo. vij. ammoniaci,
myrelae, ana. annos quinque, coſti, sur. duos. co-
quantur in libris tribus aque ſufficienter. Et den-
tur i. quatuor cum drach. iij. uſitū electuarij.

Recipe anſi. ſcedi. rotundae. granatorum i. ni-
peri, centauree, ana. i. iij. ligni aloes, sur. unum, ſpi-
ce. nardi i. j. marubij. drachm. Conſuetantur cum
pſidi. ſcedi. Decoſio chamameli, pro-
uocans menſtrua. & auferēs dolorem ſortem.

Recipe chamameli, sur. ix. anſi. ſcedi. sur. iij. lac-
ce. drac. ij. ſpice. nardi, canamoni, radicis liij. coſ-
telis, ligni aloes, ana. drach. i. toronyregij. drach.
decem. Decoquantur cum libris x. aque. anſi. pſi.
leno. & ſufficienter, donec remaneat tertia pars.
& dentur drach. quinque. Decoſio hyſiſopi. cen-
tra paſſiones peſtans, & tuſes chronicas, & ex-
gritudineſ aſthma, & anhelitus molam. Re-
cipe hyſiſopi. agnici, radicis liij. coſtelis, ligeti-
ni, ſquinanti, pſionis, ſeni, anſi. ſcedi. rotun-
dij, ammoniaci, ſemini ſeniculi, ſucci ſtoechada-
ſi, ſucci marubij. lacce. ana. aureo. duos, deco-
quantur in libris tribus aque ſufficienter. Et den-
tur i. quatuor in mane. Electuarium opium
contra aggritudineſ diuerſas. & ualeat ſcōmari.
D. Deurogini. & ſcindit phlegma uicofam, & pur-
gat ipſum. & auferit dolorem frigidiū. Et eſt bo-
num contra uentura. & aperit oppoſitiones. &
prouocat menſtrua. & urinum. & caueſcit cor-
pus. & ualeat ad febreſ chronicas. & purgata
trices. Recipe agnici, anſi. ſcedi. rotun-
dij, ſucci marubij. lacce. ana. drach. quinque. alke. ſcedi.
galbanī, rhu. barbanī, ſpice. nardi. pſi. ſemini
ſeniculi. radicis ap. annos pip. ana. drac.
vi. ligni aloes. drach. iij. marubij. aureo. decem. Con-
ſice cum ſcripſoſo. ex melle, & ſuro. & agnici.
co. & ſpice. nar. & lacta. Et dentur drach. quatuor
cum aqua calida. Electuarium expertum con-
tra oppoſitiones maricis. Recipe anſi. ſcedi.
ſcedi, lacce. radicis liij. coſtelis, ana. Conſice cum
decoctiōne

decoctione gabit. & dentur drach. quatuor cum aqua calida. Elecluarium curans lapidem in uis flica. Et est experitum. Recipe squamam flicha drach. an. drach. i. sanguinis hirci fici, drac. vi. lapidis iudicis, drach. an. anisi, drach. iij. puluerizentur, & confice cum decoctione radicis apij. Aliud ad lapidem. Recipe sanguinis hirci fici, anisi, arifolochia rotunda, de lapide inuenio in felle tauri, uisri combula, foliis agri, la pidia iudicis, amygdal. amararum, ana. puluerizentur & conficiantur cum melle. Et dentur drach. iij. cum aqua decoctionis fe. apij. Aliud mirabile contra uentofitatem foetum. Recipe anisi, cymini, feritator, caroi, ana. conficiantur cum melle. & dentur cum decoctione agri, que sic fit. Recipe agri, cypri, folij, radi squamam, anifol lon. & rot. radice apij. vi. ponantur in caliditate in lib. i. aqua super ignem leuati. Et dentur iij. cum dua bus i. medicinis predictis. Medicamen bonu contra asthma chronicum. ℞. lacte aur. x. anifol lon. aur. vi. foeci marabij aur. viij. Conficiantur, & dentur quasi iux. cum aqua calida. Medicamen quod accipimus ab Aetione contra frigiditatem stomachi, & contra humiditatem eius. ℞. ligni aloa, cinnamomi, rhu barbati, spica nardi, mallichis, cardamomi. Confice cum decoctione rosarum & melle cypri. Et dentur quasi iux. Aliud ualens ad colicam ex uentofitate & humore crasso. ℞. anisi, cinnamomi, abfynthij, cymini, floris camemeli ana. i. decem agri. ℞. scammoneij s. i. malliche s. v. Conficiantur cum decoctione carui. Et dentur i. in cum aqua decoctionis gabi.

Aliud ad dolorem capitis & contra cephalic, quod est experitum. ℞. fici floccidiosi s. viij. gabi, spicam, ligni aloa, ana. i. quantur, mallichis s. vi. agri, ad pondus omnium. Conficiantur cum decoctione rosarum & melle. & dentur i. in usq. ad in drach. Aliud quod ualeat in prinis pro dolo ois aqua ad oculum, quo sepe curantur multos & est experitum, & ueloci curatio. ℞. spica nardi aur. x. cinnamomi aur. viij. agri ei aur. ix. malliche aur. ad pondus omnium. Conficiantur cum homo melle & sumantur de eo quatuor die i. & est enim mirabilis operatio.

De medicinis habuis a Zenone.

Medicine Zenonis de Athenis sicut fuit unus de magnis medicis ego ante non uidi spem, quia non haec temporibus eius. Sed inuigiter meas inditipsum & sic habebat experientia bona. ex quibus discipulis eius dedit nobis uigenti experientia experit. Le nos probauimus ea sepe, & inuenimus ipsa optima. Primum medicamen quod dicitur elecluarium spicis nardi, coctetur haec par debile & coa & ualeat contra nomium chronicum. ℞. spica nardi, aur. x. spica romana, aur. x. abfynthij, aur. viij. cinnamomi, aur. quindredem, lacte munditauri, aur. ix. apij. aur. quinq. gabi, aur. xvi. marabij, aur. duo decem arifolochie rotunda rhu barbati ana. aur. sexdecim. Confice cum melle, & da. aur. duas cum aqua calida. Medle

camen secundum. quod dicitur elecluarium creaturae, ualeat ad podagram, & ad omnes passiones iancturatum, cui non est simile in hoc. Nam prouocatururum laxat et efficit humores & laxat los. Et sedat dolores & erasit oppilationes & est optimum ad lapidem. & liquefacit phlegma. & mundificat fuculas in pulmone & pedore. hoc medicamen dedit Zenon de scriptis Zenonis, quod composuerat ad per aristas. ℞. centauria minima, aur. c. mirumom aur. decem, anisi, feniculis, dila penta, apij, ana. aur. vi. abfynthij, garofol ana. s. i. agri, radice libi corioli ana. aur. anam, cubebae, s. i. abfynthij, ammoniaci, callosi, anam piperum, spica romana, ana. aur. xx. spicis nardi, turbari, ana. aur. tel. ginta. aloa fucotina, aur. xvij. carpoluolium, xylobalsamij, scylla, anista, ana. aure. xvi. malliche, crociana aur. x. scammoneia aur. viij. puluerizentur, & conficiantur cum melle, & submittantur in barden per sex melle, & dentur ea s. i. in. Et hoc medicamen est de maximis medicinis quas habet ille medicus. Medicamen quod dicitur elecluarium colocynthida, quod laxat humores aquosos, & phlegma, & melancholiam. & cum hoc prouocat uinum. Et uere dico quod non est effluide ad acendum uinum, quia est in hoc mirabile. ℞. colocynthida, scylla, anista, asari, trisum piperum, ana. aur. vi. spicis romana, anisi, apij, fanticula, carpoluolium, gabi, croci, an. aur. duos, spica nardi, chamadyros, chamapipros, arifolochia rotunda, gentiaria, ana. aur. septem. puluerizentur, & conficiantur cum melle. & submittantur in barden per sex melle. & dentur i. drach. iij. usq. ad iij. Medicamen quartum quod dicitur elecluarium squamam ualeat ad dolores & est prouocat uinum. & appetit oppilationes, & confortat hepae confortatio maxima & frangit lapidem. & ualeat ad se chronicas. ℞. squamam, aur. ccc. arifolochia rotunda, aur. sex. ligni aloa, aur. xij. gabi, aur. xij. croci, spica nardi, carpoluolium, opij, ana. aureum unum, mallichis s. aureos iij. trisum piperum, folij, chamapipros, ana. aur. viij. Conficiantur cum homo uino. & dentur de eo quasi nullana cum eo quod conuenit s. i. gindidini.

Medicamen quintum quod dicitur elecluarium capillorum arctis, ad podagram quod est in pedone ex humore crasso & est nimis experitum.

Recipe capillorum arctis, aur. xxv. radice libi culetris, liquoris, paronice, carpoluolium, ma rubij, floris chamame, arifolochia rotunda ana. aureos quindecim. puluerizata, & confice cum squamam factio cum melle & capsula uentris. Et dentur drachm. iij. cum decoctione chamemelij.

Medicamen sextum quod dicitur elecluarium folij ualeat ad e grindines fortes quae accidit mulieribus in matribus eorum. & prouocat menstrua. & ualeat ad dolorem matris. & calcificat renes. Recipe folij indi aur. uisri uigenti, cinnamomi, spica nardi, spica romana, rubie callosi, anisi piperum, garofolorum, hgni aloa, an. drachmas uiginti, rhu barbati, malliche, thymi, ana. aureos sexdecim

DE MELANCHOLIA EX GALENO

RVFO ET POSSIDONIO.

Iul. Mariano Rota interprete.

409

410

ICVT in appetitibus corporis membris interdum eadē omnibus temperantia conspicitur, uelut in deprauato corporis luteo, ut canis elephanti, & aqua inter cutē interdū unū aliquod mēbrum uel biliosum

uel melancholicum uel pituitosum humorem suscipiens, ipsum suam tantum temperantiam immutat: ita contingit & cerebrum hodi, quandoq; extirpatione, quia sanguis qui in omnibus uenis continetur, melancholicus effectus est quandoq; partis, quia reliqua sanguine illo permanente, is qui in cerebro continetur, solus immutat, hocq; duobus modis, aut quia talis in cerebrum aliunde fluat, aut quia melancholicus in cerebro reddat, reddat autē ab eius caliditate uel fluxum bilem uel crassam & nigrum sanguinem aduente, ferē semper autem partes quae in praeteritis sunt, ita prius affecte cerebrum tacito quodam consensu in eundem affectum trahunt, atq; ita desipere hominem faciunt, uel atra bile cerebrum occupante, uel melancholico uapore in eundem ascendente, quomodo uero super consensu in eo morbo quem flatuosum & hypochondriacum nominamus, atq; enim propolite trahantur quicquid obstat, aliud, atq; ex alia membro, huiusmodi affectus in eam originemq; esse, cum facile oblitam uentriculi quiduis patiens in similem affectum cerebrum ducat, nimirum ob consentientiam quam cum eo habet, propter duos neruos qui desuper a cerebro ad ipsum maxime descendunt, in eodem affectus cor quoq; idem trahit propinquitate ratione, item & septum transversum, cui adnatus est, comanet quoq; uentriculi ostium cum ipsa uel nulla, qua parte ipsi adhaeret & colli uentriculi adnexum est, principium autem huiusmodi melancholice uigilantium ex cruditate consurgit, nam flatus plurimi consequuntur, & quocunq; cibo ad sumptio, sublimis, & ferē semper in praecordij ob uentrem: uel in sinu acidi, foetidi, ac ueluti piceum odentes subsurgunt, quamuis eiusmodi nihil come dicitur, huiusmodi ipsi est sicca, formis exiguam atq; diuulsi, & per formā uisā peritubantia enormisq; filius toto corpore alij atq; alij, capitis ueriginis, & in auribus uentrem formis utantur se alij caput repletum aggrauatq; habere contra alij uentrem & lenit quodam in caput quidē proferri sibi effectus. Prolapsus ad alia remedia, quibus si quibus inoposuit, qua oppressus caput sibi adesse intelligeret, euadit plerumq; melancholici in uentrem praerones, ob huiusmodi, misericordes, ad leuam praerogati, solitudinē amantes, demones ab inimicis uentris inimicis

libi quidam suspicantur, alij nocum quippe tant se deo esse credunt, quam opinione id ipse comas, quod mox abominabilis & monstruosa uoluntate uidentur autem illis alia, prorsusq; morbus hic uariis est & inexplicabilis, uelut ecce, ut de ti more loquar, quidam amicissimos formidat, alios omnes etiam alios homines metuit, hic in laetum prodire timet, ille uenit huiusmodi aeterni seclatur, alius uis eandem relinquit, seve omnes tamen in oblectis locis uerari gaudent sepulchrisq; & solitudinibus, nonnulli etiam cinis, oleum, aquam quoq; & omnia liquida metuit, ut quā cane rabido demorsus sum atq; ut paucis me expediat, melancholice & infantie multas species habent, siquis unū uerū eorum imaginationis conductari uelit, uerum ex eis omnibus dux communes sunt, timor & malitia, mori namq; sunt omnes praeter rationem, nec si percontaris causam ob qua tristes sint, reddere ualent, mentium enim non pauci morēt, & quidam alia, quae metu digna non sunt, quibus nonnulli mortem cinim uehementer appetunt, egerum cum rationalis animi sedem atra bilis occupauerit, mirandum non est si metus, si tristitia, si mortis expectatio obstruatur, cum ex his qui extra corpus nostrum posita sunt, nihil adeo nobis formidolosum sit ut tenebrae, quam obrem, est ueluti obstruata quodam rationalis animae sedem occupauerit, necesse est semper hominem terrori, eo quod terroris causam fecum quocunq; defertur, nam ut in tenebris pueri timent, & ex adultis non consentit & atra bilis color, tanquam nox quaedam, rationalis animae sedem obumbrat metus procreat. Omnes itaq; causas accidentiū quae emig; conuigunt explicare nemo potest, cum plerūq; dubitationes huiusmodi continent, ut cur alij quaedam fugiunt tanq; molesta, cum tamē molesta non sint, & quaedam quae bona non sunt tanquam bona seclantur, item, cur alius domesticos times, alius omnes homines, atq; id genus alia, me dico tamen plurimam acciditiam causis extempore delictorum est, ueluti qui se frigorem uentris trahunt, ut & frigiditas uentris, frigiditas enim & sicca est melancholice humor, quae de causa & alia uentris uisum pitem fecant opinantur, nam qui capax se non habent paratit, distulit ob leuitatem capitis ad uentris domus leuitatem uentrem capitis, flatus qui mollescit, effluor bar, sed carmelic huiusmodi plures obos argunt, an quā frigiditas uentris ueluti habet, car uentrem enim alij plures uentris uentris quā ueluti est frigiditas humoris desiderat, car seipos paratit, an quā parit se uentris uentris expatit, nisi talis opinio pridem ipsi in dicitur, ut mortem sibi inferre pitem, quā ueluti, quā in opinione ple-

tura e rique

croci, spica nardi, cinna monij et casij duplam, a
 assis uero & carpopalliam singulorum unciarum
 unam, addesq; epithymi duas uncias. ex aqua
 mulla hanc dabis quantum magnum cochlear ea
 pit bis aut ter ex modicis intervalis. hinc ubi la-
 borantem rursus usque conveniens recreaveris,
 hieram Rusi denovo exhibebis, aut Archigonis,
 aut lusi quantumvis aut que exhiberi debet, sunt
 drachmae duae ex aqua mulla & salis cochlearium
 paruum, melius est autem aluum inane esse quae
 tenent utriusque dicit spacio subducant nigram au-
 tem bilem dactyl amaracae & quam consilam uo-
 cant insperis mulla & ebibita duum drachma-
 rum pondere, confert etiam sero lactis aluum ina-
 nire, sed non id quod e casio fluit dandum est. me-
 lius est enim quod feruifacio lacte feruigatur ab
 alio. fit autem potius hoc equinum, sin minus, bu-
 bulum, imponaturque nouae olis, agreturq; ra-
 mo ficus, ac dum ebrescit ter aut quater aqua
 mulla irroretur, postea colatum exhibeatur, mel-
 le primam admulto, tum ubi uenter fluere coepe-
 rit, non amplius addito melite. sumatur autem ad
 cotyle mensuram, nec minus quinque cotylis, post
 omnes autem alui subductiones maluae semē ual-
 de leuigatum ex aqua cyathis tribus dandum est,
 daarium drachmanam potdere, summopere namq;
 ad rem facit, quamobrem eo frequenter utendum
 est, optimum est etiam pulegij decoctum crebro
 bibere, tam ante quam post purgantia medica-
 menta. idem & centaury minoris decoctum pos-
 tell, nam absinthij decoctum & frequenter & sub-
 inde praebitis, cum & alio, & uentriculo atque
 prolixe, ac praeter hoc multum in uentre uentilita-
 tem gigni prohibeat, nec in totum succari aluum
 permittat, forium insuper prouocet, & concoctio-
 nem impendens adiuaat, adeo ut hoc solo quod-
 dam uiderim ipse liberatus, exhibenda sunt etiam
 quae urinam mouent, anisum, dasticum, petroselin-
 nam, nardum, & alium: atque praeter omnibus his
 hippomarathi semen & radix, quamquam cha-
 marpity & trisaginem sumere praecipuus sit,
 quodcumque uero ex istis aut ex aqua citrum da-
 bis, aut comminatum pocula aridum insperges.
 Bonae sunt etiam inunctiones quae per sudorem
 fiunt, siue laboribus siue balneis procurantur, siue
 insuctionibus in solis factis, ex oleo chamameli-
 no, nitro oleo admulto, quibus peractis, ubi aegro
 tantia habitus melior esse uidebitur, ad hieram
 denovo redi. Curam quoque praecordiorū ha-
 bere conuenit, cum eum qui curare quem inci-
 pit, tum eum qui in curatione multum proceles-
 sit, fomenta itaque conueniens quae ex oleo sili, in
 quo ruta, ueribi, serpelli, absinthij, artemisiae,
 pulegij, uincisij semen & lauri baccae aut folia ter-
 nera bullierint, hoc enim & dolorem mitigat, &
 inflationes minuit. In uenositatibus autem quae
 uenericulum mordet, cuminum & pulegium a-
 ceto incoquendi sunt & spongij adnouendi, ac ce-
 to quandoque alumen inspergimus, cataplasma
 ta oleo coactum in quo decoctum sit uel anisum,

uel apianum, uel cuminum, uel cyperum commin-
 tum, inisij & libano idem adicies, conseruata
 tem urplurimum tam ante, quam post cibum fa-
 cta, cataplasmate autem ablato praecordia conte-
 genda sunt, uel lana quous labiata, uel agnina
 pelle leuissima & pura ubi prius nardino pigme-
 to locum inunctum, insuctionibus cucurbitula ad-
 fices adhaerens insurrectiones quidem lenes, aduer-
 sus inflammationes autem & tumores diuina sic
 efficitur, quibus abditis cyperino ceto uteris, &
 polytrichio & eo qui ex hyrace consistit, & alio
 praecipue qui clematibus conficitur, atque alijs
 idgenus, procedente uero curatione praedicta ad
 madamini rubeficantem quod si cubas & sinapi
 componitur, concoctionem enim seruat uentri
 caloque robur addit, & si quis dolor in praeco-
 rdij romanis itipsum uentri attenuat & acriter ab-
 tergentibus praecordia, medicamentisq; picem
 recipientibus, hoc est pice sicca per septimum lu-
 quata, uel cum modico oleo, calida uero auti
 imponitur tam ante quam in dorso, quae ad spatu
 recedat, quare & cum ea laetetur & liquidu
 parum cute recedat auferendum est, forficis, siam-
 me autem iuuatur qui siccam bonis sterens ace-
 to mullis commistum sibi insidit, bulbij cum
 nitro uel alumine leuigati magnopere profunt
 haecq; bubulo stercois commista uisita luti, ma-
 xime cum mordicationis sensus in ore uentricu-
 li ipsi aderit, nam quibus corpus frequenter con-
 uellitur, expedit bibere castorium, & eodem in
 oleo sicuoneo dissoluto corpus inungere, conter-
 nit etiam ipsos ante cibum ambulare, & exerceri
 quantum uires tolerant, nam balnea bene con-
 ualescenti non admodum sunt necessaria, nisi lab-
 situdinem quampiam fedare uelis, quicumque ue-
 ro uentriculum habet ad conuulsionem non le-
 dionem, huic frequenter balneis uti prodest, uel
 sciuro uel peracta iam concoctione, post balnea
 dabimus cibaria, concocta facilia, non insantia,
 bonam aluum facientia, diligenterq; obseruabi-
 mus quomodo in singulis aegrotis uisitatione, neq;
 uim omnes eodem modo, ipsidem cibis adiciantur
 utrum qui serit omnibus cibi concoctis, sunt,
 panis recte confectus in furno coctus, uires quae
 nec pingues sint, nec edaces & in modicis de-
 gant, oza gallinae leuiter cocta piceae fariniles
 quaeq; carnes teneras habeant, echini uero marini
 plurimum excellent cum gratia tum utilitate reij-
 cenda sunt quae cumque in ceto & paludibus ui-
 uant, carnes hediniae conueniens & lactentium
 animalium, horum praecipue partes sunt quous
 tam carnem non habent, ozae, inuitia quoque
 non sunt uuluae, fumen, & pedes porcini, ex oli-
 bus quoad communem usum, profunt dulcia,
 nam quae acra sunt ut medicinae exhibentur, ut
 lut palustris asparagus, petroselinum, & similia,
 quantitas omnium quae adsumuntur moderata sit,
 uinum autem alium, tenue, nec ualde antiquum,
 non oportet autem inter cibum repente multum
 bibere, neq; plurimum sit id quod bibit, ne cibus

in uterulo flatur placent etiam, ut praeter haec or
 unta aceti acidissimi cochlear unum post coena
 fuerit, cum dormitum iacuit, & eo inter comer
 ditum obdormia intingat, praestat autem aceto scyl
 la parum & nata & aristolochae tenuis admisce
 re. **POSSESSIONE.** Ad inflammationes oxyphori
 um tale comensit, ligustici, seminum apii, zingibe
 ris, thymi, singulorum a uncia semella desumantur quor
 tum subiecto aceto cochleara dimidium, tam mane
 quam vesper quod si melis dulcedinem auerfen
 tur, aliud quoddam concessum est ita conficies.
 scyllae tollit unca una, salis ammoniaci unca
 quinque, seminum apii, feniculi, thymi, petroseli
 lini anisi, filonii, zingiberis, singulorum drach
 mas quantum, panis licet & puri uncae quinque:
 piperis unca una & semis. ex hoc dato comedem
 dum quantum cochlear capit, cum cibo, quo pa
 rito vult agrosus. dandum est insuper per quor
 dam intervalla quantum cochlear cominet the
 riacae, praeterita hieme & veris initio. **R. V. P. I.**
 Vomunt ex longioribus intervallis in cibo & icia
 ni praesumptio raphani organani aut thymi deco
 ctio, nequaquam vero fumant quae vehementius
 vomitum concitant, noxia sunt enim eiusmodi,
 ventriculodij & eius ori debilitatem addant, in q
 uo tandem morbo laborant, nam quidam ob vo
 mitum acrius concitantia, vultu inter melancholia
 capi. Illud quoque novisse convenit, plerumq
 hoc morbo infestatos quo tempore curabantur nihil
 profecisse, sibi dimissos comuississe, propterea
 quia recte prius a medicis tractati, postea vires ad

versus morbum maiores acceperunt: cum antea
 remedia acriora forent, quam melioris naturae quae
 condonanda est, quam pluribus variis diligi
 quate effici videmus, neque tam extenuatos mor
 bos superare. Qui canina luposae melancholia
 tenentur, februatio mensis noctua domos exer
 unt, in cunctisq
 lupos & canes imitantur, usque
 ad discruciam usque, sepulchraeque praecipue
 recludunt, ita affectus his noxia dignoscitur. pul
 suli sunt, sepius aspiciunt, oculos aridos ha
 bent, concavos, non lachrymantes, linguam sic
 cam proferunt salivam nunquam reiciunt, inci
 culosi sunt, in ribis ulcera gerunt, quae sanari non
 possunt, & quia crebro erudunt, & quia in canib
 us mordentur. haec eorum indicia sunt, ob quae
 hoc morbi genus melancholiae species, quam cur
 rabis cum se constituto aceri immutat. si ut
 nam incidat, & usque ad animi deliquium san
 guinem effluere sines, agrotantem post farci et
 bisales, in balneas dulces adduces, & ubi tribus
 diebus sero lactis usus fueris, agrotantem hiera
 quae colocynthim habet purgabis, Rufi Archi
 genia aut salis, his auter ipsam per intervalla pur
 gabis. a purgationibus thericam propinabis quae
 vispera habet, alia quoque remedia quorum cur
 quae super meminimus admodum. vespere de
 nam adactante morbi violentia sponseris mer
 dicamentis caput insigabis. odaramita formum
 procurantia porriges, narisque papaveris succo
 inunges, & interdum aliquod quoddam somnum con
 ciliet, bibendum exhibebis.

CL. GALENO ASCITVS LIBER

DE CVRA ICTERI.

Alicuius curam prima quidem
 duo sunt maxime necessaria ut
 xilia, scilicet phlebotomia &
 purgatio. Sed purgatio qui
 dem est propinqua, eo quod
 cholera & non sanguis abun
 dat in ictericis. Sier autem & ali
 quando phlebotomia propinqua, quando simul
 cum cholera abundat sanguis. & quando hepar
 vel splen ab inflammatione tendit & doler, sicut
 multoties accidit. nihil enim est apertius phlebotom
 ia in dolore visceri. Alias autem & phlebotom
 ia curabat, sicut & Praxagoras. sed non dis
 tinguat quos eas phlebotomandum, & quos
 non. Purgationes vero magis appropriatae sunt
 huic aegritudini, & plus usantur patientes quan
 do purgantur iuxta principia. Ego autem euphor
 bia melleis ephimum, & aloem, & petroselin
 i, & dactylis feniis, & piper album, purgo icteric
 os. & ut plurimum eisdem solum hoc sufficit.
 Bene vero purgat & comonia cum aloem, & si
 cyona, & quicquid aliud acutus eua cuat, maxi

me autem quae cum cholera dicunt. Debita
 vero subductioni fortassis non consentiant, eo
 quod non curantur facilius icterici propter vis
 tris siccitatem, nec omnino descendit cholera ad
 intestinum. Quibus autem in impedimento est ad
 liquidum purgentur, his confert vomere per ca
 phanidas frequenter, aliquando autem & post
 coenam & enim hepar ad ambas evacuationes,
 eam scilicet quae per subdura, & eam quae per
 vomitus, non improprie dicuntur est. Et hypo
 chondrium, ut utrum mollius exsilet, cataplasma
 dam, miscendo farinae hordei de rore marino, &
 scinco, & artemisia & absinthio, & abrotano, &
 gramine, & ruta, & cardamo, & chamapitye, &
 alio, & centaurea. Haec enim alterutra urinas mo
 uent, quod adgravidum est maximum bonum, &
 contrahitur viscus. Venosorum autem applic
 tionem vidi purgantibus exsistere in medicis, quid
 carent eis quae propeta sunt exsistunt. No tamen
 valde laudo neq
 usumpeo ei, sed seculum opus.
 In eis enim scilicet icterici qui iuvene, post eos qui
 ab hepate puro confere. secundario vero eis qui
 ab

ab hepate, quando tumorem aut dolorem habet. **A**
 In eis autem qui à splene, nihil prodere uisus. He
 par enim & uenter applicata phrensibus, possunt
 euacuari per uentram. Splen hypochoindrium,
 propter eorumtatem. Uterus autem nullam con
 sumane habet cum phrensibus, sed multam ab eis di
 stat. Nequaquam igitur oportet eos qui à splene
 icteros curare uentros. Mitigatis uero febribus,
 cerotum apponere, priusquam quidem ceram & re
 sinam coquens cum cyprino, id est alcanna, &
 melliflora, & bdelium, & ammoniacum miscēdo.
 Ignita uero hypochoindria nequaquam ledes &
 farinam hordei cum floribus uinis albis, & meli
 llorū cataplasmans. Coquere autem oportet meli
 llorū in dulci. & terere cum farina, eiusdem lo
 de ipso dulci. Fit autem id est absq; farina per pa
 nem mollem. Bibere oportet pharmaca in hac re
 gradine, succum absinthij infundens in aqua est
 nardo. Fortius autem oportet coquere absinthū
 in aqua. & colatum dare ictericis. Optimū enim
 est pharmaca si quis animose offerat, non atten
 dens ad amaritudinem. Est nimirum apparbitū
 bi magis dulce quam amarum esse absinthū. **A**
 uariora enim noui hoc aristolochiam, gentianā,
 centaureā, & alia multa. Nempe & permittere
 quid iuuatū propter gylthum, ingenicrosum est.
 sicut & assumere quid nouum propter delecta
 tiones, nequidam. Est nimirum patitur icterici
 quid accōueniens. Amara enim eis apparent que
 sunt dulcia. Vnde amaritudo que inest absinthio,
 à passione obtusa erit. Bonum autem est bibere
 ad icterum & hoc, calaminthen, perillereonem,
 uocant autem sacram herbam, acetosulam, lapa
 thium acutum, quod est rubrum in stipite & fron
 dibus, & stipis est quadrangularis, plenus sem
 ine, radix uero eius est larea. Hoc autem per fe co
 mestum, & decoctio radices bibere, cito iuuat. Iu
 uat autem & domesticum lapathū similitur. Co
 medere autem oportet & de co in prandia. & de
 decoctione radicum bibere. Nullo autem minus
 est anchusa, & silphium, & chamæpitys, & ery
 throdani radix, & rosamarinus, & uocant hemio
 nitum, & subtilis aristolochia, & adiantum, & fer
 pyllum, & hypericon, & frustibus horum enim
 singulam bibere licet coquens in aqua, uel cum
 uino uel incitum permiscere cum melicrano, uel uino
 antiquo ut plurimum uero pondas uniuscui
 usq; est drachm. Bonum autē est & terere ipsa in
 aqua ut in magnitudine fabæ. Exurgant autem
 bene icterici & sulfur cum ouo sorpsi. & alia,
 alia & eruda comesta, & cepæ, & raphanides. Et
 melicranam per fe est optimam. & ciccrum deco
 ctio, & cichorium cum uino. & caulis succus, &
 raphyllini radicea, & cornu cerui abrafum, & in
 uino bibitū, & amygdalæ amaræ coctæ in pistana.
 & petroselinū, & smyrnā molles radices, & anis
 sum, & meucoron, & radices de Ponto odorose
 re, maxime autem asarum, & nardus, & solatri
 succus, & chamæmelus, & mercurialis, & tamar
 nicus. Hæc enim omnia sunt pharmaca ictericis

purgantia. Et offerre ipsa oportet sicut ego cum
 multa experientia scripsi. Non autem in solis phre
 macis faciebam curam, sed dicens quim maxi
 me aliquibus enim sola diata probat quod que
 rebatur. Optimum autem est post exirectio
 nem uane h' hominis, scire licet moderate cum
 oleo puro. Coquatur autem in oleo salina, uel
 maracinaum, uel artemisia, uel baccæ luteæ, uel chaco
 memelas, uel inis, uel nardus, uel castia, uel co
 chis. Exurgant enim pro diu colorantes, & si
 dares mouent. Deinde absterge faciem, ut rema
 neat pinguis apponere hypochoindrio cerotū uel
 moligma Amethonis, uel Polyarchi, uel albauius
 talium, que primo quidem remittere habent, de
 inde cyprinum cesatum, & reslo hypochoindria,
 & sapersacombū patiente, ad deambulacionem
 oportet exire, modicum uero uino bibere de pra
 dictis pharesiacis. Super postea autem, modico mo
 tu quietere, deinde iter ad balneū, & si peris mo
 to & uocante, balneū cum aqua multa & erudi
 da, simul enim fudores sic conferunt. Simul autē
 & petrius cessant, & maxime in uino & breccia
 uita abstergeri cutis. In balneo autem & meli
 cranū bibitum conferre. Cibaria uero icterici &
 pulmentata, sunt panes bene fermentati, & nō mol
 tum puri. Ad feces uicinas enim conferunt. Pul
 menta uero, presicicum gauricium, uel hyzanti
 cum antiquum, & raphanides, & capparū cum
 oxymelite, & pisces multum castium, & petri
 usi, & cum cocco erudi, & coriandri, & amio
 cocti, & erici, & cum melicrano. Hæc autem &
 ut pharmaca profant, dacentia ad urinas. Quā
 do autem & terrostris fuerit icterus, non oportet
 abstinere. Quando autem pisces non adsunt, cice
 ra coquens bibere oportet aquam. Comedere
 autem saluginosa, & bibere uinum album odori
 feram, neq; ab oleribus oportet abstinere, sed &
 horū proprie quim maxime oportet sumere, que
 suavissime mouent mictionem. Sunt autem talia,
 pastinaca, & castana, & frustibus germina, & scari
 dix, id est endiua, & cynisium, & scaberrimum, **A**
 molles cardus, & fomiculus, & eryngii radice, id
 est uitale poris, & asporagus, & smyrnā spirites,
 & mercurialis, & omnia talia. Bonum est autē &
 origanum uide de domelo comū uero olerū, apitū
 enim est caul, & uinum eius, & sicut, & rapha
 nis, & rapa, & cepa horrentis, & germen sinapis,
 tritico que est de semine eius, et de silio. Carnum
 autem, syluestres sunt meliores domesticis. & elix
 iræ magis quam asse. Appendant autem felis fe
 men, & amethi, & cynisi. Domelicis uero uitas
 oportet comedere, que sint lauemescitium. **A**
 elipere autem oportet omnia paludosa, & aquati
 la, et gallas, nisi modo dicitur cancolū fuerint. Fructu
 um uero, uisus quidem omnes non sunt apti, sed
 qui sunt uisceribus familiaris, & urinas prouo
 cant, absq; quod sint cibabiles. Dactylonem uero
 balani ad est fructus ita sunt darenti, ut siquis ur
 nides comederit, sanguinosus urinas copiose facit
 at. De tragemantibus autem, friza cicera sunt opti
 ma

abstinent

abstinere

ma. Viscorum autem, albi, & subtilissima, & subtilia, & non valde amigra. & tenuum melius est oblationem facere post labores & balnea, cauendo in repletionem, sicut & ab indigentia. ambr. enim & ceteris sunt pessima. Repletio quidem propter indigentiam, & eo quod obstruit hepar. indigentia vero, propterea quod cholericiores offendit hu morem. & propter inanimositates quae sequuntur aggritudine secundum multam necessitatem. Vbi igitur quod est moderate est optimum. hoc autem magis ubi & excessus & defectus nocuummum non paucum inferit, semel aut bis ad sompni. Oportet autem & tardare aggritudine, peregrinationes resare. & appetitiones, & equitationes. & in sole nudari, & per se nata balneis us maximum enim est ab unoquoque eorum la uocentum. Vnterea uide quosdam quidem medi corum laudites in hoc aggritudine manifestum autem est quod si quidem utendum est eis, in ulti mis declinationibus comprant. Melius uero est magis febri dierari in alis, & in ueneris. Non enim possunt tantum iuuare remissione & leticia mentis, quantum nocent imbecillitate & infrigidatione corporis. Ultra autem quod infrigidant, tritiores facit. Omnes autem bonam animum

& mansuetudinem saluta, excludendo quod con tritlat. Haec quidem est diæta ictericorum. Scire autem oportet timendum esse, si hoc te faciente, & pharnacis & admixtionibus nihil ad melius ad dunt, sed magis sicut petores habebis, hi quidem aquosati, alij autem exherit. Dicit enim sunt hæ uersiones malignæ & difficile tractabiles secundum aggritudine. idcirco & à longe prohibere oportet, & obuare eis, & obfidiere humidiores quidem, per purgationes quæ per diuretica, & la boret, & solares sitationes, & per sudorum edu ctiones siccando. sicciores uero, per bonam nu tritionem humidando. Si autem quid remanet in uultu de ictero, quod sicut solet, effulgentibus quæ ad nares oportet uti. Fortissimum autem est ad hæc electarium & cyclamini succus permis si cum lacte, ut non molestant repleto ore aqua, debilior autem est amagallis, & siclum, & nigella, non tamen sunt inuisa. Eligat uero medicus quæ conuenient aggritudine. Purgentur autem primo quidem mucilagis. deinde cholera crassa, sic cut uiscina. Licet autem his & post balneum uti. citius enim euacuant, & simul balneum com solatur, & est minus mordax. & hæc est cura ic tericorum.

CL> GALENO ASCRIPTE LIBER

DE CURA LAPIDIS.

C ANON quem scripsit Aliguar te. Albulicior filius Abomelech Filizet imperatori Sarac enorum Anly filio Ioseph filij Resaphin de curatione lapidis. accidit in quibus conuenientius est curare, & in quorum tra

ditione cautela est adhibenda, sunt dolores, propter nimiorum qui eis in eis. debili namq. coram proficit uirtute, & solut inter hominem & inter sua salures. Et ipsi quidem non sunt sicut acci dentia in quorum curatione interuenit latitudo. Et ego iam multioris eo presente dixi quod hoc accidens est sicut inimicus. Et oportet hoc detin ducias, ut abscindantur in ipsis suis induens, pro pter suam debilitatem in resistendo. & nõ sit con tentus in debilitate ipsam, sed abscondat ipsam cum eo quod acquirat uires aut preparacionem. Et canen conferens in segregacione cause huius modi accidit, per cuius interuentionem confido quod securabitur ab eo, est ille. Dum tempus uisus periclerat usq. quo pertransit a plerumque tempore autumnti, & descendit pluuia multa, tunc acceptio sicut de syrupo acetofo, facto cum aceto exprecationis uirtu puzet, & medicamentis eius de syrupo arolato cum v. fauq. in qua bullierint car tices radieam semiculi drach. xv. & cubebæ con trite drach. i. donec cõstimpet in aqua pars quita, & colata est cõuenienter, somat hoc omnibus modis in omnibus xv. diebus. Et acceptio aqur

cicercis secundum quod disti, est bona & benedi cta. Et si inueniatur aqua, & miscet cum ea deco ctione eius acetum, quod desinat ipsius calidita tem, & roborat eius incisionem, & ipsius abster sionem, & ad ultimum quando inuenit in acutate complexionis, exquirat statim in infrigidando, sumat hunc syrupum, siue medicinas deco ctas in aqua quam narraui. & utatur syrupo endi uis, & syrupo acetofo, & syrupo nenularis. & po natur in omnibus temporibus in aquam cibarior um factorum ei aqua cicercis nigri, nisi apud ue hementiam caliditatis aeris. decoquantur ergo cõ aceto quod decoquantur cum aqua cicercis. et ita est aceto cucurbita. utrum in cibariis de cucurbita multiplicetur origanum. Quando ergo aduenit autumns, et non intelligit per autumns illud de quo absolute dicitur hoc nom. quoniam ideo au tumni natura est ex natura temporis æstatis, sed uo lo per ipsum quædo cõplectitur complexio aceta gradatim ad frigus, & assiccat ad illud ut hume ctur aer per descensionem pluuie. somat de cõfe ctione quæ feci ei nõe quatuor. cum decoctione cicercis nigri, condita cõ sale & pauco pipereis, die una, & interpolet diem, quatuor uicibus, aut qua si illis. Quædo ergo uentum sit frigus aeris & si gatur hyems, acceptat de syraca magna omnibus x. diebus aut quali illis p. cõ tanta aqua calefacta quantum capot os semel, permisto ei de syrupo de corticibus citri. Et quando possibile est ut utatur cibario facto ex oleo uiscie, fiat ei cibariu oleum decoctum

decoctum factum cum carne hœdi, quod sumat
 in principio siue causis. Hoc regimen suffi-
 et ad auferendas causas humidi accedens. Et
 de illis quæ oportet ipsam in cibo sumere, est le-
 pus, postquam consumatur hyems, & defectus
 pluuie. & in uere die aliquo in diebus. At uero
 adolescentis est multo melior quæm aia i hinc in
 his duobus temporibus proprie. Et de illis qui-
 bus oportet conferari sanas ab omnibus acci-
 dentibus, quæ de proprietate coloris est ut faciat
 accidere, aut ut accidat causa eius in tempore au-
 tumni, est ut sumat in mēse Maij circa finem eius,
 & in principio Junij, Iulij. Hædus exortici &
 conrui, & florans nemusis, & oculorum uacca
 mundantur ex suis interioribus, omnium aia i
 viij feminis fraxida, & uolebibus caucata, & me-
 dulla feminis croci hortulani, & medulla feminis
 melonis, omnia ana drach. quatuor. florum uio-
 larum, & capiti ueneris, cornum xpi, radici rec-
 tæ, omniur ana drach. ij. rhu barbati electi recent-
 tis, quartan i. unius terantur quæ sunt terenda, &
 infundantur omnia nocte una in mensura libræ
 aquæ feruentis, & in mane ponantur super ignem
 leuem, quandoq; incipient bullire, conficiantur
 manibus calida, & colentur, & conficiantur ma-
 nibus in colatura de condito rosato ex faharo j.
 xij. & de medul. castæ siltula mundata i suis in-
 terioribus & suis tunica drach. quatuor. & coler-
 ur, & miscantur cum eo terra j. de syrupo iuleb
 ex faharo & fumaris mane alia, & quælibet die
 assumpcionis eius, & secunda. Illud uero quod au-
 ferit est lapis, & eius probat generatiōem, est
 esse contentum in cibo pane fermentato spongio
 fo, cuius farina mundata fuit in proxiōis, cum au-
 bus laudatibus, sicut pulis, & perdicibus. & in-
 terpolatione leprose, & asparago, quando possibi-
 le est. & cibarium olerum ex urtica, & sicca est be-
 nedicium. & non replicatur concessione maledic-
 imo dimittit de sanitate sua parum, & non labo-
 ret post concessionem penitus. & si est necessariū
 ut frangat illud quod generatum est ex eo, & ex-
 trahat illud, sumat de hac concessione. ij. corni-
 cum radicum asparagi exiccatarum. & cornicum
 radicem fennicū exiccatarum, & polij, & scolo-
 pendriæ, & cubebæ, omnia ana drach. v. ebeni,
 & gummi prunorum, & lapidis iudæi conuati su-
 per coram, & calis, & epperi de barach, & bledij
 uarij, & amareo, omnium ana i. ij. terantur singu-
 lanter, & cribellantur, & conficiantur cum syrupo
 de faharo. & fumaris ex ea extribus i. usq; ad il-
 lud quod est quasi illud, cū aqua calida in qua bul-
 lum fuerit parum fumiuisi. Et similiter ad uen-
 rositatem, & dolorem lapidis, & dolorem capitis,
 & fluxum anhelitus, & dolorem brachiorū con-
 fertur. Ad uentrosos sufficit regimen quod ego
 præcepi ad prohibenda eorum generatiōem peni-
 tita. Et uero ex quibus generantur sunt permittit
 in cibo, & intermissio cibi super residuū cibi & la-
 bor post concessionem. Illud autem quo est aten-
 dum apud uehementiam doloris, nam dolor præ-

dictus non accidit nisi a generatione lapidis stan-
 tis in aliquo meatuum urine. & quod ego deter-
 minauit ei, prohibet eius generationem, si ei allige-
 tur ita, ut de eo nunquam conuenerit. & nō acci-
 dit aliquod ex eo, si aliquo eorum terantur mun-
 dificationis tenus. uoluntatem non est possibile,
 nisi imperium mandari audire administratum in
 huiusmodi dispensationem, & est ita ad. ij. faharig
 ei i. ij. feminis xpi, sic dicitur, amborum ana duas
 tertias. i. i bulliat totum in viij. unc. aquæ, donec re-
 deat ad medietatem. deinde conficitur manibus
 donec aliquantulum uiscosum fiat. & in colato fri-
 cetur manibus de condito uiolato ex faharo j. i.
 sificatione ultima. & colerur. & forbeatur in hye-
 me super medietatem. i. i de tyrica magna. & in
 astate & suo simi de temporibus aera calidi, sine
 tyrica penitus. & uaporetur locus totus cū hoc.
 Clet anethi i. ij. fumantur in quo liquefat ad ip-
 sū gallinæ unci i. demum submergatur in eo lana
 ficcida, & uaporetur cum ea repsecta locus mul-
 tis uicibus post potum medicina precedentem. Me-
 mum administratur siccitatiōis his uel quæter.
 Dolor uero capitis quando inuenitur, tunc si fue-
 rit in tempore coloris, sumat illud quod natio. Co-
 dii rosati ex faharo drach. xij. medulle castæ siltu-
 læ mundatæ i suis interioribus & i suis tunica i.
 vi. fricentur ambo in v. j. aquæ calidæ, & colentur.
 & addantur colato syrupo uiolatæ de faharo j. i. s. si
 maior in mane. & angustur siccis, & anterior paru-
 capitis cum oleo rosato, conuallio cum terra puz-
 ferit sui ex aceto forti & indurgetur. & si effectus e-
 rit super caput cum uide hinc oris ad alitudine
 mensura palmi, quantum est melius, & uelociorū
 inuenient. Si autem accidit in tempore febris,
 sumat hanc medicinam. Agnici uehementis el-
 lediti i. i. & terra, rad. fem. i. i. terantur ambo,
 & conficiantur cum syrupo acetois de faharo, &
 fumaris super illa duo illud quod ego natio. Castæ
 conuati, & anethi, amethi, anethi i. i. sificationem cum
 vi. j. aquæ donec consumatur ex ea mellis terentis,
 & colerur, & miscantur in ea syrupo acetois j. i. s.
 & forbeatur, & bulliant chomacis, & melioli u-
 niscentur i. ma. ij. in aqua que cooperit ea, do-
 nec uehementis fiat eius calefactio demū inclinen-
 tur siccis & tempora super illum uaporem ascen-
 dentem ex ea. Cum ergo sequitur aqua in qua bul-
 lit illud quod dicitur, submergatur in ea pennis
 leuis, & uaporetur cū eo ubi inuenit dolor in capi-
 te. Structura uero anhelitus nō est causa nisi addi-
 tio carnis & dimissio exercitii in ieiunio. & obser-
 uatione illius eleuatur. Illud uero quod accidit de
 dolore brachij & mēbris inuenitur quando inue-
 nitur illud cum oleo anethi, quoniam defrauet
 illud.

Ad lapidem.

Et est et iterum de proprio sufficit ad lapidē. m-
 gummi prunorum, & cubebæ, & lapidis iudæi,
 ana i. ij. cornicis radici asparagi, & ebeni, ana i.
 ij. feminis dauci drach. s. aerantur, & cribellantur,
 & admingatur ei media j. fahari & bibantur de eo
 omni die ex i. ij. usq; ad circuitum eius cum aqua

in qua

in qua miscetur syrupus acetosus. Et sit cibus ta-
 sca ex lepore, aut fomiculorum, & ciliarii oleum cum
 ex unio. Et est et descriptio infusions illa ad il-
 lud. Recipe corticum radicem apii, corticem ra-
 dicem fomiculorum drachmas ij, corticem radicem
 asparagi drach. quartam, rubre rinctorum, drach.
 unam. terantur omnia, & bulliant in vi. j. aquae,
 donec minuat medietas eius. & coctur, & mi-
 scetur cum ea de syrupo acetoso scyllitico unc. j.
 feris, & bibatur.

Ad lapidem in vesica.

Valet lapidi in vesica, id est frangi illum in ve-
 fica hoc modo. Accipe cortices radicem petroseli-
 ni, feniculi, femina coram, milium sola, semen
 maluz, & malubisii, fixi graeci omnia unio ralt-
 ter habere poteris, & bulliant in aqua, & collabis
 in parte illius colaturae ponit. j. praedicti olei,
 & totum tepidum dabis ad bibendum, sicut in bal-
 neo. & hoc sciano stomacho post aliquam horam
 post cibum, & hoc frequenter, quotiesque totum
 lapidem emittat. Verumtamen si fuerit inueteris, et
 siccus, aut macilentus, & in aselle, dabis ei cum
 decoctione seminis melonis, citruli, cucumeris &
 cucumbrice, lactuca femina, maluz uel malubisii,
 omnia aequaliter, ualeat agrostidibus uel sic quon-
 do impediatur urina ex humore frigido oppilante
 collum uesicae quod percipies, quando non sentis
 colorem circa partes illas, nec ardorem in urina. &
 quod calido innatur, & frigidis haurit, & quando
 sentis frigiditatem circa praesens ceteris. Item
 quando sanies uulnerata, uel sanguis congelatus
 est in uesica, dabis cum aqua mellis: sed caue ne
 uulnera recentia sint in renibus, de antiquis re-
 merta.

Ad incontinentiam urinae.

Item si urina praeter uoluntatem emittatur, da ad
 bibendum de uino uel decocto sicut rura, casto-
 riam, capula glandum, semen myrti, & thus. ista
 eadem facta si mingat lente, partes illas frequen-
 ter unguens. Prodeat urinum ex humoribus frigi-
 dis, uel siccis, uel sanguine congelato, aut lapide,
 in collo uesicae, uel in urinae, aut ipsam collum
 uesicae oppilantibus, uniuersa curabit, sicut scri-
 ptum est. Item ualeat dolentibus frigidis, passioni-
 bus tantum frigidis ualeat paralyti tremori in uen-
 trum, & totumque oris bibendum debet unguere mem-
 brum laesum in his morbis praedictis passionibus.
 Sed primo & praecipue principia membrorum pa-
 rietium, scilicet occipitum, & uentem spiritus dorsi
 frequenter. Sed in paralyti, non in principio, sed
 post quatuor uel quinque dies tunc praesumitur
 quod humores non sint superflui. Verum in para-
 lyti sanguinea nequaquam fiat nisi in declinatione
 & tunc cum caetera, ne sanguis aduratur, & se
 herica in uentem, & periclitetur. In alio dabitur in
 ipso principio ut supra ad finem. Aut bibatur in hinc
 modum Mentan, salicam, calamisthen, nucem
 muscata, galangam facio bullire cum pingui gal-

lina: & in ipsa bullitione pone de oleo, si copiam
 non habes olei, ad medietatem ponas olei com-
 muni: postea de illo iure bibe iuniorum. & differa
 prandium per duas horas: deinde ipsam gallinam
 comedas cum suo iure: si tantam copiam non habes
 olei, in parte illius iure si quod habueris facta
 bullire, & haurias praedicta disciplina poteris cum
 piscibus unio addere cum praedictis herbis & spe-
 cibus origanum & pulegium. Si etiam piscem
 eo unio affueris, utile erit. Item hoc idem oleum
 cum aceto calido sumat in ore quod pariter totam
 rem ore uel paralyti. & collatus eo frequenter,
 maximum enim conficitur instrumentum. Valet
 etiam siliadice passioni, quando frequenter
 locus hinc unio, & per dysure mittitur, ualeat
 etiam podagrica, & arthrosica ex frigida causa,
 cum quo sit frequens inunctio pedum uel artice
 loram, addito modico aceti caesacti, & postea in
 sine agrostida sine aceto. Valer dorsi ad uel em-
 plastrum ex ro, & ammoniacum in eo dissoluitur.
 & dorsi emplastrum cum eo hoc etiam empla-
 strum apostema siliensis & eius duritiam dissoluit
 modico spatio temporis, & omnes dentibus & om-
 nia apostemata dera. Inueteris in renibus, ualeat
 epilepsie. Et quando epilepsia cadit, defossa in
 aures eius cum penna aliquo guttas, & apponere
 de nares cum manna rura, & aqua caput, & si ag-
 gatur, sinatur post unam horam in tempore inco-
 polationis inueteris, multum confert. Valer oppi-
 lationi narium, quando nares oppilantur ex frigi-
 do humore quod intelligis per absentiam calorem:
 & ipse infirmus ferat naria frigare, & afferat si uel
 sibi accersisse, & calefacit cerebrum quando ex eo
 unio pollicem, fricans palatum, uel coronam &
 tempora eo inungit: aut cum cibo sumis, aut cum
 istre panem ex eo unio, & ij drach. bibas. Valer
 contra oblationem, id est debet cum, quando tu ra-
 dit occipitum, & angis frequenter illud, & etiam
 sumptum per os, sicut in cibo, sicut in uino in quo
 bulliat cellarium & salica & uisibonum. ista fre-
 quenter debet unio, quotiesque incontinentiam sentiat,
 & hoc intelligis in omnibus operationibus illius
 olei & sicut dolorem dentium, quando est ex frigi-
 do humore, uel ex frigido, aut consilium rei, &
 mandanda dentes uel gingiuae eo, panem calefa-
 cit, & inueteris in matricem, prouocat menstrua,
 quando in matricem cum pellario inueteris, prius
 ad ignem calefacit. Aperit ostia uentris, sum-
 ptum, scilicet per os, sicut superius diximus, &
 doliorem sanguinem congelatum in stomacho, &
 in uesica, quando sumitur sicut diximus ubi locu-
 ti sumus quibus sicut renes, & solam urinam, &
 frangi lapidem in uesica. Valer uesicula ex frigi-
 do humore in pulmone contenta, sumptum
 cum decoctione hyssopi & sicca licetum & li-
 quiritia, aut alioquin uicium ad pondus drach. ij.
 sciano stomacho.

Q

VID. significat tenuis & pallida urina; nempe incoctam substantiam, colore concoctam, imbecillitatem naturae. Colore namque, quod facilem concoctur concoctur, non utique substantia, quod fit colata difficilis. Quod

si ita diu ferretur, à periculo immunis perditur; ne mox non poterit quoad morbus concoquatur. Admodum namque tenuis urina perniciolam significat cruditatem, quatenus calor quod tenuitatem partium est depascitur. Quid significat tenuis & fulvum nempe tenae substantia, & fulvum colore, melius est pallido, sed tamen substantia incocta. Quid significat rufa urina; nempe incoctio nem, non intentum, sed non tam cito concoquitur, est namque ex sanguine putrido, qui necesse perfectam accipit concoctionem, nec enim finem colorem, ob hoc morbum significat diuturnior. In continuo autem febribus ut multa sanguinis excitatis excernitur urina rufa & crassa cum hypostasi rufa, manifestumque ex colore & profundioris substantia quod assidit incoctum esse, acritudinis certe incoctae urina flava quidem colore, substantia vero tenuis. Quid significat tenae mictum, & foris turbulenter; unque incoctum est circumfluente crassi flavae, significat vero naturam incepisse coequere. Quid significat crassa mictura & permanentis crassa & ralis mictura ita permansens est ut inmentorum, pubescere ac uigere significat crassos humores & spiritus ut feruorem. In his capitis dolor aut si praesens est, aut mox assuturus, propter perturbacionem, ac summas exhalationes, quae sunt in humoribus. Quid significat crassi mictum, & deinde perdurans; quae fecere quidem in humoribus ebullitionem & attritionem, moderatam enim significat quantitatem, hinc discernendi esse principium. Quid significat mictum tenae, & idem perdurans; exterram incoctiorem id significat; nam si natura ad concoctionem inclinaret tentaret, ne utique tale excreuisset. Hoc autem fit aut urinum imbecillitate, aut obstructione oppilationis, aut ob acritudinis longitudinem. Nam quoniam longa quantitas est, in principio ob multitudinem & materiam difficultatem, urina directe difficilis tenuis mingitur. Venit tenuis mingitur ob oppilationem leuorem, aut renem, ceterum ex hoc dolore dignoscitur. Mingitur sane tenuis & alba etiam in acris febribus quae crassi nominantur. Significat amenitiam immittente. Causis namque febribus, capis significat bilis à diuturna urina non est ma mictumque facit in uasis bilium non manere, sed sua ad cerebrum uoluit ac utilitate leuitate, ac si ament non sit, hinc noris fore, quod si iam est, mingitur tenuem & albam cum interclusa febre, morrem proximam fore predictio; neque enim cerebri ut-

res falliscebant per febrem aduocans immittit bilis acorem & discoloracionem tam paratellam. Vnde non oleose gignuntur urinae; Concoctio febribus primo quidem pinguis liquefacere, deinde carnem; postremo solida carum corpora pinguis ergo exulto, oleose excernuntur urinae, scilicet aut rem eliquescit pinguedo inde principium habet, & ostentum, & uigorem. In principio itaque colliquefactionis oleoli coloris urinae laet, ut ambiguum sit aquosum ne sint aut oleose. Per in alcentia oleum esse apparet, ut olei miltiorem non habere uideatur. Verum in uigore item cum colore & substantia oleum esse dicitur, idque remanet sit distaxat, aut totius corporis, ac si renem sit distaxat, accretionis huiusmodi excernitur multitudine, cum multo caloris sentis circa renes; ha totius corporis, praesentem sunt incrementum. Quid significat crasse hypostasis & cum iam depasta pinguitudo est, & teloga eliquescit color, etiam crassus in urinis excernit hypostases. Ceterum aut tenui est, aut totius corporis, ac si signa uelut, hinc rita, urina etiam concocta est, & rufosa excernit hypostases, si crassa, totius corporis est malum. Quid significat furibacera hypostases; etiam febribus depasta fuerit pinguedinem ad uisorem profundam in putrefactione, tum tales cadunt, angustiores solida, eis tamen crassiores excernuntur quandoque ex uelice, ac si febri affuerit, totius corporis est malum, si minus, uelice solida, ac si urina fuerit incoctae, morbus totius est corporis, si concoctae, solius uelice, uerum locum suum obtinet dolor. Quid pronunciat solida cum solida oblongantur, primo namque multam abraduntur, ac si cum febre, auterium alligat corpus, si secus, sola uelice. Ex uelice quidem sunt concoctae, ex toto autem corpore crassa. Quid portendunt in urinis hypostases crassiores, id est ferax crassiorum; etiam febribus profundam uisorem comprehendent, & maiorem languidinem allumpunt, & longiorum aut pliorum, sunt furtherem hypostases, uocantur crassiores. Ceterum crassa duo significant, aut enim sanguinis tenuis uim praecantant, aut solidorum corpori crassum colliquefactionem, ac si habebit hypostasis, solidior est corpori languare, si rufa ad a sanguine est. Quid significat graues olemetabem, & naturae fuerant excoctio. Quid aut significat urinae; Causis praedictis & crasse omnino sunt & perniciosa. Rursum, aut proter sus inquam aut inuenitur tenuis urina. Nigram certe corpus aut propter totum elicitur sanguinem, aut ob totum corporis refrigeracionem, aut melancholico humore purgato. Tenuis itaque haec sunt differetiae quae crassi simas ob tenui substantiam, ac crasse immittitur aut urinae necesse est. In acris praesectio acritudinis perniciosa ut phantasia ura urina est. Cum male oleum, & hypostases aut

fuerit

fuerit in acribritatem acutam lapsum talem uriv
nam emingentem, non mori impossibile est. Si fa
bilano sit aera, minus malum, similiter si nebulam,
uel subnebulam habeat similem, minus est malū.
Si quidem atrum quandoque frigiditatem ostendit,
quandoque caliditatem, seu quoquo modo
uim torridam. Si igitur luctuosus prius mingat, de
inde ita fiat aerum, frigiditate obtinet. Si solum
anæcclerit, inde in aerum cōuertatur, tollum ex
nimio calore ostendit sanguinem atrum exalisse.
Nos utique ne prætereat quartana & melanchol
lica diluata amicitia, aera excerni urinas & cras

fas. Lienosi namque tales frequenter emingunt,
cum languens ita lien apparet. Nullam namq; dil
gellionem, & apparitionem intūdit in redundant
tam melancholicam. At nos ista pernicioſa esse
pronunciamus in acuis a griudibus aciem tam
uira quam feminis aera urinx exsultant, esse per
fimas, et infansibus, si quosia. Minus uero erit
pernicioſa aera urinx lienem habentium inua
lidum: ac non ex aestuatione, ac ex frigiditate aera
tae luescit quodammodo sanguis, sicut aliorum
quorundam, ac id ex humoris melan
cholicæ resolutione.

F I N I S.

SERIES CHARTARVM

a b c d e f g h i k l m n o p q r s.

Omnes sunt terminationes.

BASILEAE APVD HIERONYMV M FROB
ET NICOLAV M EPISC. ANNO M D XLII

VVA. BSCH

VVA.BSCH

UVA.BSCH

VVA.BSCH

G

C

M

V

WVRSCH